PROTOKOLL

Fra Arbeiderpartiets 67. ordinære landsmøte 4.-7. april 2019 i Oslo Kongressenter, Folkets Hus, Oslo.

Torsdag 4. april

SAK 1 - ÅPNING

Landsmøtet startet kl. 13.00.

SAK 7 - DEN POLITISKE SITUASJONEN

Dere,
Det er sånn vi vil ha det.
Gode fellesskap – små og store.
De kjemper vi for!
Vi samles derfor på dette landsmøte til kamp for sterkere fellesskap og trygghet og frihet for alle!
Til kamp mot ulikhet og mot urettferdighet.
Stå på der fellesskapene kan styrkes.
Stå imot der fellesskapene trues.
Det er vår tids samfunnskamp.
Det er vår kamp.
Velkommen til landsmøte i Arbeiderpartiet!

Når foreldres utdanning har så mye å si for hvordan barna klarer seg på skolen, så er det ikke fordi ungene gjør noe feil.
Da er det fellesskapet som ikke er sterkt nok.

Når så mange flere unge har psykiske problemer, da er det ikke de som er svake og må ta seg sammen.
Da er det fellesskapet som ikke er sterkt nok.

Når en som vokser opp på Oslo øst lever åtte år kortere enn en som vokser opp på andre siden av byen, skyldes det ikke noe i vannet.
Da er det fellesskapet som ikke er sterkt nok.

Når flere unge med innvandrerbakgrunn opplever mer diskriminering enn foreldre deres, er det ikke de som er hårsåre.
Da er det fellesskapet som ikke er sterkt nok.

Og når kvinner fortsatt tjener mindre enn menn og møter hindringer i livet vi menn knapt ser.
Da er det ikke kvinnene det er noe galt med.
Da er det fellesskapet som ikke er sterkt nok!

Vi trenger politikk som gjør forskjellene i samfunnet mindre – ikke større!

Vi trenger ikke høyrepolitikk, vi trenger sterkere fellesskap.

*
Når pensjonistene de siste fire årene har fått dårligere råd.
Når tre av ti familier har fått mindre å betale regninger med siden 2013.
Når de rikeste samtidig får milliarder i skattekutt.

Når renholdere i Forsvaret – eldre kvinner med slitne rygger – må gå rettens vei for å beholde en beskjeden pensjon.
Og når unge mennesker kastes på gata og mister arbeidsavklaringspengene sine over natten.
Da sier Arbeiderpartiet i fra!
Sånn vil vi ikke ha det i Norge!

For det er bare sterke fellesskap som gir like muligheter.
Det er bare sterke fellesskap som gir frihet til alle.
Det er bare sterke fellesskap som gir et rettferdig samfunn.
Derfor går Arbeiderpartiet til valg 9. september på sterkere fellesskap!

Kjære landsmøte,
I arbeidslivet skal alle ha en god lønn og en pensjon å leve av.
Det er fellesskapets ansvar.

Men dere, på Coop OBS på Lagunen Storsenter i Bergen jobber Christel Eilertsen.
Hun sitter i kassa, rydder varer, hjelper kundene.
Jeg møtte en blid ung kvinne som skryter av kollegene sine og trives på jobben.
Men hun jobbet bare 60 prosent.
Og fikk derfor bare 60 prosent av en lønn som ikke er all verden.
Og pensjon fra den første krona hun tjener, det får hun ikke.

Hun – og én million andre nordmenn, de fleste kvinner på deltid – får bare opptjene pensjon etter at de har tjent 100.000 kroner.
De er ofre for en historisk urettferdighet i pensjonssystemet.
Kjære landsmøte,
Denne uretten må vi rette opp!

Hva er svaret fra NHO? Høyre? Frp? Venstre? KrF?
Hakke råd.
25 milliarder kroner i skattekutt – da har de råd.
Ny fregatt – da vil de bryte handlingsregelen.
Men en skikkelig og rettferdig pensjon for Christel.
Da har vi ikke råd!
Sånn kan vi ikke ha det!
Denne uretten må vi rette opp!

I arbeidslivet trenger vi sterkere fellesskap så alle blir behandlet skikkelig på jobb.

Ta Mats Rolfsen.

En tidligere norgesmester i bryting.
Og en av de tjuefire som har gått til søksmål mot Aleris.
Mats jobbet på en institusjon hvor de tar vare på sårbare unge mennesker.
Men for Aleris var han bare en innleid konsulent.
Uten forsikring, uten overtidsbetaling, uten rettigheter.
Mats fortalte meg at han var på jobb i opptil tre døgn i strekk, tre døgn uten et sted å sove.
Ett døgn – det gikk, sa Mats som tåler mer enn de fleste.
Men tre – det klarer ingen.
Så Mats pleide å sette en lenestol i bunnen av trappa om natten.
Da fikk han hvile litt.
Da gjorde det ikke så mye om han duppet av.
Som han sa: Han ville jo våkne hvis noen prøvde å klatre over ham.

Dette skjer i Norge i dag.
Mette og dere i Fagforbundet, dette er vår velferdsstat – satt bort på anbud til et internasjonalt storkonsern som betaler minimalt i skatt og som håver inn store utbytter til noen av USAs rikeste menn.

Det er så urettferdig.
Det er så galt.
Sånn skal vi ikke ha det i norsk arbeidsliv!

Jeg vet at dommen i rettssaken mot Aleris ikke har falt.
Men den politiske dommen kan skrives her og nå.
Dette er resultatet av høyreregjeringens politikk.

Resultatet av å redusere antall stillinger i Arbeidstilsynet.
Resultatet av å gjøre det dyrere hvert år å være organisert.
Resultatet av å stemme nei når vi i Stortinget foreslår 30 tiltak for å bekjempe sosial dumping.
Resultatet av og sleeeepe beina etter seg når vi skal innføre strengere regler for innleie.
Dette er resultatet av høyreregjeringens politikk!

Husk: Da vi i fjor fikk flertall for å begrense bruken av innleid arbeidskraft, da kalte Erna Solberg det for sitt største politiske nederlag det året!

Litt bedre orden for dem som jobber i utsatte bransjer … det er det største nederlaget for høyreregjeringen.

Kjære landsmøte,
Det sier sitt!
Det går ikke an!
Denne politikken vil vi endre!

Historier som den Mats forteller, er resultat av politikk.
Resultat av at bemanningsbransjen og kommersielle aktører i arbeidslivet heies frem på alle samfunnsområder.

Ikke bare i byggebransjen.
Også i sykehusene.
I eldreomsorgen.
I Forsvaret.
I jernbanesektoren.

Og på alle disse områdene kjemper vi mot.
Vi vil ikke ha det sånn i norsk arbeidsliv!

I våre kommuner viser vi at Norge kan bedre.
Våre kommuner setter en stopper for privatiseringspolitikken.
Våre kommuner viser at fellesskapet kan stille opp mer, ikke mindre, for arbeidsfolk.
Dere i kommunene er et så viktig forsvarsverk mot høyrepolitikk!

I Bergen har Harald og Marte og vårt byråd sørget for at alle – alle – nye stillinger som lyses ut i helse- og omsorgssektoren i kommunen, er hele stillinger og faste stillinger.

I Telemark bruker alle våre kommuner innkjøpsmakten til å stille krav om faste stillinger og lærlingplasser i en innsats som er så bra at den har fått et eget navn:
Skiensmodellen.

Men betyr det noe da - for folk?

Film - Skien.

I Malvik følger vår ordfører, Ingrid, opp hver eneste måned for å være sikker på at andelen hele, faste stillinger i eldreomsorgen går opp.
Og da gjør den, det. Går opp.

Men betyr det noe da - for folk?

Film - Malvik.

Så dere, er du mot midlertidighet og utrygghet i arbeidslivet, er det beste svaret en ordfører fra Arbeiderpartiet!

Er du for hele, faste stillinger i arbeidslivet, er det beste svaret en ordfører fra Arbeiderpartiet!

Hele, faste stillinger.

Folkens, det er dette valget 9. september i år handler om!

I arbeidslivet – ja, jeg vil si i livene våre – har det skjedd noe annet viktig det siste året.
MeToo.
Også det en kamp for frihet, mot maktmisbruk og urettferdighet.

Kvinner fant mot til å stå frem.
Og gjennom det endret de samfunnet.

Og de endret oss.

Da også vi fikk saker og varsler i vinter var det tøft.
Dere vet hvorfor.

Men det var – og er – et nytt, stort fremskritt for likestillingen.
Vi stod – og skal alltid stå – på riktig side av det tidsskillet – som MeToo er for kvinner og for likestilling.

Kvinners stemmerett.
Selvbestemt abort.
Likestillingsloven.
Din historiske kvinneregjering, Gro.
Pappaperm.
At homofile kan gifte seg.
Full barnehagedekning.

Dere, det er alltid Arbeiderpartiet som går i front for likestilling.
Er du her, Gro?
Takk til deg og alle dere kvinner som har vist vei!

Så vi går fremover i likestillingspolitikken!
Hvor går høyreregjeringen?
Den går bakover.

Vel, akkurat når det gjelder Høyre og pappapermen er det ikke lett å forstå hvor de går.
I 2013 ville de avvikle pappapermen.
Så, i regjering, ville de bare redusere den.
Så økte de den med en uke og nå vil de avvikle igjen!
De vingler så mye at selv pappaer kjenner morgenkvalme!

Men da Erna Solbergs egen posisjon som statsminister var truet i høst, da var hun villig til å ofre kvinners rett til selvbestemt abort.
Forhandle bort historiske fremskritt, kjempet frem av norske kvinner gjennom tiår.

Og hva endte dette spillet om makt med?
Jo, en vetorett til KrF i alle spørsmål om bioteknologi.
Nei til eggdonasjon.
Nei til tidlig ultralyd.
Kvinner skal nektes informasjon om sin egen kropp.
Nektes informasjon, nektes frihet, fordi de kan komme til å ta valg Høyre og KrF ikke liker!
Dette skjer i 2019!
Dere, Arbeiderpartiet er garantisten for at kvinner skal få bestemme selv!

Så Erna Solberg, hvis du absolutt vil tilbake til 60-tallet, så sett heller på en Beatles-plate!
Spill «Yesterday».
(La kvinners rettigheter få bli i 2019!)

Sterkere fellesskap er sterkere velferd.
Vi er stolte av den norske velferdsstaten.
Et skikkelig spleiselag – alle betaler inn og tilbake får vi velferdstjenester, stadig bedre, til for alle.

Hva med Høyre?
De sier: «Tiden for store velferdsreformer er over».
Og der holder de det de lover!
På seks år har høyreregjeringen ikke levert en eneste stor velferdsreform.

Men dere, i våre kommuner er jobben ikke over.
I våre fylker er jobben ikke over.

Se til Ålesund. Flere lærere i fellesskolen gir barn som sliter med å lese, skrive eller regne tidligere hjelp og bedre hjelp.

Se på Oslo. En moderat eiendomsskatt har gitt flere ansatte i hjemmetjenesten som kan hjelpe eldre til å komme seg ut – gå på kino, handle i butikken, treffe venner.

Men betyr det noe da, for folk?

Film – aktivitetstime.

Se til Bodø. Gratis trygghetsalarm til alle eldre som trenger det – mot borgerlige stemmer – Men god sosialdemokratisk politikk slik at alle som vil bo hjemme kan gjøre det, noen uker, noen måneder, noen år til.

Men betyr det noe da, for folk?

Film - trygghetsalarm.

Dere,
Jeg blir så stolt av dere.
Jeg blir så stolt av det dere får til ute i kommunene våre.
Jeg bare lengter etter valgkampen hvor vi kan vise dere frem.
Dere, kjære lokalpolitikere, fortjener dagens aller største applaus!

Velferd vil stå helt sentralt i valget til høsten.
Det blir det aller viktigste for oss.

For i velferdspolitikken ser vi jo nå høyresidas sanne ansikt.
Lavere ambisjoner: Tiden for store velferdsløft er over.
Privatisering for å gjøre alt billigst mulig.
Og behovsprøving slik at velferden blir tilgjengelig for færre.
Gratis kjernetid i barnehagen – men bare hvis du er fattig nok.
Gratis kjernetid i SFO – men bare hvis du er fattig nok.

Men dere, gode velferdstjenester for alle er faktisk bra for alle!

Bra for folk flest. Hverdagen blir lettere og fellesskapet sterkere.
Bra for de med dårlig råd. De slipper stigma, slipper å miste gratis SFO bare fordi mamma eller pappa har fått seg en jobb som betaler litt mer enn trygda.
Og bra for de som har mest fra før, som også får ta del i et samfunn med høyere vekst og høyere tillit.

Kjære landsmøte,
Derfor går vi til valg 9. september for å gjøre velferden bedre - for alle!

La meg gi ett eksempel på hva det betyr:
Mat.

Det er jo absurd at de vi bryr oss mest om, de vi bekymrer oss mest for:
Ungene våre når de er på skolen.
Foreldrene våre når de blir gamle.
De skal spise dårligst.
De skal få den kjipeste maten.
Altfor mange av ungene våre spiser ikke frokost eller matpakke på skolen.
Altfor mange av våre eldre får lunken mat fra store bøtter som har reist langt.
Den tida må være forbi!

Og den er forbi i mange av våre kommuner!

Ta Hilde i Nittedal.
Hun lovet velgerne å ta kjøkkenet tilbake til sykehjemmet.
Eller Ola i Rennebu.
På sykehjemmet hans lager kjøkkensjef Roy og kokkene hans mat som om de jobbet på restaurant.
Jeg har spist begge steder.
Hjemmebakt brød på sykehjemmet i Nittedal.
Gulrotsuppe med ingefær og koriander på sykehjemmet i Rennebu.

Det blir ikke så bra mat fordi det skal være billigst mulig.
Det handler om å betale inn i fellesskapet.
Kommuneøkonomi.
Og ja, noen steder, om nødvendig – eiendomsskatt.

Og jeg synes det er talende, dere, at Sylvi Listhaug kom på besøk til Nittedal og kåret maten der til landets beste.
Men det ble faktisk sånn fordi ordføreren var fra Arbeiderpartiet.
Det ble sånn fordi innbyggerne spleiset på kjøkkenet gjennom en moderat eiendomsskatt.

Frp er mot begge deler, både Arbeiderpartiet og eiendomsskatten.
Men å komme med ros og blomster når maten er satt frem på dekket bord.
Da stiller Frp opp!

Sterke fellesskap gir god velferd og trygghet for alle.
Men sterke fellesskap gir også tilhørighet.

Noe å være en del av, noen å være sammen med, som gatelaget til Brann.
Så mye av vår politikk investerer derfor i fellesarenaene i livene våre.

Noe av det beste med samfunnet vårt er jo at vi sender ungene våre i den samme barnehagen.
På den samme skolen.
På den samme skolefritidsordningen.
Frivilligheten – fotballen, kirken, kulturen – er steder hvor vi blir kjent med hverandre og kommer hverandre nærmere.

Og dere, kombinasjonen av stram økonomi for fellesskapet og privatisering er en giftig blanding.

Når vanlige folk i sin hverdag opplever at fellesskapets tilbud ikke holder tritt samtidig som private aktører heies frem, da får vi en todelt skole, et todelt helsevesen, en todelt eldreomsorg.
Et todelt Norge.

Da glir vi fra hverandre.
Da svekkes fellesskapet.
Kjære landsmøte,
Dit vil ikke vi!

Derfor sier vi nei til privatisering av fellesskolen.
Derfor satser vi på kultur.
På fritidsklubber som er åpne om kveldene.
På utstyr til alle unger som vil drive med idrett.
Derfor investerer vi i stadig nye fellesarenaer tilgjengelig for alle.

Som SFO, eller AKS.
Turn, dans, lek, lekser, høytlesing.
Det er en arena som bør være til for alle.

Så følg med nå for dette er nytt:
Jeg håper landsmøte går inn for at kjernetiden i SFO blir gratis for alle.
For oss må det være et mål at SFO blir en fellesarena hvor ingen barn skal stå utenfor.
Ingen seksåring skal måtte gå hjem alene fordi mamma og pappa ikke har råd til SFO.
Gratis SFO bør derfor være et av våre viktigste valgkampløfter i år og om to år.
Det er kamp mot ulikhet i praksis!
Den regninga kan og bør fellesskapet ta!
Gode venner, selvsagt kan vi som fellesskap klare det!

Og dere,
La meg bare kort si det jeg har sagt klart og tydelig før:
Sterke fellesskap og gode fellesarenaer handler også om innvandring og integrering.
Ukontrollert innvandring og dårlig integrering svekker fellesskapet.
Kontrollert innvandring og god integrering styrker det.
Derfor er arbeidet til Masud og migrasjonsutvalget så viktig.

En politikk solid forankret i våre verdier og internasjonale forpliktelser.
Hvor vi både tar vårt ansvar for mennesker på flukt - og sikrer kontroll og en god integrering i Norge.

Sterke fellesskap betyr trygghet for alle.
For noen uker siden var jeg i Molde og drakk kaffe med tillitsvalgte i politiet.
Flotte politifolk.
Fortvilte politifolk.
Fortvilte fordi de ikke har tid og penger og bemanning til å etterforske alvorlig kriminalitet.

Noe av det sterkeste for meg det siste året har vært historiene til ofre som venter og venter på et politi som har blitt fjernere og fjernere fra folk.

Ofre for grov kriminalitet som venter på å få anmeldt saken.
Som venter på å få etterforsket saken.
Som venter på dom i saken.
Som fortviler over sår som ikke får gro fordi de må vente i flere år før de kan gå videre i livet.

Dere,
Frp-køene går nå på tilliten løs.
Frp-køene går nå på rettssikkerheten løs fordi politiet ikke er der for folk.
Nær der folk bor.
Når de har opplevd noe som virkelig gjør livet utrygt.

Makan til mangel på styring på AV justissektoren som vi nå ser, har Norge aldri sett.
Syv justisministre på seks år.
8 av 10 av politiets egne ansatte har mistet troen på en politireform som er gjennomført stikk i strid med det vi ble enige om.
Det er virkelig ikke gjennomføringskraft.
Det er virkelig å svikte som fellesskap.
Sånn styrer man ikke et land!

Så til Erna Solberg har jeg lyst til å si:
«Handlekraft»?
«Gjennomføringskraft»?
Jeg ville ikke brukt akkurat de ordene!

Kjære landsmøte,
Sterke fellesskap gjør hverdagen til folk bedre.
Pensjon fra første krone.
Et måltid å samle seg rundt for alle skolebarn.
Gratis kjernetid i SFO.
Lukten av hjemmebakt brød på fellesskapets sykehjem.
Politi der du bor – trygghet for alle, i hele landet.

Det er utstrakte hender fra fellesskapet som rører ved folks liv, ved hverdagen vår.

Men sterke fellesskap gjør oss i stand til enda mer.

Fellesskap for oss har alltid handlet om velferd og trygghet, men like mye om arbeidsplasser og verdiskaping og naturen vår.

Også her er vi på vårt beste i Norge når vi går sammen.
Derfor er det ikke tilfeldig at de siste tredve årene har det vært skapt nesten tre ganger så mange arbeidsplasser når Arbeiderpartiet har styrt som når Høyre har gjort det.

Kjære landsmøte,
Fellesskap funker – også for å skape jobber!

I en debatt mellom Erna Solberg og meg her om dagen sa hun:
«Vi må la være å kritisere dem som tjener penger».
Det er ganske talende.
Erna er bekymret for de rikeste!!
Og verdiskaping for Høyre handler om å gi penger til eierne, til dem som tjener penger.
Så drypper det liksom derfra, ovenfra OG NED.

Arbeiderpartiet vet at verdier skapes nedenfra.
I fellesskap.
Av folk.

Vi har kanskje verdens mest produktive folk på jobb i Norge.
På Madshus hvor de lager ski, flyttet de produksjon hjem fra Kina.
Ny teknologi og dyktige fagarbeidere gjør at de på Biri, i Oppland, I Norge, kan lage ski like billig og mye raskere enn i Kina – og ski så gode at det blir fem-mils-gull av det i VM.

I Norge har vi fagfolk som ikke bare er best.
De er veldig lønnsomme også.
Et organisert arbeidsliv gir små lønnsforskjeller.
Dyktige programmerere koster faktisk langt mindre i Norge enn i Silicon Valley.
Det er en enorm fordel for norske bedrifter.
Kjære landsmøte, det er dette som er den norske modellen.
Å ta vare på den er mye viktigere enn kutt i formuesskatten!

Høyre snakker om å investere i folk.
Men det er ett eller annet Høyre aldri helt har skjønt når det gjelder folk.

For hva skjer når midlertidigheten øker, sosial dumping øker, innleie øker?
Jo, da går produktiviteten ned.
Dine folk i Fellesforbundet ser det, Jørn! Seriøse bedrifter ser det!

Hva skjer når du anerkjenner det uorganiserte arbeidslivet, som Regjeringen gjør i sin egen erklæring?
Jo, da får vi større lønnsforskjeller og mindre tillit og da skapes det mindre.

Og hva skjer når du gir store skattekutt?
Jo, da kutter du i skatten.

Noen av pengene investeres kanskje i nye arbeidsplasser.
Men først og fremst blir noen av oss bare rikere fordi vi betaler mindre skatt.
Forskjellene øker. Fellesskapet svekkes.
Da deler vi urettferdig, men vi skaper også mindre.
Kjære landsmøte,
Det har Høyre aldri skjønt!

Arbeidsplasser skapes ikke først og fremst ovenfra.
De skapes nedenfra.
Av folk. I fellesskap, eiere og ansatte.

Og derfor investerer vi så mye i den norske arbeidslivsmodellen, Hans Christian.
Derfor foreslår vi i Stortinget neste uke en kompetansereform som gir ansatte rettigheter til etter- og videreutdanning.
Derfor sier vi til de 5000 – **6000** unge menneskene som i dag ikke får lærlingplass.
Det skal ikke være sånn!
Vi bevilger pengene, vi har viljen.
Dere, vi vil garantere læreplass til alle!

Vi skjønner hva som virkelig skaper verdier i det norske arbeidslivet.
Derfor er vi på lag med arbeidsfolk og det organiserte arbeidslivet!

Og nå trenger vi arbeidsfolk på laget som aldri før.
Det neste tiåret, på 2020-tallet, må vi skape flere arbeidsplasser, flere bein å stå på ettersom oljen tar mindre plass i norsk økonomi.
Vi skal nesten halvere norske utslipp av klimagasser på ett tiår.
Og vi skal bidra til en verden som er karbonnøytral innen 2050.
De oppgavene klarer vi bare hvis alle er med på laget.
Vi klarer det bare i fellesskap!

For klimamålene våre skal vi nå, Ina!
Uten at verden og vi gjør det, blir konsekvensene katastrofale.
Vi ser tegnene allerede.
Tørke og flom og ras og skogbranner og hvis vi ikke handler, er det bare begynnelsen.
Derfor streiker barna våre, derfor streiker ungdommen vår.
De streiker ikke for å skaffe seg «en oval weekend» som Per-Willy Amundsen - en tidligere statsråd i Erna Solbergs regjering - skrev på Facebook.

Nei, til ungene våre som streiker er vårt svar:
Vi ser dere.
Vi forstår dere.
Vi tar utfordringen.

Å bekjempe klimaendringene er for oss en kamp på linje med kampen for økonomiske og politiske rettigheter for arbeiderklassen, i de første hundre årene av vår historie.
Dette er vår tids største utfordring.
Da må vi som det største partiet også gjøre det til vår viktigste oppgave fremover!

Vi skal skjerpe klimapolitikken vår hvert eneste år frem mot 2030.

For det første: Skjerpe den politikken som kutter utslipp hjemme, slik vi gjorde i fjor høst da vi lanserte et nytt fond for å få lastebiler og trailere over på elektrisitet og biodrivstoff.

For det andre: Lede an i internasjonale klimainitiativ – regnskog, hav, fornybar energi i utviklingsland.

Og for det tredje: Samle kreftene i Norge.
Samle kreftene rundt industrier som kan gi eksportinntekter og bli vinnere i det grønne skiftet.
Satse på norsk industri.
Satse der vi kan utvikle klimateknologi som verden trenger.
De mulighetene finnes!
Og vi skal gripe dem!

Mulighetene fins i skipsfarten.
I regjering utlyste vi konkurransen som førte til verdens første helelektriske ferge, Ampere.
I Trøndelag går nå Arbeiderpartiet og fylkeskommunen i spiss for verdens første batteridrevne hurtigbåt.
Etter hvert skal all skipsfart – globalt – over på klimavennlige løsninger.
Det skal bli et nytt industrieventyr for Norge.

Mulighetene fins i krafta vår.
Produkter som belaster naturen så lite som mulig, vil bli mer etterspurt.
Ta aluminium.
I Norge er karbonavtrykket under en fjerdedel av gjennomsnittet globalt!
Vi har masse ren og rimelig kraft og det er et fortrinn vi ikke har råd til å skusle bort.
Vi vil ha mer kraftforedlende industri i landet vårt.
Vi vil sette industrien først slik at vi bruker krafta vår til å skape arbeidsplasser i Norge!

Mulighetene fins i pelsdyrnæringen!
Nei, her må det ha kommet inn noe fra manuset til Trygve fra Senterpartiets landsmøte…

Mulighetene fins i skogen.
Vi må lage mer biodrivstoff.
Vi kan erstatte plast og olje med tre i alt mellom himmel og jord.
Og dere, i Norge har vi faktisk tre ganger så mye skog i dag som for hundre år siden.
Men,
Nye Romsdal videregående i Molde?
En helt ny skole, en fantastisk skole, jeg har besøkt den, bygget i heltre.
Materialene?
De kom fra Østerrike!
Dere, vi må lage industri av skogen vår, ikke minst i Innlandet.
Den jobben tar Arbeiderpartiet!

Og ja, mulighetene fins i olje og gass.
Vår viktigste næring.
Den skal utvikles, ikke avvikles.

Vi skal ikke sette en sluttdato.
Det vil trekke investeringer, teknologi og kompetanse bort fra Norge.
Det er ikke Arbeiderparti-politikk!

Arbeiderparti-politikk er å jobbe sammen med olje- og gassnæringen.
Arbeiderparti-politikk er å jobbe sammen med næringen slik at de som jobber der kan møte fremtid og omstilling med håp og optimisme.

Ja, det betyr at vi basert på kunnskap går skrittvis fram i nye områder, slik vi går inn for i partiprogrammet for denne perioden i havområdene utenfor Lofoten.

Men å jobbe med betyr også å være ærlige.
Ærlige om at olje må erstattes av fornybar energi og gass om vi skal nå Paris-målene.
Etterspørselen etter olje vil gå ned.

Og å jobbe med næringen betyr å stille tøffe krav.
Krav om at næringen fortsetter å kutte utslipp av klimagasser i produksjonen, som i dag står for de største utslippene av alle sektorer i Norge.

Per Martin Labråthen i Industri og Energi i Equinor sier det så bra:
«Industrien beholder bare tillit hvis industrien blir en del av svaret på klimautfordringen.»
Jeg er så enig!

Så klimavennlig transport til og fra sokkelen.
Det er mulig.
Kutte utslippene av metan.
Det er mulig.
Og myndighetene og industrien må sammen sette en tidsfrist for når norsk sokkel skal bli helt utslippsfri, den første i verden.
Det er mulig!

Og så skal vi bygge ny industri på de sterke skuldrene av dagens olje- og gassindustri.
De mulighetene fins!
Ta karbonfangst- og lagring.
Norsk olje- og gassindustri er helt avgjørende for om vi lykkes med det.
Uten at vi lykkes med karbonfangst- og lagring, når verden ikke klimamålene.
Derfor skal vi jage på fra Stortinget.
Dere, Norge må være i spiss på å fange CO-2.
Og Europas karbonlager skal ligge i Nordsjøen!

Ta flytende havvind.
Aker Solutions utvikler nå en vindpark utenfor kysten av California.
De lager flytende understell og offshore kraftstasjoner og mye mer.
Våre folk i olje- og gassindustrien kan lede an i utviklingen av en global havindustri!
Men da må vi tenke industrielt, slik vi gjorde da vi fant oljen.
Vi må åpne Nordsjøen som øvingsarena og produksjonsområde for havvind.
Og som med olje og gass, må Equinor dra med seg norske underleverandører når de nå går inn i havvind.

Norsk leverandørindustri skal bli best i verden, også på havvind!

Dere,
For lite av næringspolitikken har ført til klimakutt.
Og for lite av klimapolitikken har ført til næringsutvikling.
La oss forandre det!

Vi kan i Norge utvikle klimateknologi og klimaløsninger som verden sårt trenger.
Men det kommer ikke av seg selv.
Politikken må legge til rette for det.
Og høyrepartiene kommer ikke til å gjøre jobben.
De har en ideologisk skepsis til staten.

Vi så det da Norges Statsbaner – kjære NSB – skiftet navn til VY.
Det var helt i høyrepartienes ånd.
Dere, snart heter vel Statskog bare VED...
Eller kanskje bare pinneved – hvis de fortsetter å selge ut fellesskogen vår i Statskog.

Og dere, de er ikke bare skeptiske til staten.
De stoler ikke på distriktene heller.
Nesten ingenting kan visst overlates til distriktene våre.
Derfor har de heller ingen ambisjoner for nord-områdene!

Men dere, krafta – skogen – verftene – kompetansen – mulighetene – finnes jo i hele landet, i by og land!

Og skal folk bo i hele landet, må vi også ha politifolk og fastleger der folk bor.
Vi må ha ambulanser og bredbånd der folk bor.
Det er vår distriktspolitikk.
Ikke veldedighet for distriktene.
Nei, fremtidsrettet.
Arbeidsrettet.
Det, dere, er skikkelig distriktspolitikk,
Det er skikkelig Arbeiderparti-politikk!

Høyre og Frp dilter etter når resultatene av vår aktive næringspolitikk kommer – enten det er snakk om etableringen av Statoil, CO-2 avgift på sokkelen, eller utviklingen av el-ferger.

De dilter etter – og de går aldri foran.
De går aldri foran fordi de tror at markedet alene gjør jobben.
De går aldri foran fordi de tror at verdier først og fremst skapes ovenfra. Av eierne.
Og ut av dette kommer ikke store industriprosjekter.
Det kommer skattekutt.
Og det kommer næringsministere som er mer opptatt av om vi skal droppe og stille klokka til sommertid enn å bygge landet…

Nei, jobben med å skape grunnlaget for nye industrieventyr i hele landet, må nok vi gjøre.
Sammen med de ansatte i industrien.

Sammen med små og store bedrifter over hele landet.
Sammen med partene i arbeidslivet – de skal ikke settes på gangen.

Ved å samle næringsstøtte og forskningsmidler på områder hvor vi kan bli best.
Ved å bruke innkjøpsmakta til det offentlige slik at vi skaper markeder, som med el-fergene.
Ved å ha et aktivt, statlig eierskap – ved å si nei til salg av Norge.

Og dere, ved å stå fjellstøtt på EØS-avtalen.
Det er den viktigste internasjonale avtalen Norge har.
Den viktigste for norsk velferd, for norske arbeidsplasser.
Se på Brexit!
Det er fullstendig uansvarlig å skulle si opp en avtale som er så viktig for Norge på så mange områder.
Så EØS-avtalen, folkens, den skal vi forsvare!

Kjære landsmøte,
Store, krevende oppgaver venter på oss.
Klima
Ny industri.
Flere eldre.
Digitalisering.
Det er 2020-tallet vi nå går inn i.

Det er store oppgaver hver for seg.
I sum vil de kreve det beste av oss som samfunn.
Og da er vi tilbake der vi startet.
Med rettferdighet og fellesskap.

For ingenting ruster oss dårligere for så store samfunnsoppgaver enn urettferdighet.
Se nå på USA, på Storbritannia, på de gule vestene i gatene i Paris.
Se hvordan ulikhet og urettferdighet fører til motsetninger som gjør alle krevende oppgaver – fra pensjon til klima – nesten umulig å løse.

Jeg så det i så mange land som utenriksminister.
Folk som ga blaffen i samfunnet fordi samfunnet ga blaffen i dem.

Når folk i Finnmark og i Viken blir oversett, overhørt og overkjørt – tvunget på plass.
Når de rikeste får store skattekutt mens arbeidsfolk som Christel nektes pensjon fra første krone.
Når folk som Mats blir utnyttet i arbeidslivet og må sove i en stol nederst i en trapp natt etter natt.

Da angår det alle.
Når Norge nå, foran øynene på oss, blir et mer urettferdig samfunn, da angår det alle!

Også vårt fellesskap forvitrer når samfunnet blir mer urettferdig.
Hvis vi som fellesskap stiller mindre opp for folk, vil folk også stille mindre opp for fellesskapet.

Det er det samfunnskampen nå handler om.
Og vi er klare til å ta den kampen i år.
Vi er klare til å ta den om to år.
Denne samfunnskampen skal vi vinne!

Men aller først: Landsmøte!
Vi skal debattere tøft i fire dager til ende.
Finne løsninger. Være uenige. Det er bra.

Men da vil jeg be dere huske: Ingen av oss er viktigere enn dem vi er til for.
Ingen av oss er viktigere enn Christel, viktigere enn Mats.
Vi har ansvar - sammen og hver av oss - for at politikken kommer først.

Halldis Moren Vesaas har sagt det finere enn noen i diktet «Tung tids tale»:
«Det heiter ikkje: eg - no lenger.
Heretter heiter det: vi.»

Heretter heter det vi, gode partifeller.
Det er vår tids tale.
Det skylder vi dem vi er til for.

For vi kjemper for folk, og mot tøffe motstandere.
Mot Frp som håner ungdom som streiker for fremtiden sin.
Mot Høyre som kastet kvinners rettigheter i potten i høst.
Det taler sitt eget, tydelige maktspråk.

Men vi spiller på heimebane.
For folk i Norge ønsker rettferdighet.
De kjenner verdien av fellesskap fra sine egne liv.
Og der Høyre har sine milliardærer, har vi hverandre.
Vi har folk.
Vi har AUF.
Og vi har fagbevegelsen i vår lagoppstilling!

Så når det heter vi hos oss... da står vi så sterkt.
Da vinner vi valg.
Da gjør vi både verden og hverdagen til folk bedre.

Kamerater,
Velkommen til landsmøte i Arbeiderpartiet!

Dagsorden Den politiske situasjonen v/Jonas Gahr Støre endte 14:15

Jonas Gahr Støre konstituerte landsmøtet:

SAK 2 - KONSTITUERING

b) Godkjenning av innkallingen

Innkallingen til det 67. ordinære landsmøte av 7. mai 2018 ble tatt opp til godkjenning.

VEDTAK: Innkallingen enstemmig godkjent.

c) Godkjenning av sakslisten

Følgende forslag til saksliste ble tatt opp til godkjenning:

I henhold til partiets vedtekter foreslås følgende forslag til saksliste for det
67. ordinære landsmøte;

1. Åpning
2. Konstituering
    a) Godkjenning av fullmaktene
    b) Godkjenning av innkallingen
    c) Godkjenning av sakslisten
    d) Godkjenning av arbeidsordning
    e) Valg av ordstyrere, sekretærer og komiteer
3. Innstilling om Beretningen
4. Innstilling fra kontrollkomiteen
5. Innkomne forslag
6. Vedtektsendringer
7. Den politiske situasjon
8. Politisk dokument, program
9. Kommunevalget 2019 og arbeidet i partiorganisasjonen
10. Redaksjonskomiteens innstillinger
11. Valg
12. Avslutning

VEDTAK: Sakslisten enstemmig godkjent

d) Godkjenning av arbeidsordningen

Forslag til arbeidsordning for Arbeiderpartiets 67. ordinære landsmøte
Landsmøtet er åpent for media. Partimedlemmer med gyldig medlemskap har adgang til å følge landsmøtet fra tilhørerplass om det er ledige plasser i salen.

Etter innstilling fra Landsstyret fastlegger landsmøtet selv kjøreplan for gjennomføring av møtet jf. vedtatte saksliste og kjøreplan.

Saksbehandlingen i landsmøtet gjennomføres elektronisk. Dette betyr at alle sakspapirer leveres elektronisk, forslag skal oversendes elektronisk og permisjonssøknad sendes elektronisk.

Det velges fire dirigenter som vekselvis etter avtale seg imellom leder landsmøtets forhandlinger. Ønsker den fungerende dirigent ordet i debatten, skal vedkommende overlate møteledelsen til en av de andre dirigentene.

Til å føre forhandlingsprotokollen velges to sekretærer. Protokollen skal inneholde de saker som behandles, alle forslag som fremsettes og de beslutninger som fattes - med antall stemmer for og imot når det foretas opptelling.

Fullmaktskomiteen presenterer sin innstilling i plenum, og eventuelle endringer i fullmaktene under landsmøtet refereres fra dirigentene. Etter landsmøtet er konstituert og fullmaktskomiteen har gitt sin innstilling kan ikke delegatene skiftes ut/gis utbytte under landsmøtet.

Forhandlingsprotokollen fra landsmøtet godkjennes av Sentralstyret etter innstilling fra partikontoret.

Landsmøtet gjennomføres som plenumsmøte.

Taletid
Taletiden i de to hoveddebattene blir fordelt mellom fylkesdelegasjonene, etter delegasjonenes størrelse og etter den totale tiden i de ulike debattene.

Taletiden er tre minutter, og det er lik taletid for alle delegater.

Delegasjonene står fritt til å fordele taletiden på sine medlemmer av delegasjonen - inkludert fylkespartis landsstyrerepresentanter.

Under behandlingen av innkomne forslag, redaksjonskomiteenes innstillinger og andre debatter hvor man kan tegne seg til talerlista:
Representantene har rett til å ta ordet to ganger i samme sak, med henholdsvis tre og to minutters taletid.

Dirigenten har rett til å fremme forslag om begrenset taletid og forslag om strek med de inntegnede talere. Det skal skje når det er nødvendig for å holde vedtatte tidsrammer.

Representanter som forlanger ordet til forretningsorden gis inntil ett minutts taletid til den enkelte sak.

Framlegg av forslag:
Alle forslag og forslag om opprettholdelse skal fremlegges elektronisk via forlagssystemet hvor forslagsstillerens representantnummer, navn og fylke kommer fram. Etter at det er vedtatt strek kan ikke nye forslag fremsettes eller andre forslag trekkes. Når landsmøtet behandler redaksjonskomiteens innstillinger må forslag som skal opprettholdes eller forslag til endringer fremmes før voteringen starter.

Avstemninger:
Avstemninger foregår ordinært ved håndsopprekning. Ved tvilstilfeller om resultatet, kan dirigentene/landsmøtet foreslå elektronisk avstemming.

Dersom noen krever det så skal personvalg foregå ved skriftlig avstemming. Skriftlig avstemning foregår elektronisk.

VEDTAK: Arbeidsordningen enstemmig godkjent

e) Valg av ordstyrere, sekretærer og redaksjonskomiteer

Dirigenter:

Eva Kristin Hansen	Trøndelag
Hans Fredrik Sørdal	Nordland
Jon-Ivar Nygård	Østfold
Kari Nessa Nordtun	Rogaland

Møtesekretærer:

Ola Teigen	Vestland
Hilde Hoff Håkonsen	Vestfold

Redaksjonskomite nummer 1:

Ingvild Kjerkol, leder	Trøndelag
Agnes Norgaard	Agder
Truls Vasvik	Vestfold
Marte Mjøs Persen	Vestland
Sven Tore Løkslid	Telemark
Rigmor Aasrud	Innlandet
Tomas Norvoll	Nordland
Kristina Hansen	Finnmark
Abdullah Alsabeehg	Oslo
Frode Berge	Rogaland
Marta Hofsøy	AUF

Sekretærer: Amund Vik, Lars Raaum, Karl Kristian Bekeng og Tone Li Sandvik

Redaksjonskomite nummer 2:

Anniken Huitfeldt	Akershus
Silje Kjellesvik Norheim	Buskerud
Rina Mariann Hansen	Oslo
Siri Martinsen	Østfold
Martin Henriksen	Troms
Roger Valhammer	Vestland
Iver Erling Støen	Innlandet
Fredric Bjørdal	Møre og Romsdal
Tore Sandvik	Trøndelag
Robin Kåss	Telemark
Astrid Willa Eide Hoem	AUF

Sekretærer: Øyvind Wennesland, Synnøve Skaar, Ragnhild Syrstad Sjoner og Eivind Vad Petersson

Redaksjonskomite for organisasjon og vedtekter:

Frode Jacobsen, leder	Oslo
Rune Bakervik	Vestland
Mons Ivar Mjelde	Buskerud

Ulf Lervik	Østfold
Tone Berge Hansen	Telemark
Marianne Sivertsen Næss	Finnmark
Elin Såheim Bjørkli	Innlandet
Eirik Losnegaard Mevik	Troms
Ragnhild Bergheim	Akershus
May Britt Lagesen	Trøndelag
Sindre Lysø	AUF

Sekretærer: John Erik Pedersen, Synnøve Brenden og Shoaib Naeem

Fullmakts- og beretningskomite:

Even Tronstad Sagebakken, Leder	Agder
Tone Merete Hauk-Hansen	Akershus
Tove Elise Olsen Frøland	Rogaland

Sekretær: Shoaib Karim Naeem

VEDTAK: Valg av ordstyrere, sekretærer og redaksjonskomiteer enstemmig valgt.

MINNETALE VED JONAS GAHR STØRE

Jeg vil be alle om å reise seg.

I tiden som har gått siden vi sist møttes til landsmøte, har flere av våre gått bort.

Tidligere statsminister, **Odvar Nordli**, døde 9. januar i fjor, 90 år gammel. Odvar var viktig for Norge, og en ruvende tillitsmann i partiet. Reformer vi er stolte av, og fortsatt slår ring om, som arbeidsmiljøloven, sykelønnsordningen og loven om selvbestemt abort, kom alle på plass i hans regjeringstid. Det gjorde også to milepæler i utviklingen av Norge som havnasjon; vedtaket om 200 mils økonomiske sone, og delelinjeavtalen i Barentshavet. Odvar vokste opp i en arbeiderfamilie på Hedmarken, han glemte aldri hvor han kom fra, og han minnet oss til det siste om at hjertet hans banket for småkårsfolk. I vår politiske historie blir han stående som en av de store.

Tidligere partisekretær **Ronald Bye** gikk bort 24. september i fjor, 80 år gammel. Ronald var Oslo-gutt fra en solid arbeiderfamilie, utdannet seg som maskinreparatør, og ble tidlig med i fagligpolitisk arbeid. Gjennom verv i AUF og LO jobbet han for modernisering av arbeiderbevegelsen. Dette bidro til at han i 1969 ble han valgt som partisekretær etter Haakon Lie, et verv han hadde i 6 år. Han var også samferdselsminister fra 1979-81. Mange vil huske hvordan han på 1990-tallet med selvkritisk åpenhet bidro til en historisk viktig avdekking og opprydding rundt norsk overvåking.

Grete Berget fra Vinstra vil gå inn i historien som en av vår tids store likestillingsforkjempere. Hennes tid som barne- og likestillingsminister blir omtalt som likestillingspolitikkens gullalder. Barnehageutbyggingen skjøt fart, foreldrepermisjonen med full lønn ble kraftig utvidet og Norge innførte fedrekvote, som første land i verden. Også på det personlige plan gikk Grete foran og viste vei.
Som den første i verden fikk hun barn mens hun var statsråd, uten å gå av.

Lesbiske og homofile kan også tenke på Grete Berget med takknemlighet. I 1993 kom partnerskapsloven på plass – en milepæl på den lange veien mot likestilling og annerkjennelse.

Ragnar Christiansen var en av Buskerud Arbeiderpartis mest markante skikkelser. Jernbanemannen fra Nedre Eiker viet livet sitt til partiet og fellesskapet i verv som ordfører, stortingsrepresentant - og på 1970-tallet som finansminister og samferdselsminister. Etter mange år på Stortinget og i regjering, gikk veien tilbake til Buskerud, der han var fylkesrådmann i to år, og fylkesmann de påfølgende åtte.

Jørgen Kosmo var forskalingssnekkeren fra Fauske som ble ordfører i Horten, stortingsrepresentant, statsråd, stortingspresident og riksrevisor.
Folk vil minnes ham som en ujålete politiker - mannen med barten, rullingsen og en lys dress som skilte seg ut på Nato-toppmøtets offisielle fotografi. Jørgen nøt stor respekt som en allsidig, klok, humørfylt og løsningsorientert politiker – en hedersmann man alltid kunne stole på.

Jan Henry T. Olsen hadde et vinnende vesen – han var raus, uformell, direkte og varm. Han var en mann som mange ble glad i. Han hadde ledende politiske verv i Troms, og hentet sine erfaringer og verdier fra folks liv langs kysten. Mange vil huske ham som profilert fiskeriminister under de krevende EU-forhandlingene tidlig på 1990-tallet, No-fish-Olsen var et kallenavn han bar ned stolthet.
Åpenheten og kjærligheten Jan Henry og kona Laila viste, da han fikk Alzheimers sykdom - traff en nerve i folket - og løftet frem et udekket behov for å snakke åpent om et vanskelig tema.

Kjell Opseth fra Førde og Sogn og Fjordane var en løsningsorientert politiker og en stor samfunnsbygger. Da han skar gjennom og skaffet flertall i de «evige» stridssakene om hovedflyplass på Østlandet og stamvei Oslo-Bergen, ble han et symbol på politisk handlekraft.
Gardermoen, Gardermobanen og Lærdalstunnelen står som monumenter etter ham, men også Telenor. Med ham ble det gamle Televerket gjort om til et lokomotiv i norsk næringsliv og teknologiutvikling.

Thorvald Stoltenberg var et menneske hele Norge var på fornavn med. Han hadde mange verv og oppdrag gjennom et langt liv – i arbeiderbevegelsen, i Norge, i verden.
Thorvald insisterte på det enkelte menneskets krav på verdighet, om det var i krig eller fred, ute eller hjemme. Han var en ambassadør for solidaritet og troen på menneskers evne til å finne fredelige løsninger sammen og at vi som enkeltmennesker og felleskap aldri må gi opp håpet.
Thorvald gikk gjerne nye veier, når han så en mulighet til å oppnå resultater. Som da han lanserte Barents-samarbeidet etter den kalde krigens slutt. Og da han modig foreslo endringer i narkotikapolitikken – basert på erfaringene fra datteren Ninis liv, men også som en sann opposisjonell til inngrodde tanker.

Åshild Hauan satt på Stortinget for Nordland i 12 år. Hun huskes som en strek forkjemper for likestilling. I 1985 ble hun som første kvinne valgt som odelstingspresident, og i 1993 ble hun første kvinnelige fylkesmann i Nordland. Hun var også leder av Arbeiderpartiets kvinnebevegelse fra 1989-1993, en tid da bevegelsen fikk mange viktige gjennomslag.

Åge Hovengen fra Hadeland og Valdres hadde et stort hjerte og glødende engasjement for de som satt nederst ved bordet, hans stemme ble hørt helt til det siste. Småbrukernes kår var en hjertesak. Det samme var samfunnets tapere og utstøtte. Om han kunne titulere seg som stortingsrepresentant eller småbruker, var underordnet. Åge vil bli husket som en engasjert og folkekjær politiker.

Rolf Fjeldvær fra Hitra satt på Stortinget fra 1965 til 1981. Der ble han omtalt som en høvding på Trøndelags vegne. Selv kalte han seg kraftsosialist, noe han så som en hedersbetegnelse. Hans engasjement for svake gruppers rett til arbeid og aktiv samfunnsdeltakelse, huskes med takknemlighet.

Rikard Olsvik, tidligere ordfører i Rindal og stortingsrepresentant, småbrukersønnen fra ytterst på værharde Nordmøre, fikk muligheter fra fellesskapet, og ga tilbake i rikt monn. Jordnær og lavmælt tok han på seg en rekke tillitsverv lokalt som nasjonalt, og la ned et livslangt engasjement for arbeiderbevegelsen og samfunnet rundt seg.

Siri Austeng, var den første kvinnelige fylkesordføreren i Hedmark, da hun ble valgt i 1995. Det var et verv hun hadde i 12 år, fram til 2007.

Harry Herstad hadde bare vært ordfører på Stord i halvannet år, da han gikk bort. Med sitt hjerte i Brann, med sin fargerike personlighet, og med sin dyktighet og klokskap som akademiker, administrator og politiker, vil Harry huskes lenge blant svært mange, langt utenfor egn rekker.

Flere tidligere ordførere har gått bort i perioden:

Lars Arne Høydal i Gran

Solveig Kjelland Larsen i Søgne

Per Ramsli i Nannestad

Tore Robstad i Vennesla

Sigmund Steinnes i Storfjord

Gunn Berit Lunde Aarvik i Voss

Arbeiderbevegelsen har også mistet andre markante personer i denne perioden:

Hans-Kristian Amundsen døde brått på en joggetur i fjor sommer, i barndomsbygda Skoganvarre i Finnmark. Hans-Kristian preget norsk presse og politikk i en mannsalder. Nord-Norge og sosialdemokratiet lå dypt i hjertet, og kom til uttrykk fra redaktørstolen i Nordlys, og i arbeidet for Arbeiderpartiet både på statsministerens kontor og på Stortinget. Da tragedien rammet Norge den 22. juli 2011, var ordene som skulle sies viktige. Som Jens sin nærmeste rådgiver, bidro Hans-Kristian med sine enestående formuleringsevner til å samle en hel nasjon i sorg.
Gudmund Gjengaar fra Herøy i Nordland ble en markant politiker i Trøndelag. Han var fylkessekretær, LOs distriktssekretær og varaordfører både i Trondheim og i fylkestinget. Gjengaar ledet også to utredninger som la premissene for nasjonal utdanningspolitikk på 1970-tallet, og han vil huskes for sitt helsepolitiske engasjement og arbeidet for oljeaktivitet utenfor Midt-Norge.

Kai Ekanger satt tre perioder i Oslo bystyre, og satte spor etter seg i norsk kriminalpolitikk som statssekretær for justisminister Inger Louise Valle.

Kåre Ellingsgård fra Måsøy i Finnmark, var fylkesmann og fylkesrådmann i Møre og Romsdal. Han satt en årrekke i Molde bystyre, og var statssekretær i Trygve Brattelis første regjering.

Reidar Nielsen fra Hammerfest var politiker og pressemann gjennom et langt liv, blant annet sjefsredaktør i Nordlys fra 1973 til 1982. Han var også den første lederen i Arbeiderpartiets samepolitiske utvalg.

Reidar Nordal fra Porsgrunn var en av de mest sentrale politikerne i Telemark på 1970- og -80-tallet, blant annet som fylkesleder og fylkessekretær i Telemark Arbeiderparti.

Karen Irene Stangeland var gruppeleder for Sandnes Arbeiderparti, medlem av fylkestinget i Rogaland og leder av Rogaland Arbeiderparti i flere perioder. Hun huskes spesielt for sitt engasjement i helse- og sosialpolitikken og for likestilling.

Aud Blegen Svindland fra Vestre Toten var leder av Arbeiderpartiets kvinnesekretariat fra 1977-1981, og jobbet hele livet for kvinners rettigheter. Hennes arbeid bidro blant annet til at kvinner fikk rett til selvbestemt abort i Norge i 1978. Dette ga henne tilnavnet «abortlovens mor».

Frank Aarebrot var en vår tids store historiefortellere. Som profilert professor i sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen.
Med sin erkebergenske stil, ekte patriotisme og særegne formuleringsevne, gav han oss kunnskap, overblikk og forståelse. Frank var aktivt medlem i Arbeiderpartiet i Bergen, var aldri vanskelig å be om å holde foredrag, og gjorde inntrykk på alle som møtte ham.

Vi minnes også æresmedlemmer som har gått bort i perioden:

Hjørdis Eriksen fra Storfjord
Solveig Haugland fra Sandefjord
Magne Nylund Johansen fra Balsfjord
Kjell Leret fra Lier
Helene Spongberg fra Ringsaker

- og ansatte i bevegelsen:

Tidligere fylkessekretær i Vest-Agder Arbeiderparti, **Åsmund Mykland**
Tidligere kontorsekretær i Aust-Agder Arbeiderparti, **Anne May Pfaff**

Vi minnes dem, og alle som har gått bort i perioden, med stor takk.

Dagsorden Minnetale endte 15:27

Allsang – De unge slekter

Dagsorden Godkjenning av fullmaktene v/leder Even Tronstad Sagebakken 15:31

a) Godkjenning av fullmaktene

FULLMAKTSKOMITEENS INNSTILLING 2019

Fullmakts- og beretningskomiteen ble oppnevnt av Sentralstyret 18. mars 2019 i overensstemmelse med partiets lover, paragraf 7, punkt 4. Komiteen fikk følgende sammensetning:

1. Even Tronstad Sagebakken	Agder	Leder
2. Tone Merete Hauk-Hansen	Akershus	
3. Tove Elise Olsen Frøland	Rogaland	

Sekretær: Shoaib Karim Naeem, Partikontoret

Fullmaktskomiteen har i møter den 3. april og 4. april 2019 kontrollert fullmaktene i henhold til landsstyrets vedtak i møte 5.- 6. februar 2019 om fordeling av landsmøterepresentantene, som er foretatt i overensstemmelse med partiets lover, paragraf 7, punkt 2.

Videre har komiteen gjennomgått fullmaktene som er sendt inn av fylkespartiene, slik partiets lover, paragraf 7, punkt 4 bestemmer.

Følgende representanter har meldt forfall og vararepresentanter er innkalt og møter i deres sted:

Forfall	**Fylke**	**Vararepresentant**
029 Anne Odenmarck	Akershus	Torunn Skottevik
035 Hanne Gabrielsen	Akershus	Nicoline Grenersen
042 Olav Resaland	Akershus	Halvard Ingebrigtsen
050 Victoria Marie Evensen	Oslo	Marit Nybakk
055 Helge Stoltenberg	Oslo	Lea Haug Sandberg
073 Knut Røli	Oslo	Farukh Qureshi
084 Astrid Ruste	Innlandet	Kristin Grøthe
087 Even Eriksen	Innlandet	Terje Andreas Hoffstad
103 Arne Fossmo Saanum	Innlandet	Håvard Sagbakken
117 Jan Gaute Bjerke	Buskerud	Ståle Versland
123 Hilde Elisabeth Brørby Fivelsdal	Buskerud	Tonje Enersen
207 Kristin Sagerøy Råsberg	Vestland	Paulina Sitarz
209 Kjetil Kvåle	Vestland	Terje Angelshaug
228 Rita Ottervik	Trøndelag	Gunnhild Tettli
229 Ogne Undertun	Trøndelag	Audun Lønmo Knudsrød

231 Jan Inge Kaspersen	Trøndelag	Geir Jarle Sirås
232 Hanne Moe Bjørnbet	Trøndelag	Anna Schei Holdbakk
236 Linda Renate Linmo	Trøndelag	Sara Shafighi
242 Signar Tormod Berger	Trøndelag	Vebjørn Gorseth
244 Trude Cathrine Tevik Gulbrandsen	Trøndelag	Marit Bjerkås
256 John E. Høvik	Trøndelag	Arild Kvernmo Pedersen
271 Sigurd Stormo	Nordland	Karianne Bråthen
293 Ole Steinar Østlyngen	Finnmark	Robert Jensen
297 Kim Gøran Pedersen	Finnmark	Svein Atle Somby

Ved åpningen av det 67. ordinære landsmøtet var det møtt med 298 representanter med stemmerett av i alt 300 representanter, herav 24 vararepresentanter.

Følgende utsending var ikke møtt frem ved åpningen kl. 1300:
158 Jan Oddvar Skisland, Agder, kommer torsdag kl 1730
192 Geir Straume Epland, Vestland, kommer fredag

Alle fylkespartier har oppfylt kvoteringsbestemmelsene.

Oslo, 4. april 2019
I fullmaktskomiteen:

Even Tronstad Sagebakken/s/ Tone Merete Hauk-Hansen/s/ Tove Elise Olsen Frøland/s/
Leder

Shoaib Karim Naeem/s/
Sekretær

Innstilling fra fullmaktskomiteen er tatt opp til godkjenning

VEDTAK: Fullmaktene enstemmig godkjent

Dagsorden Beretnings- og fullmaktskomiteen endte 15:35

Landsmøtedelegater 2019:

	Navn	Fylke
1	Siv Henriette Jacobsen	Østfold
2	Ulf Lervik	Østfold
3	Maria Imrik	Østfold
4	Sindre Martinsen-Evje	Østfold
5	Hanne Kristin Tollerud	Østfold
6	Rune Fredriksen	Østfold
7	Kathrine Hestø Hansen	Østfold
8	Stig Aarbu	Østfold
9	Kirsti Brække Myrli	Østfold
10	Morten Bakker	Østfold
11	Cecilie Agnalt	Østfold
12	Knut Magne Bjørnstad	Østfold
13	Mona Vauger	Østfold
14	Kjell Løkke	Østfold
15	Liv Therese Thorbjørnsen	Østfold
16	Annette Mjåvatn	Akershus
17	Sverre Myrli	Akershus
18	Hoda Imad	Akershus
19	Tobias Hangaard Linge	Akershus
20	Nimrah Ramzan	Akershus
21	Johannes Kiese	Akershus
22	Mani Hussaini	Akershus
23	Hilde Nysten Thorkildsen	Akershus
24	Ivar Granum	Akershus
25	Grete Irene Sjøli	Akershus
26	Jens-Petter Hagen	Akershus
27	Ragnhild Bergheim	Akershus
28	Kjell Maartmann-Moe	Akershus
29	Torunn Skottevik	Akershus
30	Tom Anders Ludvigsen	Akershus
31	Hanne Opdan	Akershus
32	Roger Evjen	Akershus
33	Tone Merete Hauk-Hansen	Akershus
34	Jørgen Vik	Akershus
35	Nicoline Grenersen	Akershus
36	Jan Kr. Balstad	Akershus
37	Marianne Riis Rasmussen	Akershus
38	Ståle Grøtte	Akershus
39	Thilde Marie Børsum	Akershus
40	Eyvind J. Schumacher	Akershus
41	Heidi Westbye Nyhus	Akershus
42	Halvard Ingebrigtsen	Akershus
43	Øyvind Slåke	Oslo
44	Torunn Kanutte Husvik	Oslo

45	Fredrik Mellem	Oslo
46	Agnes Nærland Viljugrein	Oslo
47	Robert Steen	Oslo
48	Tone Tellevik Dahl	Oslo
49	Abdullah Alsabeehg	Oslo
50	Marit Nybakk	Oslo
51	Andreas Halse	Oslo
52	Rina Mariann Hansen	Oslo
53	Kim Gabrielli	Oslo
54	Inger Helene Vaaten	Oslo
55	Lea Haug Sandberg	Oslo
56	Katinka Riksfjord Sporsem	Oslo
57	Jon Reidar Øyan	Oslo
58	Thuva Livsdatter Øverås	Oslo
59	Jardar E. Flaa	Oslo
60	Gjertrud Eide Sæther	Oslo
61	Erling O. Turtum	Oslo
62	Oddrun Grønvik	Oslo
63	Mansoor Hussain	Oslo
64	Melita Ringvold	Oslo
65	Fawzi Abdirashid Warsame	Oslo
66	Ragnhild Grongstad Kvamsås	Oslo
67	Henrik Dahl Jacobsen	Oslo
68	Stine Feie Haram	Oslo
69	Emil Mogstad	Oslo
70	Maria Qureshi	Oslo
71	Rashid Nawaz	Oslo
72	Line Steine Oma	Oslo
73	Farukh Qureshi	Oslo
74	Hanne Løfsnes	Oslo
75	Espen Forsberg Holmstrøm	Oslo
76	Ingrid Myhr	Innlandet
77	Even Aleksander Hagen	Innlandet
78	Aud M. Risen	Innlandet
79	Nils Amund Røhne	Innlandet
80	Randi Eek Thorsen	Innlandet
81	Hans Oddvar Høistad	Innlandet
82	Kamilla Thue	Innlandet
83	Rune Grenberg	Innlandet
84	Kristin Grøthe	Innlandet
85	Håvard Halvorsen	Innlandet
86	Lillian Skjærvik	Innlandet
87	Terje Andreas Hoffstad	Innlandet
88	Jone Elisabeth Strand	Innlandet
89	Bjørn Ola Aukrust	Innlandet
90	May-Liss Sæterdalen	Innlandet

91	Knut Hvithammer	Innlandet
92	Brit Kramprud Lundgård	Innlandet
93	Sigmund Hagen	Innlandet
94	Elin Såheim Bjørkli	Innlandet
95	Iver Erling Støen	Innlandet
96	Ingunn Trosholmen	Innlandet
97	Jørn Arild Flatha	Innlandet
98	Guri Bråthen	Innlandet
99	Bjarne Budal	Innlandet
100	Kjerstin G. Lundgård	Innlandet
101	Johnny Hagen	Innlandet
102	Linn T. Sunne	Innlandet
103	Håvard Sagbakken Saanum	Innlandet
104	Gry Sletta	Innlandet
105	Arne Hansen	Innlandet
106	Reidun Andrea Rønning	Innlandet
107	Frank Bjørnseth	Innlandet
108	Sara Beate Ekstrøm Bråten	Innlandet
109	Lasse Nordmelan Juliussen	Innlandet
110	Trine Adde Hansebakken	Innlandet
111	Stian Olafsen	Innlandet
112	Kristin Langtjernet	Innlandet
113	Roger Ryberg	Buskerud
114	Mons-Ivar Mjelde	Buskerud
115	Niclas Tokerud	Buskerud
116	Ingar Storholt	Buskerud
117	Ståle Versland	Buskerud
118	Rutkay Sabri	Buskerud
119	Monica Myrvold Berg	Buskerud
120	Silje Kjellesvik Norheim	Buskerud
121	Kirsten Orebråten	Buskerud
122	Heidi Granli	Buskerud
123	Tonje Enersen	Buskerud
124	Kristine Bjella Stavn	Buskerud
125	Arve Høiberg	Vestfold
126	Hilde Håkonsen	Vestfold
127	Jon Sanness Andersen	Vestfold
128	Anne Rygh Pedersen	Vestfold
129	Rune Høiseth	Vestfold
130	Mette Kalve	Vestfold
131	Are Karlsen	Vestfold
132	Rikke Oline Grava	Vestfold
133	Fabian Wahl Sandvold	Vestfold
134	Trude Viola Antonsen	Vestfold
135	Harald Olsen	Vestfold
136	Hedda Foss Five	Telemark

137	Hilde Alice Vågslid	Telemark
138	Sven Tore Løkslid	Telemark
139	Tarjei Gjelstad	Telemark
140	Trond Jarle Roalstad	Telemark
141	Gry Fuglestveit	Telemark
142	Robin Martin Kåss	Telemark
143	Tone E Berge Hansen	Telemark
144	Erik Skjervagen	Telemark
145	Irene Bordier Haukedal	Telemark
146	Trude Tvedt Sandvik	Telemark
147	Hallgeir Kjeldal	Telemark
148	Nikolai Sti Ravlum	Telemark
149	Elida Linnea Slettum	Telemark
150	Robert Cornels Nordli	Agder
151	Solveig Robstad	Agder
152	Dag Eide	Agder
153	Agnes Norgaard	Agder
154	Ahmed Lindov	Agder
155	Line Kysnes Vennesland	Agder
156	Fredrik Jensen	Agder
157	Ila D. Patel	Agder
158	Jan Oddvar Skisland	Agder
159	Marit Grefstad	Agder
160	Svein Arne Haugen	Agder
161	Neda Afshari Pour	Agder
162	Birger Bakken	Agder
163	Ulrikke Støylen	Agder
164	Marianne Gudmundson Chesak	Rogaland
165	Sigmund Lier	Rogaland
166	Kari Nessa Nordtun	Rogaland
167	Dag Mossige	Rogaland
168	Torhild Pedersen	Rogaland
169	Hallgeir Amdal	Rogaland
170	Annelin Tangen	Rogaland
171	Frode Fjeldsbø	Rogaland
172	Siv-Len Strandskog	Rogaland
173	Odd Stangeland	Rogaland
174	Tone Elin Berge	Rogaland
175	Arne-Christian Mohn	Rogaland
176	Tove Elise Olsen Frøland	Rogaland
177	Jarle Nilsen	Rogaland
178	Julia Eikeland	Rogaland
179	Hamza Ali	Rogaland
180	Marte Eide Klovning	Rogaland
181	Frode Berge	Rogaland
182	Anne Gine Hestetun	Vestland

183	Geir Steinar Dale	Vestland
184	Siw-Anita Lien	Vestland
185	Emil Lennart Pålikoff Gadolin	Vestland
186	Rigmor Heggdal	Vestland
187	Roger Valhammer	Vestland
188	Endre Toft	Vestland
189	Birgitte Hodneland	Vestland
190	Rune Bakervik	Vestland
191	Fauzia Hussain-Wiik	Vestland
192	Gaute Straume Epland	Vestland
193	Marianne Sandahl Bjorøy	Vestland
194	Ørjan Myrmel	Vestland
195	Miriam Haavik	Vestland
196	Torgeir Næss	Vestland
197	Trine Lindborg	Vestland
198	Olav-Magnus Hammer	Vestland
199	Britt-Inger Myhr	Vestland
200	Øyvind H. Oddekalv	Vestland
201	Leonora Standal Hjelle	Vestland
202	Thor Andersen	Vestland
203	Ola Teigen	Vestland
204	Egil Natvik Vestrheim	Vestland
205	Anne Kauppi	Vestland
206	Håkon Myrvang	Vestland
207	Paulina Sitarz	Vestland
208	Torbjørn Vereide	Vestland
209	Terje Angelshaug	Vestland
210	Anita Linda Pettersen Almskår	Vestland
211	Arve Helle	Vestland
212	Anne Kristin Førde	Vestland
213	Elin Hauge	Vestland
214	Tove-Lise Torve	Møre og Romsdal
215	Kjell Neergaard	Møre og Romsdal
216	Siv Katrin Ulla	Møre og Romsdal
217	Sidsel Pauline Rykhus	Møre og Romsdal
218	Helene Wahlstrøm	Møre og Romsdal
219	Kari Hoset Ansnes	Møre og Romsdal
220	Ottar Jan Løvoll	Møre og Romsdal
221	Erik Kursetgjerde	Møre og Romsdal
222	Arne Birger Silnes	Møre og Romsdal
223	Astrid Willa Eide Hoem	Møre og Romsdal
224	Kristian Blindheim	Møre og Romsdal
225	Terje Holmedal	Møre og Romsdal
226	Tore Onshuus Sandvik	Trøndelag
227	Terje Sørvik	Trøndelag
228	Gunnhild Tettli	Trøndelag

229	Audun Lønmo Knudsrød	Trøndelag
230	Bente Estil	Trøndelag
231	Geir Jarle Sirås	Trøndelag
232	Anna Schei Holdbakk	Trøndelag
233	Arve Løberg	Trøndelag
234	Amal Abdinur	Trøndelag
235	Knut Ola Vang	Trøndelag
236	Sara Shafighi	Trøndelag
237	Amund Hellesø	Trøndelag
238	Arnhild Holstad	Trøndelag
239	Ismail Salad Elmi	Trøndelag
240	Trine Reitan	Trøndelag
241	Ina Helen Kollerud Pedersen	Trøndelag
242	Vebjørn Gorseth	Trøndelag
243	Marit Liabø Sandvik	Trøndelag
244	Marit Bjerkås	Trøndelag
245	Line Therese Flåtten	Trøndelag
246	Gjermund Bungum Gorset	Trøndelag
247	Siri Grøttjord	Trøndelag
248	Isak Veierud Busch	Trøndelag
249	Ingrid J. Aune	Trøndelag
250	Kristian Torve	Trøndelag
251	Sissel Trønsdal	Trøndelag
252	Ola Øie	Trøndelag
253	Julie Indstad Hole	Trøndelag
254	Edvin Helland	Trøndelag
255	Tyra Joarsdottir	Trøndelag
256	Arild Kvernmo Pedersen	Trøndelag
257	Emilie Kleiven Græsli	Trøndelag
258	Roar Aas	Trøndelag
259	Helene Wean	Trøndelag
260	Håkon Einarsve	Trøndelag
261	Solveig Rennan	Trøndelag
262	Gaute Børstad Skjervø	Trøndelag
263	Severin Aarmo	Trøndelag
264	Tomas Norvoll	Nordland
265	Sonja Alice Steen	Nordland
266	Geir Morten Waage	Nordland
267	Rita Lekang	Nordland
268	Rune Krutå	Nordland
269	Siv Dagny Aasvik	Nordland
270	Sander Delp Horn	Nordland
271	Karianne Bråthen	Nordland
272	Mona Nilsen	Nordland
273	Tore Andrè Jakobsen	Nordland
274	Hilde Dybwad	Nordland

275	Rune Edvardsen	Nordland
276	Andrine Solli Oppegaard	Nordland
277	Eirik Sivertsen	Nordland
278	Remi Solberg	Nordland
279	Mette Varem	Nordland
280	Ann-Kristin Moldjord	Nordland
281	Kari-Anne Opsal	Troms
282	Gunnar Wilhelmsen	Troms
283	Linn Katariina Henriksen	Troms
284	Arnold Nilsen	Troms
285	Mari Martinsen Siljebråten	Troms
286	Brynjar Andersen Saus	Troms
287	Aleksandra Seljeseth	Troms
288	Jan-Eirik Nordahl	Troms
289	Tonje Randisdatter Tunstad	Troms
290	Bjørn Inge Mo	Troms
291	Synnøve Søndergaard	Troms
292	Ragnhild Vassvik	Finnmark
293	Robert Jensen	Finnmark
294	Marianne Sivertsen Næss	Finnmark
295	Mikkel Ailo Gaup	Finnmark
296	Agnete Hanssen	Finnmark
297	Svein Atle Somby	Finnmark
298	Silje Vollan Nilsen	Finnmark
299	Bjørn Johansen	Finnmark
300	Arild Olsen	Svalbard

SAK 7 - DEN POLITISKE SITUASJONEN FORTS.:

Ina Rangønes Libak, leder av AUF (15:37 - 15:47)

Kjære landsmøte
Kjære alle gode venner

Miljø
Noen ganger får en generasjon en oppgave som nesten er for stor til å bære
Som du ikke har bedt om, men som du er nødt til å ta.
Når Greta Thunberg på 15 år setter seg ned utenfor det Svenske parlamentet og streiker for klimaet så er det ikke en oppgave hun har bedt om. Det er en oppgave hun er nødt til å ta.
For når verdens ledere ikke tar ansvar for hennes fremtid må hun gjøre det selv.
De siste ukene har unge over hele Norge streiket for klimaet. Fordi nå er det alvor
Vi skal kutte halvparten av verdens utslipp på 11 år. Det er en oppgave som nesten er for stor til å bære. Men noen må bære den, Og kjære venner, det må være oss.

Fordi det er bare Arbeiderpartiet, sammen med fagbevegelsen, som har kraften som trengs for å ta Norge inn i fornybarsamfunnet. Og mulighetene våre er *så store.* Fordi Norge består av fantastiske mennesker, som har kompetansen vi trenger, Norge består av lokalsamfunn som har omstilt seg før når det har blåst som verst, når alt har sett mørkt ut, så har vi klart det

Sammen
Norge kan bli ledende på bioøkonomi, og innlandet kan bli vår motor. Vi kan skape nye arbeidsplasser innenfor havbruk på Vestlandet. Vi kan bli best på karbonfangst og lagring på grunn av kompetansen til de som jobber innenfor olje og gass. Vi kan bygge ut storskala havvind.

Noen sier det er naivt å snakke om omstilling bort fra olje og gass. Men det som *er naivt* er å binde opp økonomien og arbeidsplassene våre i en næring som verden må omstille seg bort fra. Noen sier at det *er fornærmende* mot de som jobber i olje og gass å snakke om omstilling. Men det som *er fornærmende* er å si til de som mister jobben når lønnsomheten går ned, at jo, vi så det komme, men vi lukka øynene og valgte å ikke gjøre noe.

Det er ikke oss. Vi lukker ikke øynene når noe er vanskelig. Og vi skal aldri lukke øynene når unge spør oss om å ta ansvar for fremtiden deres. Da skal vi *bygge* den fremtiden.

Sammen

LOFOTEN
Å ta ansvar for fremtiden er å ta ansvar for de mest sårbare naturområdene våre.
I over 20 år har landsmøte etter landsmøte diskutert og argumentert om havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Dette landsmøtet bør vi bruke til å lytte
Lytte til fiskerne som blir redd for framtida hver gang vi flørter med tanken om å skyte seismikk rett ned i livsgrunnlaget deres.
Lytte til forskerne, som gang på gang har advart oss.
Lytte til det store flertallet av våre egne velgere som sier nei.

I havgapet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja ligger nøkkelen til vår felles fremtid.
Fisken vi skal leve av, *folka* som skal ta oss dit og *naturen* vi er så stolt av.
Noen mener at dette er feil landsmøte å ta opp denne saken på, men kjære venner, ingenting er riktigere enn å ta opp saken nå.

For folk i Norge vil ha et klart svar!
Lofoten er *selve lakmustesten* på om Arbeiderpartiet er klare til å ta ansvar for miljøet og fremtiden.

Og det er vi
Vi er klare
Vi har brukt 20 år
Vi skal ikke bruke mer tid

Jeg håper dette blir et historisk møte hvor vi som er her nå kan se tilbake og si:
Vi var der da det skjedde. Vi var der da Arbeiderpartiet sa nei til konsekvensutredning i Lofoten, Vesterålen og Senja, *en gang for alle.*

INTERNASJONALT

Kjære landsmøte
Vi er sosialdemokrater i verden. Det *forplikter* oss, ikke i ord, men i handling.

Det *forplikter* oss til å strekke ut en hånd når FN ber oss om å ta imot vår del av de mest sårbare i verden, kvoteflyktningene. Dette er mennesker som ikke har gjort noen feil.

Annet enn å bli *født i feil land til feil tid.* Det er også *disse menneskene* vi skal lage politikk for denne helga. Og det forplikter oss til å ta vårt internasjonale ansvar, også når det er diplomatisk krevende. Spesielt da.

I 1957 fremma ordfører i Fet kommune, Theodor Kinn, et forslag på Arbeiderpartiets landsmøte som ble vedtatt. Det lød slik: «Arbeiderpartiet vil av all kraft gå inn for øyeblikkelig stans av atomprøver i alle land. Atomvåpen må ikke plasseres på norsk område.»

Nå, i 2019, fremmer AUF forslag om at Norge skal signere FNs forbud mot atomvåpen.
Å signere er en *videreføring* av Arbeiderpartiets stolte humanitære tradisjon. Å la være er et brudd med det samme. Og i år, som i 1957 er det vi, *summen av oss* som er på Arbeiderpartiets landsmøte som bestemmer om det blir vedtatt.

Noen sier det er naivt å tro på et forbud.

Men de 122 landene som stemte for FN-avtalen om å forby atomvåpen *er ikke naive.*
Den internasjonale Røde Kors-komiteen *er ikke naiv.*
Tromsø, Bergen, Bodø, Karlsøy, Trondheim, Levanger, Hammerfest, Kristiansund og Oslo *er ikke naiv.*

Noen sier det er følelsesstyrt å ønske et forbud. Men *det som er følelsesstyrt* er å være så redd for reaksjoner fra NATO at vi blir handlingslamma. Og velger å gjøre ingenting.

Å la være å signere er å godta at andre land *besitter* atomvåpen på våre vegne, *truer* med atomvåpen på våre vegne, og potensielt *bruker* atomvåpen på våre vegne

Avskrekking skaper usikkerhet
Nedrustning skaper fred

Kjære venner
8 av 10 nordmenn krever et forbud.

Norge må signere FNs forbud mot atomvåpen!

SKOLE OG UNGDOM

Kjære venner
Siden 2013 har det hvert år blitt færre elever som trives, flere som kjeder seg og flere som gruer seg til å gå på skolen.

Dette er symptomer på Høyreskolen.

Arbeiderpartiet må være et tydelig alternativ til dagens skolepolitikk. Vi må si nei til mer testing og måling, og ja til flere lærere. Vi må gi læreplass til alle og oppdatere utstyret på yrkesfag.

Også må vi gjennomføre den neste store velferdsreformen: Vi må gi gratis skolemat til alle! Fordi skolemat gir ro i klassen, bedre læring og bedre helse. Men det gir også noe *enda viktigere.* Felles måltider gir sterkere fellesskap. For når alle sitter *sammen*, og spiser den *samme* maten, rundt det *samme* bordet, så har det ikke lengre noe å si hvor du kommer fra

Da er *alle* en del av det samme fellesskapet.

Landsmøte,

Om 158 dager har vi vunnet lokalvalget. Hver dag frem til det skal vi bruke til å gjøre oss tilliten verdig. For våre seire har aldri kommet av store ord, men av *hard og målretta jobbing* Sammen som et lag. Og av *store drømmer.*

Jeg vil be dere love meg en ting, men det er det eneste jeg noen gang kommer til å be dere love meg; og det er og aldri miste håpet! For vi har ikke lov til å slutte å håpe. Når mennesker over hele verden hver dag står opp til krig og undertrykkelse, de blir truet, de sulter, men de står likevel opp og håper på at dagen i dag blir bedre enn dagen i går

Da har i alle fall ikke vi lov til å slutte å håpe på at en bedre verden er mulig.

Tusen takk.

SAK 7 Den politiske situasjonen debatt:

04.04.19 15:50 - 04.04.19 15:53	Anita Ihle Steen	Landsstyret
04.04.19 15:53 - 04.04.19 15:55	Håkon Einarsve	Trøndelag
04.04.19 15:56 - 04.04.19 15:59	Frode Jacobsen	Landsstyret
04.04.19 15:59 - 04.04.19 16:02	Trine Lindborg	Vestland
04.04.19 16:02 - 04.04.19 16:05	Bjørnar Selnes Skjæran	Sentralstyret
04.04.19 16:06 - 04.04.19 16:09	Tonje Brenna	Landsstyret
04.04.19 16:10 - 04.04.19 16:13	Stanley Wirak	Landsstyret
04.04.19 16:13 - 04.04.19 16:16	Hanne Kristin Tollerud	Østfold
04.04.19 16:17 - 04.04.19 16:20	Martin Kolberg	Landsstyret

04.04.19 16:20 - 04.04.19 16:23	Cecilie Terese Myrseth	Landsstyret
04.04.19 16:23 - 04.04.19 16:26	Rune Høiseth	Vestfold
04.04.19 16:26 - 04.04.19 16:29	Ida Maria Pinnerød	Landsstyret
04.04.19 16:29 - 04.04.19 16:32	Tove Lise Torve	Møre og Romsdal
04.04.19 16:32 - 04.04.19 16:35	Marit Grefstad	Agder
04.04.19 16:35 - 04.04.19 16:38	Erik Skjervagen	Telemark
04.04.19 16:38 - 04.04.19 16:41	Kristina Hansen	Landsstyret
04.04.19 16:41 - 04.04.19 16:44	Rune Støstad	Landsstyret
04.04.19 16:44 - 04.04.19 16:47	May Britt Lagesen	Landsstyret
04.04.19 16:48 - 04.04.19 16:51	Maria Qureshi	Oslo
04.04.19 16:51 - 04.04.19 16:54	Olav-Magnus Hammer	Vestland
04.04.19 16:54 - 04.04.19 16:57	Terje Lien Aasland	Sentralstyret
04.04.19 16:58 - 04.04.19 17:01	Øystein Slette	Landsstyret
04.04.19 17:01 - 04.04.19 17:04	Ingrid Myhr	Innlandet
04.04.19 17:04 - 04.04.19 17:07	Terje Sørvik	Trøndelag
04.04.19 17:07 - 04.04.19 17:10	Julia Eikeland	Rogaland
04.04.19 17:10 - 04.04.19 17:13	Knut Magne Bjørnstad	Østfold
04.04.19 17:14 - 04.04.19 17:17	Monica Myrvold Berg	Buskerud
04.04.19 17:17 - 04.04.19 17:20	Bjørn Inge Mo	Troms
04.04.19 17:20 - 04.04.19 17:23	Trude Viola Antonsen	Vestfold
04.04.19 17:23 - 04.04.19 17:25	Hans Fredrik Sørdal	Landsstyret
04.04.19 17:26 - 04.04.19 17:28	Kristian Blindheim	Møre og Romsdal
04.04.19 17:29 - 04.04.19 17:32	Ragnhild Vassvik	Finnmark

Permisjoner godkjent:

4.april 15:30 - 18:30	Kim Gabrielli - Styremøte på jobb hos UNICEF Norge
4. april 15:00 - 22:00	Gunnar Wilhelmsen
4. april 17:00 - 22:30	Sara Shafighi - møte, søker perm ut dagen
4. april 17:30-ut dagen	Synnøve Søndergaard – Sykdom
5. april 09.00-15.00	Robert Jensen. Møter i Oslo
5. april 09.00-17.00	Stein Erik Lauvås, delta i begravelse
5. april 12:00 - 16:00	Oddrun Grønvik, Skal overrekkja festskrift til kollega og delta i feiring. Har ikkje hatt innverknad på val av tidspunkt.
5. april 12:20 - 14:00	Inger Helene Vaaten Oppfølging medieutspill Ap og HK om varehandelansattes behov for kompetansereform
6. april 08:00 - 20:00	Odd Stangeland. Ordføreroppdrag i Eigersund - åpning av idrettsanlegg med Idrettspresidenten

Dagsorden Presentasjon av distriktsutvalgets manifest ved leder Cecilie Agnalt åpnet 17:31 - 17:41

Kjære Landsmøte og partivenner!

Min viktigste beskjed til dere, er denne:

Arbeiderpartiet skal gå inn i denne valgkampen med selvtillit som det beste distriktspartiet. Fordi vi er det framtidsretta distriktspartiet.

Vi har, og skal ha, kandidatene som vil mest for sine kommuner.

Og kandidatene våre skal vite, at de har partiet sitt, og partiledelsen, i ryggen. Det var derfor Jonas og sentralstyret satte ned distriktsutvalget, som jeg fikk æren av å lede.

Det handlet om at Arbeiderpartiet er partiet for både by og land. Og at vi må være partiet for både by og land. Jeg skal gi dere et par tenkte eksempler på hvorfor vi må være det:

Hadde vi ved siste valg ikke fått noen stemmer utenfor Oslo, men bare de vi fikk der, så hadde Arbeiderpartiet endt opp på 3,5 prosent. Vi hadde vært et parti under sperregrensa. Noen synes det er et greit nivå å ligge på – det gjør ikke vi. Det er ikke derfor vi driver med politikk. Vi er et styringsparti, ikke et protestparti.

Og motsatt: Hver åttende stemme vi fikk ved siste valg, fikk vi i Oslo. Hadde vi vært et parti som nesten ikke fikk stemmer i de store byene, så hadde vi jublet oss svimle over meningsmålinger på 12-15 prosent. Men vi skal ikke være der heller. Fordi vi er et styringsparti, ikke et protestparti.

Så for dem som ønsker at vi skal være et parti som overkjører distriktene, eller som overkjører storbyene, er svaret: Da er vi ikke lenger Arbeiderpartiet!
Da er vi ikke lenger partiet som kan lede landet mot større rettferdighet og frihet for alle, slik vi har gjort i store deler av vår historie.

Partivenner,

Distriktsutvalget ble satt ned, for at vi skal fortsette å være Arbeiderpartiet, altså et parti for både by og land. Partiet folk skal kunne oppleve som sitt - om de bor på Grünerløkka eller på Værøy.
Men hvorfor satte man da ned et distriktspolitisk utvalg? Jo, fordi det er der det knaker nå. Med høyreregjeringen har sentrum/periferi-dimensjonen blusset kraftig opp i norsk politikk. Og vi ser fra andre land hva som skjer, når man tar for lett på stigende frustrasjon og avmaktsfølelse i distriktene over tid. Fenomener som Sverigedemokraterna, Brexit, Trump – og de gule vestene i Frankrike – handler om mye, men også dette.

Partivenner, Norge er ikke der. Det er helt riktig som Bjørnar pleier å påpeke: Norge har verdens mest moderne distrikter. Mye takket være Arbeiderpartiet.

Men distriktsutvalget ble også satt ned i en erkjennelse av at Arbeiderpartiet hadde behov for å ruste opp sin distriktspolitikk.

Partivenner – det gjør vi nå! Det handler ikke bare om nye, konkrete forslag. Det handler også om noen erkjennelser rundt fenomenet sentralisering. Hva det handler om. Jeg skal si litt om det først:

Som sosialdemokrater forstår vi at markedskreftene bare kan balanseres med politikk. Samtidig ligger det en sentraliserende tendens også i politikken. Som handler om at det man kan regne på, ofte får trumfe det som er vanskeligere å regne på.

Men det er ikke gitt at det som ser rasjonelt og lønnsomt ut i hver enkelt etat, innenfor hver samfunnssektor, blir rasjonelt og lønnsomt i sum. Sentralisering har også kostnader, selv om de er vanskeligere å regne på. Framtidstro og selvtillit i distriktene utløser mer energi og skaperkraft enn pessimisme og avmaktsfølelse. Rask sentralisering skaper også problemer i pressområdene, med økende biltrafikk og gallopperende boligpriser.

Vi må rett og slett bort fra bort fra silotenkningen i offentlig forvaltning. Og erstatte den med det som alltid har vært Arbeiderpartiets adelsmerke: helhetlig og langsiktig tenkning.

En tommelfingerregel bør rett og slett være: Sentraliser det du må, desentraliser det du kan.

Så, kjære partivenner, skal jeg si litt om arbeidet i utvalget:

Vi har vært rundt og snakka med folk i hele landet, vært på partimøter, bedriftsbesøk og lest innspillene som har kommet inn.

De har vært mange. Vi har drøftet alle. Og vi fant fort ut at det gikk noen røde tråder gjennom dem:

Arbeid, velferd, infrastruktur og kompetanse.

Vi hadde som klart mål at folk skal kjenne igjen sine innspill i utvalget sin innstilling, så disse røde trådene har gått igjen også i innstillingen.

Arbeid og verdiskapning først:

Arbeidsplasser der folk bor og føler seg hjemme, er helt avgjørende. Da må eksisterende arbeidsplasser sikres og videreutvikles, samtidig som det må skapes nye.

Vi har fokusert på fem områder:
- Industri
- Fiskeri og havbruk
- Landbruk
- Energi og fornybar kraft og
- Reiseliv

På alle disse har vi konkrete forslag til tiltak som vil styrke distriktene.

Naturressursene som Norge lever av, og skal leve av, ligger ute i distriktene. De må bidra til mer verdiskapning lokalt, enn de nå gjør. Det handler ikke bare om at forutsetningene for dette bør gode. Det handler om også om den ekstra følelsen av urett man kan få, når man opplever å ofre til fellesskapet i form av naturinngrep der man bor, for så å bli sittende igjen med lite eller ingenting.

Rettferdighetsaspektet berører også diskusjonen om statlige arbeidsplasser. Staten er folkets felleseie, samme hvor man bor i Norge. Og det er snakk om kompetansearbeidsplasser som bidrar til et variert arbeidsmarked lokalt

Så velferd:

Nærhet til gode velferdstjenester er grunnleggende for at folk ønsker å bo et sted. En grunnleggende forutsetning, er kommuneøkonomi. Den vil Arbeiderpartiet fortsette å prioritere.
Vi vil også skape økt trygghet for befolkninga ved å forskriftsfeste responstid for blålysetatene, og har lagt fram flere konkrete tiltak i innstillinga.

Infrastrukt er et tredje hovedpunkt:

Flere arbeidsplasser og levende lokalsamfunn i hele landet, forutsetter gode veier, fly-, tog- og båtforbindelser.

Utviklingen av mindre byer og tettsteder må bli en viktigere del av distriktspolitikken, fordi de kan binde sammen bygdene og de større byområdene til større bo- og arbeidsregioner. Da vil infrastruktur være avgjørende.

Like viktig er raskt internett. Folk og bedrifter er avhengige av å være koblet til internett for å skape arbeidsplasser og leve gode liv. Høykvalitets internett i distriktene har vært svært viktig for utvalget, og vi foreslår at dette skal være en lovfesta rettighet på lik linje med strøm.

Til slutt: kompetanse

Det er grunnleggende for videreutviklingen av velferden, at vi klarer å ta i bruk de store menneskelige ressurser vi i har i alle deler av landet. Alle må derfor få mulighet for den kompetansebyggingen og utdanningen – praktisk som teoretisk – som passer for dem. Livslang læring med flere utdanningsrunder vil være det normale i fremtiden. Distriktene må kunne delta i denne utviklingen på en god måte. Kompetanseheving må være lett tilgjengelig, samme hvor man bor. Tett samarbeid med det lokale næringslivet og fagbevegelsen vil da være avgjørende.

Partivenner,

Jeg vet at dette engasjerer flere enn meg. Det engasjerer i store deler av partiet. Og det er fordi vi er Arbeiderpartiet. Partiet for både by og land. Og ikke minst: Det framtidsretta distriktspartiet.

Det skal velgerne SE på oss, når vi går inn i valgkampen med selvtillit.

Det er som du sier Jonas i din LM tale: «Nå har vi skikkelig god distriktspolitikk!»

Lykke til med debatten.

Odd Stangeland (17:41- 17:49) og Siv Dagny Aasvik (17:49 – 17:54) hadde også ordet i presentasjonen av distriktsutvalgets manifest.

Film fra Utsira og Porsanger (17:55-17:57)

Innlegg fra Tomas Norvoll, Anne Gine Hestetun, Even Aleksander Hagen og Gro Bråten. (17:57- 18:12)

Panelsamtale: Nils Kristen Sandtrøen, Astrid Willa Eide Hoem, Heidi Granli og Bjørn Tveito Lundefaret. (18:12- 18:22)

SAK 7 Den politiske situasjonen – debatten fortsetter:

04.04.19 18:23 - 04.04.19 18:26	Robert Cornels Nordli	Agder
04.04.19 18:26 - 04.04.19 18:29	Hedda Foss Five	Telemark
04.04.19 18:30 - 04.04.19 18:33	Even Aleksander Hagen	Innlandet

04.04.19 18:33 - 04.04.19 18:35	Ingrid J. Aune	Trøndelag
04.04.19 18:36 - 04.04.19 18:39	Robert Steen	Oslo
04.04.19 18:39 - 04.04.19 18:42	Elin Såheim Bjørkli	Innlandet
04.04.19 18:42 - 04.04.19 18:45	Per Olav Skurdal Hopsø	Landsstyret
04.04.19 18:45 - 04.04.19 18:49	Anne Gine Hestetun	Vestland
04.04.19 18:49 - 04.04.19 18:52	Ragnhild Bergheim	Akershus
04.04.19 18:52 - 04.04.19 18:55	Sigmund Lier	Rogaland
04.04.19 18:55 - 04.04.19 18:58	Are Karlsen	Vestfold
04.04.19 18:58 - 04.04.19 19:00	Maria Imrik	Østfold
04.04.19 19:01 - 04.04.19 19:04	Silje Kjellesvik Norheim	Buskerud
04.04.19 19:04 - 04.04.19 19:06	Kari-Anne Opsal	Troms
04.04.19 19:07 - 04.04.19 19:09	Jørn Arild Flatha	Innlandet
04.04.19 19:09 - 04.04.19 19:12	Bente Estil	Trøndelag
04.04.19 19:12 - 04.04.19 19:15	Rune Krutå	Nordland
04.04.19 19:15 - 04.04.19 19:18	Agnes Nærland Viljugrein	Oslo
04.04.19 20:20 - 04.04.19 20:20	Kjell Neergaard	Møre og Romsdal
04.04.19 20:24 - 04.04.19 20:27	Fauzia Hussain-Wiik	Vestland
04.04.19 20:27 - 04.04.19 20:30	Tobias Hangaard Linge	Akershus
04.04.19 20:30 - 04.04.19 20:33	Ulrikke Støylen	Agder
04.04.19 20:33 - 04.04.19 20:36	Jørn-Henning Eggum	Sentralstyret
04.04.19 20:36 - 04.04.19 20:39	Robin Martin Kåss	Telemark
04.04.19 20:40 - 04.04.19 20:43	Lillian Skjærvik	Innlandet
04.04.19 20:43 - 04.04.19 20:45	Gjermund Bungum Gorset	Trøndelag
04.04.19 20:46 - 04.04.19 20:48	Mansoor Hussain	Oslo
04.04.19 20:49 - 04.04.19 20:52	Hilmar Høl	Landsstyret
04.04.19 20:52 - 04.04.19 20:55	Hilde Nysten Thorkildsen	Akershus
04.04.19 20:56 - 04.04.19 20:58	Hallgeir Amdal	Rogaland
04.04.19 20:59 - 04.04.19 21:02	Elin Gran Weggesrud	Landsstyret
04.04.19 21:02 - 04.04.19 21:05	Stig Aarbu	Østfold
04.04.19 21:05 - 04.04.19 21:08	Tone Tellevik Dahl	Oslo
04.04.19 21:08 - 04.04.19 21:11	Stian Olafsen	Innlandet
04.04.19 21:11 - 04.04.19 21:14	Marit Bjerkås	Trøndelag
04.04.19 21:15 - 04.04.19 21:18	Paulina Sitarz	Vestland
04.04.19 21:18 - 04.04.19 21:21	Jørgen Vik	Akershus
04.04.19 21:21 - 04.04.19 21:24	Marianne Gudmundson Chesak	Rogaland
04.04.19 21:25 - 04.04.19 21:28	Martin Henriksen	Stortingsgruppa
04.04.19 21:28 - 04.04.19 21:30	Ingar Storholt	Buskerud
04.04.19 21:30 - 04.04.19 21:33	Arild Olsen	Svalbard
04.04.19 21:34 - 04.04.19 21:36	Hilde Dybwad	Nordland
04.04.19 21:36 - 04.04.19 21:39	Hanne Berit Brekken	Landsstyret
04.04.19 21:40 - 04.04.19 21:42	Line Kysnes Vennesland	Agder
04.04.19 21:42 - 04.04.19 21:46	Marianne Sivertsen Næss	Finnmark
04.04.19 21:46 - 04.04.19 21:49	Gry Fuglestveit	Telemark

Kl. 21.50 Strek er satt for innsending av forslag til distriktsutvalget

04.04.19 21:49 - 04.04.19 21:53	Jon Rolf Næss	Sentralstyret
04.04.19 21:53 - 04.04.19 21:56	Elin Hauge	Vestland
04.04.19 21:56 - 04.04.19 21:59	Fredrik Mellem	Oslo
04.04.19 21:59 - 04.04.19 22:02	Marte Eide Klovning	Rogaland
04.04.19 22:02 - 04.04.19 22:05	Remi Solberg	Nordland
04.04.19 22:05 - 04.04.19 22:08	Anniken Huitfeldt	Sentralstyret

Endringsforslag #35 fra Tove Lise Torve - Møre og Romsdal

1.1 .Styring av sjukehusa

Møre og Romsdal Arbeidarparti er kritisk til måten helseføretaksmodellen har utvikla seg på sidan oppstarten. Skal ein oppnå betre kapasitet, betre kommunikasjon og betre kvalitet på behandlinga, er det nødvendig at spesialisthelsetenesta blir styrt på ein betre måte enn i dag. Primært meiner Møre og Romsdal Arbeidarparti at helseføretaksmodellen må avviklast. I dag eksisterer det ingen aktuell alternativ modell som vil gje betre tenester og styring utan å gå utover den nødvendige arbeidsroa dei tilsette i sjukehussektoren treng, og pasientane sine behov for føreseielege tilbod. Fram til ny modell er på plass, vil Møre og Romsdal Arbeidarparti at Arbeiderpartiet sentralt skal arbeide for å forbetre situasjonen og styringa, langs følgjande linjer:

- Ein full gjennomgang av dagens helseføretaksmodell, med sikte på å finne alternative og meir demokratiske styringsmodellar
- Auka politisk styring av sjukehusa, og at dei samhandlar betre med primærhelsetenesta
- Ein kraftig reduksjon i statleg helsebyråkrati, færre leiarar i helseføretaka, og systematisk utvikling av gode leiarar i helsetenesta

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #36 fra Marte Eide Klovning - Rogaland
«og slik sikre en effektiv distriktspolitikk ved å evaluere og utbedre dagens soneinndeling.»

Slik åpner vi opp for at flere kommuner kan komme i en ny sone, som bedre gjenspeiler deres utgangspunkt og ulemper for næringsetablering.

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1
Endringsforslag #38 fra Trine Reitan - Trøndelag
Mineralbeskatning: Utrede og innføre en grunnrenteskatt for uttak av mineralressurser under forutsetningen av at denne tilfaller vertskommunene. Denne skal omfatte både igangværende og fremtidig virksomhet.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #39 fra Knut Ola Vang - Trøndelag
Nytt kulepunkt:
Stimulere bedriftene til mer langsiktig satsing på kompetanseutvikling av sine ansatte. Regnskapsreglene bør endres slik at virksomheter kan føre kompetanse som en investering som kan avskrives over flere år (aktiveres)
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #40 fra Trine Reitan - Trøndelag
Aktivt bidra til utvikling av oppdrett av nye marine arter
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1
Endringsforslag #41 fra Trine Reitan - Trøndelag
Bedre stønads- og finansieringsordninger, både gjennom Husbanken og bank- og kredittvesenet for øvrig, er eksempler på tiltak som kan utvikles. Det haster med å styrke startlånordningen kraftig slik at flere unge kan få lån til etablering i egen bolig
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1
Endringsforslag #42 fra Knut Ola Vang - Trøndelag
...og stille nødvendig kapital...

Bakgrunn for forslag:

Lierne kommune i Trøndelag er en kraft- kommune og en omstillingskommune. Ny næringsetablering hindres nå pga manglende strømtilgang. Kommunens kostnader for å få tilført tilstrekkelig strøm tilsvarer halve kommunebudsjettet Trøndelag AP mener det er at paradoks at en distriktskommune som er netto leverandør av strøm til storsamfunnet ikke kan få frem strøm til eget næringsliv uten å måtte legge 60-80 millioner på bordet. Her må staten ta et større ansvar
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #43 fra Knut Ola Vang - Trøndelag
Nytt kulepunkt:

Gjøre det mulig med en utvidelse av bompengeinnkrevingstiden ved fergeavløsningsprosjekt til 40 år i enkeltprosjekt, etter en risiko og sårbarhetsanalyse av prosjektet.
Bakgrunn for forslag:
Samferdsel er hovedpulsåra i distrikts- Norge. I landet vårt med vår lange kystlinje, er fergeforbindelser ofte et hinder for samfunns og næringsutvikling.

Ved å kunne utvide bompengeinnkrevingstiden i ferjeavløsningsprosjekt fra 20 til 40 år, vil mange distriktskommuner og regioner raskere kunne realisere bru og tunnelprosjekt som igjen vil kunne bety en betydelig samfunns- og næringsutvikling.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #44 fra Ola Øie - Trøndelag
At virkemiddelapparatet i større grad rettes mot allerede eksisterende industri, for å sikre utvikling, omstilling og knoppskyting
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #45 fra Ola Øie - Trøndelag
-at adkomst til hogstfeltene og uttak av virke sikres gjennom økt satsing på skogsbilveier, fjerning av flaskehalser og styrking av øvrig infrastruktur. - arbeide for en aktiv skogeierpolitikk, og stanse Statskogs utsalg av skogeiendommer.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #47 fra Line Therese Flåtten - Trøndelag
Snarlig igangsettelse av statlig finansierte fritids/aktivitetskort som utarbeides i tråd med barn og unges ønsker og behov, og gjøres godt kjent og godt tilgjengelig
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #48 fra Line Therese Flåtten - Trøndelag
Ha gratis hall- og baneleie i alle kommunale og fylkeskommunale bygg/arenaer
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #49 fra Line Therese Flåtten - Trøndelag
En nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 år
på konserter/kulturarrangementer
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #50 fra Line Therese Flåtten - Trøndelag
At det etableres og arrangeres flere kulturtilbud og arrangementer for barn og unge som er gratis og rusfrie
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #51 fra Line Therese Flåtten - Trøndelag
At staten igangsetter et program for et skikkelig og nødvendig fylkesvegløft for å sette de i god stand i hele landet. Programmet må legges inn under fylkeskommunal prioritering med

friske statlige midler.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #52 fra Oddrun Grønvik - Oslo
nytt siste kulepunkt (nr 6)
"Sikre lokale bibliotek, museum og offentlige arkiv i kommunen gode arbeidsvilkår og økt finansiering."
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #53 fra Jens-Petter Hagen - Akershus
Erstatt innledning med:
Norsk natur er sett på som noe av det vakreste i verden. De spektakulære stedene og opplevelsene finnes i hele Norge, men i størst omfang i distriktene. Potensialet for vekst i reiselivet og turismen er enorm, men vi må samtidig løse utfordringene med å sikre verdiskaping, kvalitet, bærekraft og helårsarbeidsplasser. Arbeiderpartiet mener at Norge må ha en tydelig politikk for hele verdikjeden i reiselivsnæringen for å utnytte dette potensialet og å løse utfordringene næringen har. Lover og forskrifter som regulerer næringen må moderniseres og utvikles slik at man skaper gode bedrifter opplevelser og arbeidsplasser.
Utelivet er omfattet av flere lover som virker mot hverandre. Serveringsloven og Alkoholloven er sentrale rammebetingelser med motsatte målsetninger. For å skape grunnlag for et bedre restaurant og uteliv vil Arbeiderpartiet starte et arbeid med å samordne aktuelle lover rettet mot utelivs, restaurant og hotellnæringen med mål å skape klarere rammebetingelser for drift og produksjon, forhindre sosial dumping og gi seriøse drivere mer forutsigbare rammer.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #54 fra Jens-Petter Hagen - Akershus
klimaavtrykk. og hindrer sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #55 fra Jens-Petter Hagen - Akershus
reiselivsmål.
Nytt strekpunkt:
Bidra til et kompetanseløft i reiselivet bla ved å sette krav til drivere og utøvere for å øke kvaliteten på produkter og tjenester.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #57 fra Mikkel Ailo Gaup - Finnmark
Etablere fagskole for reindrift og duodji ved Samisk videregående skole og reindriftsskole.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #58 fra Mikkel Ailo Gaup - Finnmark
Jobbe for at det igangsettes en helhetlig revidering av Reindriftsloven.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #60 fra Karianne Bråthen - Nordland
I tillegg ser arbeiderpartiet at sesongarbeid utfordrer enkeltkommune, spesielt lang kysten der hovednæringen er fiskeri. denne næringen har en kort og hektisk skreisesong, der næringslivet er avhengig av importert arbeidskraft. I dag er situasjonen slik at kommunene dette gjelder ikke får innbyggertilskudd for disse på grunn av telletidspunktene og den korte sesongen som er fra januar til april. Arbeiderpartiet vil se nærmere på dette, da vi mener verdiskapningen som foregår ute i kommunene må komme kommunene til gode.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #62 fra Kristian Blindheim - Møre og Romsdal

Forslag om større ansvarsoverføring til regionene

Begrunnelse:
Distriktsmanifestet burde gå lengre i å flytte makt nærmere folk. Nærhet til beslutninger er en viktig medisin mot den voksende avmaktsfølelsen i distriktene og de skjerpede motsetningene mellom by og land. Den økte sentraliseringen vi har sett under Solberg-regjeringen bør møtes med desentralisering av makt. Mer konkret bør mer makt overføres til regionnivået fordi regionene er store nok til å håndtere langt større oppgaver og bør derfor ha en sentral rolle i å utvikle hele Norge. Retningen i distriktsmanifestet er riktig, men ambisjonsnivået knyttet til desentralisering bør økes. Mer konkret bør mer innflytelse over henholdsvis kulturpolitikk og næringspolitikk flyttes ut fra statlig nivå til regionnivå.

Både i *NOU 2000:22 Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune* og i den pågående regionreformen har prinsippene nedenfor (og tre til som ikke nevnes her) ligget til grunn for de faglige vurderingene av oppgavefordeling.

1. Oppgaver bør legges på lavest mulig effektive nivå.
2. Oppgaver som krever utøvelse av lokalpolitisk skjønn og vurdering bør legges til folkevalgte organer.
3. Oppgaver som av ulike årsaker ikke skal la seg påvirke av lokalpolitiske oppfatninger og lokalpolitiske forhold, og som derfor kjennetegnes av standardisering, regelorientering og kontroll, bør i utgangspunktet være et statlig ansvar.
4. Staten bør ha ansvaret for oppgaver som gjør krav på sentrale beslutninger og som forutsetter et nasjonalt helhetsgrep for god oppgaveløsning.

Kulturfeltet og næringsfeltet er politikkområder der regionene allerede i dag har betydelig relevant kompetanse. Det er også politikkområder med store muligheter til å utvise politisk skjønn basert på regionale forhold og dermed innebærer det også store muligheter til regional utvikling og er egnet til å skape politisk engasjement rundt regional politikk. Dermed er disse politikkområdene gode eksempler på oppgaver som faller under kriterier 1 og 2, men som i mindre grad faller under kriterier 3 og 4.
Regjeringen har i altfor liten grad tatt til følge disse prinsippene om oppgavefordeling.
Kultur er et felt der aktiviteten i stor grad utføres, og oppleves lokalt. Det taler til nærhetsprinsippets fordel. Kulturfeltet er trolig best egnet til en mer helhetlig oppgaveoverføring, men også her finnes det unntak. Det mest nærliggende eksempelet er kringkasting som trolig bør styres fra sentralt hold.
Næringspolitikk er sentralt for å la lokalsamfunn og regioner vokse og utvikle seg. På næringsfeltet bør nok noe av ansvaret forbli liggende sentralt, men behovet for kompetanse om lokale forhold i næringslivet og det store potensialet for regional utvikling taler for en større overføring av ansvaret til det regionale nivået også her.

Forslag:

Nye kulepunkt etter linje 148:

- At oppgavene som i dag ligger hos Siva overføres til regionene.
- At regionene får ansvar for om lag halvparten av det offentliges innsats for næringsrettet forskning
- At godt over 50 prosent av eierskapet til innovasjon Norge overføres til regionene.

Nytt kulepunkt etter linje 442:

- Gjennomføre en forsøksordning med nær helhetlig desentralisering av ansvaret for kulturpolitikk til det regionale nivået, for en eller noen regioner.

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #63 fra Ståle Grøtte - Akershus
ha en helhetlig boligstragi hvor ulike virkemidler samordnes slik at disse til sammen legger rammen for en boligpolitikk hvor innbyggerne selv eier sine hjem, hvor kvaliteten på boligene og bomiljøene opprettholdes og hvor det bygges boliger tilpasset ulike livsfaser. Følgende punkter må vektlegges i strategien:
• Forskrift om tekniske krav til byggverk skal revideres for å snu utviklingen etter svekkelsen av byggereglene i TEK17.
• Husbankens virkemidler må styrkes, og kobles bedre sammen med tekniske krav til byggverk (TEK).
• Krav til universell utforming skal styrkes slik at man kan bo i eget hjem gjennom ulike livsfaser, og uavhengig av hjelpebehov.
• Kommunenes virkemidler for å styre boligutviklingen og legge til rette for gode, stabile bomiljøer må styrkes. Fortetting må ikke gå på bekostning av boligsosiale kvaliteter og sosial trygghet for den enkelte.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #64 fra Ragnhild Vassvik - Finnmark
Mulighetene for å bo i Distrikts-Norge etter endt utdanning må styrkes.

Ny formulering etter dette:
Ordningen med nedbetaling av studielån i tiltakssonen må bestå slik den er i dag.

Begrunnelse:
Ordningen kom til for å sikre rekruttering av nøkkelpersonell og kompetent arbeidskraft i et område med en befolkning med lavere utdanning enn landsgjennomsnittet.
Utvalgets forslag vil utvanne ordningen og miste sin kraft og virkning der hvor ordningen var ment å skulle gjøre en forskjell.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #65 fra Trude Viola Antonsen - Vestfold
* Legge til rette for økt omlegging av økologisk landbruk.
* Legge til rette for småskalaprodusenter
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #68 fra Even Aleksander Hagen - Innlandet
fagskoler.

Arbeiderpartiet vil bruke erfaringen fra da vi bygde opp olje- og gassnæringen når vi skal utvikle ny industri og nye arbeidsplasser basert på jord, skog og bioressursene våre. Leterefusjonsordningen for olje og gass har gjort at både store og små virksomheter har

våget å ta risikoen og satset tungt på sokkelen gjennom statlig risikoavlastning. Nå er tiden kommet til skogressursene. Arbeiderpartiet vil ha på plass en tilsvarende ordning som leterefusjonsordniongen for å utløse investeringer og sterkere industrialisering i skog-, jord- og bioressurser.

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #69 fra Kristina Hansen - Landsstyret
Arbeiderpartiet vil sørge for gode lokale utdanninger for fiskeri- og havbruksnæringa, både videregående og fagskoler
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #71 fra Andreas Halse - Oslo
Nytt kulepunkt:
Stimulere til utvikling av grønn og klimavennlig industri basert på lokale naturressurser

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #72 fra Andreas Halse - Oslo
Nytt kulepunkt:
Støtte utviklingen av ny teknologi som kan redusere klimagassutslippene fra kystflåten

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #77 fra Andreas Halse - Oslo
Nytt kulepunkt:
Redusere utslippene av klimagasser fra landbruket.

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #78 fra Andreas Halse - Oslo
Nytt kulepunkt:
Bygge ut et nasjonalt nettverk av hurtigladere til elbiler, og støtte utviklingen av fossilfrie drivstoff som biogass og hydrogen for tungtransporten.

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #79 fra Andreas Halse - Oslo
Nytt kulepunkt:
Utvikle innovativ kollektivtrafikk i distriktene, slik som prosjektet HentMeg fra Sauda.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #81 fra Ragnhild Bergheim - Akershus
At politiet skal inneha god lokalkunnskap og -forståelse og være tilstede for folk når det er behov, men også for å forebygge kriminalitet.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #83 fra Kristina Hansen - Landsstyret
Nytt prikkpunkt: at fagskolene i fiskeri og havbruk må få statstilskudd slik som andre fag.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #86 fra Per Vidar Kjølmoen - Landsstyret
Statlige virkemidler må tas i bruk for å få mer gods på bane. (oppfølging av Ap sitt forslag til alternativt statsbudsjett)
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #87 fra Kristina Hansen - Landsstyret
Nytt prikkpunkt: vedlikehold og utbygging av fiskerihavner er regionalisere. Det må overføres midler til fylkene for at de skal kunne oppfylle NTP knyttet til disse.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1
Endringsforslag #88 fra Tove Lise Torve - Møre og Romsdal
Gjennomgå dagens helseforetaksmodell for å sikre mer politisk og demokratisk styring av spesialisthelsetjenestene.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #89 fra Andrine Solli Oppegaard - Nordland
Utvikle bruk av gjødsel fra husdyr til klimavennlig drivstoff og biogjødsel.
Bakgrunn
Ved å bruke husdyrgjødsel og matavfall til biogassproduksjon, bidrar man til betydelig reduksjon i klimautslipp i landbruket, samt at det i tillegg til klimavennlig biogass produseres verdifull biogjødsel til produksjon av ny mat. Ny gjødselforskrift kan endre betydelig rammevilkårene i landbruket, særlig i de husdyrtette områdene. Reduksjon av bruk av fossilt drivstoff må gjøres på flere plan. Helhetlige kretsløpstankegang gir muligheter for grønn vekst, med arbeidsplasser og innovasjon. Dette er sirkulær økonomi i praksis, med stor klimagevinst.

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1
Endringsforslag #91 fra Amund Hellesø - Trøndelag
Næringsliv – Havbruk: Forslag: Havbruksnæringen har blitt en av Kyst-Norges viktigste næringer. I distriktsmanifestet er vi opptatt av at vertskommunene skal sikres stabile forutsigbare inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen, også når det ikke er vekst. Arbeiderpartiet ønsker at næringen må sikre en drift som ikke truer miljøet. For at vi skal sikre en samfunnsøkonomisk og bærekraftig vekst innenfor Havbruksnæringen trenger vi endringer i kravene til næringsaktørene. Arbeiderpartiet vil innføre en «leveringsplikt» på laks innenfor produksjonsområde. Dette medfører at laks produsert I et produksjonsområde skal «landes og bearbeides» i samme produksjonsområde. Det er viktig at sykdomsforebyggende og smittereduserende tiltak og bestemmelser blir hensyntatt. Arbeiderpartiet ønsker at ved tildeling av ny vekst skal de som velger en mer bærekraftig transport som f.eks. sjøtransport prioriteres
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #92 fra Kristian Blindheim - Møre og Romsdal
Nytt kulepunkt:
Satse på forskning knyttet til autonom transportteknologi for å drive frem innovasjon og for å på lengre sikt kunne levere mer kostnadseffektive og fleksible transporttjenester i distriktene og i byene.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #93 fra Ståle Grøtte - Akershus
hvor stat, arbeidsgiver og de ansatte selv spleiser 1/3 hver på kostnadene,
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #94 fra Ann-Kristin Moldjord - Nordland
Innføre Et statlig investeringsfond for mineralselskap må være et virkemiddel for å få til en god utvikling
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Behandle: Oversendelse av distriksmanifestet, endrings- og tilleggsforslag som har kommet innen fristen, samt samtlige endrings- og tilleggsforslag som har kommet i møtetsystemet under møtet. Oversendes til redaksjonskomite 1.

VEDTAK: Oversendelse enstemmig vedtatt.

Møtet torsdag 4. april sluttet kl. 22.10.

Fredag 5. april kl. 0900.

Møtet startet med allsang

Dagsorden Presentasjon av migrasjonsutvalget åpnet 09:08

Introduksjon av Masud Gharahkhani v/Kamzy Gunaratnam 09:08

Presentasjon ved Masud Gharahkhani (09:09-09:19)

Kjære landsmøte

Vi lever i en verden med 25 millioner flyktninger.

Som det eneste politiske partiet i Norge har vi gått gjennom hele Norges innvandring og integreringspolitikk.

Vi kunne valgt høyrepopulistisk veien. Snakke om ord og ikke løsninger. Mer opptatt av splittelse enn å hjelpe folk på flukt og lykkes med integrering.

Eller vi kan velge den sosialdemokratiske veien.

Bruke tia på det viktigste: Hvordan finne løsninger som hjelper flest mennesker.

Hvordan vi skal hjelpe flere mennesker på flukt med de ressursene vi bruker i dag.

Hvordan skal vi kvitte oss med den inhumane, urettferdige og ikke bærekraftig dødsveien over Middelhavet

Hvordan skal vi finne løsninger som sikrer en forutsigbar innvandring som sørger for skikkelig integrering fra dag en i kommunene.

Løsninger fremfor retorikk og diffuse kompromiss.

Vi valgte den sosialdemokratiske politikken.

Her synes jeg du bør sette ord på noen av verdiene. Og hva de innebærer for politikken. Hva er mer rettferdig, mer humant, mer bærekraftig? Ikke nødvendigvis inn i detaljen, men anledning til å få frem helheten.

At beskyttelse gis til de som trenger det mest, som ikke kan få beskyttelse andre steder (politisk forfulgt) – mer rettferdig

At vi hjelper der de er, avlaster og gir fremtidsmuligheter, og forhindrer dødsreiser over Middelhavet (3. land, solidaritetspott, kvoteflyktninger) – mer humant

At vi sikrer trygghet ved grensa og forutsigbarhet for kommunene til å drive integrering (kvoteflyktninger, europeisk samarbeid, 3. land mm.) – mer bærekraftig.

Alt dette henger sammen. Og det har sterke røtter i sosialdemokratiet.

Kjære landsmøte

Jeg var nylig i Jordan og Libanon.

Vi kan snakke om flyktningkrise i Europa, men det er i disse landene den faktiske krisen er. Libanon og Jordan har tatt i mot 2 millioner syriske flyktninger. Det er ikke første gang i historien de landene bærer den største børa. De har gitt beskyttelse til palestinske flyktninger etter krigene i ’48, ’67 og ’73 og irakiske flyktninger på 2000 tallet.

Kan ingen underslå følgende realitet den viktigste innsatsen vi kan gjøre dersom vi faktisk vil gi flere flyktninger et verdig liv, er å stille opp for disse landene.

Det handler om tak over hode, mat, vann, helse, utdanning men også prosjekter som gir flyktninger muligheten til arbeid. Det å kunne forsørge seg selv og deres familier. Det handler om å gi hundretusenvis mennesker håp for fremtiden.

Og gode landsmøte. Disse landene trenger hjelp. Vi snakker om land med store økonomiske utfordringer og lite naturressurser. De ber om større hjelp fra land som Norge. Kollapser de. Kollapser de mest stabile landene i en region med alt for mange konflikter. Det betyr katastrofe for verden, men også for millioner av flyktninger. Derfor er solidaritetspotten den aller viktigste innsatsen vi gjør. Forpliktende. De skal stole på Norge.

Vi må også avlaste disse landene. I en verden med millioner av flyktninger må vi prioritere.

Utvalget prioriterer sosialdemokratisk, de mest sårbare, de som har aller mest behov for beskyttelse.

At folk kommer gjennom FNs trygge og rettferdige køsystem, som kvoteflyktninger.

Det gjorde et sterkt inntrykk på meg å møte representanter for FNs høykommissær for flyktninger i Jordan.

Som forteller om den sudanske familien, sønnen på seks år som hadde tre uker å leve dersom han ikke fikk nødvendig medisinsk hjelp.

Norge tok grep, familien ble tatt i mot som kvoteflyktninger.
Dette er mennesker som aldri vil på egenhånd ha råd eller sjanse til å komme til Norge for å søke om beskyttelse.

Gode landsmøte

Så har vi som sosialdemokrater et ansvar. Det er at det norske folk skal være sikre på at vi har forutsigbar flyktningpolitikk. At vi aldri tar i mot flere enn vi faktisk klarer å integrere. Mister folk trua på at vi lykkes med integrering, mister vi også folkets legitimitet om å ta ansvar her hjemme.

Derfor kan ikke et politisk parti alene eller 169 stortingsrepresentanter bestemme alene hvor mange flyktninger Norge skal ta i mot. Vi må føre en politikk der folk er med på beslutningene.

Jeg har gjennom arbeidet besøkt samtlige fylker og mange kommuner som lykkes med integrering.

Skal vi lykkes med integrering fra dag en må kommuner ha forutsigbarhet

Skal vi lykkes med integrering må vi sikre balansen mellom innvandring og integrering. Utvalgets modell sikrer dette.

Gode landsmøte

Vi kan ikke lenger fortsette med tilfeldig integrering. Hvorfor skal kraftingeniør med vann som spesialfelt jobbe som taxisjåfør i kraftnasjonen Norge.

Det er på tide å brette opp ermene som vi sier på bygda

Kvoteflyktninger skal i gang med norskundervisning før de kommer til Norge.

Vi skal matche kompetansen til den enkelte flyktning med den kommunen det er størst sjanse for å komme seg inn i et arbeidsliv.
Vi skal stille krav til kommuner om tilgang til arbeid, samarbeid med næringsliv, krav om spåkpraksis, barnehageplasser og samarbeid med frivillighet for å nevne noen kriterier.

Fra dag én skal det være bransjenorsk og arbeidsnorsk. Fagbrev. Arbeidspraksis og jobb i enden.

Gode landsmøte,

De kommuner som lykkes best er ofte Distriktskommuner.
Sterke fellesskap der norsk er fellesspråket fra dag én. Der de blir en del av lokalsamfunnet.

Jeg hadde ikke stått på denne talerstolen i dag hvis det ikke var for mine foreldre, sosialdemokratiet og Skotselva. Aldri Masud fra Iran, men Masud fra Kopperudsvingen. For bestemor Pia som alltid var der, helt fra første juleaften. For lærer Oddny som aldri ga opp. For gutta og jentene på Bakke IF, for trener Alf som kalte meg for lille Maradona. Det er mange kilo siden..

Gode landsmøte,
Jeg er muslim. Jeg tror på Gud. Uavhengig av hva vi tror på og hva slags kultur vi har, så handler det sosialdemokratiske Norge om at vi har mer som forener oss. Bor du i Norge, må du bli en del av Norge. Frihet, demokrati og likestilling er Norske universelle ordninger. Alle skal leve fritt og selvstendig liv. Kampen mot negativ sosial kontroll, handler om kampen for frihet.

Som sosialdemokrater skal vi aldri svikte våre verdier. Kampen for likestilling og arbeidslinjen.

Bor du i Norge skal du bidra. Det er ikke noe som heter at i Norge går kvinner hjemme. Vårt sosialdemokratiske velferdssamfunn bygger på tillit og at vi sammen bygger fremtiden gjennom deltakelse.

Panelsamtale: Kamzy Gunaratnam, Mani Hussaini, Lotte Grepp Knudsen og Sylo Taraku. (09:19-09.32)

Film om utfordringer i integreringspolitikken (09.33-09.36)

Hvordan kan vi lykkes med integreringen? v/ Arnhild Holstad (09.36-09.41)
Om arbeidet, helhet, debatter som er viktig i folks hverdag v/ Kamzy Gunaratnam (09.41-09.43)

Endringsnummer	**Endring**
14	Gode norskkunnskaper er en forutsetning for å forstå hvilke plikter og rettigheter man har i samfunnet. Det kan likevel ta tid å lære seg godt nok norsk til å være i stand til å uttrykke sine behov og forstå hvilke krav som blir stilt i ethvert møte med offentlige tjenester. Manglende norskkunnskaper skal ikke være et hinder for helse og rettssikkerhet. Gode tolketjenester bidrar til forståelse, skaper trygghet og fører til bedre integrering. Offentlig sektor må forbedre egne rutiner for når det skal brukes tolk. Det må stilles tydeligere krav til bruk av kvalifiserte tolker. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
18	Før slike avtaler inngås skal det gjøres en konkret vurdering av menneskerettighetssituasjonen for flyktningene i landet, som skal tillegges stor vekt. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
19	Mange land i Europa har strammet inn regelverket for beskyttelse etter 2015. Norsk flyktning- og asylpolitikk skal fastsettes av norske myndigheter og dette må skje innenfor rammene av internasjonale forpliktelser, flyktningkonvensjonen og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
20	**Slette:** Vi skal samarbeide med UNHCR og vi skal vi ta imot flere kvoteflyktninger enn vi gjør i dag. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
21	Vi skal forplikte oss til å prioritere kvoteflyktninger. Dette skal gjøres i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger og deres anmodninger må vektlegges. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
22	*At mindreårige asylsøkere sine søknader prioriteres i saksbehandlingen. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

23	En Solidaritetspott på minst fem milliarder kroner årlig som skal gå til flyktninger og mottakerland. Hjelpen skal komme i tillegg til det som er Norges bidra til nødhjelp. Mat og tak over hodet er ikke nok. Sammen med FN bør Norge kjempe i første rekke for flyktningenes rettigheter. Ambisjonen er at færrest mulig skal leve passive liv i flyktningleirer. De må få muligheten til å delta, arbeide og leve verdige liv i påvente av en eventuell retur til hjemlandet. Norge må påta seg en del av ansvaret for verdens flyktninger gjennom å vise større solidaritet med både flyktningene og nabolandene som tar dem imot. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
24	En egen solidaritetspott for mennesker på flukt representerer et nytt virkemiddel i norsk utviklingspolitikk i bred forstand - en bro for å lukke gapet mellom humanitær nødhjelp og den mer langsiktige utviklingsbistanden, ikke ulikt bistandskategorien tidligere kjent som overgangsbistand. Solidaritetspotten skal ikke gå på bekostning av den tradisjonelle, fattigdomsrettede utviklingsbistanden. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
25	*i større grad ta i bruk fotlenker for å unngå internering av familier med barn der det ikke er nødvendig. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
27	*redusere saksbehandlingstiden og ventetiden på asylsøknader og søknader om familiegjenforening. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
28	*Arbeiderpartiet vil styrke NOKUTs arbeid med rask godkjenning av utenlandsk utdanning og kompetanse ved å prioritere hurtigkartlegging og mer ressurser til godkjenningarbeidet. vi vil kontinuerlig vurdere behovene for å ytterligere styrke kapasiteten av godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring og høyere yrkesfaglig utdanning. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
29	*støtte opp om initiativ som sikrer at unge flyktninger får nettverk i det enkelte lokalsamfunn og særskilt oppfølging. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
30	Det er avgjørende for returarbeidet at de uten lovlig opphold har en plikt til å reise ut. Det innebærer også at personer uten lovlig opphold ikke har de samme rettighetene som de som er her lovlig. Likevel skal alle som oppholder seg i Norge ha rett til nødvendig helsehjelp, som ikke kan vente. Forutsatt at de samarbeider om retur, vil vi bidra til relevante returforberedende aktivitets- eller opplæringstilbud for mindreårige ungdommer med endelig avslag fram til utreisedato. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

31	*at barn og unge skal få tett oppfølging i Norge hvor de skal få hjelp med psykiske lidelser som de kan ha blitt påført. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
32	*Det er viktig at alle som oppholder seg på asylmottak opplever å bli møtt med respekt og verdighet. Det skal til enhver tid legges til rette for at LHBTI-personer som sitter på mottak får den hjelp og assistanse de har krav på for å unngå diskriminering og kunne gjennomføre asylprosessen på en forsvarlig måte. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
33	*AP vil at mottak som hovedregel skal drives av det offentlige og ideelle organisasjoner. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
34	*Iverksette tiltak for å sikre god konkurranse og god tilgang til mottaksplasser slik at det kan unngås at aktører kan ta ut store utbytter i forbindelse med opprettelse og drift av asylmottak. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
35	*vurdere effekten av å utvide jobbsjansen til et fjerde år og se på muligheten for at flyktninger kan utvide deltakelse i introduksjonsprogrammet til fire år. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
36	*deltakerne i introduksjonsprogrammet skal ha rett til kompetansekartlegging og karriereveiledning. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

Anniken Huitfeldt, leder av Kvinnenettverket (09.44-09.50)

Kjære landsmøte,

Arbeiderpartiets kvinnenettverk ble startet for over hundre år siden. Den gang kjempet vi for stemmerett til alle kvinner. Retten til å stemme ved valg og retten til å kunne stille til valg.

Men det var like viktig å gi kvinner rett til å bestemme over egen kropp. Derfor delte Aps kvinnebevegelse ut prevensjon til arbeiderkvinner for hundre år siden.

Selvbestemt abort ble vedtatt på vårt landsmøte for nøyaktig 50 år siden. Da saken var oppe i Stortinget noen år etter, stemte samtlige av dagens regjeringspartier i mot.

I forrige uke gikk den amerikanske utenriksministeren ut mot det han kaller «den globale abortindustrien». USAs munnkurvregel blir nå utvidet til ikke bare å ramme alle organisasjoner som driver abortrådgivning, men også de som samarbeider med disse organisasjonene.

De kutter 10-talls milliarder amerikanske bistandskroner. Arbeidet med å unngå farlige aborter i flyktningleirer og borgerkrigsområder blir rammet. Men det rammer også organisasjoner som deler ut prevensjon, behandler gravide kvinner med HIV, bekjemper

tuberkulose, malaria. Ja, til og med helsestasjoner for mødre, barn og ungdom blir stengt. Fordi hvis disse organisasjonene samarbeidet med noen som driver abort, mister de all støtte.

Men hva sier den norske regjeringen? Kjære landsmøte. Det er øredøvende stille. Ikke en uttalelse har kommet fra regjeringen etter at USA strammet inn denne regelen i forrige uke.

Kanskje ikke så rart. «Kvinners rett til abort blir brukt som brikke i et spill om politisk makt. Hvor skal det stanse?» Dette spørsmålet stilte det internasjonale helsenettstedet BMJ før jul om abortdebatten i Norge. Det legges godt merke til internasjonalt når statsministeren i likestillingslandet Norge beholder makta si fordi hun vil stramme inn abortloven.

Vi søker også regjeringsmakt. Men på én betingelse. Og dette er et løfte. Vi strammer aldri, aldri inn på abortloven.

Vårt kvinnenettverk jobber for retten til heltid slik at kvinner kan forsørge seg selv.

For bedre håndheving av regelen mot seksuell trakassering i arbeidslivet hvor de kvinnene som jobber i serviceyrkene rammes desidert hardest.

Og vi jobber mot privatisering av renhold i Forsvaret. For å si det sånn. De voksne damene som har vaska for Forsvaret i 30 år og mister retten til AFP. Vi finner oss ikke i det.

Jeg har leda Aps kvinnenettverk i 12 år. Etter valget i 2011 hadde vi kun rundt 20 prosent kvinnelige Arbeiderparti-ordførere. Gro trodde nesten ikke på meg da jeg fortalte henne hvor lav andelen var. Etter valget i 2015 økte vi til 33 prosent, samtidig som de andre store partiene ble liggende på 20-tallet.

Men ved høstens valg er vi 43 prosent kvinner på førsteplass.

Kjære landsmøte. Kjernen i norsk lokaldemokrati er frivillig lokallagsarbeid og at folk melder seg som folkevalgte.

Vi trenger flere som melder seg til lokalpolitisk innsats.

Derfor skal vi bekjempe regjeringens forslag om å gjeninnføre stryking av kandidater på kommunevalgslistene som skal innføres fra 2023. De som melder seg til tjeneste skal heies fram, ikke risikere oppslag på at de blir strøket ut. Det skjer nemlig med kvinner som stikker nesa fram. For vi vet at det er kvinner og folk med minoritetsbakgrunn som strykes mest.

Det fins knapt noen som gjør en større innsats for lokaldemokrati enn våre folkevalgte. Og i Ap fordeles makta likt mellom kvinner og menn.

Slik vi kjempet for stemmerett for kvinner for over hundre år siden, skal vi fortsatt kjempe for jevn fordeling av makt ved høstens valg.

Takk for oppmerksomheten.

SAK 7 Den politiske situasjonen – debatten fortsetter:

05.04.19 09:50 - 05.04.19 09:53	Nils Kristen Sandtrøen	Stortingsgruppa
05.04.19 09:53 - 05.04.19 09:56	Kamzy Gunaratnam	Landsstyret
05.04.19 09:56 - 05.04.19 09:59	Knut Ola Vang	Trøndelag
05.04.19 09:59 - 05.04.19 10:02	Ingunn Trosholmen	Innlandet
05.04.19 10:03 - 05.04.19 10:06	Miriam Haavik	Vestland
05.04.19 10:06 - 05.04.19 10:09	Jens-Petter Hagen	Akershus
05.04.19 10:09 - 05.04.19 10:12	Hege Haukeland Liadal	Landsstyret
05.04.19 10:13 - 05.04.19 10:15	Sindre Martinsen-Evje	Østfold
05.04.19 10:16 - 05.04.19 10:19	Hilde Håkonsen	Vestfold
05.04.19 10:19 - 05.04.19 10:22	Gunnar Wilhelmsen	Troms
05.04.19 10:23 - 05.04.19 10:26	Kirsten Orebråten	Buskerud
05.04.19 10:26 - 05.04.19 10:29	Mona Nilsen	Nordland
05.04.19 10:29 - 05.04.19 10:31	Sidsel Pauline Rykhus	Møre og Romsdal
05.04.19 10:32 - 05.04.19 10:34	Ahmed Lindov	Agder
05.04.19 10:35 - 05.04.19 10:37	Silje Vollan Nilsen	Finnmark
05.04.19 10:37 - 05.04.19 10:41	Hallgeir Kjeldal	Telemark
05.04.19 10:41 - 05.04.19 10:43	Abdullah Alsabeehg	Oslo
05.04.19 10:45 - 05.04.19 10:46	Håvard Halvorsen	Innlandet
05.04.19 10:47 - 05.04.19 10:50	Amal Abdinur	Trøndelag
05.04.19 10:51 - 05.04.19 10:53	Gaute Straume Epland	Vestland
05.04.19 10:53 - 05.04.19 10:56	Hanne Opdan	Akershus
05.04.19 10:57 - 05.04.19 10:59	Tove Elise Olsen Frøland	Rogaland
05.04.19 11:00 - 05.04.19 11:03	Lise Christoffersen	Sentralstyret
05.04.19 11:04 - 05.04.19 11:06	Marta Hofsøy	Landsstyret
05.04.19 11:06 - 05.04.19 11:09	Katinka Riksfjord Sporsem	Oslo
05.04.19 11:09 - 05.04.19 11:12	Tore Onshuus Sandvik	Trøndelag
05.04.19 11:12 - 05.04.19 11:15	Aud M. Riseng	Innlandet

Dagsorden Hilsningstale fra nasjonale gjester ved Hans-Christian Gabrielsen (11:16-11:38)

Dirigenter, kjære landsmøte!

På mandag – 1. april – ble det servert marsipankake i Folkets hus. Ikke fordi vi gjennomførte et godt tariffoppgjør for medlemmene. Selv om jeg mener det også fortjener kake. Men fordi den dagen var det 120 år siden LO ble stiftet.

Det var 120 år siden arbeidsfolk slo seg sammen for å kjempe fram endringer.

Fordi man så verdien av sterkere fellesskap. Fordi man skjønte at man var sterkere i fellesskap.

Til leder valgte den første LO-kongressen skredderen Hans G. Jensen.

Han som ti år tidligere hadde vært Arbeiderpartiets andre leder. Dere, vi har alltid gått hånd i hånd.

Arbeiderbevegelsen er redskapet for vanlige folk. Vi er deres måte å ta vare på sine interesser i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig. Derfor er det like viktig som før at arbeiderbevegelsen har et politisk og et faglig bein å stå på.

Det fagligpolitiske samarbeidet gir oss stor styrke – det er derfor det angripes med jamne mellomrom.

Nå ser vi at forskjellene og ulikhetene vokser.

Som Erna Solberg sa det før valget. ”Folk vil merke forskjellene, ikke fra første dag, men betydelig i løpet av en fireårsperiode”. Nå, etter snart seks år med høyreregjering, merker folk forskjellene.

Gode venner. LO og Arbeiderpartiet stod bak Solidaritetsalternativet.

Nå ser vi hva som er **Alternativet** til **solidaritet**.

- Ulikhetene som øker.
- Mellom rik og fattig.
- Mellom syke og friske
- Mellom by og land

Jeg er opptatt av at vi tar tak i disse samfunnsendringene - *De menneskeskapte samfunnsendringene.*

Ingen må være forundret over at forskjellene øker. For det er ingen naturlov med små forskjeller.

Det er noe vi kjemper for. Politisk. Og vi ble varslet om endring da Siv Jensen sa at ”den norske modellen står i veien for det norske folk.”

Man kan ikke bli overrasket over at modellen bygges ned når dette partiet får makt.

Siv Jensen leverer som bestilt – selv om dette er en del av politikken som de bare snakker om med innestemme.

For det er ingen partier som går til valg på økte forskjeller, men vi ser det på politikken.

- Kuttene i formuesskatten til de som har mest fra før
- De smålige kuttene som rammer de som har minst
- Den fraværende politikken mot sosial dumping

Kjære landsmøte,

Det gjør noe med oss som samfunn og mennesker når ulikhetene vokser. Der forskjellene er store vokser også konfliktene, livskvaliteten går ned.

Voksende ulikhet har mange årsaker. I Norge, og i mange andre land, ser vi at mange av de som faller etter, jobber i bransjer eller næringer der mange ikke er organiserte.

Og hva er partiet Høyres svar?
Det å stemme over om man skal forsvare eller anerkjenne et uorganisert arbeidsliv.
Tre ganger måtte de stemme over det på landsmøtet sitt.
Jeg skal ikke spekulere i hvorfor.

Men, gode venner!

Der fagbevegelsen har blitt svekket, har også vanlige folks andel av verdiskapingen gått ned.
I Norge har vi klart å unngå dette, men også hos oss har forskjellene økt.

Siden 2008 har de ti prosent lavest lønte kun hatt en reallønnsvekst på 1000 kroner. For de på toppen har det økt med over 100.000 kroner.

100 ganger mer!

I mange land har høyrepartier bevisst svekket fagbevegelsen. Det har blitt dyrere å være medlem, vanskeligere å tegne tariffavtaler, mer kronglete å bruke kampmidler.

Det er en grunn til at høyrepartiene fører denne politikken. Fordi en sterk fagbevegelse er en maktfaktor for vanlige folk. Det burde være myndighetenes oppgave å løfte fram, dyrke, bidra til et organisert arbeidsliv, ikke forsvare eller anerkjenne det uorganiserte.

Hvis man da mener at små forskjeller er en verdi vi bør strekker oss etter i Norge. I stedet har vi en regjering som i regjeringserklæringen heller slår et slag for de uorganiserte.

Som sørger for at fagforeningsfradraget fryses på 2013-nivå og altså stadig synker i verdi.
Nå kan man diskutere om 3850 kroner er mye eller lite. Men hvis dere gir penger til for eksempel Bibelleseringen Norge, Norsk Huskattforening eller Det norske hageselskap – kan dere gjette hvor mye dere kan trekke av på skatten da?

50.000 kroner!

Kjære landsmøte!

Valgkampen til høsten må og skal også handle om hvordan vi skaper nye arbeidsplasser over hele landet. Nå har vi hatt seks år med en «nøytral næringspolitikk» hvor det viktigste virkemidlet har vært å gi store skattekutt til de rikeste, og så krysse fingrene og håpe det beste. Det har vært seks tapte år.

Du sa det helt riktig i talen din i går Jonas: Arbeiderpartiet er ikke bare et industriparti. Arbeiderpartiet er industripartiet! Derfor har vi også et ansvar!

- Vi har et ansvar for å utnytte Norges fortrinn.
- Vi har et ansvar for å ta i bruk våre ressurser.
- Vi har et ansvar for å skape arbeidsplasser og utvikling i hele landet.

Skape og dele, det er like viktig som før. Når vi har så mange oppgaver som skal løses.

Ikke minst for å ta vare på miljøet og den verden vi lever i.

Dere –

Den 22. april 2017 – midt under Arbeiderpartiets landsmøte – var en merkedag for klimaet. Det var den første dagen siden 1800-tallet at britene ikke produserte strøm på kullkraft.

Sakte, men sikkert, har britene byttet ut det ekstremt forurensende kullet i elektrisitetsproduksjonen med gass. For en stor del norsk gass. Og i januar i år la den tyske kullkommisjonen fram sitt forslag om en strategi for utfasing av kullet, men uten sikkerhet for norske gassleveranser kan de bare legge planen i skuffen.

Vi ønsker at Norge skal lede an i overgangen til et lavutslippssamfunn. Et samfunn der energibehov er dekket av energi produsert fra fornybare løsninger. Et samfunn der næringslivet støtter opp under dette.

Skal vi nå målet – må det komme mange nye arbeidsplasser i Norges allerede grønne industri.

Vi har en prosessindustri som er verdens reneste. Vi har en treforedlingsindustri med fornybare ressurser i skogen.

Og vi har en petroleumsindustri som er blant verdens mest energieffektive.

Vi vet at verden kommer til å bruke petroleum. Norge styrer ikke etterspørselen, men vi kan sørge for at den vi leverer blir produsert smed så små klimagassutslipp som mulig.

Da er det ikke likegyldig om den oljen og den gassen kommer fra Johan Sverdrup, eller om den kommer fra oljesandprosjekter i Canada med hundre ganger så høye klimagassutslipp.

Vi har dårlig tid, kjære venner, hvis vi skal redde klodens klima! Da kan vi ikke la symbolpolitikken gå foran realpolitikken. Det viktigste er hvordan vi kan få utslippene ned globalt.

Så vil jeg si til dere:

Petroleumsnæringa er en av våre største næringer. Den sysselsetter over 170.000 mennesker i stort og smått.

Se rundt dere – det er mange gode kamerater i parti og fagbevegelse som har sitt liv i næringa og som lever av den. De leverer milliarder av kroner hvert år til statskassa og til alle landets kommunekasser. De har grunn til å være stolte av den jobben de gjør.

De besitter en enorm kompetanse. I dag brukes den til å utvinne olje og gass og i økende grad til å utvinne energi fra sol, vind, jord og vann. Men motoren i denne grønne revolusjonen – det er de kompetansemiljøene som finnes i olje- og gassnæringa.

Og så, kjære venner, vil jeg bare gjøre Thorvald Stoltenbergs ord til mine egne: For meg er kompromiss et av de vakreste ordene vi har!

Jeg hører stadig vekk noen si at jobber skapes, de vedtas ikke. Men jobber blir ikke til i et vakuum. Politiske valg legger føringer. Som når høyreregjeringen kutter milliarder i formuesskatt. Da vokser ikke investeringene i nye næringer, men det gjør bankkontoene til de som har mest fra før. Dere som politikere kan bestemme hvilke næringer vi skal satse på, hvor vi skal bygge kompetanse.

- Det sier seg selv at havet i all fremtid skal skape jobber i Norge.
- At vannkraften og vindkraften skal gi oss ren energi.
- At våre store skoger skal gi råstoff til norske industribedrifter.

Men husk at:

- Vinden skaper ingen vindmøller
- Sola skaper ingen solceller
- Fossefallene skapte ikke turbinene

Det er mennesker som gjør dette. Vi vil trenge ufattelig mange arbeidsplasser i disse verdikjedene. Kreative hjerner som står på skuldrene av den kunnskapen som er bygd fra før.

Ting kommer ikke av seg sjøl.

Kamerater – jeg tror på at folk i fellesskap former sin egen framtid. Det har alltid vært grunnlaget for Arbeiderpartiets politikk.

Det må vi ut og fortelle folk til høsten. I et klart og tydelig språk så folk forstår hva vi vil:

Odvar Nordli pleide å fortelle om den gang det skulle velges ny formann i arbeiderungdomslaget på Stange i Hedmark. Det var to kandidater.

Den ene holdt en flammende appell om behovet for å innføre sosialismen i Norge. Den andre hadde gatelys i bygda som sin viktigste kampsak. Han som ville ha opplyste veier ble valgt med stort flertall.

Så bygde man gatelys – og kalte det sosialisme, oppsummerte Nordli.

Det forteller en del om hva Arbeiderpartiet i utgangspunktet er. Det er vanlige folks interesseparti.

Vi vil skritt for skritt – lysmast for lysmast - gjøre hverdagen bedre og lysere.

Når vi skal ut for å drive faglig valgkamp, blant LOs medlemmer, er det perspektivet. Vi skal vise folk hvordan vi gjør hverdagen deres bedre. På jobben, og på alle de andre arenaene folk er.

Og da, kjære venner, kan vi ikke bare være det beste partiet på å forstå folks arbeidshverdag og gi gode svar på det. Vi må også ta på alvor de andre bekymringene vanlige folk bærer på.

Hver fjerde velger er LO-medlem. Derfor er det helt avgjørende for Arbeiderpartiet at LOs medlemmer, vanlige lønnsmottakere, ser på Arbeiderpartiet er deres parti.

Det handler ikke bare om arbeidslivsspørsmål. Det er jo - dessverre - ikke slik at 930.000 nordmenn våkner om morgenen og tenker: «Ah – en ny dag som LO-medlem!» Og bruker hele sin fritid på å tenke arbeidsvilkår. Arbeidslivet er en viktig del av livet. Men det er ikke hele livet.

Vi kommer til å snakke med utestemme om sosial dumping, det utrygge arbeidslivet, kompetanseløftet som trengs. Høyreregjeringen skal ikke få slippe unna at de unnlater å gi pensjon fra første krone for en million nordmenn, de som trenger det mest.

Men dere, LO-medlemmer – vanlige folk – trenger også arbeiderbevegelsens stemme på mange andre samfunnsområder. LOs medlemmer er som folk flest. De har hverdagsbekymringer.

• Noen kan være bekymret for om barna har det bra på skolen, eller hvorfor tenåringsdatteren har blitt så stille i det siste.
• Mange vil være bekymret for utviklingen i sitt lokalsamfunn – at det er for mange som flytter og for få som kommer tilbake.
• Mange er urolige for hva som skjer med klimaet.
• Og noen føler uro over at samfunnet forandrer seg for fort.

Arbeiderpartiet er et parti som må ha gode svar på alle politiske områder folk flest er opptatt av, og i tillegg tørre å fortelle hva disse svarene er.

Vi kan ikke skygge banen i noen sak, så lenge det er noe svært mange er opptatt av. Folk som føler uro for framtida, må rett og slett kjenne trygghet for at Arbeiderpartiet har en plan. Og at partiet står ved de løftene vi har gitt dem.

Utfallet av lokalvalget i september neste år vil ha store konsekvenser for arbeidsfolk. Det skal vi sørge for at våre medlemmer får vite. Politikk virker.

Når regjeringen endrer AML for å få flere midlertidig ansatte, svarer rødgrønne kommuner med og ikke bruke den nye loven.

Når regjeringen svikter i kampen mot sosial dumping svarer rødgrønne kommuner med å kreve lærlinger, faste ansatte og seriøsitet. Det handler jo om hvordan man behandler folk som jobber for kommunen, at man satser på kompetanse, bygger heltidskultur og faste stillinger. Og ikke minst om at man bruker innkjøpsordninger og andre virkemidler for å sette en standard for arbeidslivet. Der har vi mange, gode helt konkrete resultater å vise til.

I kommuner over hele landet – i Bergen, i Oslo, i Bodø, Skien, Porsgrunn, Fredrikstad i Trondheim, i Østre Toten, ja i flere titalls kommuner over hele landet, har vi levert!

Arbeiderparti-styrte kommuner fungerer som en brannmur mot regjeringens politikk.

Og om det er noen som lurer på hvorfor LO engasjerer seg i denne lokalvalgkampen så er det bare å vise hva vi har fått til i fellesskap.

Gode venner – vi tror ikke at løsningen på en bedre eldreomsorg er at mormor blir et virkemiddel for å skape overskudd for finanskonserner på Wall Street, eid av noen av klodens rikeste menn.

Et slags «anbud ved reisens slutt».

Vi trenger kommuner, fylker og regioner som står for en annen politikk. En politikk hvor fellesskapets midler skal komme fellesskapet til gode.

Jeg mener denne konkurranseutsettingen representerer en direkte trussel mot verdiskapingen og innovasjonskraften i næringslivet. Der man bare skal sluse privat kapital til investeringer i virksomhet som allerede finnes, som i dag drives av fellesskapet.

Dette er fantasiløse, risikofrie investeringer som ikke skaper én ny jobb, som ikke genererer én krone i økt verdiskaping og som ikke endrer en tøddel på handelsbalansen overfor utlandet.

Det er ikke det som trengs for å skape de nye arbeidsplassene vi trenger i våre lokalsamfunn.

Det vi skal ha er et samfunn med lys i gatene der vi har med oss visjonen om et samfunn der samfunnskaka fordeles *mer* rettferdig – ikke mindre. Der hele folket er i arbeid.

Det må være visjonen om et samfunn som forsøker å gjøre all menneskelig aktivitet mer klima- og miljøvennlig.

Det må være visjonen om et samfunn der alle skal med. Jeg håper dette er en visjon vi kan stå sammen om, dere.

På vegne av alle innenlandske gjester ønsker jeg lykke til med landsmøtet og kommende valgkamp!

Dagsorden Presentasjon av arbeidslivsutvalget

Film med hovedbudskapet (11:38-11:40)

Presentasjon v/Arild Grande (11:40- 11:54)

Kjære landsmøte.

Arbeiderpartiet ble startet opp av arbeidsfolk.

Som forsto at det ikke var nok å samle seg på hver enkelt arbeidsplass og i gatene for å kjempe.

De trengte et politisk verktøy.

De stiftet Arbeiderpartiet.

Kjære venner, la oss minne hverandre på at dette er vår arv, vår oppgave; vi skal først og fremst være et politisk verktøy for arbeidsfolk!

Arbeiderbevegelsen reiste byggverket – som mange kaller Den norske modellen - men som egentlig er Den sosialdemokratiske modellen:

For den er bygget gjennom hard kamp – og alltid med høyrekreftene på feil side.

Og fortsatt er det mange som ikke får de muligheter som de burde fått:

- Deltidsarbeidende som må bruke store deler fritiden på å lete etter flere vakter.
- Unge som ikke slipper inn i arbeidslivet - seniorer som støtes ut.

- Mennesker med nedsatt funksjonsevne som ikke får jobb.
- Folk som ikke blir innkalt på jobbintervju fordi de har et fremmed navn.
- Personer på arbeidsavklaringspenger som ønsker å jobbe, men som blir kastet over på sosialhjelp av Høyreregjeringen
- Og arbeidsfolk som mister levebrødet fordi det er billigere å bruke innleid utenlandsk arbeidskraft på dårlige arbeidsvilkår.

Gode venner, dæmmers problemer er våre problemer!

La oss si høyt og klart: vi ser dere og vi står sammen med dere!

Vi i arbeidslivsutvalget foreslår en reform for arbeidslivet.

Som skal sikre:

Faste jobber fremfor innleie.

Til bemanningsbransjen som nå gjør alt de kan for å sno seg unna de nye innleiereglene er Arbeiderpartiet klare til å si;

la oss forby innleie i de mest utsatte områdene,

og så kan bemanningsbransjen reduseres til det som var utgangspunktet; nemlig å levere vikarer – ikke å fortrenge faste ansettelser.

Vi foreslår en reform som sikrer:

- Et mer organisert arbeidsliv med fullt fradrag for fagforeningskontingent, mer makt til tillitsvalgte og tettere samarbeid med partene i arbeidslivet

- Et mer likestilt arbeidsliv med heltidskultur og kraftigere tiltak mot ulikelønn. Det er på tide å få bukt med deltidsukulturen i norsk arbeidsliv!

- Krav til at de som leverer tjenester og bygger for det offentlige skal være seriøse, med skikkelige arbeidsforhold.

Ingen skal utnyttes som billig arbeidskraft i vårt arbeidsliv, verken på byggeplassene, langs våre veier, i lufta eller til sjøs.

For vi ønsker et trygt og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger og en lønn å leve av!

Vi som er EØS-avtalens sterkeste forsvarer må samtidig være de som lytter når arbeidsfolk opplever at arbeidsgivere bruker EØS-avtalen som rambukk mot arbeidslivet.

Derfor skal vi være like kompromissløse i vårt forsvar for det organiserte arbeidslivet og norske arbeidstakeres rettigheter.

Da må vi også bli tøffere overfor EU, gjennom å:

- påvirke viktige prosesser,
- innføre treffsikre grep for å forhindre negativ påvirkning på norsk arbeidsliv, og ved å
- våge å si nei oftere når det kommer ting vi ikke vil ha i Norge – slik vi nylig gjorde mot Jernbanepakke 4.

Alle forslag mot sosial dumping som er blitt lansert på vestresiden og i fagbevegelsen er fullt mulig innen EØS-avtalen.

Men Høyreregjeringen står i veien.

Derfor er Høyreregjeringen og aggressive arbeidsgivere den største trusselen mot arbeidslivet OG mot EØS-avtalen.

Vi vil reformere arbeidslivet slik at:

- Folk blir friske av å jobbe – ikke syke, vi må ha et helsefremmende arbeidsliv.
- Folk som strever skal få tett og rask oppfølging, fremfor kutt.
- Vi skal tilrettelegge slik at alle som kan, skal få jobbe

Vi vil ha et arbeidsliv som gjør det mulig for folk å stå i jobb selv om de har krevende omsorgsansvar, for barn eller syke familiemedlemmer, gjennom bedre permisjonsordninger og tidskonto.

Og vi vil sikre arbeidstakerne et tydelig skille mellom jobb og fritid.

For vi ønsker et inkluderende arbeidsliv med balanse mellom jobb og fritid!

Vi vil ha et arbeidsliv med medbestemmelse og tillit til arbeidstakerne,

hvor vi:

- Styrker bedriftsdemokratiet,
- Sørger for at staten blir en god sjef, og hvor vi
- Tar et oppgjør med New Public management og gir de ansatte tilliten tilbake

Kjære landsmøte,

En av de største utfordringene for vårt samfunn i årene som kommer er om vi evner å investere nok i arbeidstakernes kompetanse.

Ingen skal stå alene i de store endringene som kommer. Vi vil ikke overlate utviklingen til markedet. Da risikerer vi nye store klasseskiller. Dette må være et ansvar for fellesskapet, i trepartssamarbeidet.

- Alle må få mulighet til å utvikle seg på jobb, vi skal stille opp med rettigheter og penger.
- De som står utenfor arbeidslivet skal få nødvendig påfyll.
- Alle må gis bedre muligheter til å lykkes i utdanning, med garanti om lærlingeplass, opptrapping av fagskolene og tettere samarbeid mellom skole og arbeidsliv.

- Vi skal stille opp for trygg og god omstilling når hele bransjer står i fare, med bransjevise omstillingspakker.

Vi må være partiet som sikrer at endringene og mulighetene som kommer gjennom automatisering og digitalisering blir rettferdige og gir et bedre arbeidsliv.

Og så bør vi være moderne sosialdemokrater og se hvor det finnes områder hvor vi har fortrinn der det kan opprettes hel- eller delstatlige virksomheter, noe som kan skape mange arbeidsplasser, gi inntekter til fellesskapet og ivareta et rettferdig arbeidsliv. Slik som vi gjorde da vi fant oljen. Vi bør ikke sitte og vente til multinasjonale teknologiselskaper kommer inn, tar fullstendig over og drenerer pengene ut av fellesskapet vårt slik vi allerede har sett alt for mange eksempler på.

Landsmøte,

Høstens valg er et retningsvalg. Etter at KrF gikk inn i regjering og ut av norsk arbeidsliv endret det mulighetene for hva vi kan få til nasjonalt. Men våre folk i kommuner og fylker har stor betydning for norsk arbeidsliv.

Vi kan foreslå:

- Mer velferd i egenregi fremfor privatisering
- Hele, faste stillinger fremfor deltid og innleie
- Trepartssamarbeid lokalt
- Seriøsitetskrav, som Ap-ordførere landet over har stått i bresjen for

I tillegg til eksemplene Jonas trakk frem i sin tale vil dere snart møte fire av våre listetopper for å høre hvordan vår politikk for et skikkelig arbeidsliv kan gjennomføres lokalt.

Gode venner.

Vi skal være partiet for hverdagsheltene i norsk arbeidsliv.

Hverdagsheltene!

De som bygger, vasker, bringer, brøyter, berger, planlegger, gir omsorg, lærer, produserer, selger, de som stiller opp.

Folk som står opp hver morgen og holder Norge i gang.

Vi må tilby dem noe mer enn at de må jobbe raskere og løpe fortere på stadig dårligere arbeidsvilkår. Vi må tilby noe mer enn høyrekreftenes evige karusell med konkurranse, privatisering og midlertidighet. Alerismodellen har ingen plass i Arbeiderpartiets arbeidsliv!

Vi skal være arbeidsfolkets politiske verktøy, og vi skal vise det - i kommuner, fylker og på landsplan. Da kan vi fortsatt gjøre oss fortjent til å kalles Arbeiderpartiet! Partiet for The Working Class Hero!

Samtale om lokale eksempler moderert av Jarle Roheim Håkonsen (11:54-12:10)

Ida Pinnerød, Kari Nessa Nordtun, Ståle Grøtte og Eirik Losnegaard Mevik.

Innlegg fra Forbundslederne:
Mette Nord, Fagforbundet (12:10-12:17)
Jørn Eggum, Fellesforbundet (12:17-12:23)
Trine Lise Sundnes, Handel og Kontor (12:23-12:29)

Arild Grande (12:30-12:31)

SAK 7 Den politiske situasjonen – debatten fortsetter

05.04.19 12:32 - 05.04.19 12:35	Leonora Standal Hjelle	Vestland
05.04.19 12:35 - 05.04.19 12:38	Ivar Granum	Akershus
05.04.19 12:39 - 05.04.19 12:42	Tone Elin Berge	Rogaland
05.04.19 12:42 - 05.04.19 12:45	Geir Morten Waage	Nordland
05.04.19 12:45 - 05.04.19 12:48	Siv Henriette Jacobsen	Østfold
05.04.19 12:48 - 05.04.19 12:51	Jon Sannes Andersen	Vestfold
05.04.19 12:52 - 05.04.19 12:55	Aleksandra Seljeseth	Troms
05.04.19 12:55 - 05.04.19 12:58	Niclas Tokerud	Buskerud
05.04.19 12:58 - 05.04.19 13:01	Astrid Willa Eide Hoem	Møre og Romsdal
05.04.19 13:02 - 05.04.19 13:05	Solveig Robstad	Agder
05.04.19 13:05 - 05.04.19 13:08	Hilde Alice Vågslid	Telemark
05.04.19 13:08 - 05.04.19 13:11	Bjørn Johansen	Finnmark
05.04.19 13:11 - 05.04.19 13:14	Kim Gabrielli	Oslo
05.04.19 13:14 - 05.04.19 13:17	Trine Reitan	Trøndelag
05.04.19 13:18 - 05.04.19 13:20	Johnny Hagen	Innlandet
05.04.19 13:21 - 05.04.19 13:23	Marte Mjøs Persen	Landsstyret
05.04.19 13:24 - 05.04.19 13:27	Nicoline Grenersen	Akershus
05.04.19 13:27 - 05.04.19 13:30	Rina Mariann Hansen	Oslo
05.04.19 13:30 - 05.04.19 13:33	Gaute Børstad Skjervø	Trøndelag
05.04.19 13:33 - 05.04.19 13:36	Linn T. Sunne	Innlandet

Det er satt strek for å sende inn forslag til migrasjonsutvalget og arbeidslivsutvalget. (13:35)

05.04.19 13:36 - 05.04.19 13:40	Torhild Pedersen	Rogaland
05.04.19 13:40 - 05.04.19 13:43	Roger Valhammer	Vestland
05.04.19 13:43 - 05.04.19 13:46	Fawzi Abdirashid Warsame	Oslo
05.04.19 13:46 - 05.04.19 13:48	Julie Indstad Hole	Trøndelag
05.04.19 13:49 - 05.04.19 13:52	Rune Grenberg	Innlandet
05.04.19 13:52 - 05.04.19 13:55	Kathrine Hestø Hansen	Østfold

Endringsforslag #1 fra Tone Tellevik Dahl - Oslo

1. **Jobbsjansen**

Linje 1131- 1132: Styrke Jobbsjansen for å øke sysselsettingen blant innvandrere, særlig for kvinner.
Erstattes med: Jobbsjansen omgjøres til lovfestet tiltak i introduksjonsprogrammet
Begrunnelse: Jobbsjansen er i dag organisert som et vedvarende prosjekt. Kommunene må årlig søke om midler og sende inn separate regnskap og rapporter. Dette er omfattende merarbeid og det medfører at ikke alle kommuner og bydeler tilbyr Jobbsjansen. I dag endrer også målgruppen for Jobbsjansen seg over tid. Etter min vurdering bør tiltak overfor flyktninger være en fast og predikerbare tiltakskjede, men som samtidig gir rom for individuelle løp.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #2 fra Tone Tellevik Dahl - Oslo

2. 4-årig løp

Nytt kulepunkt under Introprogrammet fra linje 1142: Introduksjonsprogrammet bør gi flyktningene mulighet for inntil fire-årige løp

Begrunnelse: Introduksjonsprogrammet bør gi flyktningene mulighet for inntil fire-årige løp. Introduksjonsprogrammet bør gi flyktningene mulighet for et lengre kvalifiserings- og utdanningsløp enn hva det gjør i dag. Utdanning er en avgjørende faktor for å sikre stabil deltakelse i arbeidslivet. Utdanning kan ta tid. Jeg anbefaler at det fra oppstart i introduksjonsprogrammet gis mulighet for et løp på inntil fire år. Departementet foreslår at det presiseres i Prop. 45 L (2017–2018) at kommunene kan forlenge introduksjonsprogrammet til inntil tre år fordi dagens praksis er å planlegge kun inntil to-årig løp. Jeg viser til høringen til Oslo kommune, byrådens sak 14.09.2017: «*Noen vil kunne avslutte introduksjonsprogrammet etter kun ett år, mens andre vil ha behov for tre eller fire år. Oslo kommune støtter at muligheten for differensiering og individuelle tilpasninger økes*». Det gjennomføres p.t. et forsøk i Jobbsjansen med et fjerde år for introduksjonsprogrammet. Dette fjerde året er imidlertid kun en forlengelse av programmet hvis det viser seg at deltakeren ikke blir ferdig i løpet av planlagt tid. Det er ikke lagt inn mulighet for å legge et fire-årig løp fra starten. Nedleggelse av Jobbsjansen som et prosjekt og overføring til introduksjonsprogrammet vil understøtte utvikling av en fast tiltakskjede overfor målgruppen og gi rom for et lengre planlagtløp for den enkelte deltar.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #3 fra Tone Tellevik Dahl - Oslo

3. Rett til kompetansekartlegging

Nytt kulepunkt under Introprogrammet fra linje 1142: Deltakere introduksjonsprogrammet skal ha rett til kompetansekartlegging og karriereveiledning.
Begrunnelse: Det kommer ikke tydelig nok frem i linje 1145 om vi mener med det at kompetansekartleggingen er en rettighet- Introduksjonsprogrammet skal tilrettelegges individuelt og være utformet på bakgrunn av en kartlegging av vedkommendes opplæringsbehov og av hvilke tiltak vedkommende kan nyttiggjøre seg. Introduksjonsloven gir imidlertid deltakerne i dag ingen rett til kompetansekartlegging og karriereveiledning. Introduksjonsprogrammet skal likevel inneholde tiltak som forbereder til utdanning og arbeid. Opplæringsloven sier at voksne som har rett til grunnskoleopplæring har krav på rådgivning for å kartlegge hvilken opplæring de har behov for, men regelen omfatter ikke introduksjonsdeltakere og gir heller ikke voksne samme rett til rådgivning som barn og unge. Jeg mener Arbeiderpartiet må gi deltakerne i introduksjonsprogrammet rett til kompetansekartlegging og karriereveiledning
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #5 fra Gaute Børstad Skjervø - Trøndelag
Dersom asylinstituttet skal være i stand til å gi beskyttelse til personer som flykter fra individuell forfølgelse også i fremtiden, må vi ha en mer rettferdig asylordning som sikrer flere beskyttelse i det første trygge landet de kommer til, hjelper flere gjennom kvoteflyktningsordningen, bekjemper årsaker til at mennesker legger ut på flukt. Arbeiderpartiet står like vel fast på at alle voksne og barn med beskyttelsesbehov får samme rettigheter i Norge og at vi derfor beholder dagens regelverk for subsidiær beskyttelse. .
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #6 fra Gaute Børstad Skjervø - Trøndelag
En solidaritetspot som skal komme i tillegg til bistandsbudsjettet, men ikke skal komme innenfor de samme økonomiske rammene som bistandsmidlene.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #7 fra Gaute Børstad Skjervø - Trøndelag
At Norge følger UNHCRs anbefalinger om hvilke flyktninger landene skal tas imot fra følges, og at mottakerland ikke kan sette krav til utdanning, arbeidserfaring eller andre diskriminerende kriterier.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #8 fra Gaute Børstad Skjervø - Trøndelag
At Norge skal følge UNHCRs anbefalinger om antall kvoteflyktninger som skal tas i mot årlig.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #9 fra Gaute Børstad Skjervø - Trøndelag
At Norge ikke skal gi midlertidig opphold til enslig mindreårige asylsøkere.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #10 fra Gaute Børstad Skjervø - Trøndelag
At enslig mindreårige asylsøkere skal ha krav på å få sin søknad behandlet innen 3 måneder er gått.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #11 fra Gaute Børstad Skjervø - Trøndelag
At organisasjoner og miljøer med tydelig diskriminerende profil, herunder Human Rights Service, ikke skal motta pengestøtte fra det offentlige.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #13 fra Gaute Børstad Skjervø - Trøndelag
At terrorangrepet 22. juli og høyreekstremisme som trussel mot vårt demokrati blir viet et større fokus i pensum i samfunnsfagene
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #14 fra Hanne Løfsnes - Oslo
Gode norskkunnskaper er en forutsetning for å forstå hvilke plikter og rettigheter man har i samfunnet. Det kan likevel ta tid å lære seg godt nok norsk til å være i stand til å uttrykke sine behov og forstå hvilke krav som blir stilt i ethvert møte med offentlige tjenester. Manglende norskkunnskaper skal ikke være et hinder for helse og rettssikkerhet. Gode tolketjenester bidrar til forståelse, skaper trygghet og fører til bedre integrering. Offentlig sektor må forbedre egne rutiner for når det skal brukes tolk. Det må stilles tydeligere krav til bruk av kvalifiserte tolker.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #15 fra Rune Støstad - Landsstyret
5.3 ta hele landet i bruk, etter første avsnitt
Norge trenger flere innvandrere. Mange distriktskommuner opplever befolkningsnedgang. For disse kommunene er økt innvandring ekstra viktig.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #16 fra Ståle Grøtte - Akershus
Utarbeide en Handlingsplan mot muslimhets, etter mønster fra «Handlingsplan mot antisemittisme 2016-2020
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Endringsforslag #17 fra Julie Indstad Hole - Trøndelag
Foreldre som systematisk og bevisst fratar barn muligheten til å få den utdannelsen de har krav på skal sanksjoneres økonomisk gjennom dagbøter og trekk i barnetrygden for hele

perioden de har udokumentert skolefravær for sitt barn.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 2

Behandle: Forslaget til migrasjonsutvalget, endringsforslag til migrasjonsutvalget innsendt før fristen og forslag sendt inn under møtet oversendes til redaksjonskomite nummer 2.

Endringsforslag #1 fra Ingrid J. Aune - Trøndelag
Staten, kommunene og fylkeskommunene som hovedregel bør tilby faste ansettelser og heltidsstillinger.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #5 fra Vebjørn Gorseth - Trøndelag
Nytt kulepunkt 6: Det etableres fellesordninger der arbeidstakere kan flytte med pensjonsordningen ved jobbskifte.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #6 fra Ingrid J. Aune - Trøndelag
Det bør være et mål at heltidsandelen i offentlige stillinger er minst 80% innen 2025. Det bør være et mål at 80% av stillingene innen helse- og omsorgstjenestene er heltidsstillinger innen 2025.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #8 fra Vebjørn Gorseth - Trøndelag
Nytt kulepunkt 7: Det etableres gode tilsyn og sanksjonsordninger som motvirker at arbeidsgivere ikke etablerer eller betaler inn de ansattes tjenestepensjon.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #9 fra Ingrid J. Aune - Trøndelag
g) Gode prosesser med tillitsvalgte vil være avgjørende for å bygge heltidskultur. HTA 2.3.1. må revurderes, og åpningen for å unngå drøfting med tillitsvalgte bør fjernes.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #11 fra Ingrid J. Aune - Trøndelag
i) Det bør innføres en lovfestet rett til heltid.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #12 fra Ingrid J. Aune - Trøndelag
h) Det bør gis økte frie midler til kommunene, og kommune-Norge bør tilbys kunnskap om turnusplanlegging og trepartssamarbeid som virkemiddel for å nå målet om heltidskultur og kvalitet i velferdstjenestene.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #13 fra Ingrid J. Aune - Trøndelag
Heltid/deltid-problematikken bør synliggjøres i beregningsgrunnlaget for kommuneøkonomien, slik at aktivitetsutviklingen i kommunesektoren bedre reflekterer den reelle aktiviteten i kommune-Norge. Deltidskrisa må synliggjøres gjennom bedre statistikkgrunnlag og kostnadsanalyser slik at det er mulig å følge heltidsutviklingen på makroøkonomisk nivå.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #14 fra Vebjørn Gorseth - Trøndelag

Nytt punkt 9: Innføre lov om likelønn som gjør det ulovlig å betale menn og kvinner forskjellig for likt arbeid og lik ansiennitet.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #15 fra Roar Aas - Trøndelag
Stille krav om HMS kort fra første dag og systemer for elektronisk mannskapsoppfølging i sanntid på offentlige byggeprosjekter. Systemet må inneholde informasjon om hvem som er på jobb, hvilken bedrift og formelle kvalifikasjoner disse besitter.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #16 fra Roar Aas - Trøndelag
Nytt punkt 9
§ 14-12 i AML endres slik at det innføres forbud mot innleie innenfor et geografisk eller bransjemessige område hvor sosial dumping og ulovlig bruk av innleie fra bemanningsbyrå er omfattende. Hvis dette ikke fører frem innføres et generelt forbud mot innleie fra bemanningsbyrå
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #17 fra Irene Bordier Haukedal - Telemark
Tillegg til punkt 2. i linje 970:
Allerede i første år på videregående skole må elevene sikres praksis i arbeidslivet gjennom YFF (yrkesfaglig fordypning). Arbeidsplassene som ønsker å ta inn lærlinger må være tidlig ute med å tilby YFF.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #18 fra Irene Bordier Haukedal - Telemark
Tillegg til punkt 3. linje 975:
Flere vil velge yrkesutdanning hvis vi benytter opplæringslovens muligheter til å gjennomføre fagutdanningen på andre måter enn to år på skole og to år på arbeidsplass. Noen kan ha nytte
av å begynne i arbeide før skolen, andre kan gå ett år på skole før utplassering.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #19 fra Irene Bordier Haukedal - Telemark
Nytt punkt 14. linje 1010:
Framtidens verdiskapere forutsetter mer fokus på entreprenørskap i både grunnskole og videregående skole. Det er derfor viktig at både kommunene og fylkeskommunen samarbeider med Ungt Entreprenørskap.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #20 fra Irene Bordier Haukedal - Telemark
Nytt punkt 15:
Lærlingtilskuddet må økes, og det må gis økonomisk kompensasjon til lærebedrifter som tar inn lærlinger med særskilte utfordringer. Det eksisterer heldigvis ingen aldergrense for å ta en fagutdanning, men fylkeskommunene må sikres finansiering av voksne lærlinger.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #21 fra Jens-Petter Hagen - Akershus
arbeidstakerne
Nytt strekpunkt:
Sammenhengen mellom næringspolitikken og arbeidet mot sosial dumping, økonomisk kriminalitet og a-krim må tydeliggjøres. Rammer og terskler for næringsvirksomhet må gjennomgås slik at det kan knyttes formelle krav til utøvelse og drift av arbeid og drift av virksomheter.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #22 fra Jens-Petter Hagen - Akershus
finansieringsordningene.
Nytt punkt:
Arbeiderpartiet vil styrke utdanning som bygger på fagkompetanse og som er styrt av partene. Arbeiderpartiet mener at læring vunnet i arbeid må tillegges samme vekt som annen læring og at realkompetansevurdering i større grad vektlegger læring vunnet i arbeid. Arbeiderpartiet vil styrke Mesterbrev slik at dette partstyrte tilbudet sikres autonomi i videreutvikling av utdanningen og økonomisk handlefrihet.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #23 fra Irene Bordier Haukedal - Telemark
Nytt punkt 16.:

Arbeiderpartiet vil sette av 5 milliarder kroner til oppgradering av yrkesfagene de neste 4 årene.
Begrunnelse: Det er vel ikke til å legge skjul på at yrkesfaglig utdanning har hatt et ry på seg å være en noe B preget utdanning. Mange bedrifter sier at elevene de mottar som lærlinger mangler mye basis kunnskap og utdanningen har også liten prestisje i forhold til studie kompetanse. Det må det gjøres noe med og den satsingen som er gjort de siste årene er bra men ikke nok. Vi må høyne statusen på utdanningen, den må snakkes opp og bli fortalt hvor viktig den er. Uten fagfolk stopper Norge opp. Det er her vårt forslag er viktig. Rundt omkring i landet så sliter skolene som utdanner fagfolk med eldre og lite relevant utstyr. Det blir en nedtur for elevene når de kommer ut og møter den moderne utstyr park når fagutdanningen starter. Her må det gjøres et krafttak, slik at skolene blir satt i stand til å følge med i den teknologiske utviklingen. Det utstyret som må kjøpes inn, bør gjøres i samråd med bedriftene i nærområdene til skolen og der lærlingene taes inn. Det må settes av kr 5 milliarder i perioden ekstra til oppgradering av yrkesutdanningen i Norge i neste stortingsperiode.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #24 fra Inger Helene Vaaten - Oslo
f) Stille krav om at alle ledere i offentlig virksomheter skal ha en heltidssamtale med medarbeidere som jobber deltid for å kartlegge hvem som arbeider ufrivillig deltid og hva som skal til for at de kan eller ønsker å jobbe heltid.

Begrunnelse:
For å få fart på heltidsarbeidet i helse- og omsorgsektoren, der deltidsproblemet er størst må heltidskultur innarbeides gjennom systematisk arbeid. Da er det viktig å stille helt konkrete krav til virksomhetene, ikke bare at det skal lages strategier og settes måltall.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #25 fra Inger Helene Vaaten - Oslo
g) Sørge for at alle medarbeidere som ønsker høyere stillingsbrøk skal få det så snart som mulig. Stillingsbrøker skal slås sammen for de som har flere kontrakter i samme virksomhet.

Begrunnelse:
For å få fart på heltidsarbeidet i helse- og omsorgsektoren, der deltidsproblemet er størst må heltidskultur innarbeides gjennom systematisk arbeid. Da er det viktig å stille helt konkrete krav til virksomhetene, ikke bare at det skal lages strategier og settes måltall.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #26 fra Inger Helene Vaaten - Oslo
h) Bruke nye årsverk i offentlige virksomheter til å øke andelen heltid ved å fylle opp stillingsbrøkene til deltidsansatte før nye stillinger lyses ut. Alle nye stillinger skal som hovedregel lyses ut som heltidsstillinger.

Begrunnelse:
For å få fart på heltidsarbeidet i helse- og omsorgsektoren, der deltidsproblemet er størst må heltidskultur innarbeides gjennom systematisk arbeid. Da er det viktig å stille helt konkrete krav til virksomhetene, ikke bare at det skal lages strategier og settes måltall.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #28 fra Frode Jacobsen - Landsstyret
Nytt avsnitt:
Mange kommuner og fylkeskommuner har utarbeidet egne seriøsitetskrav til sine anskaffelseskontrakter. Arbeiderpartiet i Skien og Telemark gikk foran, Arbeiderparti-byrådet i Oslo har videreutviklet arbeidet til Oslomodellen for et seriøst arbeidsliv. Oslomodellen er en sammensatt helhetlig pakke med krav som virker sammen for å motvirke useriøse aktører i arbeidslivet. Oslomodellen inneholder også krav om sanntids digital kontroll av offentlige byggeplasser. Arbeiderparti-byrådet i Oslo har også utvidet oslomodellen til kommunens innkjøp av helse- og omsorgstjenester, med blant annet krav om offentliggjøring av hvor stor gevinst selskaper som driver velferd har.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #29 fra Frode Jacobsen - Landsstyret
Nye kulepunkt:

- Innføre Oslomodellen som en nasjonal standard som gjelder ved alle offentlige bygg- og anleggsprosjekter i Norge.
- Innføre nasjonale standarder med utgangspunkt i Oslomodellen ved offentlige innkjøp i flere
- sektorer, blant annet helse- og omsorgsektoren.

Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Endringsforslag #30 fra Emil Lennart Pålikoff Gadolin - Vestland

Nytt tilleggspunkt: Utrede et lærlingfond etter inspirasjon fra Danmark. Hele eller deler av den årlige summen som brukes til lærlingtilskudd skal også inn i fondet.
Vedtatt: Oversendt til Redaksjonskomite 1

Behandle: Forslaget til arbeidslivsutvalget, endringsforslag til arbeidslivsutvalget innsendt før fristen og forslag sendt inn under møtet oversendes til redaksjonskomite 1.

VEDTAK: Oversendelse til redaksjonskomite 1 og 2 enstemmig vedtatt.

Dagsorden Presentasjon av oppvekstutvalget v/Cecilie Knibe Kroglund (15:10-15:19)

Film om skolemat og gratis SFO **(15:20-15:20)**

Viktige forslag fra utvalget: Siv Len Strandskog, Kjell Neergaard, Marianne Sivertsen Næss (15:20-15:33)

Kort duell mellom Hoda Imad og Martin Henriksen, moderert av Jarle Roheim Håkonsen (15:33-15:41)

Spontantdebatt:

04.04.19 15:50 - 04.04.19 15:53	Anita Ihle Steen	Landsstyret
04.04.19 15:53 - 04.04.19 15:55	Håkon Einarsve	Trøndelag
04.04.19 15:56 - 04.04.19 15:59	Frode Jacobsen	Landsstyret
04.04.19 15:59 - 04.04.19 16:02	Trine Lindborg	Vestland
04.04.19 16:02 - 04.04.19 16:05	Bjørnar Selnes Skjæran	Sentralstyret
04.04.19 16:06 - 04.04.19 16:09	Tonje Brenna	Landsstyret
04.04.19 16:10 - 04.04.19 16:13	Stanley Wirak	Landsstyret
04.04.19 16:13 - 04.04.19 16:16	Hanne Kristin Tollerud	Østfold
04.04.19 16:17 - 04.04.19 16:20	Martin Kolberg	Landsstyret
04.04.19 16:20 - 04.04.19 16:23	Cecilie Terese Myrseth	Landsstyret
04.04.19 16:23 - 04.04.19 16:26	Rune Høiseth	Vestfold
04.04.19 16:26 - 04.04.19 16:29	Ida Maria Pinnerød	Landsstyret
04.04.19 16:29 - 04.04.19 16:32	Tove Lise Torve	Møre og Romsdal
04.04.19 16:32 - 04.04.19 16:35	Marit Grefstad	Agder
04.04.19 16:35 - 04.04.19 16:38	Erik Skjervagen	Telemark
04.04.19 16:38 - 04.04.19 16:41	Kristina Hansen	Landsstyret
04.04.19 16:41 - 04.04.19 16:44	Rune Støstad	Landsstyret
04.04.19 16:44 - 04.04.19 16:47	May Britt Lagesen	Landsstyret
04.04.19 16:48 - 04.04.19 16:51	Maria Qureshi	Oslo
04.04.19 16:51 - 04.04.19 16:54	Olav-Magnus Hammer	Vestland
04.04.19 16:54 - 04.04.19 16:57	Terje Lien Aasland	Sentralstyret
04.04.19 16:58 - 04.04.19 17:01	Øystein Slette	Landsstyret
04.04.19 17:01 - 04.04.19 17:04	Ingrid Myhr	Innlandet
04.04.19 17:04 - 04.04.19 17:07	Terje Sørvik	Trøndelag
04.04.19 17:07 - 04.04.19 17:10	Julia Eikeland	Rogaland
04.04.19 17:10 - 04.04.19 17:13	Knut Magne Bjørnstad	Østfold
04.04.19 17:14 - 04.04.19 17:17	Monica Myrvold Berg	Buskerud
04.04.19 17:17 - 04.04.19 17:20	Bjørn Inge Mo	Troms
04.04.19 17:20 - 04.04.19 17:23	Trude Viola Antonsen	Vestfold
04.04.19 17:23 - 04.04.19 17:25	Hans Fredrik Sørdal	Landsstyret
04.04.19 17:26 - 04.04.19 17:28	Kristian Blindheim	Møre og Romsdal
04.04.19 17:29 - 04.04.19 17:32	Ragnhild Vassvik	Finnmark

Permisjoner godkjent:

5. april 15:30 -16:45	Eirik Sivertsen Delta i debatt i Tv2 nyhetskanalen
6. april 12:00-15:15	Eirik Sivertsen Feiring av 8-års dagen til sønn

Oppsummeringsinnlegg av Hoda Imad og Martin Henriksen (16:11-16:17)

SAK 7 - Den politiske situasjonen – debatten fortsetter:

05.04.19 16:17 - 05.04.19 16:20	Eyvind J. Schumacher	Akershus
05.04.19 16:21 - 05.04.19 16:24	Torbjørn Vereide	Vestland
05.04.19 16:24 - 05.04.19 16:26	Sander Delp Horn	Nordland
05.04.19 16:26 - 05.04.19 16:30	Anette Trettebergstuen	Sentralstyret
05.04.19 16:30 - 05.04.19 16:33	Ingvild Kjerkol	Sentralstyret
05.04.19 16:34 - 05.04.19 16:37	Kari Nessa Nordtun	Rogaland
05.04.19 16:37 - 05.04.19 16:40	Fabian Wahl Sandvold	Vestfold
05.04.19 16:40 - 05.04.19 16:43	Arnold Nilsen	Troms

05.04.19 16:43 - 05.04.19 16:46	Rutkay Sabri	Buskerud

Strek nye politiske forslag og forslag på oppvekstutvalget - 16:46

05.04.19 16:46 - 05.04.19 16:49	Helene Wahlstrøm	Møre og Romsdal
05.04.19 16:49 - 05.04.19 16:52	Even Tronstad Sagebakken	Landsstyret
5.04.19 16:53 - 05.04.19 16:56	Nikolai Sti Ravlum	Telemark
05.04.19 16:56 - 05.04.19 16:59	Arve Løberg	Trøndelag
05.04.19 16:59 - 05.04.19 17:02	Reidun Andrea Rønning	Innlandet
05.04.19 17:03 - 05.04.19 17:06	Mette Varem	Nordland

Ronny Wilhelmsen, Sametingets gruppeleder 17:06 - 17:11

"Mun lean Finn Malvina Ronny, Klubben 3 - Honesvaggis eret

Jeg er Ronny- sønnen til Finn Malvin- Klubben 3 - Honningsvåg

To måter å si det på- to måter å fortelle hvem jeg er. Forskjellig, men like viktig for de som forstår.

Slekt og familie er viktig hos oss samer, derfor sier vi det på en sånn måte. Nært.

Hvis dere var i Honningsvåg på begynnelsen av 70-tallet og så en løpestreng mellom husene og en liten gutt som bala i snøen. Jepp, det var meg - Finn Malvina Ronny.

Vi samepolitikere mener at våre etterkommere skal kunne bo der de selv ønsker, ha arbeid, snakke samisk og føle tilhørighet til noe større enn seg selv.

Skape samfunn - dele i fellesskapet

Arbeiderbevegelsen har siden starten kjempet for arbeiderne og våre rettigheter.
Som Ellisif Wessel, ho startet fagforeningen Nordens Klippe i 1906. Arbeidernes- og lokalbefolkningens rettigheter var i fokus.
Hun kjempet for arbeidstid, lønn, fiskevann, multemyrer og beiteområder.
Folket skulle styre, ikke kapitalen

Skape et fellesskap - dele med mange - for framtia På Sametinget og i samfunnet ser vi en utvikling - konsulenter og advokater framfor fellesskapsløsninger - dem med ressurser og kapital får hjelp og kompetanse blir privatisert.
Vi ønsker ikke en sånn utvikling
På Sametinget har vi foreslått å samle ressurser innen primærnæringer, areal og rettigheter.
Vi må se ting i en sammenheng og skape.
De med lite ressurser i det samiske samfunnet må få hjelp, og det er ikke pengeboka som skal bestemme.

Fellesskapet skape kompetanse, for å dele

Men hva trenger vi for å skape?
Områder/ressurser- land og sjø - RESSURSOMRÅDER
Mennesker- by og land - FELLESSKAP

Det bringer meg inn på neste tema;

Det er sikkert mange som har kjørt over vidda, gjennom daler og langs kysten og tenkt « å så flott og uberørt natur».

For oss samer er det ikke sånn. Det e våre ressursområder, som vi har brukt i generasjoner. Våres forfedre gjorde en jobb for oss som kommer etter De skapte for å dele med oss i et evighetsperspektiv.

En stor utfordring på vidda.
Ørna sitt noen ganger på ryggen av simla, og så snart kalven kommer ut blir den drept.
Tenk; før sine første ustødige skritt.
Vi må gjøre noe med det her. Bestandsmål må håndheves og uttak av skadedyr må skje fort.
Vi må skape levekår for reinkalven
Da vil reinflokkene dele med våre etterkommere.

Fiskeri
Vi må ha et kvotesystem som bidrar til lokal verdiskaping, bosetting og bearbeiding.
Ikke som i dag, med kjøp og salg av kvoter. Og trålere som fryser ned fisken og sender den ut av landet, kun for å skape mest mulig kapital til seg selv.

De er en skam at kapitalen herjer med folk på kysten, mens Erna og regjeringen applauderer.
Fisken er felleskapets ressurs, og skal skape lokale verdier for å dele i fellesskap.

Isak Saba fra Nesseby var den første samiske Stortingsrepresentanten i 1907.
I arbeiderbevegelsen fant vi samer tilhørighet og fellesskap.
Hver gang Sametinget åpner så syng vi Samefolkets sang / Sami soga lavlla.
Det er med stolthet jeg kan si «samenes nasjonalsang ble skapt av en i Arbeiderpartiet»
Skapt av Isak Saba, og deles med dem som kommer etter.

Meld deg inn i sametingets valgmanntall! Bli med på å skape politikk- dele med fremtiden.
Skape å dele med kommende generasjoner."

Oppsummering av debatten v/Jonas Gahr Støre 17:11-17:38

Innledning

- Tusen takk for alle gode innlegg – det er en fryd å se og høre – dette er et ekte politisk verksted som diskuterer saker som betyr noe for folks hverdag, for folks liv!
- Takk til alle som har forbereder og holdt gode innlegg, tankevekkende!
- Jeg vil berømme utvalgene som har gjort en fantastisk jobb i forkant og gode debatter og diskusjoner om innvandring og integrering, arbeidsliv, distrikt og oppvekst.
- Jeg har sett og hørt dere – og vil nå bruke denne oppsummeringen til noen spesifikke saker.

Fiskeri

- Jeg har forstått at noen i går mente at talen min var litt for kort – og ja, jeg er enig! Den ble litt for knapp!

- De næringene jeg dro frem i går var der vi kan kombinere næringsbygging med klimakutt. Men: mange næringer i vekst jeg ikke snakket om. Helseindustri, reiseliv – og fiskeri. La meg si litt nå om fiskeri og sjømatnæringen vår.
- Og la det være helt klart: Sjømat, fiskeri, kystindustri kommer alltid til å være en av de aller viktigste næringene for Arbeiderpartiet og det kommer til alltid til å være (f.eks. sjømatnæringen – vi har vedtatt å øke produksjonen med fem-gangeren)
- Det betyr noe hvem som styrer i kommunene og fylkene – også for å skape arbeidsplasser basert på fisken i havet. Som vil løfte fisken lenger opp i verdikjeden.
- Det skal bli verdiskaping på land av aktivitet i havet.
- Vi skal ikke bare sende fisken videre, men legge til rette for lokal bearbeiding, utvikling og innovasjon (f.eks. hvitfiskstrategi, spesialiserte mottak, Nergård)
- At vi har mange kystordførere og kystpolitikere her i salen, fikk mange av oss se i går, da vi ble møtt av sangen «Har du fyr» her ute i trappen etter middagspausen
- Den utviklingen vi ser i dag med at stadig mer fisk sendes ubearbeidet ut av landet, må snus, og den jobben vi vi i Ap ta.
- Når det kommer melding om kvotesystemet og struktur i fiskeflåten denne våren skal Ap høres og synes - med Cecilie fra Troms i spissen, for arbeid og velferd.

Atomvåpen

- Jeg brenner for nedrustning. Jeg har brukt store deler av mitt politiske virke for nedrustning. Møtene med tidligere utenriksministre også fra republikanere...
- Ja, jeg har ledet prosessen til mål for en av de eneste nye nedrustnings-konvensjonene de siste årene - klasevåpen.
- Og ja - jeg startet prosessen om et humanitært initiativ mot et atomvåpenforbud.
- Et NATO-land som førte an!
- Erna tok oss ut.
- Kjernevåpennedrustning bør være balansert
- Om vi skulle ratifisere denne avtalen, så vil det være stor risiko for at det vil bli svært vanskelig å være med på flere sentrale prosesser i NATO. Det kan forsure forholdet vårt til alliansen i en tid det er viktigere enn noen sinne at hele alliansen holder sammen
- Det vil vanskeliggjøre samarbeidet vårt i NATO fordi det i traktatens artikkel 4 står det at vi ikke kan delta i beslutninger som involverer planlegging for bruk av atomvåpen – det vil jo i praksis redusere våre påvirkningskraft i flere helt sentrale spørsmål
- Derfor deler jeg målet om å komme dit at også NATO-land en dag kan undertegne - men det er ikke nå!

Abort

- Det har kommet opp forslag som fremstilles slik at vi vil gå inn for selvbestemt abort til uke 18. Det vil jeg si klart og tydelig: Det er jeg imot.
- Dagens abortlov fungerer. Det er et lavt konfliktnivå om abort i Norge og aborttallene går ned, aller mest blant de aller yngste fordi vi gjør det som virker for å hindre uønskede svangerskap, blant annet gratis prevensjon.
- Vi kaster ikke om på en så viktig sak for norske kvinner i løpet av et hektisk landsmøte. Det er ikke slik vi skal jobbe med denne typen spørsmål.

- Jeg forstår de som stiller spørsmål ved hvordan abortnemdene fungerer. Jeg mener vi skikkelig og ordentlig skal vurdere hvordan kvinners møte med nemndene blir bedre enn i dag.

Migrasjon

- Her skal jeg være kort. Jeg kommer tilbake til den svært grundige og gode jobben Masud og utvalget har gjort når jeg skal oppsummere dette landsmøte på søndag.
- Nå vil jeg bare ha sagt at jeg blir så stolt av dette partiet når jeg ser Mani, Sylo og Lotte snakke om hvordan de har funnet sammen om krevende saker og dilemmaer i innvandringspolitikken!

Helseforetak

- Vi er for helseforetaksmodellen. Den fungerer, det finnes ikke noe godt alternativ og den gir rom for politisk styring, mye mer enn i dag. Det står i vårt program.
- Staten bør eie sykehusene - de bør være regionalt styrt
- Det vi trenger er ikke en ny organisasjonsmodell for sykehusene men en ny regjering.
- Uroen rundt modellen i dag er et resultat av høyrepolitikk.
    - Stram sykehusøkonomi - brøt løftet om 12 mrd i forrige periode, har fortsatt samme linje. Vi holdt løftet i forrige periode og samme de to siste årene.
    - Privatisering - fritt behandlingsvalg - gjort det enda strammere. Tappes for fagfolk og penger. Sykehuset i Telemark.
    - Tatt politikere ut av styrene - fjernet sykehusene fra folk. Vi er i mot det.

Lekser

- Jeg er mot dårlige lekser og for riktige lekser. Vi må gjøre noe med leksene, men det er ikke å ta de helt bort.
- Hvis ungene våre får lekser som er egnet til å gjøre hjemme, som repistisjon og mengdetrening i matte, så lærer de mer!
- Vi som sosialdemokrater må være ekstra opptatt av at alle barn lærer det de skal på skolen, det er noe av det aller viktigste vi gjør for å utjevne forskjeller.
- Og så mener jeg vi skal lytte til lærerne. Til Hoda; ja - det er ulike syn - men ikke delt! enkelte lærerne og lærernes organisasjoner, som vi ellers er opptatt av å lytte på.
- Og spørsmålet om tid.

FAKTA OM ATOMVÅPEN

- I artikkel 4 i avtalen – vi behøver ikke melde oss ut av NATO, men kan ikke ‘delta i planleggingen av det som gjelder atomvåpen’. Vi deltar nå i Nuclear Planning Group, som alle NATO-land er med i, men den kan vi ikke være med i lenger dersom vi ratifiserer avtalen (ifølge ICAN)
- ICAN sier vi kan fortsatt være medlem, men ikke aktivt delta i beslutninger
- Dersom det blir diskusjoner rundt atomvåpen, må vi markere oss mot det. Sannsynligvis ville f.eks. USA likt det dårlig og kanskje utelukket Norge fra en del sentral planlegging og diskusjon i NATO
- Vi kan heller ikke delta i øvelser som har elementer av atomvåpen

Forslag til oppvekstmanifest, endringsforslag til oppvekstutvalget innsendt før fristen og forslag sendt inn under møtet oversendes til redaksjonskomite nummer 2.

Vedtak: Oversending til redaksjonskomite enstemmig vedtatt

Redaksjonskomiteens leder Ingvild Kjerkol innledet om votering til innstillingen til distriktsmanifest (17:44-17:48)

Ordet til forretningsorden – Andreas Halse, Oslo	**17:49-17:51**
Ordet til forretningsorden – Pål Olav Skurdal Hopsø, Landsstyret	**17:51-17:52**
Ordet til forretningsorden – Per Vidar Kjølmoen, Landsstyret	**17:53-17:53**

Pause 17:54 – 18:24

Ordet til forretningsorden – Jardar E. Flaa, Oslo	**18:27-18:27**

Votering 18:29

Ordet til forretningsorden – Frode Jacobsen, Landsstyret	**18:34-18:36**

Votering utsatt til lørdag

Sak 3 - Innstilling om Beretningen

Dagsorden Innstilling fra beretnings- og fullmaktskomiteen 18:37

Leder Even Tronstad Sagebakken legger frem innstillingen 18:37- 18:42

Forord

Stortingsvalget i 2017 ga ikke det valgresultatet vi hadde håpet. Trass i stor innsats i valgkampen fikk vi et svakt resultat ved valget, og til tross for tilbakegang for de borgerlige partiene ble det et fortsatt flertall for en regjering ledet av Erna Solberg.

Etter valget startet vi et omfattende evalueringsarbeid, med velgerundersøkelser, evaluering i fylkene, medlemsundersøkelse og omfattende reisevirksomhet i partiorganisasjonen. Mer enn 9500 medlemmer svarte på medlemsundersøkelsen – det var et rekordhøyt antall. Det viser et stort engasjement hos medlemmene våre for å bidra til at partiet kom raskt tilbake.

Inn i vinteren 2017-2018 nådde #metoo-kampanjen Arbeiderpartiet for fullt. En økt bevissthet har ført til at flere har meldt i fra om uønskede episoder, på ulike nivå i organisasjonen. Et utvalg ledet av Pål Lønseth fikk oppgaven å utvikle nye og mer dekkende retningslinjer og prosedyrer for vår holdning og håndtering av disse sakene. Arbeiderpartiet skal være en organisasjon der unge og eldre, kvinner og menn skal kunne delta sammen og være trygge for å ikke oppleve uønsket seksuell oppmerksomhet.

Evalueringen og medlemsundersøkelsen lå til grunn for de politiske utvalgene som ble satt ned høsten 2017, og organisasjonsutvalget som har jobbet i perioden. Utvalgene ble satt ned

på områder der partiet hadde behov for å utvikle ny politikk, og involvere organisasjonen. Ved siden av organisasjonsutvalget som har vært i arbeid har to store skoleringsprosjekter blitt satt i gang: Modell- og ressurskommuneprosjektet som har handlet om å forberede et utvalg kommunepartier på valgkamp, og heve kompetansen på valgkamp i organisasjonen, og grunnskoleringsprosjektet, som er rullet ut i hele landet.

Et omfattende grunnskoleringsprosjekt har vært etterspurt av organisasjonen lenge, og over 450 personer har deltatt på fylkesvise samlinger i alle fylker. Nå er vi i gang med trinn 2 av prosjektet, der skoleringen tas videre ut i kommunepartiene.

Strategien som er lagt fram mot valget i 2019 vektlegger vår plassering som ledende kraft på venstresida og viktigheten av det faglig-politiske samarbeidet. Vi skal sørge for å bygge opp igjen entusiasmen for vårt prosjekt gjennom å være tydelig verdiforankret, nært folk og ambisiøse. Da må vi bruke hele styrken i medlemsorganisasjonen vår. Sentralstyret har prioritert å reise mye i hele 2018 for å sikre tett dialog og innspill både fra egen organisasjon, organisasjonsliv og velgere.

Høsten 2018 har stemningen i organisasjonen snudd, og organisasjonen er klar for kommunevalgkamp. Mange har meldt seg inn, og vi har flotte kandidater – både nye og erfarne – som stiller på lister for Arbeiderpartiet for å være med og prege sine lokalsamfunn. Samarbeidet med AUF og med LO er tett og godt, og vi jobber med å utvikle det enda bedre på lokalt nivå. I perioden har vi fått på plass 170 samarbeidsavtaler med Fagforbundet i kommunene. Dette er viktige virkemiddel for et godt faglig-politisk samarbeid i hverdagen til det beste for folk.

Med et svakt valgresultat har partiet også måttet tilpasse seg endrede økonomiske forutsetninger, og det har vært lagt ned et stort arbeid fra de ansatte for å kutte kostnader uten at dette går ut over tilbudet til medlemmene våre. Vi går inn i 2019 med en bærekraftig økonomi, der det er rom for mye aktivitet, men arbeidet med å skaffe inntekter til medlemsaktivitet og valgkamp vil være viktig også framover.

Partiet står også oppe i omfattende strukturendringer som følge av kommune- og fylkessammenslåinger. Våre lokalpolitikere på ulike nivåer har de siste årene brukt mye tid og krefter på arbeidet i ulike komiteer og fellesnemnder. For noen har dette gitt ny energi og ny giv, andre steder har sammenslåing vært gjennomført mot lokal vilje, og i krevende prosesser. Framover blir det viktig å legge til rette for å bygge gode relasjoner og god partikultur i de nye kommune- og fylkespartiene og sikret vi beholder nærheten til medlemmene som en rettesnor i partiarbeidet, også der det blir større enheter.

Arbeiderpartiet går inn i kommunevalgåret 2019 med en krevende periode bak oss, men med en organisasjon som er klar for valgkamp og med mange flotte og engasjerte folk på listene som gir oss et godt utgangspunkt for å vinne valg og sørge for sterkere fellesskap over hele landet.

Kjersti Stenseng,
Partisekretær

1. Landsmøtet 2017

Arbeiderpartiets 66. Ordinære landsmøte ble holdt i Oslo kongressenter, Folkets hus, i dagene 20-23 april 2017.

Hovedsakene på landsmøtet var stortingsvalget 2017 og arbeidet i partiorganisasjonen. Over 1300 forslag var til behandling og det ble vedtatt flere uttalelser i tillegg til nytt partiprogram.

Landsmøtet gjenvalgte Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Trond Giske og Kjersti Stenseng som partiets ledelse.

Landsmøtet skal ifølge vedtektene bestå av 300 representanter med fulle rettigheter valgt av fylkespartiene etter bestemte regler. Landsstyret deltar med tale- og forslagsrett, men ikke stemmerett. Stortingsgruppa og Sametingsgruppa velger en representant for hver 10. Representant de har i henholdsvis Stortinget og Sametinget. Disse deltar med tale- og forslagsrett.

Det var sendt inn fullmakter for 300 representanter og av disse møtte 299 representanter med stemmerett frem ved landsmøtets start, herav 17 vararepresentanter. Den siste representanten ankom klokken 17.00 torsdag. Alle fylkespartiene hadde oppfylt kvoteringsbestemmelsene.

Landsmøtet ble holdt for åpne dører med adgang for media, samt for partimedlemmer mot fremvisning av spesielle adgangstegn.

Det var innbudt en rekke gjester fra våre søsterpartier i Europa. I tillegg møtte en rekke innbudte personer fra innenlandske organisasjoner tilknyttet arbeiderbevegelsen samt en del personlig innbudte.

Landsmøtet ble gjennomført elektronisk ved hjelp av møtesystemet Easymeet.

Landsmøtet åpnet med en film som satte tonen for partilederens tale om den politiske situasjonen.

Jonas Gahr Støre fremførte minnetale over partifeller som har gått bort siden forrige landsmøte, før møtet avsluttet med allsang av ”De unge slekter”.

Hadia Tajik presenterte forslaget til nytt partiprogram. Partilederne i våre danske og svenske søsterparti, Mette Fredriksen og Stefan Løfven, talte til landsmøtet. Gerd Kristiansen hilste på vegne av de nasjonale gjestene. Kjersti Stenseng innledet til debatt om arbeidet i partiorganisasjonen og valgkampen. På søndagen ble det gjennomført et stort valgkampshow der våre kandidater og saker ble presentert og en rekke artister deltok.
Dagsorden for landsmøtet var som følger:

1. Åpning
2. Konstituering
   a. Godkjenning av fullmaktene
   b. Godkjenning av innkallingen
   c. Godkjenning av sakslista
   d. Godkjenning av arbeidsordning
   e. Valg av ordstyrere, sekretærer og komiteer
3. Innstilling om Beretningen
4. Innstilling fra Kontrollkomiteen

5. Innkomne forslag
6. Vedtektsendringer
7. Den politiske situasjon
8. Politisk dokument, Program 2017-21
9. Stortingsvalget 2017 og arbeidet i partiorganisasjonen
10. Redaksjonskomiteenes innstillinger
11. Valg
12. Avslutning

I tillegg til partiprogram for perioden 2017-2021 og endringer i vedtektene ble det vedtatt følgende uttalelser:

- Valgseier 2017 – Alle skal med
- Arbeid
- Internasjonalt
- By og land – Hand i hand

LANDSMØTEDELEGATER 2017:

Østfold:
001 Ole Haabeth
002 Siv Henriette Jacobsen
003 Ulf Lervik
004 Petra Brinch
005 Rune Fredriksen
006 Siri Martinsen
007 Arve Sigmundstad
008 Hanne Kristin Tollerud
009 Sigmund Hansen
010 Kjersti Nythe Nilsen
011 Vegard Finnes
012 Linda Iren Karlsen Duffy
013 Arve Martinsen
014 Ellen Sofie Solbrække

Akershus:
015 Åsmund Grøver Aukrust
016 Tuva Moflag
017 Ole Guttorm Brenden
018 Elisabeth Fanghol
019 Rune Tranum
020 Tonje Brenna
021 Are Frode Kvanum
022 Anne Odenmarck
023 Jan Kr. Balstad
024 Hoda Imad
025 Ole Jacob Flæten
026 Henriette Oudmayer Simensen
027 Ole Harald Slemdal
028 Ina Rangønes Libak
029 Roger Evjen
030 Heidi Finstad

031 Arnfinn Eduardsen
032 Rita Hirsum Lystad
033 Svein Olafsen
034 Kari Hauge
035 Kjell Maartmann-Moe
036 Ragnhild Bergheim
037 Gunnar Gussgard
038 Hilde Nysten Thorkildsen
039 Annette Mjåvatn

Oslo:
040 Khamshajiny Gunaratnam
041 Fredrik Mellem
042 Katinka Riksfjord Sporsem
043 Kjetil Lund
044 Agnes Nærland Viljugrein
045 Robert Steen
046 Victoria Marie Evensen
047 Kim Gabrielli
048 Tone Tellevik Dahl
049 Henrik Dahl Jacobsen
050 Rina Mariann Hansen
051 Helge Stoltenberg
052 Thuva Livsdatter Øverås
053 Jon Reidar Øyan
054 Zaineb Al-Samarai
055 Usman Ahmad Mushtaq
056 Gro Bratteli Jamholt
057 Rune Tokle
058 Lena Sæterli
059 Espen Barth Eide
060 Jeanette Iren Moen
061 Magne Bjella
062 Torunn Kanutte Husvik
063 Øyvind Slåke
064 Grethe Fossli
065 Andreas Halse
066 Inger Helene Vaaten
067 Erlend Smith Elgesem
068 Cecilie Foss
069 Øyvind Vasaasen
070 Johanne Thunes
071 Mansoor Hussain
072 Torill Johnsen
073 Didrik Beck

Hedmark:
074 Per-Gunnar Sveen
075 Lasse Juliussen
076 Odd Erik Kokkin
077 Håvard Sagbakken Saanum
078 Reidun Andrea Rønning
079 Geir Roger Borgedal
080 Trine Lise Stårvik
081 Thomas Langeland Jørgensen

082 Margrethe Skjærbæk
083 Nils Kristen Sandtrøen
084 Linda Otnes Henriksen
085 Unni Lund Haugli
086 Turid Backe-Viken
087 Jane Merete Brøther
088 Kamilla Thue
089 Jørn Øversveen
090 Ingebjørg Dybvik
091 Sjur Strand

Oppland:
092 Even Aleksander Hagen
093 Ingrid Myhr
094 Iver Erling Støen
095 Hans Oddvar Høistad
096 Jon Odden
097 Brit Kramprud Lundgård
098 Even Solhaug
099 Hanne Gabrielsen
100 Guri Bråthen
101 Stian Olafsen
102 Dag Erik Pryhn
103 Liv Enstad
104 Mariann Isumhaugen
105 Rune Støstad
106 Gry Haugsbakken
107 Erik Martinsen Dalåker
108 Rannveig Hovi
109 Ingrid Elise K. Kolstad

Buskerud:
110 Roger Ryberg
111 Sissel Hovland
112 Martin Arvid Kolberg
113 Lina Strandbråten
114 Masud Gharahkhani
115 Anne Helene Sandum
116 Niclas Tokerud
117 Heidi Granli
118 Even A. Røed
119 Victoria Øverland
120 Ingar Storholt
121 Bhanuja Rasiah
122 Mons-Ivar Mjelde
123 Silje Kjellesvik Norheim

Vestfold:
124 Arve Høiberg
125 Lozan Balisany
126 Steinar Nyland
127 Anahita Jafari
128 William Reinemo Aasgård
129 Elin Gran Weggesrud
130 Jon Sanness Andersen

131 Anne Holm Moen
132 Harald Olsen
133 Trude Viola Antonsen
134 Mette Måge Olsen

Telemark:
135 Erik Skjervagen
136 Lise Wiik
137 Christian Tynning Bjørnø
138 Trude Tvedt Sandvik
139 Kathrine Kvåle Haatvedt
140 Sven Tore Løkslid
141 Mette Haugholt
142 Geir Westhrin
143 Jonas Bugtene Boulifa
144 Robin Martin Kåss
145 Hedda Foss Five
146 Irene Bordier Haukedal
147 Fredrik Tiochta Sørlie
148 Ingrid G. Mehammer

Aust-Agder:
149 Tellef Inge Mørland
150 Cecilie Knibe Hanssen
151 Kristine Hallingstad
152 Per Kristian Lunden
153 Nina Jentoft
154 Sanjin Kazagic
155 Agnes Norgaard

Vest-Agder:
156 Odd Omland
157 Astrid Margrethe Hilde
158 Kai Steffen Østensen
159 Birte Usland
160 Abdullahi Mohamed Alason
161 Jannike Arnesen
162 Jan Erik Tønnesland
163 Nora Ånonsen Chayed

Rogaland:
164 Marianne Gudmundson Chesak
165 Øystein Langholm Hansen
166 Svanhild I. Lygre Andersen
167 Lars Enevoldsen
168 Bente Gravdal
169 Leif Nieuwejaar
170 Synnøve Bårdsen Lindanger
171 Tom Kalsås
172 Tove Elise Olsen Frøland
173 Leif Harald Forthun
174 Kari Nessa Nordtun
175 Arne-Christian Mohn
176 Ann Iren Amundsen

177 Jone Laursen
178 Karl Gjedrem
179 Julia Wong

Hordaland:
180 Magne Rommetveit
181 Ruth Grung
182 Eigil Knutsen
183 Liv Wigdis Løvvik
184 Øystein Hassel
185 Benjamin Jakobsen
186 Rebekka Moldøen
187 Roger Valhammer
188 Linn Kristin Langley-Rasmussen Engø
189 Kjell Gitton Håland
190 Lubna Jaffery
191 Leif Sande
192 Heidi Rongved
193 Marianne Sandahl Bjorøy
194 Torgeir Næss
195 Elsa Benjaminsen
196 Odd Harald Hovland
197 Siri Klokkerstuen
198 Jogeir Sognnæs
199 Line Berggreen Jacobsen
200 Rune Bakervik
201 Linn Katrin Pilskog

Sogn og Fjordane:
202 Kristin Maurstad
203 Torbjørn Vereide
204 Helge Robert Midtbø
205 Siri Sandvik
206 Henrik Thorsnes Lefdal
207 Sandra Edith Tenud
208 Henrik Oppen
209 Gerd Signe Grinde Håre
210 Åshild Høivik Kjelsnes
211 Jon Håkon Odd
212 Elin Hauge

Møre og Romsdal:
213 Tove-Lise Torve
214 Roger Osen
215 Arne Harald Grødahl
216 Katrine Rindarøy
217 Ann-Marie Hopson
218 Erling Thoresen-Vestre
219 Anne Kristin Bryne
220 Erik Kursetgjerde
221 Lilly Gunn Nyheim
222 Fredric Holen Bjørdal
223 Jon Aasen
224 Aurora Dimmen Bratli
225 Arnt Jostein Silseth

Sør-Trøndelag:

226 Tore Sandvik
227 Julie Hole
228 Kirsti Leirtrø
229 Kristian Torve
230 Gunnhild Tettli
231 Erik Jakobsen
232 Eldbjørg Broholm
233 Pål Terje Bekken
234 Einar Gimse-Syrstad
235 Aina Bogen
236 Ellen Haugen Bergsrønning
237 Ola Øie
238 Ann Elisabeth Hansvold
239 Per Olav Skurdal Hopsø
240 Hanne Moe Bjørnbet
241 Edvin Helland
242 Sissel Trønsdal
243 Roar Aas
244 Geir Waage
245 Helene Hvidsten
246 Mathea Pedersen
247 Muzaffer Kara
248 Ola Johnsen Lenes
249 Bente Kristin Årbogen Andersen

Nord-Trøndelag:

250 Arild Grande
251 Jorid Holstad Nordmelan
252 Jan Inge Kaspersen
253 Bente Estil
254 Bjørn Engen
255 May Britt Lagesen
256 Anders Lindstrøm
257 Ina Helen Kollerud Pedersen
258 Inger Marit Eira-Åhrèn
259 Håkon Einarsve
260 Endre Lie

Nordland:

261 Sonja Alice Steen
262 Tomas Norvoll
263 Geir Morten Waage
264 Rita Lekang
265 Eirik Sivertsen
266 Emelie Johanne Johansen
267 Simon Johnsen
268 Åsunn Lyngedal
269 Rune Krutå
270 Siv Dagny Aasvik
271 Tore Andrè Jakobsen
272 Silje Nordgård
273 Arild Pettersen Inga
274 Andrine Solli Oppegaard

275 Hans Fredrik Sørdal
276 Victoria Langø
277 Bård Anders Langø
278 Lisbeth Selstad Amundsen

Troms:
279 Martin Henriksen
280 Kari-Anne Opsal
281 Bjørn Inge Mo
282 Eirin Kristin Kjær
283 Torbjørn Bongo
284 Kristin Røymo
285 Brynjar A. Saus
286 Sigrid Ina Simonsen
287 Kay Erling Ludvigsen
288 Elisabeth Steen
289 Nils-Ole Foshaug
290 Synnøve Søndergaard

Finnmark:
291 Runar Sjåstad
292 Ragnhild Vassvik
293 Steinar Karlstrøm
294 Ragnhild Kaski
295 Rolf Laupstad
296 Siv Olsen Gamst
297 Bjørn Johansen
298 Guro Vollan Nilsen
299 Terje Wikstrøm

Svalbard:
300 Arild Olsen

Valgkomité

Valgkomiteen ble nedsatt på Landsstyrets møte 07.02.17 og bestod av: Gerd Kristiansen – leder, Alf E. Jakobsen, Finnmark, Karianne Tung, Sør-Trøndelag, Siri Staalesen, Oslo, Bjørg Tveito Lundefaret, Telemark, Arne Christian Mohn, Rogaland, Robert Cornels Nordli, Aust-Agder, Knut Storberget, Hedmark og Mani Hussaini, AUF. Kristine Nordenson Kallset fra partikontoret har vært komiteens sekretær.

Kontrollkomiteen

I partiets vedtekter – paragraf 11. Regnskap, revisjon og kontroll, punkt 2: «Landsmøtet velger en kontrollkomité på tre medlemmer med to varamedlemmer. Komiteen står ansvarlig overfor landsmøtet. Komiteen har som oppgave å kontrollere om de økonomiske disposisjoner er gjort i samsvar med gjeldende vedtekter og vedtak fattet av styrende organer. Kontrollkomiteen skal hvert år avgi beretning for foregående kalenderår til landsstyret. Kontrollkomiteen skal legge fram sine årlige beretninger for landsmøteperioden til landsmøtet».

I overensstemmelse med dette ble følgende valgt på Landsmøtet 2017:
Medlemmer: Kjell Engebretsen – leder, Inger-Christin Torp og Karl Erik Høegh.
Varamedlem: Gunda Johansen
Inger-Christin Torp gikk ut av kontrollkomiteen 18.05.17 da hun ble ansatt som fylkessekretær i Arbeiderpartiet. Gunda Johansen rykket da opp som fast medlem av kontrollkomiteen.

2. Landsstyret

Landsstyret består av partiets sentralstyre, to representanter fra AUF som velges av AUF selv samt to representanter fra hvert av fylkespartiene. Fylkespartienes representanter skal være den til enhver tid sittende leder og en av nestlederne/ styremedlemmene, slik at begge kjønn blir representert. Fylkespartiene velger også to personlige varamedlemmer til landsstyret. I tillegg deltar en representant fra partiets sametingsgruppe med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett. Landsstyrets medlemmer blir registrert i form av meddelelse fra det enkelte fylkesparti, som per 31.12.2018 var slik sammensatt:

Østfold	Stein Erik Lauvås Siri Martinsen
Akershus	Sverre Myrli Tonje Brenna
Oslo	Frode Jacobsen Kamzy Gunaratnam
Hedmark	Anita Ihle Steen Thomas Breen
Oppland	Tore Hagebakken Hilde Kristin Holtesmo
Buskerud	Martin Arvid Kolberg Tonje Kristensen
Vestfold	Truls Vasvik Elin Gran Weggesrud
Telemark	Bjørg Tveito Lundefaret Jone Blikra
Agder	Cecilie Knibe Kroglund Even Tronstad Sagebakken
Rogaland	Stanley Wirak Hege Haukeland Liadal
Hordaland	Marte Mjøs Persen Hans Petter Thorbjørnsen

Sogn og Fjordane	Hilmar Høl Solveig Willis
Møre og Romsdal	Per Vidar Kjølmoen Berit Tønnesen
Trøndelag	Per Olav Skurdal Hopsø Hanne Mo Bjørnbet
Nordland	Ida Maria Pinnerød Rune Edvardsen
Troms	Cecilie Myrseth Nils-Ole Foshaug
Finnmark	Kristina Hansen Ståle A. Olsen

Fra AUF møter pr. 31.12.18 Sindre Lysø og Julie Indstad Hole med fulle rettigheter i landsstyret. Parlamentarisk leder for Arbeiderpartiets sametingsgruppe, Ronny Wilhelmsen møter med tale- og forslagsrett.

Landsstyret har i perioden avholdt 6 møter og behandlet 45 saker:

7.- 8.2.2017 I OSLO KONGRESSENTER, FOLKETS HUS, OSLO

Møtet behandlet følgende saker:

- Den politiske situasjonen
- Presentasjon av forslag til partiprogrammet 2017-2021: Alle skal med
- Landsmøtesaker
- Partiorganisasjonen i valgkamp

19.4.2017 I OSLO KONGRESSENTER, FOLKETS HUS, OSLO

Møtet behandlet følgende saker:

- Regnskap 2016
- Revisjonsberetning 2016
- Kontrollkomiteens beretning for 2016
- Landsmøtesaker
- Gjennomgang av kjøreplan for landsmøtet

19.-20.9.2017 I OSLO KONGRESSENTER, FOLKETS HUS, OSLO

Møtet behandlet følgende saker:

- Den politiske situasjonen etter valget
- Erfaringer fra valgkampen
- Arbeidet i partiorganisasjonen etter valget

29.-30.1.2018 PÅ CLARION HOTEL & CONGRESS OSLO AIRPORT, GARDERMOEN (ekstraordinært landsstyremøte)

Møtet behandlet følgende saker:

- Den politiske situasjonen
- Om arbeidet i partiet fremover. Politikkutvikling og organisasjonsutvikling mot kommunevalget

13.-14.3.2018 I OSLO KONGRESSENTER, FOLKETS HUS, OSLO

Møtet behandlet følgende saker:

- Den politiske situasjonen: Strategi 2019
- Partiets regnskap 2017
- Utnevning av æresmedlemmer
- Landsmøtet 2019
- Uttalelser

Følgende uttalelser ble vedtatt:

Sterke fellesskap – veien mot 2019

Sterke fellesskap ligger til grunn for et godt samfunn og er grunnleggende for våre politiske løsninger, sentralt og lokalt.

Arbeiderpartiet er til for vanlige folk over hele Norge, kjemper for deres interesser og mot de som begrenser folks frihet, makt og muligheter. Vi vil skape rettferdig fordeling av makt og ressurser, frihet for alle, trygghet og sterke fellesskap. Distrikts- og regionalpolitikken er en viktig del av dette.

Arbeiderpartiets politikk skal kjennetegnes av at:

- *Vi skal være et parti for arbeid.* Vi vil skape flere arbeidsplasser, utvikle grønn industri og sikre at flere kommer inn i arbeidslivet. Vi vil skape et trygt arbeidsliv og bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.
- *Vi skal være et parti som kjemper for rettferdighet, for utjevning av makt og ressurser,* økonomisk, geografisk, mellom kjønn og mellom etniske grupper. Vi vil sikre like muligheter for alle, og sørge for at alle skal med.
- *Vi skal være et parti for videre utbygging av velferden*. Det er viktige oppgaver i Norge som må løses: Flere må fullføre videregående skole, eldre må være sjef i eget liv, vi må få ned ventetider og bedre kvaliteten i vår felles helsetjeneste.
- *Vi skal være et parti som tar klima- og miljøutfordringene på alvor.* Klimaendringene er en av vår tids største utfordringer. Arbeiderpartiet skal ha en politikk, nasjonalt og lokalt, som bidrar til reduserte utslipp og mer klimavennlige lokalsamfunn.

Arbeiderpartiet hører hjemme på venstresiden i norsk politikk. Vi er et samarbeidsparti, og søker allianser med folkebevegelser, organisasjoner og andre politiske partier som deler våre mål for samfunnet. Arbeiderpartiet har gode erfaringer med å samarbeide med SV og Senterpartiet. Vi vil søke nært samarbeid med disse partiene, samt søke flertall med alle opposisjonspartier for å få gjennomslag for våre politiske løsninger. Lokalt i kommuner og fylker vil vi søke brede flertall for å få gjennomført vår politikk.

Medlemmene er vår styrke

Arbeiderpartiet består av aktive og engasjerte medlemmer over hele landet, det er våre lytteposter og ambassadører. Organisasjonsarbeidet framover skal bygge opp under en tett kontakt mellom partiet sentralt og lokalt, og ut mot våre medlemmer og velgere. Vi er av og for folk, nært vanlige folks liv og utfordringer. Vi skal bruke denne styrken til å gi gode svar på de utfordringene Norge og norske lokalsamfunn står overfor.

Velfungerende kommunepartier er en forutsetning for at medlemmene kan engasjere seg, og for at partiet får nytte av medlemmenes ressurser. Kommunepartileddet er derfor vårt viktigste organisasjonsledd, og skal styrkes. Arbeiderpartiet skal være til stede i alle landets kommuner og rekruttere flere medlemmer.

Vi skal utvikle organisasjonen slik at vi legger til rette for mer mangfold og større takhøyde. Vi vil gjennomføre et særskilt prosjekt for å utvikle vår partiorganisasjon, og vil styrke skoleringsvirksomheten for å utvikle ny politikk og gi et bedre tilbud til medlemmene.

For Arbeiderpartiet er det viktig med et godt samarbeid til AUF - lokalt, regionalt og nasjonalt. Vi skal legge til rette for at AUFs blir hørt i alle besluttende organer for å gi ungdom en stemme inn i arbeidet vårt. Arbeiderpartiet lokalt skal samarbeide med AUF for å få flere unge mennesker på listene til neste valg for å sikre bred representasjon av folk i alle aldre.
Samarbeidet med fagbevegelsen skal gis høy prioritet lokalt og nasjonalt. Vi trenger bedre møteplasser og kanaler for kommunikasjon med grasrota i LO, og vi må styrke det fagligpolitiske samarbeidet på grunnplanet i flere fylker og byer.

Kommune- og fylkestingsvalget i 2019 er den neste store muligheten for å få gjennomslag for mer av vår politikk. Gjennom et modellkommuneprosjekt skal partiet skolere og bistå våre lokalpolitikere i utvalgte kommuner der vi kjemper om å beholde eller gjenvinne makt. Lokalt og sentralt skal partiet i tiden som kommer utvikle ny politikk, og invitere folk både i og utenfor partiorganisasjonen til å bidra.

Gode lokalpolitiske saker i valget 2019

I 2019 skal vi igjen velge våre lokale tillitsvalgte. Aldri før har et lokalvalg vært viktigere. På sentrale områder ønsker vi en annen samfunnsutvikling enn den vi har i dag. Våre politiske mål er mer frihet til alle, jevn fordeling av makt og ressurser og å bygge sterkere fellesskap som gir trygghet.
Den viktigste arenaen vi har for å vise hva vår politikk betyr i for folks hverdag for deres lokalsamfunn er i lokalpolitikken. Derfor er det lokale programarbeidet og kommunevalget så viktig. Dette dokumentet skisserer noen pilarer og konkrete politiske forslag på områder der det er utfordringer vi må løse i tiden som kommer og som avgjøres i lokalpolitikken. Det er politikk som er viktig for folks hverdag, og som Arbeiderpartiet vil gjennomføre i kommunene etter valget.

ARBEIDERPARTIETS POLITIKK LOKALT SKAL BYGGE PÅ FEM HOVEDPILARER:

1. Et seriøst og anstendig arbeidsliv

Arbeidslivet er i rask endring og i flere bransjer oppleves et økt press mot arbeidstakerne, utstrakt bruk av innleid arbeidskraft og arbeidslivskriminalitet. Det skaper et mer utrygt arbeidsliv. Kommuner og fylkeskommuner har en betydelig innkjøpsmakt. Arbeiderpartiet vil bruke denne til å stille krav til blant annet seriøsitet og grønne innkjøp.
Arbeiderpartiet mener de ansattes kompetanse er den viktigste ressursen i en kommune. Vi skal ha tillit til de ansatte og deres kompetanse. Det gir bedre tjenester til innbyggerne med mindre rapportering og byråkrati.
Arbeiderparti-styrte fylker og kommuner skal bygge opp under de ulike regionenes styrker og fortrinn. Vi skal legge til rette for nye arbeidsplasser gjennom aktiv politikk lokalt. Kommuner og fylker skal bygge gode lokalsamfunn, drive aktiv næringsutvikling og tilby gode velferdstjenester.

I KOMMUNENE VIL ARBEIDERPARTIET:

- Vedta egne regler for innkjøp i kommuner og fylker som fremmer seriøse aktører som tar samfunnsansvar, som forhindrer lavlønnskonkurranse og som fremmer faste ansettelser.
- Sette konkrete mål om antall lærlinger for å sikre kommunene ansatte med god kompetanse og at ungdom får mulighet til å fullføre utdanningen

- Ha nært og forpliktende samarbeid med Skatteetaten, arbeidstilsynet og politiet for å bekjempe arbeidslivskriminalitet
- I samarbeid med partene jobbe for at tillit til de de ansattes kompetanse fører til mindre unødvendig kontroll og rapportering
- Sikre at de ansatte i kommuner og fylker holder seg faglig oppdatert for å kunne gi bedre tjenester til innbyggerne.
- Skape en heltidskultur med mål om kun hele faste stillinger.
- Ha et lokalt trepartssamarbeid for å involvere de ansatte i utviklingen av tjenestene og arbeidslivet.
- Sikre trygg omstilling og utvikling når arbeid digitaliseres eller automatiseres, eller dersom livssituasjonen gjør det nødvendig å endre arbeidsoppgaver.
- Ta større ansvar for inkludering av ungdom som står utenfor arbeidslivet.

2. Fremtidsrettede og klimavennlige lokalsamfunn

Å begrense klimaendringene og utvikle bærekraftige samfunn er vår tids største utfordring. Klimaproblemene er ikke noe som skal løses av noen andre til en annen tid.
Kommunene og fylkene er sentrale aktører i klima- og miljøpolitikken. Arbeiderparti-styrte kommuner skal være miljøvennlige og bidra med kutt i klimagasser. Det offentlige skal bidra til kutt, og samtidig legge til rette for at hver og en av oss kan ta klimavennlige valg. Våre kommuner skal bidra til at nye arbeidsplasser skapes i møte med de store samfunnsendringene vi står overfor.
Byene er i en særstilling i dette arbeidet, og Norges ambisjoner om å nå de internasjonale klimamålene kan ikke nås uten at byer og tettsteder blir en del av løsningen Arbeiderpartiet vil at byområdene skal gå foran og trappe opp ambisjonsnivået i klimapolitikken.

I KOMMUNENE VIL ARBEIDERPARTIET:

- Bruke kommunenes innkjøpsmakt for å nå miljø- og klimamål, blant annet ved å vektlegge klima i anbudsprosesser og stille krav til at egne og leide bygg skal være energieffektive.
- Være en pådriver for miljøvennlige kommunale bilparker og legge til rette for infrastruktur for lavutslippskjøretøy
- Sikre null- og lavutslippsteknologi i kollektivtransporten i kommunene
- Ha gode gjenvinnings-, gjenbruks- og kildesorteringsordninger og ta initiativ til å gjøre kommunen plastfri
- Bruke arealpolitikken aktivt for å utvikle bærekraftige samfunn lokalt

3. Bygge sterke lag rundt det enkelte barn

En god barndom varer hele livet. Derfor skal barn oppleve en trygg oppvekst. Den største utfordringen i norsk skole i dag, og for barnas fremtid, er at for mange ikke fullfører utdanningen. De som ikke lærer å lese, skrive og regne tidlig er særlig utsatt.
For å få flere barn og unge til å fullføre skolen, skal Arbeiderpartiet sette inn innsatsen tidlig for alle unger, også med helsepersonell og miljøarbeidere.
Lærerne er de viktigste for god læring. Derfor vil vi ansette flere lærere og øke kompetansen. Foreldre skal ha god oppfølging fra helsestasjonen i kommunen. Vi skal ha gode og trygge barnehager. Vi skal ha en skole der alle elever opplever mestring i et trygt skolemiljø.

I KOMMUNENE VIL ARBEIDERPARTIET:

- Innføre en lese-, skrive- og regnegaranti etter 2. trinn

- Ha en helhetlig skoledag der skole, SFO, leksehjelp, kulturaktiviteter, sunt måltid og fysisk aktivitet gir elevene et godt heldagstilbud
- Sørge for nok ansatte med riktig kompetanse i barnehage og skole og øke kvaliteten gjennom å gi flere ansatte i barnehage og skole mulighet til etter- og videreutdanning
- Etablere beredskapsteam mot mobbing og inngå forpliktende partnerskap med blant andre frivilligheten
- Sikre barn og unge en god skolehelsetjeneste med god tilgang til helsesøster.
- Tilby alle barn et skolemåltid hver dag
- Ta i bruk av digitale verktøy i undervisningen og sette i gang prosjekter i skolen for å lære elever koding i barneskolen og gi skolene mulighet til å bruke koding i undervisningen i eksisterende fag.

4. At eldre skal få være sjef i eget liv

Vi blir stadig flere eldre. Å legge til rette for lange, gode liv blir en av de viktigste oppgavene for fellesskapet de neste tiårene. Det handler om boformer, hverdagsliv og livsglede. Mange vil leve aktive liv, samtidig som mange trenger god omsorg og et trygt og sammenhengende helsetilbud. Eldre skal kunne være sjef i eget liv, bestemme mer av hva tiden dere brukes til. Arbeiderpartiet vil prioritere kapasitet og kompetanse for å styrke kvaliteten på de kommunale tjenestene. Vi vil bidra til at det blir færre personer å forholde seg til i hjemmetjenesten.

I KOMMUNENE VIL ARBEIDERPARTIET:

- Tilrettelegge for aldersvennlige samfunn gjennom nye boformer og møteplasser
- Ha et skreddersydd omsorgstilbud med hjemmesykepleie, hjemmehjelp, dagtilbud, korttidsplasser og sykehjemsplasser
- Heve de ansattes kompetanse og tilby hele faste stillinger
- At alle skal ha en frivilligkoordinator
- Ta i bruk digitale løsninger for å gi bedre omsorgstjenester.

5. Rause og inkluderende lokalsamfunn

Sterke fellesskap gir oss det beste utgangspunktet for å løse fremtidas utfordringer. Et samfunn med små forskjeller og like muligheter er et bedre samfunn for alle. Derfor skal Arbeiderparti-styrte kommuner satse på kultur, frivillighet, idrett og skape arenaer for deltagelse og liv i lokalsamfunnet. Alle skal ha mulighet til å delta i samfunnet. Vi vil senke terskler for deltakelse slik at bakgrunn, bosted og lommebok ikke skal være avgjørende for om man får delta eller ikke.

I KOMMUNENE VIL ARBEIDERPARTIET:

- Sørge for at flere barn får gå på kulturskole
- At alle barn har tilgang til gode kultur- og fritidsaktiviteter uavhengig av foreldrenes lommebok
- Være en aktiv tilrettelegger for frivillig aktivitet lokalt, blant annet gjennom et tett samarbeid med frivilligheten og ved å gjøre lokaler og utstyr tilgjengelig for aktivitet
- Samarbeide med lokalt næringsliv for å knytte språkopplæringen, arbeid og kompetanseheving tettere sammen for å sikre raskere og bedre integrering.

Vannkraften er fellesskapets eie

Europa er vår viktigste handelspartner, også når det gjelder kraft. EUs klima- og energipolitikk er viktig for Norge og vil bli enda viktigere når EUs energiunion kommer på plass, fordi dagens energisamarbeid med Danmark, Sverige og Finland da innlemmes i EUs arbeid på dette området. Vi vil øke Norges innflytelse gjennom aktivt å påvirke EUs klima- og energipolitikk og ved å utnytte handlingsrommet som ligger i EØS-avtalen, langt mer enn det regjeringen har lagt opp til, herunder begrense myndighetsavgivelse til RME. Landsstyret ber stortingsgruppa legge til grunn diskusjonen i landsstyret, hvor situasjonen knyttet til Norges deltakelse i EUs tredje energimarkedspakke ble grundig drøftet. Landsstyret mener det er viktig at Arbeiderpartiet sikrer en framtidig energipolitikk som bygger på historiske verdier om sjølrådetrett over vannkraftressursene, at vannkraftressursene er fellesskapets eie og skal forvaltes til det beste for Norge. Landsstyret legger til grunn at Stortingsgruppa sikrer at det ikke inngås en avtale som rokker ved følgende krav:

1. Det skal være nasjonal og samfunnsmessig kontroll over vannkraftressursene.
2. Det offentlige eierskap til norske vannkraftressurser skal ligge fast, og minst to tredjedeler skal være offentlig eid.
3. Norsk fornybar kraftproduksjon skal bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i Norge og til å erstatte fossil energi med fornybar energi.
4. Norske myndigheter skal ha selvstendig kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge, herunder avgjørelser knyttet til industri og utkobling av kraft.
5. Beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler skal fortsatt være en suveren beslutning fattet av norske myndigheter og erfaringene med de to kablene som nå bygges gjennomgås før nye utenlandsforbindelser kan vurderes.
6. Eventuelle nye kabler skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme.
7. Statnett skal eie og drifte alle framtidige mellomlandsforbindelser. Dette skal inntas i energiloven.
8. Flaskehalsinntektene skal fortsatt kunne benyttes til å redusere nettariffene så vel som til vedlikehold og utbygging av det norske strømnettet.

I det videre arbeidet legger landsstyret til grunn at Arbeiderpartiet forsikrer seg om at sentrale krav fra fagbevegelsen og våre ordførere blir ivaretatt, likeledes at stortingsgruppa i sitt videre arbeidet bruker nødvendig tid og holder nær og løpende kontakt med fagbevegelsen.

Landsstyret setter som et ufravikelig krav, dersom stortingsgruppen går inn for å slutte seg til EUs tredje energimarkedspakke, at en eventuell videre utvikling i EUs regelverk på energiområdet ikke kommer i strid med de overnevnte krav. Dersom dette skulle inntreffe må det medføre at Norge umiddelbart reserverer seg fra og si nei til dette avtaleverket. Denne forutsetningen må vedtas i stortinget.

18.-19.9.2018 I OSLO KONGRESSENTER, FOLKETS HUS, OSLO

- Den politiske situasjonen
- Politikkutvikling for framtida
- Uttalelser
- Utnevning av æresmedlemmer
- Valgkampplan 2019 og arbeid i organisasjonsutvalget
- Organiseringen av partiet etter regionreformen

Følgende uttalelse ble vedtatt:

Norge er klar for en arbeidslivsreform

Arbeiderpartiet vil invitere til en ny samfunnskontrakt for et trygt og anstendig arbeidsliv, inkludering av alle og økt kompetanse, gjennom et tett og forpliktende samarbeid mellom myndigheter, arbeidsgivere og arbeidstakere. Det må lages en ny og effektiv plan mot

sosial dumping og vi skal sammen sørge for kompetanseløft for mennesker i jobb og de som ønsker å komme i jobb.

1. Vi skal ha en særskilt innsats overfor dagens unge. De skal møte et arbeidsliv som er trygt, forutsigbart og som gir en lønn å leve av. Det skal tilbys hele, faste stillinger i et arbeidsliv med høy organisasjonsgrad.

Derfor går Ap inn for å:

a. Styrke arbeidsmiljøloven ved å tydeliggjøre arbeidsgiveransvaret, stramme inn på anledningen til å omgå arbeidsgiveransvaret ved å organisere ansatte i egne selskaper og som enkeltmannsforetak, fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser, gjeninnføre kollektiv søksmålsrett.
b. Benytte seriøsitetskrav og krav om tariffavtale også ved innkjøp av tjenester til offentlig sektor, herunder helse- og omsorgssektoren. Tillitsvalgte i virksomheter som kjøper inn tjenester gis innsyn i kontrakter og lønns- og arbeidsvilkår hos leverandøren.
c. Doble fagforeningsfradraget og lage en forpliktende plan sammen med partene i arbeidslivet for å øke organisasjonsgraden blant unge.
d. Styrke unges vei inn i et seriøst og organisert arbeidsliv gjennom å trekke arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene inn i skoler og utdanningsinstitusjoner og den norske arbeidslivsmodellen inn i relevante læreplaner.
e. Innføre nullvisjon for hardt skadde og døde i norsk arbeidsliv. Økt krav om opplæring av HMS fra arbeidsgivere for unge arbeidstakere og økt prioritering av unge arbeidstakeres arbeidsforhold fra Arbeidstilsynet.
f. Sette i gang en maktutredning for arbeidslivet der maktbalansen mellom arbeidsgiver og arbeidstaker kartlegges. Utredningen skal blant annet se på organisasjonsgrad og påvirkningsmuligheter, arbeidstakernes medbestemmelse, bedriftsdemokrati, overvåkning av arbeidstakerne, hindre mot organisering og amerikanisert ledelse.

2. Vi skal verne den norske arbeidslivsmodellen mot uthuling. EØS-utvidelsen i 2004 har endret det norske arbeidslivet. Det må settes inn tiltak for å sikre at alle arbeidstakere i Norge har en trygg arbeidshverdag. Myndighetene må utnytte handlingsrommet innen EØS for nasjonale tiltak. Slik kan internasjonale avtaler bidra til å styrke grunnpilarene i det norske arbeidslivet. Dessverre benytter ikke dagens regjering handlingsrommet som finnes og derfor er det avgjørende at Stortinget er aktive for å sikre norske interesser. Dersom det oppstår motstrid mellom våre ambisjoner for et trygt og seriøst arbeidsliv og nye pålegg fra EU vil hensynet til norske arbeidstakere være det viktigste for Arbeiderpartiet.

Derfor går Ap inn for:

a. Samarbeid tett med fagbevegelsen for å styrke lønns- og arbeidsvilkår i utsatte bransjer gjennom å gjøre allmenngjøringsordningen mer effektiv, innføre solidaransvar for byggherrer, styrke Lønnsgarantifondet og ha ytterligere tiltak innen utsatte sektorer som blant annet transportsektoren.
b. Innføre regler om at det ved offentlige byggeprosjekter skal snakkes norsk som arbeidsspråk blant ansatte i nøkkelposisjoner og stille krav om at utenlandske arbeidstakere skal gis opplæring i norske HMS-regler og norsk språk. Det skal stilles krav om kurs i det organiserte arbeidslivet ved større offentlige oppdrag.
c. Ha en full gjennomgang av ID-arbeidet, med målsetning om å motvirke identitetstyveri og –forfalskninger og sørge for tydelige nasjonale krav til hvordan ID-kontroll skal gjennomføres.
d. Gjennomgå arbeidsmiljøloven for å sikre at flest mulig av bestemmelsene skal gjelde fra dag en for utenlandske arbeidstakere på kortere arbeidsoppdrag i Norge.
e. Sikre at Stortinget kommer tidligere på banen i viktige EØS-saker slik at man kan påvirke forhandlingene i EU og utnytte handlingsrommet for å sikre den norske arbeidslivsmodellen.

Arbeiderpartiet vil ikke akseptere endringer som innebærer svekkelser av norsk evne til selv å regulere forhold i arbeidslivet gjennom lov eller tariffavtale.

3. Vi skal gi alle mulighet til å lære gjennom hele arbeidslivet for å møte nye og økende krav. De som ikke er i jobb må kvalifiseres for arbeidslivet og de som er i jobb må sikres kompetansen som trengs for et langt arbeidsliv. Både formell og uformell kompetanse må anerkjennes. For å unngå økende forskjeller mellom de som er i arbeidslivet og de som vil inn foreslås to løft som innebærer at folk skal «lære på jobb» og «lære på vei til jobb».

Derfor går Ap inn for å:

a. «Lære på jobb». Det etableres et kompetansefond som skal sikre kompetanseutvikling hos arbeidstakerne der alles arbeidsevne blir tatt i bruk, den enkelte kan stå lenger i arbeid og at næringslivets konkurranseevne og kvaliteten på offentlig sektor styrkes. Gjennom fondet stiller myndighetene opp med finansiering og arbeidsgiverne gir arbeidstakerne mulighet til kompetanseutvikling i arbeidstiden. Det organiserte arbeidslivet gis en sentral rolle i satsingen.

b. «Lære på vei til jobb». Det foreslås et nasjonalt løft for å sikre personer som står utenfor arbeidslivet muligheter for å tilegne seg arbeidskvalifiserende kompetanse. Dette gjøres i et samarbeid mellom Nav, utdanningssystemet og arbeidslivets parter. En særlig satsing skal være rettet mot unge som i dag står utenfor aktivitet, arbeid eller utdanning.

Æresmedlemmer utnevnt av landsstyret

Landsstyret har i perioden utnevnt følgende som æresmedlemmer i partiet:

Kåre Øvregard, Gaupne i Sogn og Fjordane
Malvin Moen, Marifjøra i Sogn og Fjordane
Ragnar Johannessen, Larvik i Vestfold
Bjarne Holen, Rena i Hedmark
Olav Trygveson Laake, Stavanger i Rogaland
Per Ludvig Gundersen, Rena i Hedmark
Kjell Arne Melby, Feiring i Akershus
Helen Bøsterud, Haslum i Akershus
Frode Svendsen, Skien i Telemark
Einfrid Halvorsen, Skien i Telemark
Ruth Ryste, Porsgrunn i Telemark

3. Sentralstyret

Landsmøtet 2017 valgte følgende som medlemmer av sentralstyret:

Jonas Gahr Støre – leder
Hadia Tajik – nestleder
Trond Giske – nestleder
Kjersti Stenseng – partisekretær
Anniken Huitfeldt – leder Kvinnenettverket
Ingalill Olsen

Bjørnar Selnes Skjæran
Ingvild Kjerkol
Else-May Botten
Jørn Eggum
Mette Nord
Hans-Christian Gabrielsen
Jette Christensen
Anette Trettebergstuen
Jon-Ivar Nygård
Terje Lien Aasland
Raymond Johansen
Jon Rolf Næss
Harald Schjelderup
Lise Christoffersen
Maria-Karine Aasen-Svensrud

I tillegg deltar AUFs leder Ina Rangønes Libak i sentralstyret med fulle rettighet.

Trond Giske trakk seg fra vervet som nestleder i januar 2018.

Sentralstyret har i perioden 1.1.2017-31.12.2018 holdt 31 møter (hvorav to telefonmøter og tre e-postmøter) og har behandlet 156 saker.

4. Partikontoret

Ansatte sentralt

Følgende personer var per 31.12.2018 knyttet til partikontoret:

Partisekretær med stab:
Kjersti Stenseng – partisekretær, Kristine Nordenson Kallset – assisterende partisekretær, Edvin Søvik og Tone Hemli.

Økonomi og administrasjonsavdeling:
Hege Bogfjellmo – avdelingsleder, Are Skinningsrud – controller, Stig Morønning, Lena Larsson, Bente Stenersen, Trond Grøtting, Kamuran Filizer, Liv Merete Svendsrud Moe og Anam Naeem.

Organisasjonsavdeling:
Kathrine Hestø Hansen – avdelingsleder, John Erik Pedersen, Elisabeth Helmersen, Shoaib Karim Naeem, Esben Hoås Rygg, Maria Reite Nilsen og Lise Nyland.

Kommunikasjonsavdeling:
Ingrid Langerud – avdelingsleder, Bjørn Tore Hansen, Morten Kjennerud, Eilif Swensen, Øystein Mathisen, Marte Kristiansen og Aslak Berg.

Politisk avdeling:
Amund Vik – avdelingsleder, Eirik Aarek, Øyvind Wennesland, Pål Henriksen Spjelkavik – fagligpolitisk rådgiver, Sigmund Valberg og Ådne Hindenes.

Følgende har sluttet i perioden:
Finn Jota, Svein Bjørn Aasnes, Snorre Wikstrøm, Tale Jordbakke, Silje Rygland, Odd Inge Kvalheim, Maria Hevzy, Stig Ove Ølmheim, Mari Brenli, Stian Valla, Per Olav Hopsø, Siri Holland, Trude Steen

Følgende har permisjon per 31.12.2018:
Marthe Scharning Lund, Marte Ingul, Halvard Hølleland, Mari Aaby West, Gro Axelsen og Roald Kvamme.

Fylkessekretærer

Ansatte i Arbeiderpartiet per 31.12.2018:

Østfold:	Inger-Christin Torp
Akershus	Elisabeth Fanghol
Hedmark:	Bjørn Jarle Røberg-Larsen
Oppland:	Synnøve Brenden
Buskerud:	Kristian Kirkerud
Vestfold:	Hans Jan Øhre
Telemark:	Odin Adelsten Bohmann
Aust-Agder:	Per Åge Nilsen
Vest-Agder:	Audun Øvrebø
Rogaland:	Marion Wikberg
Hordaland:	Anders Tangerås og Stig Morten Frøiland
Sogn og Fjordane:	Monica Oppedal
Møre og Romsdal:	Jan Thore Martinsen
Trøndelag:	Tore Nordseth og Pål Sture Nilsen
Nordland:	Tore Arne Bell Ljunggren og Cecilie Lekang
Troms:	Randi Lillegård
Finnmark:	Lill Tove Ottesen

Permisjoner: Kamilla Thue, Hedmark, har permisjon mens hun er ordfører. Tove Mette Bjørkmo, Nordland, har permisjon mens hun er ordfører.

Følgende har sluttet i perioden: Bjørn Eriksen, Østfold, Grethe Mikaelsen, Hedmark, Egil Ekhaugen, Møre og Romsdal, Sigmund Valberg, Akershus og Esben Hoås Rygg, Rogaland.

Partiets representasjon i styrer og komiteer pr. 31.12.18

Stortingsgruppens styre:	Kjersti Stenseng Kristine Nordenson Kallset
AOF i Norges styre:	Kristine Nordenson Kallset
Vara:	John Erik Pedersen
AOFs kontrollkomite:	Hege Bogfjellmo
Arbeiderbevegelsens Arkiv og biblioteks styre:	Hege Bogfjellmo
Arbeiderbevegelsens Arbeidsgiverforenings styre:	Hege Bogfjellmo

5. Organisasjonsarbeidet

Landsmøtets vedtatte organisasjonsuttalelser setter ambisiøse mål for vår organisasjon og organisasjonskultur. Vi skal ha en organisasjonskultur som er profesjonell, respektfull og raus. Videre setter organisasjonsuttalelsen som ble vedtatt på landsmøtet i 2017 medlemmet i sentrum. Arbeiderpartiets styrke er felleskapet og medlemmene. Fundamentet for alt vårt arbeid er en partiorganisasjon der alle medlemmer får mulighet til å bidra med sitt engasjement.
Dette har preget organisasjonsarbeidet i denne perioden i form av økt fokus på skolering, oppfølging av kommunepartiene og opprettelsen av organisasjonsutvalget.
I tillegg til å vinne valg er målet med organisasjonsarbeidet å styrke og videreutvikle partiorganisasjonen. For å oppnå dette jobber vi kontinuerlig med medlemspleie, medlemsvekst, kampanjer og andre organisasjonsutviklingstiltak.

Medlemsutviklingen

Arbeiderpartiet hadde pr 31.12.2017 53 323 betalende medlemmer. Det er en tilbakegang på 1533 medlemmer fra tidligere år. Ved årsskifte i 2018 hadde Arbeiderpartiet 51 173 betalende medlemmer. Det er en tilbakegang på 2150 medlemmer. Arbeiderpartiet har i hele landsmøteperioden hatt et tilsig av nyinnmeldinger. Vi ser allikevel at noen velger å ikke fornye sitt medlemskap. Derfor ble det gjennomført kontingentkampanjer høsten 2017 og 2018, samt våren 2018 for å hente inn ubetalte kontingenter.
Det er i tillegg laget en egen strategi for medlemsvekst hvor alle fylkespartier har utarbeidet egne måltall for sine kommunepartier og planer for hvordan disse målene skal nås. Strategien følges opp jevnlig.
Organisasjonsutvalget har i sitt mandat å sikre at Arbeiderpartiet vokser som medlemsorganisasjon. Utvalget legger derfor fram forslag til tiltak for landsmøtet.

Nytt medlemssystem

En enkel og tilgjengelig medlemshåndtering, både for partiet sentralt, men først og fremst for de tillitsvalgte lokalt er kjernen i vårt arbeid. Det gamle medlemssystemet møtte ikke de behovene vi ser for fremtiden og det ble derfor settes i gang et prosjekt for å bygge opp et nytt medlemssystem i 2018. Muligheter for bedre oversikt og kunnskap om våre medlemmer for kommunepartiene, fylkespartiene og sentralt, frivilligregistrering, bedre løsninger for kontingentoppfølging og donasjoner er blant behovene et nytt system må dekke.
Innføringen av systemet ble igangsatt noe tidligere enn ønsket grunnet ny personvernlovgivning. Systemet var derfor ikke fullstendig da det ble tatt i bruk, og det har foregått et kontinuerlig oppdateringsarbeid etter dette. Partikontoret har i samarbeid med utvikler Appresso hatt løpende dialog med partiorganisasjonen i denne prosessen.

Kampanjer

Arbeiderpartiet bruker kampanje som verktøy for organisasjonsutvikling. Det har gjennom hele landsmøteperioden vært arbeidet med organisasjons- og kampanjeutvikling.

Vårkampanje 2017

Kampanjen var fra 23.april-14.mai 2017. Målet med kampanjen var å nå velgerne tidlig i forkant av stortingsvalget, og vise at Arbeiderpartiet ønsker å vinne valget i kommuner og fylker over hele landet. Organisatorisk var det et mål å få flere medlemmer og frivillige i valgkampen, samt at vi var tidlig ute med aktivitet og synlighet. Nasjonal aksjonsdag var

13.mai. Kampanjen ble også brukt til uttesting av materiell, budskap og valgkampmetoder for å kunne gjøre nødvendige justeringer i god tid før den intensive valgkampen.

Vårkampanje 2018

Aksjonsperioden for vårkampanjen var 28. mai – 10. juni. Formålet med kampanjen var å engasjere velgerne. Herunder få innspill til lokal programprosess, og verve nye medlemmer. Det ble lagt opp til økt aktivitet og engasjement rundt dittforslag.no, i tillegg til 1.mai-markering. Det ble trykket opp både 1.mai-løpeseddel og dittforslag-løpeseddel. Det var også et mål å ha valgkamplignende aktiviteter å ha aktivitet og synlighet rundt programprosessen, og til å verve medlemmer og frivillige. Det ble også arrangert nasjonal aksjonsdag den 9.juni, samt en digital kampanje i ukene før og etter vårkampanjen.

Høstkampanje 2018

Høstkampanjen besto av en uke hvor vi førte en digital kampanje i sosiale medier, og en aksjonsuke for aktiviteter i organisasjonen. Aksjonsperioden for høstkampanjen var 8.-15.september. Perioden ble valgt fordi det både var ett år igjen til kommune- og fylkestingsvalget. Uka var derfor en fin anledning både til å kick-starte den lange valgkampen i organisasjonen, og til å vise til hva vi har levert siden valget. I høstkampanjen forsøkte vi å legge oss så tett opptil ordinær valgkamp som mulig slik at vi fikk testet valgkamporganisasjonen. I tillegg ble høstkampanjen brukt til sluttspurten på den digitale programdebatten dittforslag.no. Nasjonal aksjonsdag var 8. september.

Organisasjonsprosjektet

Arbeiderpartiets medlemsorganisasjon er vår fremste styrke. Men det er bare en styrke om organisasjonen blir et samlingspunkt for politisk engasjement, politikkutvikling og en bevegelse som gir fellesskap omkring de samme verdiene. En sterk medlemsorganisasjon, som er til stede over hele landet og når et mangfold av medlemmer, er en forutsetning for å forstå samtidens og framtidens utfordringer, og for å vinne valg.

11.desember 2017 vedtok derfor sentralstyret å igangsette et helhetlig organisasjonsprosjekt fram mot 2021, med landsmøtet i 2019 som en viktig milepæl. Målet er en moderne og mangfoldig medlemsorganisasjon, og prosjektet har som formål å fornye og styrke Arbeiderpartiet som en moderne medlemsorganisasjon der hvert enkelt medlem har mulighet til å bidra med sine ressurser og synspunkter inn i aktivitet og politikkutforming.

Sentralstyret ga utvalget følgende mandat:

- Skape nye arenaer for politikkutvikling i hele vår organisasjon.
- Gi medlemskap i Arbeiderpartiet større verdi, at det oppleves som meningsfylt å delta.
- Medlemspleie gjennom tilbud til nye medlemmer, skolering av organisasjonen og tilrettelegging av møteplasser.
- Sikre at Arbeiderpartiet vokser som organisasjon og verver flere medlemmer som speiler bredden i befolkningen, og når målet fra landsmøtet om 65 000 medlemmer innen 2020.

- Fremme en inkluderende, lyttende og lærende kultur i Arbeiderpartiet, der flere stemmer i organisasjonen blir hørt og vektlagt og hvor vi bruker de ressursene som finnes i partiorganisasjonen.
- Vurdere hvordan vi kan organisere arbeidet bedre digitalt for å sørge for tettere involvering og mer engasjement for Arbeiderpartiet på nett.
- Foreta en gjennomgang av partiets vedtekter med særskilt fokus på om eksisterende strukturer er til hinder for aktivitet.

Organisasjonsutvalget er bredt sammensatt fra alle nivåer i organisasjonen og fra hele landet:

Leder

Kjersti Stenseng	Partikontoret

Medlemmer

Øystein Mathisen	Nordland
Gunnhild Tettli	Trøndelag
Tore Hagebakken	Oppland
Hilde Thorkildsen	Akershus
Pål Hafstad Thorsen	Hordaland
Kari-Anne Opsal	Troms
Bjørn Aamodt	Vestfold
Farukh Qureshi	Oslo
Renate Tårnes	AUF
Terje Olsson	LO
Jan Juul Christensen	Partisekretær Socialdemokratiet

Sekretariat

Kathrine Hestø Hansen	Partikontoret
Kristian Kirkelund	Fylkessekretær
Synnøve Brenden	Fylkessekretær

Organisasjonsutvalgets arbeid bygger på tilbakemeldinger fra organisasjonskonferansen (2015), kommunekartleggingene (2016 og 2018), løpende tilbakemeldinger fra organisasjonen og den landsmøtevedtatte organisasjonsuttalelsen.

Utvalget har gjennomført medlemsundersøkelse, kommunepartilederundersøkelse, organisasjonsdebatt og rundebordskonferanser. Videre er det nedsatt arbeidsgrupper for ulike målgrupper og brukt testkommuner for å prøve ut ulike metodikker for organisasjonsutvikling.

Utvalget har invitert eksterne innledere på møtene for å få innspill og inspirasjon fra folk som ser partiet utenfra. Inviterte deltakere fra partiorganisasjonen og enkelte av utvalgets medlemmer, hvor gode erfaringer med ulike typer kampanjearbeid, faglig-politisk samarbeid, medlemsvekst, organisasjonsutvikling, partikultur og medlemsinvolvering ble drøftet. I forbindelse med valget i Sverige 2018 gjennomførte utvalget en studietur til Stockholm, med spesielt fokus på effekten av husbesøk og arbeidet med direkte velgerkontakt.

Basert på sitt arbeid har organisasjonsutvalget utarbeidet en rekke anbefalinger og forslag til prosjekter som legges fram for landsmøtet.

Kvinnenettverket

Styringsgruppa for kvinnenettverket oppnevnes av sentralstyret for ett år av gangen. AUF utpeker selv sin representant. LO tiltrer også styringsgruppa.

Sentralstyret oppnevnte 19.06.17 følgende til styringsgruppa:

Leder Anniken Huitfeldt	Sentralstyret
Lise Selnes	Hedmark
Karianne Sydtveit Reiten	Telemark
Siri Sandvik	Sogn og Fjordane
Ann-Inger Leirtrø	Nord-Trøndelag
Tonje Brenna	Akershus
Siv Larssen Aasvik	Nordland
Lozan Balisany	Vestfold

Sentralstyret oppnevnte 28.05.18 følgende til styringsgruppa:

Leder Anniken Huitfeldt	Sentralstyret
Lise Selnes	Hedmark
Siri Sandvik	Sogn og Fjordane
Marit Bjerkås	Trøndelag
Siv Dagny Aasvik	Nordland
Lozan Balisany	Vestfold

Synnøve Konglevoll har møtt for LO. Ina Libak har møtt for AUF.

Kvinnenettverkets styringsgruppe skal arbeide for å oppfylle formålet med Kvinnenettverket:

- Være en pådriver for å sette kvinnepolitiske saker på dagsorden i Arbeiderpartiet som helhet og i den offentlige debatten.
- Rekruttere, skolere og motivere alle kvinner i partiet til politisk arbeid, og særlig til lederposisjoner.

Styringsgruppa sentralt skal også ivareta forpliktelsene og ansvaret Arbeiderpartiet har overfor kvinnebevegelsen i Sosialistinternasjonalen, PES, SKN og i forhold til «Kvinner Kan»-kursene internasjonalt. Den sentrale styringsgruppen består av leder Anniken Huitfeldt som er valgt på landsmøtet, samt seks fylkesledere i kvinnenettverkene og en kvinne med minoritetsbakgrunn. I tillegg utpeker Samepolitisk råd og AUF et medlem hver som tiltrer med fulle rettigheter. LO tiltrer styringsgruppa. I tillegg til den sentrale styringsgruppa for kvinnenettverket har alle fylkes fylkesledere i kvinnenettverket.
I 2017 og i 2018 ble det hvert år avholdt ledermøter for fylkeslederne i kvinnenettverket. Kvinnenettverket har sin aktivitet og jobber i fylkene, kommunepartiene og lokallagene.
Det er utarbeidet et likestillingspolitisk handlingsplan i Arbeiderpartiet som har vært behandlet i sentralstyret. Kvinnenettverket er aktive i arrangering av både nasjonale og lokale 8. mars-markeringer. Kvinnenettverket samarbeider også med Norsk Folkehjelp om å arrangere Women Can Do It – kurs og har sendt kurs-trenere som trener kvinner i politikk og demokratisk deltakelse til blant annet Myanmar, Irak og Sør-Afrika. I 2018 har kvinnenettverket også vært delaktig i arrangering av Fernanda Nissen-seminar, samt utdeling av Rachel Grepp-prisen. Begge er arrangementer som har likestilling i fokus. Det planlagte Fernanda Nissen seminaret i 2017 ble avlyst av kapasitetshensyn. Midlene ble derfor overført fylkene som har gjennomført egne regionsamlinger. Lederskoleringen Kvinne på Topp ble gjennomført i 2017/2018.

Stiftelsen Rachel Grepps pris

Stiftelsen ble opprettet når Arbeiderpartiet solgte Rachel Grepp-heimen. Formålet med Stiftelsen er å dele ut en pris til personer og organisasjoner som har utført et arbeid som understøtter Rachel Grepps politiske virke:

- likestilling mellom kjønnene
- modernisering av familiepolitikken
- gode oppvekstsvilkår for barn med ulik sosial- og familiemessig bakgrunn
- lik rett til utdanning

Stiftelsen kan også bistå med økonomiske midler til bøker eller støtte til publisering av forskning på de ovennevnte områder.
Sentralstyret oppnevner styre for stiftelsen. Per 31.12.18 består dette av:
Kjell-Erik Øie, leder
Rita Lekang
Astrid Willa Eide Hoem

Varamedlem:
Mani Hussaini

Kompetanseutvikling-/skolering

Arbeiderpartiet vil være er en lærende organisasjon. Det vil si at vi vil gi medlemmer, tillitsvalgte og folkevalgte politisk og organisatorisk mulighet for kunnskap og læring gjennom både formelle og uformelle læringsarenaer.

Skolering og kompetanseutvikling er et viktig strategisk verktøy for å nå politiske mål. Gjennom skolering setter vi medlemmer i stand til å ta på seg lederoppgaver, folkevalgte verv og å bli ambassadører for partiet. Vår skolering skal også gi medlemmer en plattform for å ha politisk innflytelse gjennom deltakelse i utformingen av vår politikk, både lokalt og sentralt.

Valgkampskolering var hovedelementet i partiets skoleringsaktivitet i 2017.

Valgkampskolering

Alle sikre kandidater og kampkandidater var samlet til tre dagers toppskolering på Sørmarka 23. -25. januar 2017. Den lokale valgkampskoleringen av de frivillige valgkampmedarbeidene ble gjennomført i mai og juni.

Grunnskolering

Det har lenge vært et sterkt ønske om mer grunnleggende skolering i organisasjon og politisk arbeid. Etter omfattende planlegging ble fase 1 av prosjektet gjennomført som fylkesvise samlinger, med kommunepartiledere og studieledere som målgruppe. I fase 2 av prosjektet skal disse ut og skolere bredt i sine egne kommunepartier.

Høsten 2017 ble opplegg for grunnskolering testet ut i Østfold og Buskerud med til sammen 45 deltakere. Etter nødvendige justeringer ble grunnskoleringen startet opp med tre kurs i Nordland og et kurs i Oslo med totalt 56 deltakere. I løpet av 2018 ble det gjennomført et grunnskoleringsprogram for resten av fylkespartiene. Totalt 469 deltakere.

Fase 2 av grunnskoleringsprosjektet ute i kommunepartiene har pågått utover i 2018 og vil bli videreført i 2019. Det totale deltakerantallet har passert 1000 tillitsvalgte. Dette er den største skoleringssatsingen i partiets regi siden midten av 1990-tallet.

Kvinne på topp og regionale kvinnesamlinger

Et nytt kull med Kvinne på topp, særlig rettet mot mulige toppkandidater ved kommunevalget er satt i gang høsten 2017. Kullet hadde to samlinger i 2018. I regi av kvinnenettverket ble det også arrangert regionale samlinger for kvinnelige ordførere, gruppeledere og andre som står i topp-posisjoner inn mot kommunevalget for å sikre at flere kvinner stiller til valg og til gjenvalg.

Skoleringssamlinger i modellkommuneprosjektet

I modellkommuneprosjektet som startet opp i januar 2018 var det plukket ut 26 kommunepartier som modellkommuner, 10 ressurskommuner i tillegg til våre tre storbyer. Det har vært avviklet totalt 11 samlinger for alle eller deler av kommunepartiene i dette prosjektet. Totalt har det deltatt 369 tillitsvalgte på disse samlingene. Planlegging og gjennomføring av valgkamp, stort fokus på kommunikasjon samt erfaringsutveksling har vært tema på samlingene.

Faglig politisk skolering

Arbeiderpartiet har et tett og godt samarbeid med Fagforbundet og har i løpet av perioden hatt jevnlig fagligpolitiske kurs. Her har partiet bidratt med innleder og organisering.

Toppkandidatskolering 2019

Det skal gjennomføres toppkandidatskolering i alle fylker der de to øverste på lista, ungdomskandidaten og valgkampleder deltar fra hver kommune og fra fylkestingslista. Skoleringene gjennomføres i januar og starten av februar 2019. Stortingsrepresentanter, ansatte i Stortinget og på partikontoret samt deltakere i modell- og ressurskommune-prosjektet vil trekkes med som innledere og kursholdere i toppkandidatskoleringen. 85 tillitsvalgte og ansatte var samlet til en egen skoleringssamling på Gardermoen i desember 2018.

Modell- og ressurskommuneprosjektet

Modell- og ressurskommuneprosjektet er en videreføring av, og bygger på erfaringene fra, pilotkommuneprosjektet fra 2015. Totalt 40 kommunepartier fra hele landet har deltatt i prosjektet i 2018. Prosjektene har en tidsramme frem til stortingsvalget i 2021, med kommune- og fylkestingsvalget i 2019 som et naturlig første mål. Formålet med prosjektet er å styrke organisasjonen og kampanjekompetansen i alle ledd i partiorganisasjonen.

Kriteriene for å delta i prosjektet har blant annet vært; a) det er realistisk å vinne valget i 2019, b) kommunen er avgjørende for å vinne fylkesvalget i 2019 og stortingsvalget i 2021, c) kommunepartiet egner seg til å teste og utvikle metoder for å drive valgkamp, d) ønsker å

bidra til å spre kunnskap i partiorganisasjonen. I tillegg har kommunepartiet evne og kapasitet til å følge opp prosjektet løpende. Sentralstyret valgte ut kommunepartiene etter forslag fra fylkespartikontorene/fylkespartistyrene.

Modell- og ressurskommunene har fått særskilt oppfølging gjennom skolering, samlinger, nettverksarbeid, individuell oppfølging og ved prioritet i eksisterende prosjekter i partiorganisasjonen. Stortingsrepresentantene og andre sentrale politikere har vært viktige bidragsytere. Kommunepartileder og valgkampleder har i hovedsak hatt ansvaret for oppfølging av prosjektet lokalt. Fylkespartiene har hatt ansvar for erfaringsutveksling og veiledning til andre deler av partiorganisasjonen.

Det er gjennomført 4 samlinger for modellkommunene i 2018 og 3 samlinger for ressurskommunene. Hovedfokuset har vært på lokale prosesser knyttet til program, nominasjon og valgkampforberedelser. Vi har særlig vært opptatt av at kommunepartiene må komme tidlig i gang med valgkampplanlegging, budskapsutforming og målgruppetenking.

Nye retningslinjer mot seksuell trakassering

Sentralstyret satte 8. januar 2018 ned følgende gruppe som skulle utarbeide nye retningslinjer mot seksuell trakassering og prosedyrer for håndtering av varslersaker:

Leder:	Pål Lønseth	- jurist
	Anniken Huitfeldt	– leder av Arbeiderpartiets kvinnenettverk
	Renate Tårnes	- AUF
	Guro Vadstein	– NTL

Mandat
Gruppa skal gjennomgå dagens retningslinjer mot seksuell trakassering og prosedyrer for håndtering av varslersaker. Gruppa skal vurdere behov for forbedringer, og eventuelt foreslå endringer. Med varslersaker menes alle innkomne meldinger fra personer i partiorganisasjonen, men og saker fra personer som ikke er medlemmer i partiet, men som omhandler tillitsvalgte i Arbeiderpartiet.
Gjennomgangen bør vurdere prosedyrene opp mot gjeldende lovverk for varsling om seksuell trakassering eller annen upassende adferd. Dagens prosedyrer gir partisekretæren og partikontoret et ansvar for oppfølging av saker som omhandler sentralt tillitsvalgte. Gjennomgangen bør vurdere om det er behov for å opprette egne strukturer med kapasitet til å behandle og vurdere innkomne varsler og eventuelt hvordan dette skal organisere. Gjennomgangen bør vurdere om det er behov for nærmere retningslinjer når det gjelder reaksjonsformer, som ikke er en del av partiets retningslinjer i dag.

Utvalget leverte sitt forslag som ble vedtatt av sentralstyret 11. juni 2018.

Kommune og regionsammenslåinger

Kommunesammenslåing

Stortinget vedtok endringer i kommunestrukturen. Stortinget fattet vedtak om sammenslåing av kommuner og for noen av sammenslåingene så innebærer det også justering av fylkesgrenser. I forbindelse med vedtaket i Stortinget har kommunepartiene i Arbeiderpartiet

sammenslått kommunepartier slik at er tilpasset den nye kommunen. I perioden har følgende kommunepartier vært med på sammenslåingsprosess:

- Moss og Rygge Arbeiderparti har slått seg sammen til Moss Arbeiderparti.
- Oppegård og Ski Arbeiderparti har slått seg sammen til Nordre Follo Arbeiderparti.
- Holmestrand, Hof og Sande Arbeiderparti har slått seg sammen til Holmestrand og Sande Arbeiderparti.
- Tønsberg og Re Arbeiderparti har slått seg sammen til Tønsberg Arbeiderparti.
- Bø og Sauherad Arbeiderparti har slått seg sammen til Midt-Telemark Arbeiderparti.
- Lyngdal og Audnedal Arbeiderparti har slått seg sammen til Lyngdal Arbeiderparti.
- Stavanger, Rennesøy og Finnøy Arbeiderparti har slått seg sammen til Stavanger Arbeiderparti.
- Forsand Arbeiderparti har vedtatt å legge seg ned fra 1.1.2020, medlemmene overføres til Sandnes Arbeiderparti.
- Øygarden, Sund og Fjell Arbeiderparti har slått seg sammen til Øygarden Arbeidarparti.
- Radøy, Lindås og Meland Arbeiderparti har slått seg sammen til Alver Arbeiderparti.
- Os og Fusa Arbeiderparti har slått seg sammen til Bjørnafjorden Arbeidarparti.
- Ullensvang, Odda og Jondal Arbeiderparti har slått seg sammen til Ullensvang Arbeiderparti
- Voss og Granvin Arbeiderparti har slått seg sammen til Voss Arbeidarparti.
- Førde, Naustdal, Gaular og Jølster Arbeidarparti har slått seg sammen til Sunnfjord Arbeidarparti.
- Selje og Eid Arbeidarparti har slått seg sammen til Stad Arbeidarparti.
- Fræna og Eide Arbeiderparti har slått seg sammen til Hustadvika Arbeiderparti.
- Molde, Midsund og Nesset Arbeiderparti har slått seg sammen til Molde Arbeiderparti.
- Stordal og Norddal Arbeiderparti har slått seg sammen til Fjord Arbeidarparti.
- Klæbu Arbeiderparti har gått inn i Trondheim Arbeiderparti som en partiavdeling.
- Roan og Åfjord Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Åfjord Arbeiderparti.
- Verran og Steinkjer Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Steinkjer Arbeiderparti.
- Namdalseid, Namsos og Fosnes Arbeiderparti har slått seg sammen til Namsos Arbeiderparti.
- Hammerfest og Kvalsund Arbeiderparti har slått seg sammen til Hammerfest Arbeiderparti.
- Asker, Røyken og Hurum Arbeiderparti har slått seg sammen til Asker Arbeiderparti.
- Drammen, Nedre Eiker og Svelvik Arbeiderparti har slått seg sammen til Drammen Arbeiderparti.
- Volda og Hornindal Arbeiderparti har slått seg sammen til Volda Arbeiderparti.
- Hemne, Halsa og deler av enkeltmedlemmer i Snillfjord som tilhører den kommende nye kommunen har slått seg sammen og dannet Heim Arbeiderparti.
- Orkdal, Agdenes, Meldal og deler av enkeltmedlemmer i Snillfjord som tilhører den kommende nye kommunen har slått seg sammen og dannet Orkland Arbeiderparti.
- Snillfjord kommune blir delt i tre deler i forbindelse med kommunereformen. De medlemmer som tilhørte Snillfjord Arbeiderparti og som ikke har gått til Heim eller Orkland Arbeiderparti har gått over til Hitra Arbeiderparti. Dette da det er fattet vedtak om kommunesammenslåing mellom Hitra og deler av Snillfjord.
- Skånland og Tjeldsund Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Tjeldsund Arbeiderparti. Kommunepartiet har gått over fra Nordland til Troms Arbeiderparti.
- Askim, Hobøl, Spydeberg, Eidsberg og Trøgstad Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Indre Østfold Arbeiderparti.
- Skedsmo, Fet og Sørum Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Lillestrøm Arbeiderparti.
- Mandal, Marnardal og Lindesnes Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Lindesnes Arbeiderparti.

- Kristiansand, Søgne og Songdalen Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Kristiansand Arbeiderparti.
- Ålesund, Sandøy, Skodje, Haram og Ørskog Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Ålesund Arbeiderparti.
- Sogndal, Balestrand og Leikanger Arbeidarparti er i en prosess om å slå sammen kommunepartiene og danne Sogndal Arbeiderparti i løpet av første kvartal 2019.
- Bjugn og Ørland Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Ørland Arbeiderparti.
- Vikna og Nærøy Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Nærøysund Arbeiderparti.
  Narvik, Ballangen Arbeiderparti og enkeltmedlemmer i Tysfjord som tilhører den kommende nye kommunen har slått seg sammen og dannet Narvik Arbeiderparti.
- Tysfjord Kommune blir delt i to deler i forbindelse med kommunereformen. De medlemmer som tilhørte Tysfjord Arbeiderparti og som ikke har gått til Narvik Arbeiderparti, har gått over til Hamarøy Arbeiderparti. Dette da det er fattet vedtak om kommunesammenslåing mellom Hamarøy og deler av Tysfjord.
- Tranøy, Lenvik, Berg og Torsken Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Senja Arbeiderparti.
- Vågsøy og Flora Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Kinn Arbeiderparti.
- Larvik og Lardal Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Larvik Arbeiderparti.
- Rømskog og Aurskog-Høland Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Aurskog-Høland Arbeiderparti.
- Rissa og Leksvik Arbeiderparti har slått seg sammen og dannet Indre Fosen Arbeiderparti.

I forbindelse med kommunereformen har man året før landsmøteperioden dannet Færder Arbeiderparti av tidligere Tjøme og Nøtterøy Arbeiderparti. Sandefjord, Andebu og Stokke har også slått seg sammen og dannet Sandefjord Arbeiderparti.

I løpet av landsmøteperioden er det fattet vedtak i Stortinget at fylkesgrensen mellom Oppland og Buskerud justeres slik at Jevnaker blir en del av det nye fylket bestående av Buskerud, Akershus og Østfold fra 1. januar 2020 og tilsvarende mellom Oppland og Akershus slik at Lunner kommunen også blir en del av det nye fylket bestående av Buskerud, Akershus og Østfold fra 1. januar. 2020. Dette resulterer i at kommunepartiet i Jevnaker går over til Buskerud Arbeiderparti fra 1. januar 2019 og Lunner Arbeiderparti går over til å være en del av Akershus Arbeiderparti fra samme dato.

Fylkessammenslåing

Stortinget har vedtatt endringer i regionreformen. Det innebærer at man har slått sammen fylkene i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag til Trøndelag i løpet av landsmøteperioden. I tillegg er det fattet vedtak i Stortinget om fylkessammenslåing mellom

- Troms og Finnmark
- Hordaland og Sogn og Fjordane
- Hedmark og Oppland
- Telemark og Vestfold
- Aust-Agder og Vest-Agder
- Buskerud, Østfold og Akershus

Det har vært mange diskusjoner i partiets organer på hvordan fremtidig partistruktur skal se ut med tanke på endringer i regionreformen. Noen fylker har valgt å slå seg sammen, mens andre avventer til om det blir endringer i Stortingsvalgkretser. Følgende fylker har slått seg sammen i løpet av perioden:

Trøndelag Arbeiderparti (Sør-Trøndelag Ap og Nord-Trøndelag Ap)
Vestland Arbeidarparti (Hordaland Ap og Sogn og Fjordane Ap)

I tillegg er det fattet vedtak og det er planer om sammenslåing mellom følgende fylker innen 1. kvartal 2019:
Innlandet Arbeiderparti (Hedmark Ap og Oppland Ap)
Agder Arbeiderparti (Aust-Agder Ap og Vest-Agder Ap)

6. Politikkutvikling

Årsmøter i fylkespartiene

Sentralstyrets medlemmer har deltatt på fylkespartienes årsmøter og årskonferanser som hovedinnledere:

2018:

Finnmark	Kjersti Stenseng
Troms	Kjersti Stenseng
Nordland	Jonas Gahr Støre
Trøndelag	Kjersti Stenseng
Møre og Romsdal	Kjersti Stenseng
Sogn og Fjordane	Hadia Tajik
Hordaland	Anniken Huitfeldt
Rogaland	Hadia Tajik
Agder	Jonas Gahr Støre
Telemark	Hadia Tajik
Vestfold	Ingvild Kjerkol
Buskerud	Hadia Tajik
Oppland	Jonas Gahr Støre
Hedmark	Hans Christian Gabrielsen
Akershus	Hadia Tajik
Østfold	Jonas Gahr Støre
Oslo	Jonas Gahr Støre

2017:

Finnmark	Hadia Tajik
Troms	Hans Christian Gabrielsen
Nordland	Kjersti Stenseng
Trøndelag	Jonas Gahr Støre
Møre og Romsdal	Hadia Tajik
Sogn og Fjordane	Ingvild Kjerkol
Hordaland	Jonas Gahr Støre
Rogaland	Jonas Gahr Støre
Vest-Agder	-
Aust-Agder	Anniken Huitfeldt
Telemark	Trond Giske
Vestfold	Hans Christian Gabrielsen
Oppland	Hans Christian Gabrielsen

Hedmark	Anniken Huitfeldt
Akershus	Trond Giske
Østfold	Kjersti Stenseng

Politikkutvikling

Etter valgkampen i 2017 identifiserte partiet fire områder hvor det var behov for å utvikle ny politikk, som supplement og utvidelse av partiprogrammet for perioden.
Høsten 2017 ble arbeidslivsutvalget, distriktsutvalget og migrasjonsutvalget satt ned. Disse utvalgene skal arbeide med å utvikle ny politikk på viktige områder, som partiorganisasjonen skal diskutere og behandle i tiden fram mot Landsmøtet i 2019.
Forslagene fra arbeidslivs-, distrikts- og migrasjonsutvalget er på høring til partiorganisasjonen med frist for endrings- og tilleggsforslag 1. desember. De endelige forslagene blir så sendt ut til partiorganisasjonen i forbindelse med landsstyremøtet i februar 2019 før de behandles på landsmøtet i april.
Våren 2018 ble oppvekstutvalget satt ned. Oppvekstutvalgets forslag skal også behandles på landsmøtet i april 2019.

Migrasjonsutvalget

Mandat:

Vi lever i en tid med store folkevandringer som følge av krig, konflikt, fattigdom og klimaendringer.
I mange land fører høy innvandring til større mangfold, men kan også føre til økte motsetninger og økte forskjeller i samfunnet.
Å finne internasjonale løsninger er avgjørende for å skape fred og trygghet slik at folk ikke legger ut på flukt. Det er behov for betydelig hjelp i områdene som er hardest rammet, og landene som tar imot flest flyktninger.
Norge har ansvar for å hjelpe mennesker som flykter fra krig og forfølgelse. Dagens situasjon med ukontrollert innvandring til Europa er ikke bærekraftig. Gode løsninger på migrasjonskrisen krever utvikling på globalt, regionalt og lokalt nivå. Arbeiderpartiet må se disse spørsmålene i sammenheng.
Norge skal være et åpent og inkluderende samfunn. Nøkkelen til god integrering er språk, arbeid og respekt for felles spilleregler. En hovedoppgave i integreringsarbeidet er å sette kommunene og arbeidslivet i stand til å få folk inn i arbeid og deltakelse.

Utvalget har på Migrasjon- og flyktningepolitikk jobbet med og:

- Gjennomgå utviklingstrekk på migrasjonsområdet å stimulere til debatt og kunnskapsheving i Arbeiderpartiet om globale migrasjonsspørsmål og hvordan de vil påvirke Norge og norsk politikk.
- Utvikle en helhetlig politikk som ser migrasjon, immigrasjon og integrering i sammenheng.
- Hente inn erfaringer fra våre søsterpartier i andre land
- Sørge for at det blir gjennomført en bred debatt i partiorganisasjonen om migrasjon som en del av arbeidet.
- I arbeidet skal det legges vekt på å innhente synspunkter fra miljøer også utenfor partiets organer og medlemmer.

Utvalget har på Integrering jobbet med og:

- Gjennomgå og foreslå forbedringer i den helhetlige integreringspolitikken.
- Sammenfatte gode eksempler på vellykket integreringspolitikk i norske kommuner og sammenlignbare land.
- Foreslå målrettede tiltak som vil øke sysselsettingen i innvandrergrupper med lav sysselsetting.
- Foreslå tiltak for å bekjempe «sosial kontroll».

Utvalgets forslag har vært på høring i partiorganisasjonen. Det endelige forslaget blir sendt ut til partiorganisasjonen i forbindelse med landsstyremøtet i februar 2019, og skal behandles på landsmøtet i april 2019.

Migrasjonsutvalgets medlemmer

· Leder: Masud Gharahkhani	Buskerud
· Hanne Moe Bjørnbet	Trøndelag
· Roger Valhammer	Hordaland
· Henrik Thune	Akershus
· Sylo Taraku	Buskerud
· Lotte Grepp Knutsen	Nordland
· Khamshajiny Gunaratnam	Oslo
· Arnhild Holstad	Trøndelag
· Abdullahi Mohamed Alason	Vest-Agder
· Helga Pedersen	Finnmark
· Trude Tinnlund	LO
· Mani Hussaini	AUF

· Sekretærer: Øyvind Wennesland og Lars Raaum

Arbeidstakerne i det nye arbeidslivet

Mandat:
Arbeidslivet er i rask endring. Innenfor flere bransjer oppleves et økt press mot arbeidstakerne, med utstrakt bruk av innleie, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Ny digital teknologi gjør nye forretningsmodeller mulig noe som også vil påvirke arbeidslivet. Arbeiderpartiet ønsker et ryddig, trygt og organisert arbeidsliv basert på faste, hele stillinger og et regelverk for arbeidslivet som legger til rette for nyskaping og en effektiv bruk av samfunnets ressurser. Arbeidslivsutvalget ser på hvordan dette kan sikres i et arbeidsliv i rask endring, både i privat og offentlig sektor.

Utvalget har jobbet med å:

- Analysere hvilke områder hvor lokal- og fylkespolitikere har innflytelse over arbeidslivet.
- Sammenfatte erfaringer fra kommuner hvor man har tatt initiativ for å sikre et ryddig og trygt arbeidsliv og fremme forslag til arbeidet med lokalpolitisk uttalelse som skal vedtas av landsstyret våren 2018.
- Fremme nye forslag for å sikre et trygt og organisert arbeidsliv, og bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Utvalget skal vurdere hvordan Norge beste mulig kan bruke handlingsrommet vi har i internasjonale avtaler og se nærmere på tiltak andre land har gjennomført. Utvalget skal i samarbeid med arbeidsfraksjonen utvikle forslag som kan inngå i en ny handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.
- Foreslå tiltak i offentlig sektor som bidrar til økt trivsel og effektivitet, blant annet gjennom mer heltid og økt tillit.
- Vurdere behovet for ny politikk på områder hvor den raske utviklingen av digital teknologi, nye aktører, forretningskonsepter og organisasjonsmodeller, samt bruk av

frilansere og selvstendig næringsdrivende endrer arbeidslivet, samt fremme forslag som fremmer innovasjon og sikrer arbeidstakerrettigheter på disse områdene.
- Hente inn erfaringer fra våre søsterpartier i andre land.
- Sørge for at partiorganisasjonen involveres på egnet måte. I arbeidet skal det også legges vekt på å innhente synspunkter fra arbeidslivsorganisasjoner og andre miljøer utenfor partiets organer og medlemmer. Spesielt viktig er det å nå grupper som vi ellers ikke er i kontakt med.
- Utvalgets forslag har vært på høring i partiorganisasjonen. Det endelige forslaget blir sendt ut til partiorganisasjonen i forbindelse med landsstyremøtet i februar 2019, og skal behandles på landsmøtet i april 2019.

- **Utvalgets medlemmer**
- Leder: Arild Grande, Trøndelag
- Jonas Bals, LO
- Anne Cathrine Berger, NITO
- Robert Steen, finansbyråd Oslo kommune
- Gunn Karin Gjul, Fagforbundet
- Ida Pinnerød, ordfører Bodø
- Kari Nessa Nordtun, gruppeleder Stavanger
- Endre Sjøvold, NTNU
- Hilde Elgesem Andersen, Fellesforbundet/Horten
- Ina Libak, AUF
- Sekretærer: Ståle Grøtte og Lars Raaum

Distriktsutvalget

Mandat:
Norge har ulike utfordringer og muligheter i ulike deler av landet. For Arbeiderpartiet er det viktig å føre en aktiv distriktspolitikk for å beholde og utvikle livskraftige regioner over hele landet. Sterke distrikt er avgjørende for verdiskapningen i Norge.
Viktige deler av norsk olje og gass, fiskeri - og havbruksnæringen, vind - og vannkraft, kraftforedlende - og landbasert industri, reiselivsnæringen, skognæringen og landbruket, grunnlaget for norsk verdiskaping, ligger i distriktene. Ringvirkningene fra disse næringene må komme lokalsamfunnene til gode.
Der folk velger å bosette seg må også kommunen ha midler og mulighet til å gi gode velferdstjenester til sine innbyggere. Gode lokalsamfunn og kommuner som er i stand til å levere høy kvalitet på velferdstjenestene til sine innbyggere er en forutsetning for bosetting i hele landet.

Utvalget har jobbet med følgende:
- Videreutvikle partiets distriktspolitikk. Det skal legges særlig vekt på betydningen av arbeidsplasser for distriktene og hvordan likeverdig tilgang til velferdstjenester skal sikres i hele landet.
- Visjoner, mål og virkemidler skal gjennomgås og spisses.
- Beskrive hvordan dagens distriktspolitiske utfordringer kan møtes på en måte som skaper optimisme og fokus på mulighetene i distrikts-Norge.
- Hente inn erfaringer fra våre søsterpartier i andre land.
- Sørge for at det blir gjennomført en bred debatt i partiorganisasjonen, og at partimedlemmer og andre alliansepartnere over hele landet blir trukket inn i arbeidet.
- Utvalget har utarbeidet mål og nye forslag inn mot kommunevalget i 2019 og programarbeidet mot 2021.

- Utvalgets forslag har vært på høring i partiorganisasjonen. Det endelige forslaget blir sendt ut til partiorganisasjonen i forbindelse med landsstyremøtet i februar 2019, og skal behandles på landsmøtet i april 2019.

Distriktsutvalgets medlemmer

- Leder: Cecilie Agnalt Østfold
- Nils Kristen Sandtrøen Hedmark
- Eirik Sivertsen Nordland
- Aina Borch Finnmark
- Anne Marit Mevassvik Trøndelag
- Odd Stangeland Rogaland
- Espen Johnsen Oppland
- Hans Erik Ringkjøb Hordaland
- Siv Dagny Aasvik Nordland
- Bjørg Tveito Lundefaret Telemark
- Heidi Granli Buskerud
- Jan Sandal Akershus
- Astrid Willa Eide Hoem AUF
- Gunnar Gussgard LO

Sekretærer: Shoaib Naeem, Stian Simensen og Amund Vik (Mari West fungerte som sekretær fram til at hun gikk ut i permisjon i juni 2018)

Oppvekstutvalget

Mandat:
Oppvekstutvalget skal utarbeide en helhetlig og god oppvekstpolitikk, fra barn blir født til de blir voksne. Vår ambisjon er at alle barn skal ha en barndom som gir et godt utgangspunkt i livet.
Utvalget skal belyse hvilke faktorer som er viktigst for å hindre at barn faller utenfor eller utvikler dårlige levekår, og hvilke tiltak som best kan forebygge dette. Utvalgsarbeidet skal ta utgangspunkt i våre verdier; rettferdig fordeling av makt og ressurser, frihet for alle og sterke fellesskap som gir trygghet, og hvordan disse kommer til uttrykk i politikken for barn og unge.
Utvalgsarbeidet skal legges opp med en utadrettet prosess hvor det er en målsetting å være nært på de utfordringene medlemmer, alliansepartnere og velgere opplever i sin hverdag, og sikre en bred involvering i arbeidet.
Utvalget skal ikke utvikle en ny skolepolitikk, barnehagepolitikk eller barnevernsreform, men gå inn i disse feltene der det er viktig for å sikre helheten i oppvekstpolitikken.
Utvalgets forslag har vært på høring i partiorganisasjonen. Det endelige forslaget blir sendt ut til partiorganisasjonen i forbindelse med landsstyremøtet i februar 2019, og skal behandles på landsmøtet i april 2019.

Oppvekstutvalgets medlemmer

- Cecilie Knibe Kroglund, Leder Agder
- Kay Erling Ludvigsen Troms
- Marianne Sivertsen Næss Finnmark
- Kjell Neergaard Møre og Romsdal
- May Britt Lagesen Trøndelag
- Jon Håkon Odd Sogn og Fjordane

- Siv-Len Strandskog — Rogaland
- Hoda Imad — Akershus
- Leon Bafonkondo — Trøndelag
- Usman Mustaq — Oslo
- Mimmi Kvisvik — LO
- Marta Hofsøy — AUF
- Martin Henriksen — Stortingsrepresentant, utdannings- og forskningskomiteen
- Elise Bjørnebekk-Waagen — Stortingsrepresentant, helse- og omsorgskomiteen
- Lene Vågslid — Stortingsrepresentant, justiskomiteen
- Kari Henriksen — Stortingsrepresentant, familie- og kulturkomiteen

Sekretærer: Astrid Huidtfelt og Synnøve Mjeldheim Skaar.

KS

I perioden har følgende sittet i KS hovedstyre: Ole Haabeth (gruppeleder) Mette Gundersen, Ståle Vaag, Sonja Alice Steen og Eirik Haga. Eirik Aarek har møtt fra partikontoret på gruppemøtene. Mette Gundersen er nestleder i KS.
Fra 2017 og 2018 har det vært 18 møter i hovedstyre og 4 landsstyremøter. I forkant av hvert landsstyremøte har det vært KS seminar for landsstyregruppen. På seminarene har også kommunalfraksjon, ledelsen i Fagforbundet og representant for ordførerkollegiet møtt. Temaer og saker på KS seminarene har blant annet vært, statsbudsjett, Hjelmengutvalget, arbeid i partiet, heltid, skole og utdanning. Foruten for egne saker i KS har KS gruppen behandlet ulike uttalelser.
Arbeiderpartiet er den største gruppen i KS. Flere plasser regionalt har vi KS lederen.

Kommunalpolitisk forum

Vi har i perioden hatt 2 møter i Kommunalpolitisk Forum den 30.5.17 og 28.05.18 Blant annet har man diskutert statsbudsjettet, den kommunalpolitiske situasjonen og samarbeid mellom stortingsgruppen og KS gruppen. Forumet fungerer som en informasjonskanal mellom grupper i arbeiderbevegelsen som er særlig viktig i det kommunalpolitiske arbeidet.
Fra fraksjonen: Rigmor Aasrud (fram til 30.05.18) Eirik Sivertsen (fra 30.05.17) leder, Stein Erik Lauvås, Masud Gharahkhani, Siri Gåsemyr Staalelsen. Fra Fagforbundet: Mette Nord, Sissel M. Skoghaug, Odd Haldgeir Larsen, Gunn Karin Gjul. Fra Sentralstyret: Jon-Ivar Nygård Fra KS: Mette Gundersen, Ole Haabeth, Ståle Vaag, Eirik Haga og Sonja Alice Steen. Fra partikontoret Eirik Aarek.

Samepolitisk råd

På Samepolitisk konferanse i 2018 (3-4 november) ble følgende nytt styre valgt: Inga-Lill Sundset leder med personlig vara Steinar Pedersen, Ingar Eira nestleder med personlig vara Anne Mette Bæivi, Wenche Pedersen med personlig vara Nils Johan Andersen Gaup, Siv Merete Selnes Sara med personlig vara Sylvi Vatne Pedersen, Maja S. Fjellstrøm med personlig vara John Kappfjell, Eivind Yrjan Stamnes med personlig vara Eli Eriksen Sveen, Ottar Skjellhaug med personlig vara Heidi Holmgren, Alessia Reina (AUF) med personlig vara Brynjar Andersen Saus (AUF). Ronny Wilhelmsen (Sametingsgruppen), Stein Erik Lauvås (Stortinget) og Eirik Aarek (partikontoret).

Tor Arne Ljunggren har fra 1.12.18 overtatt administrative rollen for Eirik Aarek

Styret sitt arbeid
Det har i perioden (2016 – 2018) vært i 13 styremøter i SPR. 3 fysiske møter og 10 telefonmøter samt Samepolitisk konferanse for 2018. På samepolitisk konferanse 2018 var 39 delegater fra alle de 7 forumene samt gjester, innledere, observatører og media. Partisekretær Kjersti Stenseng var hovedinnleder under konferansen. Under konferansen ble det jobbet med spesielt med innspill til arbeidsgruppen for det samepolitiske arbeidet og organisering.
Det har vært god kontakt mellom SPR, sametingsgruppen og Stortingsgruppen.
SPR har i løpet av perioden også vært i Finnmark og hatt fellessamling med samtingsgruppen.

Flere i forumene var aktive under valgkampen. Både gjennom å støtte opp om kommunepartienes sitt arbeid i Stortingsvalgkampen, men også med egne aktiviteter for sametingsvalget. Spesielt var sametingskandidatene aktive i eget forum. Under valgkampen var det ulik nivå på aktivitet i forumene, men alle forumene har gjennomført valgkampen. Det er også blitt avholdt årsmøter og flere forum har hatt lederskifte under perioden.

Arbeiderpartiet fikk 17 % ved sametingvalget 2017.Dette var en nedgang på 4,1 % og gruppen gikk fra 11 til 9 representanter. Det har i løpet av perioden vært 2 utmeldinger i sametingsgruppen.

Ordførerkonferanse
Det ble avholdt ordførerkonferanse i Oslo den19 mars 2018. Det møtte 155 deltakere. Kjersti Stenseng ledet konferansen. Innledere var Jonas Gahr Støre (de viktigste sakene for Arbeiderpartiet), Jon Ivar Nygård (Viktigheten av Arbeiderpartistyrte kommuner) og Mette Gundersen (KS sitt arbeid for kommunene). Cecilie Agnalt (Arbeiderpartiet sitt distriktsutvalg)

Kommunalpolitisk arbeid
I løpet av perioden har det vært jobbet mye med migrasjon, regionreform, statsbudsjett, kommuneøkonomi, inntektssystemet, utvalgsarbeid (spesielt migrasjonsutvalget og distriktsutvalget) og forberedelser til valgkampen. Det er blitt holdt diverse møter, kurs og foredrag knyttet til det kommunalpolitiske arbeidet.
I løpet av perioden har det også vært møte i utvalget Fornying av offentlig sektor,

7. Faglig-politisk arbeid

I perioden er det gjort en rekke grep for å styrke det fagligpolitiske arbeidet. Etter erfaringene fra valget i 2017 ble det klart at det fagligpolitiske arbeidet på lokalt plan må styrkes. Her er det gjort en rekke grep. Det er utviklet en tillitsvalgtskolering sammen med LO og Agenda som skal skolere lokale LO-tillitsvalgte i politikk, og sette de i stand til å ta på seg verv i politikken. Gjennom modellkommuneprosjektet er det blitt gjennomført en grundig fagligpolitisk skolering i samarbeid med LO og Fagforbundet. Her har det også vært tett oppfølging av kommunenes arbeidspolitiske saker. Etter erfaringer fra dette arbeidet er det i perioden sendt ut en oppskrift på gjennomføring av de fem viktigste arbeidspolitiske sakene vi gikk til kommunevalg på i 2015.

Det er også blitt gjennomført en stor kartlegging av tilstanden på samarbeidskomiteer og fagligpolitisk samarbeid i landets fylker og kommuner. Arbeide med å styrke disse komiteene vil fortsette mot kommunevalget 2019 og deretter valget 2021.

SAMARBEIDSKOMITEEN MELLOM LO OG ARBEIDERPARTIET
Møtene holdes annenhver mandag, blir brukt til å gi gjensidig informasjon om, og koordinere, det fagligpolitiske arbeidet. Det er i perioden gjennomført tiltak for å styrke og systematisere arbeidet i komiteen.

Samarbeidskomiteen hadde pr. 31.12.2018 følgende sammensetning:
LO: Hans-Christian Gabrielsen, Peggy Hessen Følsvik, Julie Lødrup, Roger Haga Heimli, Mette Nord, Jørn Eggum, Egil Andre Aas, Trine Lise Sundnes, Wegard Harsvik og Roger Bjørnstad
Arbeiderpartiet: Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Kjersti Stenseng og Pål Henriksen Spjelkavik.

Noen av sakene som har blitt behandlet i perioden er:

- 1. mai
- Fagligpolitisk valgkamp
- Statsbudsjett
- Revitalisering av det fagligpolitiske arbeidet
- Utflagging av Color Line
- KrFs regjeringsstandpunkt
- Jernbanereformen
- Pensjon fra første krone
- Regionreformen

1. mai 2017
Norsk Folkehjelps innsamlingsaksjon hadde slagordet «Folk forandrer verden - vi står sammen mot ulikhet».

Årets slagord: TRYGGE JOBBER – NYTT FLERTALL

1. mai 2018
Norsk Folkehjelps innsamlingsaksjon hadde slagordet «Folk forandrer verden – vi står sammen med folk i Palestina».

Årets slagord: TRYGGE JOBBER – TRYGT ARBEIDSLIV – FOR ALLE

I perioden har det vært felles samling for Aps fylkessekretærer og LOs distriktssekretærer. Dette for å koordinere og styrke det felles fagligpolitiske arbeidet ute i fylkene. I tillegg til dette har det blitt opprettet jevnlige telefonmøter mellom LOs distriktssekretærer, Arbeiderpartiets fylkessekretærer, LO sentralt og partikontoret.
Det er også gjennom samarbeidskomiteen satt ned et valgkamputvalg med rådgivere fra de største forbundene, LO og Ap for å bedre koordineringen inn mot valgkampen. Denne gruppen hadde jevnlige møter inn mot valget 2017. Etter valget møtes gruppa en gang i måneden for å videreføre det operative koordineringsarbeidet også utenfor valgår. Gjennom denne gruppen er det i perioden satt i gang mobilisering av faglige kandidater i modellkommunene til kommune- og fylkestingsvalget. Det er blitt gjennomført en kartlegging av hvor forbundene har lokalpolitikere og gruppa jobbet mye med utviklingen av den felles fagligpolitiske plattformen som ble vedtatt i samarbeidskomiteen i forkant av valget 2017.

Samarbeid med Fagforbundet

Følgende har møtt på fellesmøter mellom Fagforbundet og Arbeiderpartiet: Fra Fagforbundet Mette Nord, Sissel M. Skoghaug, Odd Haldgeir Larsen, Gunn Karin Gjul og Gunnar Gussgard. Fra Arbeiderpartiet Kjersti Stenseng, Kristine Kallset, Pål Spjelkavik, Amund Vik og Eirik Aarek.

Det har vært et tett og godt samarbeid både politisk og organisatorisk. Gjennom valgkamp, enkeltsaker og diverse utvalgsarbeid har det vært god dialog. Blant annet har det vært laget korte filmsnutter sammen med Fagforbundet. Det er også vært jobbet mye med fagligpolitiske kurs, møter og samarbeidsavtaler sentralt og lokalt. Partiet har vært representert på Fagforbundets landsmøte og landsstyrer. Leder i Fagforbundet Mette Nord sitter i sentralstyret i Arbeiderpartiet.

SAMAK

SAMAK har siden 2006 gjennomført et årlig program for ledere og fremtidige ledere i arbeiderbevegelsen. Fra Arbeiderpartiet deltok følgende:
2017/18: Siri Storstein Hytten, John Erik Pedersen, Edina Ringdal
2018/19: Edvin Søvik, Elise Bjørnebekk-Waagen, Marte Grindaker

SAMAKs styre har etablert Nordenskolen Alumni. Alumnistyret ledes av Emilia Töyra, Socialdemokraterna, Linn Andersen representerer Norge.

Årsmøter SAMAK

I 2018 ble det ikke avholdt årsmøte i SAMAK da det var Arbeiderkongress. Arbeiderkongressen er SAMAKs høyeste organ og avholdes hvert fjerde år. Arbeiderkongressen 2018 ble arrangert 5.-6. februar.

Fire styremøter i 2018 (parti- og LO-sekretærgruppen) i Helsingfors, Bornholm, Stockholm og Oslo. Styret har innledet et arbeid for å vurdere SAMAKs videre utvikling.

Det her også vært et partiledermøte i Stockholm, 5. november 2018.

Andre aktiviteter i SAMAK

2017

- 16.-17 januar: Årsmøte SAMAK på Voksenåsen, Oslo
- 22-23. mai: PES secretaries general i Oslo
- juni: Partisekretærmøte SAMAK i Stockholm
- 11. september: Partisekretærmøte SAMAK i Oslo
- 30. november: PES secretaries general i Lisboa
- desember: Partisekretærmøte SAMAK i København

I tillegg: Arbeidsmiddag med partildesene i SAMAK 7. mars i Stockholm og reise med sentralstyremedlemmer til Kina 24.-28. mai.

2018

- 5.-6. feburar: Den 25. nordiske Arbeiderkongressen i Stockholm
- april: Partisekretærmøte SAMAK i Finland

- 24.-25. mai: PES secretaries general i København
- 13.-14. juni: Partisekretæremøte SAMAK og møte med Østersjølandene på Bornholm
- september: Styremøte SAMAK i Stockholm
- desember: Styremøte SAMAK i Oslo

8. Internasjonalt arbeid

Europeisk samarbeid

Arbeiderpartiet er fullt medlem av De europeiske sosialdemokraters parti (Party of European Socialists PES).

PES avholdt sin kongress i Lisboa 7. og 8. desember. Der ble åtte politiske uttalelser vedtatt og Frans Timmermans valgt til kandidat som president i kommisjonen for de sosialdemokratiske partiene (Spitzen kandidat). Fra Arbeiderpartiet deltok Anniken Huitfeldt, Raymond Johansen, Eivind Vad Petersson, Marte Ingul og Øyvind Grøslie Wennesland. I tillegg reiste sju PES activists fra Norge og deltok på kongressen og deler av sidearrangementene. På kongressen ble Anniken Huidtfeldt valgt inn i PES Presidency og overtok dermed for Raymond Johansen som har hatt vervet tidligere. Presidency har møter 4 ganger i året. I tillegg deltar representanter for Arbeiderpartiet i forberedende møter i forkant av disse. Jette Christensen har representert Arbeiderpartiet i PES women.
23. og 24. mai 2017 var Arbeiderpartiet vertskap for møte med partisekretærene i PES i Oslo. I tillegg har Kjersti Stenseng har deltatt på partisekretærmøter i Lisboa 30. november 2017 og 24. til 25 .mai i København.

Som en del av arbeidet med Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg har representanter fra utvalgte og sekretariatet deltatt på møter i PES migrasjonsnettverk. Masud Gharahkhani, Kamzy Gunaratnam og Øyvind Grøslie Wennesland har deltatt i diskusjoner og presentert utvalgets konklusjoner for nettverket. Jette Christensen har vært Arbeiderpartiets representant i PES Women i perioden.

Arbeiderpartiet har deltatt på landsmøter til europesiske søsterpartier, inkludert Socialdemokratiet i, UK Labour i og danske Socialdemokratiet.
Stortingsfraksjonene har deltatt på en rekke møter og konferanser om ulike tema som klima, immigrasjon, arbeids- og sosiale spørsmål, i regi av PES i perioden.

Internasjonalt utvalg

Internasjonalt utvalg har i perioden bestått av Anniken Huitfeldt, (leder), Kjell Roland, Oscar Bergheim, Henrik Thune, Espen Barth Eide, Trine Lise Sundnes, Ingrid Aune, Ingrid Endrerud, Tomas Colin Archer, Nina Græger, Kim Gabrielli, Kathrine Raadim, Eirik Øwre Thorshaug, Stina Torjesen, Ane Holte, Åsmund Aukrust, Jan-Gunnar Winther, Linn Kristin Engø, Espen Villanger, Per Fredrik Pharo, Zaineb Al-Samarai, Helga Pedersen og Dag Mossige. Medlemmer av utenriks- og forsvarsfraksjonen tiltrer utvalget. Utvalget har hatt 8 møter i perioden. Odd Inge Kvalheim har vært sekretær for utvalget frem til desember 2017.

Partikontorets internasjonale arbeid

Partikontoret har stått for en lang rekke besøk til europeiske søsterpartier i 2017 og 2018 og vært vertskap for besøk til Norge. I tillegg til å holde tett kontakt med våre nordiske søsterpartier har Jonas Gahr Støre har besøkt søsterpartier i Storbritannia, Tyskland. Odd

Inge Kvalheim har vært internasjonal sekretær frem til desember 2017. Fra november 2018 har Øyvind Grøslie Wennesland vært internasjonal sekretær på partikontoret.
I november 2016 ble forholdet mellom Norge og Kina normalisert etter seks år uten politisk kontakt. I perioden har arbeiderpartiet hatt to delegasjoner som har reist til Kina. Våren 2017 reiste en delegasjon bestående av Trond Giske, Kjersti Stenseng, Frode Jacobsen, Bjørnar Skjæran, Marianne Chesak, Renate Tårnes og Odd-Inge Kvalheim, besøkte Kina på invitasjon fra internasjonal avdeling i sentralkomitèen for det kinesiske kommunistpartiet (IDCPC), i tidsrommet 24. – 28.05. Delegasjonen fikk under besøket møte med Minister Song Tao og Assistant Minister Wang Yajun fra CPC, samt Director General Chen Xu i kinesisk UD. Avdelings- og seksjonsledere fra Europa-avdelingen og Norden-desken i IDCPC ledsaget på møtene.

September 2018 besøkte en delegasjon bestående av Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Anniken Huitfeldt, Thomas Hornburg og Eivind Vad Petersson det kinesiske kommunistpartiet og hadde møter med blant andre Minister Song Tao. Under besøket overbrakte Jonas Gahr Støre en invitasjon Song Tao om å komme til Norge. Arbeiderpartiet var vertskap for en lunsjmøte for én delegasjon fra det kinesiske kommunistpartiet ledet av Minister Song Tao i desember. Møtet fant sted på partikontoret på Youngstorget. Det er felles forståelse om å holde tett kontakt fremover.

Globale nettverk og Progressive Alliance

På grunn av manglende transparens og demokratiske prosesser i Sosialistinternasjonalen (SI), valgte Arbeiderpartiet i 2012, sammen med en rekke nærstående søsterpartier, å endre vår status fra fullt medlemskap til observatørstatus. Observatørstatus i SI har utgjort en mellomløsning for Arbeiderpartiet og våre danske og svenske søsterpartier. Vi har ikke ønsket å slippe helt taket i SI, men har villet følge utviklingen i denne tradisjonsrike organisasjonen. Selv om Arbeiderpartiet tydelig har kommunisert at vi har vært sterke pådrivere for reform av Sosialistinternasjonalen, har det vært få – om noen – tegn til bedring av de kritikkverdige forholdene. Arbeiderpartiet vedtok derfor i 2017, sammen med blant andre svenske Socialdemokraterna, å melde seg ut av SI.

Arbeiderpartiet satset på å bidra i arbeidet i Progressive Alliance, som er et globalt nettverk for sosialdemokratiske og progressive partier. Progressive Alliance (PA) har økt sitt medlemskap, sine aktiviteter og sin betydning siden nettverket ble opprettet i 2012. Jonas Gahr Støre sitter i styret i Progressive Alliance og har deltatt på møter, blant annet i Berlin i mars.

9. Kommunikasjonsarbeidet

Hovedmålet med kommunikasjonsarbeidet er å formidle og ha dialog med velgerne om vår politikk. Etter valget i 2017 har kommunikasjonsarbeidet vært innrettet mot å formidle våre saker som er nært folk i deres hverdag på en måte som får frem våre verdier og våre ambisjoner for Norge, og tydeliggjøre vårt alternativ i opposisjon til høyreregjeringen.

Det har vært prioritert å øke kapasiteten til å bistå ordførere og kandidater med kommunikasjonsrådgivning og synlighet. En egen kommunikasjonsrådgiver inngår i ordførerteamet som er etablert for dette formålet. Det er igangsatt et arbeid knyttet til tiltak mot netthets, og rådgivning for våre kandidater i spørsmål som gjelder dette.

Nett og sosiale medier

Etter omleggingen til nye hjemmesider som ble gjort i 2016 benytter både den sentrale og de lokale hjemmesidene seg av samme tekniske plattform og publiseringsløsning. I denne perioden har vi prioritert arbeidet med en oppgradering av de lokale sidene, slik at de er optimalisert for lokal valgkamp i 2019.

Tilsyn for universell utforming av IKT gjennomførte i mai i 2017 en statusmåling om universell utforming av nettsidene til stortingspartiene. Arbeiderpartiet kom best ut med 81 prosent av testresultatene i samsvar med forskriften, men vi er naturlig nok ikke fornøyde før vi er oppe i 100 prosent.

Arbeiderpartiet har over tid bygget opp vår profil på nett og i sosiale medier. Vår tilstedeværelse i sosiale medier handler om hvordan vi er synlige og har dialog med velgere. Partileders og den øvrige ledelsens tilstedeværelse på nett er naturligvis svært viktig for oss. Med alle våre politikere lokalt og nasjonalt, kommune- og fylkespartiene sine sider samt Arbeiderpartiet sentralt sine kanaler, er det i sum svært mange profiler og digitale stemmer som kan snakke partiets sak. Hovedprinsippet for vårt arbeid med digitale kanaler er at det skal være en integrert del av hele partiorganisasjonens løpende kommunikasjonsarbeid. Det er derfor ønskelig at hele organisasjonen skal ha eierskap til de digitale flatene, og at vi får best mulig utbytte av styrkene det gir.

Det er også mange av våre medlemmer som på ulike måter ønsker å bidra i sosiale medier, og i tiden framover vil vi arbeide for å hente ut mer av potensialet i at flere av våre medlemmer og sympatisører deltar mer aktivt i debattene digitalt.
I denne landsmøteperioden har vi styrket og profesjonalisert partiets digitale innholdsarbeid, med en økt egenproduksjon av film, foto og grafiske elementer, og systematisering av arbeidet med analyse av spredning og brukerstatistikk samt med planlegging og publisering av innhold til de ulike kanalene.

Foruten det daglige arbeidet i sosiale medier, har det vært gjennomført flere kampanjer som har understøttet partiets overordnede strategi og arbeid knyttet til valgkamp og utvalgs- og programarbeid:

Stortingsvalget 2017: Digitale flater var hovedkanal for den betalte kommunikasjonen og det ble produsert og publisert et stort volum av innhold til valgkampanjen. Til landsmøtet i 2017 ble det arbeidet med flere store filmer som også ble videreutviklet og gjenbrukt i senere faser av valgkampen. Eksempler på slike filmproduksjoner var åpningsfilmen til landsmøtet «Alle skal med», kortversjon av partiprogrammet («heispitchen» med programkomiteens leder) og film med partileder fra besøk på ulike steder i landet. Det ble også utviklet innhold og gjennomført informasjonskampanjer som var tidsavgrensede og/eller rettet mot spesifikke målgrupper. Blant annet ble det laget kandidatfilmer til hvert enkelt fylke og tilpasset lokalt/regionalt innhold på hovedsakene, innhold om vårt pensjonsopplegg og andre store utspill i valgkampen, materiell rettet mot minoritetsspråklige, informasjon om forhåndsstemming, kommunekalkulator, samt innhold før og etter store debatter. Innhold med partilederen var prioritert gjennom hele valgkampen. Til valgkampens intensive fase ble det produsert to kampanjefilmer i samarbeid med Try - «Lydmannen», med partilederen i rollen som lydmann. Disse filmene ble publisert i forbindelse med to av partilederdebattene og oppnådde svært god rekkevidde.

Utvalgs- og programarbeid 2019 - Dittforslag.no: For å nå flest mulig og få flest mulig til å engasjere seg i vår programprosess fram mot lokalvalget, også utenfor partiorganisasjonen, videreutviklet vi den digitale innspillsiden dittforslag.no som ble benyttet til programarbeidet før stortingsvalget. Nettsiden var åpen for innspill fra mars og fram til høstkampanjen i september 2018, og det var også mulig å sende innspill til de politiske

utvalgene gjennom denne siden. I tillegg til å legge inn forslag på siden kunne man stemme på ulike forslag. Den tekniske løsningen ble bygget opp slik at forslag enkelt kunne sorteres på kommune og fylke, for at programkomiteene lokalt kunne laste ned forslagene. Dittforslag.no ble promotert i sosiale medier og gjennom trykt materiell i både vår- og høstkampanjen. Aldri har flere deltatt og engasjert seg i Arbeiderpartiets programprosess digitalt: Totalt kom det inn over 4000 forslag, over 1000 flere enn i prosessen foran sist stortingsvalg. Over 100 000 stemmer ble gitt på forslagene. Dittforslag mottok også i 2017 DOGA-merket for design og arkitektur i disiplinen visuell kommunikasjon, interaksjonsdesign.

Innholdsproduksjon og visuell profil

Som del av arbeidet med videreutvikling av satsingen på egne kanaler har vi i denne landsmøteperioden prioritert en styrking av kapasitet og kompetanse samt tekniske løsninger og fasiliteter/utstyr for egen innholdsproduksjon.

Innhold til egne kanaler (film, foto, grafisk og tekst) produseres nå i all hovedsak med interne ressurser. Fra partikontoret sentralt har det vært prioritert å produsere innhold hovedsakelig til Arbeiderpartiets og partileders kanaler, men det har også blitt laget innhold for og med øvrige medlemmer i partiledelsen og andre av våre kandidater og folkevalgte – både stortingsrepresentanter og ordførere.

Arbeidet med en mer tydelig og helhetlig visuell profil som følger av den reviderte designmanualen fra 2016 har vært videreført. Som del av profilarbeidet har vi i denne perioden investert i utvidelse av bilde- og illustrasjonsbanken, samt bygget opp en videobank.

Vi har implementert nye løsninger for produksjon av trykt og digitalt materiell gjennom en felles profilportal og en teknisk løsning for videoproduksjon. På denne måten kan partiet både lokalt, i fylkene og sentralt produsere mer materiell og innhold av høy kvalitet på en mer effektiv måte. Dette er ressursbesparende og bidrar til at innhold fra partiet har et gjenkjennelig visuelt uttrykk.

Intern- og medlemskommunikasjon

God og rask kommunikasjon til organisasjonen er avgjørende for en god kommunikasjon eksternt. Vi jobber kontinuerlig med å finne gode rutiner for koordinering av kommunikasjonsarbeidet mellom de ulike nivåene i partiet.

I landsmøteperioden har sentralstyret vedtatt partiets strategi for internkommunikasjon. Implementering av tiltak som følger av denne er i gang, med medlemmer, tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte som målgrupper. Infrastruktur for intern kommunikasjonsflyt har vært gjennomgått og det er etablert noen nye kanaler og rutiner, blant annet for utsendelse av nyhetsbrev og etablering av et digitalt medlemsmagasin. Det skal arbeides videre med å øke kjennskapen til og bruken av MittArbeiderparti blant partiets medlemmer og tillitsvalgte, samt med ulike forbedringer og tilpasninger av innhold og funksjonalitet på disse sidene.

10. Valgkampen 2017

Valget i 2017 gikk ikke som vi ønsket og forventet. Arbeiderpartiet gjorde et dårlig valg, og den borgerlige regjeringen ble gjenvalgt.

Arbeiderpartiet fikk 800 947 stemmer og 27,4 prosent ved valget, ned fra 30,8 i 2013. Det gav mandatuttelling på 49 mandater. Arbeiderpartiet gikk opp i antall mandater i Rogaland, og ned i Oslo, Vest-Agder (utjevning) Oppland, Hedmark og Nordland (2).

Gjennom vinteren og helt frem til sommeren holdt partiet en oppslutning på over 30 prosent på målingene, men falt til 27 prosent tidlig i valgkampen. Snittmålingene gjennom valgkampen viser at vi ikke beveget oss nevneverdig opp fra dette nivået, men at vi hadde perioder der vi lå lavere.

Det ble gjennomført en grundig evaluering i etterkant av valget for å beskrive hva som var årsaken til valgresultatet. Det ble gjennomført velgerundersøkelse, en medlemsundersøkelse med rekordstor deltakelse (9530 personer svarte på denne) og en omfattende reisevirksomhet i partiorganisasjonen.

Evalueringen viste at det var mange årsaker til at valget ikke gikk som vi ønsket. Blant årsakene som pekte seg ut var:
Det grunnleggende problemet knyttet seg til engasjement og entusiasme hos velgerne. Altfor få ville virkelig stemme på Arbeiderpartiet. Det førte til at for få tok oss i forsvar, argumenterte på vegne av vår politikk eller bidro til at vårt budskap spredde seg.
Vi hadde betydelige utfordringer med å kommunisere godt nok rundt skatt
Velgerne hadde ikke fått med seg vårt hovedbudskap
Medlemmer og velgere opplevde at det var stor avstand mellom partiet sentralt og ute i landet. De oppfattet ikke at vi var opptatt av de sakene som var viktige hos dem.

Valgkampanjen

Landsstyret vedtok i mars 2016 en strategiuttalelse i åtte punkter for valgkampen. Valgkampplanen ble utviklet basert på disse føringene. Disse hovedpunktene var:
Flere medlemmer og verving er en viktig del av valgkampen
Arbeid til alle er jobb nummer en, og en forutsetning for et godt samfunn
Arbeiderpartiet er et åpent, nysgjerrig og framtidsrettet parti
Etter valget i 2017 skal vi ha et flertallsgrunnlag å styre sammen med i Stortinget
Kommunepartiene er det viktigste organisasjonsleddet. Arbeidet med å sikre sterke kommunepartier må prioriteres høyt.
Ordførerne spiller en viktig rolle i å synliggjøre vår politikk, og bidra til å utvikle ny politikk og engasjement rundt Arbeiderpartiets løsninger
Arbeiderpartiet skal bli best på skolering. Det settes målbare målsetninger for styrket skoleringsarbeid i organisasjonen. Programprosessen er en viktig arena for skoleringsarbeid i organisasjonen.
Styrke det fagligpolitiske arbeidet både organisatorisk, og politisk, sentralt og lokalt.

Valgkampledelsen var på plass høsten 2016. Halvard Ingebrigtsen ble ansatt som valgkampsjef, Siri Holland som nestleder for valgkampanjen. Trond Giske fikk et særlig ansvar for valgkampen i partiledelsen. Det ble jobbet grundig gjennom høsten 2016 og vinteren 2017 med forankring av valgkampstrategien i organisasjonen og planlegging av organiseringen av valgkampanjen.

Selv om valgresultatet ikke ble som ønsket gjorde vi en rekke gode erfaringer med organiseringen av kampanjen:

Valgkampen var mer regionalisert enn tidligere, med lokale budskap i hvert fylke og en tettere oppfølging av regionale medier og de ulike strategiske utfordringene i hvert enkelt fylke. Denne tenkningen var riktig og bør videreføres.
Det ble hentet inn kompetanse som kunne sørge for at mer av utviklingen av annonser, kommersiell kampanje og digitalt innhold in-house. Erfaringen med dette var utelukkende positiv og ga oss en mye større fleksibilitet enn i tidligere kampanjer.
Valgkampanjen i egne kanaler ble godt mottatt og fungerte relativt bra også i periodene når vi slet tungt i tradisjonelle medier.
Det fungerte godt å sende ressurser ut i organisasjonen for å jobbe lokalt. Det fungerte best der dette ble gjort tidlig og over en lengre periode.
Det var også en viktig lærdom at organiseringen i valgkampen i større grad bør basere seg på den organiseringen og oppgavefordelingen vi har til vanlig, og at utspill og innhold i saker bør utvikles tidligere slik at dette er klart før den intensive valgkampen.

11. Stortingsgruppa

Stortingsgruppas styre pr. 31.12.2018

Arbeidsutvalg
Leder: Jonas Gahr Støre
Nestleder: Hadia Tajik
Medlem: Fredric Holen Bjørndal
Medlem: Kari Henriksen

Øvrige medlemmer av styret
Espen Barth Eide, Anette Trettebergstuen, Rigmor Aasrud, Ingvild Kjerkol, Lene Vågslid, Eirik Sivertsen, Dag Terje Andersen, Terje Lien Aasland, Sverre Myrli, Martin Henriksen, og Anniken Huitfeldt

Pr. 31.12.2018 hadde Arbeiderpartiet følgende medlemmer av Stortingets presidentskap:
Eva Kristin Hansen, første visepresident.
Magne Rommetveit, tredje visepresident.

Innpisker: Kari Henriksen

Sekretariatet

Ledelse:
Sekretariatsleder Snorre Wikstrøm, nestleder Halvard Ingebrigtsen, personal- og administrasjonssjef Gro Axelsen og kommunikasjonssjef Jarle Roheim Håkonsen

Politiske rådgivere
Karl Kristian Bekeng, Marte Haabeth Grindaker, Silje Grytten, Ståle Grøtte, Tone Merete Hansen, Gry Haugsbakken, Jo Heinum, Thomas Boe Hornburg, Astrid Huitfeldt, Siri Storstein Hytten, Elin H. Kobro, Anders Kvernmo Langset, Eva Amble Larsen, Jonas Løvdal, Anne Odden, Eivind Vad Petersson, Edina Ringdal, Marianne Seip, Stian Simensen,

Synnøve Skaar, Jonas Spildrejordet, Ragnhild Syrstad, Bernt Sønvisen, Solveig Torsvik, Ingunn Yssen, Stig Ove Ølmheim og Jon Reidar Øyan.
Permisjon: Lars Raaum og Ellen Rønning-Arnesen.

Administrasjonsrådgivere
Trude Steen, Kirstin Bjørsvik, Line Engebretsen, Wenke Jaklin, Marina Rove Nilsen, Jørn Nygren, Gørild Sæland, Tove Thorstensen, Erna Marie Vestre og Anne Campbell Weimoth.

Vikarer og traineer i perioden
Jakob Vorren, Terje Moland Pedersen, Sylo Taraku, Kari Schrøder Hansen; Eirik B Wilmann, Halvard Hølleland, Sindre Kvil, Emma Giskås, Heidi Bang, Marte Ingul, Snorre Skjevrak, Malin Krå Simonsen, Lina Sandbråten.

Sluttet i perioden
Jonas Bals, Astrid Bergmål, Sarah Gaulin, Siri Holland, Karen Marie Skarshaug, Anne Therese Gullberg, Per Gunnar Dahl, Bård Flaarønning, Lars Mattis Hanssen, Trond Helge Hem, Harald Jacobsen, Øystein Skotheim, Maria Schumacher Walberg, Ann-Cathrin Becken, Camilla Ryste og Hans Kristian Amundsen

Arbeid og sosial

Perioden har vært preget av tydelige politiske forskjeller mellom Arbeiderpartiet og regjeringens syn på arbeidslivspolitikken. Særlig har dette kommet til uttrykk i mange saker og initiativer som omhandler tiltak for et seriøst og organisert arbeidsliv, bruk av innleid arbeidskraft og regjeringens svekkelser av arbeidsmiljøloven.
Følgende har vært fraksjonens hovedprioriteringer for trygghet for og trygghet i jobb:
Flere faste ansettelser fremfor innleie og midlertidige stillinger

Styrke det seriøse og organiserte arbeidslivet og økte bevilgninger for å ta de kriminelle i arbeidslivet

Inkludere flere i jobb, samtidig som vi sier nei til usosiale kutt

Stortingsgruppa har fremmet en rekke forslag og prioriteringer både for å styrke det organiserte arbeidslivet og bidra til at flere skal organisere seg, for å stramme opp arbeidsgiverbegrepet i arbeidsmiljøloven og motvirke økende forskjeller gjennom tiltak for et mer inkluderende arbeidsliv.
Arbeiderpartiet klarte våren 2018 å samle flertallet på Stortinget om kraftige innstramminger i reglene for innleie av arbeidskraft, en sak der regjeringen led nederlag. Dette var utvilsomt en av Aps viktigste politiske seire i perioden. Det har fra Ap også vært tatt viktige initiativer om kraftig opprusting av Arbeidstilsynet, utbygging og forsterking av arbeidslivskriminalitetssentrene og utviklingen av en ny handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.
Det har fra fraksjonens side blant annet vært fremmet representantforslag om pensjon fra første krone (sammen med finansfraksjonen) og ny lov om yrkesskade. Andre sentrale temaer har vært økende ulikhet, krav om at pensjonsoppgjøret skal til full behandling i Stortinget og betydelige forbedringer i pleiepengeordningen for familier med alvorlig syke barn.

Næring

Perioden har vært preget av at Regjeringen har fremmet få saker for Stortinget til behandling i næringskomiteen. Etter oljeprisfallet i 2014 har oljeprisen gått opp og sørget for at

arbeidsledigheten har gått ned. Likevel har ikke regjeringen brukt mulighetene bedre økonomiske tider gir til å omstille landet og gjøre Norge mindre avhengig av en næring.

Næring/Industri

Industrimeldingen som Stortinget hadde bestilt (Meld. St. 27 (2016-2017) ble behandlet i juni 2017. Arbeiderpartiet fikk der flere gjennomslag, bl a knyttet til lav- og nullutslippsteknologi ifm anbud om ferger og rutebåter, og at regjeringen skal se på handlingsrommet EØS-avtalen gir for å kunne stille statlige låne- og garantiordninger til norsk industri. Stortinget har i perioden også behandlet Stortingsmelding om reiseliv (Meld. St. 19 2016-2017) og Stortingsmelding om skognæringen (Meld. St 6 (2016-2017). I forbindelse med skogmeldingen slo en samlet komite fast at skog- og trenæringen er en strategisk viktig næring for Norge, som må videreutvikles gjennom langsiktig samspill mellom næringens aktører, forskningsinstitusjoner, myndigheter og andre sterke næringer i Norge.

Arbeiderpartiet har lenge stått skulder ved skulder med våre fagforeningsvenner i Sjømannsforbundet og kjempet mot Regjeringens forslag til endringer i fartsområdeforskriften, noe som ville åpnet for at norske sjøfolk på Color Line kunne erstattes av billigere, utenlandsk arbeidskraft. Nær 700 ansatte på Color Line sto i fare for å miste jobben.

Arbeiderpartiet fremmet i 2017 et forslag for å avvise regjeringens forslag. Dette ble det ikke støtte for, men forslaget førte til at Regjeringen måtte foreta en ny vurdering og legge saken fram for ny behandling i Stortinget før ev endring kunne gjennomføres. I forbindelse med budsjettbehandlingen i Stortinget høsten 2018 ble det besluttet å stoppe de forslåtte endringene i fartsområdeforskriften.

Arbeiderpartiet fremmet våren 2018 på nytt forslag i Stortinget for å sikre mer konkurranse i dagligvarebransjen. Arbeiderpartiet fikk denne gangen flertall for forslaget, og regjeringen skal i løpet av 2019 fremme forslag om lov om god handelsskikk med uavhengig tilsyn. Loven skal sikre mer åpenhet, forutsigbarhet og ryddighet i forhandlingene mellom leverandør og matvarekjedene. Videre ble Regjeringen bedt om å utrede forbud mot prisdiskriminering for dominerende leverandører.

Landbruk og reindrift

Regjeringens jordbruksmelding ble behandlet i Stortinget våren 2017, og Stortinget avviste da regjeringens mange og omfattende angrep på den norske landbruksmodellen. Stortinget slo også fast at hovedmålet med jordbrukspolitikken skal være økt matproduksjon med grunnlag i norske arealressurser, og ikke kostnadseffektivt landbruk.

Da pelsdyrmeldingen ble behandlet våren 2017 konkluderte flertallet i Stortinget med en videreføring av næringen, noe Arbeiderpartiet stemte mot. Da Venstre gikk inn i regjeringen 2018 ble det imidlertid slått fast at pelsdyrnæringen likevel skal avvikles. Arbeiderpartiet vil arbeide for kompensasjon til pelsdyrbønder og omstilling til annen virksomhet, i tråd med vårt partiprogram.

Våren 2018 presenterte næringsfraksjonen «opptrappingsplan for trygg matproduksjon på norske ressurser. I planen ble det bl a forslått en rekke tiltak for klimatilpasning av norsk landbruk. Tørken mange steder i landet sommeren 2018 viste hvor viktig det er at det raskt iverksettes tiltak for å ruste landbruket for klimaendringene. Arbeiderpartiet har fremmet forslag i Stortinget om oppfølging av planen.

Solberg-regjeringens Reindriftsmelding ble behandlet våren 2017. Arbeiderpartiet fikk ikke flertall for forslaget om at det skal gjøres en helhetlig revisjon av reindriftsloven, eller at det skal vurderes innføring av et «bunnfradrag» for å forhindre at reindriftsutøvere må ut av

næringen ved eventuelle reintallsreduksjon. Høsten 2018 fremmet SV nytt forslag om dette gjennom endringer i reindriftsloven, og saken vil bli behandlet i Stortinget våren 2019.

Sjømat

Regjeringen har fremmet få fiskeri- og havbrukspolitiske saker for Stortinget i perioden. Våren 2017 ble det fremmet en Stortingsmelding om pliktsystemet for torsketrålere, der det ble foreslått å avvikle hele pliktsystemet, et forslag som i realiteten ville ført til at både fisk og arbeidsplasser ville forsvinne fra kysten i nord. Forslaget førte til mye motstand, både langs kysten og i Stortinget. Før næringskomiteen konkluderte i saken valgte regjeringen å trekke hele meldingen. I Jeløya-erklæringen ble det imidlertid varslet at regjeringen vil legge fram en ny stortingsmelding om pliktsystemet, og det forventes at dette vil legges fram i den varslede stortingsmeldingen om fiskeripolitikken som kommer til Stortinget ila våren 2019, med oppfølging av forslagene fra kvoteutvalget (Eidesen-utvalget). For Arbeiderpartiet er det viktig at deltakerloven ligger fast, og næringsfraksjonen har engasjert seg i den såkalte Klo-saken, der fiskeriministeren vedtok å sette deltakerlovens aktivitetskrav til side for å sikre fiskebedriften Gunnar Klo AS tilgang til fiskekvoter.

Når det gjelder havbruksnæringen vedtok Stortinget våren 2018 at det skal nedsettes et NOU som skal foreta en helhetlig vurdering av dagens beskatning av havbruksnæringen og hvilke alternativer som vil bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i Norge. Utvalget skal se regjeringens forslag om ressursrenteavgift i sammenheng med ulike former for vederlag til kommunene, herunder havbruksfondet.

Arbeiderpartiet fremmet høsten 2018 forslag om å tidsavgrense oppdrettstillatelser, og saken ligger til behandling i Stortinget.

Utdanning og forskning

Utdannings- og forskningsfraksjonen har jobbet med mye innen barnehage, skole og utdanning, forskning, kompetanse og studenter. Etter endring i komitéstrukturen på Stortinget ligger barnehage i utdannings- og forskningskomiteen, mens kirke og livssyn er overført til familie- og kulturkomiteen.

Vi har jobbet for å få mest mulig gjennomslag for partiets program, for at Ap skal ha høy tillit på kunnskapsfeltet og bidra til at å skape engasjement om skole og utdanning i partiorganisasjonen.

Vårt alternative budsjett vært høyt prioriterte saker dette året siden det nærmer seg valg. Vi har også arrangert Aps skolekonferanse 2018, og deltatt på flere mindre seminarer, blant annet om 6-årsreformen, profitt i velferden, stipendkuttet for studenter og finansiering av høyere utdanning.

Alle i fraksjonen har deltatt i debatter og holdt innlegg, og har hatt flere kurs og partimøter gjennom året. Vi tar gjerne i mot flere invitasjoner fra partilag som ønsker besøk av våre utdanningspolitikere!

Fraksjonen prøver å være aktive i tradisjonelle og i sosiale medier, både med å svare ut angrep og ved å sette egen agenda og utfordre posisjonen. Vi drifter siden «Aps utdanningfraksjon» og «Aps skolenettverk» på Facebook, og Twitter-kontoen @Ap_utdanning, der vi jevnlig oppdaterer om fraksjonens arbeid og aktuelle utdanningspolitiske saker for Arbeiderpartiet.

Vi har fornyet og forsterket vår utdanningspolitikk for å være det tydeligste opposisjonspartiet i skolepolitikken, og har snakket mye med elever, lærere og andre ansatte, og

organisasjoner og andre aktører for å utvikle en politikk for at elevene lærer mer og trives bedre. Særlig har vi jobbet for at skole- og barnehagepolitikken skal bidra til valgseier i kommune- og fylkestingsvalget i 2019.

Fraksjonen har fordelt det politiske arbeidet på hovedsakene:
Innen barnehage har vi fått gjennomslag for vårt forslag om å gjennomgå finansieringssystemet for private og kommunale barnehager med sikte på å ivareta de små og ideelle barnehagene og en mangfoldig barnehagesektor. I alternativt budsjett for 2019 foreslår Ap at innføringen av bemanningsnormen må finansieres bedre, og vi har kommet med 10 forslag for å styrke bemanningsnorm, både gjennom strengere krav og bedre finansiering, blant annet styrket tilsyn, strengere norm ved lange åpningstider og flere sanksjonsmuligheter ved brudd på barnehageloven.

Vi har behandlet to forslag om å forby profitt og kommersiell barnehagedrift, og har blant annet foreslått at regelverket for private barnehager må endres slik at offentlige tilskudd og foreldrebetaling kommer barna til gode, og at disse pengene ikke går til profitt for barnehageeiere. Per i dag finnes det ikke noen mulighet for å skille mellom kommersielle og ideelle private barnehager, og vi fikk i 2018 gjennomslag for å utrede et slik juridisk skille.

Innen grunnopplæringen og videregående opplæring har vi fremme flere forslag om tidlig innsats og rekruttering av flere lærere, vi har startet arbeidet med et nytt yrkesfagløft, og hatt flere forslag om gode læringsmiljø og trygge elever gjennom en styrket skolehelsetjeneste, et intensivert anti-mobbearbeid og en større satsing på psykisk helse. Vi har også jobbe for en moderne og oppdatert skole som tar i bruk nye undervisningsformer og bruker mulighetene innen IKT, og startet arbeidet med en forbedret lærerutdanning med mer pedagogikk og praktisk lærerarbeid.

Innen fagskole har vi hatt saksordfører for den nye fagskoleloven, og foreslått flere studieplasser, mer etter- og videreutdanning for fagskolelærere samt å bruke fagskolene i kompetansereformen.

Innen høyere utdanning og forskning har vi satt større trykk på god utdanning og bedre utdanningskvalitet, bedre studentøkonomi ved å sikre opptrappingsplanen for 11.måneders studiestøtte og jobbe mot regjeringens stipendkutt for studenter som av ulike grunner bytter eller ikke fullfører utdanningen de startet på, og ved å foreslå å bygge 3000 studentboliger i 2019. Vi har en solid satsing på flere nybygg og bedre infrastruktur for universiteter og høyskoler, og en aktiv forskningspolitikk som grunnlag for utvikling av velferdsstatens yrker, bedre beredskap og datasikkerhet og mer verdiskaping og utvikling av nye næringer og arbeidsplasser.

I tillegg har arbeidet med livslang læring og partiets kompetansereform stått sentralt, og vi har blant annet foreslått en kompetansesatsing i alternativt budsjett på over 1,2 milliarder for 2019, i samarbeid med andre fraksjoner. Det vil bidra til at flere får kompetansen som trengs i arbeidslivet.

Transport og kommunikasjon

Arbeiderpartiets transport- og kommunikasjonspolitikk skal møte mange av de viktigste utfordringene for de kommende årene: klima, digitalisering, arbeid og trygghet/sikkerhet. Vi løser ikke klimautfordringen uten at flere velger miljøvennlig transport. God digital infrastruktur vil være like viktig som vei, vann og strøm i framtiden. Det må satses på kysten for å utnytte ressursene i havet og utvikle nye arbeidsplasser. Og sikkerhet og trygghet må alltid være det grunnleggende i transportpolitikken. Arbeiderpartiets politikk er å utvikle et moderne og framtidsrettet transportsystem som gjør trafikkutviklinga enklere, raskere og

tryggere med gode kommunikasjoner og transportmuligheter over hele landet. Både distriktenes og byenes behov må ivaretas.

Våren og sommeren 2017 behandlet Stortinget rullering av Nasjonal Transportplan (NTP) 2018-2029. Arbeiderpartiets profil i dette arbeidet var å følge opp den linjen vi har strukket opp i samferdselspolitikken:

1. *Satsing på klima, kollektiv og miljø* - med større statlig ansvar for kollektivprosjekter i de store byene og økte bevilgninger til investeringer, drift og vedlikehold av jernbanen.
2. *Trygghet på veien i hele landet* - mer til skredsikring av riks- og fylkesveger, samt større satsning på sykkelveger.
3. *Kyst- og nordområdesatsing* – med utbygging av fiskerihavner, og en mer ambisiøs satsing på overføring av gods fra veg til sjø
4. *Digitalisering og styrket nettilgang* - med større digitale ambisjoner gikk vi inn for en markant opptrapping av bredbåndsutbyggingen i distriktene. Arbeiderpartiet mener at bredbånd til alle bør være en ambisjon i NTP

Arbeiderpartiets stortingsgruppe vedtok i juni 2018 å si nei til EUs fjerde jernbanepakke. Begrunnelsen er den samme som vår motstand mot regjeringens såkalte jernbanereform i 2015. Fraksjonen ser det som en viktig oppgave å anskueliggjøre høyresidens velkjente oppskrift for oppsplitting, privatisering og konkurranseutsetting av offentlig sektor, enten det gjelder velferdstjenester, helse eller transport. Vi ønsker å satse på henholdsvis NSB og Flytoget som er fellesskapets jernbane, som frakter mennesker og gods på tog over felleskapets banestruktur. Samferdselsministerens redegjørelse av anbudsutsettingen på Sørlandsbanen skal komitebehandles i løpet av våren 2019.
Debatten om bompenger har preget samferdselspolitikken i perioden. Bompenger begrunnes tradisjonelt ut fra viktige behov: 1) Finansiering av nye veiprosjekter og nye kollektivutbygginger. 2) Begrense biltrafikken, særlig i de store byene - og særlig i rushtiden. 3) Redusere klimautslippene. Kombinasjonen av bompengefinansierte nye veiprosjekter og innføring av større krav til regulering av biltrafikk i byvekstavtalene gjør at den samlede bompengebruken er utfordrende å forsvare. Transportfraksjonen og stortingsgruppa har høsten 2018 invitert våre folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner til et samråd på Stortinget om temaet, og har fremmet representantforslag om å utrede vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre driftsrelaterte bilavgifter som skal behandles våren 2019.

Finans

Alternativt budsjett
Finansfraksjonens viktigste oppgaver i perioden 2017-2018 har vært utarbeidelse av Arbeiderpartiets alternative budsjetter. Budsjettene har gjenspeilet partiets hovedprioriteringer og landsstyrets strategi. Våren 2017 la også Arbeiderpartiet frem sin alternative perspektivmelding, som viser igjen i våre senere alternative budsjetter.

Hovedbudskap
Partiet har et mål om et enhetlig budskap, og at vi reiser saker som understøtter hovedsakene i den vedtatte strategien: 1. Vår økonomiske politikk bidrar til at forskjellene mellom folk blir mindre. 2. Vår økonomiske politikk bidrar til at vi kan løse flere av samfunnets utfordringer gjennom fellesskapet. 3. Vår økonomiske politikk bidrar til at vi forvalter fellesskapets ressurser på en effektiv måte og til beste for folk flest.

Diverse stortingsmeldinger

Finanskomiteen har behandlet de årlige meldingene om finansmarkedet og statsregnskapet. Statens pensjonsfonds årlige meldinger er behandlet. I perioden er Utredning fra sentralbanklovutvalget kommet om Ny sentralbanklov. Organisering av Norges Bank og Statens pensjonsfond utland (NOU 2017: 13). Saken skal behandles av komiteen våren 2019.

Utdrag av Representantforslag fra Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter i Finanskomiteen.
Arbeiderpartiet støttet kommunene i saken om skatt på verk og bruk, og fremmet representantforslag om å utsette iverksetting av de vedtatte endringene i eiendomsskatteloven.

Arbeiderpartiet fremmet sammen med Senterpartiet, SV og KrF. Representantforslag om provenynøytral omlegging av finansskatten der forhøgd arbeidsgiveravgift ble fjernet.

Saksordførerskap
Arbeiderpartiets medlemmer i komiteen har jevnlig saksordførerskap i saker som behandles og et utdrag av disse er: Lov om Bankenes sikringsfond og lov om endringer i finansforetaksloven mv., Endringer i regnskapsloven., Endringer i merverdiavgiftsloven., og Lov om EØS-finanstilsyn.

En stor sak som er fremmet, men ikke realitetsbehandlet er et representantforslag fra medlemmer i Arbeiderpartiet og SV om pensjon fra første krone. Dette er en sak som vi har tett samarbeid med LO om. Forslaget skal gi bedre pensjon for utsatte grupper som deltidsarbeidere, vikarer og ungdom i private bedrifter.

Finansfraksjonen har tett kontakt med en rekke organisasjoner, og har jevnlig møter med disse. Fraksjonen har også arrangert seminarer om aktuelle temaer.

Helse og omsorg
Helse- og omsorgsfraksjonen har gjennom hele 2018 hatt et høyt trykk med mange profilerte mediesaker og store gjennomslag i Stortinget. Noe av det viktigste som kom på plass i fjor var rusreformen Stoltenberg-utvalget beskrev behovet for allerede i 2012. Vi har også bidratt til å sikre at det viktige ettervernet nå skal bli en integrert del av rusbehandlingen.

Fraksjonen fikk flertall for å øke det statlige tilskuddet for å etablere dagaktivitetsplasser for demente i kommunene fra 30 til 50 prosent, og sikret at investeringstilskudd for sykehjem fortsatt skal kunne gå til rehabilitering og vedlikehold. Vi fikk også gjennomslag for å styrke geriatrisk kompetanse ved sykehus og sykehjem.

Andre saker innenfor eldreomsorg vi har fått gjennomslag for er å stimulere til etablering av lavterskel psykisk helsetilbud for eldre i flere kommuner og at det skal legge fram en helhetlig nasjonal strategi for godt kosthold og sunn ernæring hos eldre som mottar tjenester i sykehjem og hjemmetjeneste, med forslag til konkrete, målrettede tiltak. Samt en egen tilskuddsordning til stillinger som kan sikre økt tverrfaglig kompetanse og mer frivillighet ved norske sykehjem og i hjemmetjenesten.

Den lenge varslede evalueringen av bioteknologimeldingen ble omsider behandlet i 2018. Arbeiderpartiet fremmet mange nye tiltak og endringer som ikke eksisterer i dagens lovgivning. Vi fikk flertall for alle disse forslagene.

Usikkerheten med flyambulansekrisen i nord preget våren 2018. Fraksjonen jobbet tett med Flygerforbundet i behandlingen, og presset hardt på for å sikre virksomhetsoverdragelsen i operatørbytte. Fastlegeordningen er i krise. Det er fortsatt ikke løst, men vi fikk sikret økte rekrutteringsmidler og hadde tett dialog med legeforeningen og legene bak aksjonen «Trønderopprøret» gjennom året.

Det ble endelig flertall for en times fysisk aktivitet hver dag i skolen, noe vi har arbeidet for i flere år. I komitéen har vi sørget for flertall bak et forslag om å styrke norsk tannhelse. Vi fikk også flertall for en rekke saker om alkoholpolitikk. Stortingsmelding 15 (2017–2018) «Leve hele livet», ble behandlet og der fikk vi også inn en rekke flertallsvedtak for å gi regjeringens reform mer konkret innhold. Blant annet at kamp mot ensomhet skal bli en del av kommunenes folkehelsearbeid.

I sak om akuttmedisin fikk vi flertall for at regjeringens skal levere en stortingsmelding som må omfatte alle de prehospitale tjenestene i den akuttmedisinske kjeden, herunder responstider. Vi har videre behandlet saker om kontorstrukturen i Helseøkonomiforvaltningen, prikkesystemet for inndragning av skjenkebevilgning, tiltak for å redusere forekomst og dødelighet av føflekkreft, rehabiliteringstilbudet til pasienter med kronisk lungesykdom, et lovendringsforslag knyttet til utvidelse av handlingsrommet i sprøyteromsloven og et lovendringsforslag knyttet til godkjenningsregelverket for sykehus.

I behandlingen av statsbudsjettet 2019 har helsefraksjonen avholdt møter med en rekke interesseorganisasjoner og pasientgrupper. Våre prioriteringer for budsjettet har vært tannhelse, skolemat, lavterskel psykisk helse-tiltak, bedre sykehusøkonomi og å redde fastlegeordningen. Mange saker i komité, budsjettarbeidet og debatten rundt de borgerlige regjeringsforhandlingene har tatt mye tid. Fraksjonen har arrangert tre seminarer, om studenthelse, kvinnehelse og hvordan pasientene skal sikres best mulig legemidler.

Fraksjonen har ledet an i opposisjonen i abortdebatten som oppsto etter forslaget om forbud mot fosterreduksjon og Erna Solbergs tilbud til KrF om å forhandle om paragraf 2, andre ledd, bokstav c i abortloven. Fraksjonens medlemmer har deltatt i debatter, hatt utspill, skrevet leserinnlegg og utfordret regjeringen fra Stortingets talerstol om dette tema.

Helse- og omsorgsfraksjonen har avholdt jevnlige møter i fagligpolitisk helseutvalg gjennom året.

Justis

Fraksjonens overordnede mål har vært å skape trygghet for alle og øke samfunnssikkerheten. Det innebærer at forbrytelser skal oppklares raskt og lovbrytere skal straffes med straff som virker og de skal rehabiliteres. Ofre for alvorlig kriminalitet og deres pårørende skal tas vare på. Arbeidet i fraksjonen har vært preget av å få frem at regjeringen ikke deler disse målene når det kommer til handling.

Politireformen er avgjørende for både folks trygghet, rettsikkerheten og samfunnssikkerheten. Forliket om «Nærpolitireformen» som vi inngikk med de daværende regjeringspartiene H og Frp i tillegg til Krf har ikke har blitt fulgt opp av regjeringen og fraksjonen har slått fast at vi ikke lenger kan stå til ansvar for det som skjer i politidistriktene. Vi mener grunnleggende premisser og enighet om et styrket nærpoliti, klare krav til lokale prosesser og tiltak for kultur og ledelse er brutt. Gjørv-kommisjonens påpekning av det ordinære politiet som den viktigste beredskapsressursen har heller ikke blitt fulgt opp som følge av underfinansieringen fra regjeringens side.

Fraksjonen har likeledes påpekt regjeringens manglende oppfølging av ofrenes stilling i samfunnet. Det betyr at ofre for kriminalitet ikke skal måtte vente i flere år for å få sin straffesak oppklart, eller oppleve at en voldtektssak henlegges på grunn av ressursmangel. På samme måte har vi understreket at det svekker samfunnssikkerheten å ikke sørge for best mulig rehabilitering og best mulig straffegjennomføring, at sulteforingen av norske fengsler og friomsorg må stanses og innholdet i soningen styrkes. Vi vil ha mer trygghet og satser derfor på et soningsforløp og et innhold i soningen som virker, vel vitende om at innsatte en dag skal bli noens nabo. Fraksjonen har også særlig lagt vekt på å få frem de mangelfulle soningsforholdene som tilbys kvinner. Arbeiderpartiet har derfor prioritert økte bevilgninger til hele justisfeltet og til politidistriktene i særdeleshet i våre alternative budsjett.

Av saker i denne perioden som det er grunn til å trekke frem er IKT sikkerhetsmeldingen hvor vi har kommet med en rekke forslag til tiltak særlig på utdanningsfeltet, verdt å nevne. I tillegg har fraksjonen lagt ned mye arbeid i oppfølgingen av tilregnelighetsutvalget i prop 154 L om skyldevne, samfunnsvern og sakkyndighet. Verdt å nevne er også fraksjonens arbeid med brann- og redning hvor vi har foreslått en stortingsmelding som skal gjennomgå vilkårene for etatens mulighet til å fylle sitt samfunnsoppdrag. I samme gate er også fraksjonens samarbeid med Senterpartiet for å få gjennomslag for en totalberedskapskommisjon.

Fraksjonen ved Maria Aasen Svensrud har deltatt i gruppas tverrfraksjonelle utvalg mot vold i nære relasjoner. Hun leder også partiets utvalg mot netthets. Fraksjonen har også hatt et tett samarbeid med kommunalfraksjonen i arbeidet med innføringen av dobbelt statsborgerskap.

Fraksjonen har også fremmet en rekke representantforslag i denne perioden:

- Om tiltak mot kriminelle gjenger og organisert kriminalitet.
- Om ny straffebestemmelse som tydeliggjør at det er ulovlig å dele eller offentliggjøre bilder som er avslørende, nedverdigende eller krenkende for den eller de som avbildes.
- Om voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker slik at tidspunktet for domfellelse i stedet for tidspunktet for handlingen legges til grunn.
- Om å inkludere kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk i straffelovens bestemmelse om diskriminering.
- Om tiltak mot sosial kontroll og æresvold.
- Om å iverksette forpliktende tiltak mot vold og overgrep mot barn.
- Om å styrke folks rettssikkerhet slik at de som har rett også kan få rett.

I tillegg har fraksjonen stilt en rekke skriftlige og muntlige spørsmål til justisministeren (det har vært flere) og vært aktive i debatter på ordinære medieflater så vel som sosiale medier. Siden fraksjonens kapasitet er begrenset har vi deltatt på færre seminarer, konferanser og panelsamtaler utenfor huset enn tidligere år. Fraksjonen må prioritere nøye så lenge det kun er tre representanter på et meget omfattende saksfelt.

Utenriks og forsvar

I tråd med partiprogrammet har følgende overskrifter ligget til grunn for fraksjonens arbeid i landsmøteperioden: forsvarspolitikk, fred og sikkerhet, internasjonalt samarbeid og rettigheter, humanitær bistand og migrasjon, utviklingspolitikk, handel og kapitalflyt, Nordområdene, Europa og Norden.

Fraksjonen har gjennom bred kontakt med lokalpolitikere, organisasjoner, enkeltpersoner og utenrikspolitiske fagmiljøer fått viktige innspill. I forsvarspolitikken har fraksjonen lagt vekt på

samarbeidet i Faglig-politisk utvalg for Forsvaret. Partiets internasjonale utvalg har vært en viktig «sparringspartner» for fraksjonen.

På Stortinget har fraksjonen blant annet fremmet forslag å styrke hærens operative evne, om økt norsk deltakelse i FNs fredsbevarende operasjoner og om innføring av en merkeordning for produkter fra de ulovlige bosetningene på Vestbredden. I utviklingspolitikken og i våre alternative budsjetter har fraksjonen særlig framhevet kvinners rett til å bestemme over egen kropp og tilgang på trygge aborter, skatt for utvikling og fornybar energi.

I løpet av toårsperioden har fraksjonen behandlet en rekke meldinger, proposisjoner og enkeltforslag, blant annet om eksport av forsvarsmateriell, FNs bærekraftsmål og Norges partnerland i utviklingspolitikken, veteranpolitikk, atomvåpen og nedrustning. Høsten 2017 behandlet Stortinget en egen landmaktproposisjon om hæren og heimevernet, men regjeringens oppfølging av Stortingets vedtak har så langt vært mangelfull. Fraksjonen har arbeidet med evalueringer av Norges i militære utenlandsoppdrag – i Afghanistan, Libya og i bekjempingen av ISIL.

Fraksjonen har også vært engasjert og involvert i saker knyttet til EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU. Brexit har vært et sentralt tema og fraksjonen har gjennomført en rekke møter med våre britiske partifeller.

Medlemmene av fraksjonen har dessuten engasjert seg aktivt både i spørretimene og gjennom en rekke skriftlige spørsmål til statsrådene. I perioden har det vært avholdt egne fraksjonsseminarer i Brussel og på Kongsvinger.

Familie og kultur

Fraksjonen har jobba med å følge opp saker fra partiprogrammet, valgkamp og nytt kulturløft, og med å trekke frem viktige skillesaker opp mot høyre-regjeringen. Vi drifter en egen facebook-side, der aktuelle møter og saker presenteres.

Sammen med LO, Fagforbundet FO og partiorganisasjonen har vi lagt grunnlag for en reform for kvalitet i barnevernet. Vi har hatt samråd i Kristiansand, Oslo, Trondheim og Alta, og besøkt lokale barnevernstjenester og snakket med en rekke fagmiljøer og enkeltpersoner.
I samråd med NISO har vi utarbeidet et forslag om bedre tilrettelegging for toppidrettsutøvere som vil ta utdanning. Forslaget er fremmet i Stortinget.

Sammen med LO og forbundene jobbes det med et særskilt initiativ for å hindre vold i alle former mot ansatte i utsatte bransjer. Dette er også en oppfølging av arbeidet knytta til #metoo-kampanjen.

Vi har fått flertall for vår politikk på disse hovedområdene sammen med rød/grønn side og Krf:

- Tiltak for likestilling
- Redusert kommersiell drift i barnevernet
- Initiativer mot reklame for ulovlige spillselskaper
- Et foreløpig hinder for søndagsåpne butikker
- 15 ukers pappaperm
- Avvist regjeringens årlige kutt i produksjonsstøtten til avisene

Av viktige representantforslag er det fremmet forslag om økt likestilling i norsk film- og tv-dramaproduksjon, krav til tros- og livssynssamfunn ifm offentlig støtte, samarbeid med de ideelle og utfasing av det kommersielle tilbud i barnevernet og om søndag som fridag for flest mulig.

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjetter, har vi valgt betydelige økninger i rammene for kultur-, likestillings-, barneverns-, frivillighets- og mediepolitikken. Vi har dessuten valgt å styrke kirkas omstillingsprosess i tråd med forliket om kirke og stat. For å bidra til fysisk aktivitet, inkludering og smart ressursbruk har vi for 2019 foreslått et betydelig bidrag til BUA, som er et prosjekt for profesjonelt og gratis utlån av sports- og friluftsutstyr.

I august 2018 var det 20 år siden kontantstøtteloven trådte i kraft, og samla bruk har vært 50 mrd. kroner. Vi har fortsatt å markere motstand mot denne ordningen av likestillings- og integreringshensyn, og står fast på arbeidslinja. Vi har foreslått en ordning med ventestøtte i påvente av barnehageplass.

Barn rammes særskilt av økende forskjeller i levestandard og livskvalitet, og av å ikke kunne delta på alminnelige fritidsaktiviteter. Vi har valgt å bidra med skolemat og en utvidelse av tannhelsereformen for barn og unge, framfor å øke barnetrygden. Dessuten har vi gitt større handlingsrom for frivillige organisasjoner og kulturtilbud, og utvikling av anlegg. Dette bidrar til inkludering og demper kostnadene for å delta. Satsingen på gratis utlån av utstyr er et ytterligere bidrag. Vi har foreslått kulturkort for ungdom, flere åpne møteplasser for barn og unge, og et ekstra løft for ferietilbud til folk som sliter.

Energi og miljø

I perioden har vi tatt viktige skritt for å følge opp partiprogrammet innenfor energi- og miljøfeltet.

Statsbudsjettet for 2018 og 2019

Arbeiderpartiet har i sine alternative statsbudsjett i perioden fokusert på at vi skal nå klimamålene ved store reduksjoner i klimagassutslippene. Klimapolitikken skal være rammen om all vår politikk. Vi utarbeidet et eget klimautslippsbudsjett i tilknytning til vårt alternative statsbudsjett for 2019. Med dette synliggjør vi hvor og hvordan vi vil kutte i ikke-kvotepliktig sektor, og forventet utslippseffekt. Arbeiderpartiet har prioritert klimatiltak for å redusere utslippene fra transportsektoren ved å fase inn økt bruk av el, hydrogen og biodrivstoff uten palmeolje og etablere et CO2-fond for næringstransport. Vi har foreslått å styrke Enova for å bidra til grønn omstilling i industri og maritim sektor og bygge ut ladeinfrastruktur i distriktene. Styrke kommunenes nøkkelrolle i arbeidet med å redusere klimautslippene gjennom å øke klimasats og bymiljøpakkene og midler til forebygging av flom- og skred. Vi øker innsatsen på tiltak innen naturforvaltning, skogvern, plast i havet og til friluftsliv.

Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid

I Stortingsmeldingen la Regjeringen frem en strategi for hvordan Paris-forpliktelsen for 2030 skal oppfylles i fellesskap med EU gjennom kostnadseffektive tiltak og nødvendig bruk av EU-regelverkets fleksibilitetsmekanismer. Norge samarbeider allerede med EU om å redusere utslippene i kvotepliktig sektor. Arbeiderpartiet mener det er unødvendig å vente på en ferdig avtale med EU for å lage en plan for hvordan vi skal nå målene for 2030. Vi støtter opp om det internasjonale kvotehandelssystemet og samarbeidet med EU innen kvotepliktig sektor, men vi mener at Norge ikke skal benytte muligheten til å overføre kvoter mellom kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor, da dette ikke er et tilstrekkelig virkemiddel for å utvikle de klimateknologiene som trengs for å nå de langsiktige klimamålene. Arbeiderpartiet fremmet en rekke forslag under behandling av saken i stortinget, som skal bidra til å nå våre forpliktelser i Parisavtalen både hjemme og ute, for å redusere klimautslippene for å nå målet om å redusere utslippene med 40 % innen 2030.

Stortingsmelding om avfall og sirkulær økonomi

En viktig drivkraft i overgangen til grønn konkurransekraft er å styrke samspillet med myndighetene og næringslivet. Sirkulær økonomi er definert som det å ta vare på verdien av produkter, materialer og ressurser så lenge som mulig i økonomien, samtidig som det genereres at avfall minimeres. Da sirkulær økonomiutvikling primært skjer i næringslivet, har Arbeiderpartiet foreslått at virkemiddelapparatet og skattesystemet må innrettes slik at denne omstillingen skjer raskere. Gjennom målrettet å støtte til utvikling av nye teknologier, innovasjon, pilottesting og industrialisering, kan vi bidra til å skape nye bærekraftige industriklynger, som gjennom samhandling kan bidra til grønn omstilling. Vi har foreslått at det må utarbeides en strategi som skal bidra til omstilling fra lineær til sirkulær økonomi. Strategien bør inneholde tydelige ambisjoner og virkemidler for avfallsreduksjon, gjenbruk, reparerbart og holdbarhet, materialgjenvinning og tydelige rammevilkår for både aktører og forbrukere.

Arbeiderpartiet har foreslått en rekke tiltak som skal bidra til å redusere bruk av plast og hindre plast i å komme på avveie - det skal utarbeides en strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast til naturen, det må innføres et mål om å fase ut og forby produksjon og bruk av enkelte engangsartikler i plast i Norge innen 2022, innføre et regelverk, som sikrer at effektivt utstyr for oppsamling av gummigranulat fra eksisterende og nye kunstgressbaner tas i bruk, i tillegg til å ta en internasjonal lederrolle på for å rydde plast i havet. Etablere «Fishing for Litter» som en permanent vederlagsfri ordning for innlevering av marint avfall.

Godkjenning av EUs tredje energimarkedspakke
Under behandling av saken i stortinget inngikk Arbeiderpartiet en avtale med Høyre, FRP, KRF, Venstre og MDG om tilslutning til EUs tredje energimarkedspakke. Avtalen uttrykker en enighet om en rekke helt sentrale prinsipper knyttet til norsk suverenitet, eierskap og effektiv kontroll over våre energiressurser, det være seg olje- og gass eller elektrisk kraft. Avtalen viderefører et nordisk og europeisk energisamarbeid. Og det ble vedtatt en serie forutsetninger som ble lagt til grunn i innstillingen om at Norge ikke suverenitet til samarbeidsorganet for reguleringsmyndigheter, ACER, over forhold i Norge. Vi beholder kontrollen over utbygging, konsesjoner, prioritering, lovgivning, beredskap og alle andre sentrale forhold her hjemme. Statnett får monopol på utenlandskabler og nye skal kabler kun bygges dersom de kan demonstrere samfunnsmessig lønnsomhet, og etter at man har høstet erfaringer med allerede vedtatte kabler.

Utbygging og drift av Johan Castberg-feltet
Arbeiderpartiet var skuffet over at selskapene slo fast at en ilandføringsterminal ikke ville være samfunnsmessig eller industrielt lønnsom ved denne utbyggingen og skuffet over at regjeringen ikke krevde større lokale ringvirkninger. Arbeiderpartiet krevde at ved flere produserende felt, må disse sees i sammenheng med Johan Castberg og en ilandføringsterminal bygges på Veidnes i Finnmark. Vi fikk gjennomslag for dette og andre krav og dannet dermed sammen med regjeringspartiene flertall for plan for utbyggingen og drift av Johan Castberg-feltet.

Kontroll

Pr. 31.12. 2018 er det behandlet totalt 67 saker i Stortingets kontrollkomite, hvorav 29 rapporter fra Riksrevisjonen i tillegg til den årlige revisjonen og kontroll for budsjettåret (Dok 1),

Riksrevisjonens rapporter spenner over et bredt felt: Fra myndighetenes innsats mot arbeidsmiljøkriminalitet, forvaltningen for forsvarssektorens eiendommer og bygg, undersøkelse av fregattvåpnenes operative evne, av hvorledes vergemålsreformen er

gjennomført, av helseregistre som virkemiddel for å nå helsepolitiske mål til Norges internasjonale klima og skogsatsing, for å nevne noe.

Noen saker har vært særlig omfattende. Det gjelder blant annet behandlingen av Riksrevisjonens undersøkelse av Stortingets byggeprosjekt og kommisjonsrapporten om brannen om bord på Scandinavian Star.

Av egeninitierte saker var saken om Statistisk Sentralbyrå grunnlag for betydelig oppmerksomhet, både basert på direktør Christine Meyers avgang og diskusjonen om organisering av virksomheten. Fraksjonen fikk et enstemmig Storting med på at eventuelle endringer av SSBs virksomhet ikke skal finne sted uten forutgående informasjon til og debatt i Stortinget.

Komiteens ansvar er også å behandle de mange grunnlovsforslagene. Komiteen har behandlet i alt 8 forslag til endring av Grunnloven i perioden. Likeledes er det behandlet årsmelding til Stortinget fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings – og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) og årsmeldinger fra Sivilombudsmannen. Komiteen har også nedlagt betydelig arbeid med regjeringens årlige rapport om oppfølgingen av anmodnings- og utredningsvedtak.

Avslutningsvis vil fraksjonen vise til vedtak i komiteen høsten 2016 om å åpne sak om politiets og Forsvarets arbeid med en forsvarlig objektsikring. Saken er fulgt opp både gjennom Riksrevisjonens Dok 1 (2016 – 2017) hvor det ble understreket at de anså det som svært alvorlig at Justis- og Beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet ikke har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret, slik Stortinget har forutsatt og instruksen krever. Under behandlingen våren 2017 ble det vedtatt å be Riksrevisjonen følge opp med en ny rapport for perioden fram til 31.12.2017. Rapporten om objektsikring som viste at Regjeringen fortsatt ikke hadde fulgt opp i tråd med Stortingets forutsetninger, ble behandlet høsten 2018 og førte til sterk kritikk fra et flertall i Stortinget - i tillegg til et mistillitsforslag som samlet 80 av Stortingets 169 representanter.

Kommunal og forvaltning

Det er flere store saker som har preget arbeidet i Kommunal- og forvaltningsfraksjonen i perioden 2017-2018. Både i 2017 og 2018 økte vi i vårt alternative statsbudsjett overføringene til kommunesektoren betydelig ut over regjeringens forslag. Både kommunene og fylkeskommunene ville hatt en bedre økonomisk situasjon med våre kommuneopplegg, og velferdstjenestene lokalt ville blitt bygget ut i et raskere tempo.

Fraksjonen har også arbeidet aktivt med kommune- og regionreformen. I Stortinget har Ap fulgt opp våre landsmøtevedtak og stemt mot tvangssammenslåing av fylker og kommuner. Vi har også etter sist stortingsvalg forsøkt å få vedtakene opphevet uten at et flertall på Stortinget har støttet dette. Høsten 2018 behandlet Stortinget sak om oppgaver til nye regioner der Ap fremmet flere forslag. Stortinget har også behandlet forslag til ny kommunelov der Ap bidro til blant annet at ungdomsråd i kommunene ble lovfestet.

Fraksjonen har vært opptatt av at partiet skal ha en tydelig distrikts- og regionalpolitikk som bygger på vekst og lønnsomme arbeidsplasser i hele landet, likeverdige velferdstjenester over hele landet og godt samspill mellom byene og distriktene. Derfor har vi også i denne perioden i våre alternative budsjett prioritert mer penger på ulike områder til utvikling av arbeidsplasser over hele landet. Fraksjonen har også deltatt i partiets distriktsutvalg.

Boligpolitikk er også en viktig del av fraksjonens arbeid. I våre alternative budsjetter har vi prioritert å styrke de boligsosiale virkemidlene gjennom å øke Husbankens utlånsrammer og

øke bevilgningene til bostøtte. Fraksjonen har også jobbet aktivt med samepolitiske spørsmål og med våre budsjetter ville Sametinget hatt mer penger til å styrke innsatsen på viktige områder for den samiske befolkningen.

Innvandring og integrering

Arbeiderpartiet skal føre en streng, rettferdig og human innvandringspolitikk. Arbeidet i kommunalfraksjonen på innvandringsfeltet har etter valget i 2017 vært preget av arbeidet til migrasjonsutvalget. To medlemmer fra fraksjonen har deltatt i arbeidet med utformingen av innstillingen. Utvalgets arbeid befester verdiene Arbeiderpartiet legger til grunn for utformingen av vår migrasjon- og integreringspolitikk. Verdier som solidaritet og mangfold har vært viktige og målet til utvalget har vært å presentere en politikk som gjør oss i stand til å ivareta vår samfunnsmodell og beskytte de på flukt fra forfølgelse. Gjennom arbeidet med en ny migrasjons- og integreringspolitikk har utvalget lansert en rekke nye tiltak som spesielt på integreringsfeltet som har påvirket utformingen av Aps alternative budsjett. Der kan blant annet nevnes midler til NOKUT for kompetansekartlegging av kvoteflyktninger før ankomst, styrke arbeidet mot sosial kontroll gjennom fylkesvise rådgivere og prioritering av økonomiske midler til frivillige organisasjoner som jobber aktivt mot sosial kontroll.

12. AUF

Mye skjer i løpet av en landsmøteperiode, også i AUF. Siden 2017 har vi utrettet mye som ungdomsparti og ikke minst sammen med Arbeiderpartiet.

For oss i AUF er det naturlig å starte med å trekke frem valgkampen i 2017. Også denne gangen visste vi at sammen med Arbeiderpartiet er vi et maskineri som få kan stille opp mot. AUF vant skolevalget, noe som ga håp om at man kunne vinne tilbake regjeringsmakta. Dessverre gikk det ikke helt som vi håpet på, men innsatsen og stå-på-viljen til laget vårt var det ingenting å si på. Det lover godt for valget senere i år.

For å forberede oss på valgkamp og “kjøre inn” maskineriet vårt arrangerer vi årlig en vårkampanje. Denne avholdes som regel i mai og er der vi tester ut budskap og organisering. Et mål er også å verve og engasjere flere unge til å stå på for valgseier og jobbe for politisk gjennomslag.

De tillitsvalgte i vår organisasjon er vår største ressurs. Et mål i perioden har derfor vært å løfte dem både politisk, men spesielt organisatorisk. Vi ser at innsatsen har båret frukter og vi har flere ulike typer AUFere som stiller til valg i lokallag, fylkeslag og sentralstyret vårt. Dette gjenspeiles også på listene til valget i 2019; hos oss er det plass til alle og alle skal få kunne utvikle seg til å bli den ungdomspolitikeren de ønsker.

Hver sommer fyller vi øya vår, Utøya, med flere hundre ungdommer fra hele landet til sommerens vakreste eventyr. Sommerleiren skal være et politisk verksted og et sosialt møtested. Her skal dagsorden settes og vennskap dannes. Utøya er også en viktig del av historiefortellingen etter 22.juli. Hegnhuset tar imot skoleklasser og lærere til demokratilæring som aldri før og Lysningen besøkes godt av de som ønsker å minnes. I perioden har vi jobbet med hvordan AUF skal ta vare på og fortelle vår historie om hvordan vi reiste oss som organisasjon i dagene, ukene, månedene og årene etter 22.juli 2011. Et viktig arbeid for oss, Arbeiderpartiet og nasjonen.

AUF er en organisasjon i stadig vekst. Høyt medlemstall og mange aktive er viktig for at vi skal kunne gjennomføre vårt arbeid. Slik kan vi finne frem med vår politikk og stå på i valgkampen for et bedre samfunn for alle.

Politikk

AUF har fire satsningsområdet som vi har jobbet med gjennom perioden, som ressursgrupper i sentralstyret har ansvaret for. De fire er Arbeid og utdanning, Likestilling og inkludering, Klima og miljø, og Internasjonalt. Her er en kort oppsummering av arbeidet vårt innenfor disse politiske områdene.

Arbeid og utdanning

Utdanning, fagligpolitisk samarbeid og arbeid har lang tradisjon for å være viktige politiske satsingsområder for AUF. Innenfor feltet har man ansvar for arbeidsliv, utdanning, skatt, privatisering og boligpolitikk, samt det fagligpolitiske samarbeidet. RUTA har brukt mye tid på viktige samarbeidspartnere for oss som fagbevegelsen, Elevorganisasjonen, NSO, fagskoleutvalget, For Velfersstaten, og andre viktige og relevante organisasjoner innenfor feltet. I tillegg har vi deltatt i en rekke paneldebatter på ulike arrangementer om temaer som arbeidsliv, utdanning, skatt og boligpolitikk.

I perioden som har gått har man utarbeidet et skolemanifest som ble vedtatt på landsstyre i 2017. Det har blitt jobbet systematisk med skolepolitikk for å få gjennomslag. AUF har samarbeidet godt med andre organisasjoner på utdanningsfeltet. Privatiseringspolitikk med et spesielt fokus på privatiseringen man ser i utdaninngsløpet og i barnehager har vært prioritert den siste perioden. AUF har utviklet ny politikk på privatisering både av barnehager og av skoler.

AUF har vært en tydelig stemme både innad og utad i partiet for å få en ungdomsrettet og trygg arbeidslivspolitikk. Det har vært viktig for AUF å jobbe frem gode og konkrete forslag for et tryggere arbeidsliv. Det fagligpolitiske arbeidet har vært sentral i alt AUF har gjort. Det har vært et stort fokus både organisatorisk og politisk. Et godt samarbeid mellom AUF og LO er svært viktig. Dette har blitt prioritert høyt på dagsorden i alt arbeidet RUTA har gjennomført i perioden. Ressursgruppe og/eller AUFs ledelse har deltatt på alle arrangementer i regi av fagbevegelsen som vi har blitt invitert til, og vi har prioritert å invitere innledere fra fagbevegelsen i alle forum der RUTA har hatt regi. Vi har også hatt fortløpende kontakt og hyppige møter både med LO ung, men også de fleste ungdomsforbundene. RUTA har også deltatt på en rekke kurs og skoleringer i AUFs fylkeslag og lokallag for å sette fokus på faglige spørsmål og arbeidslivspolitikk.

Likestilling og inkludering

I denne perioden har AUF jobbet spesielt med likestilling, asyl og integrering, samt psykisk helse. Det har vært mange politiske kamper og diskusjoner, men også mye gjennomslag på Arbeiderpartiets landsmøte, i alternative statsbudsjetter og forslag i Stortinget. En økning av fedrekvoten var noe av det første Arbeiderpartiet fikk gjennomslag for etter valgkampen, og AUF har bidratt sterkt til den seieren.

AUF har vært en tydelig stemme på hvordan og hvorfor Norge skal ta sitt ansvar for de som flykter fra krig og konflikt, samtidig som de også skal bli møtt med muligheter for god integrering. I innvandrings- og integreringsdebatten har AUF fått mye gjennomslag, både når det kommer til en øking av kvoteflyktninger, flere integreringstiltak og enslige mindreårige

asylsøkere. Samtidig har også folkevalgte AUFere kjempet for gode integreringstiltak i sine kommuner.

Det ble gjort en stor jobb med fylkene for at AUF skulle få gjennomslag for økning i antall helsesykepleiere landet rundt. En tydelig formulering på Arbeiderpartiets landsmøte gjorde dette til en av AUFs største seire, og det ble en vinnersak for AUF i skolevalgene.

Mest gledelig for denne perioden er at AUF vedtok likestilling- og inkluderingsprogram. Det er over 30 år siden forrige program ble vedtatt, og derfor har det vært en givende oppgave å få utforme det som legger grunnlaget for AUFs politikk for temaet de kommende årene.

Klima og miljø

Klima og miljø har vært høyt på dagsordenen hos AUF den siste perioden. Varig vern av Lofoten, Vesterålen og Senja har vært en viktig sak og her har vi markert oss tydelig. Utvalget har jobbet mye med de politiske spørsmålene knyttet til hvordan vi skal ha grønn og bærekraftig økonomi, samt hvordan vi kan skape nye grønne arbeidsplasser og vri økonomien til fornybarsamfunnet. Andre viktige saker vi har jobbet med på dette feltet er plastforurensing i havet, leterefusjonsordningen og en grønnere transportnæring.

Utvalget har hatt et stort fokus på å knytte sterkere kontakt til miljøvernorganisasjoner, som Natur og Ungdom, Sabima, Cicero og andre. I forkant av landsmøtet ble det vedtatt at organisasjonen skulle behandle et klima- og miljøprogram under landsmøtet i oktober 2018. Dette programmet danner grunnlaget for AUF sin klimapolitikk de neste årene. I tillegg til dette programmet, vedtok vi en uttalelse om hvordan organisasjonen kan bli mer miljøvennlig. Dette programmet danner grunnlaget for AUF sin klimapolitikk de neste årene.

Internasjonalt

AUF er stolte internasjonalister og har i perioden holdt fanen høyt for internasjonal solidaritet. Internasjonal ressursgruppe har særlig jobbet med fire saksområder. Vann og sanitær, våpeneksport, kapitalflukt og skatteparadiser og atomvåpen. Høydepunkt i perioden var når Nobels Fredspris gikk til den internasjonale kampanjen for forbud mot atomvåpen (ICAN), samt at FN-forbudet mot atomvåpen ble åpnet for signering i FN. Dette har vært og vil være en svært viktig sak for AUF også fremover.

Før Arbeiderpartiets landsmøte i 2017 jobbet fylkeslagene med gjennomslag for uttalelser som dreide seg om situasjonen i Palestina og Swaziland, om atomvåpen og om vann og sanitær. AUF beveget Arbeiderpartiet i riktig retning i alle disse spørsmålene, og en utpreget seier for AUF var at Arbeiderpartiet skal anerkjenne Palestina når de får regjeringsmakt. Mye arbeid gjenstår likevel, noe som også gjenspeiles i de internasjonale uttalelsene som ble fremmet på AUFs landsmøte i 2018. Nye politiske tiltak på de fire prioriterte områdene ble vedtatt, og man valgte i tillegg å sette særlig fokus på ignorerte konflikter, herunder Swaziland, Vest-Sahara, Jemen, Kurdistan, Russland og Tsjetsjenia, Myanmar og Tunisia.

Organisasjon

Medlemsvekst

AUF har i perioden opplevd to svært ulike medlemsår. Med en 2017-innspurt preget av de samme trender vi så ellers rundt bevegelsen vår, landet AUF på 13 174 medlemmer. Det er et nivå som ligger godt under det AUF hadde som mål å ligge på, og følgende ble det i 2018 satt inn gode, konkrete tiltak for å øke rekruteringen på kort sikt og medlemsmassens helhet på lang sikt.

Og tiltakene ga resultater. 2018 blir et rekordår for tilstrømming til AUF. Flerfoldige tusen nye medlemmer viser AUF at organisasjonen evner å ta målrettede grep. Med en økning på XX% og et endelig medlemstall på XX XXX går 2018 inn som et av de beste medlemsårene for AUF i nyere tid. Resultatet kommer i stor grad av god vekst over hele landet, særlig i og rundt de større byene.

Valgkamp

Valget i 2017 var et bra valg for AUF, selv om det ikke var like bra for Arbeiderpartiet. Vi vant skolevalget nasjonalt med det beste valgresultatet noensinne for arbeiderpartiet foran et stortingsvalg og fikk 27,8 %. vi vant alle fylker, og vi vant i fylker vi aldri har vunnet før ved stortingsvalg. AUF hadde de beste debattantene, og de beste politiske budskapet. Budskapet vårt – Bedre fremtid sammen – var positivt og rettet mot fremtiden, men samtidig handlet det om forskjellen mellom Høyre og FrP-regjeringen og Arbeiderpartiet. Dessverre fikk ikke AUF god uttelling med å få ungdomskandidater inn på Stortinget siden mange stod på kampplass og det derfor ble stang ut for de fleste.

Sommerleir

I perioden har AUF arrangert to sommerleirer på Utøya, hvor rett under 1000 AUFere fra hele landet har diskutert politikk, forberedt valgkamp og knyttet vennskap for livet. Tema for de to sommerleirene har i stor grad vært Utøya som AUFs øy og bankende hjerte. Med 2017s «Sommerens vakreste eventyr» og særlig med 2018s «Utøya – din egen øy» har AUF trukket de lange linjene bakover til de tidligste leirene på Utøya, og reflektert rundt hva Utøyaleirene skal være i årene fremover. De to siste årene har virkelig vist at AUF har tatt tilbake Utøya

Som Norges største politiske møteplass har det vært viktig for AUF å ha sommerleirer preget av grundige skoleringer, interessante og betydingsfulle talere og mange sosiale arrangementer. Leirer på Utøya skal fungere som en arena for å starte og løfte debatter, men det skal også være en sosial møteplass for ungdom fra hele landet – fra Svalbard i nord, til Lindesnes i sør. Utøyaleirenes program har selvsagt også vært preget av AUFs internasjonale engasjement, med gjester fra hele verden.

Kommunikasjon

Kommunikasjon er et område som vi alltid jobber for å forbedre oss på. I denne perioden har man utviklet de interne kommunikasjonskanalene, og jobbet målrettet med AUFs strategi for å nå ut til andre enn egen medlemmer. Det viktigste som har blitt gjort på dette feltet er arbeidet med sosiale medier. Over tid har man profesjonalisert måten man lager innhold på, og spredt kompetansen til flere ansatte og tillitsvalgte. For oss er det et mål at alle skal kunne lage enkle delebilder og filmer. Målretting av innhold, spesielt gjennom facebook, har også vært et satsningsområde. Hva treffer hvilken målgruppe og hvordan når man ut til dem, er spørsmål man har stilt før en digital kampanje. Vi jobber kontinuerlig med å spisse våre budskap, for å få gjennomslag for politikk og få flere følgere.

AUFs sentralstyre 2016-2018

Leder:	Mani Hussaini	Akershus
Generalsekretær:	Renate Tårnes	Sør-Trøndelag/ Trøndelag
Nestleder:	Ina Alvilde Rangønes Libak	Akershus
Sentralstyremedlem:	Håkon Knudsen	Buskerud
Sentralstyremedlem:	Ingrid Marie Vaag Endrerud	Oppland
Sentralstyremedlem:	Sindre Lysø	Østfold
Sentralstyremedlem:	Marta Hofsøy	Troms
Sentralstyremedlem:	Stig Harlem Harris	Oslo

Sentralstyremedlem:	Astrid Willa Eide Hoem	Møre og Romsdal
Sentralstyremedlem:	Munir Osman Humed Jaber	Oslo
Sentralstyremedlem:	Ellen Reitan	Sør-Trøndelag/ Trøndelag
Sentralstyremedlem:	Eirik Schrøder	Sør-Trøndelag/ Trøndelag
Sentralstyremedlem:	Ronja Bell Breisnes	Hordaland
Sentralstyremedlem:	Snorre Erichsen Skjevrak	Rogaland

AUFs sentralstyre 2018-2020

Leder:	Ina Alvilde Rangønes Libak	Akershus
Generalsekretær:	Sindre Lysø	Østfold
Nestleder:	Astrid Willa Eide Hoem	Møre og Romsdal
Sentralstyremedlem:	Julie Indstad Hole	Trøndelag
Sentralstyremedlem:	Snorre Erichsen Skjevrak	Rogaland
Sentralstyremedlem:	Marta Hofsøy	Troms
Sentralstyremedlem:	Jan Halvor Vaag Endrerud	Oppland
Sentralstyremedlem:	Ronja Bell Breisnes	Hordaland
Sentralstyremedlem:	Gaute Børstad Skjervø	Trøndelag
Sentralstyremedlem:	Hoda Imad	Akershus
Sentralstyremedlem:	Reidar Fugle Nordhaug	Sogn og Fjordane
Sentralstyremedlem:	Agnes Nærland Viljugrein	Oslo
Sentralstyremedlem:	Håvard Sagbakken Saanum	Hedmark
Sentralstyremedlem:	Agnete Masternes Hanssen	Finnmark

AUF-kontoret:
Eilif Swensen, Hermund Kjernli, Karoline Soot, August Hansen, Frida Ripland Moberg, Ingvild Ladegård, Jakob Vorren, Sunniva Bjerkaas, Jan Halvor Vaag Endrerud, Petra Brinch, Eirin Kristin Kjær, Andreas Jansen, Ingrid Resell Krogstad, Lara Rashid og Kristoffer Hansen.

Dagsorden Innstilling om beretningen
Lederen i Fullmakts- og beretningskomiteen, Even Tronstad Sagebakken, la på vege av komiteen fram følgende innstilling om beretningen:

Fullmakts- og beretningskomiteen har gjennomgått partiets beretning for perioden 1.1.2017 – 31.12. 2018, og fremmer følgende innstilling:

Beretningen for 2017 og 2018 gir en bred oversikt over partiets virksomhet i perioden. Den politiske virksomheten har vært drevet i tråd med partiets program og aktivitetsplaner. Arbeidet har vært preget av forberedelsene og gjennomføringen av Stortingsvalget 2017 og landsmøtet i år. Komiteen vil bare trekke fram noen enkelte områder fra beretningen:

Arbeiderpartiets 66. ordinære landsmøte ble avholdt i Oslo 20.-23. april 2017. Landsmøtet behandlet over 1 300 forslag og vedtok flere uttalelser i tillegg til nytt partiprogram.

Ved utgangen av siste periode var 33 personer ansatt ved partikontoret, herav en valgt. 6 politiske rådgivere har permisjon fra partikontoret. 13 ansatte har sluttet i perioden. Partiet har arbeidsgiveransvar for 20 fylkessekretærer. 2 fylkessekretærer har permisjon, mens de er ordførere. 5 Fylkessekretærer har sluttet i perioden.

Når det gjelder organisasjonsarbeidet så vil komiteen trekke fram at partiet har satset på grunnskolering av tillitsvalgte med egen utviklet kurs. Det totale deltakerantallet har passert 1000 tillitsvalgte, og er det største skoleringssatsingen i partiets regi siden midten av 1990-tallet. Mange av våre kommune- og fylkespartier har brukt mye tid til sammenslåingsprosess av kommune- og fylkespartier i forbindelse med kommune- og regionreform. Komiteen vil bemerke en korrigering i beretningen vedrørende fylkessammenslåing. Agder Arbeiderparti har slått seg sammen i perioden, mens Vestland Arbeiderparti har fattet vedtak om sammenslåing mellom fylkene innen 1. kvartal 2019.

Inn i 2017-2018 nådde #metoo-kampanjen Arbeiderpartiet for fullt. Komiteen vil bemerke at det ble opprettet et utvalg ledet av Pål Lønseth som fikk i mandat å utvikle nye og mer dekkende retningslinjer for vår holdning og håndtering av disse sakene.

Når det gjelder politikkutvikling så har komiteen merket seg at man har brukt erfaringene fra valgkampen i 2017 til å identifisere seg på politikkområder hvor det var behov for å utvikle ny politikk, som supplement og utvidelse av partiprogrammet for perioden. Partiet har hatt ekstra fokus på å forberede og heve kompetansen i et utvalg kommunepartier som har deltatt på modell- og ressurskommuneprosjekt.

I 2017 endte medlemstallet på 53 323 betalende medlemmer, en tilbakegang på 1533 medlemmer fra 2016. Ved årsskiftet 2018 hadde partiet 51 173 betalende medlemmer. Ved en glipp har ikke medlemstallet for AUF for 2018 med i beretningen. Medlemstallet for AUF ved årsskiftet i 2018 var på 14 422, en prosentvis økning på 9,47 %.

Partiet har i løpet av perioden gått inn for anskaffelse av nytt medlemssystem. Etter en utfordrende oppstart så ser vi nå at systemet fungerer bedre og at det vil gi bedre kunnskap om våre medlemmer for kommunepartiene og bedre løsninger for kontingentoppfølging.

I perioden har vi styrket og profesjonalisert partiets digitale innholdsarbeid, med en økt egenproduksjon av film, foto og grafiske elementer. Innhold til egne kanaler, slik som film, foto, grafisk og tekst, produseres nå i all hovedsak med interne ressurser. Sentralstyret har vedtatt partiets strategi for interkommunikasjon, og implementering av tiltak som følger av denne er i gang.

Hovedmålet med Stortingsvalget 2017 var å ha et flertallsgrunnlag å styre sammen med i Stortinget. Dette nådde vi ikke og den borgerlige regjeringen ble gjenvalgt. Arbeiderpartiet fikk 800 947 stemmer og 49 mandater på Stortinget. Det ble gjennomført en grundig evaluering i etterkant med blant annet velgerundersøkelse og medlemsundersøkelse.

Med dette legger fullmakts- og beretningskomiteen frem partiets beretning for perioden 2017 til 2018.

Oslo, 3. april 2019

Even Tronstad Sagebakken/s/ Tone Merete Hauk-Hansen/s/ Tove Elise Olsen Frøland/s/
Leder

Shoaib Karim Naeem/s/
sekretær

VEDTAK: Fullmakts- og beretningskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Sak 4 - INNSTILLING FRA KONTROLLKOMITEEN v/Kjell Engebretsen, leder **(18:43-18:52)**

Kontrollkomiteen består av:

Kjell Engebretsen
Karl Erik Høegh
Gunda Johansen

I samsvar med Regnskapsloven av 1998 og i henhold til partiets vedtekter behandler Landstyret partiets regnskaper og årsberetninger. Kontrollkomiteen har avgitt sine årsberetninger til Landstyret for regnskapene for 2017 og 2018. Revisors beretning er også avgitt til Landsstyret.

Kontrollkomiteen står ansvarlig overfor Landsmøtet. Oppgaven til Kontrollkomiteen er å kontrollere om de økonomiske disposisjoner som er foretatt er i samsvar med gjeldende vedtekter og vedtak fattet i styrende organer. Kontrollkomiteen har hatt tilgang til alt relevant materiale og fått svar på de spørsmål som er stilt. Kontrollkomiteen har gjennomgått Sentralstyrets og Landsstyrets protokoller. Arbeidet med økonomiforvaltningen foregår etter gjeldende lover, regler, retningslinjer og vedtak. Samarbeidet mellom ledelsen, kontrollkomiteen, revisor og økonomileder har vært godt. Kontrollkomiteens ansvar overfor Youngstorget Eiendom AS gjelder kun forvaltning av partiets interesser.

Kontrollkomiteen legger frem beretning for 2 år for Landsmøtet. Dette gjelder både for Arbeiderpartiet og for konsernet. I konsernet inngår Arbeiderpartiet og Youngstorget Eiendom AS. Youngstorget Eiendom AS driver med utleie av kontorer og forretningslokaler.

I løpet av 2017 hadde Kontrollkomiteen 1 møte.

Arbeiderpartiets regnskap for 2017 viser et overskudd på kr. 493.860. -
Egenkapitalen er på 57,4 millioner kroner og tilsvarer 75,7 % av totalkapitalen
Konsernet fikk i 2017 et overskudd på kr. 2.139.608,-
Egenkapitalen i konsernet er på 59,9 millioner kroner og tilsvarer 38,5 % av totalkapitalen.

I løpet av 2018 hadde Kontrollkomiteen 1 møte.

Arbeiderpartiets regnskap for 2018 viser et overskudd på kr. 7.884.667. -
Egenkapitalen er på 65,3 millioner kroner og tilsvarer 76,9 % av totalkapitalen
Konsernet fikk i 2018 et overskudd på kr. 9.364.713,-
Egenkapitalen i konsernet er på 68,5 millioner kroner og tilsvarer 42,7 % av totalkapitalen.

Kontrollkomiteen ser det slik at Arbeiderpartiet har en god økonomi med basis i en sterk egenkapital. Egenkapitalen er styrket i perioden. Det viser at partikontoret har hatt sterkt fokus på økonomistyringen og greid å kutte faste kostnader for å få den daglige driften inn på et bærekraftig nivå.

Arbeidet med økonomiforvaltningen foregår etter gjeldende lover, regler, retningslinjer, vedtekter og vedtak.

Kontrollkomiteen legger med dette fram sin beretning for 2017 og 2018 for Landsmøtet til godkjenning.

Oslo, 5.4.2019

Kjell Engebretsen	Karl Erik Høegh	Gunda Johansen

Leder

VEDTAK: Beretningen enstemmig vedtatt

SAK 5 - INNKOMNE FORSLAG

1. Utdanning

3 Barnehager utbytte

Larvik Arbeiderparti

Forslag: Det settes tak på utbytte fra barnehagedriften der private kommersielle aktører er leverandør, og det må settes samme krav til private, kommersielle drivere som offentlige barnehager når det gjelder åpningstider, lønn/pensjon og opptak.

Begrunnelse: Store aktører innen privat, kommersiell barnehagedrift etablerer seg for å kunne ta ut store overskudd, enten direkte eller gjennom eierstruktur som gjør det mulig. Mange har heller ikke samme krav til lønn/pensjon, åpningstider eller opptak, og det må kunne stilles samme krav til dette.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

6 Bedre og billigere SFO

Larvik Arbeiderparti

Forslag: Ha makspris på SFO og søskenmoderasjon for de som har SFO-barn og barnehagebarn.

Begrunnelse:

Prisen på SFO er nå høy i store deler av landet, og tilbudet ivaretar ikke våre intensjoner med hva SFO skal være alle steder. Mange foreldre må velge bort SFO hvis de har barnehagebarn i tillegg å betale for. Dette bør samordnes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

7 Lavere makspris i barnehage

Larvik Arbeiderparti

Forslag: Larvik Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal senke maksprisen for barnehageplass.

Begrunnelse: Da arbeiderpartiet satt i regjeringen ble maksprisen senket fra 2.750 kroner til 2.300 kroner. I 2019 er prisen økt til 3.040 kroner. Barnehagene er en av de mest utjevnende tiltak i samfunnet, og en arena for læring og sosialisering, uavhengig av foreldrenes økonomi. Maksprisen bør ned til 2009-nivå – med en prisjustering vil prisen i dag være på cirka 2.700 kroner.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

11 Økt bevilgning til forskning for å identifisere og forklare fattigdom

Korsvoll Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker å bevilge et fast årlig tilskudd øremerket forskning for å identifisere og forklare årsaker til økende ulikhet og fattigdom, og å utvikle tiltak som effektivt motvirker fattigdom og økende ulikheter.

Begrunnelse: I september 2018 lanserte Social Metrics Commission i England en rapport der de presenterte et mål på fattigdom som alternativ til EU-målet, som definerer en husholdning med nettoinntekt under 60% av median som fattig. Vi bør legge til rette for tilsvarende forskning i Norge.

EU-målet er sterkt bundet til median inntekt, noe som kan gi noen merkelige utslag. Dessuten er målet for simpelt, og kan ikke brukes til å forklare årsaker til vedvarende fattigdom.

De to største utfordringene i Norge de neste tiårene vil være klimaendringer og sosiale forskjeller. Vi bør se på muligheten til å gjøre et tilsvarende arbeid i Norge. Arbeidet bør gjentas og oppdateres med jevne mellomrom.

I dag vet vi mye om fattigdom, samtidig er informasjonen fragmentert. Vi har statistikk på inntekt, helse og omsorgsbehov, men mangler overblikk og kjennskap til samspillet mellom dem. Risikoen for huller er stor. Skal vi bekjempe fattigdom, må vi sørge for god kunnskap om hvorfor noen er og forblir fattige.

Vi må få muligheten til å svare på spørsmål som:

- Øker sannsynligheten for å bli i varig fattigdom desto lenger du står i det?
- Er det forskjell mellom bygd og by?
- Er det fattigdom i seg selv, eller er det andre forhold som gjør det vanskelig å komme ut av fattigdom?
- Er husholdninger med medlemmer med funksjonshemninger eller kronisk sykdom mer sannsynlige å leve i varig fattigdom?
- Hvor mye mer koster det å ha et barn med funksjonshemning eller kronisk sykdom? (i England er svaret £570 i måneden)
- Hva betyr det å eie egen bolig? Selv uten å ha realisert eventuell gevinst ved salg? Kort fortalt, vil to husholdninger med samme månedlige boutgifter inkludert avdrag

Arbeidet kan utføres av en eksisterende organisasjon, som SSB eller NOVA, kan gå på rullering fra gang til gang eller det kan oppnevnes en ny kommisjon hver gang modellen skal oppdateres.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

24 Innføre matservering hver dag i barnehagene

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag: Det er makspris på oppholdstiden i barnehagene og det er opp til hver kommune å legge til kostpris for matservering i barnehagene. Arbeiderpartiet vil at alle barnehager innfører matservering hver dag i barnehagene og at denne inngår som en del av maksprisen.

Begrunnelse: I et folkehelseperspektiv vil matservering i barnehagen kunne bidra til å sikre alle barn et sunt, næringsrikt og variert kosthold i barnehagetiden. I et likeverdighets- og utjevningsperspektiv vil det være et godt tiltak å gi alle barn i barnehagen det samme mattilbudet. Selve måltidet kan være en viktig pedagogisk aktivitet, og det å samles rundt et felles matbord kan gi barn og ansatte gode opplevelser og felles referanserammer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

40 Styrke logopedtilbudet i kommunene

Aurskog-Høland Arbeiderparti

Forslag: Aurskog-Høland Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal lede an å skape ny politikk for alle mennesker som sliter med taleflyt. Logopedtilbudet i kommunene må styrkes og det bør være et nasjonalt logopedløft. Arbeiderpartiet bør vise vei i dette arbeidet. Aktuelle tiltak kan være en logopedreform, øremerkemidler til kommunen og sette krav at alle kommuner skal ha egen logoped eller samarbeid med andre kommuner for å skape et godt tilbud.

Begrunnelse: Det er ingen oversikt over antall logopeder i kommunene og hvor godt tilbudet er for barn, unge og voksne. Det har kunnskapsminister Jan Tore Sanner (H) bekreftet i et skriftlig svar til stortingsrepresentant Tuva Moflag (Ap). Å ha god taleflyt er viktig for det sosiale liv, i tillegg til utdanning og arbeid. Å få hjelp tidlig har forandret liv og kan gjøre det for mange flere. Styrking av det kommunale tilbudet vil gjøre at kommunene kan tilpasse forholdet etter behovet. Vi må gi en stemme til de som ikke har en stemme.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

52 Skolegudstjenester
AUF i Akershus

Forslag: AUF i Akershus mener at arbeiderpartiet skal innføre aktiv påmelding til gudstjenester i regi av skolen, og at man får tilsvarende mulighet til å besøke andre gudshus, som for eksempel moskeer eller synagoger, i andre høytider.

Begrunnelse: Før jul hvert år arrangerer mange skoler i Norge gudstjenester. Dette skaper en årlig debatt om kristendommens, og religionens rolle i den norske skolen. For mange er tradisjonen i dette viktig, og det kan også sees på som positivt for flere fra andre religiøse ståsteder å få bli med og oppleve en viktig kristen tradisjon. For andre har det sekulære aspektet blitt mer og mer sentralt i debatten. For AUF er det viktig å finne gode løsninger som kan gagne alle, og da er det viktig å se nyansert på saken. AUF i Akershus mener derfor at man skal endre ordningen, og innføre en aktiv påmelding til skolegudstjenester. På denne måten vil man sikre en viss avstand mellom religion og skole, samtidig som tilbudet fortsatt eksisterer for de som vil benytte seg av det. I tillegg vil man tilby tilsvarende muligheter til å besøke andre gudshus i andre høytider. For eksempel moskeen under Ramadan, eller lignende. På en slik måte vil det pedagogiske aspektet også styrkes for elevene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

54 Kombinere studier og yrkesutdanning med fødsler
Eidsvoll Arbeiderparti

Forslag: Eidsvoll Arbeiderparti vil at studier og yrkesutdanning bør legges til rette slik at det er enklere å kombinere dette med fødsler. Samtidig må de økonomiske betingelsene være de samme om en studerer eller er i arbeid.

Begrunnelse: Skal et samfunn overleve så må rekrutteringen fungere. Skal folketallet opprettholdes så må det fødes over to barn per kvinne. I dagens samfunn er likestilling selvsagt, og en innretter samfunnet slik at det skal være mulig å være yrkesaktiv og ha barn samtidig. Langt på vei er dette løst ved gode permisjonsordninger og lønnsforhold, samt nok barnehager.
Men i praksis viser det seg at jobbsøking og start på yrkeslivet tross alt ikke er en god kombinasjon med barnefødsler. Disse utsettes derfor til en er godt i gang med yrkeskarrièren.
Dette har resultert i historisk lav fødselsrate. Samt historisk høy alder på fødende kvinner, med negative konsekvenser både for mor, barn og samfunn. Skal denne situasjonen endres mener vi to faktorer i vårt forslag er vesentlige.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

62 Lærlingeplass må følge utdanningsløpet
Indre Østfold Arbeiderparti

Forslag: Yrkesfagutdanningen må ha en kobling mellom teoretisk læring og lærlingeplass.

Begrunnelse: Skolen må være forpliktet til å bistå med å skaffe lærlingeplass, slik at utdanningsløpet først er ferdig når også læretiden er fullført. For mange unge faller utenfor og ikke fullfører utdanningen samtidig som mange bransjer har mangel på fagarbeidere. Dette må i større grad være i regi av det offentlige.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

64 Digitalt løft i skolene

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderparti ønsker en økt satsning på digitale verktøy i skolene.
Det ses på muligheten for en engangsbevilgning til investering i digitale verktøy til alle kommuner/fylkeskommuner for å sikre et likt utgangspunkt for alle elever.

Begrunnelse: Slik situasjonen er i skole-Norge i dag, er det opp til den enkelte kommune og de ulike kommuners prioriteringer hvorvidt skolene har nettbrett/pc til alle elever. Vi lever i dag i et digitalt samfunn, og for å sikre at alle barn får de samme mulighetene til å lære og arbeide på digitale plattformer mener vi at det må gjøres et digitalt løft for skolen-Norge. Sarpsborg Arbeiderparti vil derfor at det gis en engangsbevilgning til alle kommuner for å sikre et likt utgangspunkt slik at alle elever får nettbrett/pc til bruk i skolehverdagen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

66 Skolehverdagen

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag: Skoledagene i grunnskolen utvides.
Alle barn og unge får et måltid i løpet av skoledagen.
Aktivitetsskolen/SFO inkluderes i skolehverdagen.

Begrunnelse: Sarpsborg Arbeiderparti vil at det primært ses på en ny skolereform som tar med seg innspillene som kommer i evalueringen av 6-åringenes hverdag i skolen (Reform - 97). Sarpsborg Arbeiderparti mener at det trengs en endring i skolehverdagen for å tilpasse skolen og barna og unges skolehverdag til den tiden vi lever i, hvor repetisjon og gjennomgang av fagstoff kan gjøres i skoletiden. Barn og unge er fremtiden, og i deres skolehverdag legges fundamentet for generasjonene som kommer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

83 Livslang læring

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal arbeide for at vi har utdanningssystemer som gir arbeidstakere rett til utdanning.

Begrunnelse: Kompetanse er det viktigste grunnlag for verdiskaping og utvikling av velferds-samfunnet. Dersom velferden i samfunnet skal sikres, må vi ha et utdanningssystem, inkludert en arbeidslivstilpasset fag- og yrkesopplæring som har høy kvalitet. Utdanning er nøkkelen til både integrasjon, inntekt, følelse av mestring og helse. Ulikhet i utdanning fører til ulikhet i arbeid og levekår. Det skal lønne seg å ta en utdannelse, da økt utdannelse er av avgjørende betydning for den enkelte og samfunnsutvikling, produktivitetsvekst og fortsatt utvikling av innovasjon og konkurranseevne. Norge må satse et utdanningssystem hvor kvalitet i alle ledd vektlegges og hvor det gjøres attraktivt å være lærer for våre barn, unge og andre som er brukere av våre utdanningsvirksomheter. Muligheten til å erverve kompetanse, autorisasjon og videreutdanning må stimuleres ved at også dette vektlegges lønnsmessig og forplikter arbeidsgiver ved stillings- og lønnsvurdering. Her må det legges til grunn at realkompetanse kan opparbeides gjennom lønnet eller ulønnet arbeid, utdanning, organisasjonserfaring eller på andre måter. Livslang læring må realiseres i et samspill mellom individuelt initiativ, Tilrettelegging på arbeidsplassen og offentlig støtte.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

89 Kunnskap i skolen

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil innføre mer kunnskap om arbeidsliv i skolen

Begrunnelse: Skolen skal gi læring og kunnskap til elever for at de i fremtiden skal kunne leve selvstendige liv. Det er viktig for arbeidslivet at elever har kunnskap om hvordan arbeidslivets spilleregler er, samt hvordan elever kan forberede til møte med arbeidslivet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

90 Ungt entreprenørskap

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil øke støtten til ungt entreprenørskap, samt motiverer kommunene til å i større grad ta del i programmet.

Begrunnelse: Øke elevenes forståelse for arbeid og næringsliv, demokrati, kreativitet og entreprenørskap.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

93 Helsesykepleier

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderparti vil etablere en kompetansestrategi for utdanning av flere helsesykepleiere, samt gi rom for kommunene til å ansette flere av denne yrkesgruppe i skolene våre.

Begrunnelse: Helsesykepleiere er en viktig del av unges liv og spesielt i et forebyggende perspektiv om psykisk helse. Desto viktigere er yrkesgruppen en god støtte rundt læreren som er avgjørende for elevenes læring og utvikling.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

99 Gratis barnehage for alle

Grünerløkka Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- innføre gratis barnehage for alle barn i Norge fra ett til fem år i løpet av neste fireårsperiode.

Begrunnelse: Barn som går i barnehage gjør det bedre på skolen og har en sterkere tilknytning til arbeidslivet senere i livet. For foreldre og særlig aleneforeldre betyr barn i barnehage at man kan jobbe mer og sikre inntekter til husholdningen. Barnehage har særlig stor betydningen for læring hos barn fra lavinntektsfamilier og barn med minoritetsbakgrunn. Når verdifulle arena er tilgjengelige for de fleste, men ikke alle er det positivt at mange får muligheter de før ikke hadde, men uheldig at noen står igjen.

Innføring av ordninger som gratis kjernetid i barnehagen viste at blant minoritetsspråklige barn i Oslo deltok ti prosentpoeng flere enn før. I foreldrebetalingen er det nå utviklet et komplisert og sammensatt regelverk for moderasjonsordninger og inntektsgrenser som er vanskelig å sette seg inn i. Inntektsgrenser og behovsprøvde ordninger for dem med svak økonomi er en billigere ordning for samfunnet på kort sikt, men har flere store nedsider. Ordninger som gjelder alle varer lenger, har bredere støtte i befolkningen, unngå mistillit til velferdsstaten og kutter kostnader til kontroll og administrasjon.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

105 Få slutt på homo som skjellsord

Homonettverket

Forslag: Arbeiderpartiet mener at alle skoler og barnehager har en plikt til å forebygge, undersøke og avdekke mobbing og krenkingen i læringsmiljøet. Det må iverksettes tiltak for å få bukt med bruken av homo som skjellsord.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

106 Kjønns- og seksualitetsmangfold inn i seksualundervisningen

Homonettverket

Forslag: Arbeiderparti ønsker å fornye og forbedre seksualundervisningen til å også omhandle kjønns- og seksualitetsmangfold, grensetting, relasjoner og ansvar.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

112 Arbeiderpartiet må sikre Vikingearven

Fredsforum

Forslag: AP må sørge for å finansiere redningen av vikingskipene de unike gjenstandene fra Oseberg og Gokstad gravene og sikre utvidelsen av Vikingskipsmuseet på Bygdøy. AP må også være pådrivere for at Norges unike Vikingetidsarv fra kongegravene i Vestfold til høvdingsetet på Borg i Lofoten og Vikingeskattene på Bygdøy blir innskrevet på UNESCOs Verdensarvs liste.

Begrunnelse: Situasjonen for Vikingskipsmuseet er akutt etter Regjeringens budsjett ble fremlagt uten bevilgninger til å sikre Norges mest kjente kulturminner. Vikingskipene står i fare for å gå i oppløsning og den manglende bevilgningen kan også resultere i stenging av en av landets viktigste turistattraksjoner og kulturminnesmerker. AP må sikre et internasjonalt fokus på Vikingearven ved å initiere at Norges vikingeminnesmerker blir en del av Unescos Verdensarvliste. Den blåblå Regjeringens manglende ansvar i denne saken viser at norske myndigheter ikke anerkjenner de store verdiene vikingearven representerer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

125 Søkere til videregående skole med voksenrett må sikres elevplass ved primærskole

Sunndal Arbeiderparti

Forslag: Sunndal Arbeiderparti mener at søkere med voksenrett, som søker ordinær videregående opplæring i ordinær videregående skole, må sikres elevplass på lik linje med søkere med ungdomsrett. Søkere med voksenrett må tas med i beregningsgrunnlaget ved dimensjoneringen av størrelsen på klasser og antall klasser i de videregående skolene.

Begrunnelse: Det er mange voksne som ønsker å ta videregående utdanning i ordinær videregående skole. Mange av disse er flyktninger som trenger en utdannelse for å komme i arbeid. Dessverre er ikke rettighetene til søkere med voksenrett like sterke som for de med ungdomsrett. Søkere med voksenrett står bakerst i køen, og får kun elevplass dersom det er ledige elevplasser i klassene etter at de med ungdomsrett er tildelt plass. I noen tilfeller blir ikke klasser startet opp fordi det er for få med ungdomsrett. Dette på tross av at klassen hadde hatt nok elever for oppstart dersom søkerne med voksenrett hadde blitt regnet med. Søkere med voksenrett, som av de nevnte årsakene ikke får tilbud om plass ved den videregående skolen de har søkt, får dermed tilbud om elevplass på en annen videregående skole, ofte langt fra primærskolen. Da de fleste av disse søkerne er familisert og har små

barn i barnehage og skole, er det ikke aktuelt å takke ja til tilbudet om elevplass langt hjemmefra. Dermed får de ikke tatt utdannelsen de trenger for å komme i arbeid.

Sunndal Arbeiderparti mener det må tas et nasjonalt grep og rettes opp i denne uretten ved å likestille søkere med voksenrett med ungdomsrett, og at disse søkerne til sammen blir lagt til grunn ved dimensjonering av linjetilbudene ved de videregående skolene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

131 Private barnehager
Bjerkreim Arbeiderparti

Forslag: Private barnehager skal betale samme pensjonssats som de kommunale for å bli økonomisk likebehandlet.
Kommunen skal ha forkjøpsrett til pris fastsatt ved takst dersom en privat barnehage skal selges.

Begrunnelse: Kommunen har ansvaret for barnehagene. Likebehandling er et viktig prinsipp. Reell likebehandling blir derfor viktig og riktig.
Kommunen skal ha mulighet for å sikre seg kontroll over barnehagene i kommunen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

132 Den praksisnære skolen.
Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag: De praktisk-estetiske fagenes status, betydning og viktighet må heves. - Flere valgfag i ungdomsskolen.

Begrunnelse: Hvis du spør en elev hvilket fag han/hun liker best på skolen er svaret ofte de praktisk-estetiske fagene, der elevene får utviklet seg kreativt og brukt hele seg selv. I dag oppleves skolen for mange som altfor teoritung. Det må bli mer fokus på hva elevene skal bruke kunnskapen de lærer rent praktisk. Men fokuset på norsk, matematikk, engelsk og naturfag dominerer som de "viktigste" fagene, også med tanke på videreutdanning for lærerne.

(Et samlet Storting gikk inn for i 2015 for å øke kompetansekrava i engelsk, norsk og matte. Det betyr at mange lærere blir avskiltet i 2025. Det har gjort at mange lærere som nå videreutdanner seg i fagene matematikk, norsk og engelsk. Det er derfor vanskelig å understreke viktigheten å etterutdanne seg i de andre fagene, som ikke blir likestilt.) Så det må sikres at lærere som kan bli avskiltet i 2025 ikke forblir ukvalifiserte lærere. Man må utvikle systemer for å se på reel kompetanse, ut ifra erfaring.

Elevene må få oppleve mestring i sin skolehverdag. Det må derfor innføres flere valgfag og mulighet til flere praksisdager på ungdomsskolene for å gi elever kjennskap og kunnskap om arbeidslivet.

Et annet tiltak er å innføre arbeidslivets skolesekk fra 5.trinn på alle skoler, med skolebesøk flere ganger i året.

I samsvar med de nye læreplanene som kommer i 2020, bør AP være tidlig ute på banen med å støtte opp om den overordnete delen av læreplanen og fokuset på tverrfaglighet, dypbelæring og kritisk tenkning, på tvers av alle fag.

Skolen må få mindre målkrav til seg, da alt som skal lærer på skolen ikke kan måles i tall. Politikere må ikke hive seg på trender og synse, skolen skal være drevet på forskningsbasert kunnskap.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

133 Helhetlig utredning om fysisk aktivitet i skolen.

Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet vil sette i gang en helhetlig utredning om fysisk aktivitet i skolen.

Begrunnelse: Ved noen skoler praktiseres fysisk aktivitet ikke overhodet, noen steder med ufaglærte og noen steder med pedagoger, noen steder bare på noen trinn. Fysisk aktivitet kan føre til at klassens dynamikk ikke blir forverret, da det ikke er redegjort for hva slags tilbud vi skal gi og hvem som skal lede det. Det må settes av ressurser, og mål og mening til dette. Innholdet i faget må bli tydeligere og derfor er det behov for en utredning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

134 Det må utredes hva AKS er og skal være. Hvor vil vi med AKS i et langsiktig perspektiv?

Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag: AKS bør ikke være skolefokusert. AKS skal være et tilbud etter skolen, med fokus på det sosiale, kreativitet, hvile og fysisk aktivitet. Mange elever synes allerede at skoledagen er lang nok, og trenger å få lov til å være barn, uten at læringsmål skal integreres på alle arenaer de ferdes. Samtidig har finansieringen av AKS vært en utfordring for driften mange steder, så her må andre løsninger utredes. Det må til slutt også innføres kompetansekrav for de som jobber i AKS, og videreutdanning for de som allerede er i jobb.

Kommunene har i dag stor frihet til å selv bestemme innholdet i AKS. Oslo Ap støtter intensjonen i forslaget, men er skeptiske til omfattende nasjonale bestemmelser for hvordan kommunene skal drive AKS.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

135 Mer fleksibel overgang: Barnehage – Barneskole

Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag: 1.klassingene må få "lekeåret" sitt inn i skolen tilbake. Det må innføres gode systemer for overgang barnehage-skole. Det må utredes om barn født seint på året skal få starte et år seinere på skolen.

Begrunnelse: Vi ser at stadig flere elever sliter i skolen og faller fra, og blir skoletrøtte. Det puttes stadig mer inn i skolen av hva elever skal lære, men ingenting tas ut. Helt fra barna er små skal de lære på normert tid, og alle skal nå samme mål. Det er ikke tilpasset opplæring. Barn i 1.klasse trenger først og fremst å lære å gå på skolen, lære å leke og være sosiale, og være i aktivitet. I dag er ikke det tilfelle. 1.klassingene må få lov lære å samhandle og leken skal være det fremtredende i læringen hele det første året. Målfokuset de første skoleårene må bort, og elevene må få oppleve mestring gjennom sin naturlige utvikling.

Det er i dag store forskjeller mellom skolene hvordan overgangen barnehage-skole foregår. Det bør innføres et nasjonalt system som gjør overgangen smidigere.
Det er stor forskjell på barns utvikling ifht når de er født på året, og muligheten bør være åpen for barn som man ser kan ha godt av å starte et år seinere i skoleløpet, skal kunne det.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

136 Mentor-ordning for nye lærere

Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag: Hver nyutdannet lærer skal ha en mentor med kvalifisert veilederfunksjon sitt første arbeidsår.

Begrunnelse: Vi vet at halvparten av de som utdanner seg til lærere, velge å ikke jobbe i skolen. Vi må prioritere å jobbe med rekruttering til skolen og heve statusen og omdømmet til alle som jobber i skolen, spesielt hos de nyutdannede slik at de fortsetter i yrket. Derfor er det helt nødvendig med en mentor-ordning for nye lærere det første arbeidsåret.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

138 Gratis SFO/AKS

Vestfold Arbeiderparti

Forslag: Gratis SFO/AKS som et ledd i utvidelse av skolehverdagen.

Begrunnelse: SFO er dyrt. I dag er foreldrebetalingen for en SFO-plass nærmere 3.000 kroner (heltid), og koster like mye som en barnehageplass. Dette er et tilbud for skoleelever før skoletid og etter skoletid. SFO bør være en universell ordning som tilbys til alle barn. For barnefamilier med barn både i barnehage og SFO er de månedlige kostnadene på 6.000 kroner, i tillegg kommer kostpenger. Et stort innhugg i familieøkonomien til veldig mange.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

141 Flere yrkesgrupper inn i skolen
Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag: Flere yrkesgrupper i skolen: Det må være økonomisk handlingsrom for skolene når som helst på året å sette inn voksenpersoner i ulike yrkesgrupper i skolen raskt på plass når det trengs, som barne- og ungdomsarbeidere og miljøarbeidere. Ufaglærte assistenter og andre som i dag ofte følger de mest utfordrende elevene uten ekstra ressurser i et klasserom må få veiledning.

Begrunnelse: Dette vil både gi elevene mer hjelp og faktisk kunne tilby eleven tilpasset opplæring, og gi lærerne tid til å være lærere. De elevene som utfordrer mest i klasserommet og forstyrrer ordinær undervisning må få tilstrekkelig hjelp. I dag "brannslukkes" det som regel når en elev agerer, ved å settes inn en ufaglært assistent en periode for "å løpe etter" denne eleven. Dette er elevene som ikke kvalifiserer til spesialundervisning men heller ikke klarer å følge ordinær undervisning.

Skolen i dag utjevner ikke forskjeller og vil fortsette å skape elever som faller fra, hvis vi ikke setter inn flere yrkesgrupper og mer profesjonell hjelp i skolen.

AP vil styrke skolenes økonomi og gi ressurser til at skolen, ledelsen og den enkelte lærer får rask profesjonell hjelp til enkeltelever som strever, utfordrer og som har vanskeligheter med å følge vanlig undervisning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

163 Videregående skole
Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet bør jobbe med å utjevne forskjeller mellom hjemmeværende og borteboende elever på videregående skole.

Begrunnelse: Loppa Arbeiderparti er opptatt av at borteboende elever skal få økt økonomisk støtte i form av stipend. Når barnefamilier har ungdommer som skal begynne på videregående skole vil mange familier vurdere å flytte fra kommunen for å komme nærmere skole. Vi har med økt bekymring sett at dette skjer i vår kommune. Utgifter og stipend øker ikke proporsjonalt. Vi mener det er viktig å bidra til å stoppe denne utviklingen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

173 Opplæring i bruk av smarttelefon som et enkelt tiltak mot digital utenforskap
Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Alle bør få mulighet til å være med inn i den digitale hverdagen der alle kan få fullt utbytte av det fantastiske hjelpemiddelet som en smarttelefon faktisk er. Nå er det viktig at

kommunene tar sitt ansvar og sørger for opplæring i bruken av smartteknologi til alle som har behov for det.

Begrunnelse: Smarttelefonen kan bli det viktigste hjelpemiddelet i hverdagen for eldre og svaksynte. Den er riktignok liten og nett, men den kan revolusjonere deres måte å holde kontakt med omverdenen på. Med smarttelefonen holder man kontakten med kollegaer, venner, familie, leser aviser og svarer på e-post, kjøper og selger, betaler for pølser og brus under en fotballkamp, hører på lydbok og sjekker rutetabellen for kollektivtransport.
Når så mye er lagt opp til selvbetjening både i det offentlige og private, så må alle som trenger det få muligheten til å være med i den digitale utviklingen. Vi vet at den digitale hverdagen er kommet for å bli.

Ansvaret ligger i dag på voksenopplæringen i kommunene under spesialundervisning for voksne, og spesielt opplæringslovens § 4A-2. Her står det at opplæringen skal være knyttet til daglige gjøremål, f.eks. slik som lese- og skriveferdigheter. Dette beskriver presist opplæring i smarttelefon. For å bruke en smarttelefon må eldre og synshemmede på mange måter begynne å lære seg å lese og skrive på nytt. For å manøvrere med for eksempel en talesyntese på telefonen må man bruke et berøringsspråk på skjermen. Dette berøringsspråket må læres.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

180 Studiefinansieringen gjennom Lånekassen må økes
Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Studiefinansieringen gjennom Lånekassen må økes

Begrunnelse: Hensikten med Lånekassen er at utdanning ikke skal være avhengig av den enkeltes/foreldrenes økonomi. Finansieringen er nå blitt så dårlig at det ikke bare er foreldrenes økonomi som teller, men også hvor i landet du bor. Utdanningsinstitusjonene er stort sett lokalisert til større byer, noe som betyr at de som bor der kan bo hjemme til de er ferdig med studiene. Det diskvalifiserer ungdom som vokser opp og bor usentralt. Bokostnadene de nå har gjør at det umulig å studere uten økonomisk påfyll fra andre, eller at de har mulighet til å jobbe ved siden av studiene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

181 Etablere en uavhengig klageinstans
Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Etablere en uavhengig klageinstans som skal ha behandlingsansvaret for klagesaker om mobbing og utrygt skolemiljø

Begrunnelse: Mobbetallene går ikke ned, det viser tall fra elevundersøkelsen. Etter lovendringen i august 2017 på Opplæringslovens § 9 a, ser vi at fylkesmannen som klageinstans ikke har fungert på en måte som sikrer elevenes skolemiljø. Dette har blant annet barneombudet påpekt i sin rapport fra juli 2018, God hjelp til rett tid. Barneombudet avdekket følgende vedrørende fylkesmannens klagebehandling i mobbesaker:

1. Mange fylkesmenn foretar ikke en reell vurdering av barnets beste. I mange saker er det kun vist til lovhjemmelen, uten at det fremgår hva som er barnets beste, eller hvordan dette er vurdert og vektet mot andre hensyn.
2. Det er for store forskjeller i hvordan fylkesmennene vurderer om aktivitetsplikten er oppfylt. Noen av embeter vurderer kun enkelte av delpliktene. Flere begrunner ikke godt nok om skolene har gjort det som eleven med rimelighet kan forvente for å oppfylle aktivitetsplikten.
3. Det er for store forskjeller i hvor konkrete tiltak fylkesmennene vedtar at skolen må gjøre om aktivitetsplikten ikke er oppfylt, og om de begrunner det.
4. Fylkesmennene håndterer saker med særskilt sårbare elever ulikt. Det fører til at det er elever som ikke får nødvendig hjelp. Det er nødvendig med en felles forståelse av hvordan disse sakene skal behandles.
5. Det er for stor variasjon i saksbehandlingstiden til fylkesmennene. Lang saksbehandlingstid kan være skadelig for eleven. Fylkesmennene må ha tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å kunne behandle saker raskt og trygt.
Arbeiderpartiet mener det er viktig å få på plass en uavhengig klageinstans som i realiteten får skolene til å følge loven, og som sikrer elevens rett til opplæring og læringsutbytte i et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring, jfr generell del i ny læreplan LK2020 som nylig er vedtatt av stortinget. Viser til Djupedalsutredningen og viser også til klageordningen i Sverige, som fungerer meget godt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

183 Gratis barnehage
Trysil Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- Ha gratis barnehage for alle barn.
- At kontantstøtten avvikles og brukes til delfinansiering av reformen.
- At staten fullfinansierer resten av reformen.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet mener alle barn i Norge skal ha gratis barnehageplass. Dette må være det neste store velferdsløftet i byggingen av Norge. Barnefamilienes hverdag har endret seg betydelig de siste tiårene, og nå går 90 % av alle barn i alderen 1 – 5 år i barnehage.

Barnehagene har fått en svært viktig rolle som inkluderende fellesinstitusjon i samfunnet.

Skal barn fra ulike sosiale lag sikres de samme muligheter i livet, må barnehagene være for alle og brukes av alle. Et viktig hinder for dette, er foreldrebetalingen i barnehagene.

Barnehager bidrar til likestilling og integrering, og gir barna en god start på utdanningsløpet. En gratis barnehage som omfatter alle barn, vil styrke barnehagens betydning som inkluderende fellesarena – kulturelt, språklig og sosialt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

204 Framtidsretta seksualitetsundervisning
Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: AUF mener at seksualitetsundervisningen bør innføres allerede i barnehagen og tidlige skoleår. Undervisningen skal ta for seg grensesetting for bekjempelse av voldtekt og overgrep. Temaer som variasjoner i kjønnsuttrykk, legning og identitet er også noe som denne tidlige seksualitetsundervisningen bør legge vekt på.

Begrunnelse: UNG-rapporten fra 2016 viser at dagens seksualitetsundervisning er svært mangelfull. Rapporten viser at seksualitetsundervisningen er dårlig tilpasset det mangfoldet vi mennesker består av, og snarere er tilrettelagt for heterofile cispersoner. Med andre ord er seksualitetsundervisningen et ujevnt tilbud. Den undervisningsformen som vi har i dag tar sjeldent opp kommunikasjonsdelen av sex, som grensesetting og samtykke - områder som egentlig er essensielle når det kommer til seksualitet og forståelse vedrørende egen kropp og egne rettigheter. Derfor mener AUF at vi skal ha en mer framtidsretta undervisning der barna våre lærer om grensesetting og ikke bare hvordan et bind ser ut.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

207 Ny tilskuddsordning for private barnehager

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Lillehammer Arbeiderparti mener at tilskuddsordningen for private ordninger legges om, og bygges opp etter samme mal som finansieringen av private grunnskoler. Det betyr at kommunene skal yte støtte til private barnehager etter en forutsigbar sats bestemt av staten basert på et nasjonalt gjennomsnitt for hva en offentlig drevet barnehageplass koster, og at driverne av private barnehager ikke kan drive kommersielt å ta ut store utbytter fra driften.

Begrunnelse: I dag får private barnehager støtte basert på kommunale barnehagekostnader to år tilbake i tid. Dette skaper store utfordringer for kommuner med hensyn til barnehagestruktur, men enda mer utfordrende er det at kommuner som gjerne vi tilby barnehageplasser utenfor hovedopptaket ikke kan ta seg råd til dette fordi det vil koste dobbelt opp i kommuneregnskapet to år frem i tid.

Ordningen legger også til rette for dårligere lønns- og pensjonsvilkår for de ansatte i private barnehager. I perioden 2009 til 2013 utgjorde pensjonsutgiftene i kommersielle barnehager i gjennomsnitt kun 3,6 prosent av lønnsutgiftene. Likevel får de automatisk et tilskudd som skal dekke pensjonsutgifter tilsvarende 13 prosent av lønningene i kommunale barnehager.

Barnehagene er veldig lønnsomme for eierne fordi de får tilskudd til utgifter de ikke har. Systemet er faktisk slik at dess lavere pensjonssparingen er i de kommersielle barnehagene, dess høyere blir overskuddet og lønnsomheten. En rapport fra revisjonsselskapet BDO viste i fjor at egenkapitalavkastningen i barnehageselskapene har vært på 28,3 prosent i årlig gjennomsnitt de siste ti årene. Til sammenligning har Oslo Børs hatt en gjennomsnittlig årlig vekst på 8,4 prosent i perioden. Dagens tilskuddsordning legger til rette for velferdsprofittører.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

225 Fødselspermisjon for studenter
Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil gjøre det lettere å få barn under studietiden, ved at studenter med barn garanteres at lån, stipend og offentlige ytelser overstiger fattigdomsgrensen.

Begrunnelse: For å motvirke synkende folketall og en aldrende befolkning er det ønskelig at flere starter å få barn tidligere i 20-årene, og får mulighet til å få mere enn to barn. De fleste venter i dag til de er ferdige med å studere og har jobbet i minst ett år før de får barn. Dette bidrar til høy gjennomsnittsalder på førstegangsfødende, og lave fødselstall. Ytelser til studenter med barn tilsvarende fattigdomsgrensen, vil være betraktelig lavere enn ytelsene enn det staten må utbetale ved fødsel etter at de har blitt yrkesaktive.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

231 Innføre offentlig tilskuddsordning for vedlikehold av skolebygg
Jevnaker Arbeiderparti

Forslag: Det innføres offentlig finansierings/tilskuddsordning for vedlikehold/rehabilitering av skolebygg.

Begrunnelse: På grunn av kommuneøkonomien er det stort behov for slike ordninger slik at kommunene kan klare å opprettholde et godt fysisk læringsmiljø.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

233 Gratis barnehage og SFO
Jevnaker Arbeiderparti

Forslag: Innføre gratis barnehage og SFO.

Begrunnelse: Jevnaker Arbeiderparti mener det er viktig å se barnehagen og SFO som endel av det helhetlig og sammenhengende utdanningsløpet tom videregående skole.
For at barnehagen og SFO skal være et tilbud for alle, bør det være gratis.
Dette er også et viktig tiltak for å hindre barnefattigdom og for at alle skal få like muligheter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

234 Styrking av nasjonal utbygging til studentbyar.
Stad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må styrke nasjonal utbygging av studentbyar.

Begrunnelse: Mange studentar i Noreg får seg ikkje hybel ved skulestart, og står i kø om å få ein studentbustad. Dette fører til at studentar står utan bustad ved studiestart, eller ender opp med å måtte leige ein dyr, privat hybel. Studentar som skal ta utdanning og vere med på å bygge landet bør fokusere på studiet sitt, og ikkje måtte oppleve stress og frykt med å sikre seg bustad.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

257 Stipendordning til barn og unge i familier med behov

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Stipend til videregående skole må legges om slik at stipendet regnes ut fra den forelders inntekt som eleven(e) har bostedsadresse hos, og ikke fra begge foreldres bruttoinntekt.

Begrunnelse: Stipend til videregående skole ble tidligere regnet ut fra den forelders inntekt som eleven(e) hadde bostedsadresse hos. Etter omlegging ble begge foreldres bruttoinntekt slått sammen og lagt til grunn, uavhengig om det gis økonomisk støtte fra den forelder som eleven(e) ikke bodde hos. Dette har medført at det er blitt svært vanskelig for noen foreldre å finne økonomisk mulighet for å gi sine(sitt) barn videreutdanning ut over grunnskole. Dette er med å forsterke de med lav inntekt sin vanskelige situasjon og forsterke forskjellene i Norge. Det er nødvendig å justeres dette tilbake til det som var situasjonen før omleggingen, slik at det igjen skal bli lik rett til utdanning, uavhengig av bosted og foreldres økonomi.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

262 Åpne for muligheten til å ta eksamen på nytt ved stryk i VG3 innen 3 uker

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Fredrikstad Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal gå inn for å åpne for muligheten til å ta eksamen på nytt i tilfeller av stryk innen 3 uker i VG3. Eleven skal og ikke miste retten til å søke på førstegangsvitnemål.

Begrunnelse: Med dagens ordning har stryk på eksamen i VG3 enorme konsekvenser for ens videre utdanning. Ikke bare mister man rett til vitnemål, men også rette til å søke på førstegangsvitnemål. En må i tillegg ta en til to straffe år alt på grunn av en dårlig dag. Å åpne for muligheten til å ta eksamen på nytt innen tre uker ville gitt eleven mulighet til å få vitnemål og søke på høyskole/universitet samme høst. Å få stryk har fatal økonomisk og utdanningsmessige konsekvenser. Dette rammer ikke kun eleven som stryker heller, men og familien og de rundt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

263 Anonym retting av prøver på Videregående skole

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Fredrikstad AP vil at Arbeiderpartiet skal fjerne trynefaktoren i VGS ved å gjøre retting av prøver anonymt på lik linje med høyskoler og universiteter.

Begrunnelse: Per i dag så er retting av større prøver på høyskolen og universitetet anonymt. På den måten sikres det at eleven blir vurdert på hvordan de har prestert faglig og ikke hvem de er som person. Ingen skal få en karakter mindre eller mer fordi de er/ikke er kompis med læreren. Fordi slik er situasjonen i dag på VGS. Ved å gjøre retting anonymt fjerner du denne trynefaktoren og sikrer at eleven vurderes på prestasjon og ikke personlighet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

264 Gratis SFO midt på dagen
Sola Arbeiderparti

Forslag: Innføre 2 timers gratis SFO midt på dagen for elever i første til tredje trinn.

Begrunnelse: En helhetlig skoledag der en ivaretar elevens behov for hvile, mat, fysisk aktivitet og lek. Barn i så ung alder har behov for lengre pauser fra undervisning /pultundervisning. Gratis SFO utjevner sosiale forskjeller.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

268 Gratis barnehageplass til alle
Hamar Arbeiderparti

Forslag: Alle barn i Norge skal ha gratis barnehageplass.
Kontantstøtten avvikles og brukes til delfinansieringen av reformen.
Staten fullfinansierer resten av reformen.

Begrunnelse: Alle barn i Norge skal ha gratis barnehageplass. Dette må være det neste store velferdsløftet i byggingen av Norge. Barnefamilienes hverdag har endret seg betydelig de siste tiårene, og nå går 90 % av alle barn i alderen 1 - 5 år i barnehage.

Barnehagene har fått en svært viktig rolle som inkluderende fellesinstitusjon i samfunnet. Skal barn fra ulike sosiale lag sikres de samme muligheter i livet, må barnehagene være for alle og brukes av alle. Et viktig hinder for dette, er foreldrebetalingen i barnehagene.

Barnehager bidrar til likestilling og integrering, og gir barna en god start på utdanningsløpet. En gratis barnehage omfatter alle barn, og vil styrke barnehagens betydning som inkluderende fellesarena - kulturelt, språklig og sosialt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

269 Gratis barnehage
Stange Arbeiderparti

Forslag: Stange Arbeiderparti foreslår med dette gratis barnehage for alle. Kontantstøtten avvikles. Reformen må fullfinansieres av staten

Begrunnelse: Barnehageplass må bli gratis for alle, slik som skolen er det. De siste 20 årene har det skjedd store forandringer i barnefamilienes hverdag. 90 prosent av alle barn i alderen 1–5 år har i dag plass i barnehage. I de seinere år har også barnehagen blitt vanligere for barn under tre år. Dermed har barnehagen fått en svært viktig rolle som inkluderende fellesinstitusjon i samfunnet.

Arbeiderpartiet i regjering har gått i bresjen for og gjennomført en god familiepolitikk; utvidet svangerskapspermisjon, økt barnetrygd og pappaperm, flere og rimeligere barnehager. Bedre foreldrepermisjoner og tilgang til gode barnehager er bra for barna og legger til rette for en bedring av jobbsituasjonen for foreldrene. Vi trenger i enda større grad enn tidligere alle hender i arbeid, i hele stillinger. Men for mange er ikke dette mulig i dag fordi de enten ikke får barnehageplass eller ikke har råd til barnehageplass. Gratis barnehage vil gjøre det lettere for barneforeldre å kunne arbeide i hele stillinger. Barnehage bidrar til god likestilling og inkludering

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

272 SFO

Stange Arbeiderparti

Forslag: SFO skal være en integrert del av skoledagen

Begrunnelse: Framtida trenger alle hender i arbeid, i hele stillinger. Men for mange er ikke dette mulig i dag fordi de enten ikke får eller ikke har råd til SFO. Gratis SFO vil gjøre det lettere for barneforeldre å kunne arbeide i hele stillinger.
Stange Arbeiderparti mener at både barnehage og SFO bidrar til likestilling og inkludering og vil være et viktig bidrag til å få hele vår disponible arbeidsføre befolkning i arbeid. Det ligger i forslaget at kontantstøtteordningen avvikles i sin helhet da den ikke fremmer, men snarere motarbeider, alle ovennevnte målsettinger som likestilling, inkludering og sysselsetting.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

273 Kulturskolen som en del av grunnskoletilbudet

Stange Arbeiderparti

Forslag: Kulturskolen i dag arbeider for å skape en aktiv og meningsfylt fritid for barn og unge i kommunene. Skolens tilbud skal ivareta barn og unges muligheter til opplæring og fordypning i en del kulturfag som krever et mer tilpasset opplegg enn det grunnskolen i dag kan tilby.
Derfor foreslår Stange Arbeiderparti at Kulturskolen legges inn som en del av grunnskoletilbudet.

Begrunnelse: Kulturskolen er et godt tilbud for instrumental opplæring. Tilbudet er for noen få og med lange ventelister. Med et integrert kulturskoletilbud i grunnopplæringa vil flere elever gis kunnskap og innsikt innen kultur, musikk og instrumental opplæring. Et tilbud som ikke gis i grunnskolen i dag.

Når skole og kulturskole tilbyr en kulturskole vil gis muligheten for at flere får en god og forpliktende undervisning i musikk og andre kunstfag.

Kulturskole kan utvikles som en del av skolen i skoletida f.eks. med musikkundervisning med band, dans, drama og kor.

Dette er et forslag til tiltak for sosial utjevning. Med slike skolebaserte tiltak kan samarbeid mellom kulturskole og skole gi mulighet for alle barn til å delta i kulturlivet, og lære et kunstfag på en ordentlig måte – uavhengig av hvor de bor, og hvilken skole de går på.

Kunst og kultur i skolen, styrker læring og mestring generelt, men det å oppleve å være del av band, dans eller kor har en egenverdi. Det gir unike opplevelser.

Forslaget til modell er gjennomførbar om lærere fra kulturskolen og skolen utgjør et team som planlegger og gjennomfører kulturopplegget sammen.

Med større stillinger vil det bli det lettere å rekruttere fagpersoner innen feltet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

277 Trygge overganger i oppvekstsektoren

Stange Arbeiderparti

Forslag: Ved overgang fra barnehage og skole, og mellom trinnene i skolen må representanter for trinnene sammen med foreldre for barnehagebarn, og sammen med barnet i skolen, som likeverdige partnere å sikre tidlig gode vurderinger, forberedelse, informasjonsflyt og avtalte tiltak og hvem som evaluerer. «Alle skal med»

Begrunnelse: «Farlige overganger» er et begrep som er mest kjent ved skifter eller avslutning av psykisk helsehjelp. Det er relevant å tenke likt når barn og unge skal videre til en ny og fremmed skolehverdag. Det er «to the point» å benytte begrepet når vi vet at 5% går inn i skolen med ADHD, eller med lignende atferdsvansker grunnet ung alder, vansker i sine omgivelser eller et særpreget lynne. Psykiske lidelser er barn og unges sykdom, slik at 50% av alle som får en psykisk lidelse har fått symptomene ved 14 års alder (mest angst, svekket impulskontroll og depresjon) Ved 25 år er 75% av psykiske lidelser etablert, nå også psykose, og ofte rus i tillegg. Overføringsarbeidet er i dag tilfeldig og sikrer ikke de sårbare godt nok. Både pedagogiske og sosiale faktorer må gis felles forståelse, det uvirksomme avsluttes og det virksomme bygges videre på nytt sted. Mobbing må avdekkes, da dette ofte er det avgjørende for å falle ut av fellesskapet i skolen og alvorligste traume for å utvikle psykisk lidelse med eller uten rus utover tenårene. Vi må aldri glemme at mange barn også vil være utsatt for andre typer overgrep.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

278 Forsterket rett til utsatt skolestart ved lav alder og umodenhet.

Stange Arbeiderparti

Forslag: For barn født i siste kvartal skal foreldrenes ønske følges hvis det ikke gjennom rådgivning med barnehage og skole i fellesskap påvises vektige motargumenter. «Alle skal med»

Begrunnelse: Alder er en udiskutabel størrelse, og den forskjellen i modenhet som følge av aldersforskjell er større jo yngre barn. Med inntil et års aldersforskjell med ordinær skolestart det året barnet fyller 6 år, omtales den funksjonelle forskjellen å kunne dreies seg om inntil 3 år (normalvariasjon). Skolestart ble satt ned fra 7 til 6 år ved reform -97, og generell «testing» er avviklet. Reformen ble vedtatt under forutsetning at første skoleår skulle være et år med mye lek og aktivitet, med førskolelærer i klassa. «Kunnskapsløftet» ble bestemt etter få år, der evaluering ikke fant bedre læring, men fallende nivå målt mot naboland. Første året fikk mer teori, pålagt mange barn som ikke var klar for mer ro og konsentrasjon. Hvis umodenheten ikke overveiende skyldes «normalvariasjon» men vansker i omgivelser eller avvik som gir (mistanke om) «diagnose» må det settes inn hjelp, dernest vurdere om utsatt skolestart vil gi et bedre resultat. Det er viktig at utsettelse får anerkjennelse, slik at ikke dette i seg selv initierer å ble oppfattet eller oppleve seg som annerledes eller satt utenfor. Danmark har «lekeklasse/nullet klasse» og likevel seks ganger så mange som utsetter skolestart. Voksne må hjelpe til slik at forskjellig klasse ikke skiller venner.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

279 Revisjon av kunnskapsløftet under reform -97

Stange Arbeiderparti

Forslag: Kunnskapsløftet reverseres til mer aktivitet, lek og læring under lek slik at flere barn mestrer kravene ved overgang til skolen. «Alle skal med»

Begrunnelse: Tidligere skolestart var en omstridt reform, og ville ikke blitt vedtatt om dagens skole var planen i 1997. Selv om PISA prøvene for Norge falt under nabolandenes nivå med reformen, kan det være at den ikke var godt nok etablert. Kunnskapsløftet, vedtatt i 2006, innførte vanlige skolefag tidligere, og selv med størst fokus på lesing er det blitt for tidlig for mange. Det er alvorlig og ikke mestre lesing i tide, og forskjellene kan bli for store. Det å bli hengende etter fordi man ikke var klar kan bli et farlig handikap resten av skolegangen, med utilstrekkelighet og frafall i videregående. Undersøkelser i lærerstanden viser at 80 % av lærere bedømmer nåværende første skoleår som uheldig teoretisk og for stillesittende. Det fører til at mange, og særlig de yngste barna ikke har forutsetning for å oppnå et godt nivå. En aktiv og kreativ «konge» i barnehagen kan her starte sin karriere som «taper». Evnen til å lære kommer seg raskt med alderen, det bør derfor ikke nødvendig å utsette barn på 5,5 år og oppover for slik stress.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

280 Alternativ undervisning
Stange Arbeiderparti

Forslag: Elever i ungdomsskolen og videregående skole gis forskriftsfestet rett til alternativ undervisning tilpasset deres interesser og ressurser. Aktivitet og praksis med trivsel som støtte til teoretisk kunnskap. «Alle skal med»

Begrunnelse: Det er et utbredt fenomen i ungdomsskolen og videregående skole å bli «skoletrett» Det kan skyldes krav over evne, det være seg anlegg eller psykososiale belastninger, herunder egne psykiske plager (hyppig). Det er godt pedagogisk og psykisk forebyggende å vende fokus fra problemet til mulighetene som ligger i ressurser, andre anlegg og interesse. Det mangler ikke på kjente gode resultater med praktisk skole, og elever med svake resultater og/eller mye fravær kan med 2-3 dager praktisk undervisning og / eller en mer fysisk aktiv skoledag oppnå gode karakterer med færre dager i klasserommet. Det gjøres mer utide for disse elevene, som tidligere ville funnet sin plass i arbeidslivet, men som i dag står i fare for varig arbeidsløshet. Å gi de viktige praktiske fag og yrker ny status er viktig og nødvendig, men de som trenger disse yrkene mest må sikres utdanningen. Det må settes norm for dette som gjelder hele landet, for «alle skal med»

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

285 Utstyrsstipend videregående skole
Ilseng Arbeiderlag

Forslag: Ilseng Arbeiderlag vil at Arbeiderpartiet skal gjennomgå dagens utstyrsstipend ordning for elever ved videregående opplæring

Begrunnelse: Dagens ordning, som er ment som en likhet, utgjør en forskjellsbehandling for elever ved de forskjellige studieretninger. Dagens ordning tildeler forskjellige satser ved ulike studieretninger. Dette gjør at elever ved f. eks tip og byggfag har samme utstyrsstipend som elektrofag, og en mindre sats enn idrettsfag og restaurant og matfag. Dette er urettferdig, det kreves mye mere utstyr ved byggfag og tip, nevner verneutstyr, uteklær, innearbeidstøy og noe verktøy som er vesentligere mere kostbart enn utstyret som kreves ved elektro og restaurant og matfag.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

288 Bedre vilkår for lavinntektsfamiliene
Elverum Arbeiderparti

Forslag: Elverum Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal videreutvikle og skape ny politikk for småbarnsfamiliene. Et viktig tiltak vil være å sette tak på prisen samt innføre faste satser for søskenmoderasjon på SFO-tilbudet for lavinntektsfamilier.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har gjennomført store og viktige løft for småbarnsfamiliene. Her kan nevnes full barnehagedekning, makspris i barnehagene og utvidelse av foreldrepermisjon etter fødsel. Disse tiltakene har vært helt nødvendig for å stimulere småbarnsforeldre til et yrkesaktivt liv og slik bidra i verdiskapingen og videreutviklingen av

vårt velferdssamfunn. Arbeiderpartiet ønsker kontinuerlig å videreutvikle eksisterende og utvikle ny politikk. I den anledning ønsker Elverum Arbeiderparti å komme med et viktig innspill. Det viser seg at deltakelsen i SFO har gått radikalt med, og for eksempel i Elverum kommune er deltakelsen i SFO nå nede i ca. 50 %. Dette er en utvikling som Arbeiderpartiet nå må ta tak i nasjonalt, ved å blant annet styrke tiltakene for lavinntektsgruppen i samfunnet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

290 Øk borteboerstipendet

Elverum Arbeiderparti

Forslag: Borteboerstipendet for elevene må økes.

Begrunnelse: Gratisskoleprinsippet er viktig for å gi alle elever de samme mulighetene, men på flere områder er prisene i ferd med å ta store steg fra dagens stipendnivåer. Dette gjelder blant annet for elever med borteboerstipend. Dette stipendet følger i dag ikke takten til leieprisene som skyter i været. Et samfunn i endring krever også at flere og flere må flytte for å kunne gå på ønsket faglinje. Dermed er vi i ferd med å skape et skille i skolen. Borteboerstipendet må økes for å holde tritt med dagens økning i leieprisene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

295 Høgskolesenteret på Kongsvinger som del av den campus-strukturen til Høgskolen i Innlandet

Eidskog Arbeiderparti

Forslag: Høgskolesenteret på Kongsvinger representerer et viktig tilbud som bør videreføres og styrkes i de kommende årene, og som på sikt bør bli en del av den ordinære campusstrukturen til Høgskolen i Innlandet. Arbeiderpartiet vil jobbe for at det blir etablert en permanent høgskole på Kongsvinger som har fokus på utdanninger tilpasset næringslivets behov. Høgskolen skal være en del av Høgskolen i Innlandet.

Begrunnelse: Etablering av en høgskole med fokus på næringsrettede utdanninger vil bidra til:
Utdanne og rekruttere kompetent arbeidskraft til eksisterende næringsliv
FoU og kompetent arbeidskraft vil og skape helt nye arbeidsplasser, primært i privat sektor
Sikre fremtidig tilgang på kvalifiserte og oppdaterte ansatte innen skole, helse og velferd
Sikre et forbedret grunnlag for sysselsetting i en region med svært lav sysselsettingsgrad.
Bidra til mangfold og muligheter slik at flere vil bli boende eller flytte til regionen

Markedet for Høgskolen i Kongsvinger er Sør-Hedmark, Akershus og Østfold. Analyser viser at potensiale er 1900 studenter. Markedsanalysen viser at høgskolen i Kongsvinger ikke er i konkurranse med øvrig virksomhet ved HINN

Regionen og nasjonen trenger omstilling og flere arbeidsplasser i privat sektor – da er flere med høyere utdanning en forutsetning. Kongsvingerregionen skal etablere en høgskolecampus med praksisorienterte høgskoleutdanninger rettet mot næringslivet behov.

Et bredere utdanningstilbud vil gjøre at flere unge kan bli i Hedmark og Kongsvingerregionen. Nå taper vi i kampen om studiesøkere fordi det ikke finnes relevante studietilbud. Kongsvingerregionen og Hedmark er pr i dag en eksportør av unge talenter ut av regionen. Regioner uten god tilgang på kunnskapsmiljøer og høyt utdannet arbeidskraft, vil tape kappløpet om å skape morgendagens arbeidsplasser

Næringslivet i Kongsvingerregionen har udekkede kompetansebehov og lav innovasjonsgrad. Næringslivet har selv et ønske om høyere utdanningsnivå og en forventning om at et høyere utdanningsnivå vil øke bedriftenes produktivitet. Kongsvingerregionen har en av de laveste andelene sysselsatte i Norge. Kun 57 % av de mellom 15 og 74 år er i arbeid. Dette er 9 % lavere enn landsgjennomsnittet og 6 % lavere enn i Hedmark.

Tilgang på utdanning i nærområdet vil kunne bidra til å øke antallet sysselsatte. Høgskolesenteret sammen med Høgskolen i Innlandet, SSB og Telenor igangsetter høsten 2019 et unikt studie i Digital ledelse og business analytics som dekker både regionale og nasjonale behov.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

315 Lærlingtilskudd til alle

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Endre utdanningsloven slik at yrkesfagelever som har et 5-årig utdanningsløp også gir lærlingtilskudd til bedrifter.

Begrunnelse: Lærlingtilskudd er et virkemiddel for å få flere bedrifter til å skrive lærlingkontrakt med flere. I en årrekke har Arbeiderpartiet, og ikke minst AUF, jobbet for å styrke yrkesfag og sørget for at flere yrkesfagelever får en læreplass. En person som søker yrkesfag har forventninger om å få en læreplass, om å fullføre utdanningen en har startet på, i likhet med en som søker vanlig studiespesialiserende.

Yrkesfagelevene som velger automasjon har et litt annerledes utdanningsløp. Normalt vil en yrkesfagelev gå to år på videregående skole og to år som lærling i en bedrift. Både elektrikerne, mekanikerne, tømrerne, murerne, og de aller fleste gjelder dette. For automatikerne er utdanningsløpet på fem år hvor tre år er i skole og to år er i lære. Utdanningsloven er formet slik at man kun gir lærlingtilskudd i de årene man er registrert som elev, noe som er tre år. Det betyr at en med et normalt yrkesfaglig utdanningsløp er registrert som elev det første året i lære og gir lærlingtilskudd til bedriften man har lærlingkontrakt med. For bedriftene som tar inn automatikerlærlinger vil ikke lærlingen lenger være registrert som elev og bedriften vil derfor ikke motta lærlingtilskudd. Vi trenger et virkemiddel i alle yrkesfaglige yrker, og et virkemiddel for at bedriftene skal ta inn flere lærlinger i alle yrkesfaglige utdanninger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

346 Studiestøtte
Telemark Arbeiderparti

Forslag: Det skal utbetales 11 måneders studiestøtte
Studiestøtten skal festes til 1,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden

Begrunnelse: Studenter har på mange områder ikke fulgt befolkningens generelle velstandsøkning. Derfor er det viktig at stat, kommune og andre aktører tar et større ansvar for studentenes velferd og sikrer lik rett til utdanning.
SSBs levekårsundersøkelse viser at 4 av 10 studenter får økonomisk støtte fra foreldrene i studietiden, mens 6 av 10 jobber ved siden av studiene. En stor andel jobber mer enn 10 timer i uken.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

347 Studentboliger
Telemark Arbeiderparti

Forslag: Øke kostnadsramme og tilskudd til studentboliger slik at studentsamskipnadene kan tilby rimelige boliger
At internasjonale studenter prioriteres i studentbolig-tildelingen ved samskipnadene

Begrunnelse: Studentboliger er et viktig utdanningspolitisk tiltak for å bidra til å sikre lik tilgang til høyere utdanning i Norge. Videre er det et godt boligpolitisk virkemiddel som bidrar til at både presset og prisene i det private utleiemarkedet dempes. I tillegg henger bygging av flere studentboliger også sammen med en potensiell satsing for å bedre studenters økonomi og en realisering av heltidsstudenten.

Gratisprinsippet er et av grunnprinsippene innenfor norsk høyere utdanning. Internasjonale studenter er en sårbar gruppe, og må prioriteres i samskipnadens studentbolig-tildeling. Telemark Arbeiderparti mener det er behov for å styrke byggingen av studentboliger i regi av landets studentsamskipnader.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

351 Heldagsskole
Telemark Arbeiderparti

Forslag: Innføre heldagsskolen
Ha en helhetlig skoledag som i større grad enn i dag dekker behovene elevene har for læring og rammer rundt seg
Ha en skolehverdag med mer rom for dybdelæring, innovativt arbeid og tverrfaglighet
Praktiske og teoretiske fag må bli innført allerede fra førsteklasse av, slik at disse retningene blir likestilt
Avvikle hjemmelekser og flytte arbeidet som blir gjort, inn i fagtimene som skolelekser
Innføre en time med fysisk aktivitet i skolen hver dag som en integrert del av skolehverdagen
Innføre to gratis måltider i løpet av dagen, hvor minimum ett av de serveres varmt

Begrunnelse: Fellesskolen er en av arbeiderbevegelsens største historiske seire. Til forskjell fra mange andre land har vi en offentlig skole hvor alle, uansett bakgrunn og bagasje, møtes i det samme klasserommet. En forutsetning for at vi skal utvikle og bevare et godt samfunn for alle, er at vi skaper forståelse, aksept og vennskap på tvers av ulikheter og alt som potensielt kan splitte oss. Likevel er det mye som må endres for å bevare den viktigste møteplassen i samfunnet vårt. Innføringen av heldagsskole vil være en av de viktigste tiltakene for sosial utjevning i Norge.

Heldagsskolen er en mer helhetlig skolehverdag som i større grad enn i dag dekker behovene elevene har for læring og rammer rundt seg. I heldagsskolen skal man legge til rette for mer dybdelæring og kreativitet. Dette mener vi er veien å gå for at elevene skal være mest mulig forberedt for fremtidens arbeidsliv. Med litt mer tid i skolehverdagen har elevene mer tid til læring, og lærerne har mer tid til elevene. Målet med en mer helhetlig skoledag er økt kvalitet i skolen, vi øker ikke timetallet kun for å øke det, men for å legge bedre til rette for at hver enkelt elev skal kunne utnytte sitt potensiale.

Praktiske og teoretiske fag må bli innført allerede fra førsteklasse av. På den måten vil alle elever få en reell opplevelse av at yrkesfag og teori er to likestilte studieretninger. På den måten vil vi også skape mestringsopplevelser og varierte erfaringer for alle barn.

Heldagsskolen gjelder først og fremst grunnskolen. Det er viktig at man utarbeider det i ulike retninger for de yngste og de eldste elevene. For elevene i 1.-4. klasse må en helhetlig skoledag romme barnas egen fri lek.

Telemark Arbeiderparti mener det er en viktig målsetning å bekjempe sosiale forskjeller gjennom utdanning. Lekser favoriserer elever med ressurssterke foreldre, som kan få hjelp til skolearbeidet hjemme. For å gi alle elever like muligheter mener Telemark Arbeiderparti derfor at når heldagsskolen er innført, skal elvenes skolearbeid utføres i ordinær skoletid. Da vil man få mulighet til å jobbe selvstendig med oppgaveløsing og utvikle gode studieteknikker samtidig som alle elever vil få mulighet til hjelp av kvalifisert personell.

Fysisk aktivitet i løpet av skoledagen bidrar til bedre konsentrasjon og folkehelse. Som en del av heldagsskolen vil Telemark Arbeiderparti innføre en times fysisk aktivitet hver dag i grunnskolen, uten karakterer - men som et lavterskeltilbud for sosial inkludering og forebygging. For å ha en god folkehelse er det nødvendig at barna for tilstrekkelig med næring i løpet av skole hverdagen. Derfor vil Telemark Arbeiderparti innføre to gratis skolemåltider, hvorav minimum ett serveres varmt til elevene.

Telemark Arbeiderparti mener at inntil heldagsskolen er innført, skal vi jobbe for en inkluderende, likeverdig og kvalitetsmessig god SFO, med makspris

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

353 En god oppvekst – barnehage

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- At kommunen bør kunne stille strengere krav til hva tilskudd til barnehager skal brukes til.
- Arbeide for flere offentlige barnehager
- Fortsette å arbeide for full barnehagedekning
- Innføre heldigitale opptaksløsninger

- Jobbe for at barnehager og SFO blir gratis.

Begrunnelse: En god barndom varer hele livet. Gjennom sterke fellesarenaer danner barna viktige
forutsetninger for å lykkes videre. Barnehagen skal sikre barna trygghet og omsorg og er i tillegg et viktig skritt på veien til kunnskap og læring. Barnehagen er også en viktig arena for å sikre en god integrering og utvikling. Det er derfor viktig å sikre at alle har mulighet til å gå i barnehage. Gratisprinsippet bør derfor innføres i både for barnehager og skolefritidsordningen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

356 En god oppvekst. Grunnskole og videregående skole

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- At kommunene må sikre veiledning til lærere og skoler slik at de får bistand i praktisk gjennomføring av prinsippet om tilpasset opplæring for alle elevgrupper.
- Styrke seksualundervisningen i skolen
- Sette fokus på samtykke, grensesetting, legninger, seksualitet og respekt for egen kropp i seksualundervisningen i skolen
- I samarbeid med universitet- og høgskolesektoren opprette flere Y-veier.
- Utrede og iverksette støtteordninger og tiltak for å få flere til å velge læreplasser lengre borte fra hjemmet.
- Etablere og investere i felles utstyrsparker sammen med næringslivet for yrkesfaglinjene. Disse parkene kan også fungere som gründerparker for nye bedrifter.
- Utrede og iverksette tiltak for å bedre kjønnsfordelingen i yrkesfag.
- Ha en nullvisjon for frafall i videregående skole.
- innføre skolemat på alle videregående skoler
- ikke støtte et nasjonalt forbud rettet mot bruk i barnehager, skoler og utdanningsinstitusjoner, men vil imidlertid være svært tydelig på at bruk av ansiktsdekkende plagg ikke er ønskelig i barnehager eller skoler.

Begrunnelse: En god offentlig fellesskole og lik rett til utdanning er grunnleggende for å sikre like muligheter for alle. Felles læringsarenaer bidrar også til at vi som samfunn kan lykkes med likestilling, integrering og sosial utjevning. Å sikre alle tilgang til kunnskap og kompetanse er ikke bare et gode for den enkelte, det er avgjørende for hvor godt Norge vil lykkes med å skape nye næringer, trygg velferd og å utvikle offentlig og privat sektor.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

367 Høyere utdanning og forskning som et konkurransefortrinn

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Arbeide for å utrede nye former for samarbeid mellom instituttsektoren og UH-sektoren til også å inkludere undervisning. Dette kan blant annet gjøres gjennom

å utrede incentivordninger for å få forskningsinstituttene til tilby sin kompetanse til undervisning.
- Arbeide for å sette i gang et pilotprosjekt for ny form for samarbeid mellom forskningsinstituttene og UH-sektoren.
- Stipenddelen av reisestøtten ved utveksling skal økes tilbake til 70 prosent
- Jobbe for at det etableres en læringsmiljølov for studenter, tilsvarende arbeidsmiljøloven, eller som del av UH-loven.
- Sikre at offentlig finansiert forskning og forskningsdata, så langt som det er mulig, skal være åpent tilgjengelig.
- Sikre at personvernet blir tatt hensyn til når data gjøres tilgjengelig.
- Jobbe for at studenter skal ha tilgang til vitenskapelige tidsskrifter gjennom Open Access.

Begrunnelse:
Tilgang til høyere utdanning er viktig for å sikre at mennesker får mulighet til å ta høyere utdanning uavhengig av sin sosiale bakgrunn.

For Norge er forskning og utdanning et viktig konkurransefortrinn, og vi er et av de landene i verden med størst andel kunnskapsarbeidsplasser i forhold til befolkningen. En stor andel av forskningen i Norge foregår i instituttsektoren. Dessverre for norske studenter deltar de fleste forskerne som arbeider for norske forskningsinstitutter ikke i undervisningen og veiledningen av studentene.

Samarbeid med arbeids- og næringslivet og instituttsektoren
I følge kartlegging foretatt av NIFU utfører forskningsinstituttene nesten ¼ av all forskning og utvikling i Norge. Rundt halvparten av midlene fra Norges Forskningsråd tildeles til instituttsektoren. I tillegg henter instituttsektoren inn en betydelig andel av de fou-midlene som tildeles norske forskere fra EUs forsknings- og innovasjonsprogram.

Instituttsektoren er også en viktig partner for norsk næringsliv og utfører en rekke forsknings- og utviklingsoppgaver for norske og utenlandske selskaper. Det betyr at en stor andel av de konkurranseutsatte forskningsmidlene går til sektoren.

Finansiering
I Statsbudsjettet for 2017 ble stipendandelen av reisestøtten ved utveksling redusert fra 70 til 35 prosent fra og med undervisningsåret 2017-2018. Det er en uheldig trend at studentrettigheter som har blitt opparbeidet over tid og et insentiv for å få studenter til å velge utvekslingsopphold svekkes. Flere studenter bør ha et utvekslingsopphold som en del av utdanningen sin, og da er det viktig å ikke legge ekstra hindringer på studentenes vei ut i verden. Derfor må stipenddelen av reisestøtten ved utveksling økes tilbake til 70 prosent. Vi trenger et mer, og ikke mindre, internasjonalt akademia.

Lovverk
Studenter er per i dag ivaretatt av universitets- og høyskoleloven, læringsmiljøhåndboken og ulike retningslinjer for konflikthåndtering. Studentene mangler en lov tilsvarende arbeidsmiljøloven som beskytter mot blant annet gjengjeldelser ved varsling og som tydelig definerer hva man ikke skal tolerere i forbindelse med læringsmiljøet. Det må derfor etableres en læringsmiljølov som ivaretar studentenes fysiske og psykiske læringsmiljø og som etablerer retningslinjer og rettigheter tilsvarende arbeidsmiljøloven.

Åpenhet og kunnskapsdeling er en forutsetning for all forskning. Gjennom å sikre bedre tilgang til forskningsdata styrker en kvaliteten på forskningen, siden resultater enklere kan valideres og etterprøves, og fordi data kan brukes på nye måter og i kombinasjon med andre

data. Data finansiert av gjennom statlige organer skal være åpne og tilgjengelige i en database til bruk av forskere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

388 Studentboliger
AUF i Hordaland

Forslag: Arbeiderpartiet vil at det skal bygges 6000 studentboliger årlig frem til dekningsgraden er på 30%, at kostnadsrammen for bygging av studentboliger økes og at tilskuddsandelen heves til 55% av kostnadsrammen og at studentboliger defineres som et eget arealformål i Plan- og bygningsloven

Begrunnelse: I den norske velferdsstaten skal alle ha muligheten til å ta høyere utdanning. Dessverre er personlig økonomi en hindring for studenters reelle mulighet til å være heltidsstudenter. Når stadig flere studenter må ha økonomisk hjelp fra foreldre eller bli deltidsstudenter er det klart at noe må gjøres.

Mye kan gjøres for at heltidsstudenter skal få bedre råd, men et av de viktigste tiltakene er å bygge betydelig flere studentboliger. Med en høyere dekningsgrad av studentboliger, særlig i de større byene, vil flere studenter kunne leie billig fra samskipnadene og leieprisene ellers i privatleiemarkedet vil kjøles ned av lavere etterspørsel. For at studentboligene i vesentlig grad skal kunne påvirke leieprisene bør dekningsgraden for studentboliger fordelt på studentmassen opp til 30%.

Arbeiderpartiet ligger allerede langt fremme, og var det første partiet som gikk inn for å bygge 3000 studentboliger i året. Dette er bra, men ikke godt nok. Et ambisiøst og fremtidsrettet parti bør doble dette måltallet og sørge for at det årlige antallet faktisk bygges ved å øke tilskuddsandelen til 55% av kostnadsrammen. Slik sikrer storsamfunnet at studentene ikke sitter igjen med en for stor del av regningen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

389 Skolegudstjenester
AUF i Hordaland

Forslag: At skolen skal ikke stå som arrangør av religiøse arrangementer
At skolen skal fortsatt kunne legge til rette for at elever kan få delta på skolegudstjenester i regi av kirken i forbindelse med høytider som jul og påske
At det skal være aktiv påmelding til eventuelle skolegudstjenester
At skolen skal arrangere et likeverdig og livssynsnøytralt tilbud som oppleves som meningsfylt for de elevene som velger ikke å delta på skolegudstjeneste
At skolen skal legge til rette for at også elever med andre religioner eller livssyn skal kunne delta på arrangementer i forbindelse med religiøse høytider

Begrunnelse: Religionsfriheten er et viktig prinsipp som er slått fast i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter. Fellesskolen skal være for alle. Derfor må den være livssynsnøytral, og undervisningen skal ikke være forkynnende. Samtidig skal skolen anerkjenne og respektere elevers rett til å ha en tro.

Skolegudstjenester har en lang tradisjon i Norge, særlig i forbindelse med julehøytiden. Dette er en tradisjon med røtter i Norges historie og kulturarv. AUF anerkjenner at mange har et nært forhold til skolegudstjenester. Samtidig er det en utfordring at mange skoler tar det for gitt at alle elevene skal delta på skolegudstjenester. Mange steder må elever som ikke ønsker å delta aktivt melde seg av. Dette kan oppleves som stigmatiserende og som et press til å være med. I tillegg melder elever og foreldre om at skolene ikke alltid stiller opp med et likeverdig alternativ til de elevene som velger ikke å delta på skolegudstjeneste.

Arbeiderpartiet mener at elever som ønsker det fortsatt skal ha mulighet til å delta på skolegudstjenester i forbindelse med høytider som jul og påske. Men en viktig forutsetning er at det er kirken selv, og ikke skolen, som står som arrangør. Det må være aktiv påmelding, og skolene må stille med et likeverdig og livssynsnøytralt alternativ for de elevene som av ulike grunner ikke ønsker å delta på skolegudstjeneste.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

397 Barnehage

Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil styrke bemanningsnormen i barnehagen. Vi trenger kvalifiserte barnehagepersonell som sikrer barns oppvekst. Vi vil
sikre rett til barnehageplass fra fylte 1 år, innarbeide flere opptak gjennom året og arbeide for rett til barnehageplass i eget nærmiljø.

Begrunnelse: En god barnehage skal ivareta barndommens egenverdi og den må gi stor plass til det som betyr mest for barn: leken. Engasjerte ansatte med høy kompetanse på å fremme humor, glede og lek i barns liv er en avgjørende kvalitetsfaktor. Barnehagen skal gi barn impulser og opplevelser som inspirerer til lek, nysgjerrighet og kreativitet. Barnehagen skal være et trygt sted der barn opplever varme og omsorgsfulle voksne med tid til å ivareta hvert enkelt barn og tid til å gi trøst og nærhet når de trenger det. Barnehagen skal gi plass til mangfoldet og det enkelte barn samtidig som alle skal oppleve tilhørighet til et inkluderende fellesskap.

For å få til det er det avgjørende at barnehagen har kvalifisert personale og god bemanning gjennom hele dagen. Kravet til grunnbemanning i barnehagen må ses i sammenheng med mer enn antall barn og alder, normen bør justeres for å ta hensyn til åpningstider, sykefravær, planleggingstid og pauser. Godt kvalifiserte fagarbeidere er viktig kompetanse i barnehagene, derfor viktig å legge til rette for at assistenter uten denne utdanningen får mulighet til å ta fagbrev mens de står i jobb. Det er bra at pedagognormen stiller krav til andel barnehagelærere i alle barnehager, et krav som bør heves.

Godt kvalifiserte ansatte vil tidlig kunne oppdage barn som trenger ekstra oppfølging og tid.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

398 Barnehage
Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderparti vil at barnehagepersonalet skal ha mest mulig tid sammen med barna og ikke bli pålagt mer administrativt arbeide. Vi ønsker ikke at barnehagen skal bli «skolsk» og at man har gode overganger mellom barnehage og skole

Begrunnelse: Barnehagen må ikke få nye krav til kartlegging og rapportering som krever tid til administrasjon på bekostning av samvær med barna. Barnehagens egenart må ivaretas og ikke utvikles til et skoleforberedende tiltak med spesifikke læringsmål, tidkrevende dokumentasjon og språkkartlegging av alle ungene.

De eldste barna i barnehagen
Mange barnehager har såkalte «førskolegrupper» for de eldste barna i barnehagen. Innholdet i disse gruppene er svært variert og bør diskuteres. Egne opplegg for de eldste barna i barnehagen kan gi mange spennende prosjekter, diskusjoner, utforskning, kreativitet og lek, men det er ikke målet at barna skal «øve» seg på skolerettede opplegg. For barn i barnehage er det viktig å kunne bruke hele kroppen og alle sansene i sin utforsking og oppdagelse av verden. Det må utarbeides planer for gode overgang mellom barnehage og skole, slik at det blir best mulig forutsigbart i en ny hverdag for barn og foreldre. Det er viktig at skolen kjenner hvilke erfaringer og behov barna har med seg.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

399 Styrke fellesskolen
Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil styrke fellesskolen ved å gi kommune- og fylkesstyrene mulighet til å si nei til etablering av nye privatskoler.

Begrunnelse: Fellesskolen er en grunnpilar i den norske samfunnsmodellen. I løpet av 5 år med blå-blå regjering har vi fått 25 % flere privatskoler. I en tid der vi lever våre liv i stadig mer fragmenterte virkeligheter, er det viktigere enn noen gang å verne om fellesskolen.

Vi ser tendenser til at barn og unge stresser seg syke i hverdagen. Den norske skolen skal være et godt sted å være, og det er skolens fremste oppgave å skape trygge barn og unge som lærer seg å lese, skrive, regne og mestre sine liv som hele mennesker.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

400 En helhetlig grunnutdanning og en helhetlig skoledag
Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal utarbeide politikk for en helhetlig grunnopplæring, og stille krav til at barnehagene, grunnskolene og de videregående skolene samarbeider tettere om overgangene for elevene mellom de ulike trinnene i grunnopplæringen. Videre vil vi legge til rette for en helhetlig skoledag hvor læring, lek, fysisk aktivitet og sunne måltider er viktige ingredienser.

Begrunnelse: Grunnopplæringen starter i barnehagen og ender med den videregående skolen. Hele løpet må oppleves sømløst for barna med jevne overganger fra lek i barnehagen til lekpreget læring i småskolen til stadig større fokus på de grunnleggende ferdighetene i skolen. Overgangene mellom hovedtrinnene må skje på elevenes premisser og med deres medvirkning.
For at enda flere skal lykkes med grunnopplæringen og fullføre videregående skole er det viktig å rette innstasen mot de som trenger det mest så tidlig som mulig, og sørge for at alle blir integrert og inkludert i fellesskapet. Vi må innføre en lese-, skrive- og regnegaranti etter 2. trinn, og innføre en helhetlig skoledag der skole, SFO, leksehjelp, kulturaktiviteter, sunt måltid hver dag og fysisk aktivitet gir elevene et godt heldagstilbud.
Det bør også legges til rette for at leksene kan gjøres på skolen med veiledning av en voksen som en naturlig forlengelse av skoledagen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

401 Tilstrekkelig bemanning og riktig kompetanse i skolen og barnehagen

Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil sørge for tilstrekkelig ansatte med riktig kompetanse i barnehage og skole, og øke kvaliteten gjennom a° gi flere ansatte mulighet til etter- og videreutdanning.

Begrunnelse: Opplæringen må aldri bli for teoretisk, men vektlegge en helhetlig tilnærming til fagene der også kreativitet, samarbeid og praktisk arbeid verdsettes.

Vi vil gi lærerne og andre ansatte i barnehagen og skolen tid og rom til å utøve sitt yrke, og ikke stjele tiden deres sammen med elevene til unødvendig byråkrati og rapportering. Vi må fortsette innsatsen med videreutdanning for å møte fremtidens kompetansekrav. Bemanningsnormen i skolen må få virkning på klassenivå, og inkludere både lærere og andre yrkesgrupper som har et sosialt pedagogisk hovedfokus.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

402 Et lag rundt eleven

Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil etablere beredskapsteam mot mobbing i alle kommuner og innga° forpliktende partnerskap med blant andre frivilligheten. Vi vil sikre barn og unge en god skolehelsetjeneste med god tilgang til helsesøster.

Begrunnelse: Fortsatt er det alt for mange barn og unge som ikke finner seg til rette i skolen, og som faller fra før de har fullført videregående opplæring. For at enda flere skal lykkes med grunnopplæringen og fullføre videregående skole er det viktig å rette innstasen mot de som trenger det mest så tidlig som mulig, og sørge for at alle blir integrert og inkludert i fellesskapet.
For å få til dette må vi styrke lærerne, men også dra nytte av andre yrkesgrupper og frivillig innsats i skolen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

403 Koding i skolen
Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil i enda større grad ta i bruk digitale verktøy i undervisningen, og sette i gang prosjekter i skolen for a° lære elever koding i barneskolen.

Begrunnelse: Å beherske programmering eller koding kan nesten sidestilles med å beherske språk. Arbeidslivet går i retning av stadig mer robotisering, automatisering og digitalisering, og stadig flere arbeidstakere vil ha behov for kodingsferdigheter. For å forberede samfunnet på denne omstillingen er det viktig at koding kommer inn som en kompetanse som skal læres og trenes i skolen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

404 Videregående skole
Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha kompetanseheving for de ulike yrkesgrupper i den videregående skolen og sikre læreplass til alle yrkesfagelever som har krav på det.

Begrunnelse: Det er viktig å fortsette arbeide med å sikre god gjennomføring i den videregående skolen. Fortsatt viser tall at vi har en for stor andel elever som faller utenfor, og det er minoritetsspråklige og yrkesfagene som har det største frafallet. Derfor er det riktig å ha forpliktende samarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner for å sikre arbeidet med tidlig innsats og sømløse og formålstjenlige overganger mellom de ulike opplæringstilbudene.

Norge trenger fagarbeidere. Derfor er det viktig å fortsette med satsing på yrkesfagene. Arbeiderpartiet mener at vi skal kunne tilby lærlingplass til alle. Kommune og fylkeskommune må være i førersete med god oppfølging (fadderordninger) for lærlingene. Yrkesfagene er stadig i utvikling, og med ny tilbudsstruktur for yrkesfagene som innføres i 2020, mener vi at yrkesfaglærere må få tilbud om etterutdanning som gir oppdatering i fagene de underviser i.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

405 Videregående skole
Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil opprettholde desentralisert videregående skoler og videreutvikle karrieresentrene sine tilbud i distriktene.

Begrunnelse: Det er viktig for distriktene i Norge at det opprettholdes en desentralisert videregående skole. Karrieresentrene er viktig for distriktene. I dag har vi et arbeidsmarked i

endring som gjør at det er behov for etter- og videreutdanning. Det er og en viktig arena for utdanning og skolering for de som har falt fra i den videregående skolen. Karrieresentrene sin funksjon med veiledning og utdanning til voksne må videreføres og utvikles. Partnerskapet mellom fylkeskommunen, NAV og de enkelte kommunene er fundamentet til et viktig samarbeid om veiledning og opplæring og er med å gjøre tilbudene og mulighetene mer tilgjengelige.
Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

406 Yrkesfag
Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil at yrkesfagene skal gi elevene relevant kunnskap om arbeidslivet de skal inn i, dette krever kompetanseheving av både yrkesfag- og fellesfag lærere, gjerne med hospitering ute i bedrift. Vi vil også sikre læreplass til alle som søker seg ut i lære.

Begrunnelse: Norge trenger flere fagarbeidere og derfor vil Arbeiderpartiet fortsette å jobbe for yrkesfagene. Vi mener alle som ønsker det skal få læreplass. Yrkesfagelever skal ha lik rett til å fullføre sin utdanning som elever på studiespesialisering. Alle offentlige virksomheter skal ta inn lærlinger, og fylkeskommunene skal sikre god oppfølging i lærebedriftene.

Yrkesfagene er stadig i utvikling. Fra høsten 2020 innføres ny tilbudsstruktur for yrkesfagene, og det er viktig at elevene får et tilbud som er enda mer praksisnært. Vi trenger lærere som har god innsikt i det arbeidslivet elevene skal bli en del av. Dette krever ett tett og godt samarbeid med arbeidslivet, og det er viktig at ungdom utdannes inn i yrker samfunnet har behov for. Ungdom må utdannes ut i arbeid, ikke ut i arbeidsledighet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

425 Ett gratis måltid for skoleelevene
Modum Arbeiderparti

Forslag: Innføre ett gratis måltid for skoleelevene hver dag.

Begrunnelse: Mange elever spiser ikke frokost, og heller ikke mat på skolen. Det er viktig for prestasjonsnivået med ernæringsmessig riktig mat i løpet av skoletiden. Vi ønsker derfor at det innføres ett gratis måltid for alle skoleelever i grunnskolen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

429 Rosa kompetanse
Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Ansatte ved skoler skal bli tilbudt kurset Rosa Kompetanse

Begrunnelse: Rosa kompetanse er et kompetansemiljø som tilbyr faglig bistand og undervisning om kjønns- og seksualitetsmangfold til helsevesenet, barnevernet,

skolesektoren barnehager, politi- og påtalemyndighet, samt bedrifter. De er organisert som en fagavdeling i Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold (FRI) og er finansiert av henholdsvis Helsedirektoratet, Bufdir, Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet.

Rosa kompetanse tilbyr forskjellig undervisning til de forskjellige sektorene, og innenfor skolesektoren er hovedfokuset på hvordan man underviser om kjønn og seksualitet på en inkluderende måte, og hvordan skolen forebygger identitetsbasert mobbing.

Buskerud Arbeiderparti mener at rosa kompetanse er et svært viktig prosjekt som kan utgjøre stor forskjell i arbeidet med å bygge ned fordommer og forhindre kjønnsrelatert mobbing.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

432 Privatisering i utdanningssektoren

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Hindre barnehageeiere i å ta ut utbytte
- At alle private barnehager skal tilslutte seg nasjonale tariffavtaler som regulerer de ansattes lønns- og pensjonsforhold
- At kommunene sier nei til ytterligere privatisering av barnehager
- At vi endrer lovverket slik at private kommersielle barnehager ikke fullfinansieres på samme måte som offentlige barnehager
- Sikre gjennomsiktighet i ideelle- og kommersielle barnehageselskapers drift og struktur

Begrunnelse: For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre god velferd til alle. Vi mener det er et grunnleggende prinsipp at offentlige ressurser skal komme befolkningen til gode. Derfor mener vi at velferdstjenester i hovedsak skal drives av det offentlige, som har kvalitet som hovedmål, ikke profitt.

Barnehager
For å få til full barnehagedekning, var det i sin tid avgjørende å også ta i bruk private barnehager for å få opp tilbudet av barnehager raskt. Arbeiderpartiet innser at det i noen tid framover fortsatt vil finnes private barnehager, men ser mange problemer med den private driften slik den fungerer i dag. Vi sier derfor nei til ytterligere privatisering av offentlige barnehager, og vil ha en gradvis overtakelse av driften av private barnehager til det offentlige.

I dag likebehandler staten private og offentlige barnehager økonomisk. Ved å likebehandle, overfinansierer man i realiteten de private barnehagene. Private barnehager velger oftere å ha en homogen gruppe barn i barnehagen, færre pedagoger per barn og tilslutter seg ikke nasjonale tariffavtaler. Arbeiderpartiet mener derfor at lovverket må strammes inn slik at man ikke overfinansieres. Det er lov å ta ut utbytte fra private barnehager og sjansen for dette øker når de private barnehagene sitter igjen med mer midler enn de offentlige.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

435 Gratis skolemat
Trondheim Arbeiderparti

Forslag: Innføre et gratis daglig varmt skolemåltid for alle elever i grunnskolen i hele landet.

Begrunnelse: En god barndom varer hele livet. Alle skal ha sjansen på en trygg og god barndom, som bygger fundamentet for voksenlivet. Vi i Arbeiderpartiet vil ikke at økonomien til foreldrene dine skal avgjøre hvor god barndom du får, men at alle skal ha like muligheter til å bli sitt aller beste, uavhengig av hva man heter, hvor man kommer fra eller hvor stor lommeboka til foreldrene er. Barnehage og skole legger et viktig grunnlag for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Alle barn og unge skal få like gode muligheter til å tilegne seg kunnskap og utvikle sine talenter, holdninger og verdier. Barn, elever og studenter må mestre mange ulike fagfelter og trenes i å samarbeide med andre, være kreative og tenke kritisk. Læring hele livet er et viktig mål. Gjennom gode og trygge barnehager, en god skole, et barnevern som tar vare på barn i vanskelige situasjoner og utdanning som sikrer kompetente mennesker til arbeidslivet, skaper vi et samfunn preget av omsorg og kunnskap. Mange barn møter på skolen uten frokost og uten god matpakke. Vi vet at sultne barn lærer mindre, og når barna spiser mat med tomme kalorier påvirker dette læringsevnen. Et varmt og sunt måltid mat vil roe ned kroppen, gi mer stabil energi utover skoledagen, og føre til mer opplagte elever, med overskuddet til å lære. Vi ser økende sosiale forskjeller i Norge. For oss i Arbeiderpartiet er det et sentralt mål at disse skal utjevnes. Et sunt skolemåltid som spises av alle elever vil være et egnet virkemiddel for å redusere forskjellene og påvirke folkehelsen positivt. Et varmt skolemåltid om dagen vil bidra til å skape gode helsevaner, bedre læringseffekt og sosial utjevning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

449 Gratis skolemat
Stavanger Arbeiderparti

Forslag: Vi vil innføre en lovfestet rett til gratis skolemat. Uten egenbetaling.

Begrunnelse: Unngå stigmatisering og byråkratisering
Øke tilgjengelighet jamf svensk modell.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

453 Styrking av desentralisert bachelor i sykepleie
Hedmark Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil arbeide for å styrke desentralisert bachelor i sykepleie.

Begrunnelse: Sykepleiermangelen øker i en hastighet som vil være kritisk for helsetjenestene framover. Det er mange søkere til utdanningene, men slik det er i dag er det mangel på praksisplasser, og det er derfor vanskelig å øke opptaket.

I noen distrikt er det uutnyttet praksisplasskapasitet, fordi blant annet geografien gjør det vanskelig å nytte disse plassene effektivt fra dagens utdanningssteder.

Sykepleiermangelen gjør distrikter som ligger langt unna utdanningsinstitusjonene særlig sårbare.

Eks: I Nord-Østerdal i Hedmark har vi sykehus og flere institusjoner samt kommunehelsetjeneste som kan bidra med praksisplasser. Det er høgskolesenter som kan huse utdanningen.

I et utdanningsperspektiv er det mulig å nå fram til potensielle studenter som av ulike årsaker finner det vanskelig å flytte vekk i tre år for å ta en bachelor i sykepleie. Dette kan være at de er etablert med barn og familie og kan nytte en studieplass i nærheten av der de bor. Det kan også være at de er i et arbeidsforhold som de ønsker å ivareta helt eller delvis under studiene.
Vedr rekruttering av sykepleiere mener vi at tilgangen sikres best ved å utdanne fra befolkningen som allerede er etablert i området.

Kvinnenettverket i Hedmark Arbeiderparti mener at dette er et klokt grep i tillegg til de andre som må tas, som heltidsstillinger, bemanning tilpasset oppgavene, likelønn osv.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

459 Borteboerstipend
Hedmark Arbeiderparti

Forslag: Dagens borteboerstipend er lagt opp på en måte som gjør at ungdom som har behov for stipend likevel ikke får det. Det er urettferdig at ungdommer som ikke har en videregående skole i nærområde skal bli nektet stipend om reisetida på 3 timer eller kravet om 40km ikke er oppfylt. Det er nødvendig å gjøre kravene lavere. Det burde opprettes en fylkeskommunal komite som skal kunne vise skjønn på kilometeravstanden og tid når særlige grunner taler for det, utfra retningslinjer som er vedtatt i fylket. Da vil fylkeskommunen finansiere stipendet etter de samme økonomiske utbetalingene som lånekassen har til grunn.

- At tidsgrensen for borteboerstipendet endres fra dagens 3 timer, til 2 timer
- At grensen på 40 km opprettholdes
- At det skal bli satt ned en fylkeskommunal komite som skal kunne vise skjønn på kilometeravstanden og tid når særlige grunner taler for det.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

476 Leksefri heldagsskole
Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil innføre en leksefri heldagsskole for å gi elevene en helhetlig skoledag der opplæring, kulturaktiviteter, et sunt måltid, lek og fysisk aktivitet gir elevene et godt heldagstilbud som er tilpasset deres læring.

Begrunnelse: Dette vil være et vesentlig bidrag til å bruke skoledagen bedre for læring og utvikling og være et bidrag for å utjevne sosiale forskjeller.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

488 Livsmestring som som en del av mat og helsefaget.
Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Implementere livsmestring som en del av mat og helsefaget i skolen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

489 Gratis barnehage og SFO
Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Innføre gratis barnehage og SFO

Begrunnelse: Arbeiderpartiet mener det er viktig å se barnehagen og SFO som endel av det helhetlig og sammenhengende utdanningsløpet tom videregående skole. For at barnehagen og SFO skal være et tilbud for alle, bør det være gratis. Dette er også et viktig tiltak for å hindre barnefattigdom og for at alle skal få like muligheter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

494 Finansiering av utdanning
Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil jobbe for å få en mer fleksibel finansiering av nye studieløp. Tiltaket vil bidra til bedre utnyttelse av synergimulighetene som ligger i samarbeidet mellom næringsliv, utdanning, innovasjon og FoU.

Begrunnelse: Kongsbergskolen er blitt et nasjonalt begrep som vi er stolte av på Kongsberg. Kort fortalt så er det et samarbeid mellom skole og næringslivet. Dette samarbeidet har ført til at Kongsberg har fått et utdanningstilbud innen System Engineering (HSN/EVU), kompositttfaget (Vgs/FTO/HSN/EVU) og industriell digitalisering. Dette tilbudet hadde ikke vært mulig uten bidrag fra næringslivet. I den rivende, teknologiske utvikling næringslivet er i så er det viktig at utdanningsinstitusjoner tilpasser seg denne utvikling og har et smidig system slik at nye utdanningsløp lett kan tilpasses næringslivet.

Kunnskaps- og teknologiutviklingen går stadig raskere og kompetanse er og blir vår viktigste ressurs. For at studenter og ansatte skal få utdanningstilbud som er både tidsriktige og bedriftsrelevante, må utdanningsinstitusjonene få incitament til raskere å utvikle relevante utdanningstilbud på alle nivå fra fagarbeider til PhD inkl. EVU. Samtidig må næringslivet fortsette å være bevisst sin rolle i utviklingen av studietilbud som dekker næringslivets egne behov for kompetanse.

I dag drives høyskolene etter kontantprinsippet og får betalt pr produserte studiepoeng innenfor tildelt ramme for antall studieplasser. Dvs at hvis de skal utvikle nye utdanningsløp, må de avvikle gamle (og taper da umiddelbart inntekter) når nye lanseres (forsinkede inntekter). Hvis Kongsberg ikke hadde hatt NCE-finansiering slik av vi kunne bidra til å fylle dette inntektsgapet, hadde vi hverken fått utdanningstilbud i Systems Engineering (HSN/EVU), kompositttfaget (Vgs/FTO/HSN/EVU) eller industriell digitalisering (FTO/EVU). Vi har lyktes med å bringe industrien inn i utdanningen og utdanningen inn i industrien og dette trenger vi mer av i fremtiden. Derfor må finansieringsmodellen for å utvikle nye, relevante utdanninger legges om.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

501 Bedre lærlinglønn

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet mener at:
Det må utarbeides en mer gunstig ordning for lærlingelønn, som samtidig bidrar til vekst i antall lærlingkontrakter.

Begrunnelse: Er det noe vi trenger, så er det flere fagarbeidere. For å få det så trenger vi at flere ungdom både velger yrkesfag på videregående og at de velger å bli lærling fremfor påbygg. Lærlingers lønn deles oftest opp i halvår, hvor timelønnen øker med noen kroner hvert halvår av de til sammen to årene man er lærling. Som lærling tjener du det samme som begynnerlønnen til en fagarbeider, fordelt over to år. Den “vanlige” modellen for er at du i første halvår tjener 30%, øker med 10% de to neste halvårene og øker til 80% siste halvår.

Problemet med lærlingelønnen er at når man er mellom 18-21 år, noe de fleste er når de har lærlingtiden sin, er at man gjerne vil flytte hjemmefra og skaffe seg bil, men det blir vanskelig med hvor lav lærlingelønnen er. Det er ikke gunstig å bo på hybel, eie bil, ta lappen, betale egne regninger og alt som følger med å bli voksen om man velger å bli lærling. Vi trenger flere fagarbeidere, vi trenger flere lærlinger, og da må det være gunstig for ungdom å bli lærlinger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

504 En times fysisk aktivitet i skolen

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet oppfordrer til dialog mellom lærernes organisasjoner, idretten, friluftsorganisasjonene og myndighetene, for å skape gode lokale samarbeid om «Aktive lokalsamfunn».

Begrunnelse: Arbeiderpartiet viser til at det nye stortingsflertallet i 2017 omsider vedtok innføring av en times fysisk aktivitet i grunnskolen, etter langvarig motstand fra Høyre, Frp og Venstre. Det ble samtidig forutsatt at vedtaket måtte gjennomføres i samarbeid med frivillige organisasjoner og partene i arbeidslivet, herunder Norges idrettsforbund. Arbeiderpartiet mener det er på tide at Solbergregjeringen nå kommer i gang med å gjennomføre Stortingets vedtak.

Arbeiderpartiet vil framheve betydningen av et godt samarbeid mellom kommuner og frivillige for å nå viktige politiske mål innen folkehelse, mestring og inkludering. Samarbeid om 1 times fysisk aktivitet i skolen er allerede vedtatt og dels gjennomført flere steder i landet, blant annet i Drammen kommune, etter initiativ fra Drammen Arbeiderparti, i samarbeid mellom skoler og idrettslag, under overskriften «Aktive Lokalsamfunn».

Arbeiderpartiet støtter det samarbeidet som er igangsatt innen rammen av «Aktive lokalsamfunn» i vårt fylke og mener det kan tjene som en modell for innføring av 1 times fysisk aktivitet i grunnskolen i andre kommuner i Buskerud og ellers i landet. Buskerud Arbeiderparti oppmuntrer til et langsiktig og systematisk samarbeid om aktive lokalsamfunn, men vil samtidig advare mot å skyve ansvaret over på de frivillige, både når det gjelder økonomi og ressurser for øvrig, slik vi allerede har sett tendenser til. Stat og kommune må være bevisste på ikke å kvele frivillighetens engasjement, men tvert imot ta sin del av ansvaret, ved å sikre tilstrekkelig finansiering og organisering, slik at de frivillige kan konsentrere seg om å bidra til aktivitet. Erfaringene fra «Aktive lokalsamfunn» i Buskerud, viser at ansattressurser er avgjørende, ikke som erstatning for frivillighet, men tvert imot som den faktoren som må til for å mobilisere mer frivillighet.

Arbeiderpartiet har sett at representanter for lærerorganisasjonene har vært forbeholdne til vedtaket om 1 times fysisk aktivitet.

Vi vil derfor understreke betydningen av at Stortingets vedtak om at partene i arbeidslivet skal involveres, faktisk blir gjennomført av Solberg-regjeringen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

507 Desentralisert utdanning

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Sikre desentralisert videregående opplæring
- Økt samarbeid mellom videregående skole og næringsliv, for å sikre rekruttering til lokalt næringsliv.
- Legge til rette for å få folkehøgskoler og høyere utdanningsinstitusjoner til distriktene
- Legge til rette for desentraliserte og digitaliserte løsninger for videre- og etterutdanning

Begrunnelse: For at unge skal ønske å bo i distriktene så er det viktig at de har tilgang på utdanning. Det må tilbys videregående opplæring nær der folk bor, på denne måten kan unge bo lengre hjemme og det stimulerer til økt samarbeid mellom næringsliv og skole. Dette gjør at distriktene kan tilby utdanninger som er tilpasset det arbeidsmarkedet som møter ungdommen i hjembygda. Skoleløpet er mye mer enn bare grunnskole, og Arbeiderpartiet anerkjenner folkehøgskolene som viktige aktører i distriktene. Folkehøgskolene bidrar til nye impulser i lokalsamfunnet, potensiell tilflytting og spennende arbeidsplasser. Desentralisert høyere utdanning er viktig for å kunne skape attraktive arbeidsplasser og viktige kompetansemiljøer. Muligheten til å ta videre- og etterutdanning samt muligheter for å omskolere seg er avgjørende for å bli i distriktene. Kompetansemiljøer gir også gode ringvirkninger for offentlig og private arbeidsplasser og ikke minst viktige for innovasjon og nytenking. Oppdatert kunnskap gir også større muligheter for raskere omstillinger lokalt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

515 Lik målform

Stad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må styrke bruken av både målformer ved norske universitet, og sikre at begge målformer vert brukte i formuleringar av eksamensoppgåver.

Begrunnelse: Noreg er eit land med to likestilte skriftspråk, og det er studentar som opplever å ikkje få eksamensoppgåver tilrettelagt til si målform. Det er minst to grunnar til at alle universitet bør formulere oppgåver både på nynorsk og bokmål, likestilling og oppgåveforståing. Det er berre rett og rimeleg at alle studentar får utdelt eksamensoppgåver på si eiga målform, og ikkje berre dei som har bokmål som sitt skriftspråk. Sjølv om dei fleste som har nynorsk som sitt hovud-skriftspråk forstår bokmål, er det både ein rett å skulle kunne få det på eiga målform og diskriminerande å ikkje oppleve lovpålagt skriftspråk-likestilling. Eit anna argument er at det ikkje er alle med nynorsk som sitt hovud-skriftspråk som forstår bokmål like godt, og som vil kunne oppleve negative konsekvensar som følge av at dei kanskje ikkje forstod problemstillinga like godt, som dei med bokmål som hovudskriftspråk som får det på bokmål.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

516 Psykisk helse som fag i skulen

Stad Arbeiderparti

Forslag: Psykisk helse må inn som eige overordna tema eller eige fag i skulen.

Begrunnelse: Det har vore ei auke i forekomst av psykiske vanskar hos unge. Vi treng difor å styrke forståinga for at alle har ei psykisk helse, ikkje berre fysisk helse. Og også korleis psykisk uhelse kan arte seg. Dette vil bidra til å forebygge , og normalisere ting ein tenkjer på og kjenner på, som td lavt sjølvbilete, angst, stress, sorg, å føle seg annleis. Og det vil gjere born klar over kva dei kan gjere dersom dei sjølve eller nokon dei kjenner slit. Normalisering og førebygging!

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

526 Krav til innhald, kvalitet og økonomisk kontroll i private barnehager

Hordaland Arbeiderparti

Forslag:
Kommunane skal kunne stille strengare krav til bruken av barnehagetilskotet.

Begrunnelse: Kring 54 % av norske barnehagar er eigd av private aktørar som blir finansiert av offentlege tilskot og foreldrebetaling, og private barnehagar er både viktige og naudsynte for å sikre den dekningsgraden vi har i dag. I løpet av dei siste 12 åra har det starta 46 000 fleire barn i kommersielle barnehagar, medan det har vore nedgang i både ideelle og kommunale. Det er viktig å vedkjenne utfordringar med dagens regelverk som gir kommunane få moglegheiter til å stille krav til innhald, kvalitet og økonomisk kontroll.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

527 Digitalt opptak

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Innføre heildigitale opptaksløysingar i barnehage, SFO/aktivitetsskule og innskriving i skulen

Begrunnelse: Vi må ta i bruk teknologien som finns og ikkje minst kunnskapen det offentlege har om kvar enkelt innbyggjar slik at opptak til barnehage og sfo/aktvitetsskule samt innskriving i skuleverket vert heildigitalt. Det er tungvint og irriterande for folk at ein møter opptakssystem som dels baserer seg på skjema som skal skrivast ut og at ein stadig må skrive inn dei same opplsyningane om att og om att.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

547 Ein skule for alle

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeidarparti ynskjer ein heilskapleg skule som kan ta vare på barna i læring, aktivitet og kreativitet. Hordaland Arbeidarparti vil at det som i dag er heimeoppgåver skal vere ein del av skulekvardagen kor dei kan få fagleg oppfølging, i tillegg skal elevane bli tilbydt eit gratis måltid og fysisk aktivitet. Ein heilskapleg skulekvardag kan bli bygd både ved å utvide talet timar til undervisning, men også ved å utvide og styrke dagens SFO. Målet er å skape ein fellesarena kor samspelet mellom læring, leik, venskap, måltid og fysisk aktivitet er i fokus og kor alle er inkludert i heile skulekvardagen. På sikt skal SFO/AKS bli gratis.

Begrunnelse: Ein heilskapleg skule vil kunne gje rom for aktivitetar som vil betre trivsel og motivasjon, samt bidra til sosial utjamning. Å sikre alle tilgang til kunnskap og kompetanse, i eit læringsmiljø som tilpassar opplæringa for den enkelte, er ikkje berre avgjerande for utviklinga til einskildeleven, men og avgjerande for kor godt Noreg vil lukkast med å skape nye næringar, trygg velferd og å utvikle offentleg og privat sektor. Den heilskaplege fellesskulen vil også kunne gje rom for meir varierte og praktiske aktivitetar enn i dag, samt leggje til rette for meir fysisk aktivitet. Å samlast til eit måltid er den eldste forma for utvikling av relasjonar og er ein føresetnad for god folkehelse. Vi meiner difor at skulen i framtida må tilby alle elever eit sunt måltid i løpet av skulekvardagen. I dag er SFO ein arena kor det er moglegheit til å inkludere enda fleire. En heilskapleg skulekvardag kan byggast både ved å utvide talet timar til undervisning, men også ved å utvida og styrkje dagens SFO. Målet er å skape ein fellesarena kor samspelet mellom læring, leik, venskap, måltid og fysisk aktivitet er i fokus og kor alle er inkludert i heile skulekvardagen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

548 Framtidas yrkesfag

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeidarparti ynskjer eit yrkesfagløft med statlig finansiering. Dei yrkesfaglege utdanningsprogramma og yrkesfagutstyret må fornyast for å gi ei utdanning for framtida. I tillegg skal alle som er kvalifisert få sikra lærlingplass.

Begrunnelse: I framtida er vi avhengige av gode fagarbeidarar. For å styrkje den yrkesfaglege utdanninga treng vi eit yrkesfagløft med statleg finansiering. Utstyret på dei yrkesfaglege utdanningsprogramma må fornyast for å gi ei utdanning for framtida, og det må prøvast ut modellar der meir av den praktiske utdanninga blir gjeve i lokale bedrifter. Det er heilt avgjerande at det er tilstrekkeleg med lærlingplassar som ventar på dei elevane som ynskjer det. Difor er det viktig at vi vidareutviklar ordninga med opplæringskontor for å gi betre oppfølging av både lærlingar og lærebedrifter. Dette set store krav til både kommunar, andre offentlege institusjonar og private bedrifter, og lærlingstilskotet må aukast. Difor er det viktig at vi pålegg alle offentlege aktørar å fastsette klare og forpliktande mål for mengda lærlingplasser i deira regi slik at alle får gjennomført utdanninga si, og samfunnet får nok kvalifisert arbeidskraft.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

549 Sosialdemokratiets barnehage

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeidarparti ynskjer å fjerne kontantstøtta og innføre gratis barnehage ved å fjerne foreldrebetalinga og innføre gratisprinsippet.

Begrunnelse: Hordaland Arbeidarparti meiner at utdanning er ein rettighet og den skal vere gratis. Vi har trua på at den neste store utvidinga av velferdsstaten vil vere å gjennomføre dette prinsippet. I Noreg har vi oppnådd full barnehagedekning, kor alle foreldre har krav på ein barnehageplass til sitt barn. Barnehagen er byrjinga på alle barn sitt skuleløp, og har ein sterk påverking på utviklinga i oppveksten. Diverre er det veldig dyrt for mange familiar å sende barnet sitt til barnehagen. Mange mødrer og fedrevel at ein av partnerane er heime med barnet for å få kontantstøtta. Det er også påvist at det i flest tilfelle er kvinnelege føresette som vel å vere heime med barna. Dette er konsekvensar som ein sosialdemokratisk ikkje kan akseptere. Dette er spesielt uheldig for barn med ein anna etnisk bakgrunn, som kommuniserer på eit anna språk enn norsk. Alle skal ha moglegheita til å sende barna sine til barnehagen, utan at det svekkjer deira økonomiske kapasitet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

550 Fellesskulen

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeidarparti meiner at privatiseringa av skulesektoren må stansast, og den offentlige støtta til kommersielle privatskuler må fjernast. Private skuler skal bere bli tillat om dei er eit reelt alternativ til den offentlige fellesskulen. I tillegg bør kommunane og fylkeskommunane ha vetorett ved opprettinga av nye skuleplasser.

Begrunnelse: Hordaland Arbeidarparti har trua på ein sterk velferdsstat med gode og universelle tenester. Det er når fellesskapet kjem saman at vi skaper ordningane som gjør Noreg til verdas beste land å bu i. I landet vårt skal man yte etter evne, og få etter behov. Det medfører at dei fleste nordmenn betaler betydelege summar i skattar til fellesskapet. Det er naturlig, men da blir det særleg viktig å forvalte disse ressursane på ein truverdig og tillitsvekkande måte. Da må vi for alvor fjerne private aktørar i skulesektoren. Privatiseringa i skulesektoren er alarmerande, og ein utvikling som Hordaland Arbeidarparti på det sterkaste vil motverke. At skuleplassar blir tildelt til private aktørar på evig tid må med ein gang stoppe og ordninga må endrast, slik at kommunane og fylkeskommunane kan dimensjonere skulestruktur i sitt område. Private skular som i realiteten er ein kopi av den offentlege fellesskulen må bli forboden, og ved søknad om oppretting av nye skuleplassar bør ikkje direktoratet eller departementet kunne overkøyre lokale folkevalte

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

551 Mobbing

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeidarparti ynskjer ein nullvisjon for mobbing i oppveksten til born og unge. I tillegg må mobbeomboda styrkjast, og det må vere ein “mobbeknapp” på alle nettsider til dei vidaregåande skulane og på dei sentrale nettsidenetil kommunar og fylkeskommunar. Staten må i tillegg gje et større tilskot til arbeidet mot mobbing i kommunane.

Begrunnelse: Alle barn og unge skal oppleve ein trygg og god oppvekst. Mobbing er gjerne den største trusselen mot gode oppvekstvilkår i dag. Konsekvensane kan vere svært alvorlege for både den psykiske og fysiske helsa til dei som blir mobba, og ofte vare livet ut. Det er eit samfunnsansvar som er pålagt alle å arbeide mot mobbing. Både elevar, lærarar, skuleleiarar og politikarar må gjere det dei kan for å arbeide for nullvisjon mot mobbing.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

555 For få skoleplasser i anleggsfagene

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Alta Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal prioritere en større satsning på flere skoleplasser i anleggsfagene generelt, og at regjeringen fullfinansierer flere landslinjeklasser.

Begrunnelse: I høst var det mage ungdommer som gikk rundt i spenning og ventet på tilbakemelding om de hadde fått skoleplass. I motsetning til flere andre yrkesfag har anleggsfagene gode søkertall, men det er opprettet for få skoleplasser. Det er mange som ikke har fått fullført ønsket utdanning. Det siste året er det bare halvparten av søkerne til anleggsteknikk som har fått sin første prioritet oppfylt.

Anleggsnæringen har gjennom mange år vært viktig for sysselsettingen over det ganske land. Spesielt ute i distriktene er mange ungdommer blitt rekruttert til bransjen. Anleggsnæringa og offentlige byggherrer stiller nå strengere krav til at anleggsarbeid skal utføres av arbeidstakere med formell utdanning, og at lærlinger skal inntas i prosjektene. Dette er bra med tanke på å gjøre den norske fagarbeideren i stand til å møte den teknologiske utviklingen i bransjen. Det å stille krav til kompetanse er også et godt virkemiddel for å bygge vern mot sosial dumping og redusere farene for arbeidsulykker. Når kravet til formell kompetanse øker så er det en forutsetning at det følges opp med tilstrekkelig med skoleplasser, ellers stenges ungdommen ute fra bransjen.

Det er viktig at nasjonen tar samfunnsansvar ved å opprette flere skoleplasser og at entreprenørene øker inntaket av lærlinger i bedriftene, dette for å møte behovene i den framtidige anleggsbransjen. Dette vil også være et nyttig virkemiddel for å øke sysselsettingen blant de mange ungdommene under 30 år som i dag står utenfor arbeidslivet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

571 Bortebuarstipend

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeiderpartiet ynskjer at tidsgrensa for bortebuarstipendet endrast frå dagens 3 timer til 2 timer og behalda dagens avstandsgrense på 40km. Det skal og bli satt ned fylkeskommunale komitéar som skal kunne vise skjønn på kilometeravstanden og tid når særlege grunnar talar for det.

Begrunnelse: Dagens bortebuarstipend er lagt opp på ein måte som gjer til at ungdommar som kan ha eit behov for stipendet likevel endar opp med å ikkje få stønad. Det er urettferdig at ungdommar som ikkje har ein vidaregåande skule i nærleiken av heimen sin, skal bli nekta stipend om ikkje reisetida er over 3 timar eller kravet på 40 km ikkje er oppfylt. Vi ser at det er naudsynt å gjere krava lågare. Det burde opprettast ein fylkeskommunal komité som skal kunne vise skjønn på kilometeravstanden og tid når særlege grunnar talar for det, utifrå retningslinjer som er vedteke i fylket. Då vil fylkeskommunen finansiere stipendet etter dei same økonomiske utbetalingane som lånekassa har til grunn.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

572 Karakterkrav i matematikk

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeiderpartiet krev at 4-ar kravet i matematikk på lærarskulen skal bli fjerna. I staden vil vi at det skal vere eit krav om at du må ha 4 i det faget du skal bli lærar i.

Begrunnelse: For å ta lærarutdanning på lærarskulen må du ha karakteren 4 i matematikk, noko som er alt for strengt. Om du ikkje tar utdanninga di på lærarskulen må du gå ein mykje tyngre veg, noko som gjer at mange heller vel eit anna yrke. Det er mange studentar som ville blitt gode lærarar, men på grunn at 4-ar kravet så får dei ikkje den moglegheita. Vi burde ta vare på dei potensielle lærarane, og difor burde kravet bli endra. Å endre kravet, slik at du må ha 4 i det faget du skal bli lærar i, ville gjort at fleire studentar fekk utdanne seg til det dei vil. Ein student som vil bli engelsklærar burde ikkje måtte ha 4 i matte for å kunne oppfylle draumen sin.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

575 Auke i bortebuarstipendet for elevar i vidaregåande opplæring

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeiderpartiet ynskjer at bortebuarstipendet skal aukast til 70% av grunnbeløpet i folketrygda.

Begrunnelse: Noreg er eit langstrakt land det er ein av tinga som gjer Noreg til det fine landet me har, men det fører og til at mange er nøyde til å flytte heimanfrå for å gå på vidaregåande skule. For å gje støtte til dei elevane som vel å gjere dette har me i dag eit bortebuarstipend på 4437 kr i månaden som skal sikre at alle har råd til å flytte på hybel uavhengig av familiens inntekt. Diverre er det ikkje slik at dette alltid er nok til å dekkje dei reelle utgiftene ved å flytte heimanfrå. Det er store geografiske forskjellar på leigeprisane i landet vårt der det i mange av byane våre har utvikla seg ein pressa leigemarknad. Dette fører til at det mange steder ikkje er mogleg å kunna leva på bortebuarstipendet aleine og at man er avhengig av stønad frå familie for å få endane til å møtast. Men det er ikkje alle familiar som har moglegheitene til dette og difor ikkje kan gje økonomisk stønad til ungane sine på hybel. Dette strir med vår grunntanke om at alle skal ha den same moglegheita uavhengig av størrelsen til lommeboka til foreldra. Ved å binde ordninga til folketrygda, så vil ein få ein naturleg prisregulering.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

578 Anonyme læreplassøknadar

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeiderpartiet meiner at ein bør starte eit nasjonalt prøveprosjekt med anonyme lærlingsplassøknadar og anonyme søknader for utplassering i regi av skulen.

Begrunnelse: Mange yrkesfagelevar opplev å bli urettferdig behandla når dei søkjer etter lærlingplass eller når dei skal på utplassering. Det kan være fordi sjefen i bedrifta dei søkjer hos er uvenar med ein forelder eller at søkjaren har eit utenlandsk namn. Anonyme søknadar vil fjerne desse problema og vil føre til at søkjarane blir vurdert etter ferdigheitane sine. Det skal nemleg ikkje spele nokon rolle kvar ein kjem frå eller kor stort nettverk familien din har når du skal søke lærlingplass.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

581 Likestilling av bokmål og nynorsk i grunnlova

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeidarpartiet ynskjer at nynorsk og bokmål skal bli likestilt i grunnlova.

Begrunnelse: Nynorsk og bokmål har sidan 1885 vore likestilte i mållova og er dermed to likestilte målformer. Når fleire parti tek til orde for å svekke nynorsken i det offentlege ordskiftet, er det på tide å ta grep. Å grunnlovsfeste likestillinga av nynorsk og bokmål vil styrke vernet av begge målformene i framtida.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

582 Sterk språkopplæring for alle!

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Alle skuleelevar må ha rett på opplæring og materiell på sitt hovudmål. Elevar skal ha krav på digitale læremiddel på sitt hovudmål. Det må vere nynorsk språkstimulering i barnehagen og styrke kompetansen i nynorsk og bokmål i barnehagelærarutdanningane. Norsklærarstudentar skal ha to likestilte målformer i utdanninga og ta utdanning innan nynorskdidatikk. Norskopplæringa for innvandrarar skal skje på nynorsk i nynorskkommunar.

Begrunnelse: Alle lærarar må kunne skrive både nynorsk og bokmål, ha kunnskap om den norske skriftspråksituasjonen, nynorskdidaktikk og elevane sine språklege rettar. For å oppnå dette må dei første stega av språkopplæringa bli tatt i bruk allereie i barnehagen. Difor er det viktig at barnehagelærarar kan syne fram det norske språkmangfaldet. Å gje ungdomsskulelevar rett på opplæring og materiell på sitt hovudmål vil gjere overgongen til vidare utdanning lettare og bidra til ei betre språkutvikling. Digitale læremiddel burde også vere tilgjengeleg på si eiga målform. Nynorskdidatikk må også bli ein større del av den allereie etablerte norsklærarutdanninga. Både elevane som har nynorsk som hovudmål og elevane som har nynorsk som sidemål fortener kompetente lærarar som kan gje dei den kunnskapen dei har krav på. Difor krev vi at norsklærarar har to likestilte målformer i utdanninga si. Når innvandrarar kjem til nynorskkommunar i Noreg, burde dei også få lære seg nynorsk sånn at dei lettare kan integrerast inn i samfunnet dei er komne til. Noreg er eit mangfaldig land der vi stadig får nye landsmenn som vil lære språket vårt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

588 Studentboliger

Akershus Arbeiderparti

Forslag: Det må bygges flere studentboliger tilknyttet studiestedene ved å arbeide for lik kostnadsramme over hele landet, at tilskuddsandel økes til 50 % og at tilskudd og ramme justeres jevnlig.

Begrunnelse: Boligutgiftene er den største utgiften for studenter, derfor er det viktig at det tilbys studentboliger til en rimelig pris ved lærestedene. Tilskuddet til bygging av studentboliger dekker kun deler av utgiftene knyttet til studentboligbygging. Tilskuddsandelen har tidligere vært på 60 prosent av kostnadsrammen, men dette er nå nesten halvert til omkring 35 prosent. For å holde husleien til studentene lav bør tilskuddsandelen økes til 50 prosent og kostnadsrammen for studentboliger må heves for å sikre realiseringen av byggeprosjekter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

598 Utdanning

Troms Arbeiderparti

Forslag: Det må igangsettes en utredning om behovet for flere profesjoner i skolen som har kompetanse på psykisk helse, barns oppvekstsvilkår og skolevegring mv. Slike tiltak kan bidra til tidligere hjelp til barn og unge, og at hjelpetiltak kan iverksettes på et tidligere tidspunkt.

Begrunnelse: Mange barn og unge sliter med sin psykiske helse og med andre sosiale vansker, og mange skoler har for få ressurser eller mangler kompetanse for å forebygge og bidra til riktig hjelp og støtte. Mange skoler har ufaglærte assistenter og disse gjør en viktig jobb, men utfordringen er likevel at de barna som de gir hjelp til ofte trenger spesialpedagogisk hjelp og støtte. Nylig forskning viser at frafall fra videregående skole ofte viser tegn helt ned i barnehagealder. Som kjent er det fortsatt alt for mange som ikke fullfører videregående skole. Det koster samfunnet store summer at ungdommer ikke fullfører videregående skole, og flere får problemer innen psykisk helse, rus og kriminalitet mv. Det trenges en snuoperasjon, og det må investeres langt mere i forebyggende arbeid.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

607 Et offentlig utdanningsløp

Troms Arbeiderparti

Forslag: Et bredt og mangfoldig utdanningsløp har alltid vært et viktig prosjekt for arbeiderbevegelsen. Gjennom en sterk fellesskole og barnehage skal alle barn, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger, få de samme mulighetene til å lykkes i livet. Det at alle barn møtes i den samme barnehagen og den samme skolen bygger tillit mellom mennesker i samfunnet vårt. Skolen er et viktig verktøy for å unngå ulikhet og sikre at alle barn skal kunne nå sitt potensiale.

Arbeiderpartiet i Troms vil:

1. Hindre at skoleeiere skal kunne ta utbytte, og ha en enda strengere kontroll med hvordan skoleeierne bruker datterselskaper for å omgå regelverket.
2. At konsesjoner til privat skoledrift skal være tidsbegrenset, med krav om ny søknadsprosess og mulighet til demokratisk innvirkning.
3. At kommuner og fylkeskommuner skal ha vetorett mot etablering av privatskoler.
4. Utforme en ny privatskolelov der det ikke gis statsstøtte til noen former for kommersielle privatskoler verken med alternativ pedagogikk eller livssyn.
5. At det bør spesifiseres at forbudet mot å overføre verdier til skolenes eiere også gjelder ved salg.
6. Styrke Utdanningsdirektoratet, gjennom tilstrekkelige ressurser til rådighet, slik at de kan gjennomføre et effektivt tilsyn med de private skolene.
7. At brudd på lov og regelverk må håndheves strengere og følges av bøter og mer effektive sanksjoner.
8. Utforme en ny privatskolelov
9. Ikke gi statsstøtte til skoler med alternativt pedagogisk opplegg eller livssyn
10. Innføre en lov som hindrer barnehageeiere å ta ut utbytte og profitt
11. At målet om profittfrie barnehager slås fast i barnehagens formålsparagraf
12. Sette klare krav i lovverket til eierform og selskapsorganisering, for eksempel etter dansk modell for selveiende institusjoner
13. At kommunene sier nei til ytterligere privatisering av offentlige barnehager
14. At lovverket endres vekk fra stykkprisfinansier og over til budsjettstyring og tilskuddskontroll
15. At kommunene jobber aktivt for å ta tilbake de offentlige barnehagene i privat regi, f.eks. når en kontrakt med en privat barnehage går ut
16. Åpne opp i lovverket for at kommunene får større myndighet til å styre barnehagene de finansierer, uavhengig av eierform
17. At kommunene må kunne vedta barnehagestruktur som f.eks. lokalisering, kapasitet og opptak uavhengig av eierform
18. Alle private barnehager skal tilslutte seg nasjonale tariffavtaler som regulerer de ansattes rettigheter

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

608 En skole for alle

Troms Arbeiderparti

Forslag: En yrkesfaglig skolepolitikk
Skolen utgjør en av de viktigste byggesteinene for resten av livet. Arbeidslivet stiller høyere og høyere krav til kompetanse. Arbeiderpartiet mener at det må være en forutsetning for dagens skolepolitikk at dagens unge får den nødvendige kompetansen og kunnskapen som næringslivet etterspør for å skape morgendagens verdier.

Yrkesfagene i Norge trenger et løft. Det er viktig kompetanse som både offentlig og privat sektor har bruk for i de forskjellige yrkesfagene. I møte med automatisering, eldrebølge og hard utenlandsk konkurranse så er det gjennom et tilstrekkelig antall og kvalifiserte fagarbeidere at vi skal håndtere utfordringene. Da må man ta et tak innen rekruttering, sørge for et sterkt faglig innhold i læretiden og garantere for at lærlingene får et trygt og sikkert møte med arbeidslivet.

For å styrke rekrutteringen til yrkesfag så må samfunnet sikre trygghet og stolthet for de som velger yrkesfag. Ingen ungdommer ønsker å utdanne seg til å måtte gå gatelangs og vente på å få fullføre utdanningen sin, og derfor mener Arbeiderpartiet at man må lovfeste retten til lærlingplass for kvalifiserte elever. Man trenger også en tiltakspakke som gjør det mer økonomisk attraktivt for bedrifter å ta imot lærlinger sånn at større deler av næringslivet føler at det er økonomisk forsvarlig å ha yrkesfagelever i lære i sine bedrifter.

Det er viktig at opplæring og utdanning tilpasses enkeltmennesket, men også at det stilles krav om høy kvalitet som en del av læretiden. Gjennom å styrke opplæringskontorene, få næringslivet involvert i skolen tidlig og innføre krav om lærlingeråd i alle fylker kan man sikre at alle lærlinger får en sterk og god faglig oppfølging som sikrer dem den kompetansen de trenger til arbeidslivet. TAF-modellen som gjør til at elever kan være i skole og i læretid samtidig er en viktig ordning å styrke og spre til andre yrkesfag. Det er viktig at elever føler at man får brukt kunnskapen sin i praksis og få bruke erfaringene man får inn i læringen sin i skolen.

Når yrkesfagelever går ut i arbeidslivet som en del av utdannelsen sin, så er det viktig at de har gode arbeidsvilkår og at deres rettigheter i arbeidslivet blir fulgt opp. Arbeiderpartiet mener derfor at arbeidsrettigheter må bli en del av pensum i den norske skolen. Elever må vite hva som er standarden for lønn, respekt og arbeidstid sånn at de vet når det er noe de burde reagere på.

Arbeiderpartiet i Troms vil:

- Stille krav til kommunene om å årlig tilby minst en læreplass per 500 innbygger, samt at fylkeskommunen aktivt skal sørge for at det ansettes lærlinger i offentlig sektor
- Kompensere bedriftene for å ta inn lærlinger som har særskilte utfordringer
- At det ved offentlige anbud stilles krav om at de som får anbudet er aktive lærebedrifter og har hatt lærlinger det siste året
- At deler av kostnadene til læreplasser skal finansieres gjennom et fond som alle virksomheter innenfor de ulike bransjeområdene må bidra til
- Øke lærlingtilskuddet tilsvarende det en skoleplass koster
- At alle fylker skal ha et elev- og lærlingeombud
- Innføre lærlingeråd i alle fylker etter modell fra Sør-Trøndelag
- Ha lovfestet rett til læreplass
- Overføre TAF-modellen til andre yrkesfag
- Gi folk med fagbrev retten til å ta høyere utdanning innenfor sitt kompetanseområde
- Arbeide for å heve den pedagogiske og faglige kompetansen i lærebedriften slik at lærlingens rettigheter i opplæringsloven blir ivaretatt, og kvaliteten i opplæringen styrkes
- Arbeide for å sikre erstatning ved yrkesskader/yrkessykdom for studenter og elever under praksisperioden
- Alle lærlinger skal få et lærlingebevis hvilket vil gi like fordeler som et studentbevis
- Gi økte midler til opplæringskontoret for å jobbe opp mot bedrifter med lærlingeplasser
- Koble skolen og næringslivet tidlig inn i skolen
- Sørge for at fag- og svennebrev er tilpasset dagens og fremtidens arbeidsliv.
- At det skal opprettes en egen nettside for studenter og lærlinger på vei ut i arbeidslivet
- Sikre at arbeidsrettigheter blir en del av pensum i norsk skole

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

631 Rett til læreplass

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Sogn og Fjordane AP vil lovfeste retten til læreplass for elvar som har fullført yrkesutdanning i vidaregåande skule.

Begrunnelse: Norsk arbeidsliv vil i framtida ha eit stort behov for faglært arbeidskraft. For å sikre rekruttering av ungdom må ein gje elvar som har fullført yrkesfagleg utdanning i vidaregåande skule ein rett til læreplass. Dette vil sikre unge ein god inngang i arbeidslivet og hindre fråfall før fagbrevet er bestått. Retten til læreplass kan sikrast slik at det ved offentlege anbod vert kravd læreplassar hjå den som deltek i anbodet. I tillegg må tilskotet til læreplassane aukast betydeleg for å sikre at flest mogleg bedrifter ser nytteverdien av å ha lærling.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

632 Digitale læremiddel på hovudmål

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Sogn og Fjordane Ap krev at alle elevar skal ha rett til digitale læremiddel på sitt hovudmål.

Begrunnelse: Digitale læremiddel blir meir og meir brukt i dagens skule og blir i dag nytta i like stor eller større grad enn tradisjonelle lærebøker. Sidan norske elevar har rett til å få lærebøker på hovudmålet sitt må dette også gjelde digitale læremiddel

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

638 Reell likestilling mellom bokmål og nynorsk

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Arbeidarpartiet i Sogn og Fjordane ønskjer at nynorsk og bokmål skal bli likestilt i grunnlova. Arbeidarpartiet meiner at det må arbeidast for at det skal vere ei reell likestilling mellom dei to målformene nynorsk og bokmål på alle samfunnsområde.

Begrunnelse: Nynorsk og bokmål har sidan 1885 vore likestilte i mållova og er dermed to likestilte målformer. Når fleire parti tek til orde for å svekke nynorsken i det offentlege ordskiftet er det på tide å ta grep. Å grunnlovsfeste likestillinga av nynorsk og bokmål vil styrke vernet av nynorsken i framtida. På denne måten vil nynorsk få ei heilt anna merksemd i den offentlege debatten og på alle samfunnsområde. Sogn og Fjordane Arbeidarpartiet ynskjer at barnehagelærarutdanningane og lærarutdanningane har to likestilte målformer i

utdanninga, slik at ein aukar kunnskap om den norske skriftspråksituasjonen og elevane sine språklege rettar. Dette er viktig for å sikre at alle kan få like god kunnskap om begge målformene. Det er også viktig at alle læremiddel er tilgjengelege på begge målformer. Dette må også gjelde digitale læremiddel. Digitale læremiddel blir meir og meir brukt i dagens skule og blir i dag nytta i like stor eller større grad enn tradisjonelle lærebøker

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

642 Forbud mot utbytte barnevern- og barnehagedrift

Vestfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil forby utbytte på privat/kommersiell barnevern- og barnehagedrift.

Begrunnelse: Store aktører innen private, kommersielle barnehager etablerer seg for å kunne ta ut store overskudd, enten direkte eller gjennom eierstruktur som gjør det mulig. Kommersielle aktører innen barnevernet kan i dag ta ut stort utbytte i barnevernets institusjoner og drift.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

2. Barn og familie

2 Barnevern

Larvik Arbeiderparti

Forslag: Det settes tak på utbytte fra barnevernsdrift, slik at profitt ikke blir drivkraften.

Begrunnelse: Kommersielle aktører innen barnevernet kan i dag ta ut stort utbytte i barnevernets institusjoner og drift. Det er viktig med mangfold i tilbudet, men det må ikke være mulig å ta ut overskudd eller profitt som er urimelig i forhold til likelydende offentlige tjenester. Regelverket for eierstruktur bør gjennomgås, slik at ikke profitt kan tas ut gjennom skjulte og kompliserte eierskap.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

8 Øke barnetrygden

Larvik Arbeiderparti

Forslag: Larvik Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal heve barnetrygden. Barnetrygden bør heves over en tre-årsperiode, til cirka 1.600 kroner per måned og deretter følge prisveksten.

Begrunnelse: Barnetrygden ble innført i Norge i 1946 og fram til 1996 ble det gjennomgått en god del endringer. Siden 1996 har barnetrygden derimot stått stille på et månedlig beløp på kroner 970 kroner. Med en prisjustering til 2017-nivå, skulle barnetrygden vært cirka 1.500 kroner i måneden. Barnetrygden er et av de viktigste virkemidlene for å gjøre noe med barnefattigdom. Barnetrygd bør gis til alle barn, det gir en utjevningseffekt. Barnetrygden er en av grunnpilarene i den norske velferdsstaten. Til forskjell fra andre ordninger er det ingen bindinger på hva familier skal bruke barnetrygden på. For mange familier betyr det et større handlingsrom til å prioritere det som trengs mest der og da. Barnetrygden gir økt valgfrihet til familier uten at politikere og saksbehandlere må gjøre seg til doms over de valgene familiene tar.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

45 Barnetrygden

Bærum Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet bør ta en bred vurdering av økning av barnetrygden. I vurderingen må også inngå andre virkemidler for å utjevne levekår og redusere antall barn som vokser opp under vanskelige økonomiske forhold.

Begrunnelse: Antall barn som vokser opp i familier med lav inntekt er økende. Arbeiderpartiet har fått fram mange utjevnende og inkluderende ordninger. Realverdien av barnetrygden har over mange år sunket.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

97 Rett til fødselspenger

Vestre Aker Arbeiderpartilag

Forslag: Alle familier som får barn skal ha rett til fødselspenger med et minstebeløp på 2 G (tilsvarende minstepensjon). Fødselspenger det året da en familie får barn, og det ikke kan forventes at begge ektefeller er i arbeid, er det viktigste enkelttiltaket som kan redusere fattigdom i barnefamilier.

Begrunnelse: Antallet barn og unge som lever i familier med vedvarende fattigdom øker, på tross av store økonomiske overføringer til barnefamiliene. I de fleste tilfeller skyldes barne- og familiefattigdom at den ene eller begge foreldre ikke er i ordinært lønnet arbeid. Fødselspenger er en rettighet som bare gjelder for familier der barnets mor har vært i arbeid de siste 6 måneder før fødselen. De får full lønn i 10 måneder, pluss feriepenger betalt over trygdebudsjettet. De som har trygd eller som er dimittert fra militæret har også rett til fødselspenger. Men ikke de som har vært på tiltak eller i kvalifiseringsprogram, selv om de har betalt skatt og trygdeavgift. De som ikke har rett på fødselspenger får i dag i stedet en engangsstønad på 63 000 kroner. Det virker svært urettferdig at noen som har jobbet et halvt år kan få nesten en hel årslønn i fødselspenger mens andre, som kanskje har vært på tiltak eller gått på skole får langt mindre. Mange familier faller under fattigdomsgrensen og må søke sosialhjelp i den perioden da andre får fødselspenger. I NOU 2016:17, Offentlig støtte til barnefamiliene, er det beregnet at en utvidelse av foreldrepengeordningen slik at alle får et minstebeløp tilsvarende minstepensjon vil komme på 2,1 milliarder kroner, langt

under det en økning av barnetrygden vil koste. En ny ordning med fødselspenger kan blant annet finansieres ved en samtidig avvikling eller reduksjon av behovet for overlappende stønader som engangsstønad, overgangsstønad, ekstra studiestipend, bostøtte og sosialhjelp.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

194 Aktivitetskort for fattige barn

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Lillehammer Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet skal jobbe fram kulturkort for barn fra lavinntektsfamilier som en nasjonal ordning.

Begrunnelse: En av ti barn vokser opp i fattige familier. De er i stor grad avstengt fra å delta på aktiviteter som andre barn tar for gitt som svømmehall, kino, idrett, kulturaktiviteter, kort sagt steder hvor barn møtes. Det er etterhvert endel kommuner som har innført et såkalt Aktivitetskort eller Opplevelseskort for barn i lavinntektsfamilier, hvor de kan ta med seg en venn eller foresatt gratis på en del kulturtilbud. I Bergen har ordningen vært veldig populær, og interessant nok, sier ansvarlig byråd at de fleste brukerne av kortet har sier at de ikke finner det stigmatiserende. Sårbare barn bør ikke være prisgitt hvilken kommune de bor i. Arbeiderpartiet bør se på muligheten for å introdusere en slik ordning nasjonalt, som et samarbeid mellom NAV, lokalt næringsliv og kommunene. Kortet kunne for eksempel gi adgang for ett barn pluss ledsager (barn eller voksen) ett gitt antall ganger per år eller halvår. Ordningen bør være digital, og ha minimalt med byråkratiserende prosedyrer. Dette ville være et inkluderende tiltak for svake grupper, som jo er en hjertesak for Arbeiderpartiet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

203 Indeksregulering av barnetrygd

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Barnetrygden må indeksreguleres, og skal fortsatt være en universell ordning.

Begrunnelse: Hovedhensikten med barnetrygden var at den skulle fjerne stigma for mange barnefamilier som hadde økonomiske utfordringer ved at blant annet familiene skulle slippe å stå på offentlige kontorer for å få denne velferdsytelsen. Barnefattigdom øker i hele vårt samfunn. Det vil vi bekjempe. Indeksregulering vil være et konkret virkemiddel for å motvirke dette.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

205 Kvinners rett til like muligheter

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Lillehammer AUF mener kjønnskvotering er en viktig ordning for å sørge for et mer likestilt arbeidsliv. Vi mener at alle styrer og ledergrupper bør kjønnskvoteres for å sikre en reell likestilling.

Begrunnelse: Norge regnes som et av verdens mest likestilte land, men fremdeles er det store forskjeller mellom kjønnene når det gjelder arbeid, lønn og pensjon. AUF mener at å bedre kjønnsbalansen i arbeidslivet er et mål for å sikre frihet og likestilling. Dagens arbeidsmarked i Norge er svært kjønnsdelt. Nesten 7 av 10 ansatte i offentlig sektor er kvinner, og andelen er stadig økende. Samtidig jobber kvinner oftere deltid, og sitter igjen med dårligere arbeidsvilkår og pensjonsrettigheter. AUF mener tiden er inne for et likestillingsløft i arbeidslivet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

224 Behovsprøvd barnetrygd

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil gjøre barnetrygda behovsprøvd, og at satsene justeres årlig i tråd med f.eks. konsumprisindeksen. Ved endringstidspunktet justeres grunnsatsen opp med f.eks. 15 %. Graderingen kan f.eks. være slik: Familieinntekt inntil kr 800 000 gir 100 % barnetrygd, mellom 800 000 og 1.2 mill. gir 50 % barnetrygd og over 1.200 000 gir ingen barnetrygd.

Begrunnelse: Barnetrygda er en stor utgiftspost på statsbudsjettet, og der er urimelig at familier med årsinntekter på flere millioner skal subsidieres av staten. Ei gradert barnetrygd der satsene også justeres årlig, vil være et viktig omfordelingstiltak og et ledd i bekjempelsen av den økende «barnefattigdommen» vi ser i Norge i dag.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

232 Øke barnetrygden

Jevnaker Arbeiderparti

Forslag: Barnetrygden økes betydelig i forhold til dagens sats.

Begrunnelse: En rapport fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at 10,3 prosent av alle barn i Norge tilhører husholdninger som lever på fattigdomsgrensen. Det er dramatiske tall som dokumenterer at barnefattigdommen skyter fart i Norge Det skjer til tross for at alle vet hva slags tiltak som virkelig vil hjelpe, nemlig et ordentlig løft for barnetrygden. Barnetrygden har stått stille i 22 år. I år, som i 1996, er barnetrygden på 970 kroner. Jevnaker arbeiderparti mener det må settes fokus på å øke denne og dermed bidra til en bedre hverdag for barnefamilier. En betydelig økning av barnetrygden vil hindre at antall fattige barnefamilier øker like mye som hittil under sittende regjering.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

247 Sertifisering av fagarbeidere som skal håndtere høykonfliktsaker med påstand om vold.

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal arbeide for et lovforslag som tar opp i seg at fagpersonell, sakkyndige, jurister, dommere og meklere i barnefordelingssaker hvor det forekommer påstand om vold, samt barnevernsarbeidere og personell på ABUP, skal sertifiseres for håndtering av slike saker.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

276 Sterkere og helhetlig barnevern

Stange Arbeiderparti

Forslag: Barnevernsloven gir hjemmel til å pålegge støttet, omsorg og boveiledningstjenesten i hjemmet. Loven må styrkes, og utvikles faglig gjennom forskrift. «Alle skal med»

Begrunnelse: Det hjemles for lite tiltak mellom tilsyn med mildere pålegg og ufrivillig plassering utenfor hjemme. Det er stort omfang av tvungen omsorgsovertakelse. System og en rekke tilfeller blir kritisert både nasjonalt og internasjonalt. Kulturforskjellene krever også endring. I noen tilfeller kan det bli mer skade enn nytte for barn eller foreldre eller begge deler. At det er for mange som ikke får hjelp kan ikke være incitament til omsorgsovertakelse der tilfredsstillende hjelp kunne vært gitt i kjente omgivelser. Det er hjemme i samarbeid med familie, privat nettverk, barnehage/ skole og offentlige tjenester at mest hjelp er nærmest. Grunnloven m/ EMK art. 8 beskytter mot statens inngrep i hjemmet, art 5 pålegger plikt til å hjelpe, barnekonvensjonen krever beskyttelse av barnet, og juridisk prinsipp krever et minste mulige inngrep med tvang. Resultatet må forventes å gi et bedre resultat for mange barn, derved også familien.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

281 Familievikar

Stange Arbeiderparti

Forslag: Stange Arbeiderparti foreslår å innføre familievikar

Begrunnelse: Dette innebærer at praktisk bistand kan tildeles til småbarnsforeldre som har særlig behov for bistand, for eksempel ved akutt sykdom eller andre spesielt krevende familiesituasjoner. Familievikartjeneste kan også innvilges i en avgrenset periode ved store

omsorgsbehov i forbindelse med flerfødsler, for eksempel for eneforsørgere med tvillingfødsler, og ved trillingfødsler når den ene av foreldrene er i arbeid og den andre av foreldrene har omsorgen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

287 Økt barnetrygd for barnefamiliene

Elverum Arbeiderparti

Forslag: Elverum Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal videreutvikle og skape ny politikk for småbarnsfamiliene. Et viktig tiltak vil være å øke barnetrygden for barnefamiliene fra 970 kr til 1400 kr pr. mnd.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har gjennomført store og viktige løft for småbarnsfamiliene. Her kan nevnes full barnehagedekning, makspris i barnehagene og utvidelse av foreldrepermisjon etter fødsel. Disse tiltakene har vært helt nødvendig for å stimulere småbarnsforeldre til et yrkesaktivt liv og slik bidra i verdiskapingen og videreutviklingen av vårt velferdssamfunn. Arbeiderpartiet ønsker kontinuerlig å videreutvikle eksisterende og utvikle ny politikk. I den anledning ønsker Elverum Arbeiderparti å komme med et viktig innspill. Barnetrygden har ikke vært justert på lang tid, og det er nå på tide å justere og fornye ordningen. Barnetrygden vil være viktig for husholdninger med vanlige årsinntekter, og enda viktigere for lavinntektsfamilier. Økt barnetrygd skal gi en positiv invitasjon til at fødselsraten i Norge skal økes. Samtidig har vi hatt en lønnsutvikling som har gitt store forskjeller.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

305 Styrking av barnevernet

Østfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil jobbe for et styrket barnevern som har kompetanse også for fremtiden, med fokus på følgende punkter:

Organisering:
- Det statlige barnevernet flyttes til regionene.
- Det kommunale barnevernet beholdes i kommunene.

Økonomi:
- Anbudsordningen innen barnevernet avvikles og at de kommersielle aktørene erstattes med offentlige eller ideelle aktører
- Bevilgningene til barnevernet økes

Veiledning/Kompetanseheving:
- Tilbudet om veiledning for ansatte i barnevernet styrkes
- Alle ansatte i barnevernet skal få muligheten til etter- og videreutdanning for å sikre et kompetanseløft

- Det sikres kontinuerlig opplæring av ansatte i barnehage/skole for å sikre en høy kompetanse innen omsorgssvikt

Fosterfamilier:
- Styrke rekrutteringen av fosterfamilier
- Styrke opplæringen og oppfølgingen av fosterfamilier

Søsken:
- Det tilstrebes, så lenge det er til barnets beste, at søsken plasseres i samme fosterfamilie/adoptivfamilie.
- Søsken som plassers hver for seg får en egen samværsordning og muligheten til å opprettholde sine familiebånd uavhengig av foreldrenes samværsordninger.

Annet:
- Det utviklingsfremmende tilknytningsprinsippet, som har blitt en del av rettspraksis, må vektlegges også i barnevernets arbeid.
- Det settes en maksgrense for antall saker en saksbehandler i barnevernet kan ha
- Barn og unge har én fast saksbehandler
- Det settes av tid og ressurser til relasjonsbygging i de tilfellene det må byttes saksbehandler

Begrunnelse: Et styrket barnevern gir barna bedre forutsetninger. Østfold Arbeiderparti mener at et sterkt og kompetent barnevern er nødvendig for å ivareta barn og familier som trenger det. Østfold er helt i topp på antall barn og unge mellom 0-22 år med tiltak i eller utenfor hjemmet. Tallene de siste 15 årene har visst en økning fra 23,7 barn pr. 1000, til de siste tallene for 2016 på 32,8 barn pr. 1000. (SSB/Bufdir). For at barnevernet skal være rustet for å gi barn, unge og familier best mulig oppfølging og tilbud må barnevernstjenesten styrkes.

Østfold Arbeiderparti mener at det er det offentlige som best kan tilby et helhetlig og forsvarlig tilbud innen barnevernstjenester. Derfor mener vi at anbudsordninger og konkurranseutsetting av barnevernet må avskaffes.

Tall for 2016, viser at 85% av alle undersøkelser barnevernet satte i gang, ble avsluttet innen fristen for behandling på 3 måneder. Østfold Arbeiderparti ser at det er viktig at det settes i gang konkrete politiske tiltak som er med på å sikre en høyere gjennomføringsprosent innen fristen for saksbehandlingstid.

Inn i den nye regionen Viken, er det en betydelig forskjell mellom de 3 fylkene når det gjelder antall barn som mottar barneverntiltak. Det er viktig for Østfold Arbeiderparti at hvis det statlige barnevernet overføres til regionene, at det følger med en økning i bevilgninger for å sikre at regionene kan drifte barnevernstilbudet optimalt og til det beste for de barn og unge som mottar tilbudet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

314 Pensjonspoeng for fosterhjemsforeldre

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Sauda Arbeiderparti ønsker at det skal jobbes for at fosterhjem /fosterforeldre skal ha mulighet til opptjening av tjenestepensjon.

Begrunnelse: Fosterforeldre på kommunal kontrakt opparbeider seg ikke tjenestepensjon for jobben de gjør, mens de med statlig avtale får pensjon, sykepenger og forsikringer. Pr i dager er det mangel på fosterhjem. Her er det en vei å gå for å få like rettigheter. Og tar en et samfunnsansvar er det feil at en skal komme ut som den tapende part.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

318 Bekjemping av barnefattigdom

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet bør gå inn for en differensiering av barnetrygd der de som tjener mest får mindre, og de som tjener mindre kan få økt barnetrygd.

Bekjemping av barnefattigdom og utjevning av sosiale forskjeller har alltid vært og bør fortsatt være et av hovedmålene til Arbeiderpartiet. Vi har i de senere år sett at denne forskjellen øker, og vi leser og hører om fattige barn som ikke kan være med på forskjellige aktiviteter. I Norge har vi barnetrygd som utbetales fra fødsel til barnet fyller 18, for mange strekker ikke dette til, for andre settes dette på sparekonto til barnet da foreldre ikke er avhengig av disse pengene. Dette er med på ytterligere å øke de sosiale forskjellene. Disse pengene kunne heller blitt brukt til de som har et reelt behov.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

331 Et barnevern til det beste for barna

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Vurdere en ny fordeling mellom fylkeskommune, kommune og stat av barnevernets oppgaver som forenkler arbeidet til barnets beste

- Forby uttak av privat utbytte fra private institusjoner
- Sikre bedre rutiner og samarbeid mellom barnehager, skoler, helsestasjonen og barnevernet, og sørge for opplæring innenfor barnevernsfeltet for disse enhetene
- Øke bevillingene til kompetansebygging og sørge for at ansatte i barnevernet sikres muligheter til veiledning, etterutdanning og videreutdanning
- Kompetansekrav til barnevernsansatte
- Barnets behov for utviklingsfremmende tilknytning bør fortsatt tillegges stor vekt og prinsippet bør fremgå tydelig i lovteksten
- At barna i mest mulig grad får faste saksbehandlere i barnevernet
- Styrke rekrutteringen og opplæringen til fosterfamilier
- At søsken plasseres i samme fosterfamilie eller adoptivfamilie der dette er til barnets beste

- Bekymringsmelding skal være «lavterskelbasert»; dvs. at meldinger kommer så tidlig at barnevernet kan treffe rett tiltak til rett tid

Begrunnelse: Over tid har stadig flere barn og unge fått hjelp fra barnevernet, men de siste årene har antallet holdt seg relativt stabilt. I 2016 var det i overkant av 54 000 barn og unge som fikk hjelp av barnevernet. For flertallet som kommer i kontakt med barnevernet, er det tilstrekkelig med hjelpetiltak i hjemmet. De øvrige barna er plassert utenfor hjemmet enten i barneverninstitusjon, fosterhjem eller i bolig med oppfølging. Telemark Arbeiderparti mener barnevern skal forvaltes og kontrolleres av det offentlige. Vi ønsker ikke å legge til rette for at velferdstjenester kan drives på en slik måte at private institusjoner kan ta ut økonomisk utbytte fra driften. Staten skal stå for drift og tilsyn. Telemark Arbeiderparti ønsker autorisasjon i barnevernet og kompetansekrav for barnevernsledere, samt krav til den enkelte medarbeider og tjenestene generelt.

I dag finnes ingen bestemmelser som stiller spesifikke krav til kompetanse i det kommunale barnevernet, til tross for at de ansatte gjennomfører komplekse utredninger og vurderinger. I andre «nærliggende» sektorer er det klare krav til kompetanse, eksempelvis i skole-, barnehage og helsesektoren. Diskusjonen om bemanningsnorm og arbeidsbyrden innenfor barnevernet er ikke ny og er knyttet tett opp mot kompetanse innenfor sektoren. Telemark Arbeiderparti finner det problematisk å innføre kvantitative normer (maksimum antall saker) på svært ulikeartede sakskomplekser. Partiet mener det er vel så viktig å fokusere på kompetansekrav og kompetanseøkning, samt tilrettelegging for robuste barneverntjenester av en viss størrelse – eksempelvis gjennom interkommunalt samarbeid.

Telemark Arbeiderparti mener det kan være gunstig at Bufetats oppgaver overføres til fylkeskommunene. Det vil bidra til mer tilpassede løsninger og større nærhet til brukerne av barneverntjenester. En overføring av disse oppgavene til de ti fylkeskommunene fra Bufetats fem regioner vil innebære at tjenesten ivaretas nærmere kommunene og innbyggerne. Telemark Arbeiderparti ser fordelen med at fylkeskommunen dermed får ansvaret for rekruttering og nødvendig opplæring av fosterhjem. Rekruttering av et tilstrekkelig antall fosterhjem har vært en utfordring i mange år til tross for at det nå rekrutteres flere fosterhjem enn noen gang. Det er særlig utfordrende å finne fosterhjem til bestemte grupper, som ungdom, søsken, barn med nedsatt funksjonsevne og barn med minoritetsbakgrunn. I tillegg er det slik at over 40 prosent av fosterbarna opplever en eller flere utilsiktede flyttinger mellom ulike fosterhjem. Telemark Arbeiderparti legger stor vekt på å tilrettelegge forholdene mest mulig optimalt for fosterforeldre samt å gi dem forutsigbare rammer slik at de klarer oppdraget. Telemark Arbeiderparti ønsker å utrede om en hel eller delvis overføring av oppgaver og ansvar fra kommunalt til fylkeskommunalt nivå vil være formålstjenlig. Fokus må være det viktige prinsippet om å gi barn rett hjelp til rett tid.

Sistnevnte prinsipp er avhengig av at terskelen for å gi bekymringsmelding er lav. Formålet med reglene om meldeplikt og opplysningsplikt er at barnevernet skal få kunnskap om de barna som trenger hjelp i tide, slik at «rett hjelp» kan settes inn til «rett tid».

Telemark Arbeiderparti ønsker i tillegg å sikre at bekymringsmelding blir lavterskelbasert. Det er lettere å legge vekk en melding som ikke er aktuell enn å få inn melding måneder og kanskje år for sent. Telemark Arbeiderparti mener at vilkårene for meldeplikt både etter gjeldende bestemmelse og slik den er utformet som forslag til ny barnevernlov, er så strenge at de ikke legger til rette for at barneverntjenesten kan sette inn rett tiltak til rett tid. Både etter dagens lov og etter forslag til ny lov inntrer meldeplikten når melderen har grunn til å tro at barnet blir mishandlet eller utsatt for alvorlig omsorgssvikt, har utvist vedvarende alvorlige atferdsvansker, eller står i fare for å bli utnyttet til menneskehandel. Formuleringen av lovteksten, både i gjeldende lov og slik den foreslås i ny lov, kan føre til at terskelen for å inngi melding oppfattes å ligge høyere enn tilsiktet og ønskelig. Telemark Arbeiderparti føler

seg sikre på at mange, både meldere og foreldre/barn, vil føle seg mer bekvemme med meldinger som sendes på et stadium hvor bekymringsnivået er lavere; nettopp fordi meldere gjennomgående ønsker at barnet skal få hjelp slik at det kan bli boende hos sine foreldre. I tillegg mener Telemark Arbeiderparti at relasjons- og tilknytningsprinsippet også i ny lov bør inngå som ett av flere momenter ved vurderingen av barnets beste slik rettstilstanden også er i dag. TAP mener at dette prinsippet må fremgå klart og utvetydig i lovteksten når den vedtas i Stortinget.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

408 Barnevern

Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- At det må om nødvendig øremerkes midler til kommunene slik at kompetanse og kvalitet i barnevernet sikres når nye oppgaver tilføres kommunene i form av vedtatt struktur – og kvalitetsreform (innen 2022).
- At det skal legges større vekt på forebyggende, tverrfaglig og helhetlig barnevern i kommunene. Barnevern i en kommune må ikke foregå bare i Barnevernstjenesten, men i alt arbeid som omhandler barn og unge.
- At barnevernet skal være et offentlig ansvar, hvor kvalitet og kompetanse blir sikret gjennom kommunalt eierskap og ikke av private aktører. Derfor skal anbudsordninger og konkurranseutsetting av barnevernet opphøre.

Begrunnelse: Barnevernet skal være et offentlig ansvar. Arbeiderpartiet vil ikke at sårbare barn skal gi grunnlag for profitt for store kommersielle selskaper. Barnevern er en av kommunene sine viktigste og mest kompliserte tjenester, og innen 2020 vil nye og krevende oppgaver bli overført til kommunene. Arbeiderpartiet vil styrke kommunene sitt handlingsrom for selv å kunne skape et sterkere barnevern, hvor forebyggende og tverrfaglig samhandling i arbeid med barn og unge får større plass. Barnevern i en kommune foregår ikke bare i barnevernet. Det samsvarer med ny barnevernslov og nevnte struktur- og kvalitetsreformen. Barnets beste skal alltid være det grunnleggende prinsippet i barnevernets arbeid, og tidlig innsats er helt avgjørende for å få et godt barnevern.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

427 Ettervern for adopterte

Lier Arbeiderparti

Forslag: 1) Norges forpliktelse til etteradopsjonsarbeid må nedfelles i adopsjonsloven.
2) Etteradopsjonsarbeid skal inkludere obligatorisk oppfølging på lavterskelnivå i form av informasjon, veiledning og bistand til adoptivfamiliene etter hjemkomst til Norge.
3) Som del av etteradopsjonsarbeid skal rådgivning, tjenester og informasjon om egne rettigheter til utenlandsadopterte i alle aldre være inkludert.
4) Etteradopsjonsarbeid skal koordineres gjennom et nasjonalt kompetansesenter for adopsjon. Kompetansesenteret skal også bidra til kompetanseutvikling i de delene av hjelpeapparatet som har kontakt med utenlandsadopterte og deres familier. Det være seg barnehage, skole, helsetjenester og andre faginstanser.

Begrunnelse: I partiprogrammet står det i dag om adopsjon:

- Legge til rette for kortere ventetid i adopsjonsprosessen gjennom å bistå og oppmuntre adopsjonsforeningene til å samarbeide med flere land
- Påvirke samarbeidsland til å godta homofile adopsjonsforeldre

I forrige versjon av Arbeiderpartiets programmet stod det:

-Sørge for tilgjengelig kompetanse for å gi veiledning og bistand til adoptivforeldre som opplever særskilte utfordringer

Vi mener det er urovekkende at dette punktet er tatt ut av vårt program.

Arbeiderpartiet mener omsorgsevne skal være avgjørende for hvem som skal få adoptere barn, og at samboere og ektefeller, uavhengig av seksuell orientering, skal har rett til å bli vurdert som adoptivforeldre. Arbeiderpartiet vil støtte bedre opp om dem som vil adoptere.

I forbindelse med endringen av ekteskapsloven ble det innført en rett for homofile ektepar til å bli vurdert som adoptivforeldre på lik linje med heterofile ektepar. Arbeiderpartiet mener det er omsorgsevne og ikke foreldrenes kjønn som er avgjørende for hvorvidt de er gode foreldre. Barnets beste må uansett alltid stå i høysetet. Og derfor må det gjøres mer for å sikre oppfølgingen av utenlandsadopterte barn. Disse barna er andre lands barnevernsbarn. Det vil si at de har en bakgrunn og en bagasje som de fleste andre barn i Norge er forskånet for.

Det er et paradoks at norske myndigheter stiller en lang rekke krav til norske adoptivsøkere i forkant av en adopsjon, mens de nærmest overlater den nye familien til seg selv etter at den har kommet hjem til Norge. Forskning viser nemlig at utenlandsadopterte langt oftere enn andre barn og unge rammes av psykiske helseproblemer, i tillegg til andre utfordringer. Tidlig innsats og forebyggende arbeid sparer mennesker og samfunnet for mye, og vi kan ikke la disse barna gå under radaren, for så å plukke dem opp igjen senere. Norge er forpliktet gjennom Haag-konvensjonen av 1993 om Internasjonal Adopsjon til å bistå med etteradopsjonsarbeid ovenfor adoptivfamiliene etter at barna har kommet til landet. Per i dag blir denne bistanden dekket gjennom det vanlige hjelpeapparatet i form av skole, helsesøster, PP-tjenesten etc. Likevel har adoptivforeldre ved flere anledninger uttrykt at behovet ikke er tilstrekkelig dekket.

Adopsjonsforum og InorAdopt har gjort egne undersøkelser som bekrefter dette: 9 av 10 kommuner har ikke tilstrekkelig kompetanse til å bistå adoptivforeldre og adoptivbarn med de særegne utfordringene det medfører å være adoptert fra et annet land. Også i «NOU 2009: 21» fremgår det at det generelle hjelpetilbudet i dag ikke dekker adoptivfamilienes behov i tilstrekkelig grad. Konsekvensen av dagens tilbud er at oppfølgingen blir tilfeldig, avhengig av hvor i landet man bor og hvem man møter i helsevesenet. Det skaper en urettferdig bistand av adoptivforeldre og adoptivbarn til tross for at Norge har forpliktet seg til å gi alle det samme tilbudet.

Dersom et krav om etteradopsjonsarbeid hadde blitt nedfelt i den nye adopsjonsloven, ville det vært med på å forankre Norges internasjonale forpliktelse i norsk lovgivning. Det ville gjenspeilet at Norge tar adoptivfamiliene på alvor også etter at adopsjonen er gjennomført, og ville skapt et juridisk grunnlag for å kunne arbeide videre med utformingen av et kompetansesenter for adopsjon. Så skjedde ikke.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

428 Høyere støtte til utenlandsadopsjon

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Staten burde dekke en større andel av kostnadene til utenlandsadopsjon

Begrunnelse: Å adoptere kan være en ønsket løsning for flere, men noe av grunnen til at det å adoptere i dag kan virke avskrekkende er at det ved adopsjon følger en egenandel på i overkant av 120 000 kr. Dette fordi adopsjon dekkes med et beløp tilsvarende 1G, mens de reelle kostnadene er mye høyere, og må dekkes av adoptivforeldrene.

For adoptivbarnet kan adopsjon potensielt løfte barnet ut av ensomhet og fattigdom, og gi dem et trygt hjem, og være til det beste for både adoptivforeldre og barn. Arbeiderpartiet vil gi flere muligheten til å adoptere, og mener at dagens egenandel fører til at mange vanlige folk har mindre mulighet til å adoptere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

446 Fjerning av kjønnsbestemte stillingstitler

Molde Arbeiderparti

Forslag: Molde Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet skal videreutvikle sin politikk for å oppnå full likestilling mellom kjønnene. Språk påvirker holdninger og holdninger påvirker språket. Gjennom bevisst språkbruk kan vi påvirke forventninger og unngå fordommer. Et tiltak er å erstatte kjønnsbestemte stillingstitler med kjønnsnøytrale titler.

Begrunnelse: Norge har kommet langt i sin likestillingspolitikk, men vi har fortsatt en vei å gå før vi har oppnådd en full og reell likestilling mellom kjønnene. Likestilling handler om mange områder, og mye handler om hvilke forventninger vi har til kjønnene. Språket er en bærebjelke i vår måte å oppfatte og forstå verden. Språket er med på å forme vår identitet. Språket setter rammer for våre valg. Språket skaper forventninger, og språket gir grobunn for fordommer. I et land der vi er opptatt av frie valg og av at individene selv skal kunne avgjøre sin egen framtid er det viktig at vi har en samfunnsstruktur som legger til rette for nettopp det, ikke bare i teorien, men også i praksis. Selv om yrkestitler anses av noen som bagateller i den store sammenhengen, så består den store sammenhengen nettopp av mange bagateller. Og endrer vi ikke bagatellene så endrer vi heller ikke den store sammenhengen. I dag finnes en rekke kjønnsbestemte stillingstitler, og spesielt mange med mannsbenevnelser; rådmann, fylkesmann, sysselmann, lensmann, styrmann, takstmann osv. Disse titlene hører fortiden til og gjennom politiske virkemidler må disse fjernes og erstattes med titler som appellerer til alle kjønn

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

447 Styrket bemanning i barnevernet

Stavanger Arbeiderparti

Forslag: Vi skal innføre en bemanningsnorm i barnevernet.

Begrunnelse: Arbeidskapasiteten er sprengt og oppleves uforsvarlig for både arbeidstakere og brukere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

475 Likestilte foreldrepenger

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil at far sin rett til foreldrepenger, etter folketrygdloven, likestilles med mor sine rettigheter.

Begrunnelse: Dette vil være med på å bidra til full likestilling mellom mor og far som omsorgspersoner.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

481 Statlige fosterhjem

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil at fosterhjemsordningen skal være statlig og at alle skal sikres de rettigheter som nå ligger i den statlige ordningen.

Begrunnelse: Fosterhjem lønnes ulikt og statlige fosterhjem sikres opptjening av tjenestepensjon, sykepenger og forsikring, noe som ikke er tilfelle for kommunale fosterhjem.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

525 Øk barnetrygden

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Beløpene innfelt i barnetrygden skal dobles. Disse midlene skal anerkjennes som inntekt og skattlegges på normalt vis. Beløpene i barnetrygden skal årlig indeksreguleres.

Begrunnelse: Sosialdemokratiets mål er et Norge med små forskjeller. Vi må snu veksten i norsk barnefattigdom. Nesten 100 000 barn lever i relativ fattigdom i Norge i dag. Det kan være manglende midler til å dra på ferie, betaling av idrettskontingenten, innkjøp av klær eller dårlige boforhold. Barnetrygden er et av de viktigste tiltakene i kampen mot fattigdom. Når barnetrygden ble innført i 1946, var den ment som et tiltak for å sikre at foresatte hadde råd til mat og klær. I dag består fattigdom av en langt mer kompleks problemstilling. Når fattigdommen har endret seg, må også barnetrygden oppgraderes. Derfor mener Hordaland Arbeiderparti at barnetrygdens beløp skal dobles. Midlene som tildeles skal anerkjennes som inntekt, og skattlegges. Da sikres det at tiltaket hjelper målgruppen mer treffsikkert.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

574 Kjønnsnøytrale titlar i samfunnet

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeidarpartiet meiner at det må bli innført kjønnsnøytrale titlar i alle kommunar, fylkeskommunar og staten, samt offentlege organ og offentleg eigde bedrifter. Vidare meiner Arbeidarpartiet at det blir lovfesta at alle yrkestitlar skal vere kjønnsnøytrale.

Begrunnelse: Når skilnadane i samfunnet aukar, mellom by og land, mellom fattig og rik, og ikkje minst mellom kvinne og mann, så er svaret vårt at alle skal med. Noreg er kanskje eit av verdas mest likestilte land mellom kvinner og menn, men vi har framleis eit av verdas mest kjønnsdelte arbeidsmarknadar. Grunna forventningar, normer og «at det berre er slik det er» fortsett den kjønnsdelte arbeidsmarknaden å vere nettop kjønnsdelt. Ettersom typiske kvinneyrker (som ofte er kvinnedominerte) i stor grad harmoniserer med kva som er låginntektsyrker, så betyr det at den kjønnsdelte marknaden er eit grunnlag for sosiale skilnadar mellom kvinner og menn og at dei moglegheitene du får i livet kan vere avhengig av kva kjønn ein har. Det strider mot mang ein grunntanke i Arbeidarpartiet, og derfor må vi ta eit oppgjer med dette. Ein start er å innføre kjønnsnøytrale titlar, som kan føre til mindre forventningar til kjønn og kjønnsstereotypiar i forskjellige yrker. Av den grunn meiner Arbeiderpartiet at det må bli lovfesta at alle yrkestitlar skal vere kjønnsnøytrale og at det offentlege tar initiativ og byrjar med å syte for at alle yrkestitlar i offentleg sektor, offentleg eigde bedrifter og offentlege organ er kjønnsnøytrale.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

594 Arbeiderpartiet må sette seg i førersetet for å styrke barnefamiliene

Troms Arbeiderparti

Forslag: Småbarnsfamilier er en sårbar gruppe økonomisk. I tillegg til at unge familier naturlig nok er i en etableringsfase med de kostnader det medfører, utgjør utgifter til barnehage at unge foreldre faktisk gjør ei aktiv vurdering på om de har råd til å få barn. Prisen på barnehageplass har økt jevnt og trutt de siste årene. Regjeringen foreslår nå en maxpris på 3 040,- fra 1.8 2019. Kommunene står selvsagt fritt til å ha en lavere foreldrebetaling, men i og med at økningen i foreldrebetalingen er gjort som et uttrekk i rammeoverføringen til kommunene vil kommunens økonomiske situasjon være avgjørende for om det er mulig.

Barn skal ha et barnehagetilbud som har to funksjoner – pedagogisk innhold og sørge for at småbarnsforeldre kan være i jobb. En økning av barnetrygden vil ikke nødvendigvis være treffsikker i forhold til familier med barn i førskolealderen. Det må vurderes flere tilnærminger for å styrke denne gruppen. Kanskje en kombinasjon av økning av barnetrygd og senkning av makspris i barnehage. Norge trenger at det fødes barn.

- Økt barnetrygd
- Redusere maxpris i foreldrebetaling i barnehage

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

605 Todeling av foreldrepermisjonen

Troms Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet i Troms vil:
- At foreldrepermisjonen skal todeles
- At far/medmor skal ha selvstendig opptjeningsrett på foreldrepenger

Begrunnelse: Grunnlaget for et mer likestilt samfunn starter allerede i barneårene. Mange barn blir fra ung alder eksponert for klare kjønnsroller, både i hjemmet, i barnehage og skole i tillegg til på fritiden. I barnehagen er det en klar overvekt av kvinnelige ansatte og i hjemmet er det fremdeles slik at mødre tar ut størst del av foreldrepermisjonen, og gjør det meste av husarbeidet. Foreldrene har enorm påvirkning på sine barn, dette gjelder også i utformingen av kjønnsroller. Det er fremdeles slik at mor bruker klart mest tid med barnet i dets første leveår og at far ofte velger jobb foran pappapermisjon. Slike strukturer legger føringer for hvordan barnet opplever foreldrerollene og setter premisset for hvilken rolle barnet selv føler den må utfylle, knyttet til sitt eget kjønn. Arbeiderpartiet mener at en todeling av foreldrepermisjonen er et steg i riktig retning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

633 Kjønnsnøytrale titlar i samfunnet

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Arbeidarpartiet i Sogn og Fjordane meiner at det må bli innført kjønnsnøytrale titlar i alle kommunar, fylkeskommunar og staten, samt offentlege organ og offentleg eigde bedrifter. Vidare meiner vi at det må bli lovfesta at alle yrkestitlar skal vere kjønnsnøytrale.

Begrunnelse: Når skilnadane i samfunnet aukar, mellom by og land, mellom fattig og rik, og ikkje minst mellom kvinne og mann, så er svaret vårt at alle skal med. Noreg er kanskje eit av verdas mest likestilte land mellom kvinner og menn, men vi har framleis eit av verdas mest kjønnsdelte arbeidsmarknadar. Grunna forventningar, normer og «at det berre er slik det er» fortsett den kjønnsdelte arbeidsmarknaden å vere nettopp kjønnsdelt. Ettersom typiske kvinneyrke (som ofte er kvinnedominerte) i stor grad harmoniserer med kva som er låginntektsyrke, så betyr det at den kjønnsdelte marknaden er eit grunnlag for sosiale skilnadar mellom kvinner og menn og at dei moglegheitene du får i livet kan vere avhengig av kva kjønn ein har. Det strider mot grunntanken til Arbeidarpartiet og difor må vi ta eit oppgjer med dette. Ein start er å innføre kjønnsnøytrale titlar. Dette kan føre til mindre forventningar til kjønn og kjønnsstereotypiar i forskjellige yrker. Av den grunn meiner AP i Sogn og Fjordane at det må bli lovfesta at alle yrkestitlar skal vere kjønnsnøytrale og at det offentlege tar initiativ og byrjar med å syte for at alle yrkestitlar i offentleg sektor, offentleg eigde bedrifter og offentlege organ er kjønnsnøytrale.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

3. Kultur

5 Kulturminnevern

Larvik Arbeiderparti

Forslag: Støtteordninger for å ivareta bygg og anlegg som er vernet må økes.

Begrunnelse: Mange kommuner og privatpersoner vil gjerne ta vare på viktige kulturminner, men økonomi stopper. Det er strenge krav til hva som kan gjøres, og støtteordningene er ikke tilstrekkelige. Dette må økes, slik at vi bedre kan ta vare på viktig historie for framtiden.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

25 Vedlikehold av domkirker

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag: Ansvaret for restaureringsarbeid og vedlikehold av norske domkirker må overtas av staten. Overføringer må inn i statsbudsjettet på lik linje med Nidaros Domkirke.

Begrunnelse: Domkirken rundt om i Norges land forfaller, ønsker vi å ta vare på disse praktfulle byggene må det statlige overføringer til. Kommunene har ikke økonomi til å ta vare på disse uten hjelp fra staten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

28 Statlig medfinansiering av arkeologiske utgravninger ved utbygging i offentlig regi

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker en statlig medfinansiering for utgravningene som kan gjøre det enklere for kommunene å utvikle et klimavennlig sentrum med en mangfoldig bosetning.

Begrunnelse: Norges middelalderbyer er underlagt krav til utgravninger før nybygging og utvikling av områder hvor det forekommer funn av arkeologisk interesse. Det er i hovedsak tiltakshaver som må dekke kostnadene ved utgravingen, noe som betyr at de økonomiske lønnsomhetskravene for prosjektet øker. Det gjør at kostnadene kan hindre prosjekter som skal oppfylle andre samfunnsmessige mål For eksempel gjør de betydelige ekstrakostnadene det vanskeligere for en kommune å bygge rimelige boliger for ungdom i sentrum.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

49 Det nye kulturløftet

AUF i Akershus

Forslag: AUF i Akershus vil at arbeiderpartiet skal sikre alle tilgang på kulturtilbud uavhengig av deres økonomi eller bosted. Derfor vil vi at den kulturelle skolesekken og lignende ordninger i barnehagene må styrkes. Den kulturelle spaserstokken må sikre godt kulturtilbud for eldre. Barn og unge må sikres god tilgang til gratis øvingslokaler, og opprette flere utlånsordninger for utstyr gjennom kulturskolene. Laveste momssatsen skal senkes til 8%. Vi vil også innføre et nasjonalt kulturkort for barn og unge under 20 år, lærlinger og studenter.

Begrunnelse: AUF i Akershus mener at begrenset økonomi og dårlig tilgang fører til at færre får muligheten til å benytte seg av kulturtilbudet. Derfor må vi har som mål at terskelen senkes - både når det komme til økonomi og tilbud. Et kulturkort for barn og unge vil gjøre at flere får tatt del i kulturaktiviteter som utstillinger, kino og konserter. En tidlig introduksjon for hva kulturen har å by på er naturligvis viktig, og da må vi videreutvikle og styrke den kulturelle skolesekken og tilsvarende ordninger for barnehagene. Barn og unge trenger også arenaer der de får utfoldet seg. Mangel på lokaler er stor og derfor vil vi sørge for at barn og unge har god tilgang på gratis øvingslokaler. Den norske befolkningen blir stadig eldre, og i likhet med de unge har også de eldre behov for enkel tilgang på kulturopplevelser. Kultur skaper møteplasser, gleder og samhold i et samfunn der stadig flere eldre føler seg ensom. De eldre må sikres et godt kulturtilbud der de bor, og gjennom et den kulturelle spaserstokken ønsker vi å gjøre nettopp det. De siste årene har den såkalte “moroskatten” økt, men er fortsatt den laveste momssatsen. Økningen har ført til at mange kulturtilbud er blitt dyrere. Vi mener at det er feil prioritering å øke denne satsen, og vi vil derfor senke den laveste momsskatten til 8%. Alle må ha krav på et godt kulturtilbud.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

50 Idrett for alle

AUF i Akershus

Forslag: AUF i Akershus er opptatt av at arbeiderpartiet legger til rette for at alle kan ta del i idretten. Derfor vil vi kommunene og fylkene skal tilby gratis hall- og baneleie for lag og foreninger som har barne- og ungdomsaktivitet. Det må innføres en maksgrense for pris på klubbmedlemskap og treningsavgift i organisert idrett, og alle kommuner må ha utstyrslager for utlån av sportslig utstyr. Idrettsanlegg må rustes opp og det må bygges nye der det er behov, og alle idrettshaller må sikres universell utforming.

Begrunnelse: Idrett og fysisk aktivitet er viktig for barn og unge i deres daglige liv. I likhet med kultur, spiller idretten en viktig rolle som inkluderingsarena for barn og unge. Gjennom idrett kan utenlandske barn og ungdommer komme i kontakt med jevngamle ungdommer i Norge og utvikle språk, bygge vennskap og skape samhold på tvers av kulturer og bakgrunn. AUF i Akershus mener at idretten skal være tilgjengelig for alle, og derfor må kommunale- og fylkeskommunale idrettsanlegg tilby gratis hall- og baneleie for barne- og ungdoms foreninger og lag. En ungdom som driver med for eksempel håndball eller fotball kan endre opp med å bruke rundt 20 000 kroner i året på lisens, utstyr, reiser, klubbmedlemskap og lignende. Vi mener at dette bidrar til å skape sosial ulikhet i ungdomsidretten og dermed et klasseskille mellom folk som har råd til å drive med idrett og folk som ikke har det. Vi ønsker

derfor at kommunene skal ha utstyrslager for sportsutstyr, og at det må innføres en maksgrense for pris på medlemskap og treningsavgift. I mange idretter spiller idrettshallen en sentral rolle som treningsarena. Standarden og tilgjengeligheten varierer veldig ut fra hvor en bor og avgjør hvorvidt man får drevet med idrett eller ikke. Vi mener at en opprusting av dagens anlegg er viktig for å sikre et godt tilbud til alle gjennom hele året.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

115 Studentrabatt på kringastingsavgiften (lisens)

Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker å innføre studentavgift på lisensen. Studentavgiften bør være på 40 prosent og tilbys studenter under 30 år som studerer på heltid ved videregående skole, universitet, høgskole, akademi og tilsvarende læreinstitusjoner som kvalifiserer til støtte gjennom Lånekassen. Lærlinger bør også få tilbud om studentrabatt.

Begrunnelse: Lisensen er en viktig avgift for å sikre en solid og god statskanal, og det er viktig at alle med fjernsynsmottaker bidrar. Arbeiderpartiet erkjenner at få studenter betaler lisens selv om de har fjernsynsmottaker. Vi mener at det er viktig at alle bidrar til å betale lisensen, og ønsker å legge til rette for at også studenter gjør dette. Det er grunn til å anta at en studentrabatt vil føre til at flere studenter betaler lisensen, noe som vil gjøre at kringkastingen ikke vil tape inntekter til tross for prisreduksjon. I studentundersøkelsen fra 2018 oppgir 3 av 10 studenter at stram økonomi går utover karakterene. Denne rabatten er dermed også et godt tilbud til studenter med en allerede presset privatøkonomi.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

117 Arbeiderpartiet må fornye sin mediepolitikk

Bekkelaget Arbeiderpartilag

Forslag: AP vil i likhet med andre partier støtte de krav som er vedtatt på Norsk Lokalradioforbunds landsmøte i 2018 og som er følgende:

- Nåværende FM-konsesjoner forlenges til 2031
- Senderstyrken på FM-stasjoner økes betydelig
- Det åpnes for kommersiell lokalradio, også i storbyene
- Konsesjonsvilkårene på FM i slukkeområdene liberaliseres
- Det tillates at nye lokale aktører får etablere seg på FM

Begrunnelse: Målet er mediemangfold både når det gjelder innhold og eierskap, utøvelse av kritisk journalistikk og å skape livskraftige norske mediebedrifter. I en tid hvor store internasjonale aktører vinner mer og mer terreng må virkemiddelapparatet brukes for å motvirke denne utviklingen. Resultatet av den norske mediepolitikken har ikke ført til at de nevnte målene er i nærheten av å bli nådd. Derfor trengs det en nyorientering og en mediepolitikk for en ny tid. Dette gjelder både presse, TV og radio og den digitale medieutviklingen. Det er først og fremst mediebedriftene selv som må arbeide for å få til en ønsket utvikling. Myndighetenes oppgave er å legge til rette for dette og der det er naturlig og nødvendig bruke de midler som er nødvendig. Spesielt når det gjelder radio har

myndighetene vært med på avgjørelser som i ettertid ikke harvist seg å være så heldige. Slukkingen av de nasjonale FM-nettene har ikke vist seg å være et tiltak som har gjort at man nærmer seg målene som er satt. Det er blitt mindre mediemangfold og en utvikling i retning av monopol og duopol. Stengningen av det nasjonale FM-nettet og tvangsinnføringen av DAB har ikke vært vellykket noe de fleste ser i dag. Dette var ikke en utvikling myndighetene ønsket, men et resultat av den poltikken som har vært ført og som har vært ønsket av de store nasjonale aktørene. Det er for sent nå å gjenoppbygge det nasjonale FM-nettet, men det er ikke for sent å sørge for at norske radioselskap får adgang til å benytte FM-nettet fortsatt i mange år framover og samtidig ta i bruk DAB.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

119 AP vil etablere Flyktning senter/museum i Oslo

Fredsforum

Forslag: Arbeiderpartiet må ta initiativet til et senter/museum der historien om flyktningene og Norge kan dokumenteres og formidles. Både historiene om de som har søkt tilflukt i Norge og de som i ulike perioder har måttet flyktet fra landet må fortelles, med fokus på betydningen av retten til asyl for den enkelte og folkegrupper som utsettes for forfølgelse og overgrep. Senteret blir viktig for å anskueligjøre betydningen av menneskerettigheter og demokrati og vil bidra til styrke identiteten til de mange som har kommet til Norge som asylanter og forståelsen for flyktningers utfordringer i Norge.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet vil etablere et senter/museum der Norges flyktningehistorie skal dokumenteres og fortelles. Fra skogfinnenes, kvenenes flukt fra Finland, jødenes flukt fra pogromene i Øst-Europa, Trotskij sitt korte besøk som asylant før Quisling sørget for å kaste han ut, ny jødisk flukt fra fascismen til Norge i årene før krigen, til den senere tids flyktninger fra Bosnia, Afghanistan og Syria. Flukt ut av Norge strekker seg tilbake til da norske vikinger flyktet fra rikssamling og kristning til Island og Grønland. Mange av de som startet emigrasjonen til USA var Haugianere og Kvekere som opplevde forfølgelse for sin religiøse tro i Norge. Under krigen flyktet nordmenn fra forfølgelse av den tyske okkupasjonsmakt. 2/3 deler av den jødiske minoriteten overlevde ved å flykte fra deportasjonene. Den heroiske innsatsen til Carl Fredriksens Transport på Carl Berner som reddet flest mennesker under krigen må få en sentral plass. Debatten om kirkeasyl og kampen om retur av mindreårige til Afghanistan anskueliggjør aktualiteten av flyktningenes situasjon i dag.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

170 Mediestøtte til lokalradioen

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Nordkapp Arbeiderparti vil at mediestøtten skal kunne gis til lokalradioer som er aktiv med lokale og regionale nyheter på over DAB og FM nettet samt websider. Lokalradioen er en særdeles viktig aktør som nyhetsformidler av nyter knyttet til lokal regionale og nasjonale tema som angår spesielt distriktet. I tillegg er lokalradio viktig som en aktør innenfor samfunnssikkerhet.

Begrunnelse: I Finnmark betyr lokalradio alt når uvær medfører strømbrudd, vannbrudd, stengte veier og uvær eller fartøyhavari. Lokalradioen er da på lufta og informerer innbyggere og fiskefartøy om situasjonen og er bindeledd mellom etater og innbyggere. Radioen sender på FM nettet og når derfor ut til hele befolkningen uansett hvor de bor. Det samme gjelder for lokale, regionale og nasjonale nyheter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

171 Endring av bingoforskrifter

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Nordkapp Arbeiderparti vil at arbeiderpartiet skal jobbe for å endre Bingoforskrifter slik at lokalradio som i dag er godkjent for å ha bingo, også kan selge bingo digitalt på samme måte som bingohaller i dag gjør.

Begrunnelse: Lokalradioen er viktige samfunnsinstitusjoner i distriktene. Landets lokalradioers inntekt er basert på bingospill. At radioene må selge blokker gjør distribusjon vanskelig i distriktene ettersom de aller fleste må ha flere bingoen i uka for å overleve. Hvis lokalradioene kunne fått selge digitale blokker ville dette løst seg til det beste. Lokalradioene ville kunne økt inntjeninga, trygget drift og lytterne blir fornøyd.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

188 Statlig ansvar for istandsetting og vedlikehold av kirker fra før-reformatorisk tid og kirker eldre enn 1650.

Gran Arbeiderparti

Forslag: Kirkebygg eldre enn 1650 er automatisk fredet etter Kulturminneloven, og representerer en nasjonal og lokal kulturarv. Arbeiderpartiet vil innføre en ordning der Staten bidrar med tilstrekkelige midler til at kommunene og lokalkirken kan istandsette og vedlikeholde våre gamle kirker.

Begrunnelse: Våre eldste kirker var historisk sett de viktigste og ofte eneste offentlig bygninger i sitt distrikt. Det er av avgjørende betydning å ta vare på disse, ut i fra både historisk og religiøs synsvinkel. Kommunene har ansvaret for dette, sammen med lokalkirken ved Kirkelig Fellesråd. Siden forekomsten av disse kirkene fordeler seg ujevnt, er vedlikeholds-byrden for noen kommuner betydelig. Gamle kirkebygg ikke bare er en lokal men også en nasjonal skatt. Det er derfor riktig at staten har ordninger som sikrer at bygningene ivaretas. Plikten fredningen pålegger eieren, må fra statens side følges opp med tilstrekkelige midler. Behovet for dette vil fremover bare bli større, ettersom vi nå opplever klimaendringer. Flere og flere kirker klassifiseres som mer utsatt for råte og forvitring. Dette gir økt vedlikeholdsbehov og tilsvarende kostnader. Rentekompensasjonsordningen som skulle være en støtte til dette arbeidet, ble avviklet i 2018. Det er avgjørende viktig at man nå gjør et løft for de gamle kirkene. For stavkirkene har man lyktes med dette. Nå bør alle de øvrige fredede kirkene sikres gjennom en betydelig statlig finansieringsordning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

193

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Lillehammer Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet vedtar at Norge på nytt søker å arrangere OL/PL. Arrangementet forutsettes å være basert på gjenbruk og nøkternhet.

Begrunnelse: Bruk av ski er del av vår kulturarv. Det folkelige engasjementet og den enestående innsatsen som legges ned av de enkelte familiene og de mange lokale idrettslagene, gjør det mulig for Norge å dyrke fram ener etter ener.

Slik er Norge blitt en av verdens fremste idrettsnasjoner innen skiidrett. Norge har arrangert vinter OL i Oslo i 1952 og i Lillehammer i 1994, og som en av verdens fremste vintersportsnasjoner bør Norge igjen ta på seg å arrangere OL/PL.

Arbeiderbevegelsen organiserte idrettslagene som et ledd i å inkludere flere i fellesskapet på midten av 1930- tallet, det bør vi fortsette med. Idretten fungerer som en plattform der alle mennesker på tvers av etniske skillelinjer, konflikter og religiøse stridigheter møtes til fredelige dueller. For oss er dette fortsatt så viktig, at vi absolutt bør delta for å reformere, også i et OL. IOC-president Thomas Bach la i 2014 fram agenda 2020. Den inneholder 40 punkter for å reformere De olympiske leker. IOC ønsker seg tilbake til den opprinnelige ideen. Bort fra gigantomanien. Når IOC selv ønsker å gjøre OL til et folkelig arrangement igjen, er Norge med Lillehammer i spissen et naturlig valg. Enerne og breddeidretten er gjensidig avhengige av hverandre. Vi vil derfor skape et OL basert på bærekraft, gjenbruk og nøkternhet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

198 Søndagen må forbli annerledesdagen

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Søndagen må fortsatt beholdes som annerledesdagen, og butikker holdes stengt.

Begrunnelse: Dette handler om hvilket samfunn vi vil ha. Arbeiderpartiet må gå til valg på at vi ikke bare ønsker å ha bare hverdager, der de ansatte i varehandelen ofres i en ideologisk kamp mot reguleringer, uten omtanke for konsekvensene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

239 Utvikling av gode lokalsamfunn – kultur og fritid – alle skal gis muligheter til deltakelse, utvikling og sosialt samvær

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil sikre at alle som ønsker det skal få delta i fritidsaktiviteter og at ingen skal stenges ute av økonomiske grunner.

Begrunnelse: Norge har et aktivt frivillig kulturliv i kommunene og over 90000 frivillige organisasjoner. Aktivitetene gir barn og unge et trygt oppvekstmiljø, godt miljø for integreringsarbeid, kompetanse og følelsen av mestring. Dette vil Arbeiderpartiet videreføre ved å gjeninnføre og videreutvikle kulturløftet, stimulere kommuneøkonomien, øke støtten til frivillig arbeid og frivillige organisasjoner, i tillegg til å gjeninnføre kulturskoletimen som gratis tilbud til alle i SFO. Dette vil også bidra til et bedre og mer fremtidsrettet integreringsarbeid i kommunene. Kulturskolene må gis muligheter til videreutvikling på alle plan, både for nybegynnere og for viderekomne elever. I tillegg er det svært viktig å stimulere og tilrettelegge for uorganiserte fritidsaktiviteter. Mange ungdommer spiller i forskjellige typer band, og det må legges til rette for at alle har tilgang til egnede lokaler til øving og fremføring av musikk i alle sjangre. Dette er ikke mulig uten et nasjonalt løft i nært samarbeid med kulturlivet i kommunene. Den uorganiserte og organiserte frivilligheten må stimuleres gjennom satsingen på et nytt kulturløft.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

240 Etablering av støtteordninger for oppgradering og tilpasning av eksisterende kulturlokaler

Arendal Arbeiderparti

Forslag: For å sikre hele kulturlivet egnede brukslokaler må det etableres en sjangeruavhengig og forutsigbar støtteordning på 50 millioner kroner som kan bidra til tilpasning og oppgradering av øvingslokaler og andre produksjonslokaler (teater, dans, kunst m.m.) til hensiktsmessig standard. Ordningen må være tilgjengelig for både offentlig eide og organisasjonseide lokaler og hus.

Begrunnelse: Fritidsmusikklivet i Norge har i dag nær 500 000 utøvere som ukentlig benytter mer enn 10 000 rom. Akustikkmålinger og analyser viser at kun 15 – 20% av rommene/lokalene er egnet til de aktiviteter som utøves i dem, og dette gjelder bare musikklivet. Det vil si at 8 000 – 8 500 av lokalene ikke er egnet til aktivitetene. Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg må styrkes: I 1995 var forholdet mellom bevilgede tilskudd til regionale kulturbygg og idrettsanlegg i kommunene 1:3. Siden den gang har tilskuddet til idrettsanlegg økt jevnt og trutt, mens tilskuddet til kulturbygg lenge sto på stedet hvil, for så de siste årene å bli mer enn halvert. Det blir i dag bevilget 26 ganger mer til idrettsanlegg (1,2 milliarder kroner) enn til kulturbygg (47 millioner kroner) i 2017. Fritidskulturlivet opplever dermed at den kulturelle grunnmuren systematisk blir bygget ned. I 2011 var fordelingen mellom regionale kulturbygg og idrettsarenanene 1:5. For å ivareta behovet for flere og bedre framføringsarenaer må fordelingen i desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg styrkes betraktelig i årene framover. Kartlegge behov og tilstand til kulturlokaler: Vi vet i dag for lite om behov og dekningsgrad for egnede framføringslokaler for både musikk, dans, teater og andre produksjonslokaler. For å få en dokumentasjon over det samlede behovet for kulturlokaler må det gjøres en kartlegging.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

242 Kultur er viktig for landet

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Kulturskolene i Norge skal videreutvikles

Begrunnelse: Arbeiderpartiet står etter vår mening som grunnlegger av musikkskolene her i landet. Disse musikkskolene har nå blitt til kulturskoler. Vi husker alle den tiden da musikkskolene ikke var lovpålagt. Da ville opposisjonen som nå er i regjering ta bort midlene til skolene for å redusere offentlige utgifter. For å gjøre tydelig for det norske folk må Arbeiderpartiet gjøre det helt klart i programmene at kulturskolene skal videreutvikles under en Arbeiderparti-regjering.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

282 Sportsutstyrs-bibliotek

Stange Arbeiderparti

Forslag: Det foreslås å etablere utstyrsbibliotek i kommunene

Begrunnelse: I dag er det mange barn som ikke har mulighet til å delta på idrett fordi foreldrene ikke har råd. Arbeiderpartiet skal jobbe for at alle våre barn og unge skal ha tilgang på ski, tursekker, fotballsko og annet sports- og friluftslivutstyr gratis. Stange Arbeiderparti mener at kommunene skal ta ansvar for at det etableres ett eller flere utstyrsbibliotek i kommunen. Dette skal gjøres i samarbeid med idretten, frivilligheten og privat næringsliv.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

303 Forbud mot reklame for pengespill

Østfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil jobbe for at Norge bruker omgåelsesprosedyren for å stoppe utenlandsk pengespillreklame. Under forutsetning av at utenlandske spillselskaper og TV kanaler ikke tillates å reklamere for sine spill er det naturlig at norske spillselskaper, som Norsk Tipping og Rikstoto, forbys å reklamere for sine spill. Arbeiderpartiet vil jobbe for at forbud mot pengespillreklame ses på samme måte som forbud mot alkoholreklame, og at norske myndigheter arbeider for en felles Europeisk forståelse for at spill reklame påvirker i negativ retning på samme måte som alkoholreklame.

Begrunnelse: Norge har i dag en enerettsmodell for reklame på spill. Dette innebærer at det kun er Norsk Tipping og Rikstoto som har lov til å markedsføre sine pengespill, i alle

mediekanaler. Til tross for dette får vi daglig inn reklame for pengespill på våre TV-er. Ved at kanalene sender via andre land, omgår de det norske regelverket og norske myndigheter kan ikke stoppe denne reklamen direkte.

Pengespillreklame kan stoppes ved at Norge buker omgåelsesprosedyren som ligger i EU-direktivet om audiovisuelle medietjenester (AMT-direktivet). Den gir oss muligheten til å stenge tv-kanaler, når de velger å etablere seg i utlandet for å omgå norsk lovverk.

Tall fra Lotteritilsynets rapport i 2016, viser at: 145.000 nordmenn er såkalt risikospillere 17.000 nordmenn er spilleavhengige Tallene viser at rundt 3% av den norske befolkning (barn inkludert), har det vi kan definere som et spilleproblem. Til sammenligning har rundt 8% av den norske befolkningen (barn inkludert), det vi kan definere som et alkoholproblem.

Det europeiske overvåkningssenteret for alkoholmarkedsføring stod bak en undersøkelse blant 14-åringer i fire ulike land i Europe i 2013. Undersøkelsen viste at det er tett sammenheng mellom alkoholreklame og unges drikkevaner. Undersøkelsen viste at desto flere TV- og nettreklamer for alkohol en tenåring så, desto mer sannsynlig var det at de hadde drukket seg fulle i løpet av de neste 30 dagene. Det må her kunne dras sammenligning til hvordan unge mennesker påvirkes av også annen reklame, som for eksempel spillereklame. Spillereklamen i Norge tilsvarte i 2016 totalt 1500 timer med sendetid daglig på norske TV-er, til tross for markedsføringsforbudet (Lotteritilsynets rapport 2016). Dette påvirker de som allerede kan defineres som å ha et spilleproblem, men også andre som lett blir påvirket av reklame. Regjeringen ønsker å forby distributører å sende kanaler med reklame for pengespill fra utlandet (desember 2017), dette mener vi ikke er et godt nok tiltak.

Vi mener at omgåelsesprosedyren må tas i bruk, slik at kanaler som sender fra utlandet for å omgå norsk regelverk kan stenges. Et forbud mot spillereklame må gjelde både utenlandske og norske spillselskaper. Vi ønskes samtidig at idrett og spill skal skille lag. Det skal ikke være slik at idrettslagenes inntektsgrunnlag skal være avhengig av hvorvidt nordmenn spiller på spill eller ikke. Ved å legge idrettslagenes støtte inn i statsbudsjettet vil idrettslagenes økonomi kunne være mer forutsigbar.

Samtidig mener vi at norske myndigheter har et ansvar for å påvirke både de øvrige nordiske landene – og de øvrige landene i Europa, til å få en felles forståelse for at reklame for spill er like skadelig som reklame for alkohol.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

431 Kultur og idrett

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- ha en nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 år på kulturtilbud og idrettsarrangementer
- arbeide for at den «Kulturelle spaserstokken» får økonomiske midler fra kommune-, fylkes- og landsplan
- at alle kommuner sørger for å ha en god og tilgjengelig musikk- og kulturskole, slik at alle barn og unge som ønsker det skal ha muligheten til å delta
- at alle barn og unge i musikk- og kulturskole skal ha mulighet for lån av nødvendige instrumenter. Dette innebærer også at skoler må legge til rette for åpne lokaler.

- at det skal finnes tilbud for ungdom der de kan delta på kulturelle, gratis og rusfrie arrangement
- at kommunale og fylkeskommunale idrettsanlegg skal være gratis for barn og unge
- at det skal utbygges flere idrettsarenaer slik at man kan ha et tilbud for de som driver med idrett og fysisk utfoldelse

Begrunnelse:
Arbeiderpartiet vil sikre at alle barn og unge i Norge har tilgang på kulturtilbud og idrettsaktiviteter uavhengig av deres økonomiske forhold, bosted, personlige forutsetninger, funksjonsevner etc. For mange barn og unge kan høye priser eller andre krav gjøre at dette blir umulig. Arbeiderpartiet vil derfor innføre en nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 som gjør det billigere å delta på kulturtilbud og å gå på kino, konserter, teater etc. Kunst og kultur kan være en arena for demokratiutvikling. Arbeiderpartiet støtter initiativer til folk-til-folk-samarbeid, og mener det bør settes av søkbare midler i statsbudsjettet til kunst- og kulturprosjekter mellom folk, for eksempel i nordområdene.

Arbeiderpartiet mener de lokale musikk- og kulturskolene spiller en viktig rolle i barn og unges mulighet til å delta i kulturaktiviteter. Svært mange har i dag ulike muligheter for utlån av instrumenter og tilgjengelige lokaler. Arbeiderpartiet vil at alle musikk- og kulturskoler skal tilby sine elever utlånsordninger for instrumenter og sørge for at lokaler er tilgjengelige for gratis utlån til barn og unge. Alle skoler med musikkrom bør være tilgjengelig for barn og unge i kulturskolen etter skoletid.

FrP- og Høyre regjeringen har kuttet massivt i den kulturelle spaserstokken, og på den måten tatt fra mange eldre et tilbud som gir livsglede og bedre psykisk og fysisk helse. Ikke alle har mulighet til å komme seg til kulturarrangementer, og gjennom den kulturelle spaserstokken har mange fått gleden av å oppleve profesjonelle kulturaktører også på institusjoner. Arbeiderpartiet mener denne utviklingen må snus, og at arbeidet med den kulturelle spaserstokken må styrkes.

Forutsigbarhet er et nøkkelord for festivaler. Dessverre opplever mange festivaler og kulturarrangement at det er vanskelig å forutsi om man vil få økonomiske tilskudd og tillatelser til drift. Arbeiderpartiet vil stille krav om kunstnerisk kvalitet og lokal forankring for å motta offentlig støtte, i tillegg til en forventning om at det satses på unge talenter gjennom artistutvikling og bygging av arrangørkompetanse. Det bør innføres en ny modell som sikrer store, regionale festivaler forutsigbarhet. Arbeiderpartiet mener at flere festivaler/kulturarrangementer bør gjøres tilgjengelig for barn og unge, og at dette blir prioritert ved støtte

Arbeiderpartiet ønsker at flest mulig barn og unge skal kunne delta i både kultur- og idrettsaktiviteter. I dag er det store variasjoner i hvor mye slike aktiviteter koster, og mange har begrenset mulighet til å delta. Kommunene og fylkeskommunene må ta et større ansvar for å sikre utbygging av idrettsarenaer, slik at kostnadene ikke blir lagt over på barn og unge som benytter anleggene. Arbeiderpartiet mener at alle kommunale og fylkeskommunale idrettsanlegg skal være gratis for barn og unge.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

448 Kostnadsfordeling av rehabilitering av middelalderkirken

Stavanger Arbeiderparti

Forslag: Staten skal ta en langt større andel av kostnadene for rehabilitering av middelalderkirken.

Begrunnelse: Nye Stavanger Kommune vil få fem middelalderkirker i kommunen ved sammenslåing. Økonomisk sikring av kulturarven er viktig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

487 Nasjonal rabattordning på kulturtilbud og idrettsarrangementer

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Ha en nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 år på kulturtilbud og idrettsarrangement

Begrunnelse: sosial ulikhet gjenspeiler seg i bruken av kulturtilbud. derfor er det viktig at vi sikrer at alle har tilgang på kulturtilbud og idrettsaktiviteter uavhengig av personlig økonomi, bosted, kulturell bakgrunn og funksjonsevne.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

492 Kjøp av Myntverkets eiendom

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet støtter styret ved Norsk Bergverksmuseum i at det er en statlig oppgave å kjøpe tilbake eiendommen Den Kongelige Mynt/Det norske myntverket, og overdra dette til Norsk Bergverksmuseum. Dette sikrer at de kulturhistoriske verdiene ved Myntverket innlemmes i museet, og sånn sett sikres for fremtiden.

Begrunnelse: Norsk Bergverksmuseum har fått tilbud om å kjøpe eiendommen Den Kongelige Mynt/Det norske myntverket. Museet har sendt anmodning til Kulturdepartementet der de ber om at Staten kjøper eiendommen tilbake og overdra til museet. Slik ønsker de at eiendommen som er av høy antikvarisk og kulturhistorisk verdi, igjen blir innlemmet i Kongsberg Sølvverks samlinger. Museet har jobbet med et nybygg-prosjekt, utviklet sammen med Statsbygg gjennom noen år nå. Dette ser man nå som lite realistisk at kommer til gjennomføring. I 2017 utarbeidet museet en masterplan for oppgradering og fornyelse av museets utstillinger. Målet er å være ferdig med dette arbeidet til 400 års jubileet til Kongsberg Sølvverk i 2023. Med det konkrete tilbudet om kjøp av Myntverkets eiendom, er museet kommet i en helt ny situasjon. Museets styre har derfor konkludert med at det er viktigere for museet å sikre de kulturhistoriske verdiene ved Myntverket, innlemme disse i museet og legge planene for nybygg inntil videre til side.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

499 Ungdomsredaksjon i lokalaviser

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet mener at: Det bør opprettes et eget utviklingsfond under pressestøtten som har til hensikt å gi økonomisk støtte til aviser som har egne ungdomsredaksjoner.

Begrunnelse: Aviser er den klart viktigste kilden til nyheter for befolkningen, og spesielt lokalaviser gir et viktig innblikk i det viktigste som skjer der folk bor. Til tross for noe økning for nettavisene, er det likevel totalt sett stadig færre som leser aviser. Mange steder er det dessuten ungdommer redaksjonene sliter mest med å treffe. Dette kan tyde på at mange aviser sliter med å skape et relevant nyhetsbilde for ungdom, noe som er med å svekke avisene ytterligere. Dog finnes det en gruppe som vet bedre enn noen andre hva ungdom ønsker å lese, og det er ungdom ungdom selv. Dette er ungdomsredaksjonen i Ringerikes blad et godt eksempel på. Ungdomsredaksjonen har eksistert i flere år og består av mange ungdommer med forskjellig bakgrunn. Ungdommene i redaksjonen skriver om det som skjer i nærområdet og som de mener er av interesse for andre ungdommer i området. Dette er med på å gjøre ungdommene i nærmiljøet mer samfunnsbevisste og oppmerksomme på det som hender lokalt, samtidig som det er med på å gi enda flere ungdommer viktig arbeidserfaring. Derfor bør det opprettes et eget utviklingsfond under pressestøtten som har til hensikt å gi økonomisk støtte til aviser som har egne ungdomsredaksjoner.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

552 Et kulturtilbud for alle

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Kultur er et av de viktigste feltene for sosial utjevning. Alle i Norge skal ha tilgang til et godt kulturtilbud. Derfor er det viktig at Arbeiderpartiet sikrer at barn og ungdommer får tilgangen til å delta i organiserte fritidsaktiviteter og på kulturtilbud, gjennom et nasjonalt kulturkort. For å videre skape et godt kulturelt tilbud må vi øke tilskuddet for kulturtilbud og kulturhus i fylkene og kommunene. Det er også fundamentalt at alle unge skal ha tilbudet om en god kulturskole. Arbeiderpartiet skal sørge for at kulturtilbudene utenfor hovedstatlige institusjoner skal være likestilt med andre kulturinstitusjoner i Norge.

Begrunnelse: Kultur og idrett er et av de viktige politikkområdene i landet hvor kultur har en klar egenverdi og er en viktig utviklingsfaktor innen alle samfunnsområder. Kulturpolitikken skal fremme demokrati og ytringsfrihet. Staten vedtar den overordnete kulturpolitikken der kulturutviklingen i regionene vil være basert på forpliktende dialog mellom stat og fylkeskommune. De viktigste virkemidlene skal delegeres til fylkeskommunene og kommunene. Norge har et yrende og mangfoldig kulturliv og Arbeiderpartiet vil at de mange aktørene skal sikres bedre rammer, slik at de kan fortsette sitt viktige arbeid i hele landet.

De sosiale forskjellene er økende i Norge. Dette er en utvikling som Arbeiderpartiet skal snu. Derfor må vi gi midler til et nasjonalt kulturkort for unge, med særegne tilbud til lavinntektsfamilier. Dette vil bidra til å minske forskjellene og gi ungdom en bedre tilgang til

kulturtilbud. For å sørge for mer kulturell aktivitet, må vi øke rammene for lokale og regionale kulturhus. Disse lokalene er bærebjelken for rimelig kulturell aktivitet i Norge.

Det er et viktig prinsipp at kulturtilbudet skal være likestilt i alle regioner. Da må Arbeiderpartiet sørge for at kulturinstitusjoner ikke tilegnes en særlig status. Dette krever at mer midler deles ut til regionene i hele landet, tilegnet kulturtilbud.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

560 Forbud mot reklamer for nettspill, kredittkort og forbrukslån

Agder Arbeiderparti

Forslag: Det må nedlegges forbud mot aktiv markedsføring i media av tilbud fra finansieringsselskap og spillselskap. Vi mener at forbudet bør gjennomføres på lik linje som forbudet mot markedsføring av alkohol og tobakk. Det må også gis tilstrekkelig med midler og verktøy for de som har ansvar for kontrolltiltak, styrke holdningsskapende kampanjer inn mot privatmarkedet og sikre at dersom det er behov for lovmessige endringer så forutsettes det at Stortinget sørger for det.

Begrunnelse: Vi er i dag vitne til en mer aggressiv og aktiv markedsføring fra nettspillselskap og finansieringsselskap, som bare nevner mulige goder med disse «tjenestene» uten å nevne potensielle farer ved deres tjenester. Når annonseringen unngår å nevne potensielle farer ved produktet kan det oppfattes som misledende markedsføring. Vi anser at farene som kan oppstå er potensielt store og kan føre til vanskelige økonomiske situasjoner for enkeltindivider.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

568 Religion, kirke og tro

Agder Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet erkjenner at religion og tro er viktig i mange menneskers liv. Religiøse og livssynsbaserte organisasjoner spiller ofte en viktig rolle for å bygge gode lokalsamfunn og driver institusjoner som ivaretar mennesker i kritiske livsfaser. Partiet ønsker å støtte religiøse organisasjoner som bidrar til å bygge åpne og trygge fellesskap. Den Norske Kirke er i en særstilling i vårt land, og Arbeiderpartiet ser det som verdifullt å ta vare på denne som en åpen folkekirke.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har tradisjonelt ønsket å ha et tydelig skille mellom religion og politikk. Dette har sin bakgrunn både i perioder hvor kirken ble opplevd som reaksjonær og borgerlig, og i tydelig uenighet om enkeltsaker. Samtidig har Arbeiderbevegelsen og Kirken de siste årene, i stadig større grad, hatt sammenfallende tanker om internasjonal og nasjonal rettferdighet, arbeid for fred og respekt for menneskerettighetene. Det såkalte «Sivertsen-utvalget», ledet av Aps Kirke- og undervisningsminister og med fagteologen Tor Aukrust som sekretær, leverte i 1975 en lesverdig rapport om «Arbeiderpartiet og kristendommen». Her reflekteres grundig over sammenhengen mellom Aps grunnleggende verdier som solidaritet,

likhet, frihet, og rett og kristendommens begreper nestekjærlighet, forvalteransvar og rettferdighet. Det oppsummeres bl.a. med at mye av de grunnleggende tankene om et godt samfunn er felles. I løpet av de siste 20-30 årene har mye endret seg når det gjelder religion og tro. En betydelig innvandring til Norge, har medført nye utfordringer når det gjelder religionens betydning og plass i samfunnet. Den Norske Kirke er ikke lenger en statskirke, men fortsatt en folkekirke. Mange mennesker i vår tid er opptatt av religion, tro og livssyn. Det er viktig at Arbeiderpartiet gir et tydelig signal om at vi anerkjenner at et trygt forankret livssyn og tro er en viktig del av mange menneskers liv og holdninger, at religiøst og livssynsbaserte organisasjoner og menigheter bidrar til internasjonal solidaritet og gode lokalsamfunn, og at åpne og trygge fellesskap, også i religiøse sammenhenger, er verdifulle elementer for vårt samfunn. Dette gjelder alle religioner, men samtidig aksepterer vi kristendommens og Den Norske Kirkes spesielle betydning og posisjon i vår kultur

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

577 Staten må ta ansvar for dei norske kulturminna!

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Alle arkeologiske utgravingar av kulturminnefunn i Noreg skal dekkast av staten.

Begrunnelse: Den norske kulturminnelova stiller krav om arkeologiske utgravingar i Noreg. Medan vanlege privatfolk med hage og tomt slepp å betale noko for arkeologiske utgravingar, stiller det seg annleis for kommersielle føretak. Bønder som skal nydyrke meir enn 15 dekar og andre næringsdrivande må som hovudregel sjølv koste dei arkeologiske utgravingane. Det er ofte økonomisk pressa verksemder i distrikta som blir pålagde ekstrautgifter med arkeologiske utgravingar. Å slutte med denne urettvise ordninga vil sikre at fleire kulturminner i Noreg blir funne og bevart.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

622 Et nytt kulturløft

Troms Arbeiderparti

Forslag: Kulturpolitikken har etter hvert i stor grad forsvunnet fra dagsorden under den borgerlige regjeringen. Vi trenger et nytt kraftfullt kulturløft som meisler ut en politikk for framtiden - ikke minst med tanke på hva som er vedtatt av nye regioninndelinger. En ny kulturpolitikk må både ha fokus på det skapende, det utøvende og - ikke minst - på det formidlende ledd i kulturfeltet. Særlig må det tas et løft for å inkludere grupper som i dag ikke så lett har tilgang til kulturopplevelser og som heller ikke kan delta i kulturaktiviteter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

4. Utenriks og forsvar

37 Norsk utenrikspolitikk

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: Norsk utenrikspolitikk og forsvarspolitikk har blitt merkbart mer aggressiv i de senere år og Norge utpeker seg gjennom det til å bli et viktigere mål for terrorisme og uvennlige handlinger. Arbeiderpartiet må være kritisk til denne utviklingen og unngå at vår største nabo Russland blir oppfattet som en fiende. Stadig tilstedeværelse av utenlandske soldater på norsk jord kan være i strid med vår basepolitikk i fredstid.

Begrunnelse: Begrunnelse: Det er lite eller ingen debatt om hvordan norsk forsvars- og utenrikspolitikk drives og hvor partiene står i forhold til hvordan Norge orienterer seg i dette landskapet. Mange av våre medlemmer stiller spørsmål ved at Norge i så sterk grad peker på Russland som en potensiell fiende. Det er lite grunnlag i historien som tilsier at Russland er mer aggressiv enn USA og våre allierte. Også norske handlinger ute i verden er med på å skape uro om Norge som en fredsnasjon.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

88 EU direktiver

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil jobbe for å endre EU-direktiver slik at de harmoniseres med det som er unikt i Norge.

Begrunnelse: For at Norge skal bygge på våre verdier er det viktig at vi tilpasser EUs direktiver til Norske forhold og ønsket utvikling. Herunder kan den norske modellen med trepartssamarbeid nevnes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

109 Frihet kommer ikke av seg selv

Homonettverket

Forslag: Arbeiderpartiet foreslår:

- At norske utenriksstasjoner må holde tett kontakt med lhbti-organisasjoner og menneskerettighetsorganisasjoner som har lhbti-rettigheter som en integrert del av sitt arbeid, og at Norge i sin kommunikasjon med land som bryter disse rettighetene lytter til anbefalingene fra organisasjonene i det gjeldende landet.
- At lhbti-rettigheter integreres i de krav Norge stiller når det gjelder menneskerettigheter og anti-diskriminering ved inngåelse av bilaterale og multinasjonale avtaler om norske bistandsmidler.

- At Norge er forsiktig med å gi ammunisjon til en retorikk som gir en utsatt minoritet skylda for bistandskutt. Dette kan gjøres ved å gjennomgående inkludere lhbti-rettigheter som en integrert del av menneskerettigheter i kommunikasjonen man fører med det aktuelle mottakerlandet.
- At Norge har en aktiv rolle i FN og andre internasjonale fora når det gjelder å fremforhandle formuleringer om seksuell orientering og kjønnsidentitet i internasjonale avtaletekster som styrker rettighetene og diskrimineringsvernet til lhbti-personer internasjonalt.
- At norske myndigheter er særlig bevisst på i sin behandling av lhbti-asylsøkere fra land med dødsstraff eller strenge fengselsstraffer for homofili, og er villig til å øke kvoten av overføringsflyktninger fra UNHCR om nødvendig. Asylsøkere som risikerer straff eller alvorlige sosiale sanksjoner på bakgrunn av seksuell orientering, praksis, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk bør innvilges asyl.
- At norske bistandsmidler bør i størst mulig grad omdirigeres fra stat-til-stat bistand til det sivile samfunn når det gjelder land som har, eller innfører, dødsstraff eller livstidsfengsel for lhbti-personer.

Begrunnelse: Vi lever i en verden hvor høyrenasjonalistiske krefter er på fremmarsj og grunnleggende menneskerettigheter står på spill. I senere tid har vi sett kraftige tilbakeslag på lovgivningen i noen land, noe som også har bidratt til en negativ utvikling i folkeopinionen. Enkelte land som Russland innfører anti- propagandalovgivning som forbyr noen å snakke positivt eller nøytralt om såkalte ikke-tradisjonelle samlivsformer. I andre land er situasjonen verre. I Mauritania, Nigeria, Somalia, Sudan, Iran, Saudi Arabia og Jemen kan man få dødsstraff for homofili. I Uganda har presidenten nylig signert en lov som innebærer at en kan idømmes livstid i fengsel for å være homofil. Familie og venner som ikke angir lhbti-personer de vet om, kan også risikere straff. Det er fare for at andre land også kan komme til å følge etter med tilsvarende lovgivning. De siste årene har Norge gjennomført en prosess der lhbti-rettigheter i større grad har blitt en integrert del av bistands- og utenrikspolitikken. At utviklingen i forhold til helt grunnleggende rettigheter nå går i feil retning i en rekke land, gjør at Arbeiderpartiet krever at regjeringen styrker dette fokuset ytterligere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

121 Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at Norge slutter seg til Atomvåpenforbudet vedtatt av FN i Ny York juli 2017.

Fredsforum

Forslag: Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at Norge slutter seg til Atomvåpenforbudet vedtatt av FN i Ny York juli 2017. Atomvåpenforbudet vil tre i kraft i løpet av 2019 og Norge med sin historie og rolle som forvalter av Fredsprisen, med sin strategiske plassering og tradisjonelle rolle internasjonaet i arbeid for fred og nedrustning må bli en aktiv pådriver for å sikre oppfølging og etterlevelse av de nye rettslige normene. AP spilte en avgjørende rolle innledningsvis i prosessen som ledet fram til forbudet. En prosess som over 70 år etter atombombeangrepene mot Hiroshima og Nagasaki uten tvil er det viktigste steget på veien med å fri verden fra de verste masseødeleggelsesvåpnene i historien.

Begrunnelse: Det er viktig at Norge som medlem av NATO, med en prisippiell basepolitikk siden 50-tallet, tar en aktiv rolle ved å støtte forbudet: -ATOMVÅPEN HAR KATASTROFALE

HUMANITÆRE KONSEKVENSER Atomvåpen er det mest destruktive og inhumane våpenet som finnes. Skadene ved et atomangrep vil være så omfattende at ingen stat eller humanitær organisasjon vil kunne gi nødvendig hjelp. Bruk av atomvåpen rammer sivile i stor grad. En atombombe som detonerer over en større by vil kunne drepe millioner av mennesker. Atomkrig vil forstyrre klimaet. Selv en begrenset atomkrig, som bare involverer en halv prosent av verdens atomvåpen, vil føre til ødelagte avlinger og hungersnød hvor to milliarder mennesker risikerer å miste livet. -NORGE KAN IKKE LEGITIMERER ATOMVÅPEN OG SABOTERER NEDRUSTNINGSPROSESSEN SOM FN HAR VEDTATT - ATOMVÅPENFORBUDET HAR BRED STØTTE I FOLKET OG FORSTERKER OG UTFYLLER IKKESPREDNINGSAVTALEN OG FORPLIKTELSER OM NEDRUSTNING I NPT. NATO-MEDLEMSKAP IKKE STÅR I VEIEN FOR Å STØTTE ATOMVÅPENFORBUDET. TILSLUTNING TIL ATOMVÅPENFORBUDET ER EN NATURLIG VIDEREFØRING AV NORGES ENGASJEMENT FOR NEDRUSTNING DER NORGE ALLTID HAR KLART SAGT IFRA OM AT ATOMVÅPEN ER UAKSEPTABLE OG ILLEGITIME.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

146 Stopp norsk våpeneksport til krigen i Jemen

Internasjonalt Forum

Forslag: Arbeiderpartiet går inn for at Norge skal stanse all eksport av våpen og militært materiell, inkludert B-materiell, til landene som kriger i Jemen.

Begrunnelse: FN har kalt krigen i Jemen vår tids største humanitære krise, og sier at begge de stridende sidene bryter folkeretten, bl.a. ved å angripe sivilbefolkningen. Norsk eksport av militært materiell til land som deltar i krigen økte fra 2016 til 2017. Norge har undertegnet den 4. Genevekonvensjonen, hvor vi forplikter oss til å bidra til at konvensjonen overholdes. Dette er ikke forenlig med å selge våpen og militært materiell til stater som bryter folkeretten. AP må bli garantist for at Norge blir en pådriver for å stanse Saudi Arabias menneskerettsbrudd etter Kashoggi drapet, og Saudi Arabias krigshandlinger i Jemen. AP må støtte kravet som er reist om stans i våpeneksporten fra Norge og sikre tilslutning til initiativene internasjonalt for sanksjoner. AP kan slik bidra til forbedringer i menneskerettssituasjonen i landet og en stans i krigshandlingene i Jemen som allerede er en humanitær katastrofe.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

147 Økonomiske virkemidler mot Israels brudd på folkeretten

Internasjonalt Forum

Forslag: Norske offentlige aktører må trekker seg ut av økonomisk og finansielt engasjement knyttet til brudd på folkeretten og menneskerettighetene. Statens Pensjonsfond Utland må trekkes ut av alle selskap som er med på å opprettholde okkupasjonen. Det må innføres importforbud på varer som er produsert ved å bryte folkeretten og menneskerettighetene.

Begrunnelse: Vekslende israelske regjeringer har, i strid med folkeretten, økt tvangsflyttingen av palestinere, ødeleggingen av palestinsk eiendom og bosettingen av egen befolkning på okkupert land. Slik overtar de, meter for meter, det som skulle blitt en framtidig palestinsk stat, samtidig som de hindrer økonomisk utvikling av det palestinske samfunnet. Blokaden av Gaza begrunnes med «sikkerhetshensyn», men fred skapes ikke ved å holde 1,9 millioner mennesker innesperret og på sultegrensen, samt å bombe dem med ujevne mellomrom. Jo mer uutholdelig situasjonen for Gazas befolkning blir, jo nærmere kommer vi enda en ny krig med tap av menneskeliv på begge sider. Blokaden er en kollektiv straff, som er forbudt ifølge folkeretten. Samtidig som et unisont verdenssamfunn fordømmer den israelske kolonialiseringen blir denne politikken mer og mer konsolidert, og situasjonen for den palestinske befolkningen tilsvarende forverret.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

148 Forsvar av egne landområder er en nødvendig forsikring

Internasjonalt Forum

Forslag: Ved å ha et robust landforsvar minimaliserer vi behovet for å ha utenlandske styrker permanent i landet. Hæren må derfor utstyres med nødvendig bemanning og materiell for å kunne oppfylle sine oppgaver som terskelforsvar med en stor grad av utholdenhet.

Begrunnelse: Hærens stridsvogner er essensielle for å kontrollere et landområde. En stans i oppgraderingen av dagens stridsvogner, jfr. Landmakts utredningen, vil føre til at man ikke vil klare å opprettholde et tilstrekkelig nivå på vognparken. Vi mener derfor at AP bør gå inn for å oppgradere dagens stridsvogner. Det er i tillegg behov for luftvern og ytterligere rørartilleri til hæren samtidig som man utdanner flere soldater til en robust reserve. Helikopterberedskapen i nord må styrkes. Landstyrkene bør understøttes av tilstrekkelig helikopterkapasitet til forflytning og evakuering av skadde. Heimevernet bør styrkes i forhold til dagens nivå, så vel kvantitativt som kvalitetsmessig. Kritikken som er reist mot manglende objekt- og områdesikring må AP umiddelbart gripe fatt i. Hær og HV må få tilført tilstrekkelig personell og befal, eventuelt gjennom å øke antall vernepliktige som hvert år tas inn til førstegangstjeneste. HV kan rekruttere blant vernepliktige med litt kortere opplæring, f.eks. 6 måneder. Vi mener at samfunnet vil være tjent med å gjeninnføre en medborgerplikt å tjenestegjøre 6-12 måneder i forsvar, sivilforsvar eller liknende samfunnsmessig tjeneste.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

150 Psykisk helse – globale utfordringer.

Internasjonalt Forum

Forslag: Arbeiderpartiet vil jobbe med å løfte psykisk helse på den internasjonale menneskerettighetsagendaen og på den måten fremme avstigmatisering av psykiske lidelser i verden. Arbeiderpartiet mener det er særlig viktig å arbeide for integrering av psykisk helse i programmer for mødre- og barnehelse.

Begrunnelse: I et globalt perspektiv er mental helse fortsatt et neglisjert og stigmatisert område av medisinen, og mennesker med psykiske plager opplever en økende grad av marginalisering. Til tross for at nevropsykiatriske sykdommer er blant de mest utbrette ikke-infeksiøse sykdommene er ressursene til mental helse fortsatt marginale. I mange land kan stigma forbundet med psykisk og nevrologisk sykdom og psykisk utviklingshemning være knyttet til familier i flere generasjoner. Det kan føre til sosial isolasjon, økonomiske vanskeligheter og dårligere behandling også for somatiske lidelser. Stigmatiseringen er sterkest og konsekvensene i form av sosial eksklusjon mest dramatiske i fattige land, noe som fører til at pasientene ikke oppsøker helsetjenesten med sine psykiske plager. De oppsøker i stedet tradisjonelle healere eller gjemmes bort og blir en omsorgsbyrd for familien. I mange land er det også stigma beheftet med å arbeide i psykiatrien.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

151 Kvinners rett til abort ved voldtekt i krig

Internasjonalt Forum

Forslag: Arbeiderpartiet vil at Norge skal arbeide for at jenter og kvinner som voldtas i krig, innen tre måneder har rett til abort på lik linje med andre krigsrelaterte medisinske inngrep. Abort skal være en del av den ikke-diskriminerende og nødvendige medisinske behandlingen som krigsofre har rett til.

Begrunnelse: Voldtekt er en vanlig krigstaktikk i over en tredjedel av moderne kriger. Sivile, hovedsakelig kvinner og barn, utgjør nærmere 90 prosent av alle sårede og omkomne. Over halvparten av de som blir gravide etter krigsvoldtekter, er barn under 18 år. Krigsvoldtekter er ofte gjengvoldtekter og enda mer brutale enn voldtekter utenfor krigssituasjoner. Jenter og kvinner som er voldtatt i krig, vil ofte måtte leve med langsiktige eller livsvarige fysiske og psykiske lidelser som følge av at deres seksuelle og reproduktive organer er blitt skadet. Å nekte ofre etter krigsvoldtekter adgang til abort kan anses som tortur og umenneskelig behandling. Tvungen graviditet kan være livstruende, og selv om internasjonal humanitærrett og krigsrett sier klart at krigsofre har rett til den medisinske behandlingen de trenger, blir de som overlever krigsvoldtekter, rutinemessig nektet abort. Dette er diskriminering med potensielt dødelige konsekvenser.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

152 Menneskehandel - vår tids slaveri

Internasjonalt Forum

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha et internasjonalt forbud mot kjøp av sex og et forbud mot at ansatte i FN-systemet kjøper sex. I tillegg vil vi ha et styrket internasjonalt samarbeid for å avdekke kriminelle nettverk som utnytter kvinner og barn i en sårbar situasjon.

Begrunnelse: Menneskehandel er vår tids slaveri. I global målestokk anslås det at godt over 20 millioner mennesker rammes av denne form for brutal utnyttelse. Dette er oftest noe som rammer kvinner og mindreårige. Millioner av kvinner og barn er ofre for menneskehandel verden over. De kidnappes av kriminelle for å bli prostituerte i et bordell, eller fraktes til

Europa der de må betale tilbake reisekostnader og renter for frakten dit, eksempelvis ved å prostituere seg. Ofrene står ofte i en form for "fiktiv gjeld" til sine bakmenn, noe som i praksis viser seg umulig å tilbakebetale. Menneskehandel innebærer dermed kjøp og salg av mennesker.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

158 Host Nation Support Center for Natos Luftstyrker

Andøy Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil etablere en permanent support senter for Natos luftstyrker på Andøya i løpet av perioden.

Begrunnelse: En utenrikspolitisk situasjon i rask endring har tydeliggjort behovet for å etablere et permanent mottaksapparat for Natos luftstyrker på Norsk jord. Andøya har alle fysiske kapasiteter som trengs, samt stor og høyt verdsatt kompetanse på fagfeltet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

159 Internasjonalt SAR senter for Nord-Atlanteren på Andøya

Andøy Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil i løpet av perioden etablere et internasjonalt SAR (search and rescue) senter for Nord-Atlanteren på Andøya.

Begrunnelse: Norge har etter internasjonale avtaler ansvar for SAR i en betydelig del av Nord-Atlanteren. Ved å etablere et internasjonalt senter kan vi gjøre denne beredskapen enda bedre uten at våre kostnader vil øke tilsvarende. Andøya har den perfekte beliggenheten, alle fysiske forhold ligger godt tilrette, og der er et høykompetent miljø bygget opp over mange tiår.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

160 Andøya flystasjon videreføres som Norges MPA base

Andøy Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil videreføre Andøya flystasjon som Norges MPA (Marine Patrol Aircraft) base.

Begrunnelse: En utenrikspolitisk situasjon i stadig raskere endring gjør at Norge har behov for en velutrustet MPA base som ikke kommer i konflikt med annen lufttrafikk, og som også har kapasitet til å ivareta behovene til våre NATO allierte. Andøya har en godt utbygd

infrastruktur, og fortsatt bruk av Andøya som MPA base vil spare Norge for enorme investeringer, både i nåtid og fremtid.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

307 Klimaflyktninger

Østfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil: at det skal legges mer ressurser i å forebygge og redusere konsekvensene av naturrelaterte katastrofer. at det skal opprettes en tilleggskonvensjon som omhandler klimaflyktninger.

Begrunnelse: FNs klimapanel anslår at 150 millioner mennesker innen 2050 vil kunne være på flukt som følge av klimaendringer. Vi vet hvilke områder som rammes hardest av klimaendringene, og det må planlegges for at disse skal få en god og sikker beskyttelse. Moss Arbeiderparti mener at det må legges mer ressurser i å forebygge og redusere konsekvensene av naturrelaterte katastrofer. Dagens flyktningkonvensjon gir beskyttelse til de som har flyktet fra forfølgelse grunnet sosial tilhørighet, politisk oppfatning, etnisitet, nasjonalitet og religion. Dette betyr at klimaflyktningene ikke er beskyttet under dagens konvensjon. Fordi klimaflyktninger sjelden beveger seg over landegrenser vil de bli betegnet som internt fordrevne flyktninger. Moss Arbeiderparti mener at det må lages en tilleggskonvensjon som omhandler klimaflyktninger og at Norge skal gå i front for dette arbeidet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

361 Israels innreiseforbud må opphøre

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil at:
- Norge skal legge press på den Israelske regjeringen slik at innreiseforbudet for en rekke organisasjoner opphører. Dersom Israel ikke gjør dette bør det vurderes om avtalen om visumfri reise mellom Norge og Israel skal sies opp.

Begrunnelse: Den 7. januar 2018 publiserte The Israeli ministry of strategic affairs en liste over 20 organisasjoner. Alle medlemmer av organisasjoner på denne listen vil bli nektet innreise til Israel. Begrunnelsen for dette er at disse er organisasjonene har uttalt seg kritisk til Israel. Den norske Palestinakomiteen er en av organisasjonene på denne listen. Det er sterkt kritikkverdig at Israel bruker et maktmiddel som innreiseforbud for å kneble organisasjoner og enkeltindividers demokratiske ytringsfrihet bare fordi de ikke liker kritikken av egen politikk. Dette er spesielt problematisk da Norge og Israel har en avtale om visumfri ferdsel over landegrensene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

362 Forsvar og beredskap

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener at: - Norge skal øke forsvarsbudsjettet til to pst. av bruttonasjonalprodukt innen 2024, i tråd med forpliktelsen vår ovenfor Nato, og vårt eget partiprogram. - Sjøheimevernets avvikling må reverseres. - Norge må utvide ubåtanskaffelsen fra fire til minst seks ubåter. - Hæren og Heimevernets økonomiske rammer må styrkes. - Forsvaret må satse på tiltak som sikrer kvalitet i utdanning av personell og tiltak som får personell til å bli.

Begrunnelse: Verdensbildet er stadig i endring. I de siste årene har vi fått et mer utfordrende trusselbilde internasjonalt, hvor samarbeid over landegrensene er viktigere enn noen gang. Russlands annektering av Krim og konflikten i Ukraina skaper usikkerhet i vår del av Europa. Samtidig øker krigen i Syria spenningen i NATOs nærområder i sør, noe som forsterkes av den alvorligste flyktningstrømmen i vår tid. Norsk fred og sikkerhet ivaretas best gjennom et forutsigbart internasjonalt samarbeid basert på folkeretten. Vårt fundament for en troverdig sikkerhetspolitikk er vårt medlemskap i Nato. Alliansen forplikter også at vi selv tar ansvar for våre egne områder og vår egen forsvarsevne slik at vi kan stå i mot et angrep frem til våre allierte kan komme til unnsetning. At alle medlemslandene drar sin last er av sentral betydning for alles sikkerhet. Samtlige statsledere på NATO-toppmøtet i Wales, 2014, var enstemmige i at de skulle styrke sine forsvarsbudsjett, med målsetningen å nå to pst. av BNP innen et tiår. Når noen av medlemslandene da ikke ser ut til å overholde forpliktelsene sine svekker dette tilliten innad i alliansen. Den nordlige sjørute er i ferd med å åpnes opp. Med den åpnes internasjonale handelsveier, men også olje-, gass- og fiskeressurser, noe som tiltrekker Kinas interesse. Det kan forventes at det ikke bare vil være russiske, amerikanske og norske marinefartøy som patruljerer nordområder i fremtiden, men også kinesiske. Hvis Norge fortsatt ønsker å være en troverdig aktør i nordområdene, må vi også ha en troverdig sjømakt som er i stand til å hevde vår suverenitet i våre egne farvann. For å sikre vitale objekter langs kysten, som for eksempel olje- og gassanlegg, Bergen havn og Haakonsvern, som HV-09 skal gjøre i Hordaland, under et angrep trenger vi et Sjøheimevern, og et som faktisk har båter og folk med lokal kunnskap. For å håndheve norsk lov i våre farvann og redde folk og fartøy i nød ingen andre kan redde, er man avhengig av en godt vedlikeholdt kystvakt med kompetent personell og helikoptrene til å assistere i søk og redning. For å sikre vår suverenitet og avskrekke fra en potensiell invasjon er vi avhengig av en variert og operativ overflatestyrke og en ubåtskvadron med et absolutt minimum på en norsk ubåt, som er neddykket i nordnorske farvann. Det er tvilsomt om vi er i stand til å opprettholde nok opptrente besetninger eller operativt tilgjengelige ubåtskrog hvis vi kun har fire ubåter totalt. En av landmaktens utfordringer er mangelen på soldater. Hæren, heimevernet og sivilforsvaret må styrkes på personell og materiell slik at de blir i stand til å utføre sine oppgaver over hele landet, selv med styrkes utenlands. Det rapporteres om misnøye med «interneffektiviseringen» som legger vesentlig press på personellet. Fjerning av incentivordninger for militært personell, omstillinger preget av usikkerhet, ny militær ordning som skaper et klart skille imellom offiserer og «andre» som potensielt kan skape et klasseskille innad i Forsvaret har skapt flere momenter som fagforeningene har advart mot. Operativt personell seiler og øver mer og har mindre tid til hjem, familie og fritid, som også bidrar til å senke motivasjonen til personellet. Hvis forverres risikerer vi flere oppsigelser enn forsvarsevnen vår og forsvarsbudsjettet vårt vil tåle. Forsvaret blir ofte sett på som en ren utgiftspost siden verdiene som skapes ikke kan måles i kroner og øre. Dens første og viktigste oppgave er å skape sikkerhet for Norge og trygghet for befolkningen. Forsvaret bidrar også til å støtte den sivile beredskapen og kan stille med uunnværlig utstyr og kompetanse til å bruke det, under krisesituasjoner. Et troverdig forsvar gjør at ens regjering også stiller langt sterkere i diplomatiske forhandlinger og sørger for at vi blir tatt mer seriøst på den internasjonale arena. De sivilt ansatte i

forsvaret utgjør en stor ressurs som ivaretar mye av funksjoner som vedlikehold, forsyning, verkstedtjenester, teknisk arbeid, basefunksjoner m.m. Sivilt ansatte innehar mye verdifull kompetanse og er en stabil arbeidskraft, noe som er viktig for å støtte den operative, spisse enden av forsvaret. Arbeiderpartiet er imot en privatisering og konkurranseutsetting innen disse viktige støttefunksjonene og mener at det på sikt vil svekke forsvarsevnen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

368 Norge som internasjonal aktør

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- At Stortinget bør vurdere å innføre samme modell som i Nederland.
- Norsk bistand bør øke støtten og satse på offentlig utbygging av vann- og kloakksystemer og sanitærtjenester, særlig i urbane strøk.
- Norsk bistand skal satse på utbygging av vann, kloakk -og sanitærtjenester i utdanningssektoren.
- Arbeiderpartiet i Bergen støtter stortingsflertallets krav om at regjeringen legger frem en sak for Stortinget om signering og ratifikasjon av FN-traktaten som forbyr atomvåpen
- Norge skal arbeide for at NATO skal endre sin politikk vedrørende bruk av atomvåpen.

Begrunnelse: Strategiske varer
Reglementet for eksport av strategiske varer må være så strengt at det kan forsvares i ettertid. Derfor skal vi ikke eksportere til autoritære regimer, land hvor grunnleggende menneskerettigheter brytes eller land som har stor sannsynlighet for å havne i væpnet konflikt. Norsk eksport av strategiske varer til autoritære regimer økte i løpet av 2016. Arbeiderpartiet i Bergen mener at det er viktig å øke kontrollen med eksport av strategiske varer. Derfor mener Arbeiderpartiet i Bergen at en bør vurdere å innføre samme modell som i Nederland. De har et system der tilslag på eksportlisenser av våpen over en viss sum, ekskludert til de nærmeste allierte, rapporteres til parlamentet i et brev innen to uker fra søknaden er innvilget. En slik ordning kan skape større parlamentarisk kontroll.

Atomvåpenforbud
I 2017 vedtok FNs generalforsamling en internasjonal avtale som forbyr atomvåpen. FN åpnet opp for signering av avtalen, og over 50 stater har ratifisert avtalen. Norge, derimot, har valgt å ikke delta i forhandlingene eller å signere avtalen i likhet med de fleste NATO – land. Arbeiderpartiet i Bergen støtter stortingsflertallets krav om at regjeringen legger frem en sak for Stortinget om signering og ratifikasjon av FN-traktaten som forbyr atomvåpen, i løpet av stortingssesjonen 2017–2018. Saken skal inneholde en konkret vurdering av traktatens innhold opp mot gjeldende norske forsvarsplaner, og hvordan avtalen står i forhold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap. Arbeiderpartiet i Bergen mener Norge bør jobbe innad i NATO for å skape en enighet om avhending av atomvåpen.

Rent vann og gode sanitærforhold (FN`s sjette bærekraftsmål)
Tilgang til grunnleggende sanitærtjenester er en menneskerettighet, og en forutsetning for et godt liv og en god helse. At alle mennesker har tilgang til rent vann er også helt essensielt for å nå alle utviklingsmål. I områder i verden hvor rent vann er mangelvare, er det særlig kvinner som gis den tunge oppgaven å skaffe vann til familien. Dette betyr at det særlig er

kvinner og unge jenter som blir tvunget til å velge vekk utdanning, arbeid og ellers deltakelse i samfunnet. Imidlertid er det ikke bare den globale mangelen på rent vann som er med på å hindre en god global folkehelse og utvikling. Mangelen på solid infrastruktur som vann- og kloakksystemer, toaletter og avfallshåndtering er med på å spre sykdommer som hindrer folk i å leve trygge og friske liv. Arbeiderpartiet i Bergen vil derfor at norsk bistand skal arbeide målrettet for å sikre solide vann - og sanitærtjenester. En norsk bistandssatsning på vann -og sanitærtjenester vil sørge for at flere får mulighet til å ta utdanning og skape egne liv gjennom å delta i arbeidslivet. Gjennomgående er mangelen på tilgang på vann- og sanitærtjenester særlig negativt for kvinner. Ofte ligger det mye skam og tabu rundt sanitærtjenester og manglende tilgang på trygge toaletter øker sjansen for overgrep og voldtekt. Ved at norsk bistand ser viktigheten og jobber målrettet for vann -og sanitærtjenester kan verdenssamfunnet komme nærmere viktige utviklingsmål.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

370 Rettferdig system for internasjonal skattlegging

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener:

- At Norge må arbeide for et internasjonalt regelverk for enhetlig skattelegging av multinasjonale selskaper.
- At man må innføre tiltak som sikrer åpenhet, og som gir skatterådgivere opplysningsplikt for å hindre aggressiv skatteplanlegging og ulovlig kapitalflukt.
- At lover og regler må gjennomgås og revideres for å sikre bedrifters opplysningsplikt og transparens.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet er opptatt av et rettferdig skattesystem, og at også multinasjonale selskap betaler sin del til fellesskapet. Slik er det ikke i dag. Ved hjelp av avanserte selskapskonstruksjoner og manglende internasjonal transparens kan multinasjonale selskap minimere skattekostnadene sine, og skjule store overskudd i land med lav skatt og høyt hemmelighold. Det er estimert at 500 milliarder dollar går tapt i skatteinntekter fra multinasjonale selskap hvert år. Dagens skattesystem er beregnet på en verden der internett ikke fantes og transaksjonene var færre, langsommere og mindre enn i dag. Systemet er et dårlig verktøy for skattlegging av selskaper i dagens moderne økonomi. Et mer oppdatert skattesystem vil gjøre det enklere å skattlegge store konsern under ett, slik at det er det samlete overskuddet som kommer til beskatning. Moderne teknologi og regnskapsføring gjør det enkelt med beregningsnøkler slik at den reelle skatten kan beregnes for hvert enkelt land. Med en slik tilnærming blir det vanskeligere for selskapene å flytte overskudd for å unngå skatt, og tilnærmingen til store konsern vil være i tråd med hvordan selskapene selv opererer. Norsk lovverk må videre tilpasses og skjerpes slik at utenlandske selskaper som har virksomhet i Norge og norske selskap med internasjonal virksomhet pålegges nødvendig transparens og innsyn. Arbeiderpartiet mener det er nødvendig med en gjennomgang og revisjon av rapporteringsbestemmelsene i regnskaps- og verdipapirhandelloven slik at skatteplanlegging og kreativ bokføring begrenses til et minimum

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

377 Okkupasjonen av Palestina

AUF i Hordaland

Forslag: Arbeiderpartiet krever at okkupasjonen av Palestina oppheves, og at det gjennomføres full stans i bygging av bosettinger og utviding av eksisterende.

Begrunnelse:
Konflikten mellom Israel og Palestina er en av verdens lengstvarende konflikter. 25 år etter Oslo-avtalens undertegnelse har situasjonen forverret seg for palestinerne. Okkupasjonen, blokaden av Gaza og den folkerettsstridige muren gjennom Vestbredden frarøver palestinerne friheten over egne liv, og gjør etableringen av en palestinsk stat stadig vanskeligere. Norge vil som et ledd i kampen for palestinernes frigjøring anerkjenne Palestina som stat, kreve at muren rives og at okkupasjonen oppheves. Den største trusselen mot en fredelig tostatsløsning er byggingen av nye og utvidelsen av eksisterende bosettinger. Eksemplene er mange på at bosettere ødelegger hus og hjem, bruker vold mot palestinere og at situasjonen i all hovedsak blir til det verre for det allerede svært utsatte palestinske folk. Det nyeste av Israels planer om nye bosettinger er i et beduinområde kalt E1-sonen. Dersom landsbyene i dette beduinområdet rives og menneskene som bor der blir drevet på flukt fra sine hjem, vil hele tostatsløsningen være i spill. Det er derfor helt nødvendig at Norge krever full stans i bygging og utvidelse av bosettinger og tar opp beduinenes rettigheter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

378 Stopp Israels okkupasjonspolitikk!

AUF i Hordaland

Forslag: Arbeiderpartiet mener Norge må kritisere Israels brudd på grunnleggende menneskerettigheter, forakt for demokratiske prinsipper samt utstrakt bruk av volds- og maktovergrep rettet mot barn og unge.

Begrunnelse: En sentral del av Israels okkupasjonspolitikk er å bygge murer på tvers av palestinsk jord som gjør hverdagslivet vanskelig for palestinere og er systematisk undertrykkelse av det palestinske folk. Murene skiller familier fra hverandre, bønder fra jorda si og palestinere fra hjemmene sine. For å passere gjennom muren må palestinerne reise gjennom checkpoints som kontrolleres av tungt bevæpnet israelsk militære. Behandlingen de opplever der er alt fra plutselige endringer i åpningstider, til å få eiendeler konfiskert, i tillegg til at man kjenner til en lang rekke episoder med brutal behandling og grov voldsbruk rettet mot barn såvel som voksne. Flere hundre palestinske barn sitter i dag fengslet for det som i følge rapporter er urimelige grunnlag, ofte etter arrestasjoner gjennomført på brutalt vis. At Israel skiller mellom 16 og 18 år som myndighetsalder mellom henholdsvis israelere og palestinere, samt henholdsvis 12 og 14 år som deres kriminelle lavalder, er eksempler på systematisk forskjellsbehandling. Tiden er overmoden for at Norge må ta rapportene om mangelfull og urettferdig domstolsbehandling av barns saker i det israelske rettssystemet på alvor og kritisere den internasjonalt. Palestinere og israelere må stå like for loven. Humanitære hjelpeorganisasjoner må sikres tilgang inn til Gaza, og det må legges press for å sikre pressefrihet og journalisters adgang inn til Gaza. Norge må ta initiativ for å sikre at internasjonale aktører legger press for å sikre dette.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

379 Bistand

AUF i Hordaland

Forslag: - At Norge skal opprette et internasjonalt fond som satser på utbygging av vann, kloakk og sanitærtjenester, hvor målet skal være tilstrekkelig tilgang til rent vann og sanitærtjenester for alle
- At norsk bistand bør øke støtten og øremerke midler til offentlig utbygging av vann- og kloakksystemer og sanitærtjenester, særlig i urbane strøk. Slike bistandsprosjekter bør lages etter modellen til Skatt for utvikling, der kompetanseoverføring står sentralt
- At alle norske bistandsprosjekter som omhandler vann og sanitærtjenester skal inkludere lokale fremtidige brukere av prosjekter, hvor særlig kvinner er representert

Begrunnelse: Tilgang til grunnleggende vann og sanitærtjenester er en menneskerettighet og forutsetning for et godt liv og en god helse. Hver dag er over en million mennesker på leting etter vann og må samle sitt daglige forbruk der de kan finne det. Forurenset vann dreper om lag 6 000 mennesker daglig, de fleste av dem barn under 5 år. 1,8 milliarder mennesker drikker skittent vann hver dag, og 30 % av verdens befolkning mangler et skikkelig sted å gå på do. Millioner av kvinner bruker flere timer hver eneste dag på å skaffe vann til seg selv, familien og husholdningen, noe som får konsekvenser for deres mulighet til deltakelse i arbeidslivet, skole, demokrati og samfunnet for øvrig. I følge FNs bærekraftsmål 6 skal vi innen 2030 sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. Dette er også en forutsetning for en rekke andre bærekraftsmål, som redusert ulikhet, god utdanning, likestilling og fredelige samfunn. Likevel har øremerket bistand til vann og sanitær sunket globalt med 21 % siden 2012. Om vi skal være i nærheten av å møte FNs bærekraftsmål må ambisjonsnivået og innsatsen styrkes betraktelig

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

380 Solidaritet med verdens kvinner

AUF i Hordaland

Forslag: At Norge skal etablere et fond på 1 mrd i året for seksuell og reproduktiv helse som skal gjøre familieplanlegging gjennom tilgang på prevensjon mulig for kvinner over hele verden.

Begrunnelse: Reproduktiv helse handler om beskyttelse mot seksuelt overførbare sykdommer, muligheten til familieplanlegging og prevensjon samt trygg graviditet og fødsel. Reproduktive rettigheter er retten til informasjon om og tilgang til prevensjon og rett til tilpasset helsehjelp. Kvinners sosiale og økonomiske frigjøring henger tett sammen med muligheten til å styre egen fruktbarhet og familieplanlegging. I tillegg må alle kvinner leve liv frie fra vold og overgrep. Norge må arbeide for å bedre kvinners reproduktive helse gjennom å lede an en internasjonal kampanje for å forsvare og styrke de reproduktive rettighetene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

381 Kurdistan

AUF i Hordaland

Forslag: Norge skal støtte det kurdiske folket gjennom å ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med de berørte landene Norge skal fordømme at den kurdiske befolkningen blir straffet for å utøve språk og kultur. Norge skal jobbe for at Kurdistan får observatørstatus i FN Norge skal støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat.

Begrunnelse: I dag utgjør kurderne i Irak, Iran, Syria og Tyrkia omtrent 30 millioner mennesker, og er den største folkegruppen uten egen nasjonalstat. Kurdere i Irak, Iran, Syria og Tyrkia har blitt undertrykket politisk, økonomisk og kulturelt gjennom historien. Arbeiderpartiet vil ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med disse landene, samt støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat. Kurdistan har over de siste 10 årene tatt markante skritt i demokratisk retning og er en av de demokratiske og stabile kreftene i regionen. Det er viktig at norske myndigheter opprettholder en tett politisk dialog med myndighetene i Kurdistan-regionen. Samarbeidet skjer i dag på både humanitært og sikkerhetspolitisk grunnlag, og bidrar til utvikling på flere nivåer i samfunnet. Mens kurderne i Tyrkia og Iran hadde selvstyre, respektivt i 1927 og 1947, har kurderne i Irak hatt et autonomt selvstyre siden 2005. Arbeiderpartiet mener det at Tyrkia, Iran og Irak har hatt og har former for selvstyre, viser at de formelle vilkårene for en stat er mulig å oppfylle, men at det mangler politisk vilje for å gjennomføre og realisere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

382 Konflikten i Myanmar

AUF i Hordaland

Forslag: Norge må ta opp behandlingen av rohingya-folket med myndighetene i Myanmar Norge må gi bistand til rohingya-leirene som er etablert i og rundt Myanmar Norge skal kjempe i internasjonale fora for at rohingyaene skal få flyktningstatus i tråd med FNs flyktningkonvensjon, samt få status som etnisk folkeslag.

Begrunnelse: Rohingya-folket er et folkeslag i Myanmar, som i hovedsak er muslimer. De utgjør en etnisk og religiøs minoritet i landet. Folkeslaget har i flere perioder blitt utsatt for vold, forfølgelse og konflikt som har ført til masseflukt, spesielt til nabolandet Bangladesh. Siden slutten av august 2017 har militæret i Myanmar begått drap, voldtekter, vilkårlige pågripelser og satt fyr på hundrevis av hjem i rohingya-landsbyer nord i Rakhine-staten, og drevet mer enn 650.000 rohingyaer på flukt til nabolandet Bangladesh. Rohingyaene anerkjennes ikke som etnisk minoritet i det buddhistiske landet. Så godt som alle nektes statsborgerskap, har begrenset adgang til utdanning og helsevesen, nektes arbeid i det offentlige og må søke om tillatelse for å inngå ekteskap. I følge FN er rohyingafolket verdens mest forfulgte minoritet. Arbeiderpartiet mener Myanmars militære og myndigheters behandling av rohingya-folket er grunnleggende feil og strider med FNs menneskerettighetskonvensjon.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

383 Swaziland

AUF i Hordaland

Forslag: At Norge skal rette internasjonal kritikk mot kong Mswati av Swaziland for å neglisjere sitt eget folks sult, for at opposisjonelle stemmer og fagforeningsleder i landet forfølges og for at arbeidet med å stanse HIV- og AIDS-epidemien i landet ikke prioriteres.

Begrunnelse: Swaziland er et av verdens siste absolutte monarki og Kong Mswati av Swaziland har tilnærmet eneveldig makt. Mens folket i Swaziland lider under delvis svært dyp fattigdom, lever kongen et utagerende luksusliv. Samtidig har landet verdens høyeste andel HIV og AIDS-smittede og arbeidet med å behandle smittede og forebygge spredning har tilnærmet ingen prioritet. Samtidig er innbyggerne i Swaziland tvunget til å følge kongens ordre, og landets innbyggere har liten mulighet til opposisjon og organisering av politisk motstand. Fagforeningsledere og opposisjonelle politiske krefter forfølges, og Norge må på den internasjonale arena ta et større ansvar for å sikre folket i Swaziland grunnleggende humanitære behov, trygghet og menneskerettigheter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

384 Våpenpolitikk

AUF i Hordaland

Forslag: At Norge må innføre full stans i eksport av forsvarsmateriell, inkludert flerbruksvarer, til landene som deltar i den saudi-ledede koalisjonen i Jemen. At Norge må innføre krav om sluttbrukererklæring for eksport til NATO-land, og forsvarsmateriell som allerede er eksportert må granskes for å få klarhet i om norske varer har bidratt til brudd på humanitærretten

Begrunnelse: Over 22 millioner mennesker i Jemen har behov for humanitær hjelp etter flere år med brutal krigføring i landet. Norge har solgt både A- og B-materiell, samt flerbruksvarer til landene i den saudi-ledede koalisjonen. Partene i krigen har stått for omfattende brudd på humanitærretten, og Norge kan ikke være leverandør av noen form for materiell som brukes til krigføring i Jemen. For å hindre at våpen Norge selger til NATO-land brukes av de samme partene rammet av en norsk eksportstans, bør det innføres sluttbrukerklæringer på salg av norsk materiell også til medlemsland av NATO. Av de varene som allerede er solgt til partene i konflikten, bør norske myndigheter granske hvorvidt norske varer har vært brukt til brudd på humanitærretten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

433 Anerkjenn Palestina!

Trondheim Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal intensivere arbeidet med å anerkjenne Palestina som egen stat.

Begrunnelse: I 2017 var det femti år siden Israels okkupasjon av Palestina. En fredelig løsning på konflikten stiller krav til begge parter. Israel må bære et tydeligere ansvar for befolkningen de holder under okkupasjon. Rakettangrep og terroranslag mot Israel må opphøre. Arbeiderpartiet mener at to stater, som eksisterer fredelig side om side, er den beste løsningen på konflikten mellom Israel og Palestina. Siden Oslo-avtalen ble undertegnet, har det imidlertid vært lite fremdrift i fredsforhandlingene, og kreftene som motarbeider to-stats løsningen har vokst i styrke. I praksis lever folk i området i en enstatsrealitet med ulike rettigheter for ulikt folk. Økte bosetninger gjør at det blir stadig mindre palestinsk land igjen på Vestbredden. I takt med at det blir mindre land igjen for å etablere en palestinsk stat, mister tostatsløsningen også legitimitet blant palestinerne. En fredelig løsning på konflikten stiller krav til begge parter. Over halvparten av verdens nasjoner har nå anerkjent Palestina som egen stat. Ett av unntakene er USA; Trump har i stedet for anerkjent Jerusalem som Israels hovedstad. Et annet av unntakene er Norge, heller ikke vi har anerkjent staten Palestina. Israel bygger systematisk bosettinger inne på palestinsk jord på Vestbredden, samtidig som Hamas fortsetter med å skyte raketter inn i Israel.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

467 Strategiske varer

AUF i Trøndelag

Forslag: Arbeiderpartiet er tilhenger av at Norge skal ha en egen forsvarsindustri – av beredskapshensyn for vårt eget forsvar, for viktige arbeidsplasser og eksportinntekter, og for å kunne utnytte forsvarsindustriens teknologiutvikling i andre bransjer. Samtidig skal Norge ha et meget strengt og tydelig regelverk for eksport av strategiske varer. Våpen skal ikke selges til land hvor det er krig eller krig truer eller til land hvor det er påvist alvorlige brudd på menneskerettighetene. Målet er å innføre sluttbrukererklæring for alle land og vi vil arbeide for at dette blir en norm internt i NATO. Arbeiderpartiet mener Norge bør være en pådriver for å øke oppslutningen om og styrke gjennomføringen av FNs våpenhandelstraktat.

Arbeiderpartiet vil:
- At Norge bør lede an for å få etablert et internasjonalt regelverk som følger og regulerer den teknologiske utviklingen av hel- og halvautonome våpensystem
- At Norge stanser all eksport av våpen og forsvarsmateriell til land som deltar i borgerkrigen i Jemen
- Det skal kreves sluttbrukererklæring fra alle land vi eksporterer strategiske varer til og arbeide for at dette blir normen internt i NATO

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

468 Palestina

AUF i Trøndelag

Forslag: I 2017 var det femti år siden Israels okkupasjon av Palestina. Arbeiderpartiet fordømmer staten Israels okkupasjon, undertrykking og brudd på folkerettsstridige prinsipper. På tross av FN- resolusjoner og uttalelser fra den internasjonale domstolen i Haag, forverrer staten Israel stadig sin okkupasjonspolitikk. Ulovlige bosettinger utvides, byggingen av muren fortsetter, palestinerne utsettes for daglig trakassering og møter store hindringer i sine dagligliv. Dette er en politikk Arbeiderpartiet ikke kan støtte opp under. Arbeiderpartiet oppfordrer Stortinget til å vedta en handelsboikott av varer og tjenester produsert på okkupert område, inntil staten Israel innfrir vedtatte FN resolusjoner. Arbeiderpartiet vil boikotte varer og tjenester produsert på okkuperte områder. En fredelig løsning på konflikten stiller krav til begge parter. Over halvparten av verdens nasjoner har nå anerkjent Palestina som egen stat. Ett av unntakene er USA; Trump har i stedet for anerkjent Jerusalem som Israels hovedstad. Ett annet av unntakene er Norge, heller ikke vi har anerkjent staten Palestina.

Arbeiderpartiet vil:
- Anerkjenne Palestina som en selvstendig stat
- Legge press på at norske myndigheter skal anerkjenne Palestina som en selvstendig stat
- Boikotte alle israelske varer produsert på okkupert palestinsk jord
- Norge skal arbeide for å innføre omforente restriksjoner på varer som er produsert på okkupert land, og ønsker merking av produkter som er tilvirket i bosettingene for å gi konsumenter mulighet til å ikke kjøpe disse produktene
- At Norge ikke skal akseptere at israelske myndigheter behandler norske statsborgere ulikt avhengig av deres opprinnelse

Vedtak:
Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

503 Norge og atomvåpenforbudet

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- At Norge støtter forbudet som foreligger i FN,
- At vi skal lede an i arbeidet for atomvåpennedrusting i NATO-alliansen, og påvirke prosessen i arbeidet mot et nytt strategisk konsept for NATO i 2020

Begrunnelse: I 2016 besluttet FNs generalforsamling å starte forhandlinger i 2017 om en internasjonal avtale som forbyr atomvåpen og som legger til rette for å avskaffe dem, på linje med forbudene mot kjemiske og biologiske våpen. 7. juli 2017 endte forhandlingene med et historisk vedtak om å forby atomvåpen. 122 stater stemte for avtalen. FN åpnet for signering av avtalen 20. september. 50 stater signerte første dag - så langt har 56 stater signert avtalen (per 10.01.18). Forbudsavtalen blir gjeldende folkerett så snart 50 stater har ratifisert forbudet. Norge har boikottet både forhandlingene og avtalen, sammen med atomvåpenstatene og de fleste NATO-land (med unntak av Nederland). FN-traktaten som forbyr atomvåpen har vært et direkte 17 resultat av det såkalte humanitære initiativet, som startet med en konferanse i Oslo i 2013 under den forrige regjeringen. Arbeiderpartiets linje har til nå vært at man støtter et atomvåpenforbud, men ikke det forbudet som nå foreligger i FN. Det er trist at Arbeiderpartiet dermed støtter regjeringens «historieomskriving» om at det ikke var meningen at det humanitære initiativet skulle føre til en forbudsprosess. Det har vært tydelig at land og sivilsamfunn som de samarbeidet med ønsket en forbudsprosess fra starten av. Hvis Arbeiderpartiet skal være for et forbud, på kort eller lang sikt, er det dette forbudet vi må ta stilling til. Det vil ikke være mulig for Norge å starte en ny prosess for et

annet forbud på et senere tidspunkt. De 122 landene som stemte for FN-forbudet kommer ikke til å starte en ny prosess når Norge får ny regjering. Arbeiderpartiet har alltid vært en pådriver for at Norge skal være i førersetet i viktige internasjonale fredsforhandlinger. Det er på tide at Arbeiderpartiet anerkjenner viktigheten av en atomvåpenfri verden ved å slutte seg til den gjeldende forbudsavtalen. Bare da blir en atomvåpenfri verden mulig!

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

541 Atomvåpenforbud

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: En Ap-ledet regjeringen må legge frem en sak for Stortinget om signering og ratifisering av FN-traktaten som forbyr atomvåpen. Samtidig skal Norge arbeide aktivt innad i NATO for nedrustning.

Begrunnelse: I 2017 kom FN fram til et historisk vedtak om en internasjonal avtale som forbyr atomvåpen. Flere land i verden har signert avtalen, mens Norge har boikottet både forhandlingene og avtalen, i likhet med de fleste NATO land. Arbeiderpartiet støtter stortingsflertallets krav om at regjeringen legger frem en sak for Stortinget om signering og ratifikasjon av FN – traktaten som forbyr atomvåpen. Saken skal inneholde en konkret vurdering av traktatens innhold opp mot gjeldene norske forsvarsplaner, og hvordan avtalen står i forhold til de juridiske og politiske rammebetingelsene som følger av Norges NATO-medlemskap. Videre bør Norge jobbe innad i NATO for å skape en enighet om arbeidet for nedrustning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

542 Utviklingspolitikk

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Norge bør øke bistanden og støtten til utbygging av vann- og kloakksystemer og sanitærtilbud, særlig i urbane strøk og i tilknytning til skoler.

Begrunnelse: Tilgang til grunnleggende sanitærtjenester er en menneskerettighet, og en forutsetning for et godt liv og en god helse. At alle mennesker har tilgang til rent vann er også helt essensielt for å nå alle utviklingsmål. I områder i verden hvor rent vann er mangelvare, er det særlig kvinner som blir tvunget til å velge vekk utdanning, arbeid og ellers deltakelse i samfunnet. Det er ikke bare den globale mangelen på rent vann som er med på å hindre en god global folkehelse og utvikling. Mangelen på solid infrastruktur som vann- og kloakksystemer, toaletter og avfallshåndtering er med på å spre sykdommer som hindrer folk i å leve trygge og friske liv. Arbeiderparti mener derfor at norsk bistand må arbeide målrettet for å sikre solide vann – og sanitærtjenester. Ved å sikre vann - og sanitærtjenester til flere vil vi kunne redusere høye utgifter knyttet til helse, redusert arbeidskapasitet, barnedødelighet og tapt utdanning blant jenter. En norsk bistandssatsning på vann -og sanitærtjenester vil gripe ved roten av problemet med grunnleggende urettferdighet i verden, nettopp ved at flere får mulighet til å ta utdanning og skape sin egen fremtid gjennom deltakelse i arbeidslivet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

543 Jemen

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Forslag: Norge må ta initiativ til et FN-oppdrag med fredsbevarende styrker for å stoppe konflikten i Jemen. Blokader som hindrer at livsviktig nødhjelp når frem skal regnes som en forbrytelse mot menneskeheten på lik linje med folkemord. Frem til blokaden av nødhjelp opphører må Norge stanse all handel med Saudi-Arabia, og ta initiativ til en internasjonal handelsboikott. Norge må i tillegg legge økt press på USA, Storbritannia og Frankrike som indirekte støtter Saudi- Arabia sine ugjerninger i Jemen.

Begrunnelse: Hvert år mister millioner av mennesker livet i humanitære kriser rundt om i verden. Uten medienes søkelys blir noen kriser fort glemt. Hordaland Arbeiderparti mener det er viktig å sette søkelyset på glemte konflikter og bidra med bistand. Jemen I 2015 brøt det ut en borgerkrig i Jemen. Partene i konflikten er hovedsakelig myndighetene i Jemen og Houthi-bevegelsen. Jemens naboland Saudi-Arabia er også involvert i konflikten og har samlet en koalisjon bestående av flere vestlige land, som USA, Storbritannia og Frankrike. Borgerkrigen i Jemen blir av FN omtalt som verdens største humanitære krise. Tall fra FN viser at 10 000 mennesker har mistet livet som følge av bombetoktene til den Saudi-Arabia-ledende koalisjonen. Selv om USA, Storbritannia og Frankrike kun har bidratt med økt våpensalg og etterretning, mener Hordaland Arbeiderparti at disse landene også har en del av ansvaret for at så mange uskyldige har mistet livet. Etter snart tre år med borgerkrig er 3 millioner mennesker drevet på flukt, de fleste av disse er internt fordrevne. I tillegg har 80% av befolkningen behov for humanitær hjelp. Situasjonen i Jemen har blitt kraftig forverret etter at Saudi-Arabia med sine allierte innførte en blokade av landet. Denne blokaden rammer også hjelpeorganisasjoner som forsøker å nå frem med nødhjelp til de hardest rammende. Mangelen på tilgang til mat, rent vann og medisiner har kostet mange menneskeliv. Arbeiderparti mener at en blokade som fører til at livsviktig humanitær hjelp ikke når fram, må regnes som en alvorlig forbrytelse mot menneskeheten på lik linje med folkemord. Norge må derfor stanse all sin eksport og import med Saudi-Arabia inn til blokade blir opphevet. Norge må også legge økt press på de landene som støtter Saudi- Arabias blokade.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

544 Swaziland

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Norge skal jobbe for at befolkningen i Swaziland skal gis ytringsfrihet og organisasjonsfrihet. Det må gjennomføres demokratiske valg med FN observatører til stede. Norge må ta initiv til et internasjonalt samarbeid for å fremme demokratiske endringer i Swaziland, og handelsboikott sammen med andre sanksjoner på eksporten vurderes.

Begrunnelse: Swaziland er et av de siste eneveldige kongedømmene i verden. Landet har en frodig natur, rike naturressurser og har, sammenlignet med regionen forøvrig, en relativt høy BNP per innbygger. Men ressursene som finnes eies av de få, og livet for de mange er

preget av ufrihet og fattigdom, i et land hvor ulikheten mellom fattig og rik er enorm. Swaziland styres av kong Mswati, og skattene som tas inn brukes i stor grad til å finansiere kongens luksustilværelse. Dette skjer parallelt med at 42 % av befolkningen lever i ekstrem fattigdom, 27 % er underernært og forventet levealder i landet er 49 år. Organisasjoner som jobber for menneskerettigheter, demokrati og frihet trenger derfor sterk støtte i sitt grasrotarbeid. Det er hverken demokrati, ytringsfrihet eller organisasjonsfrihet i Swaziland. Organisasjoner og bevegelser som er for høylytt og kritisk mot regimet, risikerer å bli satt i fengsel eller torturert. Fagbevegelsen i Swaziland gjør et viktig arbeid fordi fagforeningene tidvis har hatt noe større anledning til å fungere som organisasjoner enn andre, men arbeider under konstant frykt for regimets reaksjoner. Swaziland har tilsynelatende en sterk BNP, men økonomien kontrolleres av kongen. Eksport av sukker til Europa er en viktig inntekt, og ellers henger Swazilands økonomi tett sammen med Sør-Afrika. Hordaland arbeiderparti mener at det må arbeides for å demokratiutvikling i Swaziland.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

545 Kashmir

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Norge skal jobbe aktivt for at India overholder menneskerettighetene i Kashmir etter FN-pakten de har forpliktet seg til.

Begrunnelse: Konflikten i Kashmir området strekker seg tilbake til 1947 da delingen mellom det britisk-koloniserte India fant sted. Delingen førte til politisk uenighet mellom de nye partene, nemlig det muslimske Pakistan og det hinduistiske India. Den sentrale uenigheten i konflikten har vært om hvem av partene som skal ha kontroll over regionen Kashmir. Det oppstod væpnet krig mellom partene og FN har vært innblandet. Det ble vedtatt at det skulle holde en folkeavstemning for innbyggerne i Kashmir der de selv skulle få avgjøre sin fremtid. Begge partene forpliktet seg til FN sin beslutning, men likevel har avstemmingen aldri blitt gjennomført. Helt siden dette har Kashmir kjempet for selvbestemmelse. India har okkupert mye av områdene i Kashmir i dag. Befolkningen i Kashmir har blitt utsatt for utallige menneskerettighetsbrudd og mange tusen mennesker har blitt drept. De siste årene har det vært flere kriger og våpenhviler. Begge partene har atomvåpen, noe som gjør konflikten mer alvorlig. Oppstår det igjen krig mellom de to atomvåpenmaktene vil dette tenkelige utfallet føre til en stor katastrofe, der enda flere menneskeliv vil gå tapt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

546 Norges forhold til Israel

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Norge skal legge press på den Israelske regjeringen slik at innreiseforbudet for en rekke organisasjoner opphører. Dersom Israel ikke gjør dette bør det vurderes om avtalen om visumfri reise mellom Norge og Israel skal sies opp.

Begrunnelse: Den 7. januar 2018 publiserte The Israeli ministry of strategic affairs en liste over 20 organisasjoner. Alle medlemmer av organisasjoner på denne listen vil bli nektet innreise til Israel. Begrunnelsen for dette er at disse er organisasjonene har uttalt seg kritisk

til Israel. Den norske Palestinakomiteen er en av organisasjonene på denne listen. Det er sterkt kritikkverdig at Israel bruker et maktmiddel som innreiseforbud for å kneble organisasjoner og enkeltindividers demokratiske ytringsfrihet bare fordi de ikke liker kritikken av egen politikk. Dette er spesielt problematisk da Norge og Israel har en avtale om visumfri ferdsel over landegrensene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

564 En ansvarlig våpeneksport

Agder Arbeiderparti

Forslag: - Det innføres et strengt regelverk som sørger for at Norge kan stå inne for all eksport av våpen og strategiske varer

- eksportkontrollmeldingen skal leveres Stortinget så tidlig som mulig i påfølgende år
- Stortinget skal informeres ved brev innen 14 dager når eksportlisens er godkjent til ikke-alliert land og eksporten er over en viss sum
- Norge skal skjerpe tolkningen av EUs kriterium 4 slik at det er menneskerettighetssituasjonen i landet, og ikke varen man eksporterer, som ligger til grunn i vurderingen
- Sluttbrukererklæring, også for allierte

Begrunnelse: Agder Arbeiderparti ønsker at all eksport av norske våpen og strategiske varer skal gjennomgå grundig kontroller. Regelverket skal fungere slik at vi kan stå inne for all eksport av norske våpen. Store og viktige norske bedrifter produserer og eksporterer slike varer, og næringen sysselsetter mange. Det er Stortinget som vedtar regelverket, og setter grensene for når- og ikke minst om eksport skal tillates. I dag vurderer man om varen som eksporteres er bevisst brukt i brudd på menneskerettighetene. Dette er en for svak tolkning. Agder Arbeiderparti krever derfor at det er menneskerettighetssituasjonen i landet som skal avgjøre om salg og eksport av våpen kan finne sted. I 2016 eksporterte Norge til land som deltar i koalisjonen som kriger i Jemen. Dette er helt uakseptabelt. Norge skal ikke eksportere våpen og strategiske varer til land i krig, eller i land hvor krig truer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

601 Okkupasjonen av Palestina

Troms Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet krever at okkupasjonen av Palestina oppheves, og at det gjennomføres full stans i bygging av bosettinger og utviding av eksisterende.

Begrunnelse: Konflikten mellom Israel og Palestina er en av verdens lengstvarende konflikter. 25 år etter Oslo-avtalens undertegnelse har situasjonen forverret seg for palestinerne. Okkupasjonen, blokaden av Gaza og den folkerettsstridige muren gjennom Vestbredden frarøver palestinerne friheten over egne liv, og gjør etableringen av en palestinsk stat stadig vanskeligere. Norge vil som et ledd i kampen for palestinernes frigjøring anerkjenne Palestina som stat, kreve at muren rives og at okkupasjonen oppheves. Den største trusselen mot en fredelig tostatsløsning er byggingen av nye og utvidelsen av

eksisterende bosettinger. Eksemplene er mange på at bosettere ødelegger hus og hjem, bruker vold mot palestinere og at situasjonen i all hovedsak blir til det verre for det allerede svært utsatte palestinske folk. Det nyeste av Israels planer om nye bosettinger er i et beduinområde kalt E1-sonen. Dersom landsbyene i dette beduinområdet rives og menneskene som bor der blir drevet på flukt fra sine hjem, vil hele tostatsløsningen være i spill. Det er derfor helt nødvendig at Norge krever full stans i bygging og utvidelse av bosettinger og tar opp beduinenes rettigheter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

612 Grunnleggende menneskerettigheter

Troms Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet mener Norge må kritisere Israels brudd på grunnleggende menneskerettigheter, forakt for demokratiske prinsipper samt utstrakt bruk av volds- og maktovergrep rettet mot barn og unge.

Begrunnelse: En sentral del av Israels okkupasjonspolitikk er å bygge murer på tvers av palestinsk jord som gjør hverdagslivet vanskelig for palestinere og er systematisk undertrykkelse av det palestinske folk. Murene skiller familier fra hverandre, bønder fra jorda si og palestinere fra hjemmene sine. For å passere gjennom muren må palestinerne reise gjennom checkpoints som kontrolleres av tungt bevæpnet israelsk militære. Behandlingen de opplever der er alt fra plutselige endringer i åpningstider, til å få eiendeler konfiskert, i tillegg til at man kjenner til en lang rekke episoder med brutal behandling og grov voldsbruk rettet mot barn såvel som voksne. Flere hundre palestinske barn sitter i dag fengslet for det som ifølge rapporter er urimelige grunnlag, ofte etter arrestasjoner gjennomført på brutalt vis. At Israel skiller mellom 16 og 18 år som myndighetsalder mellom henholdsvis israelere og palestinere, samt henholdsvis 12 og 14 år som deres kriminelle lavalder, er eksempler på systematisk forskjellsbehandling. Tiden er overmoden for at Norge må ta rapportene om mangelfull og urettferdig domstolsbehandling av barns saker i det israelske rettssystemet på alvor og kritisere den internasjonalt. Palestinere og israelere må stå like for loven. Humanitære hjelpeorganisasjoner må sikres tilgang inn til Gaza, og det må legges press for å sikre pressefrihet og journalisters adgang inn til Gaza. Norge må ta initiativ for å sikre at internasjonale aktører legger press for å sikre dette.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

613 Internasjonalt fond

Troms Arbeiderparti

Forslag: - At Norge skal opprette et internasjonalt fond som satser på utbygging av vann, kloakk og sanitærtjenester, hvor målet skal være tilstrekkelig tilgang til rent vann og sanitærtjenester for alle
- At norsk bistand bør øke støtten og øremerke midler til offentlig utbygging av vann- og kloakksystemer og sanitærtjenester, særlig i urbane strøk. Slike bistandsprosjekter bør lages etter modellen til Skatt for utvikling, der kompetanseoverføring står sentralt

- At alle norske bistandsprosjekter som omhandler vann og sanitærtjenester skal inkludere lokale fremtidige brukere av prosjekter, hvor særlig kvinner er representert

Begrunnelse:
Tilgang til grunnleggende vann og sanitærtjenester er en menneskerettighet og forutsetning for et godt liv og en god helse. Hver dag er over en million mennesker på leting etter vann og må samle sitt daglige forbruk der de kan finne det. Forurenset vann dreper om lag 6 000 mennesker daglig, de fleste av dem barn under 5 år. 1,8 milliarder mennesker drikker skittent vann hver dag, og 30 % av verdens befolkning mangler et skikkelig sted å gå på do. Millioner av kvinner bruker flere timer hver eneste dag på å skaffe vann til seg selv, familien og husholdningen, noe som får konsekvenser for deres mulighet til deltakelse i arbeidslivet, skole, demokrati og samfunnet for øvrig. I følge FNs bærekraftsmål 6 skal vi innen 2030 sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. Dette er også en forutsetning for en rekke andre bærekraftsmål, som redusert ulikhet, god utdanning, likestilling og fredelige samfunn. Likevel har øremerket bistand til vann og sanitær sunket globalt med 21 % siden 2012. Om vi skal være i nærheten av å møte FNs bærekraftsmål må ambisjonsnivået og innsatsen styrkes betraktelig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

614 Etablere fond for reproduktiv helse

Troms Arbeiderparti

Forslag: At Norge skal etablere et fond på 1 mrd i året for seksuell og reproduktiv helse som skal gjøre familieplanlegging gjennom tilgang på prevensjon mulig for kvinner over hele verden.

Begrunnelse: Reproduktiv helse handler om beskyttelse mot seksuelt overførbare sykdommer, muligheten til familieplanlegging og prevensjon samt trygg graviditet og fødsel. Reproduktive rettigheter er retten til informasjon om og tilgang til prevensjon og rett til tilpasset helsehjelp. Kvinners sosiale og økonomiske frigjøring henger tett sammen med muligheten til å styre egen fruktbarhet og familieplanlegging. I tillegg må alle kvinner leve liv frie fra vold og overgrep. Norge må arbeide for å bedre kvinners reproduktive helse gjennom å lede an en internasjonal kampanje for å forsvare og styrke de reproduktive rettighetene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

615 Det kurdiske folk

AUF i Troms

Forslag: - Norge skal støtte det kurdiske folket gjennom å ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med de berørte landene

- Norge skal fordømme at den kurdiske befolkningen blir straffet for å utøve språk og kultur.
- Norge skal jobbe for at Kurdistan får observatørstatus i FN
- Norge skal støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat.

Begrunnelse:
I dag utgjør kurderne i Irak, Iran, Syria og Tyrkia omtrent 30 millioner mennesker, og er den største folkegruppen uten egen nasjonalstat. Kurdere i Irak, Iran, Syria og Tyrkia har blitt undertrykket politisk, økonomisk og kulturelt gjennom historien. Arbeiderpartiet vil ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med disse landene, samt støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat. Kurdistan har over de siste 10 årene tatt markante skritt i demokratisk retning og er en av de demokratiske og stabile kreftene i regionen. Det er viktig at norske myndigheter opprettholder en tett politisk dialog med myndighetene i Kurdistan-regionen. Samarbeidet skjer i dag på både humanitært og sikkerhetspolitisk grunnlag, og bidrar til utvikling på flere nivåer i samfunnet. Mens kurderne i Tyrkia og Iran hadde selvstyre, respektivt i 1927 og 1947, har kurderne i Irak hatt et autonomt selvstyre siden 2005. Arbeiderpartiet mener det at Tyrkia, Iran og Irak har hatt og har former for selvstyre, viser at de formelle vilkårene for en stat er mulig å oppfylle, men at det mangler politisk vilje for å gjennomføre og realisere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

616 Rohingya-folket

AUF i Troms

Forslag: - Norge må ta opp behandlingen av rohingya-folket med myndighetene i Myanmar
- Norge må gi bistand til rohingya-leirene som er etablert i og rundt Myanmar
- Norge skal kjempe i internasjonale fora for at rohingyaene skal få flyktningstatus i tråd med FNs flyktningkonvensjon, samt få status som etnisk folkeslag.

Begrunnelse: Rohingya-folket er et folkeslag i Myanmar, som i hovedsak er muslimer. De utgjør en etnisk og religiøs minoritet i landet. Folkeslaget har i flere perioder blitt utsatt for vold, forfølgelse og konflikt som har ført til masseflukt, spesielt til nabolandet Bangladesh. Siden slutten av august 2017 har militæret i Myanmar begått drap, voldtekter, vilkårlige pågripelser og satt fyr på hundrevis av hjem i rohingya-landsbyer nord i Rakhine-staten, og drevet mer enn 650.000 rohingyaer på flukt til nabolandet Bangladesh. Rohingyaene anerkjennes ikke som etnisk minoritet i det buddhistiske landet. Så godt som alle nektes statsborgerskap, har begrenset adgang til utdanning og helsevesen, nektes arbeid i det offentlige og må søke om tillatelse for å inngå ekteskap. I følge FN er rohyingafolket verdens mest forfulgte minoritet. Arbeiderpartiet mener Myanmars militære og myndigheters behandling av rohingya-folket er grunnleggende feil og strider med FNs menneskerettighetskonvensjon.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

617 Internasjonal kritikk mot kong Mswati av Swaziland

AUF i Troms

Forslag: - At Norge skal rette internasjonal kritikk mot kong Mswati av Swaziland for å neglisjere sitt eget folks sult, for at opposisjonelle stemmer og fagforeningsleder i landet forfølges og for at arbeidet med å stanse HIV- og AIDS-epidemien i landet ikke prioriteres.

Begrunnelse:
Swaziland er et av verdens siste absolutte monarki og Kong Mswati av Swaziland har tilnærmet eneveldig makt. Mens folket i Swaziland lider under delvis svært dyp fattigdom, lever kongen et utagerende luksusliv. Samtidig har landet verdens høyeste andel HIV og AIDS-smittede og arbeidet med å behandle smittede og forebygge spredning har tilnærmet ingen prioritet. Samtidig er innbyggerne i Swaziland tvunget til å følge kongens ordre, og landets innbyggere har liten mulighet til opposisjon og organisering av politisk motstand. Fagforeningsledere og opposisjonelle politiske krefter forfølges, og Norge må på den internasjonale arena ta et større ansvar for å sikre folket i Swaziland grunnleggende humanitære behov, trygghet og menneskerettigheter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

618 Eksport av forsvarsmateriell

AUF i Troms

Forslag: - At Norge må innføre full stans i eksport av forsvarsmateriell, inkludert flerbruksvarer, til landene som deltar i den saudi-ledede koalisjonen i Jemen.
- At Norge må innføre krav om sluttbrukererklæring for eksport til NATO-land, og forsvarsmateriell som allerede er eksportert må granskes for å få klarhet i om norske varer har bidratt til brudd på humanitærretten.

Begrunnelse: Over 22 millioner mennesker i Jemen har behov for humanitær hjelp etter flere år med brutal krigføring i landet. Norge har solgt både A- og B-materiell, samt flerbruksvarer til landene i den saudi-ledede koalisjonen. Partene i krigen har stått for omfattende brudd på humanitærretten, og Norge kan ikke være leverandør av noen form for materiell som brukes til krigføring i Jemen. For å hindre at våpen Norge selger til NATO-land brukes av de samme partene rammet av en norsk eksportstans, bør det innføres sluttbrukerklæringer på salg av norsk materiell også til medlemsland av NATO. Av de varene som allerede er solgt til partene i konflikten, bør norske myndigheter granske hvorvidt norske varer har vært brukt til brudd på humanitærretten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

5. Sosiale saker

9 Barnetrygden skal ikke inngå i beregningsgrunnlaget for tildeling av støtte fra NAV

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Barnetrygden er i dag del av beregningsgrunnlaget for mottak av sosialstønad fra NAV. Sandefjord Arbeiderparti mener at dette blir diskriminerende da det er opp til hver enkelt kommune og fatte slikt vedtak, ca. 70 kommuner har ikke innført ordningen.

Begrunnelse: Andel barn (0-17år) som vokser opp med vedvarende lavinntekt er økende, og var på 10% i 2015 (SSB). I Sandefjord er andelen barn i lavinntektsgruppen høyere enn i landet som helhet. Dette fører til sosial ulikhet i utdanning, inntekt og helse. Tidligere har barnetrygden vært holdt utenfor alle beregninger knyttet til stønad fra det offentlige. Regjeringen vedtok i 2013 at det var opptil den enkelte kommune om de ville ta barnetrygden inn i beregningsgrunnlaget eller ikke. Sandefjord Kommune har besluttet at den skal inngå. Dette innebærer at mange som tidligere hadde det trangt, nå har fått det enda trangere, og det er først og fremst barna dette går ut over. Sandefjord Arbeiderparti mener derfor at Regjeringens beslutning fra 2013 må endres slik at barnetrygden holdes utenfor enhver beregning av sosialstønad. Se også https://www.dagsavisen.no/moss/lokalt/barnetrygden-i-moss-skal-ikke-lenger-fores-som-inntekt-1.1181209 hva tiltaket koster og konsekvensen av det.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

20 Hold barnetrygden utenfor ved utmåling av økonomisk sosialhjelp

Holmestrand Arbeiderparti

Forslag: Hold barnetrygden utenfor ved utmåling av økonomisk sosialhjelp

Begrunnelse: I dag er det kommunene selv som vedtar utmåling av økonomisk sosialhjelp til sine innbyggere. Det er mulig å vurdere barnetrygd som inntekt og dermed minke størrelsen på utbetaling fra kommunen. Det vil si at hvordan dette behandles varierer fra kommune til kommune. Å ha en varierende praksis på dette området er ugunstig. Kommunene blir satt i en stilling hvor de må veie det beste for innbyggerne opp mot besparelser for kommunen. Å redusere utbetalingen til personer med behov for sosialhjelp fører naturlig nok til at kommunen sparer penger, men er det riktig? De fleste kommuner i Norge har en presset økonomi. Barnetrygden er en generell stønad som gis til så godt som alle med barn i Norge. Man betaler ikke skatt av den, og hvor stor formue eller inntekt du har ellers, har ingenting med tildeling av barnetrygd å gjøre. Hvordan kan det da være riktig at man for de som beviselig har minst i samfunnet, regner barnetrygden som inntekt og reduserer annen støtte tilsvarende? Arbeiderpartiet står for solidaritet og likeverd. Vi tror på små forskjeller og jevn fordeling som den beste måten å bringe landet fremover. Å ta fra de som har minst, fordi de har barn, er IKKE et godt eksempel på jevn fordeling.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

23 Barnetrygden holdes utenfor inntekstberegningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag: For å sikre at familier med barn ikke blir fratatt barnetrygden som tilskudd til sosialhjelp holdes barnetrygden utenfor inntekstberegningen ved utmåling av økonomisk sosialhjelp. Dette innarbeides som en bestemmelse i Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven).

Begrunnelse: Oppvekstrapporten for 2017 viser at barnefattigdommen øker i Norge. Vi har nå nærmere 100.000 fattige barn og 10 prosent av barn i Norge lever i husholdninger med inntekt under 60 prosent av medianinntekten. Vestfold ligger nå over landsgjennomsnittet og barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt øker i vårt fylke. Norge har lange tradisjoner for en aktiv politikk rettet mot barnefamilier. Den familierettede politikken er grunnet i et tankesett om at det lønner seg for samfunnet å investere i barn og barnefamilier. Barnetrygden var i utgangspunktet ment som et tilskudd til ordinær inntekt som en universell ordning for omfordeling mellom de som har og de som ikke har barn. Når barnetrygden inngår i inntekstberegningen for økonomisk sosialhjelp fungerer den ikke lenger etter denne intensjonen. Den fordelingspolitiske virkningen av barnetrygden blir fratatt de som er avhengig av økonomisk sosialhjelp. Ved utmålingen av økonomisk sosialhjelp bruker NAV-kontorene skjønn for å vurdere hvilke utgifter som er nødvendige for å sikre et forsvarlig livsopphold. Staten utarbeider veiledende satser og retningslinjer for å beregne økonomisk sosialhjelp, men det er opp til den enkelte kommune om de vil følge disse retningslinjene. Avgjørelsen om stønad er et enkeltvedtak. Sosialtjenesteloven har ingen bestemmelser om stønadsnivået.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

137 Holde barnetrygden utenfor ved utbetaling av sosialhjelp

Vestfold Arbeiderparti

Forslag: Ved utbetaling av sosialhjelp til barnefamilier skal barnetrygden holdes utenfor.

Begrunnelse: Det er om lag 66 kommuner som håndterer utmåling av sosialhjelp på denne måten, og som dermed gir de barnefamiliene som har minst, litt mer å rutte med. Det er over 100.000 barn i Norge som vokser opp i familier som er fattige. Barnetrygden er en universell ytelse og et av de viktigste virkemidlene for å gjøre noe med barnefattigdom. For mange familier betyr det å beholde barnetrygden et større handlingsrom til å prioritere det som trengs mest der og da. Barnetrygden gir økt valgfrihet til familier uten at politikere og saksbehandlere må gjøre seg til doms over de valgene familiene tar.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

161 Pensjon

Bindal Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må sørge for at pensjonistenes inntekter reguleres på lik linje med andre lønnsmottakere.

Begrunnelse: Pensjon følger ikke lønnsvekst og prisstigning ellers i samfunnet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

235 Støtte til familiar med sjuke barn

Stad Arbeiderparti

Forslag: Arbeidarpartiet må sikre at familiar med kronisk sjuke barn får den hjelpa dei treng utan for mykje byråkrati.

Begrunnelse: Familiar med barn med kronisk fysisk eller psykisk sjukdom og barn med alvorleg funksjonshemming har betydeleg større belastning enn andre familiar. Foreldra kan ofte ikkje vere i ordinært fulltidsarbeid fordi barnet treng at dei er tilgjengelege, eller fordi foreldra rett og slett ikkje har krefter til fullt arbeid. Det er umåtelig viktig for desse familiane med gode økonomiske støtteordninger gjennom NAV, som td pleiepenger og hjelpestønad. Men også gode kommunale hjelpetiltak som td tilrettelegging og avlastning. Arbeidarpaertiet må sikre slik nødvendig hjelp.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

253 Barnetrygd skal ikke ses på som inntekt når sosialstønad beregnes

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Barnetrygd skal ikke ses på som inntekt når sosialstønad beregnes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

274 Forhandlingsrett til pensjonistene

Stange Arbeiderparti

Forslag: A. Det gjeninnføres forhandlingsrett til pensjonistene i forbindelse med de årlige trygdeoppgjør. B. Underreguleringen av pensjonene fjernes slik at pensjonistene får samme kjøpekraftutvikling som den yrkesaktive befolkningen.

Begrunnelse: De eldres politiske innflytelse i samfunnet må økes. De senere år har pensjonistene år for år opplevd en gradvis svekkelse av sin kjøpekraft i forhold til de yrkesaktive på flere titusener for en vanlig pensjonist. Dette kan ikke fortsette. Pensjonistene må ha krav på ordinære forhandlinger innen rammen av frontfaget. Den uverdige ordningen med «drøfting» som har vært praktisert de senere år må opphøre og oppgjørene må til behandling i Stortinget.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

286 Barnetrygden er ikke inntekt

Elverum Arbeiderparti

Forslag: Barnetrygden holdes utenom inntekstberegningen for sosialstønad og annen økonomisk hjelp. Dette kommer lavinntektsfamilier og deres barn til gode og er et godt bidrag for fattigdomsbekjempelse.

Begrunnelse: Barnetrygden er et økonomisk tilskudd til barnefamilier. I noen kommuner regnes barnetrygden som inntekt. Dette rammer de med lav inntekt dersom de trenger økonomisk hjelp fra NAV. Når barnetrygden inntekstberegnes får barnefamilier høyere inntekt som medfører mindre sosialstønad. Denne praksisen rammer de økonomisk svakeste i samfunnet, barnetrygden bør derfor holdes utenfor inntektsberegningen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

289 Barnetrygd og sosial stønad

Stange Arbeiderparti

Forslag: Når personer ser seg nødt til å søke supplerende økonomisk hjelp fra NAV-sosial, må ikke barnetrygden regnes inn som inntekt og på den måten avkorter støtten de ellers kunne fått.

Begrunnelse: Mange kommuner har valgt å regne barnetrygden som inntekt i de tilfellene foreldrene som mottar barnetrygden ser seg nødt til å søke som sosial hjelp. Barnetrygden er en stønad som alle foreldre får, uavhengig av inntekt. Derfor er det urimelig og urettferdig at i de tilfeller der familiene har så lav inntekt at de ser seg nødt til å søke om ekstra støtte for livsopphold eller andre sosiale stønader, men får avkortet hjelp fordi de mottar barnetrygd. Det er først og fremst barna som lider som en følge av dette, da denne avkortelsen i stønad kan være utslagsgivende for om barna kan delta i meningsfylte aktiviteter eller ikke.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

301 Forhandlingsrett for pensjonister

Østfold Arbeiderparti

Forslag: Forhandlingsretten for pensjonister gjeninnføres. Pensjonistforbundet gis plass i Teknisk beregningsutvalg. Avkortningen på 0,75% av lønnsvekst for pensjon avvikles.

Begrunnelse: Østfold Arbeiderparti mener at det forhandlingsretten for pensjonister må gjeninnføres. Dette for å sikre en bedre sosial profil, samt å ta hensyn til andre økonomiske faktorer, slik som utviklingen i skatter og avgifter, minste pensjonsnivå og bostøtten. Forhandlingsretten vil sikre at de som er pensjonister får en demokratisk innflytelse på egen inntektsutvikling, også etter yrkeskarrièren.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

302 En helhetlig og fremtidsrettet eldrepolitikk

Østfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal jobbe for en helhetlig og fremtidsrettet eldrepolitikk med fokus både på hjemmebasert omsorg og sykehjemsplasser, med vekt på velferdsteknologi. Aktivitets og kulturtilbud er også en viktig faktor i de eldres hverdag og vi må påse at slike tilbud kan gis i alle kommuner. Arbeiderpartiet skal jobbe for boligbygging hvor det stilles krav til en utforming som gjør det mulig for eldre å bo hjemme.

Begrunnelse: Det blir stadig flere som lever et langt liv i Norge, ofte ser vi at eldrepolitikken blir stykkevis og ikke tar for seg fremtidens behov for en helhetlig eldrepolitikk med fokus på eldre som ønsker å være sjef i eget liv og som ønsker et godt aktivitetstilbud.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

317 Arbeide for å utjevne sosial og økonomiske forskjeller i Norge

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må i større grad arbeide for å utjevne sosiale og økonomiske forskjeller i Norge. Det er flere og flere som faller utenfor helt fra barndommen av. Ungene har ikke like muligheter til å delta i fritidsaktiviteter, gå i barneselskap, blir mindre oppfulgt med skolearbeid, har fattige foreldre ofte med lav utdannelse osv. Ettersom ungene blir unge og voksne har ofte problemene fått skikkelig fotfeste og flere dropper ut av skolen. Flere unge får psykiske problemer, noen blir rusavhengige blir gående arbeidsledige og selv har et dårlig selvbilde. Vi mener at vi må sette inn tiltak mot de ulike gruppene som lever i «utenforskap», fattige familier, de med manglende eller lav utdanning, utviklingshemmede som også ofte har vanskelig for å komme inn på arbeidsmarkedet til tross for at de har kompetanse, psykisk syke, og eldre sårbare som er avhengig av at noen kjemper deres kamp for å bli hørt og møtt. Det er trist å se et Norge med en så stor forskjell fra ledere med topplønninger, som mange mener er alt for høye; og de som rangerer på nederste trinn. Arbeiderpartiet har innrømmet at de har manglet de store valgkampsakene. Forslag til vedtak: Sauda Arbeiderparti mener vi må ta opp kampen for rettferdighet og slik utjevne sosiale og økonomiske forskjeller i vårt samfunn. Vi må ta grep for de som trenger oss mest.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

327 En moderne og tilgjengelig statsforvaltning

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Generelt ønsker Arbeiderpartiet at statsforvaltningen skal utøves med minst mulig føringer for kommuner, basert på enklere utøvelse av lokal kunnskap og lokaldemokrati. Statens vegvesen, politi og andre offentlige etater skal moderniseres slik at tjenester kan leveres som digitale og mobile tjenester der folk bor, som eksempelvis fornying og utstedelse av førerkort og pass. Det digitaliserte samfunn skal ha like stor verdi i hele landet.

Begrunnelse: NAV skal forvalte et trygde- og sosialsystem som det er enkelt for brukerne å orientere seg i. Det skal være gode kanaler for å finne svar på spørsmål. Det er et mål for Arbeiderpartiet at NAV har mindre detaljert styring fra sentralt hold og mer myndighet lokalt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

359 Velferd er en offentlig oppgave

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- at tjenestene i offentlig sektor løses med egne ansatte, og ikke bemanningsbyrå.
- at velferdstjenester holdes i offentlig eller ideell regi for å sikre kontroll av kvalitet til bruker og ivareta de ansattes arbeidsforhold.
- at det skal settes ned et utvalg som skal utrede omfanget av profitt fra offentlig finansierte velferdstjenester.
- at Arbeiderpartiets stortingsgruppe må foreslå tiltak som kan sørge for at offentlige midler som bevilges til velferdstjenester, i sin helhet går til dette formålet.

Begrunnelse: Velferdsstatens tjenester er ikke en hvilken som helst vare. Formålet med velferdstjenestene er å sikre et at alle som trenger det får tilgang til grunnleggende velferd. Til sammenligning er formålet til kommersielle bedrifter å gå med et størst mulig overskudd. Det har de siste årene vært en økning i privateide selskap som tjener penger på velferdstjenester som tradisjonelt har vært drevet av det offentlige. Alt fra sykehjem, asylmottak og barnehager til renovasjon, renhold og vaktmestertjenester har de siste årene blitt big business. Et viktig skille når vi snakker om private velferdsaktører går mellom de private ideelle og de private kommersielle. At private ideelle som Kirkens Bymisjon driver rusomsorg eller at Norsk Folkehjelp driver asylmottak er en styrke for Norge. Utfordringen er når de aktørene som har profitt som mål skal få tjene seg rike på skattebetalernes regning. Fellesskapet er tjent med at pengene vi betaler i skatt går til best mulig velferd og ikke til privat profitt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

369 Pensjonistenes kår

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Sette mer fokus på pensjonistenes kår og at en får reell forhandlingsrett på løpene pensjoner i folketrygden.

Begrunnelse: Etter at pensjonistreformen ble innført har pensjonen i folketrygden blitt regulert med en «lønnsvekst» minus en faktor på 0,75 prosent. Målet for reformen var at pensjonen skulle reguleres med et gjennomsnitt av lønns og prisvekst. De siste 3 årene har pensjonistene tapt kjøpekraft, noe som undergraver tilliten til pensjonsreformen. I valgkampen 2017 foreslo Arbeiderpartiet å fjerne fratrekket på 0,75 prosent og endre reguleringen, slik at pensjonistene hvert år ble regulert med et gjennomsnitt av lønns og prisveksten. En ber om at arbeiderpartiet setter mer fokus på pensjonistenes kår og at en får reell forhandlingsrett på løpene pensjoner i folketrygden. Arbeiderpartiet i Bergen ber om at Arbeiderpartiet setter kraftigere fokus på pensjonistenes kår, og arbeider mer intensivt for å bedre pensjonistreformen i tråd med valgkampen 2017, samt bedrer minstepensjonistenes kår til over EUs fattigdomsgrense.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

412 Betre vilkår for dei svake og fattige i samfunnet.

Bjørnafjorden Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil utarbeide ein strategi for meir offensivt å få minimalisert fattigdom. For å betre vilkåra for dei svake og fattige i samfunnet, vil ein sjå på arbeidsmarkedstiltak, skattesystem, barnetrygd, andre stønader i NAV-systemet m.m., samt eventuelle nye tiltak for å minska fattigdomen.

Begrunnelse: Dei økonomiske skilnadene mellom folk i Norge har auka dei siste åra. For mange gjev dette seg uttrykk ved mange utfordringar i kvardagen, men kjem i tillegg spesielt til uttrykk ved høgtider som jul og nyttår. Mange frivillige støttar opp og samlar inn pengar, mat og gåver for å hjelpa. Dette er svært flotte tiltak, men og eit teikn på at ikkje alle har det like lett økonomisk. Oversikter syner og at svært mange born vekst opp i fattigdom.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

436 Likelønn

Trondheim Arbeiderparti

Forslag: At Norge innfører lov om likelønn som gjør det ulovlig å betale menn og kvinner forskjellig lønn for likt arbeid og lik ansiennitet.

Begrunnelse: Det er fortsatt store lønnsmessige forskjeller mellom kvinner og menn i arbeidslivet, lik lønn for likt arbeid har alltid vært viktig for Arbeiderpartiet, forskjellene mellom menn og kvinner må utjevnes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

443 Velferdsstønad

Skatval Arbeiderlag

Forslag: Få fastsatt ved lov en garantert minste sats på velferdsstønad, ikke bare en anbefalt minste utbetaling av velferdsstønad fra Statens side. Ta gjerne utgangspunkt i dagens anbefalte minste utbetaling av velferdsstønad, gjerne prisjusteres årlig.

Begrunnelse: Dette er viktig for at kommuner ikke skal ha mulighet til å redusere velferdsstønaden til de som har minst og sitter dårligst i det her i samfunnet. Min hjemkommune reduserer velferdsstønaden pga. at NAV utbetalingene er for store. Vi ligger allerede under det anbefalte nivået Staten anmoder om skal være utbetaling, og Rådmann med posisjon vil redusere velferdsstønaden mer, snakk nå om rundt 5%. Dette er mye penger for de som allerede har minst fra før. Det nytter ikke å jage/skremme personer på velferdsstønad over til andre muligheter for innkomme, med å redusere utbetalingene hele tiden. Gi disse trygdemottakerne en liten form for sikkerhet i den vanskelige livssituasjonen de befinner seg i. Ingen ønsker å gå over lang tid på velferdsstønad, men kanskje de ikke har noen annen mulighet i den livssituasjonen de nå er i. Dette vil være en god sosial politikk Arbeiderpartiet vil tjene oppslutning på, ved å også ta vare på de med minst fra før.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

444 Velferdsstønad

Skatval Arbeiderlag

Forslag: Få fastsatt ved lov en garantert minste sats på velferdsstønad, ikke bare en anbefalt minste utbetaling av velferdsstønad fra Statens side. Ta gjerne utgangspunkt i dagens anbefalte minste utbetaling av velferdsstønad, gjerne prisjusteres årlig.

Begrunnelse: Dette er viktig for at kommuner ikke skal ha mulighet til å redusere velferdsstønaden til de som har minst og sitter dårligst i det her i samfunnet. Min hjemkommune reduserer velferdsstønaden pga. at NAV utbetalingene er for store. Vi ligger allerede under det anbefalte nivået Staten anmoder om skal være utbetaling, og Rådmann med posisjon vil redusere velferdsstønaden mer, snakk nå om rundt 5%. Dette er mye penger for de som allerede har minst fra før. Det nytter ikke å jage/skremme personer på velferdsstønad over til andre muligheter for innkomme, med å redusere utbetalingene hele tiden. Gi disse trygdemottakerne en liten form for sikkerhet i den vanskelige livssituasjonen de befinner seg i. Ingen ønsker å gå over lang tid på velferdsstønad, men kanskje de ikke har noen annen mulighet i den livssituasjonen de nå er i. Dette vil være en god sosial politikk Arbeiderpartiet vil tjene oppslutning på, ved å også ta vare på de med minst fra før.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

450 Øke grensen for når dagpenger faller bort ved noe jobb.

Skatval Arbeiderlag

Forslag: Øke dagens grense fra 50% til 80% før dagpenger faller bort når en jobber ved arbeidsledighet.

Begrunnelse: Det å øke grensen fra 50% til 80% over hvor mye en kan jobbe når en er arbeidsledig og går på dagpenger, vil dagene bli enklere for mange arbeidsledige. Nå i dag må de arbeidsledige som får seg litt jobb, telle timer for å sikre seg at de ikke går litt over grensen på 50% jobb, går de bare en halv time over, mister de alle dagpenger for den meldeperioden som er på 14 dager. Om denne grensen blir økt til 80% vil mange kunne jobbe mye mer og uten risiko for å miste mange tusen hver måned. Forslagstiller har selv vært i denne situasjonen i to år og vet hvor vanskelig det er å greie dette når en er tilkallingshjelp og bør helst ta det en får for å senere få tilbudet. Men ved fare for å miste flere tusen kroner i inntekt er det svært vanskelig og ta på seg en ekstra vakt når en står i fare for å komme over 50% i jobb, og de fleste vakter kommer som forespørsel en og en, og ikke i flere hver gang, så en vet aldri om en får flere vakter. For da å ikke risikere å miste mye innkomme, må en bare takke nei til de ekstra vaktene eller timen. Dette gjelder ofte i helsevesenet/offentlig sektor og innen handelen, der ofte små stillinger er vanlige. Med å øke grensen vil flere som er ledige med noe jobb, jobbe mer, og det vil føre til at staten får inn mer skattepenger og NAV sprer utbetalinger. Livssituasjonen vil også bli bedre for den arbeidsledige og hans/hennes familie. Det kan også føre til at det blir enklere for de som er arbeidsledige og komme i en fast ansettelse med tiden. En får fri å takke nei til mer jobb, det vil arbeidsgiver også sette pris på. Dette vil være en god sosialpolitisk sak for arbeiderpartiet og en meget samfunnsnyttig sak.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

495 Pensjonistenes forhandlingsrett og lønnsvekst.

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- Arbeide for at resultatet av trygdeoppgjøret blir vedtatt i Stortinget.
- Arbeide for pensjonister skal få samme lønnsvekst som yrkesaktive.

Begrunnelse: Stortinget har bestemt at trygdeoppgjørene ikke lenger skal behandles av Stortinget. Arbeiderpartiet har stemt imot dette og vil fortsette å arbeide for at trygdeoppgjørene skal tilbake til behandling og vedtak i Stortinget, slik at pensjonistene gjennom sine organisasjoner fortsatt kan ha innflytelse på resultatet, dersom spesielle forhold skulle tilsi det. Som en del av pensjonsreform er det innført ny regulering av løpende alderspensjon fra folketrygden. Pensjonene justeres først med lønnsvekst, før det trekkes 0,75 %. Statistisk sentralbyrå (SSB) har beregnet at prisene steg med 1,8 % i 2017. Samtidig ble pensjonene fra folketrygden og offentlig tjenestepensjon oppregulert med kun 0,9 prosent i 2017. Resultatet ble altså en svekkelse i kjøpekraften på 0,9 %. Det er tredje år på rad at pensjonistene for en svekkelse i kjøpekraften. Pensjonsreformen var ikke ment slik.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

514 Støtte til familier med sjuke barn

Stad Arbeiderparti

Forslag: Arbeidarpartiet må sikre at familiar med kronisk sjuke barn får den hjelpa dei treng, herunder psykososial støtte med fokus på mindreårige søsken, utan for mykje byråkrati.

Begrunnelse: Familiar med barn med kronisk fysisk eller psykisk sjukdom og barn med alvorleg funksjonshemming har betydeleg større belastning enn andre familiar. Foreldra kan ofte ikkje vere i ordinært fulltidsarbeid fordi barnet treng at dei er tilgjengelege, eller fordi foreldra rett og slett ikkje har krefter til fullt arbeid. Det er umåtelig viktig for desse familiane med gode økonomiske støtteordninger gjennom NAV, som td pleiepenger og hjelpestønad. Men også gode kommunale hjelpetiltak som td tilrettelegging og avlastning. Arbeidarpaertiet må sikre slik nødvendig hjelp.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

562 AGDER - regionen der «ALLE SKAL MED»

Agder Arbeiderparti

Forslag: - alle offentlige stillinger skal lyses ut som 100% stillinger. Agder Arbeiderparti ønsker en opptrapping av heltids-prosjekter.

- det innføres 5 dagers skoleuke for alle trinn på grunnskolen
- det innføres to-delt foreldreperm med reel lønnskompensasjon for både mor og far, dvs. at den forelder som er i permisjon skal få stønad ut fra vedkommendes inntekt
- ressursene til kommuner med levekårs-utfordringer styrkes. Disse skal øremerkes nøkkelstillinger i forebyggingsarbeid med barn og unge
- kultur, musikk og idretts-arrangører som tilbyr gratis utlån av utstyr, instrumenter, lokaler mm til barn og unge støttes ekstra økonomisk
- Arbeiderpartiet initierer område-satsinger for regioner som utpeker seg med lav arbeidsdeltakelse blant unge, deriblant Agder - område-satsingen etablerer en prøveordning med redusert arbeidsgiveravgift for unge opp til og med 26 år - midler til karriere-sentrene økes

Begrunnelse: Som region har Agder scoret lavt på levekårs-indeksen i en årrekke. Det har Arbeiderpartiet i begge fylker hatt fokus på og jobbet aktivt med å forbedre. Det skal vi fortsatt gjøre. Agder Arbeiderparti vil ha en mer raus og likestilt region, der mennesker skal ha meningsfulle liv hvor det legges til rette for deltakelse i arbeidslivet, kompetanseheving, høyt samfunnsengasjement, frivillig arbeid og et godt familieliv. I Agder vil vi ha et samfunn hvor ingen diskrimineres på grunn av kjønn, etnisitet, mening, religion eller seksuell orientering. Vi skal vise hverandre respekt. Plan for likestilling, inkludering og mangfold ble vedtatt i begge fylkesting i desember 2014. Planen er på vei til å bli implementert i kommunene i fylkene våre. Denne planen må vi bruke mer aktivt for å bedre levekår og likestilling på Agder. Langvarig systematisk satsing innenfor videregående utdanning har gitt positive resultater i form av økt gjennomføring på Agder. Innenfor yrkesfaglige studieretninger har vi en utfordring i forhold til å øke gjennomføringsgraden. Agder har et høyt antall unge på trygd sammenlignet med landet forøvrig. Arbeiderpartiet bør initiere område-satsinger for regioner som utpeker seg spesielt med lav arbeidsdeltakelse blant unge. Det bør bli økonomisk lettere for arbeidsgivere å ansette unge som strever med å få fotfeste i arbeidslivet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

583 Eldrepolitikk

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: Partiet bør heretter dele inn Eldrepolitikk i Seniorpolitikk, eldreøkonomi og eldreomsorg.

Begrunnelse: Det er snart 1 millioner pensjonister i Norge og en stor del av disse lever et helt normalt liv som seniorer og bidrar på ulike måter til samfunnet vårt går rundt. Når en omtaler seniorene som gjennom mange år lever et helt normalt liv er det mange som reagerer på at dette blandes med eldreomsorg. Seniorene har det samme forhold til helse og omsorg som resten av befolkningen. Seniorpolitikk blir derfor noe annet enn eldreomsorg.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

584 Pensjon

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: Vi vil at Arbeiderpartiet skal jobbe for at ingen får negativ regulering av pensjonen. Likeså fjerne den ulike behandlingen av par og single.

Begrunnelse: Vi regner som seniorer folk fra 62 år, mange er i arbeid, men bare 23 % av de som går av med alderspensjon kommer fra jobb. Med dagens underregulering av pensjonene betyr det mange år med stadig dårligere kjøpekraft, dette kommer særlig til syne i dag hvor vi kan se tilbake på 4 år med nedgang i kjøpekraften. Med hensyn til ulikebehandlingen av par og single i pensjonssystemene er det et historisk fenomen fra da kvinner ikke opparbeidet egen lønn og pensjon. Vi mener dette bør fjernes i pensjonssystemet og heller tas hensyn til i skattesystemet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

585 Hele og faste stillinger i eldreomsorgen

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: Vi vil at Arbeiderpartiet skal sørge for at alt omsorgsarbeidet i kommunene skal basere seg på hele og faste stillinger.

Begrunnelse: Med de kravene som må stilles til eldreomsorgen i framtiden og det store behovet det er for kvalifiserte medarbeidere vil dette være en forutsetning for at vi kan møte utfordringene fra stadig flere eldre på en fullverdig måte.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

621 En helhetlig eldrepolitikk

Troms Arbeiderparti

Forslag: Dagens eldregenerasjon er en sprek gruppe, sammenlignet med den generasjonen eldre i tidligere tider. Kunnskapsnivået i befolkningen er stort og de fleste vet at det er en klar sammenheng mellom livsmønster og helsetilstand. Vi lever stadig lenger her i landet, til tross for sykdommer og plager knyttet til kosthold, stillesitting, tobakk, alkohol og ensomhet. Unge oppegående pensjonister utgjør både i dag og i årene framover en ressurs som samfunnet har svært stor bruk for, samtidig som de aller eldste vil trenger stadig mer pleie. Vi trenger en ny eldrepolitikk som favner hele denne nye eldregenerasjonen og som meisler ut en politikk som tar høyde for det mangfoldet denne gruppen utgjør.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

634 Rettferd for alle barn og auka fokus på barnefattigdom

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Sogn og Fjordane Ap krev auka fokus på barnefattigdom og at alle barn skal ha like mogelegheiter same kven foreldra deira er. Vi meiner det er behov for å auke barnetrygda og at barnetrygda ikkje skal reknast med i inntektsgrunnlaget ved utrekning av sosiale stønadar. AP krev også større samhandling på tvers av forvaltningsnivåa og ein gjennomgang av dei sosiale stønadsnivåa.

Begrunnelse: Eit av ti born i Noreg veks opp i ein låginntektsfamilie. Talet er tredobla på få år. Forskning syner at desse borna har større risiko for å sjølve bli fattige som vaksne, og at det er samanheng mellom familien sin inntektssituasjon og borna si psykososiale helse. Det må setjast i gang tiltak for å stogge den negative utviklinga! Eit av dei mest målretta tiltaka for å bekjempe barnefattigdom, ifølgje Fordelingsutvalet, er å auke barnetrygda. Det er ein styrke ved barnetrygda at den er uavhengig av inntekt, difor må den heller ikkje reknast med som inntekt ved utrekning av t.d. sosialhjelpsstønad. Gode, universelle ordningar som t.d. barnetrygd betyr mest for dei som har aller minst. Ein fullstendig gjennomgang av dei sosiale stønadsnivåa er også naudsynt for å sikre at ein har tilstrekkeleg med verkemiddel for å bekjempe barnefattigdom. Det nye kravet frå 1 juli 2017 om minst 5 års medlemsskap i folketrygda for å ha rett til t.d. kontanstøtte og foreldrepengar må revurderast.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

6. Arbeid

17 Et trygt og seriøst arbeidsliv

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Sandefjord Arbeiderparti mener:
• arbeidsmiljøloven fornyes og forsterkes i samarbeid med partene i arbeidslivet
• at adgangen til kollektiv søksmålsrett må gjeninnføres.
• retten til faste ansettelser styrkes
• AML § 14.9.f fjernes

• det må på plass tiltak for å motvirke bruken av ulovlig innleie, samt snu utviklingen med utstrakt bruk av entreprise- lignende oppdrag
• at arbeidstakerrettighetene ved virksomhetsoverdragelser og outsourcing av oppgaver må styrkes

Begrunnelse: Solberg-regjeringens endring av arbeidsmiljøloven i forrige periode har skapt store utfordringer for mange arbeidstakere og tillitsvalgte. Det kan vises til direkte konsekvenser av endringen gjennom at det er blitt flere midlertidig ansatte, økt bruk av vikarer, økt bruk av begrep som prosjekt og entreprise, samt at virksomheter unnviker sitt arbeidsgiveransvar ved at de krever at folk oppretter enkeltpersonforetak. Det er viktig å styrke et trygt og seriøst arbeidsliv preget av faste ansettelser, innovasjon og høy kompetanse. Utviklingen synes dessverre å gå motsatt vei. Kollektiv søksmålsrett var et viktig verktøy for fagbevegelsen til å kunne ta saker på vegne av sine medlemmer. Arbeidstakere i midlertidige og/eller korte kontrakter har ikke trygghet nok til å kunne hevde sin rett og rettsvernet er på denne måten svekket med dagens mangel på kollektiv søksmålsrett.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

58 Seriøsitet i serveringsbransjen

Borgen Arbeiderlag

Forslag: Arbeiderpartiet skal arbeide for å endre lovverket slik at bedrifter i serveringsbransjen kan prikkbelastes ved brudd på allmengjøringsbestemmelsene for serveringsbransjen.

Begrunnelse: I serveringsbransjen og hotellnæringen har det blitt allmenngjort en minstelønn for de som jobber i bransjen. Fellesforbundet har gjennom oppsøkende virksomhet avdekket at selv om lønn er allmenngjort i serveringsbransjen og på hoteller, så er det svært mange som ikke følger loven når det gjelder lønnsnivå. Dersom virksomheten blir prikkbelastet ved brudd på allmenngjøringsbestemmelsene, vil dette føre til at de aller fleste vil betale lønn i henhold til bestemmelsene, det vil kanskje også bidra til at man får luket ut noen useriøse aktører, noe som igjen fører til at det blir enklere å drive en seriøs virksomhet i denne bransjen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

59 Seks timers arbeidsdag

Hvaler Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil foreslå at det igangsettes prøveprosjekt på 6 timers arbeidsdag for ansatte som jobber i barnehage og eldreomsorg.

Begrunnelse: De som arbeider i barnehager og i eldreomsorgen har krevende yrker. De har ansvar for mennesker som er helt avhengige av de ansatte. Omsorg og tilsyn. En av de viktigste oppgavene i samfunnet er å ta vare på de minste barna og det å sørge for god omsorg for eldre som skal ha fine dager, selv om helsa ikke er like bra. Konsekvensene av 6

timers arbeidsdag kan være: Gladere arbeidstakere, som har overskudd i jobben sin, det gir en helsebringende effekt. Glade arbeidstakeres humør vil smitte over til brukerne. Mest sannsynlig vil sykefraværet gå ned. 6 timers dag kan gi flere arbeidsplasser. På kort sikt vil det koste mye mer. På lang sikt kan vi få mere fokus på familier, at flere orker å holde ut i jobbene sine, høyere skatteinntekter ved at flere står lenger i jobb. Kvinner i de tunge omsorgsyrkene orker å stå i 100 % stillinger som igjen fører til bedre pensjon for kvinnedominerte yrkene. I dag kreves det mer og mer av hver ansatt. For å kunne beholde velferdssamfunnet så trenger vi flere i arbeid. Flere ansatte i omsorgssektoren vil fører til at færre jobber i helgene eller det blir større avstand mellom hver helgevakt. Å innføre 6 timers arbeidsdag i disse yrkene kan også ha en positiv virkning på rekrutteringen til de viktigste yrkene som sørger for en god start for barna og en god og verdig slutt for eldre. Å gjøre meningsfulle ting gjør dagene våre mere innholdsrike. Å være tilstede i livene våre er så viktig. En slik tilstand øker lykkefølelsen, vi kan bli mye mere kreative. Vi har overskudd i hverdagen, har overskudd til å engasjere oss i politikk og være mer samfunnsengasjerte. Hvis vi skal være med å påvirke samfunnet vi lever i, trenger vi mer tid til familien. Mere tid til å ta vare på seg selv. Det er helsebringende. Mere tid til rekreasjon og fysisk aktivitet. Alt dette kan på sikt være noe som virkelig kan effektivisere arbeidslivet innenfor tunge omsorgsyrker som i dag er preget av høyt sykefraværet, stress og utilstrekkelighet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

75 Trygt arbeidsliv

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal arbeide for at utleie av arbeidskraft i Norge forbys, med unntak av reelle vikarer.

Begrunnelse: Tryggheten i fellesskapet er kjernen i den norske samfunns- og arbeidslivsmodellen. Trygge mennesker våger mer, yter mer og skaper mer. Et viktig rammeverk for dette felleskapet har vært en høy andel organiserte både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden der tariffavtaler har satt normen for lønns- og arbeidsvilkår. I stedet for å bli med på en lavlønnskonkurranse vi ikke kan vinne, har vi satset på fagutdanning, kompetanseheving og videreutdanning, og bygd opp et arbeidsliv preget av demokrati og medbestemmelse. Vi har utviklet en arbeidslivskultur med selvstyrte arbeidstakere hvor erfaringsbasert kompetanse og samspill mellom fagarbeidere, funksjonærer og ledelse på den enkelte bedrift har ført til bedrifter med høy produktivitet-, innovasjons- og omstillingsevne.

Den høye konkurransekraften i de nordiske økonomiene har ikke oppstått på tross av relativt høye lønninger og små forskjeller, men heller på grunn av dette. Relativt sett høyt lønnsnivå og lav arbeidsløshet har medført at bedriftene har hatt interesse av både å beholde og å investere i arbeidstakerne. Et åpent arbeidsmarked og store arbeidsløshet i EU har endret dette. Det norske arbeidslivet påvirkes av utviklingen nasjonalt og internasjonalt. Globalisering av økonomien, åpnere verdenshandel og sterkere internasjonal konkurranse har bidratt til å trekke flere land med i den økonomiske utvikling og gitt vekst i verdens-økonomien, selv om vi nå også ser mørke skyer i internasjonal økonomi. Dette har mange positive sider, men har også ført til press på de land som har gode standarder i arbeidslivet. I kjølvannet av finanskrisen har flere europeiske land aktivt åpnet for innleid og midlertidig arbeidskraft til lavest mulig kostnad. Dette trenger seg på også i Norge. Det kan gi oss et gammeldags arbeidsliv, basert på løsarbeid og lave timelønnskostnader, men med tilsvarende høye kontrollkostnader og ikke minst tap av produktivitet og konkurransekraft.

Samtidig som EØS-avtalen er viktig for vår markedsadgang til Europa, skaper den politiske utviklingen i EU utfordringer. Høyresiden har dominert politikken i EU og i flesteparten av medlemslandene de siste tiårene. Denne utviklingen ble forsterket ved EUs østutvidelse. Den dominerende politikken kjennetegnes av en sterk tro på at fleksibilitet gjennom midlertidig ansettelser og innleie, forenkling og svekkelse av reguleringer i arbeidslivet skal føre til vekst og nye arbeidsplasser.

Mange av EUs medlemsland preges i dag av krise, reallønnsnedgang, nedbygging av offentlig velferd og massearbeidsløshet. Dette er til stor bekymring for dem, men også for oss. Derfor er det viktig at vi står sammen med fagbevegelsen i resten av Europa for å bekjempe høyredreiningen i Europa og å styrke det organiserte arbeidslivet.

Da EØS-avtalen trådte i kraft i 1994 sto medlemsstatene mer eller mindre fritt til å kreve hele sin lovgiving om lønns- og arbeidsvilkår etterlevd av arbeidsgivere fra andre medlemsstater. Senere har EU endret regelverk for det felles markedet for tjenesteyting, med direkte virkning for norsk arbeidsliv. Det har ført til konflikt om hvorvidt norske regler er i strid med EØS, særlig på tre områder.

Det gjelder ratifisering av ILO 94 som gjelder krav om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, som ESA mener er i strid med EØS. Det gjelder omfanget av allmenngjøringsforskriftene, som NHO har bragt inn for ESA etter at Høyesterett slo fast at dekning av reiser, kost og losji ikke er i strid med EØS-avtalen. ESA har foreløpig gitt NHO medhold. Regjeringen har i sitt svar fastholdt Høyesteretts syn. Dessuten har ESA for tida til vurdering hvorvidt våre regler om innleie fra bemanningsforetak er i overensstemmelse med vikarbyrådirektivet må gis forrang foran EU-regler.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

76 Offentlige tjenester

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet sier nei til privatisering av kommunale kjerneoppgaver.
Arbeiderpartiet skal jobbe for medarbeiderdrevet omstilling.
Arbeiderpartiet jobber for mer trepartssamarbeid i arbeidslivet.

Begrunnelse: Arbeidet mot privatisering og konkurranseutsetting har gitt resultater. De siste åra har flere kommuner stoppet konkurranseutsetting og tatt tjenestene tilbake i egenregi. Dette er et resultat av systematisk faglig-politisk arbeid. Offentlige tjenester i egenregi sikrer bedre lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår, og arbeidet mot konkurranseutsetting, anbud, utskilling og andre former for privatisering må derfor intensiveres. Utviklingen i mange kommuner er positiv, men på andre områder, som i helseforetakene, er det store utfordringer. Arbeidet med å ta tilbake og etablere tjenester i egenregi, gjelder alle offentlig finansierte tjenester som er skilt ut, konkurranseutsatt eller privatisert. Dette gjelder også tjenester som har vært privatisert i lang tid, som kollektivtrafikk og renovasjon. Medarbeiderdrevet omstilling er et alternativ til privatisering og konkurranseutsetting. Omstilling i tjenester som er drevet i egenregi, viser at samarbeid er et reelt og godt alternativ til konkurranse, og gir gode resultater. Egenregi gir muligheter for langsiktig planlegging av organisasjon, drift og kompetanseutvikling, og sparer kostnader knyttet til anbudsprosesser. I arbeidet med å utvikle offentlig sektor i en klimavennlig retning, vil tjenester i egenregi gi nødvendig styringsmulighet for krav og omstilling til et

lavutslippssamfunn. Konkurranseutsetting og privatisering i offentlig sektor har ikke gitt bedre tjenester. Ved konkurranseutsetting og privatisering mister offentlig sektor kompetanse, og muligheten for innsyn, demokratisk styring og kontroll svekkes. Manglende innsyn fører til mer sosial dumping og arbeidsmarkedskriminalitet. I tillegg forsvinner handlingsrommet til å omdisponere fellesskapets ressurser. Når offentlig sektor fragmenteres gjennom konkurranseutsetting og privatisering, svekkes fagforeningens mulighet til å ivareta de ansatte. Organiseringen i fagforeninger blir ofte vanskelig, og fagforeningene taper forhandlingsmakt når organisasjonsgraden reduseres. Det som skjer når kommersielle aktører overtar ansvar og drift av offentlig finansierte tjenester, er at fellesskapets midler går til profitt til de kommersielle aktørene, og tjenestene blir skadelidende. Velferdsprofitørenes behov for avkastning legger også stort press på lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår. Vi ser at kommersielle aktører plasserer avkastningen i skatteparadiser. Dette er en utfordring når det gjelder å få bukt med voksende ulikhet nasjonalt og internasjonalt. Utviklingen er en trussel mot det regulerte arbeidsmarkedet, de skattefinansierte velferdstjenestene, den høye organisasjonsgraden og trepartssamarbeidet, kjerneelementene i den norske modellen. Når styrkeforholdet mellom partene i arbeidslivet endres, svekkes den norske modellen. Men utviklingen er et resultat av politiske vedtak og prioriteringer, og kan snus gjennom politisk påvirkning. Gjennom lokalt trepartssamarbeid kan vi jobbe mot sosial dumping, motvirke konkurranseutsetting og privatisering, og tilrettelegge for rekommunalisering og egenregi. Dette krever at tillitsvalgte fanger opp endringer, kjenner seg trygge, og vet hvordan slike saker følges opp. Det lokale nivået må kunne varsle om og følge opp prosesser med konkurranseutsetting, anbud og privatisering.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

81 Øk sysselsettingen

Oppsal Arbeiderpartilag

Forslag: I en del innvandrergrupper er sysselsettingen altfor lav. Arbeiderpartiet vil sørge for at innvandrere får muligheter til å få den fagkunnskap og kompetanse som kreves for få en jobb i dagens arbeidsliv.

Begrunnelse: Hvordan øke sysselsetningen? Etter at EØS-avtalen åpnet for fri arbeidsinnvandring fra EU, har det kommet et betydelig antall innvandrere fra Polen og Baltikum. Mange av dem arbeider i bygningsbransjen og i helsesektoren. Sysselsetningsraten blant disse innvandrerne er høy. Andre innvandrergrupper har en lav sysselsetningsrate. Går man rundt på byggeplasser i Oslo er det få bygningsarbeidere å se med bakgrunn fra land i Midtøsten og Afrika. Det er heller ikke mange som arbeider i helsesektoren fra disse landene. For å få flere i innvandrergrupper med lav sysselsetningsrate i jobb, må de få en fagutdanning som kvalifiserer dem til å konkurrere med polakker og baltere om jobber i bl.a. bygningsbransjen og i helsesektoren. Eller en utdanning som gjør at de kan konkurrere med alle andre om jobber i et krevende arbeidsliv. Blant innvandrergrupper med lav sysselsetningsrate finner vi mange fattige barnefamilier. Det vil koste mye å sørge for at sysselsetningsraten i disse gruppene øker. Men kostnadene for samfunnet blir langt større dersom vi ikke nå tar et krafttak for å få flere i jobb.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

82 100% stillinger i kommuner

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil jobbe for en rettferdig skift- og helgebelastning på arbeidsplasser som er i gang 24 timer i døgnet, sju dager i uka. Helgebemanning for helse- og omsorgsansatte i kommunesektoren kan løses ved at ansatte arbeider fire helger ekstra i året. Grunnbemanningen må opp. Det må ansettes faste, kompetente vikarer. Det er viktig at vikarene får god opplæring og blir en ressurs, ikke en belastning. Motivere til å jobbe mer helg ved en kraftig økning av ulempetilleggene. Det må lages system for kompetanseheving, alle må kunne jobbe på alle skift. Den rødgrønne regjeringen fikk vedtatt at du kan kreve å bli fulltidsansatt dersom du det siste året har jobbet tilsvarende en 100 prosent stilling. Det betyr at deltidsansatte har lovfestet rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid som de jevnt har arbeidet utover avtalt arbeidstid de siste 12 månedene. Plikt for arbeidsgiver til å drøfte bruken av deltidsstillinger med de tillitsvalgte minst én gang i året. Før arbeidsgiver fatter beslutning om ansettelse i stilling som arbeidstaker krever fortrinnsrett til, skal spørsmålet så langt som praktisk mulig drøftes med arbeidstaker.

Begrunnelse: Deltid er ett av arbeidslivets største problemer. Deltidsarbeidende mangler forutsigbarhet for jobb, inntekt og fritid. Deltid er også et pensjonsproblem. En helsefagarbeider som jobber 75 prosent stilling og jobber i privat sektor vil tjene for dårlig til å kunne ta ut tidligpensjon fra 62 år selv om hun har rett til AFP. Pleie- og omsorgssektoren har utviklet et A- og B-lag. A-laget jobber hver tredje helg eller sjeldnere, og har fast stilling. En fjerdedel av sykepleierne jobber ikke helger i det hele tatt, viser tall fra Spekter. Jo eldre sykepleierne blir, jo færre helger jobber de. Andelen helsefagarbeidere som jobber helg er større enn både sykepleiere og spesialsykepleiere. Og den er lik gjennom hele karrieren. For å kunne gi gode tjenester til brukere av offentlige tjenester, god ledelse og en trygg jobb forutsettes dette av hele stillinger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

95 Seriøst arbeidsliv

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil innføre prikkbelastning, for skjenkebevillinger, på de virksomheter som ikke overholder forskrift om allmenngjøring av Riksavtalen.

Begrunnelse: Vi ønsker seriøse aktører. Kan også tas inn i de ulike kommuners vilkårsadgang.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

122 Arbeidsliv

St.Hanshaugen/Ullevål A.P.Lag

Forslag: St. Hanshaugen Ap ønsker en målrettet innsats for økt organisasjonsgrad i arbeidslivet. Allmenngjorte tariffavtaler må gjøres mye enklere å ta i bruk. Arbeidsmiljøloven må styrkes for å sikre at faste, hele stillinger i større grad blir hovedregelen, og både kommune og stat må gjennom drift og innkjøp jobbe for det samme. Innleie fra bemanningsselskap må begrenses, og kun benyttes når viktige samfunnshensyn tilsier det og der det er hjemmel for det i landsomfattende tariffavtale. Sosial dumping og arbeidskriminalitet må bekjempes mer kraftfullt og effektivt.

Begrunnelse: Særlig EU-utvidelsen i 2004 innebar økt press på ordninger og forhold som Ap og fagbevegelsen i flere tiår sto sammen om å kjempe på plass i norsk arbeidsliv. Tilbudssjokket EU-utvidelsen skapte i arbeidsmarkedet har gjort det mulig for mange arbeidsgivere å la være å følge tariffavtalene, og å lempe på krav til kvalitet og fagkompetanse. Normen om faste ansettelser blir undergravd på en rekke ulike måter, blant annet gjennom bruk av innleie fra bemanningsforetak og registrering av falske enkeltpersonforetak. Dette undergraver det organiserte arbeidslivet, og har skapt et sterkt press på lønns- og arbeidsvilkårene til de som har de tyngste og ofte lavest betalte jobbene i Norge. For Arbeiderpartiet må det være en hovedoppgave å i samarbeid med fagbevegelsen få snudd denne utviklingen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

128 Sterkare krav til eit seriøst arbeidsliv gjennom den offentlege innkjøpspolitikken

Sunndal Arbeiderparti

Forslag: Sunndal Arbeidarparti meiner det må stillast sterkare krav til eit seriøst arbeidsliv gjennom den offentlege innkjøpspolitikken. Det må i samband med konkurranseutsetting stillast krav til at ein ikkje skal ha einsidig prisfokus, samt krav til at dei som skal levere tenester til det offentlige har pensjonsordning, ordna arbeidstilhøve og landsomfattande tariffavtale.

Begrunnelse: Vi har dei seinare år hatt ei samfunnsutvikling der ein ser at stat og kommune i stadig større omfang har konkurranseutsett offentlige oppgåver. I mange tilfeller er dette fornuftig politikk, særleg når det gjeld tilfelle der dette gjev innovativ oppgåveløysing, fleksibilitet og oppgåver av mellombels/kortsiktig karakter. Diverre er det ein tendens til at det stadig oftare vert konkurranseutsett offentlige oppgåver der det ikkje er slike faktorar til stades. Og vi har mange døme på at ein vesentleg faktor det i realiteten konkurrerast om er løns- og arbeidsvilkår. Dette kjem tydeleg fram i tilfelle der innsatsfaktoren (t.d. produksjonsutstyr og infrastruktur) er konstant. Reinhaldstenester er eit slikt døme, der vi har opplevd tilfelle der tilsette som har arbeidd i det offentlige eit langt arbeidsliv, nokre år før pensjon får ein privat arbeidsgjevar pga. konkurranseutsetting, og som ein konsekvens av dette mister retten til AFP og store delar av sin pensjon. Det er offentlig innkjøpspolitikk som tvinger denne utviklinga fram, gjennom einsidig prisfokus og manglande krav til leverandørane. Og det er gjennom offentlig innkjøpspolitikk vi kan motverke denne utviklinga gjennom krav til pensjonsordning, ordna arbeidstilhøve og landsomfattande tariffavtale. Vi ynskjer gjennom slike krav å unngå konkurranseutsetting i tilfelle der det er dårlegare løns- og arbeidsvilkår som i realiteten er innsparingspotensialet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

144 Inkludering i arbeidslivet

Sagene og Torshov Arbeidersamfunn

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- stimulere til flere arbeidstreningsprogrammer mellom NAV og norske virksomheter
- evaluere erfaringer fra effektive programmer i offentlig og privat sektor
- ta initiativ til et samarbeid med partene for å spre bestepraksis knyttet til tiltak for et mer mangfoldig og inkluderende arbeidsliv

Begrunnelse: En reell inkluderingsdugnad i arbeidslivet. Styrket samarbeid mellom det offentlige og det private næringslivet om en inkluderingsdugnad for å få flere av de som står utenfor arbeidslivet, på grunn av funksjonshemminger eller «hull i CV», over i ordinær jobb er av avgjørende betydning for å realisere et mer inkluderende arbeidsliv.

Flere arbeidstreningsprogrammer som retter seg mot arbeidssøkere som står utenfor arbeidslivet, og tilbyr deltakere arbeidstrening i ordinær virksomhet kan både sikre verdifull arbeidskraft og inntekter til fellesskapet. Virksomhetene får tilgang på kvalifiserte medarbeidere. Deltakerne kommer i posisjon på arbeidsmarkedet gjennom opparbeidelse av verdifull kunnskap og reell arbeidserfaring. Samfunnet får verdiskaping fra aktive skatteytere. Dette er en vinn-vinn for arbeidstakere, virksomheter og samfunnet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

165 Anbudspolitikk

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Med bakgrunn i prosessen med utarbeiding av anbud det siste året ser vi på det som nødvendig å gjennomgå anbudspolitikk nasjonalt.

Begrunnelse: Loppa Arbeiderparti ønsker fokus på anbudspolitikk nasjonalt. Vi registrerer at det har vært mye støy eksempelvis angående fly- og båtambulanse. Problematikken dreier seg i stor grad om manglende åpenhet og prioriteringer. Bør kritisk infrastruktur innen helse i det hele tatt være ute på anbud? Vi mener det er mer formålstjenlig at slike tjenester er statlige for å sikre kontinuitet og kvalitet i tjenesten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

172 Stimulere til å stå lengre i jobb

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Alta Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal se på mulighetene for at seniorer skal kunne jobbe etter at pensjonsalderen har inntruffet, ved bruk av insentiver. Det bes om at man ser på muligheten for skattelette / skattefritak for lønnsinntekt etter at pensjonsalderen har inntruffet, for de som ønsker å stå lengre i jobb.

Begrunnelse: Alta Arbeiderparti ser at dagens eldre ofte er i god form og ønsker å fortsette i jobb, helt eller delvis. Om man klarer å stimulere til det i form av skattelette / skattefritak vil samfunnet kunne spare store summer i form av reduserte pensjonsutbetalinger samtidig som man stimulerer de som ønsker å jobbe lengre til å fortsette med det. Det vil også medføre flere positive ting som ivaretakelse og videreføring av kompetanse samt at det veldig ofte vil være positivt for arbeidsmiljøet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

179 Kontrollen av kvaliteten i byggebransjen må reetableres

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Kontrollen av kvaliteten i byggebransjen må reetableres

Begrunnelse: Direktoratet for byggkvalitet gir i dag sentral godkjenning til foretak i byggebransjen gjennom en grundig faglig vurdering av den enkelte bedrift. Men ordningen er nå så uthulet at den knapt har noen verdi. For bedrifter som ikke har sentral godkjenning, er det nå kommunene som gir det enkelte foretak ansvarsrett basert på de opplysninger foretaket gir om seg selv. Kontroll av både faglighet og utførelse påligger nå den enkelte kommune. De fleste kommuner har hverken kompetanse eller ressurser til å følge opp disse foretakene, så i dag gis ansvarsrett til foretak som ikke er kvalifisert for oppgavene de søker på. Enten må kommunene få midler for å styrke kompetansen og kapasiteten, eller så må en eller annen form for sentral godkjenning styrkes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

200 Avskaff New Public Managment

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: New Public management som styringssystem for offentlige tjenester må avskaffes og erstattes av tillitsreform.

Begrunnelse: Offentlig sektor i Norge har stor oppslutning i befolkingen. Velferdsstaten utfordres av kommersialisering og privat profitt. Igjennom New Public Management-styring har offentlig sektor innført systemer som ligner på privatorganisering og med kontrollregimer. Tellekanter og målstyring som New Public Management bygger på passer ikke for å yte tjenester til innbyggerne. Dette systemet må avskaffes og erstattes av en bredt anlagt tillitsreform i hele offentlig sektor. En reform som gir de ansatte tillit og myndighet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

202 Styrk Arbeidstilsynet

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Arbeidstilsynets innsats mot arbeidslivskriminalitet må styrkes.

Begrunnelse: Samfunnsøkonomisk vil det være av stor verdi og få bukt med arbeidslivskriminalitet, store verdier undras beskatning igjennom ulike former for arbeidslivskriminalitet. Mye av denne kriminaliteten brukes for hvitvasking av økonomiske midler tjent på annen kriminell virksomhet. Mange som rammes av arbeidslivskriminalitet utsettes for umenneskelig behandling. Mange utenlandske arbeidstakere blir sendt til Norge og jobber under svært dårlige forhold, både på arbeidsplass og i bosituasjon.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

252 Tiltak mot svart arbeid

Arendal Arbeiderparti

Forslag: • Alle firma (private og offentlige) og frittstående arbeidere som tilbyr tjenester til privatpersoner, må utstyres med legitimasjon/sertifiseringskort slik at private sikrer seg mot å i vanvare benytte seg av useriøse aktører.
• Kontrollmyndighetene må sikres tilstrekkelige kompetanse og verktøy til å kunne effektivisere og gjennomføre sitt arbeid.
• Dersom det trengs lovendring for å kunne sikre oss som samfunn mot arbeids(livs)kriminalitet som rammer både offentlig instanser og privatpersoner, ber vi om at Stortinget sørger for dette.

Begrunnelse: I vårt land er en stor andel av økonomien svart. Når anslagene viser at 1/3 av all virksomhet i Norge går under denne betegnelsen, viser det at vi som enkeltpersoner har et stort ansvar for å få bukt med denne kriminaliteten. Vårt samfunn er bygget opp ved at vi alle gjennom arbeid og betaling av skatter og avgifter finansierer fellesgodene som velferdssamfunnet gjenspeiler. Det betyr at vi alle spleiser på sykehus, skoler, veier, pensjoner og trygd, helsetjenester i kommunene, eldreomsorg, osv. I ulike faser av livet er vi alle avhengig av å ha et velfungerende velferdssystem til å ta vare på oss, og disse tjenestene tar vi for gitt. Svart arbeid er ran av fellesskapets midler og muligheter til å sikre oss den friheten et godt velferdssamfunn kan tilby.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

297 Profittfri velferd

Eidskog Arbeiderparti

Forslag: Det gjøres ulovlig å ta ut profitt om man mottar offentlige midler til velferdstjenester. På lik linje som innenfor skole. Velferd skal hovedsakelig være offentlighetens ansvar og oppgave. Stortinget bør granske hvor velferdsmidler havner. Ved utlysning av anbud må arbeidstakernes rettigheter sikres gjennom tariffavtale og heller ikke tvinges til å bli «konsulenter» gjennom enkeltpersonsforetak. Arbeidstakerne skal ikke bli skadelidende ved konkurranseutsetting.

Begrunnelse: En sterk, offentlig velferdsstat er nødvendig for å utjevne forskjeller. Den skal gi alle like gode muligheter og sørge for økonomisk og sosial trygghet. Da sikres alle mennesker en frihet til å utfolde seg og å delta i samfunnet. Dette er en rettighet som skal gjelde for alle og den skal ikke overlates til ett profittjagende markedssystem hvor brukere og ansatte risikerer å bli satt på anbud. I dag tar selskaper ut profitt av offentlige midler som skal brukes til å drifte private velferdstjenester. Dette har økt drastisk de siste årene og foregår innenfor barnevern, barnehager, sykehjem, sykehus. I rapporten «Kommersialisering av fellestjenester» fra Høgskolen i Innlandet, kommer det fram at kommersielle barnehageselskap tar over markedet og presser ut de ideelle. Samtidig som rapporten viser hvordan barnehageselskap bruker skatteplanlegging for å redusere egen skatt. Og at de utenlandskeide selskapene flytter overskudd fra Norge til utlandet. Dette er en skremmende utvikling hvor vi får et velferdssystem som ikke handler om å sikre befolkningen med gode tjenester, men å sikre eiere og investorers økonomiske interesser. Offentlige midler skal gå til bedre utstyr, flere ansatte og høyere standard innen velferdsstaten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

316 Flere varig tilrettelagte arbeidsplasser i Rogaland

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Sauda Arbeiderparti ønsker at det opprettes flere varig tilrettelagte arbeidsplasser i Rogaland.

Begrunnelse: Med de krav og forventinger som i dag er i det ordinære arbeidslivet i form av produktivitet, effektivitet og fleksibilitet er det flere og flere som ikke klare å være i arbeidslivet. For mange er dette den eneste sosiale arenaen de har. Og de mestrer ikke å være arbeidstaker på «vanlige vilkår», det kan være senskader etter sykdom, mislykkede operasjoner, livssituasjonene, total belastningen av flere faktorer. De har bidradd med sin arbeidskraft, og jo flere som er i aktivitet jo mindre bruk av andre instanser kan bli ett resultat av flere varig tilrettelagte arbeidsplasser.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

323 Arbeide for personer med funksjonsnedsettelse

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Sauda Arbeiderparti mener derfor at når «alle skal med» så bør dette også gjelde på de ulike arbeidsplassene, slik at de gjenspeiler befolkningen generelt og personer med funksjonsnedsettelse spesielt. Bedriftene må ha et ansvar for å gi arbeid til personer med funksjonsnedsettelse slik at de kan bidra ut fra sitt funksjonsnivå.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet og samfunnet for øvrig er opptatt av at flere mennesker med funksjonsnedsettelse skal være i arbeid. Dette vil gjøre dem i stand til å leve et verdig liv, stifte familie og skjøtte sine økonomiske forpliktelser, samt at det bidrar til et sosialt liv og integrering i samfunnet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

324 Ta tilbake det seriøse arbeidslivet!

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Telemark Arbeiderparti vil at temaet svart økonomi skal gjennomgås i norsk skole. Telemark Arbeiderparti mener bemanningsbransjen må gjennomgås, og at det bør være et fast krav med lønn mellom oppdrag.

Begrunnelse: Arbeid til alle – har vært, og skal være Arbeiderpartiets fanesak. Det er bra når arbeidsledigheten synker, men det er svært alvorlig når andelen som er i arbeidslivet likevel går dramatisk ned. I dag er det over 100.000 menn mellom 25 og 54 år som står utenfor arbeidslivet. Telemark Arbeiderparti mener Arbeiderpartiet må utvikle gode løsninger for andelen som er utenfor arbeidslivet, ikke utelukkende arbeidsledige. Den siste tiden har vikarbruken i arbeidslivet eksplodert på norske arbeidsplasser. Mange av de innleide bemanningsbyråene som blir benyttet er såkalt «fast ansatt» i vikarbyråer, uten lønn mellom oppdrag. Dette er en problemstilling Arbeiderpartiet må ta på alvor, da det handler om å sette arbeidstakerne våre i sentrum. Telemark har som første fylke i landet krav om et seriøst arbeidsliv i alle våre AP-styrte kommuner. Det er vi stolte av, men vi vil lenger. Hver enkelt private husholdning har et stort ansvar i å bekjempe svart økonomi, da må arbeidstilsynet styrkes og den generelle kompetansen heves.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

352 Arbeid til alle må fremdeles være jobb nummer en

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener at:

- Regjeringens liberalisering av arbeidsmiljøloven må reverseres, og mener heller den bør revitaliseres og forbedres.
- All ansettelse skal være fast. Unntak kun på hensiktsmessige vilkår og når arbeidets karakter tilsier det. Fast ansettelse må defineres i lovteksten som et minimum forutsigbar stillingsprosent med tilhørende forutsigbar lønnsinntekt.
- Innleie bør strammes inn til det absolutt nødvendige. Forbud må vurderes der bruken av innleie har gått for lang på bekostning av arbeidsmiljøvern, ansettelser eller lærlingeplasser
- Videre forventer vi at Arbeiderpartiet benytter sin politiske makt spesielt der man er i posisjon, men også tar initiativ der hvor man er i opposisjon, for å sikre at det innføres innkjøpsregelverk i flest mulig av landets kommuner og fylkeskommuner. (Dette må bygge på Seriøsitetsbestemmelsene utarbeidet av KS-Difi-Fellesforbundet-BNL, eller

tilsvarende som Bergensmodellen. Som sikrer fagarbeidere, fagutdanning gjennom lærlinger og seriøse arbeidsforhold.)
- Lovverket må gjennomgås for å sikre arbeidstakerne og arbeidsgiverne nødvendig og rettmessig innflytelse over arbeidstid og øvrige arbeidsvilkår. Arbeidslivets parter må inkluderes i dette arbeidet.
- Økonomisk kriminalitet skal prioriteres.
- Økokrims evne til å straffeforfølge hvitsnippforbryterne styrkes både økonomisk, gjennom politisk styring, og nødvendige lovendringer.
- Det må bevilges betydelig mer penger til både opprettelse av nye A-krim sentre, samt flere ressurser per senter. I tillegg må det bli fortgang i lovarbeidet som i dag hindrer de forskjellige etatene innen samarbeidet å dele informasjon.

Begrunnelse: Faste ansettelser og organiserte arbeidstakere har vært en grunnmur for et seriøst arbeidsliv og den norske modellen. Den siste tidens endringer i arbeidsmiljøloven har resultert i at flere bransjer går i en retning av løsarbeidersamfunnet. Denne trenden må snues. Arbeidslivskriminalitet må få et mye større fokus, og konkrete tiltak må settes inn. Mer bruk av atypiske arbeidskontrakter, som økning av 0-timers kontrakter sammen med stadig større innslag av innleie undergraver det organiserte arbeidslivet. Det skaper en avhengighet til arbeidsgiver som tilrettelegger for konkurransevridning, kriminalitet og arbeidsulykker.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

473 Tydelig definisjon på faste ansettelser

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha en tydelig definisjon på faste ansettelser, hvor fast ansettelse innebærer at ansettelsen er løpende og tidsubegrenset, og at lovens regler om opphør av arbeidsforhold gjelder. Videre mener Arbeiderpartiet at det må understrekes at fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag ikke oppfyller lovens krav til fast ansettelse.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

474 Egen likestillingspott i Statsbudsjettet

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet mener at en må sette av en egen likestillingspott i statsbudsjettet. Videre må eksisterende lovverk forsterkes og det må kreves dokumentasjon om reell likelønn i bedrifter og offentlig sektor.

Begrunnelse: Lønnsgapet følger det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. De økonomiske utfordringene knyttet til oppretting av likelønnsgapet vil kreve ekstraordinære tiltak.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

477 Begrense adgangen til innleie.

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil begrense adgangen til innleie slik at kun virksomheter som er bundet av landsomfattende tariffavtale, med fagforening med innstillingsrett, kan inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie.

Begrunnelse: Det organiserte arbeidslivet og trepartssamarbeidet er en av grunnpilarene i den norske modellen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

510 Et trygt og seriøst arbeidsliv for alle.

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet krever tiltak for økt satsing på et trygt og seriøst arbeidsliv uten sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, herunder:

- Sikre at arbeidsmiljøloven fortsatt er en vernelov
- grunnleggende ILO-konvensjoner innarbeides i norsk lov
- Fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser
- Nei til nulltimers-kontrakter
- Gjeninnføre kollektiv søksmålsrett for fagforeningene
- Forbud mot innleie i utsatte bransjer som for eksempel bygg og anlegg, renhold og transport
- Strengere forbud mot kabotasje for å sikre norske arbeidsplasser i transportnæringene
- Sterkt begrense adgangen til midlertidig innleie
- Forenkle og om nødvendig utvide allmenngjøringsordningen, slik at norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde i Norge
- Nei til kutt i sykelønnsordningen
- Tettere oppfølging av sykmeldte
- ny felles lov om rettigheter ved yrkesskade
- Forbud mot «kreative» bedriftsorganiseringer, der ansatte enten må opptre som selvstendige næringsdrivende eller ansettes via interne bemanningsselskaper
- En opptrappingsplan for arbeidslivskriminalitetssentra, slik at hele landet dekkes med nok ressurser til å ta og få de kriminelle dømt
- Styrket godkjenningsordning for renhold
- Tettere samarbeid mellom arbeidstilsyn, politi og skattemyndigheter og fjerning av hindringer for informasjonsutveksling på tvers
- Utvida fullmakter for arbeidstilsynet.
- Innføre et systematisk samarbeid mellom tillitsvalgte og regionale verneombud og tilsyns- og kontrollmyndighetene
- Innføre et forbud mot fagforeningsknusing
- Styrke de ansattes rettigheter under og etter virksomhetsoverdragelse
- Obligatorisk opplæring av arbeidsinnvandrere og utenlandske selskaper om spillereglene i det norske arbeidsmarkedet
- En plan for et trepartssamarbeid for økt organisasjonsgrad i arbeidslivet
- Fullt fagforeningsfradrag for alle for å stimulere flere unge til å organisere seg.

Det offentliges ansvar

- strengere krav til seriøsitetsregler ved offentlige anbud og innkjøp i stat, fylker og kommuner.

Gjennom å skape én felles modell
- krav om at innholdet i offentlige innkjøp skal følge norsk standard
- et nytt statlig prosjekt med tiltak for heltid og mot ufrivillig deltid
- nei til helseskadelig turnus
- nei til privatisering av og medfølgende store utbytter fra grunnleggende velferdstjenester – som barnehage, skole, helse, barnevern, omsorg – gjennom kommersielle velferdskonserner
- sikre retten til opparbeidede lønns-, arbeids-, pensjonsrettigheter ved privatisering og konkurranseutsetting
- sørge for tydelige skatteregler og innkreving av skatt innen delingsøkonomien og for flernasjonale selskaper
- pensjon fra første krone og første dag fra 13 år i obligatorisk tjenestepensjon
- sikre anstendige inntekter i landbruket
- en rett, ikke bare en plikt, til meningsfylt og målrettet aktivitet for sosialhjelpsmottakere
- jobbgaranti for unge med nedsatt funksjonsevne
- ny avtale om inkluderende arbeidsliv med sterkere vekt på grupper som står utenfor arbeidslivet
- kraftigere tiltak for å få folk i arbeid, med en særskilt ungdomssatsing
- varig tilrettelagt arbeid for personer med nedsatt funksjonsevne

Teknologi og utdanning
- et tettere samarbeid mellom videregående skole og lokalt og regionalt næringsliv i yrkesfagutdanningene
- reform for kompetanseutvikling for ansatte i offentlig og privat sektor
- En reform for yrkesfag som sikrer kommunal/fylkeskommunal lærlingegaranti.
- utvikle fagutdanningene med muligheter for karriereutvikling og påbygging av kompetanse via fagskoler, mesterbrev mv., etter mønster fra andre land
- Felles yrkes- og karriereveiledning både på ungdomsskolenivå og i videregående utdanning
- Inkludere trepartssamarbeidet i læreplanen i grunnskolen og videregående skole
- Øke søkningen til yrkesfagsutdanningene ved å øke utstyrsstipendet og implementere flere praksisperioder i utdanningsløpet i tråd med faglige anbefalinger
- Opprette felles møteplasser/samarbeid for de små bedriftene som ikke er i et stort nettverk; bedriftsforum el.
- Reform for livslang lærling. Det ligger et ansvar hos både arbeidsgiver og arbeidstaker om at opplæring både i ny jobb og med ny teknologi foregår.

Begrunnelse: Buskerud Arbeiderparti ser med stor bekymring på at selve grunnlaget for det norske velferdssamfunnet, et trygt, velorganisert arbeidsliv med plass til alle, nå er under press fra mange hold. Arbeidstakerrettigheter som gjennom mer enn hundre år er kjempet fram av en samlet og organisert arbeiderbevegelse og nedfelt i tariffavtaler og lovgivning, kan ikke lenger tas som en selvfølge.

Norge har i dag en mørkeblå regjering, som for første gang i vår historie, har svekket vanlige folks rettigheter. Økt bruk av midlertidige ansettelser og bemanningsselskaper framfor faste jobber, utstrakt brukt av deltid og kortvarige oppdrag, fjerning av fagforeningers rett til kollektivt søksmål mot useriøse arbeidsgivere, konkurranseutsetting av offentlige tjenester, med tilhørende tap av lønns- og pensjonsrettigheter, angrep på sykelønnsordningen og kutt i dagpenger er noen eksempler, som tydelig viser høyredreiningen i norsk politikk, som rammer vanlige arbeidstakere. Privatisering åpner for velferdsprofitører, som prioriterer høye

utbytter framfor anstendige lønninger. Buskerud Arbeiderparti er imot privatisering av kjerneoppgaver. I stedet for trygghet, rettferdighet og mindre forskjeller mellom folk, går utviklingen i feil retning. Den registrerte ledigheten faller. Det er tilsynelatende positivt, men de underliggende tallene viser at en stadig lavere andel av den voksne befolkningen faktisk er i arbeid. Buskerud Arbeiderparti mener det er særlig alvorlig at så mange unge, uten at dagens regjering setter inn nødvendige tiltak. Én av fire faller ut av videregående skole. OECD har nylig påvist at hele 86.000 ungdommer mellom 15 og 29 år, verken er i arbeid, utdanning eller opplæring, og at andelen øker.

Norge trenger arbeidskraft, og i utgangspunktet er arbeidsinnvandring en gode, men manglende opplæring om spillereglene i norsk arbeidsliv og strømmen av useriøse og kriminelle arbeidsgivere utgjør en enorm trussel mot det arbeidslivet vi kjenner. Noen bransjer er særlig utsatt, som bygg og anlegg, renhold og veitransport, men de kriminelle utvider stadig sin virksomhet til nye bransjer, også innen helse- og omsorgssektoren. Norske arbeidsplasser er avhengige av at vi får solgt norske varer og tjenester. Vi kan imidlertid ikke godta at norske lønns- og arbeidsvilkår settes under press. De skal bestemmes gjennom tarifforhandlinger og eventuell allmenngjøring av norske tariffavtaler. Norge må aktivt bruke det handlingsrommet EØS-avtalen gir, til å sikre opparbeidede rettigheter for alle som jobber i Norge.

Den teknologiske utviklingen går stadig raskere og fører til store endringer i arbeidslivet, blant annet med krav til videreutvikling av kompetanse, samtidig som vi har stor mangel på fagarbeidere både i privat og offentlig sektor. Delingsøkonomien vokser, krysser landegrenser og utfordrer måten det tradisjonelle næringslivet er innrettet på. Nødvendigheten av å stanse klimautslippene stiller ytterligere krav til omstilling. Disse utfordringene gir på den annen side, store muligheter til å skape nye framtidsrettede arbeidsplasser, basert på norske naturressurser i offentlig eie, kompetanseutvikling og bærekraftige produksjonsmetoder.

Norges største fortrinn når det gjelder omstilling i en stadig mer krevende internasjonal konkurranse, har alltid vært medbestemmelse og innflytelse fra kompetente arbeidstakere i et velorganisert arbeidsliv. Buskerud Arbeiderparti mener derfor det er ekstra grunn til bekymring når vi nå er vitne til at organisasjonsgraden faller, både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Under 50 pst. av norske arbeidstakere er i dag fagorganisert. Det gjør det vanskeligere å stå imot angrep mot opparbeidede rettigheter, samtidig som evnen til nødvendig omstilling svekkes. Erna Solbergs mørkeblå regjering kom svekket ut av valget i 2017 og har ikke lenger flertall i Stortinget bare sammen med ett av mellompartiene. Buskerud Arbeiderparti mener at Arbeiderpartiet sentralt må benytte seg av dette handlingsrommet til vanlige folks fordel, ved å søke flertall for å stanse ytterligere angrep på vanlige folks rettigheter og styrke disse rettighetene gjennom nye reformer for og i arbeidslivet.

Buskerud Arbeiderparti viser til og understreker viktigheten av et godt faglig-politisk samarbeid som den beste måten å sikre den norske arbeidslivs- og velferdsmodellen på i framtida.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

597 Stopp privatiseringen av offentlige oppgaver

Kvæfjord Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet har som målsetting at kommunene i størst mulig grad selv skal utføre tjenester til sine innbyggere. Dette gir trygghet både for tjenestemottakerne og de ansatte. Private aktører skal følge samme spilleregler som i det offentlige.

Begrunnelse: Kommunenes oppgave er å levere gode tjenester til sine innbyggere. Dette velfungerende systemet må ikke ødelegges av unødvendig privatisering. Dagens regjering legger aktivt til rette for at andelen private velferdsordninger stadig skal øke. Det er flere eksempler på at private aktører gir dårligere betingelser til sine ansatte enn det som er tilfellet når det offentlige driver tjenesten. Det forekommer også eksempler på at det gjøres skatte- og avgiftsunndragelser. En kommune foretar ikke innsparinger på en slik måte og de ansatte i kommunene har arbeidstid og lønn ut fra tariff. Kommunenes målsetting er som kjent ikke utbytte. Sykepleierstreiken og lockouten i slutten av 2018 var et resultat av at sykepleiere i private bedrifter tjener dårligere enn i det offentlige. Et eksempel på dårlig kvalitet i tjenesten er at det i 2015 ble avdekket at en pasient hadde fluelarver i sår som hadde påført han store plager over lang tid. Vedkommende hadde fått time hos hudspesialist, men denne måtte avbestilles fordi ingen ansatte hadde tid til å følge pasienten til spesialisten. Det private selskapet som ga tjenester til denne pasienten, hadde nesten 20 millioner kroner i overskudd i 2016.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

629 Styrke arbeidsmiljølova

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Vi meiner Arbeidarpartiet skal arbeide for å reversere svekkinga av Arbeidsmiljølova som har blitt gjennomført av den blåblå regjeringa. AP skal også hindre ytterlegare svekking av lova, gjennom t.d. arbeidstidsutvalet si innstilling til endringar, jf. NOU 2016:1.

Begrunnelse: Den norske velferdsstaten er bygd på eit sett av reglar som regulerer arbeidslivet, utarbeidd gjennom generasjonar. Små forskjellar og likeverd har bygd seg opp over lang tid til å bli eit velfungerande samfunn som mange andre misunner oss. Å bryte ned og gjere kvardagen meir utrygg for store grupper i samfunnet gjennom svekking av rettar og aukande forskjellar vil redusere velferd og livskvalitet for heile samfunnet. Sogn og Fjordane AP ser det som særs viktig å verne om eit regelverk som tek vare på alle og ser heilskapen i ei samfunnsutvikling.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

630 Nei til bruk av useriøse vikarbyrå

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Sogn og Fjordane AP vil hindre norske kommunar å nytte useriøse vikarbyrå. Vi vil at det skal stillast klarare krav om ordna arbeidsforhold og gje strengare konsekvensar for utleigar enn dagens lovverk. Lovverket må også styrke medråderetten for tillitsvalde ved sjølve valet av vikarbyrå.

Begrunnelse: Konkurranseutsetting av kommunale tenester og behov for vikarar i helsesektoren har ført til at useriøse vikarbyrå har fått oppdrag med å dekke dette i norske kommunar. Det har vore avdekka sosial dumping, urimelege arbeidskontraktar, pålagde høge kostnader til norskkurs og skatteflukt hjå useriøse aktørar. Ei slik utvikling kan ikkje Sogn og Fjordane AP akseptere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

7. Helse

1 Tannhelse

Larvik Arbeiderparti

Forslag: Tannhelse legges inn under en ny egenandelsordning 3. Pasienter med diagnoser må på sikt få gratis behandling.

Begrunnelse: For mange er tannhelse en stor utfordring økonomisk. Tenner og helse hører tett sammen, og det bør være en sammenheng mellom egenandel helse og tenner. Dersom det lages en ny egenandelsordning 3, kan grensen være slik at det er mulig for majoriteten å gå til tannlegen, samtidig som «vanlig» årlig kontroll ikke kommer innunder denne. Refusjoner på tannhelsetilbudet er blitt dårligere under regjerningen Solberg, og dette må reverseres og bedres.

En egenandelsordning for tannhelse, med full refusjon over egenandelstaket, vil innebære en stor utgift. I sitt svar på spørsmål til statsbudsjettet for 2019 (174 fra Finanskomiteen ved SVs fraksjon), har Helse- og omsorgsdepartementet gjort beregninger som viser at et en egenandelsgrense på 2500 kroner vil kunne gi mellom 5,7 og 7,2 mrd. kroner i merutgifter. En egenandelsgrense på 7500 vil kunne gi mellom 3,3 og 4,8 mrd. i merutgifter. Det er grunn til å tro at dette vil bli høyere fordi erfaringer tilsier at man får økt forbruk av tjenester når utgiftene blir dekket.

Sentralstyret viser til Representantforslag 209 S (2017–2018) fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i Stortinget 15.11.2018. Der fikk Arbeiderpartiet flertall for følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om styrking av norsk tannhelse, med mål om å utjevne sosial ulikhet i tannhelse gjennom å hjelpe dem som trenger det mest. Stortinget ber om at saken inneholder: a. forslag til hvordan man kan styrke

det forebyggende arbeidet for god folketannhelse b. en gjennomgang av refusjonsordningene på tannhelsefeltet c. forslag som i større grad vil hjelpe dem som i dag ikke har økonomisk mulighet for å få gjennomført nødvendig tannhelsebehandling d. forslag til forbedring og forenkling av ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.»

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

4 Bedre pasientsikkerhet

Larvik Arbeiderparti

Forslag: Det opprettes et felles nordisk register for off. godkjente helsepersonell som har misbrukt sin stilling, eller mistet sin autorisasjon.

Begrunnelse: Det er en stor utfordring innenfor helsevesenet at det er mulig å ta jobb i annet nordisk land selv om en har gjort alvorlige feil, har anmerkninger endog miste autorisasjonen. Dette går utover pasientsikkerheten. I dag finnes ingen felles plattform der dette kan sjekkes før ansettelse, og en ser at såkalte «nomadeleger» reiser rundt og får nye stillinger selv der alvorlige feil er begått. Dette gjelder alt helsepersonell. I Nordisk Råd har saken fått støtte, men her avventer en om nye regler fra EU virker. Dette ser ikke ut til å fungere godt nok. Et register må ivareta personvernet, og være avgrenset til alvorlige hendelser.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

21 Likeverdig tannhelsetilbud

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil at tannhelsefeltet skal bli en del av det offentliges ansvar på lik linje med det øvrige helsevesen innen 2022.

Begrunnelse: Målet om et likeverdig helsetilbud gjelder også for tannhelsefeltet. Mange har god tannhelse. Dessverre er det også mange som har store problemer på grunn av økonomi eller livssituasjon. Sosiale ulikheter i tannhelse følger i stor grad samme mønster som sosiale ulikheter i øvrig helsetilstand, spesielt hos eldre. For disse kan dårlig tannhelse også bidra til feil- og underernæring. For Arbeiderpartiet er det et mål å utjevne slike ulikheter på tannhelsefeltet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

26 Bofellesskap for eldre

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag: Det innføres tilskudd til bygging av bofellesskap for eldre.

Begrunnelse: I dag er det tilskuddsordninger for bygging av sykehjems- og omsorgsboliger for personer som har behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester. Samtidig øker bruken av hjemmehjelpstjenester da flere både kan og ønsker å bo hjemme. Mange eldre som har behov for hjemmehjelpstjenester ønsker imidlertid å bo i et fellesskap med eldre, hvor en har tilgang på ulike aktivitetstilbud og spisested. Bofellesskap er boform som underbygger aktivitet, samvær og hygge, noe som er viktig for den enkelte. For kommunen er det en fordel at man kan tilby helsetjenester på samme sted. Mye tyder også på at bofellesskap utsetter behovet for mer kostnadskrevende helsetjenester, og at det derfor i større grad bør inngå som et naturlig ledd i kommunens tjenester. Bofellesskap er en naturlig del av kommunens helsetilbud og må kvalifisere på lin linje med sykehjems- og omsorgsboliger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

38 Tannhelse

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: Vi vil at Arbeiderpartiet skal fremme forslag i Stortinget om å gjøre tannhelse til en naturlig del av helsesystemet med egenandeler på linje med annen behandling.

Begrunnelse: Aps Landsmøte vedtok i 2009 at tannbehandling i sterkere grad skal innordnes i helsesystemet. Nå er denne saken moden for å bli en kampsak for Arbeiderpartiet!

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

44 Norsk farmasøytisk industri

Bærum Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal ta initiativ til å etablere statlig farmasøytisk industri både av hensyn til landets egenforsyning av viktige medisiner, i solidaritet med den tredje verden og høste av egen utdanningspolitikk og finansielle muligheter.

Begrunnelse: På mange områder presses velferdsstaten av den internasjonale farmasøytiske industri i form av svært dyre medisiner, hemmelige prisforhandlinger, sårbar produksjon, svekket forsyningsgrad og manglende vilje til å sette produksjon av f.eks. nyere former antibiotika som kunne beskytte oss mot resistente mikrober, for å nevne noen områder. Det er få andre næringsområder som tar ut så stor fortjeneste, har så stor innflytelse og verdensmakt som den internasjonale farmasøytiske industri. Norge har hjernetrusten, kapitalen og en stolt farmasøytisk industritradisjon som Arbeiderpartiet bør føre videre gjennom å starte et statlig farmasøytisk selskap blant annet med sikte på øke

landets selvforsyningsgrad med medisiner, sikre levering av vanlige medisiner til rimelige priser og bidra til utvikling av nye antibiotika.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

46 Tannhelse inn i offentlig helsevesen.

Bærum Arbeiderparti

Forslag: Tjenester innen tannhelsen i Norge legges inn under offentlig helsevesen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

53 Organdonasjon

AUF i Akershus

Forslag: AUF i Akershus vil at Arbeiderpartiet skal gå inn for en lov i Norge som sier at alle er organdonorer, men mindre man aktivt reserverer seg.

Begrunnelse: I 2014 sto 86 000 mennesker i EU, Tyrkia og Norge i kø til organtransplantasjon, og hver dag døde 16 personer. Bare i Norge står det til enhver tid mellom 350 og 450 pasienter på venteliste. Ved å innføre en lov som sier at alle er organdonorer, vil flere mennesker få organtransplantasjon, og færre vil dø på grunnlag av at det ikke er nok organdonorer. Allerede nå ser vi at andelen som er organdonorer i Norge stadig går ned, aldri har andelen organdonasjoner vært så lav som nå. I tilfeller hvor de pårørende får velge om de vil donere bort den avdøde sine organer, velger hele 1/3 å ikke donere bort organene. Naturligvis vil det også være et register der man enkelt kan reservere seg mot å være organdonor.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

61 Gratis parkering ved sykehus

Indre Østfold Arbeiderparti

Forslag: Det skal være gratis parkering for pasienter ved behandling på sykehusene.

Begrunnelse: Offentlig kommunikasjon til distriktsykehusene er fremdeles for dårlig tilrettelagt. Pasienter til dagbehandling strupes med store parkeringsgebyrer. Alternativt er de henvist til slitsomt lange reisetid for å komme til/fra behandlingen. Pasienttransportsystemene er heller ikke gode nok. Gratis p-kort må følge innkalling til sykehuset.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

63 Tennene er en del av kroppen

Indre Østfold Arbeiderparti

Forslag: Tannlegebehandling fases inn med de samme regler for refusjon og egenandel som legebehandling. Ordningen innføres etappevis.

Begrunnelse: Tannlegekostnadene er en stor utgiftspost for familiene. Dette medfører dessverre ofte at nødvendig vedlikehold utsettes, og i mange tilfeller for lenge. Folkehelse er sentral AP-politikk. Vedlikehold av tennene på lik linje med resten av kroppen må inngå i helhetstenkingen vår om folkehelse.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

68 Tannhelsereform

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag: Tannhelse legges inn under egenandelssystemet med frikort egenandelstak 2. Dette innarbeides over en 10 års periode.

Begrunnelse: Sarpsborg Arbeiderparti mener at god tannhelse er god folkehelse. Tannhelse skaper klasseskille, og dårlig tannhelse er svært stigmatiserende for de det gjelder. Tennene er en del av kroppen, og vi mener derfor at det er på tide med en tannhelsereform. Derfor ønsker vi at tannhelse skal ha samme vilkår med egenandelstak som øvrige helsetjenester. Ved å innføre dette over en 10 års periode, vil kostnadene ved tannhelsereformen tas gradvis. Dette gjennomføres ved at det første året dekkes 10% av alle kostnader over egenandelstaket. Året etter dekkes 20%, og hvert påfølgende år øker dekningen slik at vi har full dekning over egenandelstaket etter 10 år. God tannhelse skaper verdige liv, og Sarpsborg Arbeiderparti mener at dette er en av de viktigste sakene for Arbeiderpartiet i tiden som kommer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

77 Et bedre grunnlag for å fastsette bemanning i sykehjem

Oppsal Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet går inn for at det utarbeides et bedre og mer objektivt grunnlag for fastsetting av forsvarlig bemanning i sykehjem.

Begrunnelse: Lover og forskrifter forutsetter at sykehjem skal ha en forsvarlig bemanning. I dag foreligger det ikke i dag standarder eller normtall som beskriver eller definerer mer nøyaktig begrepet forsvarlig bemanning.

Det er de senere årene kommet flere rapporter om eldre på norske sykehjem som ikke får forsvarlig hjelp og pleie. Personalkostnadene er den dominerende kostnaden i et sykehjem. Styrking av bemanning og kompetanse vil føre til økte utgifter for kommunene. I en slik

situasjon oppstår det lett et krysspress mellom ønsket om forsvarlig bemanning og hensynet til kravet om å holde budsjettene.

Det er nå på tide å utvikle et bedre og mer objektivt grunnlag for å fastslå hva som er forsvarlig bemanning i sykehjem. I mange kommuner er det tatt i bruk systemer som Gerica og Iplos der en løpende registrerer og følger opp det behov beboere/brukere i sykehjem har for hjelp og tjenester. Disse opplysningene bør kunne brukes når en skal fastsette personellbehovet i et sykehjem.

For alle berørte parter, først og fremst pasienter, pårørende og ansatte, men også for kommuner, eiere og drivere av sykehjem vil det være en klar fordel med en mer objektiv fastsetting av forsvarlig bemanning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

78 Tilsynsutvalg for sykehjem og hjemmebaserte tjenester i alle kommuner

Oppsal Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet går inn for at alle kommuner skal ha plikt til å opprette folkevalgte tilsynsutvalg for sykehjem og andre kommunale heldøgnsinstitusjoner og folkevalgte tilsynsutvalg for hjemmebaserte tjenester.

Begrunnelse: Det er ca. 950 sykehjem og andre institusjoner for heldøgns pleie og omsorg i Norge med ca. 40.500 plasser. Det er ca. 190.000 mottakere av hjemmebaserte tjenester, hjemmesykepleie og praktisk hjelp m.m. For å sikre god kvalitet i sykehjem og i hjemmebaserte tjenester er det nødvendig med regelmessig kontroll og oppfølging av arbeidet som utføres der.

Fylkeslegen har det medisinske tilsyn med sykehjem og med hjemmesykepleien. Enkelte kommuner, blant annet Oslo, har folkevalgte tilsynsutvalg for sykehjem og andre heldøgnsinstitusjoner og for hjemmebaserte tjenester. De medisinsk-faglige oppgavene ligger utenfor utvalgenes oppgaver. Tilsynsutvalgene er oppnevnt av bydelsutvalgene i Oslo og rapporterer til disse.

Utvalgene skal påpeke avvik og fremme forslag til forbedringer i tilbudet som gis pasienter og brukere. Bydelsutvalgene får dermed innsyn i og kunnskap om hvordan sykehjem og hjemmebaserte tjenester fungerer.

Det blir en sterk økning i antall eldre i årene som kommer. Bare administrativt tilsyn med sykehjem og hjemmebaserte tjenester er ikke godt nok. Et effektivt og engasjert folkevalgt tilsyn og en god demokratisk kontroll i landets kommuner er nødvendig for å sikre god kvalitet og tilfredsstillende omfang av disse tjenestene i framtiden

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

92 Psykisk helse

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil iverksette tiltak for å stoppe trenden med økt psykisk uhelse blant unge.

Begrunnelse: Det er en økende trend med psykisk uhelse hos unge mennesker. Det vil kunne begrense muligheten for unge til å være delaktige i samfunnet, ta del i utdanning og arbeidsliv.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

100 Utvidelse av retten til selvbestemt abort til uke 18

Grünerløkka Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet vil at:
- rett til selvbestemt abort utvides til uke 18
- senaborter etter 18. svangerskapsuke avgjøres av et frittstående råd

Begrunnelse: Norske kvinner har hatt rett til selvbestemt abort fram til utgangen av 12. uke i 40 år. Oppslutningen om kvinners rett til kontroll over egen reproduksjon er sterk i samfunnet. Loven ble utformet i en tid da kvinners rettigheter og deltakelse var langt mindre enn i dag. Lovverket hvor kvinner som søker abort etter 12. uke må fremstille seg for en abortnemnd, er ikke forenlig med kvinners rett til selvbestemt abort. Nemndene tilhører fortidens syn på abort. Tiden er inne for å modernisere lovverket og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18. Vurderingene må i størst mulig grad må tas av den enkelte kvinne og ikke av staten. De fleste kvinner som søker svangerskapsavbrudd etter 12. uke, gjør det på grunn av unormale funn ved fosterdiagnostikk. Dette er vanskelige valg uten enkle svar. Samfunnet må ha respekt for de valg kvinner gjør etter grundige overveielser og genetisk veiledning fra helsepersonell. Sverige har hatt rett til selvbestemt abort til uke 18 siden 1978. Senaborter etter 18. svangerskapsuke avgjøres av et frittstående rettslig råd som er felles for hele landet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

101 En tryggere regulering av surrogati

Grünerløkka Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet foreslår at det åpnes for å regulere surrogati gjennom å stille strenge krav til helsehjelp og rettigheter.
- slike bestemmelser bør være en internasjonal svanemerking av surrogatiklinikker, hvor kun offentlige surrogatklinikker har lisens
- avtalen mellom surrogatmoren og foreldrene skal være lovlig bindende slik at barnets beste (jf. Barnekonvensjonens §3) blir vektlagt
- surrogatmoren skal ha født minst ett barn tidligere

- surrogatmor skal få oppfølging av psykolog før, under og etter. Det skal samt påvises at surrogatmoren er innforstått med eventuelle konsekvenser og at surrogatmoren ikke er utsatt for press eller tvang
- det skal dokumenteres at det ikke finnes en nær relasjon mellom surrogatmor og foreldre

Begrunnelse: Over tusen nordmenn har blitt til ved hjelp av surrogati, ofte ved hjelp av utenlandske klinikker i USA, India, Ukraina, Nederland og flere. Mange mennesker har ikke selv muligheten til å få barn og adopsjon er for mange ikke et reelt alternativ. Surrogati er derfor en ordning mange i dag benytter seg av på en uregulert måte. Arbeiderpartiet er bekymret for ivaretakelsen av surrogatmors helse og velferd og ønsker å etablere en streng regulering av surrogati som kan beskytte og sikre rettigheter for surrogatmor.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

103 HIV-positive må få behandling som sikrer livskvalitet og smittevern

Homonettverket

Forslag: Arbeiderpartiet vil at:
- Pasienter med hiv-diagnose skal tilbys den beste og enkleste legemiddelbehandling som er tilgjengelig. I dag vil det være en-pille-om-dagen.
- Ved anbud må kriterier som etterlevelse, resistensproblematikk og livskvalitet til pasienten veie tyngre enn lavest mulig pris.
- Hiv-medikamenter må fortsatt finansieres fullt ut av staten, uten å belaste helseforetakenes andre oppgaver.

Begrunnelse:
Hiv er en alvorlig sykdom. Det finnes ennå ingen medisiner som kan helbrede sykdommen, men heldigvis har vi nå effektive medikamenter som gjør at personer som lever med hiv får redusert virusmengden så mye at den ikke er målbar og smitterisikoen er da lik null. De effektive behandlingene gis i form av tre forskjellige medikamenter som virker sammen. Dette kalles kombinasjonsterapi. De fleste velbehandlede hivpasienter får nå behandling i form av en enkelt pille som inneholder forskjellige medikamenter og tas en gang om dagen. Hvilke medikamenter hver pasient skal få avgjør legen. Behandlingen velges ut fra hva som har best virkning for den enkelte pasienten, og færrest mulig bivirkninger.

Hivviruset kan tilpasse seg medikamenter og tidligere var resistensutvikling et stort problem. Det er derfor viktig å ha mange forskjellige medikamenter å ty til. Kombinasjonsterapi er viktig for å forhindre at viruset utvikler resistens. Inntil 2017 ble behandlingen dekket av Folketrygden, men dette ansvaret overføres nå til sykehusene og må dekkes av helseregionenes budsjett. Regionenes budsjett er forsterket i forbindelse med overgangen, men bare med omtrent halvparten av de midlene som Folketrygden har brukt til dette formålet. Tanken er at anbudskonkurranser skal presse prisene. Prisene er allerede presset og det er uklart om det kan oppnås en lavere pris enn det som allerede er forhandlet frem. Leger og pasientorganisasjoner frykter at helseforetakene ikke lenger vil tilby best mulig behandling, men heller billigst mulig behandling. Det kan føre til at pasienter må over på medikamenter med bivirkninger, eller at de må ta flere piller hver dag. For å sikre fortsatt vellykket hivbehandling er det viktig at pasientene etterlever behandlingen i høy grad.

Dessverre viser erfaring at etterlevelse blir dårligere når pasientene opplever bivirkninger, og også når behandlingen innebærer flere forskjellige piller. Med dårligere etterlevelse øker

smitterisikoen og risikoen for at viruset utvikler resistens. Man kan frykte en situasjon slik vi har for antibiotika, der ufornuftig bruk har ført til resistente bakteriestammer. Også her har manglende etterlevelse vært en viktig årsak for resistensutvikling, typisk ved at pasienten avslutter behandlingen for tidlig fordi de opplever at de er blitt friske. En slik utvikling må vi unngå når det gjelder hiv.

Hivbehandling som gis som en pille om dagen sørger for god etterlevelse og dermed redusert risiko for resistens og smittsomhet. Den enkleste og beste legemiddelbehandlingen sørger for godt smittevern for resten av samfunnet og god livskvalitet for HIV-positive. Smittevernloven pålegger helseforetakene å gi tilstrekkelig god behandling av hiv. Om helseforetakene ikke får tilstrekkelige budsjettmidler til å dekke dette risikerer man at smittevernloven brytes, eller at hivbehandling fører til kutt for andre pasientgrupper.

Fylkespartiets innstilling:
Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:
Sentralstyret mener det er et viktig prinsipp at avgjørelser om hvilke medisiner som gis hvilke pasientgrupper ikke foretas politisk av Stortinget. RHFene har delegert ansvaret for legemiddelanskaffelser til Sykehusinnkjøp HF. Blant deres incentiver for å konkurrere på pris er det å jobbe for rimeligere behandlinger og endringer. I anbefalingen fra LIS hiv-spesialistgruppe står det at de «anbefaler å bytte til rimeligste kombinasjon. Dersom den rimeligste kombinasjonen ikke kan brukes av medisinske årsaker, skal det begrunnes i pasientens journal.» Overgangen til 2-pilleregimet gir gode besparelser (65 millioner), og de som måtte få bivirkninger har rett på å komme tilbake på 1-pilleregime. Man gjorde et slikt bytte i Danmark, fra en til tre piller. Kunnskapsoppsummeringen før den norske endringen viste at det viktigste er hvor mange ganger om dagen man tar piller, ikke antallet en, to eller tre.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

104 Heve LHBTI kompetansen blant kommunene sine ansatte

Homonettverket

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
Styrke opplæringen for ansatte innen helse- og velferdssektoren i kommunene med et opplæringstilbud som omfatter LHBTI tematikk. Relevante organisasjoner i sivilsamfunnet må konsulteres i forbindelse med dette arbeidet. Gjennom opplæringen er målet at de ulike profesjonene skal få kompetanse som setter dem i stand til å møte også LHBTI-personer med kunnskap som skaper forståelse og trygghet.

Begrunnelse: Det er et mål i Norge at vi skal ha et likeverdig tilbud av offentlige helse- og omsorgstjenester. Men likeverdige tjenester er ikke det samme som at alle skal ha like tjenester. Et tilbud som kun er tilrettelagt for en majoritet, står i fare for å indirekte diskriminere de som skiller seg fra flertallet. For å kunne møte disse utfordringene trenger vi kunnskap, en bevisstgjøring, og utvikling i tjenesteapparatet. Dette handler om å se enkeltmennesker, sørge for at alle opplever trygghet i møte med helse- og omsorgstjenesten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

108 Nasjonal levekårsundersøkelse for LHBTI personer.

Homonettverket

Forslag: Det må gjennomføres en ny nasjonal levekårsundersøkelse for LHBTI personer.

Begrunnelse: Hvordan er det å leve som homofil, bifil, lesbisk, trans eller intersexperson (lhbti-person) i Norge i dag? Forskningsrapporter forteller om bedre levekår for lesbiske og homofile i dag enn for ti og tjue år siden, og holdningene overfor lhbti-personer blir stadig mer positive. Likevel vet vi at det for mange fortsatt byr på utfordringer å være LHBTI. Fremdeles er det lhbti-personer som føler at de må skjule sin identitet, levekårene er på flere områder gjennomsnittlig dårligere, og selvmordstallene er bekymringsfulle.

Å være annerledes enn flertallet kan påvirke en persons levekår og livskvalitet på forskjellige måter. Det ligger styrke i å måtte ha tenkt igjennom hvem man er, og det å ha et annet ståsted enn flertallet kan være en ressurs. Samtidig kan det å tilhøre en minoritet føre til usynliggjøring, forskjellsbehandling og diskriminering. Det er åpenbart at det er behov for mer kunnskap. Det er lite forskning på for eksempel eldre skeive, skeive med innvandrerbakgrunn, unge transpersoner etc.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

110 Utvidelse av retten til selvbestemt abort til uke 18

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag: Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag vil: Avskaffe abortnemndene og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18

Begrunnelse:
Vi støtter AUFs forslag om å fjerne abortnemdene og utvide grensen for selvbestemt abort til svangerskapsuke 18. Vi begrunner det med at frihetsprinsippet bør veie tungt, og at valget skal ligge hos kvinnen, og ikke hos medisinere. Kvinner som for eksempel potensielt bærer fram et alvorlig sykt liv inni seg skal selv få bestemme om de vil beholde av barnet eller ikke. Å vurdere om du skal beholde et sykt barn eller ikke er svært tungt for den det gjelder. At en i tillegg til å ta et valg, skal måtte forsvare seg overfor en nemdordning er unødvendig og nedverdigende. Det man trenger er å bli møtt med støtte og forståelse for det valg

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

113 Flere psykologer med driftstilskudd

Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker å få flere avtalepsykologer/psykologer med driftstilskudd slik at flere får tilgang på psykologhjelp tidligere. Arbeiderpartiet må sørge for at det er større tilgjengelighet for å få vurdering av spesialist i psykiatri der det er uklarhet om diagnose tidlig i løpet. Bevilgningene til distriktpsykiatriske sykehus må styrkes.

Begrunnelse: I programmet til AP står det følgende: «Ansette flere faste psykologer i kommunene for å sikre tilbud over hele landet.» For å nå målet om at flere skal få tilgang til psykologhjelp er det nødvendig å tydeliggjøre Arbeiderpartiets program på dette feltet. I dag tar det 6-8 måneder før man får time hos en psykolog med driftstilskudd i Oslo og omegn. En av hovedårsakene til høyt sykefravær i dag er psykiske helseproblemer, og mange av de sykeste har ikke råd til å betale for privat psykolog, noe som sjeldent er billigere enn 1000 kr per time. Videre er det ikke uvanlig at man får avslag fra DPS fordi man ikke er syk nok, grunnet manglende kapasitet. På toppen av dette kommer spesialister i psykiatri ofte for sent inn i bildet for å gjøre en vurdering av pasienten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

123 Kamp mot todeling av helsevesenet

Nordstrand Arbeiderpartilag

Forslag: Nordstrand Arbeiderpartilag vil at Arbeiderpartiet skal jobbe med en styrking av fastlegeordningen, og stramme inn på virkeområdet til engangslegene. Dette bør gjøres ved at man:
- Øker basistilskuddet, slik at det svarer til andre spesialister.
- Gjeninnfører mulighetene for fastleger å takstere for elektronisk behandling, ut over selve konsultasjonstaksten.
- Gir mulighet for kveldstakster om de er åpne på kveldstid.
- Videre så bør det økes tiltak som ALIS, fastlønnede stillinger og stipender eller frikjøping til kurs og videre utdanning.

Den senere tid har der blitt mer og mer tydelig at det norske helsevesenet har store utfordringer. Spesielt utsatt er primærhelsetjenesten og fastlegeordningen. Fastlegeordningen står for nesten 90% av pasient behandlingen, for rundt 4% av helsebudsjettet. Fastlegene melder selv om økte arbeidsmengder, oppgaveoverføringer, sykere og mer kompliserte pasienter og dette uten økte midler. Fastlegene er stort sett selvstendig næringsdrivende og tar derfor den økonomiske risikoen med utstyr, kurs, sykdom og permisjoner helt selv.

Dette kombinert med et aldrende fastlegekorps og sviktende rekruttering er derfor ikke lengre bærekraftig. Faktisk er det så ille at det er usikkert om fastlegeordningen vil overleve de neste årene. Noe som legger mer sten til byrden er de nye engangslegene. Slik som Dr. Dropin, Hjemmelegene eller Eyr.no. Dette er tjenester som skummer de letteste og minst kompliserte pasientene fra fastlegen, ute samme krav til ansvarlighet oppfølgende eller kjennskap til pasienten. De er i direkte konkurranse med fastlegeordningen.

Finansieringen er basert på de enkeltkonsultasjoner. Noe som gjør at en lang og komplisert behandling av f.eks. en rusmisbruker gir marginalt bedre betalt enn en enkelt urinveisinfeksjon. Ofte dårligere, da rusmisbrukeren ofte ikke betaler for seg selv, og fastlegen ikke kan eller bør nekte noen time. Det er derfor viktig at engangslegene blir pålagt funksjoner som man forventer av andre leger. Som krav til elektronisk epikrise, oppfølgning, nødfunksjon, kompetansekrav og at de bidrar i den generelle vaktberedskapen i kommunen.

Det norske helsevesenet er bygget opp på gode sosialdemokratiske prinsipper. Derfor er det ytterst viktig at Arbeiderpartiet kjemper for å redde det.

Begrunnelse: Den senere tid har der blitt mer og mer tydelig at det norske helsevesenet har store utfordringer. Spesielt utsatt er primærhelsetjenesten og fastlegeordningen. Fastlegeordningen står for nesten 90% av pasient behandlingen, for rundt 4% av helsebudsjettet. Fastlegene melder selv om økte arbeidsmengder, oppgaveoverføringer, sykere og mer kompliserte pasienter og dette uten økte midler. Fastlegene er stort sett selvstendig næringsdrivende og tar derfor den økonomiske risikoen med utstyr, kurs, sykdom og permisjoner helt selv.

Dette kombinert med et aldrende fastlegekorps og sviktende rekruttering er derfor ikke lengre bærekraftig. Faktisk er det så ille at det er usikkert om fastlegeordningen vil overleve de neste årene. Noe som legger mer sten til byrden er de nye engangslegene. Slik som Dr. Dropin, Hjemmelegene eller Eyr.no. Dette er tjenester som skummer de letteste og minst kompliserte pasientene fra fastlegen, ute samme krav til ansvarlighet oppfølgende eller kjennskap til pasienten. De er i direkte konkurranse med fastlegeordningen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

127 Gratis tannhelsetjeneste på lik linje med øvrige helsetjenester

Sunndal Arbeiderparti

Forslag: Sunndal Arbeiderparti vil at den neste store helsereformen til Arbeiderpartiet skal være at alle tilbys gratis tannhelsetjeneste på lik linje med øvrige helsetjenester.

Begrunnelse: Folks tannhelse har stor betydning for den enkeltes livskvalitet. Vi ser at svært mange ikke har råd til å gå til tannlegen, hverken til kontroller for forebygging eller til nødvendig behandling. Eksempel på voksne folk som må trekke sine egne tenner, eller gå med tannpine i årevis fordi de ikke har råd til å gå til tannlegen, er ikke et velferdssamfunn som Norge verdig. Arbeiderpartiet har gjennomført store reformer tidligere. Nå er det på tide at folks tannhelse får oppmerksomhet gjennom at tannhelsetjenester likestilles med øvrige helsetjenester.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

130 Offentlig støtte til nødvendige tannlegetjenester

Bygdøy-Frogner Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker gradvis å innføre en offentlig støtte på nødvendige tannlegetjenester fra 2020. Målet er å dekke kostnadene med opptil 60% i løpet av en 4 årsperiode. Første året dekkes 15%.

Begrunnelse: Forslaget om tannhelse er tidligere vedtatt av Landsmøtet, men aldri gjennomført. Vi ønsker det igjen blir satt på dagsorden.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

139 Forskning på nye medisinske metoder

Vestfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil øke forskningen på nye persontilpassede medisinske metoder som kan bidra til en dreining fra symptombehandling til helseforebyggende tiltak.

Begrunnelse: De siste årene har det vært en økning av personer som lider av komplekse, kroniske sykdommer som diabetes, hjertesykdommer, kreft, psykiske lidelser og en rekke autoimmune sykdommer. Anerkjente forskermiljø ser på samspillet mellom genetiske, miljømessige og livsstilsfaktorer og hvordan dette kan påvirke den enkeltes langsiktige helse. Målet er å få mer kunnskap om nye metoder og å dreie det offentliges utgifter fra akuttbehandling til forebyggende innsats. Denne forskningen er fremtidsrettet og kan også på sikt være kostnadsbesparende.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

157 Pårørende ved alvorlig sykdom

Vefsn Arbeiderparti

Forslag: Man må sikre en ordning som gjør det økonomisk mulig for folk å være sammen med sine nærmeste ved alvorlig sykdom.

Begrunnelse: I vårt langstrakte land er det stor forskjell på hvilken avstand befolkningen har til sykehus. Hvis behandling må skje ved sykehus langt fra hjemstedet, er det for mange lang reisevei og kostnadene ved å reise er store. Eksempelvis kan en reise fra Helgeland til Tromsø komme på over 10.000 kroner dersom en må reise på kort varsel. I tillegg til reiseutgifter kommer boutgifter. Reiser en som ledsager får en dekket en del av utgiftene, men reiseutgiftene dekkes ikke om helseinstitusjonen innkaller pårørende fordi pasientens helsetilstand er livstruende. Ved sykdom som gjør at du må behandles på et sykehus langt fra hjemstedet, kan det bli vanskelig for pårørende å besøke pasienten. Arbeiderpartiet må være pådriver for å få på plass en ordning som kan gjøre at alle får mulighet til å besøke sine pårørende når de er innlagt til behandling av alvorlig sykdom, uavhengig av bosted og personlig økonomi.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

174 Rettferdig system for pasientreiser

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Vadsø Arbeiderparti krever at det ved reiser til og fra behandling ved sykehus skal benyttes den mest effektive kommunikasjonsløsningen som finnes. Reisetidspunkter skal være tilpasset behandlingstidspunkt uten unødvendig venting før og etter behandling. Ved behov for hotellovernatting i forbindelse med sykehusbesøk skal den reelle kostnad ved hotellovernatting dekkes. Kostgodtgjørelse skal dekkes etter Statens satser.

Begrunnelse: Sykehusstrukturen i Norge har blitt stadig mer sentralisert og for store deler av befolkningen betyr det lang reisetid for å få den behandlingen man har krav på. I Pasient- og brukerrettighetsloven heter det at (sitat): «Pasient- og brukerrettighetsloven gir pasienter og brukere rettigheter overfor helse- og omsorgstjenesten og skal sikre at pasienter og brukere får lik tilgang på helse- og omsorgstjenester av god kvalitet.» Reisetilbudet står ikke i forhold til pasientens rettigheter. Administrasjon av reiser til og fra behandling på sykehus er satt ut til Pasientreiser HF. Pasientreiser har arbeider ut i fra at reiser til og fra behandling på sykehus skal skje på billigste måte. Dette gir en langt dårlige tjeneste til den delen av befolkningen som ikke bor nært sykehus, og betyr en forskjellsbehandling av mennesker i Norge. Pasientreiser HF har et overordnet mål om at de skal bidra til løsninger for pasienter og pårørende som skal være gode, likeverdig, brukervennlig og effektive. Pasientreiser følger ikke de overordnede målene. Tjenestene de levere i dag er verken gode, likeverdige, brukervennlige eller effektive for en stor del av pasientene og de pårørende i distriktene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

177 Ressurskrevende brukere i pleie og omsorgstjenesten

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Alle kommuner som yter særlig ressurskrevende helse – og omsorgstjenester til enkeltmottakere kan søke om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til disse tjenestene. Ordningen er avgrenset til brukere under 67 år. Hammerfest Arbeiderparti foreslår å øke toppfinansieringsordningen til å omfatte brukere også etter pensjonsalderen.

Begrunnelse: Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester ble etablert i 2004 for å kompensere kommunene for svært kostnadskrevende enkeltbrukere innen helse-, sosial- og pleie- og omsorgstjenester. Bakgrunnen for ordningen var at kommunene hadde fått ansvar for ulike brukergrupper med kostnadskrevende enkeltbrukere som tidligere ble gitt tilbud på et annet forvaltningsnivå. Det ble vist til HVPU-reformen, nedleggelse av institusjonsplasser i psykiatrien og økte muligheter til avansert medisinsk behandling på laveste nivå i behandlingskjeden. Toppfinansieringsordningen omfatter brukere under 67 år. Da ordningen tredde i kraft viste statistikken at mange av brukerne som omfattes av ordningen døde før de fylte 67 år. I dag ser vi at levealderen for brukere som omfattes av ordningen er økende. I og med at ordningen faller bort ved fylte 67 år, kan dette medføre at

kommunene ikke lenger har mulighet til å gi gode tilbud/følge opp de særlig ressurskrevende brukere på samme måte som tidligere. All erfaring viser at behovet for pleie og omsorg ikke blir mindre ved fylte 67 år, snarere tvert om. Hammerfest Arbeiderparti mener derfor at det er viktig at toppfinansieringsordningen evalueres og økes til å omfatte brukere også etter pensjonsalderen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

184 Tannhelse

Rana Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker en tannhelsereform hvor kostnadene ved behandling vil ha ett egenandels tak på linje med det øvrige helsetilbudet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

186 Bedre behandlingstilbud innenfor rus og psykiatri

Gran Arbeiderparti

Forslag: Gran Arbeiderparti ønsker at behandlingstilbudet til pasienter med rus- og/eller psykiske lidelser styrkes. Behandlingstilbudene innenfor spesialisthelsetjenesten må være tilstrekkelig og spesifikke i forhold til de forskjellige pasientgruppenes behov og lidelser. Kommuneøkonomien må styrkes for å gi pasientgruppen et tilfredsstillende botilbud og ettervern.

Begrunnelse: Behandlingstilbudet til denne pasientgruppen har i stor grad blitt dekket av private behandlingstilbud med avtaler etter anbudsrunder. Noe som er uheldig på mange måter. Arbeiderpartiet må jobbe for at det skapes tilstrekkelig med varierte og adekvate behandlingstilbud for denne gruppen innenfor det offentlige helsevesenet. Det må stilles krav til tverrfaglig fagkompetanse blant de ansatte på behandlingsinstitusjonene. Behandlingsinstitusjonene skal i tillegg til et godt behandlingstilbud også ha krav til aktivitetstilbud for pasientene. Et tilbud som setter pasientene i stand til å kunne leve og bo i egen bolig. De skal også ha en arbeidsrettet tilnærming. Kommunene må settes i stand til å kunne gi denne brukergruppen tilpasset botilbud, ettervern og et dagtilbud som motiverer og gjør dem i stand til på sikt å komme tilbake i det ordinære arbeidsliv.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

199 Politisk styring av sykehusene

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Foretaksmodellen for sykehusene må avskaffes og erstattes med folkevalgt styring.

Begrunnelse: I gjennom mange år med foretaksmodell har administrasjon og antall direktører økt kraftig, på bekostning av behandling av pasienter. Sykehusene har slik fjernet seg mer og mer fra den befolkningen de skal tjene. Med folkevalgt styring og styrka demokratisk forankring kan dette bedres. Finansieringen av sykehusene må følge opp dette ved å også ta hensyn til geografisk område sykehusene skal betjene og ikke bare antall innbyggere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

201 Stopp privatisering av helse og velferd

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Private tilbydere av helse- og velferdstjenester må stoppes.

Begrunnelse: Bruken av private tilbydere av helse-, omsorgs- og velferdstjenester må kraftig reduseres, og avtaler med rene kommersielle aktører som tar stort utbytte fra sin virksomhet må avvikles og erstattes av offentlig virksomhet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

206 Tannhelse som en del av kroppen

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Tannhelsetjenester skal dekkes av folketrygden som andre helseutgifter.

Begrunnelse: Dessverre er det slik at flere velger bort tannbehandling, med økonomi som en begrunnelse: Dette er med å skape helseforskjeller mellom folk som vi ikke kan akseptere. Dagens ordning er i sterk strid med en tankegang om Arbeiderpartiets arbeid for likeverdighet for å forhindre forskjeller mellom folk.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

210 Endring av aldersgrense til 18 år for egenandel 1 og 2

Gjøvik Arbeiderparti

Forslag: Gjøvik Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal jobbe for å heve dagens 16 års grense til 18 år for fritak av egenandel ved bruk av offentlige helsetjenester- egenandel 1 og

egenandelstak 2 for tannhelsehjelp, fysioterapi, opphold ved opptreningsinstitusjoner og behandlingsreiser.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet bør jobbe for å heve aldersgrensa fra 16 til 18 år for fritak av egenandelene for egenandelstak 1 og 2. I følge barneloven har foreldre fostringsplikt for sine barn frem til de er myndige som 18 år. Likevel må foresatte betale egenandeler for legebesøk o.l. etter de har fylt 16 år. Etter regjeringens kutt i bla. pleiepenger, fjerning av fritak for kronikere ved behandling m.m. blir det for mange familier enda mer utfordrende med økte utgifter etter at barna fyller 16. En annen fordyrende faktor som Gjøvik Arbeiderparti har fått tilbakemeldinger på er innføringen av fraværsgrensa på videregående skole. Denne gjør at mange elever må til fastlege for å få legeattest som dokumentert fravær dette bidrar til å øke utgiftene betydelig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

212 Helsehjelp på blå resept. Hjelp til å leve et sunt liv for de som ønsker det.

Gjøvik Arbeiderparti

Forslag: Helsehjelp på blå resept. Hjelp til å leve et sunt liv for de som ønsker det.

Begrunnelse: Helsenorge er gode på medisinering når noen får en diagnose. Men det er ikke noen gode ordninger for forebygging ved å bli henvist til kompetent person før det er for sent for de som trenger hjelp eller de som måtte ønske å få rettledning. Eksempel så kunne den det gjelder inngå avtale om å få hjelp til å forbedre kosthold og mosjon og bli fulgt opp over en avtalt tid mot at opplegget ble fulgt. Dette vil kunne forebygge en feil utvikling og gi den som trenger det kompetanse for å bedre sin egen livssituasjon og samfunnet ville spare klientutgifter på sikt.

Vi skal være glad for at det utvikles gode medikamenter og at legene bare blir dyktigere. Helsenorge er veldig styrt kommersielt av farmasøytbransjen som har en for sterk posisjon for å tjene penger på produktene. Fastlege foreskriver medikamenter når vi er blitt klienter og det er da vi oppsøker legen. Legene gir ikke tidlig tilbud i dag som kunne bedre den enkeltes livskvalitet gjennom opplæring og mestring. Dersom flere kunne lære å mestre betydningen av rett ernæring og mosjon tidligere, ville flere kunne holde seg friskere lenge, få redusert sykefravær og helsebudsjettene ville på sikt bli redusert.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

216 Kvalitetssikring av rusomsorg

Gjøvik Arbeiderparti

Forslag: Gjøvik Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet arbeider for å kvalitetssikre rusomsorgen, slik at det stilles flere konkrete krav til kvaliteten i innholdet i rusbehandlingen. Over tid bør også addiktologer fases ut av norsk rusomsorg, og en faglig forsvarlig behandlingsnorm forankret i best tilgjengelige forskning med mål om varig rusfrihet og rehabilitering inn i meningsfylt deltakelse i samfunnet skal innføres i løpet av tre år.

Begrunnelse: Rusbehandling foregår gjerne på klinikker drevet av private stiftelser og lignende. Det faglige innholdet er høyst variabelt, også kvalitetsmessig. I 2017 avslørte VG hvordan blant annet addiktologer utnytter sin posisjon overfor sårbare grupper i rehabilitering. En bemanningsnorm er ikke nok for å sikre at døgnbehandlingen er forsvarlig, både faglig og på det menneskelige plan. Behandlere må ha mer kompetanse enn egen erfaring og to år med omstridt faglig utdannelse fra Sverige. Behandlingen bør styrkes med psykologer, personell kompetente innen psykiatri og med en faglig forankret norm innen best tilgjengelige forskning i stedet for overtro, synsing og mystikk fra Asia.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

218 Økte bevilgninger til døgnbaserte tjenester til mennesker med sammensatte lidelser innen rus og psykiatri

Etnedal Arbeiderparti

Forslag: Kommunene må settes i stand til å tilby døgnbaserte tjenester til mennesker med sammensatte lidelser innen rus og psykiatri. FACT team skal bli et verktøy i alle kommuner for å bidra til å imøtekomme nasjonale mål. Parallelt må de øvrige kommunale tjenestene bygges opp. Statlige bevilgninger skal automatisk følge med.

Begrunnelse: Psykisk helse i kommunene skal arbeide etter føringene fra «Sammen om mestring» med forebygging, kartlegging/vurdering, behandling og rehabilitering av psykisk syke. Psykisk helse i kommunene skal skreddersy oppfølgingstjenester rundt brukernes behov. For å kunne innfri kravene, kreves det et godt tverrfaglig samarbeid mellom psykisk helse, andre kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten. Fra 1.1. 2019 innføres pakkeforløpene som stiller enda større krav til kommunene om forutsigbarhet og oppfølging innen gitte frister. Brukernes behov er store og sammensatte. Brukere som har behov for tjenester kun på dagtid, brukere som har behov for tjenester m/turnus dag/kveld/helg, brukere som har behov for døgntjeneste 24/7, brukere med perioder med mye rus og dårlig helse, og ungdommer med hele spekteret av alt fra dårlig psykisk helse til moderate og store psykiske lidelser. Alle gruppene er like viktige og må få nødvendig og kompetent oppfølging. Skal kommunene makte å innfri kravene i pakkeforløpene, må økonomiske ressurser følge med. Kommunene kan i dag, i samarbeid med spesialisthelsetjenesten, opprette FACT team som imøtekommer behovet til brukere og kan etter søknad få tilskudd til arbeidet. Kommunene må settes i stand til å tilby døgnbaserte tjenester til mennesker med sammensatte lidelser innen rus og psykiatri. FACT team skal bli et verktøy i alle kommuner for å bidra til å imøtekomme nasjonale mål. Parallelt må de øvrige kommunale tjenestene bygges opp.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

220 Styrking av demensomsorgen

Lesja Arbeiderparti

Forslag: Lesja Arbeiderparti mener at demensomsorgen må styrkes ved at alle kommuner skal ha demenskontakt. Det må iverksettes kompetansehevende tiltak og stillingshjemlene

må være av en slik størrelse at de dekker det behovet som er i kommunene. Kompetansehevende tiltak må finansieres via øremerkede midler.

Begrunnelse: En økende andel av Norges befolkning er eldre mennesker, og i de kommende årene slår eldrebølgen over oss. En naturlig følge av en stadig eldre befolkning er at det er/blir en økende andel mennesker med demenssykdom. Demens skaper en del utfordringer for den det gjelder, samt for familie/pårørende og nære venner. Noen kommuner har opprettet demenskontakter i pleie- og omsorgstjenesten. Demenskontakt er imidlertid ingen lovpålagt oppgave, og stillingshjemler innen demensomsorgen er ofte små og spises ofte opp av de øvrige behovene i pleie- og omsorgstjenesten. Med stadig dårligere kommuneøkonomi er dette oppgaver som blir nedprioritert.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

221 Avvikling av foretaksmodellen for sykehusene

Østre Toten Arbeiderparti

Forslag: Foretaksmodellen avvikles og erstattes av et Regionalisert direktorat eller av Departementet, slik at de underliggende sykehus forvaltes direkte av Staten.

Begrunnelse: Målene for helseforetaksreformen var blant annet å overføre mer beslutningsmyndighet ned til sykehusene og bedre ivaretagelse av sykehusbygg og investeringer. Disse målene er ikke innfridd. I stedet preges sykehusene i dag av mange styringsnivåer, uklare roller og ansvar, sykehusbygg som forfaller og korridorpasienter. De merkantile aspekter har blitt mer synlige enn det helsefaglige. Pasientenes ve og vel synes ikke å være i fokus. Pasientene/mennesket fremstår som tingliggjort og har blitt en medisinsk upersonlig konsument. Ordningene med fritt sykehusvalg som grunnstamme i dagens ordning – påfører pasientene betydelige påkjenninger i form av faglig og økonomisk uforutsigbarhet i sammenheng med akutt-/og øyeblikkelighjelp uavhengig av bosted. Det skapes også forskjeller med hensyn til befolkningens helsetilbud ved at foretakene synes å bedrive «butikk» og ikke «klinikk». For Østre Toten Arbeiderparti er det vesentlig at de kommunale helsetjenester fungerer sømløst og i samhandling med det øvrige helsevesen slik at våre innbyggere også får akutthelsetjenester og oppfølging hvor hen de måtte være i Norge når/om behovet oppstår.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

222 Evaluering av helseforetaksmodellen

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag: Nord-Fron Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal jobbe for en evaluering av helseforetaksmodellen. Hensikten er å utarbeide alternative organisasjonsmodeller eller nødvendige endringer ved dagens organisasjonsmodell, der de nye fylkesregionene får større innflytelse og pasientenes behov står i sentrum.

Begrunnelse: Ulike evalueringer samt erfaring siden innføringa i 2002 har vist at dagens foretaksmodell har store svakheter til å drive spesialisthelsetjenester der pasientens behov skal stå i sentrum. Den gir en svært dyr administrasjon med unødvendig mange ledernivåer, uten folkevalgt styring. Modellen favoriserer de folkerike regionene i landet, der f.eks. fylker som Oppland og Hedmark kommer svært dårlig ut.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

226 Helse i hele landet

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil utrede ulike støtteordninger som skal sikre fagpersonell innen helse i hele landet.

Begrunnelse: Rekruttering helsepersonell
En av de største utfordringene i framtida innen helse- og omsorg handler om å sikre fagpersonell i hele landet. Mange nyutdannede velger i dag de store byene og spesialisthelsetjenesten. Det er en stor utfordring spesielt for kommuner i distrikta. Arbeiderpartiet vil derfor utrede ulike modeller for hvordan kommuner i distrikta kan konkurrere om fagpersonell innen helse. Egne støttemodeller for distriktskommunene kan være et alternativ.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

271 Omsorg for barn og unge

Stange Arbeiderparti

Forslag: Styrking av skolehelsetjenesten

Begrunnelse: Barn og ungdom har i større grad enn tidligere psykiske lidelser. Det er behov for skolepsykolog, helsesøstre og rådgivere i alle skoletrinn og ut videregående skole. For ungdommer som har behov for utredning og et utvidet hjelpebehov bør det være tilgjengelige akutt timer hos BUP. Et offentlig barnevern med supplement fra ideelle organisasjoner med god kompetanse som spiller på lag med foreldre, barn, skole og andre hjelpeinstanser vil bidra til at kvaliteten på tjenesten øker gjennom hjelp og kompetanseoverføring. Skolehelsetjenesten må styrkes slik at de kan fange opp barn som har vanskeligheter gjennom økt kompetanse og samarbeidsrutiner med barnevern eller BUP.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

275 Tannhelse

Stange Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet går inn for at utgifter til tannhelse skal inngå den ordinære egenandelsordningen som gjelder for den øvrige helsesektoren

Begrunnelse: Tennene er en del av kroppen. Gode tenner og god tannhelse er viktig for god ernæring og for den generelle helsemessige sitasjon til folk flest, særlig gjelder dette mange eldre. Utgifter til nødvendig tannpleie er i dag for dyrt for mange

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

292 Reduksjon i kommunal egenandel ved ressurskrevende tjenester

Eidskog Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil redusere siste års økninger i kommunal egenandel ved refusjonene som følge av utgifter til ressurskrevende tjenester

Begrunnelse: Regjeringen Solberg med støttepartiene Venstre og Krf har over flere statsbudsjett gått inn for å øke kommunenes egenandel ved refusjon relatert til utgifter til ressurskrevende brukere. Økningen har vært over forventet pris – og lønnsvekst i kommunesektoren. Dette fører til at kommunene må dekke en større andel av utgiftene og dermed svekker kommuneøkonomien. Som igjen kan føre til reduksjon eller kutt i andre velferdstjenester. Med de følger det har for samfunnsutviklinga. For å sikre tilstrekkelig finansiering av samtlige essensielle velferdstjenester for alle kommuner, er det avgjørende at kommuner med flere ressurskrevende brukere ikke får et svekket ressursgrunnlag.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

309 Finansiering av brukerstyrt personlig assistent (bpa) bør flyttes fra kommunene til staten

Notodden Arbeiderparti

Forslag: Brukerstyrt personlig assistent (BPA) er en lovfestet rettighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne nedsatt funksjonsevne praktisk bistand, hjelpe til med daglig gjøremål, som kle på seg, vaske hus, bistå slik at de kan komme seg til arbeid skole osv. BPA skal bidra til at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha mulighet til å kunne leve et aktivt og selvstendig liv. Med en BPA kan du selv bestemme din egen hverdag på lik linje med funksjonsfriske. BPA er viktig for å sikre grunnleggende menneskerettigheter, likestilling, likeverd og samfunnsdeltakelse.

Begrunnelse: For å sikre likebehandling av ordningen bør og må den være en statlig stønad på lik linje med andre trygdeordninger. Barnetrygd, uførepensjon, alderspensjon, kontantstøtte, grunn – og hjelpestønad osv. I dag er dette kommunenes ansvar, noe som

gjør at det er store forskjeller på hvordan ordningen fungerer, avhengig av den enkelte kommunes økonomi. Dette medfører store forskjeller for mennesker som har behov for BPA. Noen får hjelp av hjemmesykepleien, noen må foreldrene hjelpe, andre får kanskje tildelt en støttekontakt noen timer i uka. Et annet svakt punkt ved dagens ordning, er at små kommuner hvor alle kjenner alle vil det kunne skape misnøye/mistillit ang utmålingen/tildelingen av stønaden. (jf. barnevernet) Dette gir ikke et likeverdig liv jvf. funksjonsfriske.

Bent Høie sier i et rundskriv at han er misfornøyd med kommunenes innsats for å gjøre BPA kjent. Det nytter ikke å gjøre noe kjent hvis en ikke har økonomi til å gjennomføre. Videre sier han at dersom kommunene ikke følger opp vil regjeringen bli nødt til å se på ytterligere tiltak for å sikre brukernes rettigheter. Da bør regjeringen se på finansieringen. Mange av de Statlige stønader er et virkemiddel for å utjevne forskjellen mellom folk, Hvorfor skal personer med nedsatt funksjonshemming ikke få samme statlige rettigheter som andre? Vi vil ha et samfunn for alle, hvor ingen diskrimineres på grunnlag av funksjonsevne.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

311 Egenandel for tannlege

Tinn Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet har som målsetning at det for tannhelsetjenester skal innføres en universell egenandelsordning på lik linje med andre helsetjenester.

Begrunnelse: Tennene er en del av kroppen og bør derfor være en del av det offentlig finansierte helsetilbudet. Tannhelse er noe som angår alle, og vil i stor grad påvirke livskvaliteten til den enkelte. Tannhelse bør derfor gradvis inn i det offentlige helsetilbudet. Tannhelse kan ses på som det siste hullet i velferdsstaten. Tiden er moden for en gradvis implementering av en universell egenandelsordning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

313 Oppdeling av Helse Sør Øst

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Telemark Arbeiderparti mener det er riktig å dele opp helse Sør-Øst i flere deler. Det enkelte helseforetak må få større folkevalgt innflytelse gjennom politisk deltakelse i sykehusstyrene. De lokale sykehusstyrene må bestå. Det må være stedlig ledelse på sykehusene. Styringsmodellen for sykehusene må evalueres og tas opp til ny vurdering for å finne ut om dagens ordning gir de beste løsninger og er så rettferdig som mulig.

Begrunnelse: Helseforetaksmodellen har gitt en del utfordringer for lokaldemokrati og styring. Nedleggelse av mange lokalsykehus er en del av dette, økonomi og muligheter for investeringer er et annet område. Store nedskjæringsprogrammer har blitt iverksatt for å skape rom for investeringer. Dagens enhet er for stor, uoversiktlig og byråkratisk.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

348 Studenthelse

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Ha en forutsigbar statlig tilskuddsordning til studentsamskipnadene, særlig rettet mot psykisk helse Studenthelse bør defineres som et eget begrep, og den bør bygge videre på definisjonen som følger av Studentenes helse- og trivselsundersøkelse Det bør utarbeides en strategi for studenthelse av nasjonale myndigheter At det skal arbeides for at internasjonale studenter også får et godt helsetilbud mens de oppholder seg i Norge Det må arbeides for løsninger som gjør at studenter kan ha to fastleger Redusere egenandelen hos fastlegen for studenter

Begrunnelse: Studenters helse, både psykisk og fysisk, skiller seg veldig fra resten av befolkningen - også andre i samme aldersgruppe. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) fra 2014 viste at studenter er langt mer utsatt for alvorlige psykiske symptomplager. Arbeidet med oppfølging av studenters psykiske helse må derfor styrkes. Som student har man ofte to hjem - et i studiebyen og et på oppvekststedet. For studenter som reiser mye frem og tilbake kan det være vanskelig å bestemme hvor man skal ha fastlegen sin. Studenter bør ha muligheten til å ha en fleksibel fastlegeløsning.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

350 Tannhelse

Telemark Arbeiderparti

Forslag: At diagnosekriteriene i lov om folketrygd utvides Stønad til tannbehandling i flg. lov om sosiale tjenester utvides til å gjelde flere med sårbar økonomi.

Begrunnelse: Telemark Arbeiderparti støtter at alle har lik tilgang til god tannhelse. Forskjeller skal utjevnes dersom dårlig økonomi gir dårlig tannhelse. Telemark Arbeiderparti erkjenner at tennene er en del av kroppen i et helseperspektiv. Dårlig tannhelse påvirker oss både fysisk og psykisk. For at flere skal ha tilgang til god tannhelse vil det bety økte utgifter for staten. Det ble betalt 12,3 milliarder i egenandel for tannhelse i 2015. Om staten skulle dekke alle utgifter over 1000 kroner, vil det medføre offentlige kostnader på kr 11,3 milliarder kroner. Støtte til tannbehandling bør fortsatt være diagnosestyrt slik at forskjønnelse av tenner ikke vil inngå.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

355 En trygg helse for alle

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- Understreke viktigheten av at helse blir et prioritert politikkområde for Arbeiderpartiet i valgene i 2019 og 2021.
- At staten skal øremerke mer økonomiske midler til psykisk helse, og at det innføres et lavterskeltilbud som tilbyr samtaler og oppfølging.
- Sikre et godt svangerskaps- og barselsomsorgstilbud.

- Arbeide for å sikre kvinners rett til helsehjelp gjennom hele livsløpet.
- Gjøre barnevaksinasjonsprogrammet obligatorisk.
- legge til rette for at nyutdannede leger kan etablere seg, og oppnå spesialiststatus i allmennmedisin.
- At kommunene opprettholder et riktig tempo i utlysningen av fastlegehjemler og legger til rette for sametablering og flere gruppepraksiser.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet i Bergen vil understreke viktigheten av at Arbeiderpartiet på alle politiske nivåer legger til rette for styrking av en offentlig drevet helsetjeneste. Den offentlige andelen av helsetjenesten må økes ut fra en målsetning som ivaretar hele befolkningen. Hovedvekt må legges på et bredt folkehelseperspektiv som sikrer et godt og likeverdig tilbud til alle grupper av befolkningen. Partiet må motvirke at kommersielle krefter blir stimulert. Dette bør være sentrale premisser for Arbeiderpartiet, og danne grunnlag for viktige politiske diskusjoner i tiden fremover både nasjonalt og lokalt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

372 Finansiering av Spinraza

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener at:
• Den norske stat skal jobbe politisk for en ordning der legemiddelet Spinraza finansieres for alle typer SMA og for alle aldersgrupper.
• Det kan inngås tverrnasjonalt samarbeid for å kjøpe Spinraza.
• Norske myndigheter må legge press på legemiddelindustrien for å få slutt på uetisk høyt prisede medisiner

Begrunnelse: Legemiddelet Spinraza er en medisin som brukes i behandlingen av spinal muskelatrofi (SMA), en arvelig og nevrologisk muskelsykdom. SMA kjennetegnes ved at de motoriske cellene i ryggmargen ødelegges, og muskelsvinn vil således være et faktum, uten mulighet til å trene opp muskler igjen. Muskelsykdommen kan for de svakeste også være dødelig. Medisinen er den eneste på markedet som har en livsendrende effekt for pasienter med denne sykdommen, da medisinen bedrer livskvalitet ved å både bremse og stoppe sykdomsutviklingen, i tillegg til å kunne gi økt muskelstyrke. Det finnes ikke nøyaktige tall på personer med SMA i Norge i dag, men omtrentlig tall er rundt 80 personer med ulike grader. Med den alvorligste graden, type 1, vil man i utgangspunktet ikke klare å sitte på egenhånd. Mange dør også innen de fyller 2 år. Ved type 2 kan man aldri gå selv, og er avhengig av rullestol resten av livet. Det vil bli behov for økt assistanse, og mange har med tiden behov for assistanse 24 timer i døgnet. Ved type 3 kan man, eller har man kunne, gått i løpet av livet. Mange av disse vil også havne i rullestol. Én dødelig faktor, for flere med ulike grader av muskelsykdommen, er mangel på muskulatur rundt lungene og muskler man bruker for å puste. På den måten vil luftveisinfeksjoner, som alle mennesker får til tider, være livstruende, og i noen tilfeller dødelig. Ved hjelp av Spinraza vil flere kunne oppleve at den progredierende muskelsykdommen stopper opp, og at de ikke blir svakere. Noen vil også kunne oppleve å trene opp igjen noe muskelstyrke. Dette kan for mange bety redusert behov for assistanse, samt et lengre liv. Ved å slippe økte kostnader med økt behov for assistanse, kan også samfunnet slik spare utgifter. For noen vil også denne behandlingen bety at kan være delaktig i arbeidslivet, og slik bidra til samfunnet. Selskapet som utviklet og selger Spinraza er Biogen Inc. Statens pensjonsfond har investert nærmere fem milliarder kroner og utgjør 0,91 prosent eierskap i selskapet. Det er problematisk at Statens pensjonsfond har økonomisk gevinst i at livsviktig medisin blir solgt for uetisk høye summer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

375 Avskaffe abortnemndene

AUF i Hordaland

Forslag: Avskaffe abortnemndene og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18

Begrunnelse: For mange kvinner er abort et krevende valg, med mange etiske problemstillinger knyttet til seg. Arbeiderpartiet mener at kvinners rett til selvbestemt abort er en viktig rettighet som må styrkes. Dagens abortlov slår fast at den gravide er suveren i sin avgjørelse fram til uke 12. Hvis ønsket om abort inntreffer etter uke 12 må den gravide søke til en abortnemnd. For vedtak om innvilgelse fordres enstemmighet. I 2016 behandlet nemndene 654 søknader om abort etter 12. uke, hvorav 569 av disse ble innvilget. Av sakene som gikk videre til den sentrale klagenemnda ble 19 innvilget og 12 avslått. Abortnemndenes overveldende positive vedtak viser at det er etisk og medisinsk forsvarlig å utføre abort til og med uke 18. I Sverige har kvinner rett til selvbestemt abort fram til uke 18. Når vi over en femårsperiode har opplevd at om lag 70 norske kvinner har reist til Sverige og England for å gjennomføre aborter som burde vært gjennomført på deres lokale sykehus, er det grunn til bekymring. Ved en avvikling av abortnemndene ser Arbeiderpartiet fortsatt behov for rådgivning, veiledning og bistand til kvinner og familier som velger å utføre abort, og mener at tilbud om råd og veiledning alltid bør være tilstede for kvinner som velger å ta abort. Det siste kvinner i en sårbar situasjon trenger er mer skam og skyld. Arbeiderpartiet vil derfor avskaffe ordningen med nemndene og sikre selvbestemmelse frem til uke 18.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

407 Barne- og ungdomspsykiatri

Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil etablere flere lett tilgjengelige lavterskeltilbud for ungdom. Vi ønsker at skolehelsetjeneste skal være tilgjengelig hver dag på alle skoler. Samarbeid mellom skolen og barne- og ungdomspsykiatrien må bedres, og helsesøstre skal gis mulighet til å henvise til BUP. Ventetiden for ungdom som trenger hjelp skal være maks 14. dager og raskere saksbehandling.

Begrunnelse: Mange unge sliter med psykiske helseutfordringer og faller utenfor skolen og andre deler av samfunnet. Stadig flere ungdommer blir psykisk sjuke, og selv om både de og deres familier sier fra får de ikke den hjelpen de trenger. Mange opplever manglende mestring på skolen som er ytterligere driver for psykiske vansker. Flere forteller at når de endelig samler nok overskudd og mot til å gå til helsesøster møter de ofte stengte dører. Mylderet av ulike instanser, hjelpetiltak og regelverk blir for enkelte et uoverstigelig hinder mellom dem selv og den hjelpen de trenger. Og som en konsekvensene av dette er også stadig flere unge som blir uføre. Det viktigste tiltaket for å hjelpe unge som sliter er å ha en god skole for alle. Opplæringen må tilpasses og den enkelte og skolen må ha et godt sosialt læringsmiljø. For å møte disse behovene mener Arbeiderpartiet at det er nødvendig med mer tverrfaglighet og flere yrkesgrupper inn i skolene. Alle barneskoler og ungdomsskoler skal ha

spesialpedagoger, det bør være minimum 10% helsesøsterstilling pr 80 elever. Psykisk helse må inn som et viktig tema i skolen. Lærere må snakke om temaet, og elevene må ha noen å snakke med om psykiske plager og stress. Det er behov for flere ansatte slik at saker blir behandlet raskere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

411 Gratis parkering ved sjukehus

Bømlo Arbeiderparti

Forslag: Bømlo Arbeiderparti ønskjer å endre på praksisen med parkeringskostnader for pasientar og pårørande ved norske sjukehus. Dette fordi det rammar på ein usosial måte.

Begrunnelse: Me har ein stolt tradisjon i Noreg for gratis helsetenester. Eit klart brot med dette er parkering for pasientar og pårørande ved sjukehusa våre. For å parkera ved sjukehuset på Stord må ein betala 20 kr. pr. time og det er kun unntaksvis at ein får fri parkering. Dette er særs usosialt og rammar dei som allereie har store kostnader knytt til helseutfordringar ekstra hardt. Bømlo Arbeiderparti vil at alle som er pasientar og pårørande ved norske sjukehus skal kunne parkera gratis.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

416 Stønad til anskaffelse av briller

Modum Arbeiderparti

Forslag: Kjøp av briller likestilles med høreapparater med refusjon fra HELFO.

Begrunnelse: Briller er en nødvendighet for å kunne fungere tilfredsstillende i samfunnet. For mange er dette en vesentlig årlig kostnad som kan føre til sosiale forskjeller. Vi ønsker derfor at anskaffelse av briller likestilles med høreapparat med refusjon fra helfo.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

418 Prostata lekkasje på blå resept

Modum Arbeiderparti

Forslag: Behandling mot prostata lekkasje på blå resept, på samme måte som behandling av urinlekkasje hos kvinner.

Begrunnelse: Dette er en tabubelagt lidelse som gir store problemer for dem det gjelder. Denne lidelsen ligner mye på urinlekkasje hos kvinner og vi mener derfor at den bør gi rett til refusjon på samme måte.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

421 Fri tannlegebehandling

Modum Arbeiderparti

Forslag: Likestille tannlegebehandling med annen medisinsk behandling. Eget egenandelstak.

Begrunnelse: Tannlegebehandling er en stor utgift for mange. Mange unge vegrer seg for å gå til tannlegen på grunn av kostnaden med påfølgende store kostnader senere i livet. Man kunne for eksempel implementere dette ved at man fra et årskull kun satte en lav egenandel, og at man hadde en høy egenandel for de som er eldre. Man kunne også ha en behovsprøving for enkelte grupper i en overgangsperiode for å ha kontroll på kostnadene. Målet må være å få en tilnærmet fri tannlegeordning for alle.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

424 Forbruksvarer for kroniske sykdommer på blå resept

Modum Arbeiderparti

Forslag: Forbruksvarer for urinlekkasje, diabetes og andre kroniske sykdommer skal fortsatt være på blå resept.

Begrunnelse: Dette er en viktig sosial rettighet for de svakeste i samfunnet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

426 Bedre rusomsorg

Modum Arbeiderparti

Forslag: Det skal utarbeides krav til helseforetakene og de private tilbyderne innen behandling av rus og avhengighet med pålegg om å kartlegge hvor vellykket de ulike tilbud om rusbehandling er. På den måten vil det la seg gjøre å evaluere de ulike behandlingstilbudene, spre best praksis mv.

Begrunnelse: I forbindelse med at styret i Vestre Viken helseforetak høsten 2018 besluttet å flytte avdeling for rus og psykiatri (ARP) Tyrifjord fra Modum kommune til Drammen kommune, ble det avdekket at helseforetaket ikke har rutine for å kartlegge resultater av behandling eller tilbakefallsprosent. Det kan ikke aksepteres at helseforetakene mangler fokus på resultat av behandling. Det samme kravet må for øvrig gjelde private tilbydere innen behandling av rus og avhengighet. Slik vi oppfatter helseforetaket er fokuset først og fremst rettet mot økonomi, uten tilstrekkelig oppfølging av resultatene av behandling og tilbakefallsprosent. Resultatet av bruk av offentlige midler bør telle tungt i all behandling av personer med rus og avhengighet - både statlige og private.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

430 Pårørende til psykisk syke

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Pårørende til psykisk syke skal få tilbud om egne samtaler med psykologer ol. ved behov. Om begge parter ønsker det, både de pårørende og den psykisk syke, skal de pårørende få tilbud om å ta del i behandlingen av den rammede i form av blant annet gruppesamtaler med autorisert helsepersonell

Begrunnelse: Pårørende er for de psykisk syke de viktigste støttespillerne. Det kan være svært vanskelig og krevende å stå på sidelinjen, og uansett hvor mye en ønsker å hjelpe er kan det være vanskelig å vite hvordan. I tillegg er det en påkjenning for de pårørende selv, og de kan glemme å ta vare på seg selv. Derfor er det viktig at også de pårørende får riktig oppfølging dersom det er nødvendig. Det er viktig for både den psykisk syke og de pårørende å føle at de er der for hverandre. Men på grunn av manglende kunnskap og kompetanse hos de aller fleste av oss er det ofte vanskelig å vite hva man kan gjøre. Derfor kan det være lurt for den pårørende å ta del i behandlingen til den syke om ønskelig, med helsepersonell tilstede.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

434 Tannhelse må likestilles med annen helse

Trondheim Arbeiderparti

Forslag: Tannhelse må likestilles med annen helse. Behandling hos tannlege må omfattes av tilsvarende refusjonsordninger som de ordninger som gjelder for behandling hos andre leger.

Begrunnelse: God tannhelse er like viktig som generell helse. God tannhelse er avgjørende for god ernæring og er viktig for enkeltpersoners selvfølelse og livskvalitet. Spesielt ser vi at mange eldre sliter med underernæring, og det er et spørsmål om ikke dette i større grad er et resultat av dårlig tannhelse enn kvaliteten på maten de får servert. Mange innbyggere i Norge har i dag ikke råd til å konsultere tannlege. Resultatet er dårlig tannhelse, noe som medfører redusert ernæringskvalitet og dårlig selvbilde. Innbyggere med sterk økonomi har mulighet til å få behandling av sine tenner, enten i Norge eller ved tannlegereiser til utlandet. Uten en sterk personlig økonomi har ikke innbyggere i Norge mulighet til å få behandlet sine tenner. I dag omfattes kun enkelte tannlidelser, som eksempelvis periodontitt og attrisjon, av refusjonsordning. All nødvendig tannbehandling må omfattes av refusjonsordning, tilsvarende refusjonsordning for annen nødvendig medisinsk behandling. Alle innbyggere i Norge må ha mulighet til skikkelig tannbehandling, og dermed god tannhelse.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

437 Forebygging av psykiske helseproblemer

Trondheim Arbeiderparti

Forslag: Det skal være en tilfredsstillende skolehelsetjeneste tilgjengelig på skolen hver dag. Helsesøster skal kunne gi elevene gyldig fravær. Mer forskning på årsakene til kroppspress og hvordan det kan forebygges. All reklame i det offentlige rom og sosiale medier der mennesker er retusjert skal merkes. Vi vil ha en innstramming av loven som gjør markedsføring av pengespill og produkter rettet mot barn ulovlig. Innføre et livsmestringsfag i grunnskolen. Fortsette å øke midler i statsbudsjettet for å bekjempe vold mot barn. Det bør være øremerkede midler til Statens barnehus og oppretting av flere barnehus i ulike deler av landet. Kapasiteten på barnehusene må økes.

Begrunnelse: I dagens samfunn er det flere og flere som sliter med psykisk helse. Flere undersøkelser viser at barn og unge føler at de ikke strekker til i samfunnet. Forskning viser også at hver dag blir mange barn og ungdom utsatt for både psykisk, fysisk og seksuell vold. Oftest foregår denne volden i hjemmet, i barnehagen, på skolen eller på fritidsaktiviteter. Dette er på arena der de skal føle seg tryggest. Når barn blir utsatt for vold kan det få store konsekvenser, og mange barn og ungdom får problemer og skader som varer livet ut. Nå er det enda viktigere enn noen gang før å sørge for at alle som sliter med noen form for psykisk sykdom, lidelse eller problem får den hjelpen og det tilbudet de trenger for å forebygge psykisk sykdom og for å bli friske, avhengig av alvorlighetsgraden på situasjonen deres.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

438 Gi russen gratis vaksine mot hjernehinnebetennelse

Trondheim Arbeiderparti

Forslag: Tilby russen gratis vaksine mot hjernehinnebetennelse på alle skoler.

Begrunnelse: Det er viktig at det ikke er størrelsen på lommeboka som skal bestemme om ungdom skal ha muligheten til å ta vaksine mot hjernehinnebetennelse. Det bør være en selvfølge at dette er et gratis tilbud.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

439 Forebygging av seksuelle overgrep mot barn

Trondheim Arbeiderparti

Forslag: Opprette et lavterskeltilbud for pedofile med formål å forebygge overgrep mot barn. Kunnskap om pedofili skal være en del av utdanningen til helsepersonell.

Begrunnelse: Ifølge en rapport fra Redd Barna som kom ut i september 2017, finnes det, som de skriver «paradoksalt nok» ingen tilbud til personer med seksuelle følelser for barn før de begår overgrep. Det mangler et lavterskelhjelpetilbud som har fagfolk som kan og vil jobbe med denne problematikken. Norge er et av få land i Europa som ikke har en hjelpetelefon for de med seksuell interesse for barn som er redde for å begå overgrep. Det

kan ikke være sånn at det først er når noen har begått og blitt dømt for sedelighetsforbrytelser, at de får hjelp. Dette må på plass slik at de som har behov for det får hjelp og at barn og unge ikke skal bli utsatt for seksuelle overgrep.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

440 Retten til å gi blod

Trondheim Arbeiderparti

Forslag: Ha en gjennomgang av regelverket rundt blodgivning.

Begrunnelse: For alle mennesker er det viktig å føle seg trygge i samfunnet og føle at de er til nytte. I dag ser vi at folk forskjellsbehandles når det gjelder det å kunne bidra som blodgiver. Alder, legning og tidligere handlinger kan sette en stopper for det å bidra med å gi blod. Vi ønsker flere blodgivere og mener derfor at regelverket for hvem som kan vi blod må gjennomgås.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

451 Bred og riktig kompetanse i kommunalt psykisk helsevern

Den Socialdemokratiske Forening

Forslag: Alle kommuner skal ha ansatte med spisskompetanse på psykisk helse, utredning, kartlegging, diagnostisering og behandling. Ved behov for andre eller mer omfattende tilbud enn det kommunen kan tilby, er det viktig at de som trenger psykisk helsehjelp for en rask overgang til annen god behandling. Derfor er det er også viktig at det fins ansatte i kommunene som har myndighet til å henvise videre til riktig instans. Kommunen har et selvstendig kompetansehevings- og kvalitetssikringsansvar innenfor psykisk helsevern.

Begrunnelse: Det er en politisk enighet om mer av ansvaret for å ivareta befolkningens psykiske helse skal ligge hos kommunene, spesielt med tanke på mennesker med lettere og kortere psykiske lidelser. Dersom dette skal gjøres er det avgjørende å sikre bred og riktig kompetanse hos kommunens ansatte. Å ha utrednings- og behandlingskompetanse er avgjørende. For eksempel: Har en person en lett depresjon er det viktig å finne ut av dette (utredning + diagnose) og følge opp med riktig behandlingsopplegg. Selvstendig kompetanse kvalitetssikringsansvar handler om at kommunen må bygge opp nødvendig kompetanse på psykisk helse og ikke kun lene seg på spesialisthelsetjenesten. Å bruke spesialisthelsetjenesten er naturlig i en situasjon der den enda ikke er mange spesialister i kommunen. Samtidig er det viktig å på sikt ha et mål om å dekke opp dette selv. Både for å spare penger, men også for å lette spesialisthelsetjenesten, som skal fokusere på de dårligste pasientene. Ved oppbygningen av kompetanse lokalt kan kommunens ansatte få veiledning mer rettet mot egne brukere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

452 Stopp nedprioriteringen av psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten

Den Socialdemokratiske Forening

Forslag: I dag tilbys for mange pasienter korttidsbehandling i DPS, grunnet knappe ressurser og høyt inntak av nye pasienter. Psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten må ha tilstrekkelig med ressurser til at de kan ha reell langtidsbehandling av pasienter med sammensatt og alvorlig problematikk.

Begrunnelse: Etter henvendelse hos fastlege blir mange mennesker med psykiske utfordringer henvist til spesialisthelsetjenesten, ofte et distriktspsykiatrisk senter (DPS). Gjennomsnittlig behandlingstid på DPS i Norge er 12 konsultasjoner. Dette er inkludert utredning, som ofte tar minst 4 konsultasjoner. Dette skyldes ofte krav til inntak av nye pasienter pga. frister for inntak, som gjør at flere må skrives ut fortere. Dette er ødeleggende for mulighetene til langtidsbehandling ved komplekse lidelser, og gjør at mennesker skrives ut før det som er faglig anbefalt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

461 Innfør aldersgrense på rituell omskjæring for gutter

Ørland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må innføre en aldersgrense på 18 år for rituell omskjæring av gutter.

Begrunnelse: Barn hører til blant samfunnets mest sårbare borgere, da de er avhengige av voksnes omsorg og beskyttelse. Samfunnet har en særlig forpliktelse til å beskytte barns grunnleggende rettigheter inntil de når en alder og modenhet hvor de selv kan overta dette ansvaret. Det bør være grunnleggende at foreldrerettigheter i denne sammenheng ikke settes foran barns rett til kroppslig integritet. Arbeiderpartiet bør derfor innføre en aldersgrense på rituell omskjæring for gutter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

462 Rask psykisk helsehjelp for barn og unge.

Ørland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal styrke kommunenes muligheter til å gi et godt tilbud innen rask psykisk helsehjelp til barn og unge.

Begrunnelse: Mange barn og unge opplever psykiske helseplager. Psykiske helselidelser har blitt folkehelseutfordring nr. 1 blant barn og unge, og ventelistene hos spesialistene er lange. Jo tidligere man får hjelp, jo større er muligheten for å bli frisk. Tidlig innsats nytter, og ofte er det ikke mange timer som skal til. I kommunene er det viktig at faggrupper med f.eks. kommunepsykolog, helsesøster, barnevern, PPT og andre spiller på lag slik at unge får et tilbud som forebygger og gir muligheter for tidlig innsats. Det er viktig at barn og unge får et

tilbud der de bor, og at de slipper å vente så lenge. Nærhet til hjemmet forenkler muligheten for å få rask hjelp og det bør finnes lavterskel-tilbud uten behov henvisning. Arbeiderpartiet vil derfor styrke kommunenes mulighet for å gi rask psykisk helsehjelp ved å øremerke midler til dette.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

465 Likestilling og rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelser

Oslo Arbeiderparti

Forslag: Det foretas en gjennomgang av den totale økonomien for familier med funksjonshemmede barn, slik at det kan iverksettes tiltak med forbedringer for de som blir rammet på en utilsiktet måte.
- Koordinatorer, som kan hjelpe familien i kontakten med det offentlige slik at det offentlig blir en medhjelper og ikke en motstander, må lovfestes.
- Pleiepenger må tilpasses den enkeltes livssituasjon og økonomi.

Begrunnelse: Mange medlemmer i Arbeiderpartiet er bekymret fordi partiet er lite synlig i debatten om likestilling og rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelser. Arenaen er in stor grad overlatt til våre politiske konkurrenter. Nå må vi komme på offensiven.

15 prosent av Norges befolkning har en eller annen form for funksjonshemming. I 2018 er funksjonshemmede mer utsatt enn på lenge. Mange er i ferd med å falle ut av systemet. Ordninger er under press.

Vår politikk på dette området må være forankret i FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) som ble vedtatt av FNs generalforsamling 13. desember 2006. Norge signerte konvensjonen i 2007 og ratifiserte i 2013. Konvensjonen sier blant annet at:
- Funksjonshemmede skal kunne bestemme over eget liv og delta i alle beslutninger som gjelder dem selv.
- Funksjonshemmede skal kunne leve selvstendig og delta fullt ut på alle livets områder.

Noen av de største forskjellene i dagens politikk går mellom ressurssterke og ressurssvake familier. Familier med funksjonshemmede medlemmer er blant de mest utsatte. Mange orker ikke den kampen det faktisk er å søke, få avslag, anke, skriver nye søknader, gå i møter. Mange har barn som er så syke at de må være hjemme for å ta var på barnet. På denne måten oppstår «et nytt klasseskille» med store ulikheter. For å motvirke dette må dagens system gjennomgås.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

472 Medisinstudium ved sykehusene i Haugesund og Stavanger

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Etablere et klinisk medisinstudium ved sykehusene i Haugesund og Stavanger, administrert fra Universitetet i Stavanger.

Begrunnelse: Flere og flere vil i årene som kommer trenge hjelp av helsetjenesten. Arbeiderpartiet vil at vi i fellesskap skal sikre alle likeverdig tilgang basert på medisinsk behov og uavhengig av hvor du bor. For å sikre medisinsk kompetanse i Rogaland må det etableres et klinisk medisinstudie administrert av Universitetet i Stavanger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

479 Tannhelse

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: på sikt skal tannhelse komme inn under egenandelsordningen.

Begrunnelse: God tannhelse reduserer faren for andre sykdommer og lidelser. Munn og tenner bør behandles på lik linje med resten av kroppen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

480 Nasjonal norm for sykepleiernorm og grunnbemanning på sykehjem

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha en nasjonal sykepleiernorm og en nasjonal norm for grunnbemanning på sykehjem.

Begrunnelse: Sikre gode tjenester uavhengig av hvor du bor.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

491 Trygghet for kvinner og barn før og etter fødsel

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Sentralisering og nedbygging av fødetilbudet må stoppe, og bør reverseres. Arbeiderpartiet må være en garantist for at fødeavdelingene på Kongsberg sykehus og Ringerike sykehus ikke skal reduseres eller nedlegges. Arbeiderpartiet støtter Jordmorforeningens krav om revurdering av plasseringen av barselavdelingen ved det nye sykehuset i Drammen for å sikre et bedre og tryggere tilbud.

Begrunnelse: Nasjonale retningslinjer for barselomsorg i Norge legger opp til at sykehusopphold etter fødsel gradvis vil forkortes. Store sykehus som Haukeland og Stavanger vil forkorte liggetiden etter fødsel helt ned til 4-6 timer. Forutsetningen for en slik praksis er at det er god jordmor- og helsesøster-dekning i kommunene. Men i kommunene mangler 600-700 jordmor-årsverk. Kostra-tall fra 2016 viser at det er 370 jordmor-årsverk i kommunene. Halvparten av kommunene står uten jordmortjeneste. Når helseminister Høie sier at det er god jordmor-dekning i Norge, beskriver han et kommune-Norge som ikke finnes. Vi må kreve at det blir tatt individuelle hensyn til hver enkelt kvinne og spedbarn. For rask hjemsendelse fra sykehus fører til re-innleggelser for mange. Spesielt må kvinnene få støtte til å komme i gang med ammingen, mens de er på sykehuset. Nødvendige prøver og undersøkelser må tas på sykehuset før de sendes hjem. Etter hjemkomsten må kvinnene og barnet følges opp av jordmortjenesten. Antall fødsler som skjer under transport har økt betydelig over en tiårsperiode. Dette henger sammen med at det har skjedd en sterk sentralisering av fødetilbudet, og lengre reiseavstand og -tid for de fødende. Kvinner med ikke-planlagte fødsler utenfor institusjon har tre ganger høyere risiko for at barnet dør under fødselen eller i løpet av første døgn etter fødselen. Ifølge Jordmorforeningen, som har samlet inn tall fra Medisinsk Fødselsregister, skjer det årlig ca. 400 ufrivillige transportfødsler i Norge. Det er avstanden til fødestuene som er avgjørende for de fødende, og denne kan derfor ikke forlenges. Ved gjennomføring av dagens planer til det nye sykehuset i Drammen vil barsel- og fødeavdelingen bli svekket her. I planene er det foreslått å legge barselavdelingen og fødeavdelingen i forskjellige etasjer på det nye sykehuset, mens det i dag ligger ved siden av hverandre på Drammen sykehus. Dette har vært viktig for samarbeidet mellom føde- og barselavdelingen, og er særlig viktig i akuttsituasjoner der rask behandling er avgjørende for utfallet. Avstanden mellom fødsels- og barselavdelingen kan forsinke nødvendig medisinsk behandling og god overvåking av pasienten. Den planlagte splittelsen er derfor ikke i tråd med et mor-barn-vennlig sykehus som bør være et viktig kvalitetsmål for det nye sykehuset.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

493 Brukerstyrt personlig assistent

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet mener:
- BPA må flyttes ut av Pasient- og brukerloven, og inn i eget lovverk.
- Personer som har hatt rett på BPA før de fyller 67, skal ikke miste sin rettighet til BPA om ikke tilbudet erstattes av et mer omfattende helse- og omsorgstilbud.
- BPA-ordningen må fullfinansieres fra statlig hold og midlene øremerkes, slik at kommunene har råd til å tilby et fullverdig tilbud.

Begrunnelse: Ordningen med brukerstyrt personlig assistent (BPA) for personer med nedsatt funksjonsevne var ment som et likestillingsverktøy, slik at også de kunne delta i samfunnet i større grad. Rettighetsfestingen i 2015 skulle være et viktig bidrag til likeverd, likestilling og deltakelse i samfunnet. Perspektivet var at BPA er avgjørende for muligheten til yrkesdeltakelse, utdanning og et aktivt og selvstendig liv. Mange innenfor målgruppen til ordningen i dag opplever systemet som tungvint, og kommuner som lite villige til å innvilge tjenesten, da det ofte er omsorgsbehovet som vektlegges. Siden lovfestingen i 2015 har man ikke sett en betydelig lavere økning i antallet innvilgelser av BPA enn det behovet skulle tilsi,

og flere opplever ifølge ULOBA at de får timetallet redusert. Tidligere lå BPA i sosialtjenesteloven. Denne loven åpnet for å se ut over de primære behovene et menneske har for å overleve, og tok høyde for at også funksjonshemmede er sosiale vesener med sosiale behov. I sosialtjenesteloven var BPA nettopp en sosial tjeneste, noe som særlig går frem av rundskrivene til loven. Flyttet over i helse- og omsorgslovgivningen har BPA i stedet blitt en helse- og omsorgstjeneste. Fokus er flyttet fra sosial deltakelse og aktivitet til helse, omsorg og overlevelse. BPA er hjemlet i Pasient- og brukerrettighetsloven, og der er de oppgavene man kan få innvilget som personlig assistanse, eksplisitt omtalt som helse- og omsorgstjenester. Arbeiderpartiet mener det er viktig at ordningen med brukerstyrt personlig assistent sees på som et likestillingstiltak, fremfor et helse- og omsorgstiltak, og at lovgivningen derfor bør løftes ut av lovgivningen om Pasient- og brukerrettighetsloven, slik at det ikke lenger omtales som helse- og omsorgstjenester.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

502 Tilgang på sanitetsprodukter på skolen

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet mener at:
- Grunnskoler og videregående skoler skal ha bind og tamponger tilgjengelig for alle elevene i skoletiden
- Helsedirektoratets anbefaling om bemanningsnorm for helsesøstre skal følges

Begrunnelse: På de offentlige skolene i Norge i dag er det få muligheter for å få tak i bind, tamponger og andre sanitetsprodukter. Spesielt i grunnskolen hvor det er regler om å holde seg på skolens eiendom i skoletiden kan dette gjøre anskaffelse vanskelig. Det skal derfor alltid tilbys bind og tamponger ved alle grunnskoler og videregående skoler, ettersom dette er nødvendige sanitetsprodukter. Det bør primært være helsesøsters oppgave å distribuere dette. Allikevel ser vi at det i dag er manglende helsesøsterdekning ved mange skoler, og for Arbeiderpartiet er det derfor viktig å sørge for at det er tilfredsstillende tilgang på helsesøstertjenesten ved alle skoler. Derfor vil Arbeiderpartiet jobbe at Helsedirektoratets anbefalinger om bemanningsnorm for helsesøstre følges, noe som innebærer en helsesøster i fulltidsstilling per 800 elever, per 550 elever og per 300 elever i henholdsvis videregående skoler, ungdomsskoler og barneskoler. Frem til normen er oppfylt bes skolene selv finne ønsket løsning for distribusjon av nødvendig sanitetsprodukter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

517 Kommunehelsetjenesten

Frosta Arbeiderparti

Forslag: Sykepleiermangel i kommunehelsetjenesten. På landsbasis mangler vi ca. 5900 sykepleiere og ifølge statistikk vil mangelen øke betraktelig i årene som kommer. For nordre Trøndelag er tallene høyere enn landsgjennomsnittet. 1 av 5 sykepleiere velger å forlate yrket i løpet av de 10 første årene. Dette er veldig bekymringsfullt med tanke på en økende demografisk alder. Samhandlingsreformen som trådde i kraft i 2012, har økt belastningen på sykehjem og hjemmesykepleie dramatisk. Det er et stort behov for flere hender, men også et

økende krav til kompetanse. Sykepleierne forsvinner til sykehusene der det er et større og tryggere fagmiljø og i tillegg betales sykepleierne betraktelig bedre ved sykehus etter årets lønnsoppgjør. Dette er ødeleggende for rekrutteringen i kommunehelsetjenesten.

For å bedre rekrutteringen er det viktig at det blir lagt til rette for utdanning på deltid. Dette vil gjøre det enklere for helsefagarbeidere og pleieassistenter å starte et utdanningsløp for å bli sykepleiere. Bemanningssituasjonen i kommunehelsetjenesten må tas på alvor. På bakgrunn av dette ber vi om at dette blir med inn i Arbeiderpartiets partiprogram.
• AP vil arbeide for lik lønn for sykepleiere i KS og Spekter
• AP vil arbeide for flere desentraliserte deltids utdanninger innen sykepleie, for å legge til rette for en kombinasjon av studier og jobb.
• AP vil arbeide mer aktivt for å få flere hender i kommunehelsetjenesten.
• Ap vil arbeide for å rekruttere og beholde god kompetanse i kommunehelsetjenesten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

518 Rett til nødvendig helsehjelp i kommunen der du bor eller der du for tiden oppholder deg.

Frosta Arbeiderparti

Forslag: Belastningen på kommunehelsetjenesten i våre turistkommuner/kommuner med stor andel fritidseiendommer kan bli stor i ferie og høytider. Denne ekstra belastningen kommer i periodene hvor hjemmetjenesten i kommunene er på det mest sårbare. Det sier seg selv at dette er vanskelig å håndtere for pleiere som har for stort arbeidspress fra før av. På grunn av varierende og ofte dårlig kommuneøkonomi er det ikke mulighet til å ansette flere i disse aktuelle periodene. Derfor ønsker vi at Arbeiderpartiet tar inn i sitt partiprogram, følgende:
• AP arbeider for å finne en økonomisk fordelingsnøkkel mellom vertskommune og bosteds kommune. Dette for å sikre at alle får forsvarlig helsehjelp i kommunen de oppholder seg.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

528 Helse

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Ap vil at Arbeiderpartiet skal ha helse som et prioritert politikkområde i de kommende valg. Arbeiderpartiet skal ha høgt fokus på et trygt og godt svangerskaps- og barseltilbud. Innsatsen med informasjon om viktigheten av barnevaksinasjonsarbeidet må styrkes, samt informere om mulige konsekvenser for manglende vaksinasjon. Staten skal øke og øremerke midler til psykisk helsearbeid og legge til rette for lavterskeltilbud med samtale og oppfølging. Kvinners rett til hele livet må prioriteres.

Begrunnelse: En god helse for livet starter ved god svangerskaps- og barselomsorg med god og tett oppfølging av mor og barn på føde og barselavdeling og ved videre oppfølging i helsestasjon ved helsesøster og jordmor. Viktigheten av vaksiner gjennom vaksineprogrammet for barn må løftes ved god informasjon, det er alvorlig at mange velger

vekk livsviktig vaksine som beskytter samfunn i tillegg til enkeltindivid. Den offentlige andelen av helsetjenesten må økes ut fra en målsetting om å ivareta hele befolkningen sine behov for helsetjenester.

Et bredt folkehelseperspektiv som sikrer et godt og likeverdig tilbud til alle grupper av befolkningen er en forutsetning og Arbeiderpartiet må arbeide for å motvirke at kommersielle krefter med tilbud om helsetjenester blir stimulert. Behandlingstilbudet innen psykisk helse trenger styrking. Folkehelseinstituttet anslår at omtrent 70.000 barn og unge trenger behandling, og omtaler dette som et av de store helseproblemene i landet. Styrkingen må være til økt behandling, men også til lavterskeltilbud i form av samtale og oppfølging der en raskt kan komme i dialog med behandler.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

556 Bedre tilgang på lavterskeltilbud for god psykisk helse for ungdom

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Bedre tilgang på lavterskeltilbud for god psykisk helse for ungdom

Begrunnelse: Ungdom, både de som er på skole, under utdanning eller arbeider, opplever et større press enn tidligere, og flere ungdommer sliter psykisk. Opplevde krav til resultater på skole og jobb, kropps- og utseendefokus og tilgjengelighet 24/7 er noen av årsakene. Arbeiderpartiet vil utvikle flere gode lavterskeltilbud som er lett tilgjengelig for unge som sliter.

Forskjellige tiltak kan være:

- Bygge ut lavterskel psykisk helsetilbud i kommunene.
- Integrere psykisk helse bedre i det øvrige folkehelsearbeidet.
- Øke kompetanse på psykisk helse hos fastleger.
- Satse mer på tidlig hjelp innsats og forebygging, øremerkede midler og styrke psykologtjenesten i kommunene.
- Bygge ut robuste førstelinje- og lavterskeltilbud for å komme tidlig inn med hjelp mot angst og depresjon, uten henvisning fra fastlege.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

561 Flere lavterskeltilbud på sosiale medier innen helse og sosialtjenester

Agder Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet bør gå i front for et nasjonalt prosjekt hvor man etablerer tjenester på ulike sosiale plattformer slik man gjorde ved etableringen av alarmtelefonen. Man må utvikle gode retningslinjer for et slikt arbeid, men målet er at tjenester som jobber opp mot barn og unge som politi, psykisk helse og rus, samt barnevern må være tilstedeværende på sosiale medier og tilby direkte kontakt gjennom disse. Staten må ha hånden på rattet ved

utviklingen av disse tjenestene som nasjonale ordninger i en modell lignende alarmtelefonen for barn og unge hvor henvendelser blir tatt videre til rette lokale instanser som kan hjelpe.

Begrunnelse: Utviklingen rundt sosiale medier har eksplodert og de fleste ungdommer er tilstede på en eller flere plattformer. Det er viktig at helse og sosialtjenester er tilgjengelig der ungdommen befinner seg. «Helsesista» er en av de som har tatt i bruk sosiale medier for å nå ungdommer om vanskelige tema. Hun har i overkant av 30 000 følgere som deler sine tanker om utfordringer i hverdagen og «Helsesista» deler informasjon om hjelpeinstanser og gir god kunnskap om ulike vanskelige tema.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

569 Tenner er en del av kroppen

Agder Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil likestille tannhelsetjenesten med andre helsetjenester, og likestille akutte tannhelseproblemer med andre akutte helseproblemer.

Begrunnelse: Tenner er en del av kroppen, men behandles ikke slik. Dette har Arbeiderpartiet vedtatt på flere landsmøter, men det er behov for å gjenta dette vedtaket til det blir realisert.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

580 To legar

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeiderpartiet meiner at alle studentar både i den vidaregåande skulen og på høgskule/universitet skal ha tilgang på to legar, ein primær fastlege på heimstaden og ein sekundær lege på studiestaden. For å kunne gjennomføre dette på best mogleg måte må staten setje i gong ei utgreiing av tiltaket.

Begrunnelse: Studentar som studerer i ein anna kommune har det ofte vanskeleg for å sleppe til på legekontora på studiestaden. Dette er fordi fastlegen er i ein anna kommune eller fylke, og dette gjer prosessen ved å få rask behandling og/eller legeattest vanskeleg. Dette kan kome i vegen for utdanninga til eleven. Tiltaket er til for å gjere det lettast mogleg for studentar å fullføre studieløpet med helsa i god behald.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

593 Norsk farmasøytisk industri

Akershus Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal ta initiativ til å styrke norsk farmasøytisk industri både av hensyn til landets egenforsyning av viktige medisiner, i solidaritet med den tredje verden og høste av egen utdanningspolitikk og finansielle muligheter.

Begrunnelse: På mange områder presses velferdsstaten av den internasjonale farmasøytiske industri i form av svært dyre medisiner, hemmelige prisforhandlinger, sårbar produksjon, svekket forsyningsgrad og manglende vilje til å sette produksjon av f.eks. nyere former antibiotika som kunne beskytte oss mot resistente mikrober, for å nevne noen områder. Det er få andre næringsområder som tar ut så stor fortjeneste, har så stor innflytelse og verdensmakt som den internasjonale farmasøytiske industri.

Norge har hjernetrusten, kapitalen og en stolt farmasøytisk industritradisjon som Arbeiderpartiet bør føre videre gjennom å starte et statlig farmasøytisk selskap blant annet med sikte på øke landets selvforsyningsgrad med medisiner, sikre levering av vanlige medisiner til rimelige priser og bidra til utvikling av nye antibiotika.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

603 Avskaffe abortnemndene

AUF i Troms

Forslag: Arbeiderpartiet i Troms vil:
• Avskaffe abortnemndene og utvide retten til selvbestemt abort til uke 18

Begrunnelse: For mange kvinner er abort et krevende valg, med mange etiske problemstillinger knyttet til seg. Arbeiderpartiet i Troms mener at kvinners rett til selvbestemt abort er en viktig rettighet som må styrkes. Dagens abortlov slår fast at den gravide er suveren i sin avgjørelse fram til uke 12. Hvis ønsket om abort inntreffer etter uke 12 må den gravide søke til en abortnemnd. For vedtak om innvilgelse fordres enstemmighet. I 2016 behandlet nemndene 654 søknader om abort etter 12. uke, hvorav 569 av disse ble innvilget. Av sakene som gikk videre til den sentrale klagenemnda ble 19 innvilget og 12 avslått. Abortnemndenes overveldende positive vedtak viser at det er etisk og medisinsk forsvarlig å utføre abort til og med uke 18. I Sverige har kvinner rett til selvbestemt abort fram til uke 18. Når vi over en femårsperiode har opplevd at om lag 70 norske kvinner har reist til Sverige og England for å gjennomføre aborter som burde vært gjennomført på deres lokale sykehus, er det grunn til bekymring. Ved en avvikling av abortnemndene ser vi fortsatt behov for rådgivning, veiledning og bistand til kvinner og familier som velger å utføre abort, og mener at tilbud om råd og veiledning alltid bør være tilstede for kvinner som velger å ta abort. Det siste kvinner i en sårbar situasjon trenger er mer skam og skyld. Arbeiderpartiet vil derfor avskaffe ordningen med nemndene og sikre selvbestemmelse frem til uke 18.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

619 Tannhelsereform

Troms Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet har i regjering bevilget offentlig støtte til nødvendig tannbehandling for stadig flere grupper. Likevel gjenstår mye for at tannhelsen skal bli likestilt med den øvrige helsetjenesten. Arbeiderpartiet bør nå programfeste en bred satsing for støtte til nødvendig tannbehandling for alle, med konkrete forslag til satsing. Forslaget kan f.eks. utformes med sikte på at alle voksne får støtte til tannbehandling inntil et visst beløp, med en mindre egenandel i bunn. For pasienter med store tannhelseutfordringer bør gjelde en ordning med frikort etter en gitt beløpsgrense. Saken bør utredes med tanke på endelig utforming og bakes inn i budsjettene over en periode.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

639 Helhetlig gjennomgang av akuttberedskapen

Harstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet støtter en helhetlig gjennomgang av de prehospitale tjenestene. Det skal stilles konkrete krav til tjenestenes innhold, slik at man sikres et likeverdig akuttilbud over hele landet.

Begrunnelse: Over hele landet ser vi at det kuttes i akuttberedskapen som følge av at sykehusene over tid har vært underfinansierte. I distriktene ser man følgende av dette i form av svekket beredskap og økt utrygghet for innbyggerne. I et vidstrakt og spredt bebygd land som Norge er akuttberedskap særlig viktig, ikke minst hvis vi mener noe med at folk skal kunne bo der de vil og få likeverdige tjenester. Det koster, men denne kostnaden er viktig for at folk skal kunne bosette seg og leve trygge liv over hele landet. Akuttberedskap og distriktspolitikk henger nært sammen. Vi trenger en helhetlig gjennomgang av de prehospitale tjenestene. Vi må sette minimumskrav til tjenestenes innhold basert på nå- og framtidens behov og kunnskap. Vi må pålegge helseforetakene å følge opp kravene. Ja til trygghet for likeverdige akuttberedskap over hele landet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

8. Innvandring og integrering

107 LHBTI-flyktninger

Homonettverket

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- LHBTI-personer som søker asyl skal om de ønsker det tilbys tilrettelagt mottak der de kan leve fritt for skam, trakassering og overgrep.
- Asylprosessen må legges til rette slik at asylsøkere får nødvendig ro og opplever at de trygt kan gjøre rede for hele asylgrunnlaget, også elementer som i deres hjemland er knyttet til frykt, skam og tabuer, som normbrytende kjønnsidentitet og seksuell orientering.

- Reglene for familiegjenforening må praktiseres slik at diskriminerende lovgivning i flyktningens hjemland ikke blir hinder for familiegjenforening når en er gitt beskyttelse i Norge.

Begrunnelse: LHBTI-personer som søker internasjonal beskyttelse kan være mer utsatte enn andre asylsøkere. De vil ofte også i egen etnisk, religiøs eller annen gruppe, som forventes å gi beskyttelse, utsettes for trakassering, forfølgelse eller andre alvorlige reaksjoner. På hjemstedet og blant de grupper de tilhører, lever blant eller reiser med vil de påføres skam for den de er og risikere trakassering og forfølgelse. De vil derfor ofte i hjemlandet og under flukten til Europa ha et sterkt behov for å skjule hvem de er.

På asylmottak bor man tett, enslige må ofte dele rom, og det er felles bad og toalett. I en slik situasjon er det vanskelig å holde på hemmeligheter, og vanskelig å beskytte seg mot overgrep. Det er selvfølgelig et krav til alle at man skal leve i fred med sine naboer, uten å utsette noen for negative reaksjoner på grunn av deres gruppetilhørighet. Det tar likevel tid før nyankomne asylsøkere kan tilegne seg de verdier og leveregler som forventes av dem i Norge, når dette skiller seg fra det de kjenner fra sitt hjemsted. Det er derfor først og fremst den første tiden, perioden på mottak, at risikoen for slike reaksjoner fra andre asylsøkere og flyktninger er størst.

Europeiske lands grensekontroller fører til at det nå kommer få asylsøkere til Norge. Det blir færre asylmottak, og regjeringen planlegger å sentralisere alt til ett stort mottak på Råde der saker skal hastebehandles. Der blir det enn vanskeligere å leve diskret og privat som LHBTI-person.

LHBTI-personer flykter av og til på grunn av forfølgelse på grunn av sin kjønnsidentitet eller seksuelle orientering. Andre ganger må de flykte av andre grunner eller sammensatte grunner. Selv om LHBTI-personer vet at de er kommet til sitt tilfluktsland er skammen og strategiene for å skjule sin identitet internalisert. Det blir da vanskelig å øyeblikkelig stole på politi. mottaksansatte, saksbehandlere, tolker og andre. Etter mange år med hemmelighold er det vanskelig å snu tvert om og plutselig avsløre farlige og skamfulle hemmeligheter. Når sakene skal behandles på et stort senter, uten privatliv i løpet av få uker, er det stor risiko for at de ikke når det punktet der de kan fortelle hele sin historie og gjøre rede for alle aspektene ved sitt beskyttelsesbehov. LHBTI-personer og andre grupper som påføres skam og hemmelighold for sin identitet og erfaringer må gis tilstrekkelig tid til å føle seg trygge slik at asylintervjuet kan gi et komplett bilde av asylgrunnlaget.

Anerkjente LHBTI-flyktninger som gis oppholdstillatelse kan ha familiemedlemmer i hjemlandet. I enkelte land det kommer flyktninger fra kan man gjennomføre diskret samboerskap. Ingen av de store opprinnelseslandene lar to personer av samme kjønn gifte seg. Det er et vilkår for å få familiegjenforening uten fire års arbeid eller studie i Norge at familien er etablert ved ekteskap eller felles barn før flyktningen forlot hjemlandet. LHBTI-flyktninger vil stort sett aldri kunne tilfredsstille dette kravet, ettersom hjemlandets ekteskapslov ikke omfatter likekjønnede par. Dette er diskriminering på grunn av seksuell orientering.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

118 Hijab i grunnskolen

Bekkelaget Arbeiderpartilag

Forslag: Bekkelaget arbeiderpartilag vil at Arbeiderpartiet
Tar initiativ til å iverksette nasjonale føringer mot bruk av hijab i grunnskolen
Tar initiativ til kvalitativ forsking om bruk og utbredelse av hijab i grunnskolen med fokus på likestilling, integrering og utenforskap. Det er viktig å kartlegge hvilken rolle bruk av hijab på skolejenter har i det norske samfunn i dag.

Begrunnelse: Sosial kontroll av både gutter og jenter er et tema som stadig settes på dagsorden. Hijab på jenter kan være ett av flere virkemidler for å utøve sosial kontroll. Det finnes ikke krav til tildekking med hijab i Islam. Tildekkingen er påtvunget kvinner for at kvinnene skal kle og oppføre seg uten å tiltrekke seg seksuell oppmerksomhet. I et likestillingsperspektiv mener vi det er uheldig at jenter i grunnskolen påtvinges hijab i skoletiden. Selv om grensen mellom frivillighet og tvang kan være flytende og en del jenter velger å bære hijab helt frivillig mener vi det bør unngås i grunnskolen. Klesplagg med sterk symbolvirkning kan virke ekskluderende for den enkelte og skolen er en arena hvor barn og unge bør få lov til å utvikle seg på selvstendig grunnlag og konsentrere seg om skolearbeid og venner.
Vi mener det er behov for nasjonale føringer mot bruk av hijab i grunnskolen

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

145 Økt satsning på integrering

Sagene og Torshov Arbeidersamfunn

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- Sette av flere midler til bedre og raskere språkopplæring
- Hente inn personell i skoler, på legevakter, og i barnehager som er dyktige språkutviklere og tolker
- Støtte aktiviteter som hjelper til å bygge sosiale nettverk på tvers av kulturer og bakgrunn.
- Fremme frivillighet som integreringsverktøy. Den gode jobben som er blitt gjort i Vadsø, i regi av den lokale turnforeningen, er ett av mange eksempler på at en dugnad for integrering fungerer. Det hele handler om fellesskap. Her kan alle bidra.
- Flere tilskudd må på plass for å skape smarte løsninger som bidrar til økt sysselsetting, samt tettere oppfølging av innvandrerfamilier. Økt dialog og samarbeid mellom offentlige og private aktører bør være en del av løsningen.

Begrunnelse: Alle mennesker, uansett bakgrunn, ønsker å bli sett, hørt, akseptert og inkludert. Vellykket integrering skaper mer tillit og et robust samfunn. Derfor bør streng og rettferdig innvandringspolitikk kombineres med økt innsats for integrering. Det handler om å gi mennesker muligheten til å klare seg selv, og til å kunne bidra til noe større. Dette vil på sikt gi store gevinster for både den enkelte og samfunnet som helhet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

195 Nei til et nasjonalt forbud mot heldekkende plagg

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Lillehammer Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet skal jobbe for en aktiv likestillings- og integreringspolitikk og derfor gå imot å forby heldekkende plagg, som vil innebære å straffe dobbelt de som blir tvunget til det, og hindre frihet for de som ønsker det. Vi skal derimot rette fokus mot tiltak som faktisk fremmer likestilling og frihet som bedre norskundervisning, tilrettelegge for utdanning og arbeid, samt bidra til at kvinner kan være økonomisk selvstendig og uavhengige.

Begrunnelse: Lillehammer Arbeiderparti vil jobbe for en aktiv likestillingspolitikk der vi fremmer frihet for den enkelte. Frihet er et grunnleggende element i Arbeiderpartiet, og det innebærer et ansvar for å arbeide for at alle skal få kunne velge sine egne liv, også respekt for upopulære valg. Det er ulike grunner til at kvinner går med heldekkende plagg. Noen kvinner velger dette selv, mens andre blir tvunget til å gå tildekket. For de kvinnene som velger dette selv, mener Lillehammer Arbeiderparti at det grunnleggende sett ikke har noe med likestilling og frihet å gjøre at vi forbyr valget deres ved lov, tvert imot er et forbud et hinder for kvinners mulighet til å ta egne valg.

For de kvinner som blir tvunget til det, skal Arbeiderpartiet fokusere på selve årsaken - kvinneundertrykkelse, og ikke plagget som er symptomet. Vi må bruke den norske likestillingsoppskriften: Gi bedre tilgang til utdanning, norskopplæring og faktisk muliggjøre økonomisk frihet og uavhengighet, gjennom blant annet stryke kvinneorganisasjoner og -senter, og drive holdningsarbeid. Kvinnefrigjøring skjer ikke over natta, det har vi også lært i vår historie.
Det er viktig at vi ikke dobler problemet til kvinner som er utsatt for tvang. Sexkjøpsloven er laget slik at den prostituerte ikke straffes, men den som kjøper blir det. Vi bør gjøre det på samme måte. De som tvinger andre til å gå med uønskede plagg skal straffes, ikke offeret.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

219 Integrering og psykisk helse

Gjøvik Arbeiderparti

Forslag: Gjøvik Arbeiderparti vil at Arbeiderparti løfter frem utfordringer knyttet til psykiske helse blant flyktninger. Det er behov å ha en mer helhetlig politikk når det gjelder behandling av traumer fra et liv i flukt, krig eller frykt for egen familie som befinner seg utenfor Norge. Aktuelle tiltak bør være å tilby flyktninger profesjonell hjelp ved å styrke/forbedre tilbudet i kommuner innenfor dette feltet.

Begrunnelse: Flere tusen flyktninger bel bosatt i Norge i de siste tre årene i små og store kommuner. Særlig de som var bosatt i små kommuner fikk lite oppfølging når det gjelder traumer og bearbeiding av det de har opplevd under krig og flukt. Det er mangel på grunnleggende kartlegging av psykisk helse hos asylsøkere på nasjonalt nivå. Behandling og forebyggende arbeid blir vanskelige å gjennomføre når mottaksapparatet mangler basiskunnskap om psykisk helse blant flyktninger. Det er viktig at flyktningene tidlig etter ankomst blir sett og hørt og at bekymringer blir fanget opp på et så tidlig tidspunkt som mulig. Flere rapporter viser at ubehandlet traumer kan hindre evnen til å lære språk, til tross for et stort antall undervisningstimer. Personer med traumeerfaringer sliter ofte med vonde minner

og indre uro som gjør det vanskelig å følge veiledning, instruksjoner og beskjeder. Effektiv integrering handler om å få mest mulig kunnskap om hva som fremmer og hemmer læring og deltakelse i samfunnet, hvor kunnskap om traumatisering og psykisk helse blant flyktninger er en viktig forutsetning for å lykkes med det.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

259 Innvandringspolitikk

Lyngdal Arbeiderparti

Forslag: Formuleringene i Arbeiderpartiets innvandringspolitikk endres slik at velgerne ser tydelig forskjell på egen og Frp's politikk.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

321 Asylpolitikk

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må nå følge opp vedtaket fra Stortinget i 2015 og ta imot flere kvoteflyktninger.
Flyktninger må integreres over hele landet.
Politikken må bygge på gode verdier i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger.

Begrunnelse: Arbeiderpartiets ideologiske og samfunnsbyggende prosjekt gjennom hele partiets historie viser sterk grad av solidaritet og inkludering.

Når det gjelder partiets flyktning- og asylpolitikk de senere år, mener mange den ikke vært preget av partiets verdier i like stor grad som tidligere. Vi tok imot flyktninger fra Sør-Europa midt på 1950 tallet, da vi var et mye fattigere land under oppbygging etter 2. verdenskrig.

Partiet gjorde imidlertid et vedtak i rett retning på landsmøtet i 2015 som gikk på å ta imot flere kvoteflyktninger. Samme år fremmet Arbeiderpartiet landsmøtets vedtak i Stortinget og fikk flertall. Norge og norske kommuner har god kompetanse på og imot flyktninger.

I løpet av 2017 har det kommet ca. 1/3 av antall snittet for årene fra 2005 – 2014. Ikke på grunn av at det er færre mennesker på flykt, men på grunn av manglende solidarisk fordeling mellom EU og EØS.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

322 Barn og unge fra innvandrerfamilier blir sendt til hjemlandet for å gå på koranskoler

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Vi er kjent med at flere barn og unge fra innvandrerfamilier sendes til hjemlandet for å gå på Koranskole der flere er utsatt for vold og overgrep. Flere er også tatt ut av den offentlige skolen.

Forslag til vedtak:
Arbeiderpartiet bør ta et initiativ for at dette opphører.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

366 En human og rettferdig asylpolitikk og en integreringspolitikk for fremtiden

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- At AP sin stortingsgruppe skal fremme forslag om at Norge de neste fem årene skal ta imot 5000 kvoteflyktninger årlig, i samarbeid med Høykommissæren for flyktninger.
- At Norge skal ta sin del av ansvaret ved å ta imot flere flyktninger.
  Evaluere introduksjonsordningen med siktemål om å gjøre denne bedre, slik at en større andel etter endt introduksjonskurs kommer seg i varig inntektsgivende arbeid
- Styrke Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) slik at det er lettere å få godkjent og bekreftet utdanning i utlandet.
- Styrke frivillig sektor som jobber med integreringsfeltet.
- At Bergen kommune skal ha en aktiv rekrutteringspolitikk for å gjenspeile mangfoldet i Bergen.
- At politikken som Ap sitt migrasjonsutvalg utarbeider skal på en bred høring i partiorganisasjonen
- At asylinstituttet må bestå, med et mål om å utvikle en rettferdig, felles europeisk asylforvaltning som særlig ivaretar enslige mindreårige.

Begrunnelse: Kvoteflyktninger
Det er ca. 65 millioner mennesker på flukt i verden. FNs Høykommissær for flyktninger ber flest mulig land ta imot flere kvoteflyktninger. Antall overføringsflyktninger som er klar for å bli bosatt har de siste årene økt dramatisk. Dette er flyktninger som har meget stort behov for å komme til land som kan gi dem sikkert og varig opphold.

Stortingsflertallet har besluttet at Norge i 2018 skal ta imot 2120 overføringsflyktninger. Arbeiderpartiet i Bergen mener at Norge må følge oppfordringen til FNs Høykommissær for flyktninger, som anmoder Norge å ta imot 5000 kvoteflyktninger i året.

Norsk asylpolitikk
I 2016 og 2017 kom det få flyktninger og asylsøkere til Norge, noe av årsaken til dette er avtalen EU gjorde med Tyrkia om utveksling av asylsøkere. Avtalen går ut på at Hellas kunne sende migranter tilbake til Tyrkia uten å behandle søknaden deres, mot at EU tar imot

kvoteflyktninger som har oppholdt seg i Tyrkia. Antallet flyktninger som kommer til Norge påvirkes av flere forhold, som humanitære katastrofer, krig og konflikter. I tillegg vet vi at hvert enkelt land i Europa sin innvandringspolitikk, og retorikk, har stor påvirkning på hvor mange som kommer. Arbeiderpartiet i Bergen mener at Norge må ta et større humanitært ansvar i flyktningkrisen, og ta imot et større antall flyktninger for å avlaste situasjonen i Sør Europa. EU må ha et bedre system for fordeling av flyktninger slik at alle land tar ansvar.

Integreringspolitikk
Norge skal være et åpent og inkluderende samfunn. Vi skal stille krav og vi skal stille opp. For Arbeiderpartiet er det viktig å ha en god integreringspolitikk som sørger for at de som får opphold og skal bli, kommer i gang med livene sine og blir bidragsytere. Vi ønsker å videreutvikle en god integreringspolitikk, blant annet en styrket og tilpasset norskopplæring. Arbeiderpartiet i Bergen mener også det er viktig å styrke og videreutvikle introduksjonsprogrammet. Bergen skal være en av Norges mest inkluderte byer. Deltakelse er nøkkelen til vellykket integrering derfor er det viktig å blant annet å styrke frivilligheten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

413 En mer human og solidarisk migrasjonspolitikk

Øvre Eiker Arbeiderparti

Forslag: Øvre Eiker Arbeiderparti vil at Norge må ta initiativ overfor EU for å få på plass en ny plan for relokalisering i Europa av flykninger som sitter fast i Hellas og Italia. Arbeiderpartiet bør jobbe for å stoppe overføringene av asylsøkere til Hellas under Dublin- forordningen som ble tatt opp igjen i 2017. Et annet moment som må ses på er at Norge må gjenoppta sin innsats i Middelhavet med redningsoperasjoner i Frontex – samarbeidet. Avslutningsvis foreslås det at Arbeiderpartiet jobber for at Norge må tilbakeføre innstrammingene i retten til familie- gjenforening som ble innført i 2016.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet bør stå i front og kjempe for en mer human og solidarisk migrasjonspolitikk. Det har virket som om Arbeiderpartiet skulle konkurrere med Frp om hvem som er mest streng mot flyktninger. Arbeiderpartipolitikere må aldri uttale seg positivt om eksempelvis flyktningleirene i Tyrkia, eller gi inntrykk av at nå er flyktningproblemet løst for Europa! Det er ingen løsning på problemet at tusenvis holdes tilbake i Tyrkia. Samtidig har ikke strømmen over Middelhavet stoppet opp, men hjelpen til de som flykter over Middelhavet er redusert og begrenset. Det kommer flere kvinner og barn enn før, fordi varslede innstramninger for familiegjenforening gjør at flykningene forsøker å sende dem som kan gi grunnlag for familiegjenforening. Hellas har gått fra å være transittland videre inn i Europa, til å bli provisorisk bosted for titusenvis av flyktninger. Grensekontrollene ut av landet er nå strengere enn noen gang. Samtidig fortsetter tilstrømningen av nye båtflyktninger, noe som fører til en stadig opphopning av flyktninger i offisielle og uoffisielle leirer. Flyktningene lever nå under kummerlige og uverdige forhold på ubestemt tid. Behovet for bistand er stort.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

466 En human og rettferdig flyktningepolitikk og en god og inkluderende integreringspolitikk

AUF i Trøndelag

Forslag: Den største krisen siden andre verdenskrig
Omlag 65 millioner mennesker er på flukt, det største antallet siden 2. verdenskrig. Det skyldes både blodige og langvarige kriger og konflikter, klimaendringer og enorme ulikheter i levestandard. Som et rikt land, med høy levestandard har vi et stort ansvar for å hjelpe de menneskene dette angår. Det er et stort behov for å gi beskyttelse i Norge og andre trygge land, men også for en kraftig opptrapping av hjelp i nærområdene, der storparten av flyktningene befinner seg.

Når Arbeiderpartiet nasjonalt nå skal utforme ny politikk på migrasjonsområdet, er det viktig at denne politikken har en klar forankring i vårt sosialdemokratiske verdigrunnlag, og at den er basert på solidaritet med de som flykter. Vår flyktningpolitikk må være rettferdig og human. Den må forene stabile og langsiktige regler, med en vellykket integrering, og den må basere seg på et internasjonalt samarbeid og regelverk.

Barn på flukt er en spesielt sårbar gruppe, både om de er på flukt sammen med familie, men ikke minst om de er på flukt alene. I saker som omhandler barn skal hensynet til barnets beste veie tungt.

Human asylpolitikk
Arbeiderpartiet vil føre en human asylpolitikk som tar imot de som trenger beskyttelsen mest. Arbeiderpartiet vil ta imot de som kan integreres i det norske samfunnet men også de ressurssvake. Norge skal ta imot flyktninger som er handikappet og legge til rette for at også de blir godt integrert i samfunnet.

FNs Høykommissær for flyktninger ber flest mulig land ta imot flere kvoteflyktninger. Antall overføringsflyktninger som er klar for å bli bosatt har de siste årene økt dramatisk. Dette er flyktninger som har meget stort behov for å komme til land som kan gi dem sikkert og varig opphold. Stortingsflertallet har besluttet at Norge i 2018 skal ta imot 2120 overføringsflyktninger.

Arbeiderpartiet mener at Norge må følge oppfordringen til FNs Høykommissær for flyktninger, som anmoder Norge å ta imot 5000 kvoteflyktninger i året.

Arbeiderpartiet vil:

- At Arbeiderpartiet må basere sin asylpolitikk på rettferdighet, solidaritet og inkludering.
- At UNCHRs anbefalinger om hvilke flyktninger landene skal ta imot følges, og at mottakerland ikke kan sette krav til utdanning, arbeidserfaring og lignende.
- Øke antall kvoteflyktninger i samsvar med FNs retningslinjer
- At Arbeiderpartiet må avvise endringer i utlendingsloven som fratar mennesker på flukt retten til å søke asyl i Norge.
- At AP sin stortingsgruppe skal fremme forslag om at Norge de neste fem årene skal ta imot 7000 kvoteflyktninger årlig, i samarbeid med Høykommissæren for flyktninger.
- Jobbe for en felles europeisk flyktningkvote hvor alle land tar et større ansvar

Returnering
Flyktningekrisen i 2016 førte til en rekke innstramminger i norsk politikk på dette området. En

innstramming som har fått store konsekvenser er fjerning av det såkalte rimelighetsvilkåret. En konsekvens av dette er at bruken av midlertidig opphold har økt drastisk. Dette er uheldig både for dem det gjelder, og for samfunnet. UDI kan i dag sende tilbake flyktninger til andre deler av sitt opprinnelsesland fordi UDI mener det kun er den delen av landet flyktningen kommer fra som er utrygg. Dette er Arbeiderpartiet imot. Arbeiderpartiet forventer at det iverksettes tiltak som reduserer bruken av midlertidighet til et absolutt minimum, og at rimelighetsvilkåret i vurderingen av oppholdssøknader gjeninnføres.

Norge har for tiden på en lav pågang av flyktninger til tross for de massive flyktningstrømmene, fordi landene rundt Norge har stengt grensene sine. Derfor er det spesielt viktig at Norge tar initiativ for en ny internasjonal flyktningavtale.

Arbeiderpartiet vil:

- Dublinsamarbeidet fungerer ikke optimalt i dag, og det er behov for å ta initiativ til en ny europeisk/internasjonal avtale om grensesamarbeid og returpolicy
- Returavtaler skal bare inngås med legitime regimer. UNHCRs anbefalinger skal tilleggs vekt og mottakerlandet må gi tilfredsstillende forsikringer om en forsvarlig situasjon for de som skal returneres
- Stans interne returer til utrygge land

Gjeninnføring av rimelighetsvilkåret
Den 01.10.2016 vedtok Stortinget å fjerne «rimelighetsvilkåret» ved behandling av asylsaker, dette til tross for at samtlige flyktningrettseksperter mener at det er en folkerettslig forpliktelse å vurdere rimelighet i disse tilfellene, og selv om alle andre europeiske land har et slikt krav.

Rimelighetsvilkåret ligger der fordi det skal sikre oss mot å sende folk tilbake til en situasjon der de, som følge av returen blir utsatt for nedverdigende og umenneskelig behandling. Det å ikke kunne livnære seg ved arbeid, ikke ha matsikkerhet og å mangle alt nettverk øker risikoen for å havne i en slik situasjon.

Bakgrunnen for å fjerne rimelighetsvilkåret var å kunne senke kravene for når flyktninger kan få avslag på asylsøknaden og i stedet henvises til en annen og tryggere del av hjemlandet. I følge folkeretten må området personene henvises til være trygt og tilgjengelig, og det må være rimelig å sende dem dit. Alle vestlige land opererer med rimelighetsvilkår, og EUs statsdirektiv inneholder et rimelighetskriterium.

Norge var fra før et av de strengeste landene i Europa når det gjelder asylpolitikk. Det er avgjørende at Stortinget gjeninnfører rimelighetsvilkåret ved internfluktvurderingen. Fjerning av rimelighetsvilkåret er i strid med Flyktningkonvensjonen, som Norge er bundet av. Å henvise barn til internflukt når det er urimelig, er dermed i strid med Norges folkerettslige forpliktelser.

Det er fjerningen av rimelighetsvilkåret som særlig har bidratt til økningen i bruken av midlertidig opphold. Barn som tidligere fikk beskyttelse, får nå kun opphold til fylte 18 år. Gjeninnføring av rimelighetsvilkåret vil sikre en reell nedgang i antall barn som gis opphold kun til fylte 18 år.
Arbeiderpartiet skal stå for en rettferdig og human asylpolitikk, og vise solidaritet med de svakeste. Vi skal alltid være sikre på at vi er på rett side av folkerettsbrudd. Rimelighetsvilkåret hjelper oss til å holde oss på rett side.

Enslige mindreårige asylsøkere
Ingen rammes så hardt av krig og katastrofe som barna. Barna er i en spesielt sårbar situasjon, en tapt barndom kan aldri tas igjen. Derfor må også barna ha et spesielt vern. Muligheten for familieliv er viktig for livssituasjonen for enkeltpersoner, men det er ikke minst

viktig for å sikre god integrering. Regler som gjør familiegjenforening vanskeligere vil være en psykisk påkjenning for mange familier, og det vil kunne sende flere kvinner og barn ut på farlige fluktruter.

Dette er ikke en ønsket utvikling. Enslige mindreårige asylsøkere kommer til Norge med et håp om en ny og bedre framtid. Mange må sette livet sitt på vent for å få svar på asylsøknaden og mesteparten av deres barndom blir tilbring på et mottak. Derfor må saksbehandlingen til enslige mindreårige asylsøkere prioriteres, slik at de slipper å tilbringe store deler av barndommen og ungdomstiden på et mottak.

For å forsikre at omsorgssituasjon til de enslige mindreårige asylsøkere blir opprettholdt er en overføring til barnevernet nødvendig. Fra norske asylmottak forsvinner det i gjennomsnitt et barn i uken som aldri blir funnet igjen, et viktig tiltak for å forhindre dette er å overføre ansvaret til barnevernet.

Arbeiderpartiet vil:

- At barnevernet, gjennom barnevernlovens kapittel 5A, skal få direkte omsorgsansvar for alle enslige asylsøkende barn som kommer til Norge, også de mellom 15 og 18 år
- At enslige mindreårige asylsøkere kun skal sendes tilbake til opprinnelseslandet dersom det er sikret at omsorgspersoner kan ta vare på dem, og at deres menneskerettigheter blir ivaretatt
- At mindreårige asylbarn sine søknader prioriteres, og skal vurderes innen 3 måneder
- Man må beholde bestemmelsen i utlendingsloven om at man i vurderingen av beskyttelsesbehov, skal ta spesielt hensyn til om søkeren er barn.
- Avvise regjeringens 24-års aldersgrense for familiegjenforening i Norge
- At Arbeiderpartiet ikke skal gå inn for regjeringas forslag om strengere vilkår for familiegjenforening, og si nei til at disse også innføres for flyktninger

Oktoberbarna

Arbeiderpartiet ber om at Stortingets flertallsvedtak om Oktoberbarna fra høsten 2017 blir fulgt opp på en måte som gir dem reell mulighet til å få sakene sine behandla. Regjeringas oppfølging av vedtaket har ført til at om lag 35 unge asylsøkere ikke får en ny gjennomgang av saken sin etter at de har fått sin rettslige status forverra fordi de klaget på sitt opprinnelige vedtak.

Vår bekymring med regjeringas oppfølging er at det er det sist mottatte vedtaket – enten dette er UDI eller UNE – som avgjør om den unge får ny vurdering. Et av kriteriene for å få saken behandlet på nytt er at barna og ungdommene er vist til en annen del av hjemlandet enn der de opprinnelig kom fra (internflukt) fordi de er utsatt for fare på hjemstedet. I en del saker har UDI henvist til internflukt, mens UNE mener den unge kan returnere til hjemstedet. UNE har i disse sakene vurdert andre forhold enn UDI uten at de det gjelder har fått mulighet til å uttale seg om de nye vurderingene. Det er urimelig at denne gruppa barn og unge ekskluderes fra ny behandling. De ville vært inkludert dersom de ikke hadde påklaget det negative vedtaket fra UDI, eller dersom UNE enda ikke hadde fattet vedtak i saken. Derfor mener Arbeiderpartiet at disse unge asylsøkerne må få sakene sine prøvd på nytt.

Arbeiderpartiet mener at:

- Oktoberbarna må gis mulighet til å få sakene sine behandlet på nytt, i tråd med intensjonen og meningen bak Stortingets flertallsvedtak av 14.11.17
- Vedtaket om ny gjennomgang må omfatte de om lag 35 som har fått sin rettslige status forverret etter å ha klaget på sitt opprinnelige vedtak

- Arbeiderpartiets stortingsgruppe må sørge for at regjeringas innskrenket tolkning av flertallsvedtaket blir avvist.

Bosetting
Store forskjeller i årlig bosettingsbehov påvirker behovet for tjenester i kommunene. Den globale situasjonen tilsier at tilstrømningen av flyktninger ikke vil stoppe opp permanent. Antallet nye asylsøkere er nå svært lavt, men dette kan raskt endres. Det er derfor viktig å ivareta ressurser, kompetanse og vilje som en beredskap til en ny innsats ved økt behov. Arbeiderpartiet vil ha helhetlig god bosetting i norske kommuner der rask og høy bosetting og samfunnsøkonomisk fornuftige løsninger blir førende.

Mottak
Driften av asylmottak er for mange av de aller svakeste flyktningene en sentral del av hverdagen og tilværelsen i påvente av svar om asylstatus og bostedskommune. Mange av de private norske mottakene driftes på et minimumsnivå som en bevisst strategi for at private eiere skal kunne gå med overskudd og ta utbytte i millionklassen. Det er klart at Norge trenger en «buffer» med mottaksplasser når behovet viser seg, i forlengelse av det kommuner og underliggende statlige direktorat har til disposisjon. Likevel er det av betydning å fremheve at en avvikling av mulighet for utbytte vil kunne dekkes av frivillige organisasjoner som gjennomfører asyldriften på en mer fordelaktig måte, enn slik vi har sett få asylbaroner berike seg de siste årene, med skattebetalernes midler.

Arbeiderpartiet mener derfor:
- At muligheten for å ta ut utbytte fra driften av asylmottak avvikles på lik linje som ved utbytte ved privatskoler (friskoleloven).

Arbeid
For å sikre en god integrering, er det også viktig å tilrettelegge for et arbeidsmarked som vektlegger sysselsetting av innvandrere og asylsøkere, og ser verdien av å ha en kulturell mangfoldig bemanning. Arbeiderpartiet mener derfor det er viktig at innvandrere og asylsøkere tidlig blir kjent med norsk arbeidsmarked, noe som vil bidra til å utvide deres nettverk- og slik bidra til en god integrering. Samtidig er det viktig for Arbeiderpartiet at denne sysselsettingen ikke blir en gratis arbeidskraft, og slik en utnyttelse av arbeidsmotiverte mennesker.

Arbeiderpartiet vil:
- At det må opprettes samarbeid mellom NAV, næringslivet og asylmottakene for å hjelpe til med å formidle studiemuligheter, arbeidstrening eller jobbsøking
- Kjempe for at minoritetskvinner med innvandrerbakgrunn sikres selvstendige rettigheter og økonomisk frihet
- Innføre midlertidig arbeidstillatelse for asylsøkere. Asylsøker skal kunne søke arbeidstillatelse så raskt søknaden er registrert, også før asylintervju. Dette forutsatt at søkeren har identifikasjonsbevis.
- Der det er kvalifiserte søkere med flerkulturell bakgrunn som søker en stilling, skal disse minimum innkalles til et intervju
- Evaluere introduksjonsordningen med siktemål om å gjøre denne bedre, slik at en større andel etter endt introduksjonskurs kommer seg i varig inntektsgivende arbeid
- Styrke Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) slik at det er lettere å få godkjent og bekreftet utdanning i utlandet.
- Styrke frivillig sektor som jobber med integreringsfeltet.

Barn og skole

Arbeiderpartiet ønsker en integrering som sikrer at innvandrere og asylsøkere står godt rustet til en aktiv deltakelse i samfunnet. Dette må starte tidlig, og en inkluderende norsk- og samfunnsfaglig opplæring er her viktig. Å legge til rette for en kulturutveksling som skjer i en tidlig fase, vil ha en forebyggende effekt på rasisme og fremmedfiendtlige holdninger. Det essensielt at alle har friheten til å være seg selv og utøve sin religion fritt. Fordi man forbyr niqab, burka og hijab utestenges og ekskluderes muslimske jenter fra å delta i skolen. Et forslag som virkelig ønsker å styrke kvinners posisjon i samfunnet kan aldri gå på° bekostning av kvinners valgfrihet. Lemlesting av guttebarn er en unødvendig handling som skjer uten noen logisk medisinsk sammenheng og denne praksisen skal derfor ikke tillates i Norge. Derfor skal Arbeiderpartiet gå inn for et forbud vedrørende omskjæring av guttebarn på° lik linje med jentebarn. Ungdom som har fått endelig avslag på asylsøknaden sin har i dag ingen garanti for at de kan få gå på skolen fram til de venter på utsendelse. Dette er hjemlet i Opplæringslovas § 3-1 Rett til vidaregåande opplæring for ungdom. Det er fylkeskommunene selv som avgjør om disse ungdommene får skoleplass i påvente av utsendelse, og praksisen er svært ulik fra fylke til fylke. Arbeiderpartiet støtter Elevorganisasjonene og AUF som tar til orde for en lovendring som kan garantere denne gruppen ungdom skoleplass frem til utsendelse.

Arbeiderpartiet vil:

- At alle barn skal ha rett til gratis kjernetid i barnehage, hvis de har familiemedlemmer som oppfyller §28, §34, §35, §38 og §53 fra utlendingsloven
- Begrense bruken av innføringsklasser. Sikre at alle integreres så raskt som mulig i ordinær undervisning ved å legge til rette for nivåtilpasset undervisning
- Fjerne skolenes mulighet til å forby religiøse plagg som dekker ansiktet og opprettholde folks rettighet til å kle seg som man vil.
- Forby omskjæring av guttebarn, med unntak av ved medisinske årsaker
- Tilgang til videregående utdanning og barnehage for avviste asylsøkere må lovfestes, slik at de kan fortsette sin skolegang og opprettholde sin plass i barnehage fra vedtak om utsendelse til at de faktisk blir utsendt blir iverksatt

Ekstremisme

Vår bevegelse er en bevegelse med sterke historiske røtter, og en av de røde trådene man kan gjenkjenne vårt parti og vårt ungdomsparti er vår evige kamp mot ekstremisme. Fra unge AUFere på 1930-tallet mistet livet i kamp mot Francos fascisme, til AUF og Arbeiderpartimedlemmer ble fengslet og henrettet under tysk okkupasjon i årene 1940-45, og ikke minst til 69 av våre, åtte av dem trøndere, mistet livet på Utøya 22. juli 2011 har vi blitt minnet på viktigheten av arbeidet mot voldelige anti-demokratiske ideologier. Vårt arbeid for en fredelig verden fri fra undertrykkelse, forfølgelse og krig vil fortsette så lenge vår bevegelse lever, og dette skal alltid være en bærebjelke i vårt politiske arbeid.

Forebygging av rasisme og diskriminering

Arbeiderpartiet ser med stor bekymring på den økende oppslutningen hos høyreekstreme organisasjoner, og de økende tendensene til rasistiske og fremmedfiendtlige holdninger i samfunnet. Vi ser på fremveksten av fascistiske miljøer lokalt og internasjonalt som urovekkende, og er bekymret over for hvilken retning verdenssamfunnet beveger seg i. Arbeiderpartiet er kompromissløse i vår motstand mot fascisme og høyreekstremisme, og skal derfor være en aksjonistisk organisasjon som skal være tydelige i kampen mot disse politiske strømningene.

Den beste og mest preventive jobben innenfor toleransearbeid gjøres i grunnskolen. Helt siden like etter andre verdenskrig har norske skolebarn reist til tidligere konsentrasjonsleirer for å bevitne stedene der flere millioner mennesker ble myrdet. Disse dannelsesreisene har satt dype spor i mange sjeler, og høyst sannsynlig bidratt til å gjøre det norske samfunnet så

åpent, tolerant og integrert som det er i dag. Dessverre er det færre og færre skoler som tilbyr slike toleransereiser. I stor grad handler dette om dårlig kommuneøkonomi.

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for at miljøer og organisasjoner med tydelig diskriminerende profil ikke mottar pengestøtte fra det offentlige. Øke den offentlige pengestøtten til organisasjoner som jobber for anti-rasisme og inkludering
- Styrke arbeidet mot fordommer i den norske skolen og større fokus på arbeidet mot muslimhat, antisemittisme og normalisering av rasistiske ytringer
- Sørge for at terrorangrepet 22. juli og høyreekstremisme som politisk strømning blir viet en betydelig andel i pensum i samfunnsfagene i grunnskolen og videregående
- Demokrati- og organisasjonsopplæringa i skolen må styrkes
- At det opprettes et fond hvor skoleklasser kan søke eller tildeles midler for å lære om
- høyreekstremisme, radikalisering og 22. juli gjennom foredrag, kurs og besøk på Utøya, norske fangeleirer fra andre verdenskrig, som Falstad, og-/eller nazistiske utryddelsesleirer i Europa

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

482 Solidarisk, raus og rettferdig innvandrings - og integreringspolitikk

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha en solidarisk, raus og rettferdig innvandrings - og integreringspolitikk basert på våre kjerneverdier; frihet, likhet og solidaritet.

Begrunnelse: Norge har et ansvar for å hjelpe mennesker som flukter fra krig og forfølgelse. Vi skal ha et åpent og inkluderende samfunn.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

483 Ta mot flere kvoteflyktninger

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Ta imot flere kvoteflyktninger til Norge som skal bosettes over hele landet. Det årlige antallet må tilpasses, slik at det bidrar til forutsigbarhet, og at en kan opprettholde nødvendig kompetanse og arbeidsplasser knyttet til mottak og integreringsarbeid.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

509 En rettferdig migrasjonspolitikk

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Norge skal gå i front for en rettferdig asylpolitikk. Det betyr kontroll ved grensene, og en mer rettferdig og bærekraftig asylpolitikk. En politikk som sikrer at menneskesmuglere forsvinner, og en styrt politikk som forplikter til den mest rettferdige måten å ta imot flyktninger på som er kvoteflyktninger. Barnefamilier skal prioriteres.
- Jobbe for et bedre og omforent europeisk asylsamarbeid.
- Det må sikres en god balanse mellom innvandring og integrering i Norge slik at vi klarer å håndtere integrering, og hindre fremvekst av parallellsamfunn.
- Hensynet til barnets beste skal vektlegges i asylsaker, og Norge bør gjennom et kvotesystem kunne prioritere unge og barnefamilier.
- Det må sikre raskere saksbehandling, og bedre returavtaler.
- Migrasjonspolitikken må ses i sammenhengen med en helhetlig politikk der man klarer å stille opp for de land og samfunn som kollapser som følge av massiv økning i flyktningeleirer, og der flere generasjoner går tapt uten at verdenssamfunnet kan stille opp.
- Det er avgjørende at bistand brukes aktivt for å hindre at mennesker drives på inhumane reiser, og på flukt på grunn av krig og forfølgelse.
- Introduksjonsprogrammet må reformeres slik at den klarer å kartlegge, styrke språkpraksis, skreddersys den enkeltes muligheter og egne fagløp som er tilpasset lokalt arbeidsliv og som gir mulighet for arbeid.
- Frivillige organisasjoner skal kunne delta i dugnaden for å sikre språkpraksis, og det skal åpnes opp for tilskudd for deres bidrag.
- Det etableres egen ung-intro som sikrer at unge flyktninger får nettverk i den enkelte lokalsamfunn og særskilt oppfølging.
- Det skal gjennomføres veiledningsavtaler om de sentrale norske verdier frihet, demokrati og likestilling for nyankomne flyktninger. Dette skal gjennomføres straks de kommer til kommuner.
- Små kommuner skal fortsatt kunne ta del i bosetting. Små kommuner vil kunne bidra bedre med integrering enn storbyer som har høy andel innvandrere
- Det skal settes større krav om språkpraksis, tilpassing til arbeidsliv og boområder dersom kommuner vil bosette flyktninger.
- Det skal stille tydelige integrerings og likestillingskrav til trossamfunn. De skal ta aktiv del i kampen mot sosial kontroll.
- Det må iverksettes tydeligere tiltak for å sikre at barn ikke sendes til foreldrenes opprinnelsesland og dermed går glipp av fellesskolens betydning.
- Raskere godkjenning av utdanning fra hjemlandet gjennom bedre kartlegging av utdannelse og erfaring. Samt tilbud om evt videreutdanning for å få godkjent utdanningen i Norge.

Begrunnelse: Migrasjon er en av vår tids største utfordringer. Noen forlater landet frivillig for å søke etter bedre muligheter i utlandet, andre drives på flukt på grunn av krig og forfølgelse. Det er nødvendig å utvikle en helhetlig politikk som ser flyktningkriser, migrasjon og integrering i sammenheng. Vi må stadig komme med nye svar på nye utfordringer. Asylpolitikken vår er streng, rettferdig og human. Arbeiderpartiets politikk bygger på solidaritet, og vårt ansvar til å hjelpe sårbare mennesker i verden. Vi skal ta våre internasjonale forpliktelser på alvor. Vi skal ta innvandring og integreringspolitikken som en del av vår sosialdemokratiske verdikamp. En mer rettferdig og bærekraftig asylpolitikk. Migrasjonskrisen i 2015 førte til den største flyktningkatastrofen Europa har opplevd siden 2. verdenskrig. Den har medført omfattende menneskesmugling, og mange drukner på reisen.

Dette er inhumant. Verdens dødeligste overgang er i Europa, der 33 000 mennesker har druknet siden 2000 tallet. Det er også en urettferdig at de ressurssterke kan kjøpe seg reise over mens barnefamilier som ikke har mulighet blir igjen i flyktningeleirer i mange år. Europa må etablere lovlige måter å søke asyl på, som fjerner grunnlaget for menneskesmugling og hindrer at bare de mest ressurssterke får anledning til å søke asyl.
I dag finnes det 22 millioner registrerte flyktninger i verden, 85 % av dem befinner seg i nabolandene til konfliktene. Mange samfunn kollapser fordi verdenssamfunnet ikke kan stille opp. Flere land i Europa og verden tar ikke imot kvoteflyktninger. Derfor trenger vi internasjonale avtaler som sikrer at flere land tar sitt ansvar.

Balanse mellom innvandring og integrering. Menneskene vi tar imot må få gode muligheter til å lykkes. Det handler blant annet om bolig, om språkopplæring, om utdanning og arbeid. Som det heter i Arbeiderpartiet sitt program: «Erfaring viser at viljen til god integrering kan være nært koplet til opplevelsen av at det er kontroll med innvandringen og kontroll ved grensene.»
Erfaringer fra andre land viser at rask innvandring og treg integrering fører til store sosiale problemer. Vi må ha en politikk som sørger for at innvandring blir en berikelse og ikke et problem for Norge. Bor du i Norge, må du bli en del av Norge. Norge er et samfunn med et sett med verdier og regler som gjør Norge til et av verdens frieste samfunn. Det dreier seg om likestilling, solidaritet, frihet og demokrati. Da er det ikke rart at mange ønsker å bo i Norge. Men økte mangfold kan også bety økte verdiforskjeller. Derfor må vi håndtere de konfliktene som oppstår. Først og fremst for å hindre segregering og for å beskytte den enkeltes frihet. Samtidig må vi ha en integreringspolitikk som stiller krav, men også stiller opp. Gjør din plikt, krev din rett. Vi trenger en ny integreringspolitikk som sikrer bedre språkopplæring og muligheten til å komme seg videre med utdanning og inn i arbeidslivet. Det er helt avgjørende for at den enkelte familie skal kunne lykkes selv, men også for at Norge skal lykkes i fremtiden som et sterkt velferdssamfunn. Arbeiderpartiet vil ta et tydelig oppgjør mot all form for ekstremisme og hat. Vi skal bygge et samfunn som står sammen i sterke felleskap.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

540 En human innvandrings- og integreringspolitikk

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Norge må følge opp FN sine anbefalinger og ta imot minimum 5000 kvoteflyktninger årlig, samtidig må det opprettes et internasjonalt flyktningefond for å øke innsatsen for flyktninger i nærområdene.

Avtalen mellom EU og Tyrkia må reforhandles og forbedres slik at flere land kan ta ansvar.

Introduksjonsprogrammet må evalueres og forbedres med mål om å øke andelen som kommer ut i varig arbeid. Arbeiderpartiet skal ha en tydelig stemme i debatten, mot retorikken som FrP fører.

Begrunnelse: Hordaland Arbeiderparti mener det er behov for en mer human innvandrings- og integreringspolitikk. I dag er 65 millioner mennesker på flukt, og Hordaland Arbeiderparti mener at Norge og Europa må gjøre mer for disse. FN regner med at 1,2 millioner mennesker har behov for kvoteflyktningplass, Norge tar imot drøyt 2000 av disse årlig. Det er viktig å følge opp FNs anmodning om å ta imot flere kvoteflyktninger. Det er samtidig viktig å

øke innsatsen for flyktninger i nærområdene, mange bor i store flyktningeleirer som ofte mangler det grunnleggende som mat, rent vann og tilfredsstillende sanitære forhold. Det er derfor behov for et internasjonalt flyktningefond som kan bidra økonomisk til å hjelpe flyktninger i nærområdene.

Aldri før har så mange mennesker vært på flukt, og aldri før har solidariteten fra stater i EU vært mindre. Det er viktig å reforhandle avtalen mellom EU og Tyrkia, slik at alle land kan ta større ansvar. Norge skal være et åpent og inkluderende samfunn, vi skal stille krav og vi skal stille opp. Det er viktig å ha et fungerende introduksjonsprogram som vektlegger god norskopplæring, og å få den enkelte flyktning hurtig ut i varig arbeid. Dette er nøkkelen til god integrering. Arbeiderpartiet skal jobbe for at alle får muligheten til å delta og bidra i samfunnet og å bli respektert i Norge. Derfor er det viktig at Arbeiderpartiet har en tydelig stemme i debatten og tar til motmæle mot den inhumane retorikken som spesielt FrP fører.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

599 Mindreårige asylsøkere og barnefamilier

Gratangen Arbeiderparti

Forslag: 1. Stopp retur og midlertidig opphold for enslige mindreårige asylsøkere og barnefamilier.

2. Gjeninnføre rimelighetsvilkåret tilknyttet utlendingslovens paragraf 28.
3. Manglende dokumentasjon av identitet må ikke være utgangspunkt for avslag tilknyttet asyl, permanent oppholdstillatelse og familiegjenforening.
4. Stopp opprettelse av flyktningeleire i 3. land

Fra januar til oktober 2017 fikk ca. 42 % av de mindreårige asylsøkerne midlertidig opphold, mot 4 % i perioden 2009 – 2018. Det som var en unntaksregel er blitt en hovedregel! Sårbarhetskriteriene må i større grad ivareta behovene og den reelle situasjonen til de barna som mangler omsorgspersoner, nettverk og ressurser i hjemlandet. De som har fått behandlet sine saker på nytt etter 1.oktober 2016, med fjerning av rimelighetsvilkåret, må få behandlet sine saker på nytt med sårbarhetskriterier. Alle avgjørelser i saker som omhandler enslige mindreårige flyktninger må stilles i bero frem til rimelighetsvilkåret i forbindelse med internflukt gjeninnføres i utlendingslovens paragraf 28. Alle vedtak som er fattet etter utlendingslovens paragraf 8-8, etter 1.oktober 2016, må vurderes på nytt etter at rimelighetsvilkåret i forbindelse med internflukt er gjeninnført. Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg vil innføre subsidiær beskyttelse uten rett til familiegjenforening eller permanent oppholdstillatelse. Dette er psykisk nedbrytende, skadelig og fratar barn og unge sikkerhet og mulighet for et trygt liv og en fremtid. Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg vil også betale flere land for å holde flyktninger tilbake fra asylprosess og flyktningstatus. Dette er svært alvorlig og bryter med internasjonale konvensjoner. EU-Tyrkia avtalen har ført til at tusenvis av voksne og barn sitter fast i leire i Hellas. Få har blitt returnert til Tyrkia som resultat av avtalen. Rapporter fra Amnesty International, Leger uten grenser og andre aktører i Hellas rapporterer om alvorlige menneskerettighetsbrudd som vold, konflikter, voldtekter og drap. Situasjonen for tusenvis av barn i leirene er kritiske ved at de tilbringer store deler av barndommen sin i denne tilstanden, der de mangler trygghet, sikkerhet og grunnleggende behov som bryter med Barnekonvensjonens bestemmelser.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

600 Bosetting av flyktninger i kommunene

Ibestad Arbeiderparti

Forslag: For anmodning om bosetting skal det være kompetanse, erfaring og resultater som først og fremst avgjør hvilke kommuner som blir anmodet om bosetting av flyktninger.

Begrunnelse: IMDI annonserte i juni at de hadde bedt norske kommuner ta imot 5350 flyktninger i 2018, og dette inkluderer 270 enslige mindreårige, mot 700 i 2017. Det er altså en markant nedgang i flyktninger, både enslige mindreårige og andre som kommer til Norge i dag. Nasjonalt utvalg for bosetting bestemmer hvordan bosettingsbehovet skal fordeles regionalt. For anmodning om bosetting for 2018 ble det satt at det i hovedsak er kommuner med minst 5000 innbyggere som blir anmodet om bosetting av flyktninger. Det er unntak fra dette, men Troms og Finnmark har ikke fått anmodning om bosetting av en eneste. Hvorfor er det slik? Viser ikke alle undersøkelser at det nettopp er i små kommuner at integrering fungerer best? Dette tallet er politikk- distriktsfiendtlig politikk. I Ibestad har vi et bofellesskap for enslige mindreårige, og dette har vi hatt siden 2010. Vi har hatt ca. 40 beboere i disse årene. De aller fleste av disse har fullført videregående skole og/eller er i jobb. En av dem tar nå en mastergrad på Universitetet. Kun én av disse 40 er i dag arbeidsledig. Vi har bygget opp et godt rykte, godt samarbeid med BUP og en solid kompetanse i kommunen på denne gruppen av barn og ungdom, og vi kan altså vise til gode resultater. Men fordi Ibestad kommune kun har 1400 innbyggere så får vi ikke lenger utføre denne viktige jobben med å ivareta, utvikle og integrere disse ungdommene. For oss er dette dramatisk og et lite samfunn rammes hardt. En ting er at vi mister arbeidsplasser, både i skolen, bofellesskapet og i helse-tjenesten, men vi mister også ungdommene. De som utgjør halvparten av et guttelag i fotball, som tar ekstrajobber på sykehjem og Joker i helgene og som utvider horisontene til Ibestad-født ungdom- det har gjort kulturutveksling mulig på en måte vi aldri har opplevd tidligere i kommunen- og det er en styrke for oss. En av min sønns beste venner heter Amin. Hos oss går disse ungdommene hånd i hånd, både på skolen og på fritida. Det tror jeg er et resultat av at vi nettopp er en liten kommune. Mister vi dette, som vi jo nå ser ut til å gjøre, så blir Ibestad kommune et fattigere samfunn, på alle områder. Og dette vet jeg gjelder flere småkommuner, også i Troms. Å i hovedsak bosette i kommuner med over 5000 innbyggere bygger ikke på fornuft. Vi kan dette aller best! Det er min påstand.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

602 En human og rettferdig flyktningpolitikk

AUF i Troms

Forslag: En human og rettferdig flyktningpolitikk og en god og inkluderende integreringspolitikk (innspill til migrasjonsutvalgets innstilling)

Arbeiderpartiet i Troms krever:

- At Norge ikke legger til rette for brudd på menneskerettigheter og flyktningkonvensjonen gjennom avtaler med tredjeland for å hindre at asylsøkere kommer til Norge
- At alle voksne og barn med beskyttelsesbehov får samme rettigheter i Norge og at vi derfor beholder dagens regelverk for subsidiær beskyttelse

- At Norge ikke inngår, eller støtter, returavtaler med land som har grove brudd på menneskerettighetene
- At UNCHRs anbefalinger om hvilke flyktninger landene skal ta imot følges, og at mottakerland ikke kan sette krav til utdanning, arbeidserfaring og lignende
- At solidaritetspotten skal komme i tillegg til bistandsbudsjettet, ikke innenfor samme økonomiske ramme
- At enslige mindreårige asylsøkere ikke gis midlertidig opphold • At mindreårige asylbarn sine søknader prioriteres, og skal vurderes innen 3 måneder
- At Norge forplikter seg til å ta imot det antall kvoteflyktninger FNs høykommissær for flyktninger ber om

Begrunnelse: Når Arbeiderpartiet nasjonalt nå skal utforme ny politikk på migrasjonsområdet er det viktig at denne politikken har en klar forankring i vårt sosialdemokratiske verdigrunnlag, og at den er basert på solidaritet med de som flykter. Vår flyktningpolitikk må være rettferdig og human. Den må forene stabile og langsiktige regler med en vellykket integrering, og den må basere seg på et internasjonalt samarbeid og regelverk.

Barn på flukt er en spesielt sårbar gruppe, både om de er på flukt sammen med familie, men ikke minst om de er på flukt alene. I saker som omhandler barn skal hensynet til barnets beste veie tungt.

Arbeiderpartiet i Troms vil føre en human asylpolitikk som tar imot de som trenger beskyttelsen mest. Vi vil ta imot de som kan integreres i det norske samfunnet, men også de ressurssvake. Norge skal ta imot flyktninger som er handikappet og legge til rette for at også de blir godt integrert i samfunnet. FNs Høykommissær for flyktninger ber flest mulig land ta imot flere kvoteflyktninger. Antall overføringsflyktninger som er klar for å bli bosatt har de siste årene økt dramatisk. Dette er flyktninger som har meget stort behov for å komme til land som kan gi dem sikkert og varig opphold.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

9. Kriminalitet og justis

22 Oppheve «Landbruksunntaket» i tomtefesteloven også for fritidseiendommer

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag: Det såkalte «landbruksunntaket» i tomtefesteloven bør oppheves også for fritidseiendommer. Det vil innebære at festere av fritidstomter også vil kunne få anledning til å kjøpe tomta på lik linje med festere av boligtomter etter reglene nærmere beskrevet i tomtefesteloven.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet og Knut Storberget var hovedarkitekten bak en betydelig forbedring av tomtefesteloven tidlig på 2000-tallet med presisering av regler for oppjustering av festeavgift og kjøp av tomta. Dessverre ble dette reversert i 2015 etter en avgjørelse i menneskerettsdomstolen. Fra å være en lov som i stor grad ivaretok festers interesse ble loven nå trukket altfor langt i retning av å være i bortfester interesse og lenger enn det som domstolen hadde bedt om. Landbruksunntaket forhindrer innløsningsrett for festere av fritidstomt som tilhører en landbrukseiendom, og intensjonen er å sikre inntektsgrunnlaget for

disse. Etter endringen i loven i 2015 ble landbruksunntaket opphevet for boligtomter, men beholdt for fritidstomter. Reglene for oppjustering av festeavgiftene ble skjerpet og gjort urimelig gunstig for bortfester. Den forutsigbare og gunstige inntekten som festetomter nå gir, har medført at eiendomsutviklere ser på landbrukseiendom med mange festetomter som gunstige investeringsobjekter. Landbruksunntaket forhindrer festere fra å innløse til akseptable priser og situasjonen er mange steder fastlåst. Tomtefestet er en levning fra føydalsamfunnet og Arbeiderpartiet bør stå i spissen for å fjerne dette i dagens Norge. Landbruksunntaket er et viktig element som forhindrer en slik avvikling.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

69 Ravneberget fengsel

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag: Ravneberget fengsel utvides og styrkes slik at det kan ta imot flere kvinnelige innsatte, og eksisterende bygningsmasse oppgraderes slik at det kvinnelige innsatte får likeverdige soningsforhold som mannlige innsatte.

Begrunnelse: Ravneberget kvinnefengsel er et av få, om ikke det eneste norske fengsel som ikke eies av Statsbygg. Det eies av Sarpsborg kommune, som leier det til staten. Dette er ikke en leieavtale Sarpsborg kommune tjener penger på. Summen på leieavtalen er den summen Sarpsborg kommune har i lån etter kjøpet av Ravneberget fra Heimevernet. Dette er noe som ifølge fengselslederen på Ravneberget, gjør det til landts billigste fengselsplasser. Sarpsborgs ordfører har gjentatte ganger tatt initiativ overfor både Østfoldbenken og justisministre om å bedre soningsforholdene på Ravneberget. Selv om tomten og byggene eies av Sarpsborg kommune, er det fortsatt slik at det er staten ved kriminalomsorgen som er ansvarlig for innholdet og straffegjennomføringen. På Ravneberget soner kvinnene på firemannsrom. Potensielt fire kvinner i ulike aldre, kulturell bakgrunn, kriminell bakgrunn og med ulike forutsetninger. Dette er utfordrende for både innsatte, ansatte og samfunnet. Løsningen er like genial som den er enkel: Vi bygger ut Ravneberget for å bedre forholdene. Sarpsborg kommune kan legge ut for oppgraderingen, mot at man forlenger leieavtalen. Man får altså oppgradert Norges billigste fengselsplasser uten at leiekostnadene stiger. Tegningene har ligget klare i mange år. Det eneste som mangler har vært en politisk vilje. Gjør det for innholdet i soningen, gjør det for de ansattes jobbhverdag. Gjør det for mindre tilbakefall og en mer lik prioritering av soningsforhold mellom kvinner og menn.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

71 Kriminalomsorg

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag: Det utarbeides en stortingsmelding for å målrette arbeidet knyttet til psykiatriske utfordringer under soning og varetekt. Kuttene etaten har blitt rammet av under Solberg-regjeringene legges tilbake i sin helhet umiddelbart i APs alternative statsbudsjett og når AP får regjeringsmakt. Dette legges til bemanning og ansattes sikkerhet.

Begrunnelse: Siden Solberg-regjeringen kom til makta har kriminalomsorgen blitt kuttet med rundt 200 millioner. Mye av argumentasjonen for kuttene har vært at man skal jobbe mer effektivt, og at administrative utgifter skal senkes. Men realiteten har vært at det har gått utover førstelinjetjenesten, med andre ord; antall betjenter på jobb. Disse økonomiske kuttene har blant annet ført til: Flere tusen udekte vakter, - Det kuttes i programarbeid som f.eks. sinnemestring, stressmestring og rusmestring. - Mere innlåsing og isolering for innsatte. Betjenter er sjeldent tilstede i fellesskapssituasjoner som for eksempel treningsrom og kjøkken. Flere betjenter som er alene med innsatte Flere hendelser der betjentene ikke rekker å ikle seg nødvendig verneutstyr. Dette er uheldig for sikkerheten til innsatte, ansatte og samfunnet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

102 Styrke innsatsen mot hatkriminalitet

Homonettverket

Forslag: Arbeiderpartiet vil at:
- Politiet må få nødvendige ressurser, systemer og instrukser for å øke sin kompetanse og iverksette nødvendige tiltak for å forebygge hatkriminalitet.
- Grunn- og videregående skoler tar et tydelig ansvar for å forebygge hatkriminalitet og utvikle holdninger som motvirker hat.
- Tiltak som Rosa Kompetanse Justis og Restart får bedre finansiering.

Begrunnelse: Hatkriminalitet skaper ofre på mange nivåer. I tillegg til å ramme de som direkte utsettes for vold eller trusler, skaper hatkriminalitet utrygghet for store grupper av befolkningen. I tillegg rammes demokratiske kjerneverdier som likeverd, trygghet, ytringsfrihet og retten til å være seg selv. Et samfunn som hviler på prinsippet om at alle mennesker er likeverdige må ta hatmotivert vold alvorlig, på både mikro- og makronivå. Fra tidligere rapporter kjenner vi til at en betydelig andel av de som utøver hatkriminalitet er unge. Det betyr at skoleverket må ta tydeligere ansvar for å formidle kunnskap og utvikle holdninger som er forenelige med demokrati, likeverd og trygghet for minoriteter. At ”homo” er det vanligste skjellsordet i skolen er en illustrasjon på behovet for tiltak. Tiltakene må settes inn tidlig nok; når holdninger har fått utviklet seg til et stadium hvor de gir seg utslag i vold, mobbing eller trusler, har det gått for langt. Her vet man at tiltak som er forankret hos interesseorganisasjonene ofte har stor effekt og høy kvalitet. Eksempler på dette er Rosa Kompetanse og Restart, hvor FRI og Skeiv Ungdom kjører undervisningsopplegg med utgangspunkt i egne erfaringer. Disse tiltakene er dessverre underfinansiert.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

211 Vergemålsloven må endres og Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) må innarbeides i norsk lov.

Gjøvik Arbeiderparti

Forslag: Gjøvik Arbeiderparti foreslår at vergemålsloven endres slik at det å få oppnevnt verge som skal være frivillig. Den som får verge skal selv kunne bestemme hvem som skal være verge og rettsikkerheten skal være høy.

Begrunnelse: Tolgasaken avdekte en praksis som i realiteten var administrativ umyndiggjøring. Selvbestemmelse er en grunnleggende verdi i velferdsstaten. Når samfunnets interesser får fortrinn på bekostning av individets selvbestemmelse, er det knyttet sterke rettsikkerhetsgarantier for å hindre myndighetsovergrep. Slik er det og slik bør det være. Rettsikkerheten er viktig for alle, men viktigst for dem som i minst grad har muligheter for å tale sin sak og å utnytte sin selvbestemmelse. Vi må derfor arbeide for en vergemålsordning som fremmer selvbestemmelsen til personer under vergemål og en ordning som gir personer under vergemål stor rettsikkerhet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

230 Nærpolitireformen

Jevnaker Arbeiderparti

Forslag: Det er behov for å sørge for at regjeringen må forholde seg til intensjonsavtalen, forliket som ble inngått i forkant av at nærpolitireformen ble iverksatt. Reformen skulle gjøre politiet mer robust, gi kort responstid, bedre kvaliteten på polititjenesten, gi raskere saksbehandling, øke nærheten til publikum og kommunene, polititjenestene bli likere over hele landet og sist, men ikke minst: Dette skulle gi innsparinger og effektiviseringsgevinster som igjen skulle øke politiets kapasitet. Har dette innfridd? Svaret er nei! Arbeiderpartiet har en unik mulighet til å ta føringen/grep for å rette opp i dette ved å få våre samarbeidspartier til å sørge for at reformen kommer på skinner. Vi må ta styringen og sørge for at intensjonen med reformen, som er meget god, blir innfridd. Dette krever ikke bare bevilgninger over budsjett, men man må gi klare og tydelige signaler på at de prosessene som til nå har vært ikke er gode nok. De ulike politidistriktene har omorganisert seg på flere forskjellige måter, noen har sentralisert «alt», og andre har tolket sitt mandat på en annen måte og beholdt mye av distriktenes lokale forankring. Gjør dette politiet likere? Er dette i tråd med intensjonene i reformen? Hvordan er det mulig at to distrikter som grenser til hverandre organiserer seg forskjellig?

Vedtak: Arbeiderpartiet skal sørge for at politireformen blir en Nærpolitireform og ikke en Fjernpolitireform slik den fremstår i dag. Det betyr at noe av reformen muligens må reverseres og man må øke bevilgningene slik at målene med nærpolitireformen kan gjennomføres.

Begrunnelse: Mange har lest om hvordan Øst politidistrikt sliter med å nå de målene som er satt, både med tanke på etterforskning av saker som gir lange restanseproblemer, men også i forhold til hvordan omorganiseringen har tappet distriktene for kompetanse og ressurser. Det samme gjelder for andre politidistrikt, Øst politidistrikt er absolutt ikke alene om dette. I flere distrikter har reformen ført til at tidligere sentrale politistasjoner, de som tidligere var

hovedsete i eget distrikt før sammenslåing, nå kun er et skall av det den funksjonaliteten de tidligere hadde. Arrestene er nedlagt og operasjonssentralene er borte. Påtale er sentralisert og kun noen fåtalls jurister sitter igjen på disse stedene. Det meste av kompetansen på etterforskning i komplekse saker er sentralisert og det samme er andre spesialistfunksjoner i distriktene. Som et eksempel er det nå ikke arrest mellom Hamar og Drammen. Lillehammer, Gjøvik og Hønefoss er nå uten arrest. Telemark skal også legges ned. Det medfører at det tar timer å kjøre frem og tilbake til sentralarrestene med pågrepne. Reformen skulle sørge for rask responstid, trygghet og nærhet. Når de få patruljene som er ute blir opphengt i å kjøre milevis/timevis med arrestanter reduserer dette beredskapen ute i distriktene betydelig. Denne «reduksjonen» av beredskap er ikke i tråd med de tjenestene nærpolitireformen skulle gi. Kommunene skulle få gode erstatninger til Lensmannskontorene som ble lagt ned, politikontakter, og forebyggende arbeid skulle styrkes. Nærheten til publikum skulle bli ivaretatt på en bedre og lik måte i hele distriktet, også godt ut på bygda. Opplever kommunene at det har blitt lettere å få kontakt med politiet? Får innbyggerne i de enkelte kommuner rundt om kring i landet et tettere forhold til sitt politi, på alle plan? Bare det å få tak i politiet har blitt en egen øvelse for publikum. Vi mente ingen ting om nærpolitireformen før og under valget i 2019. Nå må vi tydelig vise at vi mener alvor med forliket vi var med på. Det er ute i bygdene kommunevalget vinnes, ikke bare sentrale strøk. Skal vi løfte oss til kommunevalget i 2019 må vi være tydelige når det gjelder befolkningens trygghetsfølelse. Vi har vært tydelige på fra talerstolen i Stortinget i spørretimer det siste året. Nå må vi handle. Det hjelper ikke bare å snakke om det, vi må iverksette. Vår inngåelse av forlik var bygget på intensjonen om reformen, den må vi vinne tilbake.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

248 Viktige rettssikkerhetsspørsmål

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Lav økonomi bør aldri hindre at personer får sine menneskerettigheter respektert. Grensene for Fri Rettshjelp heves, og personer med svak økonomi sikres ved avkortning av egenandel.

Begrunnelse: Det er meget viktig med god rettssikkerhet, spesielt viktig i saker der det offentlige er ansvarlig for traumer for innbyggerne. Det er viktig av rettssikkerhets hensyn at disse får prøvd saker mot forvaltningen. Personer med lav inntekt som har krav på fri rettshjelp. Eksempler på saker kan være alvorlige mobbesaker, alvorlig feilbehandling i helsevesenet, alvorlige skader som følge av feil i barnevern og institusjon. Overgrep begått av offentlige ansatte innen hovedsakelig helsevesenet, men også på andre deler av forvaltningen. Det bør være en rettsikkerhetsmargin å kunne føre saker som dette for rettsvesenet også med lav inntekt. Det er også andre områder dette ville være viktig. NAV saker vil også kunne være viktig for rettigheter bør også personer med lav økonomi kunne prøve for retten i saker som er meget viktig for enkeltmennesker.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

249 Brannvesenets oppgaveportefølje knyttet til helseoppdrag og politioppgaver

Etnedal Arbeiderparti

Forslag: Det må defineres tydelige grenser mellom statlige og kommunale beredskapsoppgaver utført av nødetatene, og utarbeide en økonomisk fordelingsnøkkel mellom disse knyttet til kostnader som påføres den etat som utfører oppgaver over definert grense til en annen etat.

Begrunnelse: 20,2% av Valdres brann- og redningstjeneste sin utrykningsportefølje er helseoppdrag. Dette er ikke helseoppgaver knyttet til trafikkulykker o.l, men oppdrag gitt direkte fra AMK, der brannmannskaper som akutthjelpere gir helse- og livreddende innsats til befolkningen sammen med ambulanse, eller ofte i påvente av ambulanse. I henhold til akuttmedisinforskriften §5 kan kommuner og regionale helseforetak inngå avtale om bistand fra akutthjelpere som kan være kommunalt brannvesen. Slik bistand kan komme i tillegg til, eller i påvente av personell fra akuttmedisinske tjenester. Når det gjelder politioppgaver, var Valdres brann og redningstjeneste var først på skadested i 73,7% av utrykningene hittil i år. Det utføres derfor ofte flere politioppgaver av brannvesenet før politiet ankommer skadested, men også ofte etter de har ankommet og i noen tilfeller, etter politiet har forlatt skadestedet. I henhold til Brann- og eksplosjonsvernloven §12 har leder av brannvesenet skadestedsledelse og ordensmyndighet inntil denne overtas av politiet. Selv om lovverket legger opp til at noe statlig myndighet og oppgaver (politi og helse) skal og kan utøves av kommunalt brannvesen innenfor gitte rammer, kan man ut i fra ovennevnte erfaringer komme med påstand om at statlige oppgaver i økende grad utføres av brannvesenet utenfor de rammene lovverket tilsier at denne kommunale tjenesten skal gjøre. Det argumenteres samtidig for at dette er oppgaver som kommer befolkningen til gode i aller høyeste grad, men det er også ekstra ressurskrevende for det kommunale brannvesenet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

251 Forbud mot reklamer for nettspill, kredittkort og forbrukslån

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Det nedlegges forbud mot reklame for forbrukslån og nettspill på lik linje som det er gjennomført for alkohol og tobakk.

Begrunnelse: Vi er vitne til en mer og mer aggressiv markedsføring fra finansieringsselskap og nettspillselskap i forskjellige typer media. Denne annonsering lokker folk til å tro at enkle forbrukslån eller en stor spillgevinst er løsningen på deres økonomiske problemer. Diverse kredittkortselskap og andre låneinstitusjoner markedsfører sine tjenester uten å si noe om skyhøy rente eller salg av fakturaer til inkassoselskap, og nettspillselskapene lokker med «gratis spillrunder» og store gevinster uten å si noe om forsvinnende små vinnersjanser.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

284 Utbygging av Ilseng fengsel

Ilseng Arbeiderlag

Forslag: Ilseng Arbeiderlag vil at Arbeiderpartiet skal arbeide for at Ilseng fengsel blir utbygget med en høyrisiko avdeling og beholde dagens avdeling med åpen soning

Begrunnelse: Utbygging sees på som samfunnsmessig veldig fornuftig da reguleringsplanen for området er ferdig utarbeidet for begge de berørte kommuner. Dagens Ilseng fengsel er godt innarbeidet i lokalmiljøet og utbygging er veldig godt mottatt. Begge de berørte kommuner har avsatte områder for boligbygging. Ilseng fengsel ligger veldig fordelaktig til når det gjelder kollektiv transport

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

320 Fjerne og forby nettsider som inneholder overgrepsmateriale mot barn

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Sauda Arbeiderparti mener derfor at det må arbeides internasjonalt med et lovverk som fjerner og forbyr nettsider som inneholder overgrepsmateriale mot barn. I tillegg å ha opplæring av barn i grunnskolen om hvordan nett brukes og misbrukes av de som vil utnytte barn. Ha fokus på den viktige saken Barnehusene gjør, og også sikre dem ressurser slik at de også får anledning til å drive opplysningsvirksomhet mot kommunene. Det kan bidra til å avdekke overgrep mot barn tidligere.

Begrunnelse: Det avdekkes stadig overgrep mot barn, også via sosiale medier. Dette er grusomt og bør møtes med tiltak også innen medieverden.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

332 Opprettholde forbudet mot hallikvirksomhet og styrke politiets arbeid mot hallikvirksomhet på internett

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet vil:
- Styrke politiets arbeid mot hallikvirksomhet på internett
- Fremme et nytt lovforslag i Stortinget om endring i Straffelovens §315 (hallikparagrafen) som gir politiet hjemmel til å stenge nettsteder som driver og/eller tilrettelegger for hallikvirksomhet.

Begrunnelse: Kriminalitet på nett må behandles på lik linje med annen kriminalitet. Nettet er blitt den viktigste arenaen for halliker og menneskehandlere som selger kvinner på prostitusjonsmarkedet. Politiet har etterforsket flere nettsteder de mener driver åpenbar hallikvirksomhet. Men høyesterettsdommen i den såkalte «E-zone-saken» har satt en stopper for politiets arbeid med å komme denne formen for hallikvirksomhet til livs.

Arbeiderpartiet fremmet i forrige stortingsperiode forslag om å endre Straffelovens §315, den såkalte hallikparagrafen, som ville kriminalisere hallikvirksomhet på internett, men forslaget ble nedstemt av regjeringspartiene og Venstre. Stortingssammensettingen er endret siden 2016, og Arbeiderpartiet bør derfor fremme forslaget på nytt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

333 Gi ofre for prostitusjon og menneskehandel sterkere beskyttelse og oppfølging

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Opprette et nasjonalt tilbud om exit-programmer for å bistå de som ønsker å komme ut av prostitusjon. (Tilbudet bør inneholde traumebehandling, helsehjelp, mestringsstrategier, økonomisk veiledning og kompetansegivende tiltak).
- Prioritere offentlige midler til tiltak med målsetting om å hjelpe mennesker ut av prostitusjon - Gjennomføre statlige holdnings- og opplysningskampanjer om forbudet mot sexkjøp og skadevirkningene av prostitusjon
- Styrke politiets prioritering av sexkjøpsloven, også for sexkjøp på internett
- Styrke beskyttelsen av ofre for menneskehandel og trafficking gjennom å styrke muligheten for oppholdstillatelse for de som anmelder bakmenn, uavhengig av om saken kommer til rettsvesenet-
- Utrede muligheten for å tilkjenne voldsoffererstatning for ofre for sexindustrien
- Utrede om uaktsom menneskehandel bør kriminaliseres. Dagens skyldkrav er forsett, og det er vanskelig å bevise forsettlig menneskehandel. Å kriminalisere grovt uaktsomt menneskehandel vil kunne bidra til en mer effektiv bekjempelse av menneskehandel i Norge, og også ha en forebyggende/preventiv effekt
- Forsøk på sexkjøp må rekriminaliseres.
- Vurdere å øke strafferammen ved brudd på sexkjøpsloven

Begrunnelse: Det er ikke ønskelig med et samfunn der mennesker må selge kroppen sin ved å yte seksuelle tjenester. Mange som er i prostitusjon er utsatt for menneskehandel og trafficking, og disse menneskene må gis sterkere beskyttelse og oppfølging for å komme seg ut av prostitusjon og kunne starte opp et nytt liv utenfor prostitusjon.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

334 Styrke arbeidet som forebygger kjøp av seksuelle tjenester og handlinger via internett og sosiale medier

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Forebygge kjøp av seksuelle tjenester og handlinger som formidles via internett og sosiale medier

- Iverksette informasjons- og holdningskampanjer om at kjøp av seksuelle tjenester og handlinger i form av bilder, film og live streaming på webkamera er brudd på sexkjøpsloven
- Iverksette informasjons- og holdningsskapende nettvettkampanjer som skal forebygge at barn og ungdommer selger seksuelle tjenester og handlinger over internett og i sosiale medier

Begrunnelse: Å yte vederlag til personer for seksuelle tjenester og handlinger via internett og sosiale medier, for så å motta disse tjenestene og handlingene i form av bilder, filmer eller via direkte webkamera er brudd på sexkjøpsloven.

Det er ikke i tilstrekkelig grad bevissthet om at denne type tjenester og handlinger faktisk er prostitusjonsvirksomhet, og at kjøp av disse tjenestene og handlingene er brudd på sexkjøpsloven. Holdningen blant mange er at prostitusjonsvirksomhet er noe som skjer i form av rene fysiske kjøp. Denne type kjøp betales som regel via elektroniske betalingsløsninger.

Via internett og sosiale medier er terskelen for både kjøp og salg lavere enn ved direkte fysiske sexkjøp. Det er en lavere terskel for å starte med prostitusjon i denne type prostitusjonsvirksomhet, hvor man unngår direkte fysisk kontakt med kundene. Har man først startet i denne type prostitusjonsvirksomhet er faren for grenseoverskridelse større, og terskelen for å starte med annen form for prostitusjon vil kunne senkes.

Prostitusjon via internett og sosiale medier gjør også inngangsterskelen for mindreårige lavere. De som kjøper denne type seksuelle tjenester og handlinger vil heller ikke ha samme bevissthet og kunnskap om hvorvidt det er mindreårige som selger seksuelle tjenester. Dette fordi den prostituerte ikke nødvendigvis viser ansiktet sitt i formidlingen av. Det er derfor viktig å målrette tiltak spesielt rettet mot barn og ungdom.

Dette prostitusjonsmarkedet er også et marked som blir benyttet av menneskehandlere som holder mennesker utsatt for tvang i prostitusjon. Informasjons- og holdningsskapende arbeid vil ha en allmennpreventiv og forebyggende effekt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

335 Styrke samarbeidet mellom politiet og banknæringen for å forebygge kjøp av seksuelle tjenester

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Utrede om og hvordan banknæringen kan ha en mer aktiv rolle i å forebygge kriminalitet knyttet til prostitusjon og menneskehandel, herunder sexkjøp.

Begrunnelse: Banknæringen har en viktig rolle i å bekjempe kriminalitet, og har blant annet et tett samarbeid med politiet ifht. kriminalitet som hvitvasking, terrorfinansiering etc. Banknæringen kan også spille en større rolle for å forhindre menneskehandel og prostitusjon.

Betaling for kjøp av seksuelle tjenester og skjer i stadig større grad gjennom elektroniske betalingsløsninger, både i tilknytning til eskortevirksomhet og til kjøp av bilder, filmer, show

og to-veis interaksjon via webkamera. Elektroniske spor vil lettere kunne sikre bevisførsel og bidra til både å forebygge og straffeforfølge sexkjøp.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

349 Et trygt digitalt samfunn

Telemark Arbeiderparti

Forslag: At arbeidet mot IKT-kriminalitet må kraftig forsterkes, og myndighetene må sørge for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i kampen mot IKT-Kriminalitet At staten årlig må kartlegge den digitale sikkerhetskulturen i befolkningen At grensesetting og risiko i et digitalt samfunn må være en integrert del av utdanningen fra barneskolen til høyere utdanning

Begrunnelse: Norge er et gjennomdigitalisert samfunn og vi ligger langt fremme sammenlignet med andre land. Dette gir oss mange muligheter, men gjør oss også sårbare. Det digitale samfunnet utfordrer oss som enkeltindivider og samfunn. Telemark Arbeiderparti mener det er svært viktig med folkeopplysning om digital sårbarhet på alle nivå og politiske tiltak som fremmer en bevisst sikkerhetskultur. Både barn, unge og voksnes bruk av digitale verktøy gir samfunnet mange goder og muligheter. Vi kan samhandle, samarbeide og innhente kunnskap på en effektiv og global måte. Samtidig er vi som enkeltindivider og samfunn langt mer sårbare og utsatt for kriminalitet på nett. Telemark Arbeiderparti mener derfor arbeidet mot IKT-kriminalitet må kraftig forsterkes, og myndighetene må sørge for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i kampen mot IKT-Kriminalitet.

Norsk lov gjelder både i det fysiske og det digitale rom. Både enkeltindivider og små virksomheter har begrenset kapasitet til å sikre seg mot trusler og det trengs konkrete tiltak for å redusere digital sårbarhet. Forebygging er essensielt og kunnskap som skaper bevisstgjøring og dermed fremmer en kultur for sikker adferd er av stor betydning. Telemark Arbeiderparti mener at staten årlig må kartlegge den digitale sikkerhetskulturen i befolkningen. Kunnskapen må danne grunnlag for myndighetens beslutningsgrunnlag, og for råd og anbefalinger som gis til befolkningen og små virksomheter for å redusere digital sårbarhet. Telemark Arbeiderparti mener derfor at staten bør ta ansvar for at viktig styringsinformasjon innhentes årlig og at det skapes en oversikt over status, utfordringer og eventuelle farer for personvernet. Telemark Arbeiderparti mener både muligheter og risiko, forebygging og holdningsskapende arbeid i et digitalt samfunn må være en integrert del av utdanningen fra barneskolen til høyere utdanning. I dag utsettes barn og unge for sterk grad av mobbing på nett, uthenging, ulovlig bildedeling og former for IKT-kriminalitet som kan gi alvorlige konsekvenser for resten av livet.

Det er viktig med god kompetanse og kunnskap om kildekritikk, om kommunikasjon og hvilke digital risiko som finnes. Norsk lov gjelder både i det fysiske og det digitale rom.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

371 Definisjon av voldtekt

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener:

- Seksuell omgang uten samtykke er ulovlig og skal få konsekvenser for overgriper.
- Det er behov for en gjennomgang av norsk lovgivning for å vurdere definisjonen av voldtekt for å sikre nødvendig rettsvern for den som blir utsatt for voldtekt.

Begrunnelse: I norsk lovgivning defineres voldtekt som seksuelle omgang ved bruk av vold eller truende adferd. Internasjonale menneskerettighetsstandarder fastslår at voldtekt er seksuell omgang uten samtykke. Gjennom media er man blitt kjent med flere grove eksempler på seksuell omgang uten samtykke, men hvor det ikke avsies dom. Dette gjør at det stilles spørsmålstegn ved om norsk lovgivning har for snever definisjon av voldtekt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

373 Rettsvesenet

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet krever at:
- Finansieringen til rettsvesenet økes betraktelig for å kunne snu en dårlig utvikling.

Begrunnelse: Høyesterett har varslet om at rettsvesenet er underfinansiert i forhold til behovet, slik at saker bruker årevis på å komme opp i retten. Dette er en ekstra belastning for den som står i en allerede krevende og sårbar situasjon med rettsak.

Vi ser hvordan useriøse arbeidsgivere kan utøve press mot saksøker i bl.a. saker om arbeidsforhold, som utestående lønn, usaklig oppsigelse mv. Tilsvarende gjelder for andre forhold som behandles av domstolene. Dette går utover rettsikkerheten til vanlige mennesker. Arbeiderpartiet mener rettsvesenet skal sikre rettsvern for alle, og ikke være en arena for de ressurssterke til å slite ut sine motstandere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

376 Høyrepopulisme og ekstremisme i vekst

AUF i Hordaland

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Jobbe hardere for å straffeforfølge personer som ytrer politiske hatytringer på Internett
- Frata statsstøtten fra organisasjoner som Human Rights Service og andre organisasjoner som aktivt fremmer diskriminering
- At fornektelse av handlinger som er ansett av en internasjonal rett som folkemord omfattes av straffelovens paragraf for hatkriminalitet
- Kriminalisere kjøp, salg og bruk av diskriminerende og hatefulle symboler og gjenstander

- Sørge for at terrorangrepet 22. juli og høyreekstremisme som politisk strømning blir viet en betydelig andel i pensum i samfunnsfagene i grunnskolen og videregående

Begrunnelse: Vår bevegelse er en bevegelse med sterke historiske røtter, og en av de røde trådene man kan gjenkjenne vårt parti og vårt ungdomsparti er vår evige kamp mot ekstremisme. Fra unge AUFere på 1930-tallet mistet livet i kamp mot Francos fascisme, til AUF og Arbeiderpartimedlemmer ble fengslet og henrettet under tysk okkupasjon i årene 1940-45, og ikke minst til 69 av våre, mistet livet på Utøya 22. juli 2011 har vi blitt minnet på viktigheten av arbeidet mot voldelige anti-demokratiske ideologier. Vårt arbeid for en fredelig verden fri fra undertrykkelse, forfølgelse og krig vil fortsette så lenge vår bevegelse lever, og dette skal alltid være en bærebjelke i vårt politiske arbeid.

Arbeiderpartiet ser med stor bekymring på den voksende høyrepopulismen i Europa. Høyrepopulistiske og innvandringsfiendtlige politikere skaper i stadig større grad fiendebilder av innvandrere, jøder og muslimer og som en antirasistisk organisasjon vil Arbeiderpartiet lede an kampen for et samfunn for alle.

Arbeiderpartiet er svært kritisk til at personer og organisasjoner som sprer frykt og hat mot minoriteter, kvinner og sosialdemokrater mottar finansiering via statsbudsjettet, og vil fjerne bidrag til organisasjoner som aktivt fremmer skiller mellom folk.

Arbeiderpartiet ønsker også et sterkere vern av spesielt utsatte grupper i samfunnsdebatten, og vil at arbeidet for å straffeforfølge personer som sprer trusler på internett prioriteres. Som et ledd i kampen mot den gryende høyreekstremismen i Europa, vil Arbeiderpartiet også støtte arbeidet med å beskytte grupper som mottar hets og trusler fra ytterliggående grupperinger.

Arbeiderpartiet ønsker derfor et forbud mot demonstrasjoner i regi av voldelige organisasjoner. Arbeiderpartiet setter minoritetspersoner og andre særlig utsatte gruppers frihet fra hets foran ekstremistiske grupperingers rett til å spre hat og frykt i befolkningen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

390 En kriminalomsorg i krise

AUF i Hordaland

Forslag: Styrke budsjettene til kriminalomsorgen med minst 150 millioner for å sørge for at alle fengsler har tilstrekkelig med ansatte og ressurser for å ivareta sikkerheten til innsatte og ansatte, og drive forebygging og rehabilitering av innsatte.

- Sikre at de innsatte får sine menneskerettigheter ivaretatt gjennom å bevilge nok ressurser til kriminalomsorgen.
- Bedre samarbeidet mellom kriminalomsorgen og helsevesenet for å sikre at psykisk syke får den oppfølgingen de trenger.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har alltid hatt rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet som bærende prinsipper for kriminalomsorgen. Kriminelle skal ikke bare frarøves friheten som straff, men de skal også få den oppfølgingen de trenger gjennom helsetjenester og skolegang for å sørge for at de kan returnere til samfunnet som lovlydige borgere. Men med

dagens ressurssituasjon i norske fengsler forsømmer vi prinsippene om en human kriminalomsorg. Kriminalomsorgen er i krise. Etter gigantkutt i budsjettene hvert år siden 2013 er ressurssituasjonen så prekær at det går ut over arbeidsmiljøet til de ansatte og menneskerettighetene til de innsatte. 150 millioner kroner er kuttet siden da. Ressurssituasjonen har ført til økt bruk av tvangsmidler som sikkerhetsceller (isolat) og belter. Ansatte i Bergen Kretsfengsel har blant annet sagt at de er nødt til å bruke sikkerhetsceller når de ellers kunne håndtert en utagerende innsatt på en bedre måte grunnet manglende personale. Å bruke sikkerhetsceller når ellers mindre inngripende og bedre tiltak kan gjennomføres er å leke med menneskerettighetene til de innsatte. Dårlig økonomi kan ikke unnskylde bruk av isolat og belter, noe den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen har slått fast. Ansatte opplever i tillegg en mer utrygg og vanskelig arbeidshverdag når de må møte farlige situasjoner med for få ressurser. Sykefraværet er i tillegg oppe i hele 20%. Etter at BT gikk gjennom flere av de siste årsmeldingene til Kriminalomsorgen Vest framkom det flere alarmerende punkter: For få på jobb med mange innsatte, økt bruk av glattcelle og belteseng for innsatte, innsatte blir stadig mer isolert, stor økning i vold og trusler mot ansatte, ved sykdom kalles det ikke inn vikarer, flere programmer for rehabilitering av innsatte er kuttet og kraftige kutt i vaktlister på ettermiddag og helg. Psykisk syke innsatte er i en slik situasjon hvor de nærmest er en kasteball mellom kriminalomsorgen og helsevesenet. Kriminalomsorgen har ikke midler til å følge opp psykisk syke personer, og helsevesenet vurderer flere innsatte som for frisk til å innlegges. Ved dette faller flere mennesker mellom to stoler og får ikke den oppfølgingen de så sårt trenger. Denne situasjonen er ikke verdig. Arbeiderpartiet skal være det partiet som alltid er på lag med de som ikke har en stemme i vårt samfunn. Derfor er dette vår samfunnsplikt å sørge for at mennesker som sliter skal få muligheter til å lykkes, og det gjelder også for kriminalomsorgen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

410 Godtgjersle for forliksrådsmedlemmer

Bømlo Arbeiderparti

Forslag: Bømlo Arbeiderparti ønskjer å endre takstar og regelverket som gjeld godtgjersle for forliksrådsmedlemmar. Dagens praksis fører til at forliksrådsmedlemmar ikkje får dekka tapt arbeidsfortjeneste.

Begrunnelse: Måten godsgjersla for forliksrådsmedlemmer i dag er rekna ut, vil gjera det vanskeleg for mange yrkesgrupper å kunne ta på seg dette vervet. Det vert kun i særskilde tilfelle betalt ut tapt arbeidsforteneste. Når mange av møta vert lange og ein misser arbeidsinntekt, kompenserer ikkje godtgjersla for dette tapet. Av den grunn er det i mange kommunar pensjonistar og offentleg tilsette som sit i forliksrådet. Dermed hindrar ein at ei naudsynt breidde av innbyggjarane tar på seg eit slikt verv.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

414 Bevare fengselsanstalter med lav sikkerhet

Øvre Eiker Arbeiderparti

Forslag: Øvre Eiker Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal jobbe for at åpne soningsanstalter, som eksempelvis Hassel kretsfengsel i Øvre Eiker, blir bevart og videreutviklet med tanke på å rehabilitere og reintegrere mennesker til samfunnet. Øvre Eiker Arbeiderparti foreslår at Arbeiderpartiet synliggjør effekten anstalter som Hassel kretsfengsel kan ha på mennesker som mottar arbeidstrening og at det er uhensiktsmessig å legge ned tiltak som virker.

Begrunnelse: I årets budsjettforslag foreslås det å legge ned Hassel kretsfengsel i Øvre Eiker. Denne anstalten gir verdifull arbeidstrening til innsatte som skal tilbake til samfunnet. Hassel kretsfengsel har blitt et begrep i den lille bygda Skotselv, og innsatte har spilt en viktig rolle og hatt en funksjon i nærmiljøet. Innsatte har dømt fotballkamper, arrangert alpin- og hoppkonkurranser, i tillegg til å være et naturlig innslag i bygdemiljøet. Innsatte melder tilbake om den uvurderlige hjelpen de har fått i sin rehabilitering. Regjeringen har begrunnet forslaget om nedleggelse med overkapasitet på 250 plasser, samt at bygningsmassen i Skotselv trenger utbredelse. Dette har blitt tilbakevist av representanter for fengsels og friomsorgsforbundet. I tillegg er kretsfengslet en viktig arbeidsplass for en del mennesker.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

420 Miljøkriminalitet

Modum Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal arbeide for å bekjempe miljøkriminalitet.

Begrunnelse: Det er viktig å bevare miljøet for kommende generasjoner. Derfor så ønsker vi at arbeiderpartiet skal få på plass ordninger som finansierer bekjempelse av miljøkriminalitet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

445 Økt bruk av omvendt voldsalarm

Molde Arbeiderparti

Forslag: Molde Arbeiderparti ønsker at Arbeiderpartiet skal utvikle en mer offensiv politikk i kampen mot vold i nære relasjoner. Det må gjøres flere tiltak for at voldsofrenes livskvalitet opprettholdes og at personer utsatt for vold i nære relasjoner ikke skal ta byrden med å leve i en konstant frykt for å bli utsatt for nye overgrep. Gjennom økt bruk av kontaktforbud med elektronisk overvåkning, kalt omvendt voldsalarm (OVA), blir byrden plassert der den hører hjemme, hos voldsutøver.

Begrunnelse: Ordningen med omvendt voldsalarm trådte i kraft i 2013. Per 1.oktober 2018 er det nedlagt påstand om OVA i 20 saker, og per samme dato går fire domfelte med OVA-lenke. I 2017 ble det tildelt 1.440 voldsalarmer, omtrent 85-90% av disse knyttes opp mot saker der det handler om vold i nære relasjoner. Siden ordningen trådte i kraft i 2004 har

antall tildelte voldsalarmer økt jevnt. Voldsalarm sammen med kontaktforbud anses som et forebyggende tiltak mot trusler og vold i nære relasjoner. I 2017 ble det registrert 2.093 brudd på kontaktforbud. Vi bør da spørre oss om den forebyggende effekten er god nok. Det bor ca 1.500 personer på hemmelig adresse, et flertall er kvinner og deres barn og de fleste fordi de er blitt utsatt for familievold. Vi må gi bedre oppfølging og beskyttelse av volds- og trusselutsatte, og dette kan gjøres ved i større grad å idømme voldsutøverne omvendt voldsalarm og dermed plassere byrden og belastningen på riktig sted. Det er ikke riktig et at voldsoffer skal bære byrden med å leve i konstant frykt for eget liv og sikkerhet, mens voldsutøver får leve tilnærmet likt som tidligere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

463 Stopp netthets

Oslo Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Gi personer som utsettes for netthets på grunn av deltakelse i demokratiet (politikere, journalister, samfunnsdebattanter og kulturpersoner) en egen kontaktperson i PST og prioritere etterforskning i disse sakene.
- Inkludere kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som diskrimineringsgrunnlag i straffeloven og likestillings- og diskrimineringslovens § 39.
- Gi fri rettshjelp til å søke om voldsoffererstatning i forbindelse med psykisk/fysisk skade som følge av netthets.

Begrunnelse: Hatefulle ytringer begrenser både demokratiet og den demokratiske samtalen. Vi må verne sentrale aktører i den offentlige debatten og gjøre det lettere å si ifra om hatytringer og trusler.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

496 Passkontoret på Kongsberg

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet aksepterer ikke forslaget om å legge ned et meget fungerende passkontor på Kongsberg, slik det er foreslått. Arbeiderpartiet henstiller på det sterkeste at passkontoret på Kongsberg Politistasjon opprettholdes.

Begrunnelse: I 2016 ble det utstedt 4 414 pass ved Kongsberg Politistasjon. I tillegg ble det utstedt 110 ekstra pass ved Kongsberg Politistasjon i 2015. Noe som er flere ekstra pass enn Hønefoss og Drammen til sammen, og nesten halvparten av totalantallet for Vestfold. Det skyldes i hovedsak utstrakt reisevirksomhet fra Kongsberg Internasjonale høyteknologibedrifter til områder i verden som krever ekstra pass, og viser behovet for denne tjenesten nettopp i Kongsberg. For disse viktige bedriftene for Norge, vil det være særdeles store ulemper tidkrevende og kostbart for bedriftene og de ansatte som må reise på serviceoppdrag på kort varsel til utlandet, og måtte reise til Drammen for å ordne med ekstra pass, men også ordinære pass. På Kongsberg Politistasjon er passkontoret i dag tilknyttet publikumsmottaket som er åpent 5 dager i uken fra kl. 08.30 til 14.00 (torsdag til kl. 17.00)

mottaket er bemannet med 1 til 2 personer som i tillegg til passutstedelse også betjener politivakt funksjonen med mottak av anmeldelser og andre publikums henvendelser. Dette betyr en meget rasjonell, tilgjengelig og publikumsvennlig tjeneste til innbyggere og næringslivet i Kongsberg og Numedal som omfatter ca. 34 000 innbyggere. I tillegg tilfredsstiller Kongsberg Politistasjon de krav til sikkerhet, kompetanse og lokaliteter som Politidirektoratet krever for et velfungerende Passkontor. Dette medfører raske og gode tjenester til publikum, og høyteknologindustrien i særdeleshet når det gjelder pass tjenester. Kongsberg Politistasjon opplever stor pågang fra personer hjemmehørende i nabokommuner Vestfold og Tinn Kommune som kommer på «Drop in» fordi ventetiden blir for lange i blant annet Stokke. Rask passutstedelse på Kongsberg reduserer derfor behovet for nødpass som ofte utstedes på flyplasser. Buskerud Arbeiderparti håper med denne uttalelsen at regjering og storting ser nødvendigheten av å opprettholde passutstedelse på Kongsberg Politistasjon. Vi vil understreke betydningen av denne tjenesten for innbyggere i Kongsberg og Numedal og det internasjonale næringslivet her i særdeleshet og hva en nedleggelse vil bety i form av tapte dagsverk for næringslivet, store transportutgifter og forurensing av miljøet. Buskerud Arbeiderparti beslutter i sitt årsmøte å sende en uttalelse til regjeringen ved justisministeren og egen stortingsgruppe vedrørende forslag om å legge ned passkontoret på Kongsberg som er et av tiltakene i Politireformen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2.

539 En kriminalomsorg i krise

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Ap vil at Arbeiderpartiet skal styrke kriminalomsorgen ved å sørge for at alle fengsler har tilstrekkelig med ansatte og ressurser for å ivareta sikkerheten til innsatte og ansatte, samt drive forebygging og rehabilitering av innsatte. Ivaretaking av innsatte sine menneskerettigheter, samt styrke tverrfaglig samarbeide mellom helse og kriminalomsorg for å kunne følge opp psykisk syke innsatte. Arbeiderpartiet vil sikre desentralisert fengslestruktur ved å opprettholde Bergen fengsel, avd. Osterøy, samt etablere fengsel i Sveio.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har alltid hatt rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet som bærende prinsipper for kriminalomsorgen. Hele løpet fra politibehandling, domstolsbehandling og ressurser i fengselsvesenet er nå presset og en klarer ikke å opprettholde rettsikkerhet for samfunnet. Arbeidsmiljøet for ansatte i fengsler er under stort press og soningsforhold for innsatte likeså. Psykisk syke får ikke det helsetilbudet de trenger og en får brudd på prinsippet om å vende rehabilitert tilbake til samfunnet. Innsatte bør få sone sin straff i nærhet til det samfunnet de skal tilbake til og delta i som medborgere. Soningsarenaer som kan medvirke til en god tilbakeføring til samfunnet bør prioriteres, td. Bergen fengsel avd Osterøy som er et fengsel med lavere sikkerhet og som gir innsatte motivasjon til rehabiliterende soning. Fengselet bør vurderes som kvinnefengsel. Nytt fengsel i Sveio må etableres for å erstatte gammelt og utdatert fengsel på Haugalandet. Dette vil sikre innsatte nærhet til pårørende og hjelpeapparatet samt styrke soningskapasiteten i regionen og gi soningsforhold som er tilfredsstillende og moderne.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

559 Sterkere rettssikkerhet

Agder Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil styrke samtlige samfunnsgruppers mulighet til å prøve sine rettigheter, spesielt når det offentlige er motparten. Lav økonomi bør aldri være et hinder for å få prøvd rettighetene til privatpersoner i vedtak og avgjørelser fra det offentlige.

Begrunnelse: Det norske samfunnet er et velferdssamfunn hvor det offentlige ofte griper inn i menneskers personlige sfære. Når det offentlige foretar inngrep i den personlige sfæren til sine innbyggere oppstår det fare for at det skjer feil og dermed behov for å klage. Av den grunn mener Arbeiderpartiet at det er viktig at innbyggerne kan prøve disse vedtakene for domstoler og klageinstanser.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

563 Rettsmedisinsk obduksjon

Agder Arbeiderparti

Forslag: Rettsmedisinske obduksjoner skal betales av staten og ikke være avhengig av økonomi i det enkelte politidistrikt

Begrunnelse: I dag blir kostnadene for rettsmedisinske obduksjoner tatt fra midlene til det aktuelle politidistriktet. Før 1992 ble kostnadene for rettsmedisinske obduksjoner tatt fra «delinkventfondet». I 1992 ble dette fondet avviklet og kostnadene ble overført til det enkelte politidistriktet. Samtidig som dette skjedde så gikk mengden av rettsmedisinske obduksjoner i Norge ned. Vi i Agder Arbeiderparti mener at rettsikkerheten kan bli svekket ved at det er det lokale politidistriktets økonomi som kan påvirke om det skal foretas en rettsmedisinsk obduksjon eller ei. For å unngå faren for at noen rettsmedisinske obduksjoner ikke blir utført på grunn av dårlig økonomi i det enkelte politidistriktet mener Agder Arbeiderparti at denne ordningen må endres.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

566 Vold i nære relasjoner

Agder Arbeiderparti

Forslag: • Satse på prosjekter som oppmuntrer barn til å fortelle. Agder Arbeiderparti mener at det bør innføres tiltak likt det Vennesla kommune har gjort i sitt «si det» prosjekt hvor man tverrfaglig drar rundt i alle barnehager med historier, dukker og sang for å lære barn opp i hva som er uakseptabel oppførsel fra voksne mot barn.

- Personale som jobber i barnehager og skoler må sikres opplæring i hvordan man snakker med barna om vold og overgrep. Agder Arbeiderparti mener at dette må inn i utdanningene til alle som kan jobbe med barn og at alle kommuner bør ha en egen veileder for sine ansatte likt det man har i Lindesnesregionen.

- Personale som jobber med høykonfliktsaker må gjennom en egen sertifisering grunnet kompleksiteten i sakene.
- Psykisk, materiell og latent vold må sidestilles med fysisk vold i alvorlighetsgrad. I opplæring, lovverk og blant de som jobber med voldssaker må denne type vold prioriteres like sterkt som fysisk vold.
- Sikre kort ventetid på barnehusene, dette inkluderer legeundersøkelser.
- Sikre Stine Sofie senteret, Alternativ til vold (ATV), krisesentrene, JURK og andre organisasjoner som jobber med mennesker utsatt for vold økonomisk støtte.
- Opprette en egen økonomisk ordning og gode overgangsboliger for å sikre voldsoffer i den første fasen hvor de går fra partneren som utøver vold.
- Økt bruk av omvendt voldsalarm.
- Sikre ektefeller fra andre land som er gift med voldsutøver opphold på selvstendig grunnlag.

Begrunnelse: Det er svært viktig å sette inn tiltak som forebygger at barn vokser opp med vold i nære relasjoner. Forskning viser at det å være vitne til vold er like skadelig som å selv bli utsatt for det. Forskning viser også at psykisk vold fra foresatte bidrar til økt risiko for å utvikle psykisk uhelse (bufdir.no). 2 av 3 av de som ble utsatt for vold i 2016 er kvinner (bufdir.no). Agder Arbeiderparti mener at viktige likestillingstiltak som sikrer kvinner en inntekt å leve av også er god forebygging. Det er imidlertid også viktig å sikre mennesker som lever i et voldelig hjem en god utvei og trygge rammer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

604 Høyrepopulisme og ekstremisme i vekst

AUF i Troms

Forslag: Arbeiderpartiet i Troms vil:
- Jobbe hardere for å straffeforfølge personer som ytrer politiske hatytringer på Internett
- Frata statsstøtten fra organisasjoner som Human Rights Service og andre organisasjoner som aktivt fremmer diskriminering
- At fornektelse av handlinger som er ansett av en internasjonal rett som folkemord omfattes av straffelovens paragraf for hatkriminalitet
- Kriminalisere kjøp, salg og bruk av diskriminerende og hatefulle symboler og gjenstander
- Sørge for at terrorangrepet 22. juli og høyreekstremisme som politisk strømning blir viet en betydelig andel i pensum i samfunnsfagene i grunnskolen og videregående

Begrunnelse:
Vår bevegelse er en bevegelse med sterke historiske røtter, og en av de røde trådene man kan gjenkjenne vårt parti og vårt ungdomsparti er vår evige kamp mot ekstremisme. Fra unge AUFere på 1930-tallet mistet livet i kamp mot Francos fascisme, til AUF og Arbeiderpartimedlemmer ble fengslet og henrettet under tysk okkupasjon i årene 1940-45, og ikke minst til 69 av våre, mistet livet på Utøya 22. juli 2011 har vi blitt minnet på viktigheten av arbeidet mot voldelige anti-demokratiske ideologier. Vårt arbeid for en fredelig verden fri fra undertrykkelse, forfølgelse og krig vil fortsette så lenge vår bevegelse lever, og dette skal alltid være en bærebjelke i vårt politiske arbeid. Arbeiderpartiet i Troms ser med stor bekymring på den voksende høyrepopulismen i Europa. Høyrepopulistiske og innvandringsfiendtlige politikere skaper i stadig større grad fiendebilder av innvandrere, jøder og muslimer og som en antirasistisk organisasjon vil vi at Arbeiderpartiet skal lede an

kampen for et samfunn for alle. Arbeiderpartiet i Troms er svært kritisk til at personer og organisasjoner som sprer frykt og hat mot minoriteter, kvinner og sosialdemokrater mottar finansiering via statsbudsjettet, og vil fjerne bidrag til organisasjoner som aktivt fremmer skiller mellom folk. Arbeiderpartiet i Troms ønsker også et sterkere vern av spesielt utsatte grupper i samfunnsdebatten, og vil at arbeidet for å straffeforfølge personer som sprer trusler på internett prioriteres. Som et ledd i kampen mot den gryende høyreekstremismen i Europa, vil Arbeiderpartiet i Troms også støtte arbeidet med å beskytte grupper som mottar hets og trusler fra ytterliggående grupperinger. Vi ønsker derfor et forbud mot demonstrasjoner i regi av voldelige organisasjoner. Vi setter minoritetspersoner og andre særlig utsatte gruppers frihet fra hets foran ekstremistiske grupperingers rett til å spre hat og frykt i befolkningen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2.

626 Kriminalomsorg

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Sogn og Fjordane AP går imot framlegget om omorganisering av kriminalomsorga fordi vi framleis kan drive god omsorg i heile landet

Begrunnelse: Kriminalomsorga har for få plassar for innsette som må sitte i fengsel med høgare sikkerheit. For å bøta på dette har Norge dei siste 3 åra nytta over 900 millionar kroner på leige av fengselsplassar i Nederland. No er denne avtalen sagt opp og Norge skal igjen huse sine eigne innsatte. Sogn og Fjordane AP vil arbeida sterkt for at Vik fengsel skal få realisert sine planar med ei utviding av kapasitet med 30 lukka plassar, til gode både for innsette og for statlege arbeidsplassar i distriktet. Kriminalomsorga er nok ein gong under press ved at regjeringspartia ønskjer å omorganisera etaten frå ein tre-nivå-modell til ei to-nivå modell. I praksis tyder dette at vi får eit direktorat på Lillestrøm som blir endå større og som vil ha all makt. Dette fryktar vi vil gå på bekostning av ein desentralisert kriminalomsorg der vi i dag har regionkontor i dei ulike landsdelane. Dette er ingenting anna enn nok ei sentralisering der grunnen er å ta ned utgifter i offentleg etat og få ein meir «robust» etat. Vidare vil denne omorganiseringa -dersom den vert realisert- ha som resultat at det skal bli færre og større einingar/institusjonar, noko som igjen medfører nedleggingar ute i distrikts-Norge. Norge har lenge sagt at vi driv verdas beste kriminalomsorg. Annerkjenning frå utlandet er utbreidt. Andre land ser til oss korleis vi løyser oppgåvene. Kvifor då endre noko som er så bra?

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2.

10. By og land

27 Sosial boligpolitikk

Tønsberg Arbeiderparti

Forslag: Flere virkemidler må tas i bruk for å gjenreise den sosiale boligpolitikken.

Begrunnelse: Med utgangspunkt i sterkt stigende boligpriser generelt og spesielt i bymessige deler av landet må det tas et løft for å gjenreise sosial boligpolitikk. Spesielt er dette viktig for at unge uten nødvendig egen startkapital eller økonomisk hjelp fra foresatte skal kunne komme inn i boligmarkedet. Vi mener alle aktuelle virkemidler både fra statlig og kommunal side må tas opp til ny vurdering. Det må tas utgangspunkt i at de fleste ønsker selveierbolig, men på veien dit må også bygging av utleieboliger økes. Spesielt kommunene må oppfordres og oppmuntres via aktuell statlige virkemidler til å ta et større direkte engasjement i boligpolitikken.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

29 Gjenreis en solidarisk boligpolitikk

Horten Arbeiderparti

Forslag: Horten Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal gjenreise en solidarisk boligpolitikk som kan sikre at alle får tilgang på en trygg og god bolig. Økende boligpriser har ført til økende ulikhet i samfunnet. Det er i strid med arbeiderpartiets mål. For å sikre en solidarisk boligpolitikk må det iverksettes en rekke tiltak.

Boligpolitisk utvalg i Horten har utarbeidet konkrete forslag til boligpolitisk handlingsplan. Planen er behandlet og vedtatt både i medlemsmøte og av et enstemmig styre.
Konkrete tiltak som foreslås er;
1. Arbeiderpartiet bør ta initiativ til at boligpolitikk blir et sentralt fordelingspolitisk virkemiddel
2. Arbeiderpartiet bør gjøre BOLIG og ARBEID til jobb nr. 1 under kommunevalget i 2019
3. Arbeiderpartiet bør opprette boligpolitiske idegrupper sentralt og fylkesvis
4. Arbeiderpartiet bør etablere nettverk for ny boligpolitikk, sentralt og lokalt
5. Arbeiderpartiet bør arbeide for at Husbank og Kommunalbank gis lånerammer og tilskudds-ordninger som gjør det mulig for kommuner med kjøp av opsjoner og/eller avtale om grunnerverv av utviklingsområder til boligbygging
6. Arbeiderpartiet bør arbeide for at kommunene blir utviklingsaktører som, i samarbeid med fylkeskommunen, innhenter kunnskap om de ulike beboergruppenes behov, hvordan boligmarkedet i regionen virker, hvem som etterspør boliger, og hvilke tilbud som legges ut, for det formål å skape allianser med de ulike aktørene i boligmarkedet med hensyn til aktivt å forfølge kommunenes boligpolitiske målsettinger.
7. Arbeiderpartiet bør fremme forslag til en særlov som åpner for at kommunale boligstiftelser, som et engangstilfelle, muliggjør at stiftelsens boliger tilbakeføres til kommunen.
8. Arbeiderpartiet bør støtte etablering av frittstående ikke-kommersielle boligbyggelag

Begrunnelse: De viktigste tiltakene for å motvirke økende ulikhet er inntektssikring og trygghet for en forutsigbar og verdig boligsituasjon. Det å bo trygt er en menneskerett. I dagens Norge er det markedskreftene som i stor grad styrer boligtilbudet i deler av landet. Stat og kommune må settes i stand til å styre boligmarkedet i større grad. Arbeiderpartiet må som et styringsdyktig parti legge grunnlag for at statlige tilskudd og lov- og regelverk tilknyttet arealplanlegging og regulering gir kommunene et rammeverk som gir reel styring av boligbyggingen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

32 Styrket lokaldemokrati

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: I tråd med introduksjonen av lokaldemokratiet i grunnloven mener Nesodden arbeiderparti at Arbeiderpartiet skal gå til valg på et mer reelt lokaldemokrati. Befolkningen gjennom kommunestyrene må få større muligheter til å påvirke utviklingen i egen kommune. Dette må gjøres ved å gi kommunene en solid grunnøkonomi samtidig som kommunene får flere muligheter til å påvirke egne inntekter. Kommunene må også få større muligheter til å gjøre arealdisponering i egen kommune.

Begrunnelse: Etter å ha vært diskutert i stortinget i 18år vedtok stortinget å ta følgende setning inn i grunnloven. «Innbyggerne har rett til å styre lokale anliggender gjennom lokale folkevalgte organer. Nærmere bestemmelser om det lokale folkevalgte nivå fastsettes ved lov». Etter Nesodden Aps vurderinger er arealdisponering og inntekter de to viktigste områdene kommunen kan ha kontroll med for å styre utviklingen. Her har utviklingen de senere årene gått i feil retning ved at kommunene i liten grad kan påvirke egne inntekter. Dette gjør at regjeringen og stortinget står for hovedprioriteringene i norske kommuner. Eiendomsskatt fremstår i dag som det enste reelle alternativet. Denne skatten har per i dag svakheter som gjør at den ikke kan tilpasses for å ta sosiale hensyn. Muligheten til arealdisponering er også sterkt begrenset. Nesodden kommune støtter at kommunene skal gjøre disponeringer for å støtte opp under nasjonale mål. Vi er allikevel ikke enige i at regionale myndigheter skal kunne peke ut de spesifikke geografiske punktene i en kommune som skal kunne utvikles. Stat og regioner bør legge rammene, men de bør ikke kunne instruere på det detaljnivået som gjøres i dag. Det bør være kommunestyrenes vurdering av hvordan man når de nasjonale målene som ligger til grunn for arealdisponering i egen kommune, ikke regionenes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

34 Boligpolitikken

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: Boligpolitikken må igjen bli et offentlig ansvar. Planlegging, tilrettelegging, infrastruktur og utforming av boligområder hører til fellesskapets ansvar. Det at alle har rett til en egnet bolig er et ansvar som tilligger det offentlige og kan kun innfris om vi finner tilbake til et system med sosial boligbygging. Innenfor dagens boligbygging er drivkraften privat spekulasjon og det kan kun endres gjennom at det kommer under offentlig kontroll og styring.

Begrunnelse: Det å ha en egen bolig er en rettighet i et velferdssamfunn. I dag er det slik i mange deler av landet at folk med fast jobb og inntekt ikke kan finansiere kjøp av egen bolig, mens en stor del av boligmarkedet består av sekundærboliger. Det må bygges flere boliger og det må planlegges slik at der er muligheter for unge å komme inn på boligmarkedet og det må legges til rette for at eldre kan komme inn i egnede boligmiljøer. I dag tas det ikke slike hensyn, boliginvesteringer er blitt en meget lønnsom virksomhet, det bygges for lite og prisene stiger bla som følge av profitt i flere ledd.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

56 Bedre vilkår for unge og førstegangskjøpere for å få boliglån

Eidsvoll Arbeiderparti

Forslag: Eidsvoll Arbeiderparti fremme forslag om at det utarbeides ordninger i forbindelse med kjøp av bolig for unge og førstegangskjøpere, som ikke har nødvendig egen kapital eller klarer å skaffe seg garantister som myndighetene kan godta, så skal personer som kan dokumentere at de gjennom flere år har betalt sin faste husleie regelmessig, (vise til bank innbetaling) og som på denne måten beviser at de kan betjene et boliglån, tilsvarende den husleien de har innbetalt de siste 3 år, skal gis muligheter til lån uten lovpålagt egen kapital.

Begrunnelse: Mange unge har vanskeligheter med å komme seg inn på boligmarkedet på grunn av manglende lovpålagt egen kapital. De som ikke har muligheter å skaffe seg egen kapital har derfor ikke muligheter å få seg egen bolig, de må leie og de fleste i mange år. Når vi opplever unge, med god utdanning og fast jobb ikke kommer inn på boligmarkedet selv om de har fast inntekt på kr. 500.000,- så er dette trist. For noen uker siden fulgte pressen en ung kvinne på boligjakt. Hun leide bolig på 28m2 og betaler kr. 12.000,- pr. mnd., men hadde ingen mulighet å skaffe seg den nødvendige egen kapitalen til kjøp av egen bolig. Vi har mange unge som ikke kan få hjelp av foreldre eller andre bekjente til å skaffe den nødvendige egen kapitalen. Disse unge må gis en mulighet å komme seg inn på boligmarkedet. når de beviselig kan å klare betjente et lån.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

65 Husbanken og sosial boligbygging

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil jobbe for en økt satsning på Husbanken for å sikre en aktiv satsning på det boligpolitiske og boligsosiale arbeidet.

Begrunnelse: Sarpsborg Arbeiderparti mener at det er negativt at det kuttes i bevilgningene til Husbanken. Vi mener at dette vil få en svært negativ påvirkning på sosialboligbygging, og ikke minst på mulighetene som for unge og andre grupper til å komme inn på boligmarkedet. Sarpsborg Arbeiderparti mener at det må legges til rette for en bedre sosial boligbygging både igjennom en proaktiv Husbank, og igjennom økt satsning på leie-for-eie. Dette kan ikke gjøres uten at det satses nasjonalt på Husbanken og kommunenes muligheter til å bygge og drifte ikke-kommersielle utleieboliger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

67 Styrking av lokaldemokratiet

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal arbeide for en styrking av lokaldemokratiet. Kommuneøkonomien må styrkes slik at kommunene selv kan sørge for tilstrekkelig bemanning og fordeling av ressurser, slik at behovet for statlige normer reduseres.

Begrunnelse: Norge har bygd opp et velfungerende demokrati. Et sentralt element i dette har vært at vi skal ha et sterkt lokaldemokrati. Det har vært en erkjennelse av at det er de lokale politikerne som er nærmest utfordringene og at de dermed er best egnet til å finne løsninger som gagner lokalsamfunnet. I de senere åra har vi imidlertid sett en økende tendens til at kommunene blir overstyrt av sentrale bestemmelser. Vi har fått bemanningsnorm for lærere i skolen, i barnehagen og staten ønsker å styre arealpolitikken til de store byområdene gjennom byvekstavtaler. I tillegg er det tanker om at det skal innføres en norm for helsesøstre. Summen av dette gjør at lokaldemokratiet svekkes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

80 Forslag om å avvikle au pair-ordningen

Oppsal Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet går inn for å avvikle au pair-ordningen. Hensikten med ordningen var å bidra til kulturutveksling. Den fungerer i dag stort sett som kamuflert arbeidsinnvandring av lavtlønnede hushjelper. Om norske familier skal ha hushjelp, må disse sikres fulle arbeidstakerrettigheter, med anstendige lønns- og arbeidsvilkår

Begrunnelse: Au pair-ordningen har utviklet seg til å bli en ordning for norske familier som ønsker seg billig hushjelp og barnepass. De siste årene har det vært om lag 3000 au pairer i Norge og antallet er økende. 90 prosent kommer fra Filippinene. Au pairen skal utføre arbeidet sitt i et privat hjem, og ha en stilling som tilnærmet tilsvarer det en datter eller sønn har i et familieforhold. I praksis er au pairer en arbeidstaker, fordi omfanget av arbeidet som regel går langt utover det som følger av et vanlig familieforhold. Ofte har au pairen selv barn og familie i hjemlandet, og bakgrunnen for oppholdet er for de fleste ikke å lære norsk kultur, men å få mulighet til en høyere lønn enn det som er mulig hjemme. Det er imidlertid en svært lav lønn etter norske standarder disse kvinnene får. I alle andre tilfeller i norsk arbeidsliv ville man slått alarm om sosial dumping når utenlandske kvinner tilbys så lav lønn for så mange arbeidstimer. Norske familiers behov for hushjelp og utenlandske kvinners ønske om å arbeide som dette i Norge må ivaretas gjennom andre ordninger som sikrer fulle arbeidstakerrettigheter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

84 Kommuneøkonomi

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal jobbe for en mer rettferdig fordeling av fellesskapets midler.

Begrunnelse: God sosialdemokratisk politikk er når vi gir mennesker frihet til å kunne leve selvstendige liv, ha trygghet for utdanning og helsehjelp i en sårbar situasjon. Dersom alle skal ha like muligheter er det avgjørende t også kommunene har likt utgangspunkt. Statlig prioritering må i større grad gjenspeile behovet og utgangspunktet for kommunene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

86 Statlige normer

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet fullfinansierer statlige tiltak i kommunene.

Begrunnelse: Sentrale normer svekker demokrati, samt faller uheldig ut for en sosialdemokratisk tenking om å prioritere større innsats der behovet er størst.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

87 Kommuneøkonomi

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil arbeide for å styrke kommuneøkonomien.

Begrunnelse: For å kunne gi gode tjenester der folk bor er det viktig at kommunene styrkes for å kunne gi gode nok tjenester i hele landet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

114 En aktiv boligpolitikk

Vestre Arbeidersamfunn (Majorstuen-Uranienborg)

Forslag: Arbeiderpartiet vil forplikte seg til å føre en aktiv boligpolitikk med sikte på at også unge mennesker og familier med moderate inntekter kan skaffe seg egen bolig. Det må være en nasjonal oppgave å bidra til at dette også må gjelde Oslo og andre større byer. Et viktig virkemiddel vil være økte Husbankrammer blant annet for startlån. Det bør også legges til rette for nye eieformer der det blir mulig å bygge opp egenkapital gjennom leie-avtaler, slik at en kan gå fra leie til eie av egen bolig.

Begrunnelse: Det siste 10-året har boligprisene i Oslo økt med 100 prosent, mens økingen for Norge som gjennomsnitt er 70 prosent og i Stavanger og Kristiansand under 3o prosent. Det er blitt vanskeligere enn før for unge mennesker i Oslo-området å skaffe seg egen bolig. Mens Husbanken i 2013, det siste året under Rød-grønn regjering hadde en ramme på 25 mrd. kr., var rammen for 2018 17 mrd. Det borgerlige budsjettforslaget for 2019 gir ytterligere reduksjon til 16 mrd. kr. Vesentlig større Husbankrammer er viktig med sikte på sosial utjevning til fordel for unge mennesker som har vansker med å finansiere egen bolig. I en tid med usikkerhet omkring den internasjonale økonomiske utvikling, vil større Husbankrammer også bidra til å unngå fall i boligbyggingen, som både vil være negativt for sysselsettingen og øke de langsiktige boligproblemene. Det vil være viktig med økt samarbeid mellom stat, kommuner og tekniske fagmiljøer med sikte på en effektiv og rasjonell bygging av boliger med forsvarlig standard.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

129 Uføre må sikres bostøtte.

Sunndal Arbeiderparti

Forslag: Sunndal Arbeiderparti krever at innslagspunktet for bostøtteordningen tilpasses de uføres netto utbetalte uførestønad, slik at uføre ikke tvinges over på sosialstønad for å overleve.

Begrunnelse: Hensikten med uførereformen var at uføre skulle kunne arbeide ved siden av trygdeutbetalingene. Som en konsekvens av dette ble uføretrygden skattelagt som arbeidsinntekt. Da ingen skulle tape på omleggingen ble bruttoinntekten (uførestønaden) økt, slik at nettoinntekten (utbetalt uførestønad) forble den samme som før etter betalt skatt. Bostøtteordningen ble endret 1. januar 2017. Inntektsgrensene for beregning av bostøtten i den nye ordningen tar utgangspunkt i bruttoinntekten. Det innebærer at de som er 100 prosent uføre så vidt passerer innslagspunktet som kvalifiserer for bostøtte med noen titalls kroner. Dermed har mange uføre nå mistet bostøtten de hadde tidligere, på tross av at de får utbetalt samme uførestønad som før uførereformen. I byene er husleie på 9.000-10.000 kr. per måned helt vanlig for mange enslige. Netto utbetalt trygd er på mellom 13.000-16.000 kroner. Det sier seg selv at det blir lite eller ingenting igjen å leve av, og den uføre må få sosialhjelp for å få endene til å møtes. Slik vil vi ikke ha det. Innslagspunktet for bostøtteordningen må derfor tilpasses de uføres netto utbetalte uførestønad, slik at uføre ikke tvinges over på sosialstønad for å overleve.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

162 Tilskudd bolig

Vefsn Arbeiderparti

Forslag: Øke tilskuddene fra Husbanken som går til tilpassing av boliger, slik at flere eldre kan bo hjemme lengre.

Begrunnelse: Dagens tilskudd er veldig små og rekker kun til små tilpasninger / utbedringer av boligene. For å gjøre det mulig for flere å bo hjemme lengre, må disse tilskuddene økes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

213 Bedre vilkår for bygging av generasjonsboliger

Gjøvik Arbeiderparti

Forslag: Etablere bedre ordninger for de som vil lage generasjonsboliger for å trygge de mellommenneskelige verdier sett i en livssyklus.

Begrunnelse: Utrede samfunnsnyttige ordninger og mulighetene for skattelette for de som vil bygge slike generasjonsboliger og hva må den som bygger forplikte seg til for å komme inn under ordningen. Det bør settes fokus på de mellommenneskelige gevinster når noen ønsker å ta vare på sine nærmeste i egen bolig og samtidig få fram betydningen av den tryggheten og helsegevinsten dette vil bety for den det gjelder på sikt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

236 Kommuneøkonomi.

Stad Arbeiderparti

Forslag: Arbeidarpartiet må styrke kommuneøkonomien.

Begrunnelse: Det er kommunane som skal yte god velferd til innbyggjarane. Då må dei få tilført tilstrekkeleg med pengar til at desse oppgåvene kan løysast på ein god måte. Og ein må kunne krevje ein nasjonal minimumsstandard for å motvirke store ulikskapar avhengig av kor ein bur.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

250 Bedring av bostøtteordning

Ringsaker Arbeiderparti

Forslag: Ringsaker Arbeiderparti vil løfte ordningen med bostøtte ved å sette ned innslagspunktet for bostøtte og at den i fremtiden følger prisutviklingen, slik at det blir en mer rettferdig ordning for de som har behov.

Begrunnelse: Bostøtteordningen er et av virkemidlene som brukes til å utjevne forskjellene mellom folk. En trygg og sikker bolig er et av de mest grunnleggende behovene man har, uansett om man eier eller leier. For fjerde år på rad øker satsene i folketrygden mindre enn prisstigningen og sakker akterut i forhold til den. Regjeringen har redusert bostøtten slik at det ble utbetalt om lag 300 millioner mindre i 2017 enn i 2013. Dette er en utvikling som blir følbar over tid og rammer de aller svakeste i samfunnet, spesielt enslige minstepensjonister og ikke minst også merkes den store forskjellen når man blir alene i boligen, noe som skjer

før eller siden i et parforhold. Husbanken strammer grepet når det gjelder utbetaling av bostøtte, er boligprisene over det meste av landet i sterk vekst. Ikke minst prisene på leiemarkedet, det mange trygdede befinner seg, har de siste årene steget dramatisk. Derfor bør kriteriene for utbetaling av bostøtte gås gjennom på nytt. Det bør være nettoinntekten som legges til grunn for utbetaling av bostøtte, istedenfor brutto inntekt. På den måten får også de med lave inntekter mulighet til å beholde boligen uten å måtte leve fra hånd til munn. Av denne grunn føler mange det uverdig dersom de må ty til andre sosiale ytelser for å opprettholde et verdig liv.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

255 Rehabiliteringstilskudd i Husbanken gjeninnføres

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Rehabiliteringstilskudd i Husbanken gjeninnføres

Begrunnelse: Dette vil gi mulighet for at også personer som eier sin egen bolig, men har lav inntekt skal kunne vedlikeholde eiendommen og ikke forringe den.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

266 Sosial boligbygging må prioriteres

Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag

Forslag: Sosial boligbygging må prioriteres i de store byene.

Begrunnelse: Boligprisene i Bergen og de andre store byene har økt uforsvarlig mye. Det er i praksis vanskelig for unge med normale inntekter å komme inn på boligmarkedet. Boligspekulasjon og manglende planlegging for behovene til unge barnefamilier er årsak. Sosial boligbygging må derfor prioriteres når nye prosjekter gjøres klare i Bergen og de andre store byene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

293 Distriktsindeksen og differensiert arbeidsgiveravgift

Eidskog Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ta i bruk den tidligere distriktsindeksen, som ble endret av Kommunal- og moderniseringsdepartementet mai 2018. Arbeiderpartiet vil beholde strukturen på differensiert arbeidsgiveravgift, for å styrke sysselsettingen i distriktene.

Begrunnelse: Distriktsindeksen benyttes som verktøy både for fordeling av distriktsmidler i kommunenes inntektssystem og som grunnlag for beregning av differensiert arbeidsgiveravgift. I mai 2018 ble distriktsindeksen endret av Kommunal og moderniseringsdepartmentet, og den nye indeksen var en mer grovkornet indeks, med færre indikatorer/variabler og med klare faglige utfordringer. Konsekvensen av den nye distriktsindeksen var kort fortalt, at færre kommuner ble definert som distriktskommuner og utfordringene relatert til distriktene ble mindre. For distriktskommuner kan dette få store konsekvenser gjennom reduserte distriktsmidler og endret differensiert arbeidsgiveravgift. Arbeiderpartiet må fortsatt arbeide for at vi får vekst i hele landet, og legge til rette for likeverdig tjenester og tilstrekkelig finansiering av kommunale tjenester. Sammen med tiltak som bidrar til økt sysselsetting i hele landet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

296 SSB på Kongsvinger

Eidskog Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderparti krever at Kongsvinger SSB styrkes de nærmeste årene. Det er et tverrpolitisk ønske om en mer balansert lokalisering av statlige arbeidsplasser, for å styrke kunnskapsmiljøer utenfor de større byene. Som en del av Stortingsmelding 18 har Stortinget derfor vedtatt at det skal flyttes kompetansearbeidsplasser ut av Oslo.

Arbeiderpartiet mener at en styrking av Statistisk sentralbyrå (SSB) på Kongsvinger vil være et av de enkleste grepene Stortinget kan ta for å sikre balansert lokalisering av statlige arbeidsplasser. En ambisjon bør være å ha 60 prosent av de ansatte på Kongsvinger – mot 37,5 prosent i dag. Samtidig som at nye funksjoner som skal etableres i SSB, bør legges til Kongsvinger.

Begrunnelse: Det er mange gode forutsetninger for å utvide og utvikle SSB Kongsvinger:
SSB Kongsvinger har allerede flere sterke kompetansemiljø og fagmiljø.
SSB Kongsvinger har vist ved flere anledninger at de er i stand til å takle nye oppgaver på en utmerket måte. Det er kort reiseavstand fra Oslo / Gardermoen til Kongsvinger
Kostnadsnivået er lavere på Kongsvinger enn i Oslo
SSB har jobbet med å definere hvordan en kan styrke og etablere lokale kompetansemiljøer som faglig hører sammen i klynger.

I denne prosessen peker SSB på behovet for å samlokalisere de ulike kompetansemiljøene i henholdsvis Oslo eller Kongsvinger. I samme prosess vises det til at flere av kompetansemiljøene kan ha sin lokalisering i Kongsvinger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

299 Kommunal innsynsrett

Eidskog Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil sikre at kommunene skal ha rett til innsyn i regnskap og organisering av private tjenesteenheter, som produserer offentlig finansierte velferdstjenester.

Begrunnelse: Når kommuner bruker eksterne til å utføre oppgaver kan det være en utfordring å forsikre seg om at bevilgninger blir brukt i tråd med politiske vedtak. Det er kommunens ansvar å påse dette, fordi kommunen både skal kontrollere og informere innbyggerne og samfunn om aktiviteter og økonomi i kommunen. For å kunne forsikre seg om at kommunens bevilgninger blir brukt i tråd med politiske vedtak bør kommuner derfor ha innsyn i regnskap og organisering av tjenester som utføres av andre enn kommunen. Arbeiderpartiet støttet arbeidet for forslaget om kommunal innsynsrett i behandlingen av ny kommunelov, våren 2018. Men dessverre fikk de borgerlige sammen med Krf, flertall for å utelukke muligheten. Arbeiderpartiet bør fortsette arbeidet med å styrke muligheten for at kommunene skal ha rett til innsyn i regnskap og organisering av private tjenesteenheter, som produserer offentlig finansierte velferdstjenester

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

300 Styrket kommuneøkonomi

Østfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker en betydelig styrkning av kommuneøkonomien.

Begrunnelse: Kommunene trenger økte rammer for å kunne svare ut pålagte oppgaver og gi innbyggerne gode opplevelser, godt forebyggende folkehelsearbeid og god offentlig omsorg. Det er i kommunene at velferden blir skapt, og det er viktig at vi sikrer kommunene reell mulighet til å kunne tilby gode velferdsløsninger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

312 Endringer distriktsutvalget

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Distriktsutvalget lokalt anbefaler at Telemark Arbeiderparti sender inn følgende kommentar til det sentrale distriktsutvalgets innstilling.

Det sentrale distriktsutsvalgets innstilling er vedlagt sakspapirene i sin helhet.
Innstilling:
Generelt er vi godt fornøyde med utvalgets forslag. Vi har imidlertid noen få innspill som vi mener gjør det foreslåtte notat enda bedre.

Fra linje 136 Ønsker fokus og bevilgninger til transportstøtte. En slik ordning er etablert og godkjent av EU. Er ikke i bruk i Telemark i dag og heller ikke kjent. Dette både på grunn av

mangel på statlige bevilgninger og at ordningen nærmest er hemmelig. En veldig god ordning for bedrifter i distriktene som har stor transportulempe.

Ønsker å føye til under linje 149 f.eks. såkornfond med distriktsprofil.

Fra linje 182 Fiskeri og havbruk
Alt fokus er på havnæringen. Innenlands oppdrett vil gi store muligheter for distriktene i framtiden Vi har stort potensiale da vi har mange vann i Norge som kan egne seg for slikt oppdrett. Bør legge til satsing på dette området.

Fra linje 226 Landbruk
Bør se på odelslov, konsesjonslov og boplikt. Målet må være å få flere eiendommer på salg til boligformål. I tillegg må virkemidlene i forhold til boplikt innskjerpes betraktelig om den skal ha noe virkning. Prising og prisregulering henger også med i denne diskusjonen.

Fra linje263 Norsk fornybar kraft og energi Vi ønsker en mer forpliktende setning på nettleie Lik nettleie for hele landet

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

328 Gjennomgang av bostøtte-ordningen

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Telemark Arbeiderparti mener derfor at kriterier for tildeling av bostøtte må vurderes på nytt med mål om og fortsatt bidra til sosial utjevning.

Begrunnelse: Bostøtte er en viktig statlig støtteordning som skal bidra til at alle kan ha et godt sted å bo, uavhengig av økonomi. Dette har gjennom mange år vært en viktig sosialt utjevnende ordning innført av Ap. Søknad om bostøtte behandles individuelt, men det er en øvre grense for inntekt for å kunne søke. Uførereformen i 2015 har ført til endringer i skatte- og inntektssystemet som kan gi færre muligheter for å søke støtte, tross uendret inntekt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

336 En kraftfull og helhetlig boligpolitikk

Nordstrand Arbeiderpartilag

Forslag: Det må bygges flere boliger - derfor vil Ap:

- Bygge byer utenfor de store byene – ikke kun fortette med en ensartet tett boligstruktur rundt kollektivknutepunktene. Vi må møte klimautfordringene med å bo mer miljøvennlig samtidig må vi tilby gode bomiljø og nabolag i nye boligområder.
- Styrke tilskuddsordningen for fornyelse og fortetting av eksisterende boligmasse
- Korte ned saksbehandlingstid for plan- og byggesaksbehandling i kommunene

- Kommunene skal ha bygge klare tomter til enhver tid. Vi må stille lovkrav om boligplaner i kommunene der hvor ikke kommuneplanen eller andre tilsvarende planer ikke allerede ivaretar dette. Alle boligplaner må inneholde en planreserve.
- Byvekstavtaler og statlige lokaliseringsspørsmål må kobles eksplisitt til PBL, som et gjennomføringsinstrument for regional plan, og med grunnleggende prosedyrekrav knyttet til transparens, medvirkning og etterprøvbarhet. En fylkesdekkende regional planlegging må gjøres obliga¬torisk – eller at det i det minste kreves en regional arealstrategi som kan gi retning for så vel statlige lokaliseringer som kommunal arealdisponering.
- Legge til rette for smartbyutvikling
- Ha en kritisk gjennomgang av teknisk forskrift med det formål å sørge for et regelverk som først og fremst gir oss gode boliger for de som skal bo i dem. Mange av boligene som bygges i dag har kvaliteter som gir dårligere og mindre boliger enn boliger som allerede er bygd. Vi må ha et regelverk som stadig bidrar til økt bokvalitet ikke en forringelse.
- Sørge for en lovgiving som fører til at flest mulig skal selv bo i boligene de eier.
- Husbanken og Kommunalbanken må styrkes for å understøtte en aktiv kommunal bolig – og tomtepolitikk. Husbanken må gis økte økonomiske rammer og flere virkemidler for å kunne støtte unge boligsøkere. Mange eldre har også spesielle behov som kan løses gjennom Husbankens virkemiddelbruk.
- Husbanken bør få et fornyet samfunnsansvar knyttet til utvikling av den tredje bolig sektor ved å for eksempel støtte opp om kommuners lokale leie til eie program, kommunale boligforetak, kommunale boligprosjekt der unge førstegangskjøpere er målgruppa.
- Satse videre på områdesatsinger i områder med levekårsutfordringer for å skape gode nabolag. Det må bli billigere for førstegangskjøpere å kjøpe sin første bolig – derfor vil Ap:
- Innskrenkningene i banklånforskriften må videreføres samt utvide muligheten for startlån
- At startlån blir en del av svaret for de som ikke har pengesterke foreldre
- Gjøre det mindre attraktivt å eie boliger du selv ikke skal bo i. Se på rentefradraget i denne sammenheng.
- Bygge flere studentboliger
- Vurdere tak på uteleiepris i pressområder etter modell fra Danmark
- Vurdere å øke krav om botid før gevinsten ved salg av bolig gjøres skattefri
- Jobbe for forbedringer i regelverket slik at boligkjøp blir enda tryggere enn i dag

Begrunnelse: Norsk boligpolitikk har vært vellykket. De aller fleste bor i egen bolig, og Norge har en av verdens beste boligstandarder. De siste årene har boligprisene steget kraftig og det er blitt vanskeligere for mange å etablere seg i sin egen bolig i pressområder. De boligsøkende i dag er i for stor grad prisgitt et marked styrt av private boligutviklere og meglere med høyest mulig fortjeneste som eneste mål. Store grupper som ungdom og eldre sine behov blir ikke ivaretatt av markedet. Derfor trengs et korrektiv gjennom en aktiv nasjonal og kommunal boligpolitikk. Sosial boligpolitikk som begrep er den siste tiden vannet ut av partier som definerer begrepet som poltikk for vanskelig stilte. Sosial boligpolitikk handler om at alle skal ha mulighet til å bo i en bolig som er stor nok og av god kvalitet. Og ikke minst at alle skal kunne eie sin egen bolig. Økende ulikhet opptar mange og flere peker på at vi ser dette særlig i boligmarkedet. Vi må finne politikk for å bøte på årsaken (bygge flere boliger) og symptomene (pengepolitikken)

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

354 Bolig for folk flest

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener:

- Det bør utarbeides et tydeligere program for boligpolitikken som legger til rette for at alle har mulighet til å eie egen bolig. Boligpolitikk og tilrettelegging for alle må være et grunnleggende politisk ansvar.
- At staten skal se på nytt på finansieringsordningene startlån og boligtilskudd.
- At Husbanken bør få en ny dagsorden, og en sentral rolle i arbeidet med utvikling av nye virkemidler.
- At det bør igangsettes et arbeid for å se på hvilke nye virkemidler som kan bidra til å sikre en god utvikling, utjevning av levekår og redusere sosiale forskjeller mellom bydeler og levekårssoner i byene.
- At en bør gjennomgå Plan- og bygningsloven med siktemål om å vurdere om særskilte typer boliger (for eksempel studentboliger) skal bli et eget reguleringsformål i lovverket.
- boligpolitikken må ha som mål å legge til rette for folk flest slik at «bolig» ved siden av helse, arbeid og utdanning er det viktigste for folks velferd.
- Det må også legges til rette for at folk flest også kan etablere seg i trygge pressområder.
- Det bør vurderes om kommunene skal gis statlig finansiering til å erverve eiendom i sentrale områder, for boligformål.

Begrunnelse: Å få til omfattende boligbygging i allerede utbygde områder kan være utfordrende og kostnadskrevende, både å planlegge, regulere og å gjennomføre. For å sikre at alle sosioøkonomiske grupper kan bosette seg i fortettingsområder, og å forebygge økt segregering, er det Arbeiderpartiet i Bergen sin klare oppfatning at det bør igangsettes et arbeid for å se på hvilke nye virkemidler som kan bidra til å sikre en god utvikling, utjevning av levekår og redusere sosiale forskjeller mellom bydeler og levekårssoner i Bergen. Vi tenker at det bør være aktuelt å utvikle nye økonomiske virkemidler, så vel som nye juridiske virkemidler for å bidra til dette.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

386 Landbruk - Innspill til distriktsutvalgets innstilling (By og land)

AUF i Hordaland

Forslag: Utrede miljødifferensiering av produksjonsstøtten. Endre miljøtilskuddet etter modell fra Østerrike Alle nye landbruksmaskiner skal være utslippsfrie innen 2025. Innføre statlige retningslinjer for å hindre utbygging av myrer og våtmarker Gjøre tilskuddsordningen for presisjonsgjødsling permanent og nasjonal Øke andelen økologisk landbruk, og øke bruken av naturgjødsel i det konvensjonelle landbruket. Stille strengere krav om sprøytemiddelbruk At kraftfor ikke kan stamme fra regnskogen og som hovedregel være norskprodusert Endre definisjonen av selvforsyningsgrad til å omhandle nødvendige næringsstoffer befolkningen trenger, heller enn ulike produkter. Innføre et strengere regime for å ivareta jordvernet og forankre det i Jordloven og plan- og bygningsloven, og tas hensyn til i NTP.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet ønsker å satse på norsk matproduksjon, og vil gjøre landbruket mer bærekraftig og fremtidsrettet. Omlegging til et bærekraftig landbruk har stort potensiale for å binde karbon i jorda, øke fruktbarheten og kutte klimagassutslipp. Arbeiderpartiet ønsker økt bruk av naturgjødsel, og at gjødslingen på de store brukene skal foregå med større presisjon. Vi vil ha et tak for giftstoffer i matproduksjon og at gårdsdyr som hovedregel skal fores på norskprodusert for. Arbeiderpartiet vil redusere svinnet i norsk landbruk, og sørge for at spiselig mat som i dag kastes, kommer til nytte. I Norge er rundt 3 prosent av landområdene dyrkbar mark. 1 prosent er matjord av kvalitet til å dyrke korn og andre matvarer vi kan spise direkte fra jorda som frukt, grønnsaker og bær. Matjorda er en sårbar ressurs som vi må forvalte på en god måte for å sikre fremtidig matproduksjon. Mye av den beste matjorda ligger rundt de største byene, og hvert år forsvinner det 6 kvadratkilometer dyrkbar mark i Norge. Dette er et areal som tilsvarer 1500 fotballbaner. Vi har ikke råd til å kaste bort en så viktig ressurs. Derfor vil Arbeiderparti ha et enda strengere vern av matjord

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

391 Nye virkemidler i boligpolitikken

Grønland/Tøyen/Gamlebyen AP-lag

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha et balansert boligmarked som gir større mangfold av boligtyper og en jevnere fordeling av ulike typer husholdninger i alle landets byer og tettsteder. Vi klarer å ha to tanker i hodet samtidig: Vi må holde takten i boligbyggingen oppe der presset er stort, samtidig som vi sikrer flere boliger for folk med lavere inntekter. Vi vil at flere skal kunne eie sin egen bolig og komme ut av leieboer-fella. Dessuten vil vi unngå at enkelte typer boliger og husholdninger hopes opp i bare noen deler av kommunene.

I tillegg vil vi:
- Utnytte det eksisterende handlingsrommet i Plan- og bygningsloven bedre gjennom plankrav for å sikre at utbyggingsprosjekter gir tilbake til samfunnet.
- Endre plan- og bygningsloven slik at kommunene får mulighet til å bestemme disposisjonsform i nye boliger
- Inkludere sosial innovasjon og fellesskapsløsninger i konkurransegrunnlag i anbudskonkurranser der hvor kommunene selv eier tomter.
- Samarbeide med utbyggere, boligbyggelag, som Obos og NBBL, for å finne løsninger for de som ikke kommer inn på boligmarkedet.
- Ta initiativ overfor eksisterende aktører i markedet med sikte på å utvikle en eller flere allmennboligaktører.

Begrunnelse: I Oslo er vi i Arbeiderpartiet utålmodige og ønsker å gjøre boligmarkedet både mer rettferdig og mer effektivt, men vi opplever at vi mangler en del verktøy slik det nasjonale lovverket er utformet i dag. Som en storbykommune hvor mange års høyrestyre og systematisk utsalg av tomter har resultert i en beskjeden mengde kommunalt eide tomter, er handlingsrommet trangt. Vi trenger en regjering som vil gi kommunen flere virkemidler, slik at vi kan ta grep mot tendenser til geografisk og sosial segregering.

Norske kommuner trenger flere virkemidler for å kunne sette og oppnå målsetninger om en inkluderende boligpolitikk og motvirke segregering i boligmarkedet. Raskere boligbygging kan ikke alene løse problemet med for få rimelige boliger godt fordelt i byene. Derfor vil vi endre Plan- og bygningsloven slik at kommunene får mulighet til å bestemme

disposisjonsform i nye boliger. En modell for dette vil være endringer gjennomført til tilsvarende lovverk i Danmark i 2015.

Endringen vil bety at kommunene kan bestemme hvilke typer boliger som skal bygges i et område. Det vil gi en reell mulighet til å sikre at nye prosjekter også inneholder boliger rettet mot økonomisk utsatte husholdninger eller husholdninger med stabil, men lav inntekt. Dessuten at ulike typer boliger fordeles mer jevnt geografisk. Endringen vil gi kommunene bedre redskap til å styre markedet, samtidig som det fortsatt vil være markedsaktørene som skal respondere og levere. En viktig forutsetning er at bruken av det nye styringsgrepet må være følsom for markedssituasjonen lokalt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

409 Bygdene treng pendlarar

Ulvik Arbeiderparti

Forslag: Ulvik Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal jobba for betre vilkår for pendlarane. Det vert stadig dyrare å pendle, derfor må Arbeiderpartiet skape ein ny distriktspolitikk og skatte- og frådragspolitikk som gjer det meir attraktivt å bu i små bygder.

Begrunnelse: I landet sine små bygder er det ofte ikkje nok arbeidsplassar eller nok attraktive arbeidsplassar å velje i. Mange må difor pendle ut av bygda for å finne arbeid. Dette kostar tid og penger i ein travel kvardag. Regjeringa føreslår å oppheva frådragsretten for meirutgifter til kost dersom du har kokemoglegheiter i pendlarbustaden. Satsane i reisefrådraget er også føreslått justerte. Dette kan føre til at utgiftene etterkvart blir så høge at folk flyttar frå bygdene, eller vel bort å flytte til dei. I somme familiar har begge foreldra arbeid utanfor bygda. Dette koster familiar dyrt. Familiar som er dyrbare for små bygdesamfunn. Det er god distriktspolitikk å gje pendlarane betre vilkår. At fleire ser det som positivt å bu på bygda vil styrkja samfunnet og vera med på å oppretthalda det gode tenestetilbodet med barnehage, skule, andre kommunale tenester og det lokale næringslivet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

417 Spredt boligbygging

Modum Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal jobbe for å stoppe avfolkingen av distriktene ved å utvide områdene der spredt boligbygging er tillat, vi skal også tillate nybygg istedenfor eksisterende bebyggelse og rehabilitering av eksisterende bebyggelse til dagens standard også utenom de områdene som er fastsatt til spredt boligbygging.

Begrunnelse: Det er viktig å opprettholde befolkningen i hele landet. Dagens krav til komfort og energiøkonomisering setter helt andre krav til bygningsmassen en bare for noen få år tilbake. Derfor må vi utvide områdene der spredt boligbygging tillates. Vi må også tillate nybygg der restaurering av eksisterende bygg ikke er hensiktsmessig og vi må tillate omfattende restaurering av eksisterende bebyggelse der dette er ønskelig. Det er viktigere at det bor folk i hele landet enn at gammel utdatert boligbebyggelse står og forfaller.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

498 Nye oppgaver til regionene

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeidet med å legge flere og større oppgaver til regionene er en naturlig del av regionreformen. Ettersom arbeidet med å strukturere de nye regionene allerede er startet, bør dette skje snarest. Målet for omstruktureringen må også være å effektivisere mange statlige strukturer, samt tydeliggjøre hvor ansvaret for de forskjellige oppgavene ligger.

Begrunnelse: I regjeringens regionreform er et av hovedmålene ved å opprette større regioner at de skal kunne ta ansvar for flere oppgaver. Til nå har regjeringen knapt tilført regionene nye oppgaver, til tross for at prosessen med å danne nye regioner har kommet godt i gang mange steder. Det er allerede foreslått flere oppgaver som kan tilføres regionene, og regjeringen bør snarest mulig klargjøre hvilke nye oppgaver regionene skal tilordnes. Dette for å sikre god gjennomføring og gode tjenester til det beste for innbyggerne.

Samtidig som arbeidet med regionreformen er i gang, fører prosessen med seg en gyllen mulighet til å omstrukturere flere statlige etater. I dag er etatsstrukturen meget omfattende og lite oversiktlig. Dette er problematisk ettersom det er vanskelig for spesielt innbyggere å forstå hvor ansvaret for de forskjellige oppgavene ligger. Det må være et mål for Arbeiderpartiet at det skal være enklest mulig for folk flest og forstå hvor og hvordan offentlige oppgaver løses.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

505 Verdiskaping og arbeidsplasser

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Vri de økonomiske virkemidlene slik at by og land anerkjennes for sine like og ulike utfordringer, med dette utnytte de lokale ressursene lokalt.
- Øke de regionale utviklingsmidlene og tilgjengeliggjøre disse for distriktene. Beslutningsmakten til disse midlene må ligge på lokalt og regionalt nivå.
- Legge til rette for nettverk på tvers av bransjer og geografiske områder
- De særnorske ordningene innenfor vannkraft som skaper en rettferdig fordeling må opprettholdes og styrkes
- Videreutvikle og styrke samarbeidet om virkemidlene mellom det offentlige og næringslivet, for på den måten å bli mer målrettet og treffsikre
- Heve kompetansen på næringsutvikling i distriktene gjennom kompetanseprogram for næringsutviklere og økt satsning på forskning, spesielt på verdiskapning
- Distriktene må prioriteres ved utsetting av statlige og regionale arbeidsplasser
- Be distriktsutvalget se nærmere på hvordan man kan ha en tydelig og klar politikk rettet mot primær- og utmarksnæring, som landbruk og skognæring
- Gi reiselivsnæringen gode rammebetingelser som sikrer fortsatt vekst

Begrunnelse: Arbeid er bærebjelken i ethvert samfunn og verdiskaping er grunnlaget for å skape arbeid. Arbeiderpartiet er derfor opptatt av at virkemiddelapparatet fungerer som og oppleves som en styrke for alle næringsaktører i hele Norge og på tvers av bransjer. Videre må områder av landet som er ekstra utsatt få rammebetingelser gjennom differensiert arbeidsgiveravgift. Det må legges til rette for nettverksbygging i og mellom distriktene og på tvers av bransjer, dette vil gjøre at det ikke bare utveksles erfaringer og kompetanse, men at nye samarbeidskonstellasjoner får grobunn. Arbeiderpartiet mener at distriktet må sees på som en ressurs, fremfor en byrde. Næringspolitikken og virkemiddelapparatet må ha fokus på hvordan de stedbundne ressursene kan bli til verdiskaping og arbeidsplasser. Dette innebærer at det må arbeides for at også videreforedling av ressurser skal gjøres i distriktene. Slik kan mer avansert produksjon gjøres i distriktene der ressursene er, noe som vil bidra til flere arbeidsplasser og høykompetansearbeidsplasser. Det må settes i gang kompetanseprogram for det offentlige og private apparatet som jobber med næringsutvikling ute i distriktet, på denne måten sikrer vi at den nyeste kunnskapen når ut i hele landet. Som grunnlaget for slike kompetanseprogram må forskningen på verdiskaping og næringsutvikling i distriktene styrkes for å bidra til ny kunnskap og innovasjon. Når statlige og regionale arbeidsplasser skal flyttes ut av sentraene kan ikke disse kun flyttes til en annen by. Man skal prioritere distriktene som aktuelle vertskommuner, for på den måten å bruke statlige og regionale arbeidsplasser som målrettede virkemidler for å skape arbeidsplasser og kompetansemiljøer i distriktene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

506 Distriktet – like tjenester i hele landet

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for en kommuneøkonomi som gjør det mulig å ha like tjenester der folk bor
- Øke satsningen på digitalisering
- Be distriktsutvalget se på belastningen og kostnadsfordelingen for kommuner som har mye turister og hyttebeboere

Begrunnelse: Det skal ikke være forskjell på hvilke tjenester du som innbygger skal få, uansett hvor du bor i landet. Tjenestene som tilbys i distriktene må være på nivå med resten av landet. Dette må innebære en økt forståelse for at noen tjenester koster mer, når avstandene blir større og befolkningssammensetningen er annerledes. Dette krever økt satsning på digitalisering av offentlige tjenester, styrket kommuneøkonomi og en politisk vilje om at tjenestenivået skal være likt uansett hvor du bor i landet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

508 Infrastruktur – en avgjørende forutsetning for utvikling

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Sikre en mer rettferdig fordeling av støtteordningene til digital infrastruktur

Begrunnelse: Digital infrastruktur er en forutsetning for utvikling, både for kommunenes tjenester og for næringslivet. Det bør i fremtiden være en selvfølge at hele Norge har tilgang på rask og pålitelig internett, som innebærer at vi må opprettholde og styrke satsning på fiberutbygging i hele landet. Om næringslivet skal være konkurransedyktige må de ha tilgang på den samme infrastrukturen som sine konkurrenter. Om man skal kunne benytte seg av digitale løsninger innenfor helse og eldreomsorg er pålitelighet helt avgjørende og digital beredskap må bli et begrep som gir trygghet for brukerne. En forutsetning for en utvikling av digital infrastruktur er at det er det er kapasitet nok og sikker strømforsyning. Både kapasiteten på eksisterende nett og bygging av nytt nett vil være avgjørende. Distriktenes tilgang på god infrastruktur i form av vei og jernbane er viktig for konkurransekraften til næringslivet på eksportvarer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

511 Kjøp av FOT-ruter

Nærøysund Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet bør jobbe for å reversere vedtaket om å overføre ansvaret for kjøp av statlige flyruter(FOT) til de nye regionene/Fylkene

Begrunnelse: For å kunne sikre gode rammebetingelser for næringsliv og beboere i distrikts-Norge er det vesentlig med gode regionale flyruter på kortbanenettet. Dagens regjering har gjennomført en anbudspolitikk som nesten har rasert dette tilbudet i distriktene. Kysten og havet vil være et av de viktigste verdiskapningsområdene de neste 30 årene. For at vi skal kunne utnytte mulighetene havet gir oss er det en forutsetning at de som bor og jobber i disse områdene har gode kommunikasjoner til byene i Norge. Arbeiderpartiet må jobbe for å minske denne avstandsulempen. Det er ingen grunn til å tro at vi får en større konkurranse vedrørende disse flyrutene på kort sikt. Derfor vil det bare øke kostnadene å dele opp disse innkjøpene i flere små innkjøp. Dette vil medføre større belastning på de som må levere flere tilbud, og det vil gi mye mindre muligheter for å ta ut gevinster på stordriftsfordeler. FOT rutene er alt for viktig for Norge og ikke minst distrikts-Norge til at vi bare skal «teste ut» en ny måte å gjennomføre kjøpene på. FOT ruter er i dag en statlig Nasjonal oppgave og er alt for viktig til at vi kan se på at hver enkelt region skal være sin egen lykke smed i arbeidet med å sikre gode flyruter i distriktene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

538 Drømmen om egen bolig

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeiderparti ønsker et boligmarked med en mer sosial profil. Det må bygges flere rimeligere boliger slik at flere har muligheten til å skaffe seg egen bolig. Husbankens rammebetingelser må utvides og målrettes mot barnefamilier, unge og enslige som kan har vanskeligheter med å skaffe seg egen bolig.

Kommunene bør utarbeide egne planer for boligutvikling og målrette den sosiale boligbyggingen gjennom f.eks. egne boligkontor. Startlån som egenkapital, prosjekt som «fra leie til eie» må utvides. For å sikre et mer stabilt leiemarked må det bygges 3000 nye studentboliger i sentrale strøk nær utdanningsinstitusjonene. Minimum 2% av nye boliger i større utbyggingsprosjekt skal tilbys kommunene og det må opprettes lovkrav om akuttbosteder i kommunene.

Begrunnelse: Det bygges for få boliger og det er for få boliger til salgs. Arbeiderpartiet har alltid vært en forkjemper for at alle skal oppnå drømmen om å eie egen bolig. Den drømmen er nå vanskeligere å oppnå. Boligprisene har steget til et nivå som gjør det vanskelig for unge å komme seg inn på boligmarkedet. Når markedet svikter trenger vi en større satsing fra det offentlige. Husbankens rolle må styrkes slik at den fungerer som et verktøy til å utjevne forskjeller i samfunnet. Vi trenger høyere rammer og bedre betingelser for kommunene slik at kommunene kan bidra til å gi startlån til de som trenger det. Startlånet må også kunne benyttes som toppfinansiering for å sikre egenkapitalkravet. Husbankens rolle må være å sikre at også de uten egenkapitalfinansiering også kan eie sin egen bolig. Prosjekter som «fra leie til eie» bør implementeres i husbankens tilskuddsordninger samtidig som vi må sørge for bygging av flere boliger som er mer tilrettelagt for ulike aldersgrupper. I større boligprosjekt der de fleste beboerne er eldre personer bør det også legges til rette med egne fellesareal for å skape gode møteplasser for å hindre ensomhet. Det offentlige må ta en større rolle i forhold til sosial boligbygging. Dette vil bidra til å sikre en mer allsidig og fremtidsrettet boligbygging med en målsetting om at alle som ønsker har mulighet til å skaffe seg en egen bolig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

553 Drømmen om egen bolig

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeiderparti vil at boligmarkedet skal bli mer sosialt. Dette betyr at det må bygges flere rimelige boliger. Husbankens økonomiske rammer må utvides slik at institusjonen kan bidra til å skape flere rimelige boenheter, ungdomsboliger, seniorboliger og eldrebofellesskap. Alle kommuner er nødt til å lage boligplan og opprette et boligkontor. Vi må styrke tilbudet om startlån til egenkapital til boligkjøp for unge, og opprette flere leie til eie prosjekter. For å sikre et mer stabilt leiemarked må det bygges 3000 nye studentboliger i året, med fokus på pressområdene. 10% av alle nye boliger skal være kommunale boliger. Det skal også opprettes et lovkrav om akuttbosteder i kommunene.

Begrunnelse: Det blir bygget for få boliger og det ligger for få enheter til salg. Arbeiderpartiet har vært den store forkjemperen for at alle skal oppnå drømmen om å eie egen bolig, den drømmen er blitt vanskeligere å nå. Boligprisene har steget til et nivå som gjør det vanskelig for unge å komme inn på boligmarkedet, og det har medført et høyt gjeldsnivå blant nordmenn. Markedet svikter, da trenger vi en større satsing fra det offentlige. Husbankens rolle må styrkes, slik at det kan fungere som et verktøy til å jevne ut forskjeller i samfunnet. Vi trenger at det innføres bedre betingelser for kommunene, slik at de kan ta opp lån med lavere rente og at vekstilskuddet til kommunene må økes. Husbankens rolle skal være å sikre at alle skal kunne eie en egen bolig. Tiltak som skal implementeres i samarbeid med husbanken er leie til eie prosjekter. Vi må også sørge for bygging av flere hjem som er mer tilrettelagt for forskjellige aldersgrupper. Vi må sikre at kommuner også kjøper fellesarealer inne i eldrebofelleskap for å skape en god møteplass. Det offentlige må ha en større rolle i boligmarkedet. Dette vil sikre en mer fremtidsrettet boligbygging hvor rimelige og kommunale

boliger ikke geografisk konsentreres, nye boliger bygges rundt kollektivknutepunkt og bygging av flere lavkostnadsboliger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

587 Livsløpsstandard på boliger

Akershus Arbeiderparti

Forslag: - Det bør innføres nye tilskuddsordninger med husbankfinansiering av fellesarealer og kommunale tjenester, eksempelvis base for hjemmetjenester, i ordinære byggeprosjekter. - Tilskuddet til ettermontering av heis i eldre blokkbebyggelse økes betraktelig.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet ser behovet for å bygge mange gode, nye boliger som er tilpasset eldre. Dette er et løft som kommunene ikke kan ta alene, og det bør derfor være tilgang på tilskuddsordninger fra Husbanken som sikrer at ordinære byggeprosjekter kan bli mer eldrevennlige. Tilskuddet kan brukes til å etablere fellesarealer som motvirker ensomhet og legger til rette for kommunale helse- og omsorgstjenester. Boliger til eldre kan ikke bare løses gjennom nybygging. Den eksisterende boligmassen må også utnyttes og det er behov for kraftig økning i tilskuddet til ettermontering av heis.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

590 Enklere adgang til boligmarkedet

Akershus Arbeiderparti

Forslag: - Egen pott for startlån til unge og utvide ordningen med 100% “førstegangslån” fra ordinære banker.
- Senke egenkapitalkravet for primærbolig, og heller bruke modeller med raskere nedbetaling, fastrenteavtaler og lignende.

Begrunnelse: Mange unge blir stengt ute fra boligmarkedet, fordi de ikke har nok egenkapital eller foreldre som kan bidra økonomisk. Da blir man henvist til et dyrt leiemarked, selv om man høy nok inntekt til å håndtere et boliglån. For mange blir løsningen veldig dyre forbrukslån for å skaffe seg egenkapital. Disse boligkjøperne bør heller få tilgang til startlån fra Husbanken eller større lån til ordinære lånebetingelser. Raskere nedbetaling kan kompensere for risikoen med lavere egenkapital.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

591 Offensiv kommunal boligpolitikk

Akershus Arbeiderparti

Forslag: - Styrke kommunenes finansielle muligheter for strategiske tomte- og eiendomskjøp.

- Gi kommuner større frihet til å kreve høyere kvalitet, for eksempel høyere klima- og miljøkrav og tilrettelegge for funksjonshemmede, enn TEK 17.

Begrunnelse: Trang kommuneøkonomi gjør at mange kommuner må selge sine tomteverdier for å finansiere investeringer og drift av kommunens tjenester. Dette reduserer kommunens mulighet for å være en strategisk aktør innen sosial boligbygging. Egne tilskuddsordninger for tomteerverv kan styrke kommunes rolle som boligaktør.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

592 Re-salg av nye boliger

Akershus Arbeiderparti

Forslag: - Innføre strengere regulering og høyere skatt av gevinst ved re-salg av boligenheter i nye byggeprosjekter.

Begrunnelse: I nye byggeprosjekter er det boliger og leiligheter som kjøpes opp med hensikt å selge boligene med gevinst før innflytting. På denne måten kan man tjene penger på verdien av boligen, selv om man bare har betalt et depositum for leiligheten ved kjøpstidspunktet. Ved å begrense antall boliger man kan kjøpe i et byggeprosjekt eller ha høyere gevinstbeskatning på uferdige boliger, kan man sikre at økt boligbygging kommer dem som faktisk skal bo i boligene til gode.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

606 Sosial boligpolitikk for alle

AUF i Troms

Forslag: Et trygt sted å bo er definert som et basisbehov gjennom FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, men for mange er stigen i boligmarkedet trukket opp for lengst. I Norge er det ifølge SSB mellom 170 000 og 280 000 som kan defineres som vanskeligstilte på boligmarkedet Derfor vil Arbeiderpartiet ta et krafttak.

Tilgang på en trygg og forutsigbar bosituasjon er grunnleggende for å kunne leve et liv i frihet. Med et boligmarked under press er det mange som sliter med å enten leie eller eie sin egen bolig. Særlig krevende er det for ungdom, kvinner i utsatte yrker, i ufrivillige deltidsstillinger og personer med flerkulturell bakgrunn. Arbeiderpartiet mener derfor at flere bør inkluderes i boligmarkedet gjennom å styrke Husbanken, utvide startlånordningen, ta i bruk leie-til-eie-modellen på nasjonalt plan og samarbeide mer med utbyggere og boligbyggelag.

Den sterke prisutviklingen har gjort boligmarkedet utilgjengelig for mange mennesker. Egenkapitalkravet er nødvendig for å bremse gjeldsveksten i samfunnet, men samtidig er det nettopp egenkapitalkravet som bidrar til å utestenge de som er vanskeligstilte på boligmarkedet. Arbeiderpartiet vil øke boligbyggingen, og gjennomføre et løft for den sosiale boligpolitikken. Leie-til-eie-modellen, som har vært utprøvd i mange kommuner over flere år, må løftes til å bli en del av den nasjonale boligpolitikken. Leie-til-eie innebærer at kjøper betaler ned boligen over tid, slik at mennesker som ellers ikke hadde kvalifisert etter egenkapitalkravet kan skaffe seg sin egen bolig. Leie-til-eie må utvides til alle kommuner, og Husbanken må stille med finansiering for de som er vanskeligstilt på boligmarkedet. Staten må inngå forpliktende samarbeid med boligbyggelag og utbyggere, med sikte på å etablere flere leie-til-eie-prosjekter med finansiering fra Husbanken.

I følge NIBR finnes det rundt 4000 bostedsløse i Norge. Ettersom det å ha et sted å bo er definert som et basisbehov gjennom FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, vil styrke overnattingstilbudet for bostedsløse og lovfeste retten til varig tilrettelagt bolig for vedvarende bostedsløse. For å skaffe bedre oversikt over bostedsløse og vanskeligstilte på boligmarkedet må det gjennomføres en ny nasjonal kartlegging av bostedsløse.

Arbeiderpartiet i Troms vil:

- At startlån skal være tilgjengelig for ungdom som egenkapital og skal vurderes etter inntekt og formue
- Øke og justere integreringstilskuddet som følger med flyktninger til kommunen der de bosettes, i henhold til lokale boligpriser og eventuelt andre tungtveiende hensyn
- Sikre barnefamilier kontinuitet i boforhold i kommunale boliger
- Ha familievennlige kommunale boliger som sikrer barn trygge og tilfredsstillende oppvekstsvilkår
- At kommunale boliger skal etableres spredt i kommunene
- Lovfeste retten til varig tilrettelagt bolig for vedvarende bostedsløse
- At det innføres en rett til midlertidig botilbud til bostedsløse, samt dagbøter som sanksjonsmulighet om kommuner og NAV ikke sikrer botilbud for bostedsløse
- At alle kommuner tar i bruk leie-til-eie-modellen som del av den sosiale boligpolitikken
- Innføre rett til leie-til-eie med finansiering gjennom Husbanken for vanskeligstilte på boligmarkedet
- Inngå forpliktende samarbeid mellom kommuner, stat og boligbyggelag med sikte på å ta i bruk leie-til-eie-modellen i flere utbyggingsprosjekter
- Etablere flere ikke-kommersielle utleieboliger

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

620 Boligpolitikk

Troms Arbeiderparti

Forslag: Den offentlige, helhetlige boligpolitikken har de siste årene vært et forsømt kapittel. Arbeiderpartiet må sette seg i førersetet for å løfte dette politikkområdet gjennom en offensiv boligsatsing. En slik satsing må ha et bredere fokus enn vanlig, med vekt på nytenking når det gjelder boformer - på tvers av sosiale, aldersmessige og andre gruppeinndelinger. Ikke minst må det legges vekt på å tenke klokt når det gjelder boliger til førstegangsetablerere og - ikke minst - bygge boliger som tilbyr fleksible løsninger, som kan tilpasses etter hvert og som kan være attraktive for spreke eldre.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

625 Regionreforma må fyllast med oppgåver og innhald

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Arbeidarpartiet må vere pådrivar for at regionreforma vert fyllt med reelt innhald og ressursar

Begrunnelse: Arbeidarpartiet meiner regjeringa har gjort ein dårleg jobb med regionreforma og at reforma difor manglar legitimitet. Arbeidarpartiet har i sine program sidan 2005 meint at landet treng sterke folkevalde regionar. Difor må Arbeidarpartiet vere ein pådrivar for at det vert reell overføring av oppgåver, mynde og ressursar slik at ikkje det folkevalde regionale nivået rotnar på rot, noko vi trur Høgre og Frp eigentleg ønskjer. Arbeidarpartiet må gjere sitt ytterste for å reparere regionreforma med å følge opp ekspertutvalet sine tilrådingar, og sørge for at utgreiingane som er bestilt vert fulgt opp og makt og mynde vert overført til folkevald regionalt nivå. Fylkeskommunen skal vere ein god samfunnsutviklar og tenesteytar. Då må verkøykassa verte fyllt opp slik at fylka kan gjere jobben

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

11. Ideologi

241 Nei til privatisering av offentlige tjenester

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må fortsette å jobbe for å stoppe privatiseringen av offentlige tjenester og våre felles verdier. Vi må også få tilbake allerede privatiserte offentlige tjenester og verdier i tillegg til å gå inn for å styrke offentlige tjenester enda mer. Arbeiderpartiet må sikre dette for det norske folk.

Begrunnelse: Regjeringen er i gang med å privatisere offentlige tjenester og våre felles verdier. Hvem privatiserer regjeringen våre felles verdier til? Det er selskaper eid av både norske og utenlandske selskaper innen f.eks. fiskerettigheter eller vannfallsrettigheter. Salg av eiendeler i kraftselskapene gir oss høyere strømregninger. Vi eier altså mindre i eget land, og vi får større utgifter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

245 Nei til privatisering

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal arbeide for at offentlige tjenester som er blitt privatisert, gradvis tilbakeføres til det offentliges ansvar.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

12. Skatt og avgift

10 Rente- og gebyrtak for forbrukslån og kredittkort

Færder Arbeiderparti

Forslag: Færder Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet iverksetter tiltak mot norske og internasjonale finansforetaks aggressive markedsføring av forbrukslån og kredittkort, og at markedet reguleres med f. eks. en øvre grense (tak) for beregning av rente og gebyrsatser.

Begrunnelse: Det norske folks handlevaner har endret seg radikalt de senere år. Det er mer eller mindre blitt normalt å ta opp dyre forbrukslån og handle med kredittkort. Effektiv rente og gebyrkostnader for slike lån- og kreditter kan lett overstige 30- 40% og mer av låneopptaket. Den årlige veksten i opptak av forbrukslån ligger på mellom 10 og 15 prosent. Ved utgangen av 2017 utgjorde den totale forbrukslånsgjelden 106 milliarder kroner. Rundt halvparten av gjelden knytter seg til bruk av kredittkort og kortvarige lån uten sikkerhet. Gjeldsgraden økte med 11,4% fra 2016, der økningen var15%. Det er 27 banker og finansforetak som dominerer markedet. En undersøkelse fra juni 2018 viser at et stort flertall av finansforetakene ikke etterlever Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksist for forbrukslån. Ifølge Forbrukerrådet står det norske markedet i en særstilling. Norge har en ordning der det tillates forenklet kredittvurdering. Dette har kredittforetakene oppdaget og utnytter ordningen. Undersøkelser viser at det er overrepresentasjon av sårbare grupper – som unge og aleneforeldre – som opplever problemer med forbrukslån og kredittkjøp. I dag går rundt 14% av husholdningenes renteutgifter til betjening av forbrukslån. Det er ikke nok å innføre et gjeldsregister for å unngå at folk havner i en gjeldsspiral. Aktørene i markedet må underlegges sterkere regulering - før det er for sent. (Kilder: Tall- og saksgrunnlag fra SSB, Forbrukerrådet og Finanstilsynet.)

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

39 Fjern halv moms på all servering og gi like konkurransevilkår i serveringsbransjen

Dovre Arbeiderparti

Forslag: Fjern halv moms på all servering og gi helt like konkurransevilkår for alle vel 11.000 bedrifter i serveringsbransjen i Norge.

Begrunnelse: I 2001 innførte man i Norge et to prissystem på mat gjennom såkalt hel og halv moms, eller «sitt ned - ta med» moms som det ofte refereres til. Enkelt forklart har varene som frembys en type pris om du tar de med hjem, og en annen om du spiser i lokalet det er kjøpt i. Meningen med loven var kanskje god. I dag vet alle at sier den som kjøper at den ønsker å ta med maten, så sparer kunden penger. Den som selger varene markedsfører varene med to priser, og alle vil jo betale minst mulig. Hver dag brytes loven for om det skal betales 15% eller 25% moms på mat som serveres hos fastfood kjeder, bakeri, bensinstasjoner, kiosker og lignende utsalg. Rett og slett avgifts juks. Etter at loven ble innført er det ingen som følger opp lovbruddene. I perioden fra 2001 og frem til i dag har de nevnte utsalg gått fra nesten ikke å ha sitteplasser, til å ha veldig fokus på salg av mat (billig) til kunder i egne lokaler. Til og med bensinstasjoner har etter hvert blitt ren restaurant virksomhet. Her kan både kunden og den som selger legge opp til at loven brytes ved å hviske ordet «ta med» som betyr «jeg vil spare penger og bare betale halv moms». Serveringsbransjen i alle kategorier er under press omdømme messig. Det er stadig oppslag hvor besøk av ulike tilsyn avdekker brudd. Hadde det vært ett «momspoliti» i tillegg ville flere brudd blitt synlig gjort. Den bakenforliggende årsaken til lovbrudd i serveringsbransjen er flere, men ofte ligger manglende lønnsomhet i bunnen. I en konkurranse situasjon hvor det er tilrettelagt for at naboen kan sjonglere med hvilken moms som skal brukes uten at det får konsekvenser, åpner for ulike tolkninger av loven og dermed i praksis ulike konkurransevilkår. Det er utregnet at om en hever momssatsen på 2% for de som benytter halv moms, og senker med 8% for de som må bruke hel moms, og setter lik moms for alle typer virksomheter, så vil det bli ett null sum spill for staten. Riktigst ville være å heve alle aktører som driver med mat og drikke til et likt nivå. F.eks 20%. Like konkurransevilkår på denne måten vil også bidra til å få frem de bærekraftige serveringsbedriftene som bruker norske råvarer fordi de ikke må konkurrere om kundene hvor premissen er billige importerte varer. Bransjen kan konkurrere om å få de beste faglærte folka. Med like vilkår vil en indirekte bidra til at bedrifter tørr å ta inn lærlinger og senere ansatte folk med fagbrev fordi en konkurrerer ikke bare om lavest pris, men også om kvalitet, råvarer, kunnskap og ikke minst holdninger. Dagens utnyttere av halv moms systemet åpner for at en ansatt uten kunnskap kan ansettes og læres opp til de enkle tingene hvor hovedmotivet til eier er å holde lave lønninger til ikke faglærte personer og selge billig mat til lavere pris enn konkurrentene. Gråsonene er mange, og systemet er delvis avskaffet internasjonalt. Nå bør Norge avskaffe systemet og heller satse på like forutsetninger som vil heve standarden for hele bransjen og for alle aktører. Det finnes i dag ikke andre bransjer i Norge hvor slike forskjeller er tilrettelagt for juks på en slik måten fra Statens side.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

47 Fellesskapstjenestene må som hovedregel drives av det offentlige.

Bærum Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderparti tar inn følgende (evt. tilsvarende) formulering som del av sitt program: «Arbeiderpartiet ønsker seg velferd uten profitt. Skattepengene til barnehage, barnevern, skole, sykehus og omsorgstjenester skal gå til felles velferd drevet av offentlige og ideelle aktører framfor aktører med kommersielle motiv for sin virksomhet.»

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

48 Boligpolitikk og skatt

Frogn Arbeiderparti

Forslag: Det iverksettes utredning av hvordan skattemessige incentiver kan brukes i boligpolitikken til fordel for de som av økonomiske årsaker er nødt til å leie husvære.

Begrunnelse: Husleieinntekter til ikke næringsdrivende som leier ut under 50 % av boligen skatter ikke av inntekten, og har ikke fradrag for kostnader. Husleieinntekter for de som leier ut mer enn dette beskattes for netto inntekt etter fradrag for direkte kostnader (finanskostnader inngår ikke). Skattesatsen på netto husleieinntekt er som for kapitalinntekt. Dette innebærer at kapitalinntekt ikke beskattes i det første alternativet, men i det andre. For personlig skattyter som er leietaker er det ikke fradrag for leiekostnader uansett alternativ. I begge tilfeller er dette således skattemessig favorisering av utleier. Det bør derfor vurderes om det skal foretas endringer til fordel for dem som ikke kommer seg inn på boligmarkedet. En skattemessig fradragsrett for husleie vil kunne være et slikt virkemiddel. Det vil kunne være ulike nivåer for fradragsrett, eksempelvis hele husleien eller den delen av husleien som sjablonmessig anses å være kapitalkostnad. Hele husleien vil være et omfattende tiltak som innbefatter kostnader som vedlikehold, som normalt er kostnad som betales med beskattede midler, og som vil ha stor provenyeffekt. En fradragsrett kun for kapitalkostnadsandel vil kunne være et virkemiddel som er mer i samsvar med alminnelige skatteregler/logikk ved at det blir bedre symmetri mellom skatteplikt og fradragsrett, og det vil ha en mindre provenyeffekt. Det vil etter vårt syn være behov for å utrede hvordan en slik skattelette påvirker utleiemarkedet i volum og priser. Hvor stor reduksjon det måtte bli i skatteprovenyet, og hvordan dette kan dekkes inn. Det vil imidlertid presumptivt ha en positiv virkning for personer som har vanskelig for å komme inn i husleiemarkedet. En mulig positiv virkning kan også være at ulempen med å være leietaker reduseres til et nivå hvor dette også kan være en langsiktig løsning som kan medføre et mer velfungerende leiemarked, hvor valg av leie fremstår mer som et individuelt valg enn mangel på mulighet til å eie. Et skattefradrag for husleie vil således kunne medføre bedring av boligmarkedet ved øket etterspørsel etter utleieobjekter i stedet for selveide objekter, samt ha en omfordelingseffekt som styrker personer som ikke er i stand til å kjøpe bolig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

57 Opprettelse av et gjeldsregister for forbruks - og kredittkortgjeld

Eidsvoll Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet fremmer nok et nytt forslag om et offisielt gjeldsregister. Det settes en begrensing på antallet forbrukslån/kredittkort for privatpersoner og at den totale kreditten ikke kan overstige kr. 150.000,-.

Begrunnelse: Det er svært bekymringsfullt at forbruks- og kredittkort gjeld øker i Norge. Dette setter flere og flere familier i økonomisk vanskeligheter som vil forfølge dem i flere tiår. Stoltenberg 2- regjeringen kom med et forslag om et gjeldsregister i offentlig regi, men dette ble trukket da Solberg-regjeringen inntok regjeringskontorene i 2013. Nåværende regjering har nå i flere år trenert opprettelse av et slik register - et register som de fleste i Norge ønsker seg. Forbrukerrådet har tidligere uttalt at det var en tabbe av regjeringen Solberg å trekke dette forslaget. Vi tror at tiden er inne for nok en gang på presse på et forslag om offisielt gjeldsregister. Forbruksgjelden i Norge er nå over 100 milliarder og øker med over 10% hvert år. Nåværende regjering har flere ganger stemt ned forslaget om å opprette et offentlig gjeldsregister. 17 Europeiske land har i dag gjeldsregistre. Bankene har i flere år etterlyst et gjeldsregister. I dag kan nordmenn ta opp flere lån samtidig og eie flere kredittkort samtidig uten at bankene vet det. Med den begrensing som regjeringen legger opptil ved låneopptak i banken i dag så mister bankene kontrollmulighetene uten et gjeldsregister. Vi kan ikke lengre sitte å se at unge mennesker ødelegger sin framtid med å miste kontrollen over sine gjeldsforpliktelser ved å øke forbruks- og kredittkortgjeld. Det viser seg at selv unge oppnående mennesker mister kontrollen på grunn av lett tilgang på kapital, dette må vi nå få gjort noe med.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

60 Bompenger

Lisleby Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet etablerer et utvalg for å utrede andre finansieringsmåter enn bompenger for å bygge ut veinettet både nasjonalt og lokalt.

Begrunnelse: Finansiering av veiutbygging ved hjelp av bompenger rammer både tilfeldig og svært usosialt. Systemet fører til at familier og enkeltpersoner med dårlig økonomi får innskrenket sin mulighet til å delta på for eksempel fritidsaktiviteter og ferieturer. Bompengebelastningen er i ferd med å bli så stor at den bidrar til et økende klasseskille i befolkningen. Målet må være at en større andel av finansieringen må dekkes over statsbudsjettene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

79 Ny solidarisk boligpolitikk

Oppsal Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet går inn for en ny solidarisk boligpolitikk. Vi går inn for at rentefradrag på personlige lån til bolig, bil og hytte ut over det som er nødvendig for anskaffelse av vanlig bolig, bil og hytte begrenses. Det gjeninnføres beskatning av fordelen ved å bo i egen bolig med et bunnfradrag slik at vanlige boliger unntas fra beskatning. Økt beskatning og begrensning av rentefradrag gir et grunnlag for å sørge for at unge mennesker og personer med lav inntekt får bedre hjelp enn i dag til å få en anstendig bolig til en rimelig pris.

Begrunnelse: Fram til 1981 hadde Norge en boligpolitikk. Stat og kommuner sørget for at hundretusener fikk støtte til å skaffe seg egen bolig til en rimelig pris. Staten ga subsidierte lån gjennom Husbanken, mens kommunene sørget for tomter og infrastruktur. Siden 1981 er det markedet som har styrt utviklingen. De som fikk boliger subsidiert av stat og kommune har høstet skattefrie milliongevinster. Det gis subsidier også i dag gjennom rentefradrag på lån til bolig, hytte, bil, båt og annet. Rentefradraget er ubegrenset oppad. Det er dem med de største lånene som får de største subsidiene, det vil si at det er rike og velstående mennesker som får mest støtte av staten. Tidligere ble eiere av egen bolig beskattet for fordelen ved å bo i egen bolig. De som eide de dyreste boligene, betalte mest. Dette er nå slutt. Derimot har ikke de som leier bolig fått noen reduksjon i den skatt de betaler. Det er ikke noe land i den vestlige verden som har en så lav beskatning av eiendom som Norge. Virkningen av lav beskatning av eiendom og sterk subsidiering av lån til eiendom er et sterkt prispress på boliger i bl.a. Osloområdet. Inngangsbilletten til boligmarkedet er dermed blitt urimelig høy for yngre mennesker og dem med lave inntekter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

96 Veier/skatt

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet etablerer et utvalg for å utrede andre finansieringsmåter enn bompenger for å bygge ut veinettet både nasjonalt og lokalt.

Begrunnelse: Finansiering av veiutbygging ved hjelp av bompenger rammer både tilfeldig og svært usosialt. Systemet fører til at familier og enkeltpersoner med dårlig økonomi får innskrenket sin mulighet til å delta på for eksempel fritidsaktiviteter og ferieturer. Bompengebelastningen er i ferd med å bli så stor at den bidrar til et økende klasseskille i befolkningen. Målet må være at en større andel av finansieringen må dekkes over statsbudsjettene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

143 Strengere regler på forbrukslån

Høyenhall/Manglerud Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartiet vil innføre strengere regler for markedsføring av forbrukslån

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

149 Fosilfritt statens pensjonsfond – utland

Internasjonalt Forum

Forslag: Arbeiderpartiet vil at Statens pensjonsfond utland over tid skal trekke seg ut av fossile aksjer ved at olje- og gassaksjer tas ut av fondets referanseindeks.

Begrunnelse: Norges Bank mener at Oljefondet ikke bør eie aksjer i selskaper som utvinner olje og gass ut fra et risikoperspektiv. Banken understreker at det ikke er klimahensyn som ligger bak, men rent finansielle årsaker. Statens formue er i dag sterkt eksponert for endringer i oljeprisen. Hvis fondets referanseindeks ikke inneholder olje- og gassaksjer vil det være et viktig bidrag til å redusere oljeprisrisikoen. Norge er nemlig betydelig eksponert for oljeprisen gjennom sitt eierskap på 67 prosent i Equinor, inntekter fra statlige eiendeler i olje og gass på norsk sokkel, og Statens Pensjonsfond - utland store beløp i olje- og gassaksjer. I perioder med oljeprisfall vil verdien av alle disse kunne bli redusert samtidig. Derfor bør Statens pensjonsfond – utland ved NBIM få lov til å kvitte seg med olje- og gassaksjene. At Fondet trekker seg ut av fossile aksjer vil også kunne ha en positiv klimaeffekt og inspirere andre store internasjonale fond til å gjøre det samme.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

169 Flypassasjeravgift

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Nordkapp Arbeiderparti vil at arbeiderpartiet skal fjerne flypassasjeravgiften i de fylkene som i dag trafikkeres av Widerøe.

Begrunnelse: Distriktene som i dag trafikkeres av Widerøe rammes i størst grad av denne utgiften. Det er de samme fylkene som ikke har tog og dårlig offentlig kommunikasjon. Fotrutenettet som knytter distriktene til sentrale strøk har veldig mange landinger. Jo flere landinger flyet har fra start til destinasjon, jo flere kostnader løper og belastes billettprisene. I Finnmark eksempelvis fra Honningsvåg til Kirkenes må vi nedom 5 flyplasser før endelig destinasjon. Det betyr gebyr og avgifter for hver landing. Avgiften rammer privat og offentlig næringer, pasienter, offentlige budsjett og privatpersoner. Distriktenes Konkurransevilkårene er ikke like og medfører store tap innenfor alle næringer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

187 Innfør progressiv beskatning på finansinntekter og formueskatt

Gran Arbeiderparti

Forslag: Bondevikregjeringa(?) innførde flat skatt på finansinntekter. Progressiv beskatning med eit rimeleg botnfrådrag per år, vil vere eit tiltak for å minke forskjellane blant folk og finansiere gode fellesskapstenester for alle, ikkje bare for dei få.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

190 Profitt på velferdstjenester

Gran Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil stanse muligheter til å ta ut profitt på velferdstjenester innen barnehage, barnevern og sjukehjem på samme måte som det i dag ikke kan tas ut profitt på skoledrift.

Begrunnelse: Det norske samfunnet bruker store summer på å trygge innbyggerne fra vugge til grav. Det er skattepenger og brukernes penger som betaler disse tjenestene. Derfor er det ikke akseptabelt at noen få skal ta stor summer fra disse pengene og putte i egen lomme. Penger bevilget og betalt til tjenesteproduksjon skal gå til tjenestene. Inngåtte avtaler må avsluttes så raskt som mulig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

192 Skatt

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet foreslår endringer i lovverket for å unngå bruk av skatteparadis.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

223 Gjeninnføring av arveavgift

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag: Nord-Fron Arbeiderparti ønsker at det gjeninnføres skatt på arv (arveavgift). Arveavgiften bør innrettes slik at den forebygger økte forskjeller i samfunnet, og dannelsen av permanente overklasser.

Begrunnelse: Kvaliteten ved det norske samfunnet er at det er små økonomiske ulikheter mellom grupper i samfunnet. Etter at arveavgifta blei fjerna fra og med 2014 av regjeringa Solberg, har ulikheten økt, de rikeste blir rikere og eier en stadig større del av verdiene,

mens flere har havna under den definerte fattigdomsgrensa. Det er meningsløst at vanlige arbeidstakere skal skatte av hver krone de tjener, mens arv skal være skattefritt. Norge har et relativt høgt skattenivå, og det er viktig for legitimiteten til dette og folks vilje til å bidra til fellesskapet at ulikhetene ikke blir for store. Signaleffekten her er svært viktig for den generelle skatteviljen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

228 Pendlerløft

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag: Bunnfradraget for pendlere skal tilbake til 2013 nivå. Det betyr at bunnfradraget endres til kr 14000. I tillegg bør kilometersatsen økes til 1,60.

Begrunnelse: Norge er helt avhengig av mobil arbeidskraft. Landet hadde aldri blitt bygd uten at det var mennesker som var villige til å ta belastninga med pendling. Det være seg kraftverk, Olje&gass, samferdsel eller andre yrker. Belastningen for å ligge borte hele uka, uten å se noe til barn og familie bør premieres. Ikke straffes. Skal vi klare å opprettholde bosetting i hele landet og attraktive lokalsamfunn er vi avhengig av at svært mange arbeidstakere må ta belastninga med å være ukependler. Etter at de rødgrønne mista makta i 2013 har pendlerne fått dårligere ved at bunnfradraget er økt betraktelig. I 2013 var bunnfradraget på ca 14.000 kroner. Dagens regjering har økt dette til over 22.000 kroner. Arbeiderpartiet vil senke bunnfradraget til 2013 nivå for å redusere den økonomiske belastninga. Pendlerfradraget bør derfor økes slik at de som tar belastningen med å reise får noe igjen. I tillegg er det god distriktspolitikk å ha gode rammevilkår for pendlere de bidrar med kjærkomne kroner i slunkne kommunekasser. Landet har behov mobilarbeidskraft og skattepengene fra den enkelte kommer ofte distriktskommunene til gode. På denne måten er en økt satsing på pendlerne også bra for hele samfunnet fordi arbeidskraften i hele landet blir utnytta.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

258 Arbeiderpartiet skroter eiendomsskatteordningen – tid for en mer rettferdig ordning som sikrer velferdstilbudene i kommunene.

Vegårshei Arbeiderparti

Forslag: Eiendomsskatteordningen avvikles og tilstrekkelige midler til drift av velferdstilbudene i kommunene ivaretas gjennom andre, mer rettferdige og forutsigbare ordninger.

Begrunnelse: Kommunepartiet mener eiendomsskatt er en usosial skatt og ønsker at landsmøtet vurderer alternative løsninger. Den enkeltes bolig er allerede grunnlag for formue-beskatning. Vegårshei Arbeiderparti ønsker å løfte saken videre til nasjonal programdebatt som et overordnet skattepolitisk spørsmål. Gjeldende politikk i AP når det gjelder eiendomsskatt er; Arbeiderpartiet vil ikke innføre en nasjonal eiendomsskatt. Hver enkelt kommune vurderer best om det er behov for eiendomsskatt, og kan tilpasse den etter lokale forhold Dette er vårt standpunkt om eiendomsskatt: • Det skal være opp til hver

enkelt kommune om de vil innføre eiendomsskatt. • Vi ønsker ikke å innføre en nasjonal eiendomsskatt. • At kommunene skal kunne tilpasse eiendomsskatten til forholdene i sin kommune. Kommunene skal bestemme selv. Eiendomsskatten er en kommunal skatt som det er frivillig for kommunene å innføre. Det er lokalpolitikerne, med mandat fra velgerne, som avgjør om det er behov for eiendomsskatt. Kan tilpasses lokale forhold Kommunene har stor frihet til å tilpasse eiendomsskatten til lokale forhold, for eksempel ved å bestemme hvilke typer eiendom som skal omfattes, fra hvilket nivå skatten skal gjelde og hvor høy skattesatsen skal være, innenfor fastsatte grenser. Lokalpolitikerne kan velge et bunnfradrag som unntar vanlige boliger fra beskatning og på den måten sikre en sosial innretning på skatten. Valgfriheten er ikke reell. Svært mange lokalpolitikere er tvunget til å være «for» eiendomsskatt, selv om de egentlig er mot. Realiteten er at de aller fleste kommuner er tvunget til å ta inn eiendomsskatt for å levere nødvendige velferdstilbud til innbyggerne. Mange innbyggere er frustrert og opplever skatten som urettferdig. Den er ikke basert på den enkeltes inntekt og betalingsevne. Vegårshei Ap er for et rettferdig skattesystem der den enkelte bidrar til felleskapet basert på egen inntekt og betalingsevne. Skatt skal sikre inntekter til fellesskapet, bidra til rettferdig fordeling og fremme sysselsetting. Jf. APs skattepolitikk skal - Rettferdighet og omfordeling skal være sentralt i skattepolitikken. De med sterkest rygg skal bære den tyngste børa. - Vi skal ha brede skattegrunnlag som fanger opp faktiske inntekter, formuer og forbruk. Det gjør det mulig å holde skattesatsene lavere enn de ellers måtte vært. - Skattesystemet skal være effektivt, enkelt og forutsigbart for både folk og bedrifter, og det skal bidra til mer effektiv ressursbruk. Eiendomskatteordningen krever store ressurser i hver kommune med nemder, takseringer og administrasjon. Den oppleves ikke rettferdig for innbyggerne da noe er basert på skatteetatens verditall, mens naboens hus er taksert av lokale nemd. Innbyggere med lav inntekt kan risikerer høyt skattegrunnlag fordi de tilfeldigvis bor i et hus med bra beliggenhet. I Arbeiderpartiets distriktsutvalg sin rapport - By og land hand i hand – står det; Trygge velferdstjenester nært folk er grunnleggende for bosetting. Vi vil styrke kommunene og fylkeskommunenes økonomi, slik at tjenestetilbudet kan videreutvikles og bygges ut i hele landet. Vi vil ha en rettferdig fordeling for å sikre likeverdige tjenester. I tillegg er det avgjørende med en rettferdig fordeling av inntektene kommunene i mellom, for å gi innbyggerne likeverdige tjenester uansett hvor de bor. Stortinget må ta det økonomiske ansvaret når det fastsetter individuelle rettigheter som skal ivaretas av kommuner og fylkeskommuner. Arbeiderpartiet vil: - Øke inntektene til kommunene og fylkeskommunene. - Følge opp gjennomgangen av det kommunale og fylkeskommunale inntektssystemet for å sikre et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. Inntektssystemet må ta behørige distriktshensyn og inneholde spredtbygdkriterier og skjønnsmidler. Tall fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) per 19. juni 2018 viser at 370 norske kommuner har innført eiendomsskatt. Totalt fikk norske kommuner 13,6 milliarder i inntekter fra eiendomsskatt i 2017. Av den totale skatten er 7,1 milliarder kroner fra boliger og fritidseiendommer. Dette indikerer at ordningen ikke handler om valgfrihet, men et nødvendig «onde» for å kunne drive kommunale tjenester. Tiden må nå være inne for å skrote eiendomsskatteordningen og sørge for at kommunen får tilstrekkelige inntekter til å levere nødvendig velferdstjenester, uten denne ordningen. Ørlite mer inntektsskatt for den enkelte, der de som tjener mest betaler mest, kunne sikret tilstrekkelige overføringer til kommunene, og ville gitt en mer treffsikker ordning. Tilsvarende bør eiendomsskatt på verk og bruk sees i sammenheng med annen skatt på næring. Arbeiderpartiet ville fått positiv kred fra mange velgere om eiendomsskatten ble borte, og det ville blitt langt mer interessant å være lokalpolitiker om man ikke er tvunget til å være forkjemper «for eiendomsskatt».

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

260 Differensiert arbeidsgiveravgift

Lyngdal Arbeiderparti

Forslag: Distriktene må ikke bli unødvendig svekket som følge av kommunereformen, og utslag som følger av harmonisering av en differensiert arbeidsavgift må vurderes rettet.

Begrunnelse: Audnedal kommune har i dag en arbeidsgiveravgift på 10,6% og Lyngdal kommune har 14,1%. Når «nye Lyngdal» blir etablert fra 1/1-2020, vil vi få en harmonisert arbeidsgiveravgift på 14,1%. I praksis betyr dette at intensjonen med den differensierte avgiften vi i dag har i kommunenorge for å sikre arbeidsplasser og bosetning i distriktsnorge nå faller bort for Audnedal og andre utkantkommuner. For privat nyetablering av bedrifter vil en økt avgift virke hemmende. Dagens næringsdrivende vil også føle dette tyngende, og svekke private primær og sekundærnæringer.»

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

294 Reduksjon av bunnfradraget/egenandel ved pendlerfradraget

Eidskog Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker å redusere bunnfradraget/egenandel ved pendlerfradraget. Dette for å øke arbeidstilbudet og fleksibiliteten i arbeidsmarkedet, samt støtte arbeidstakere i distriktskommuner og bidra til mer sosial utjevning.

Begrunnelse: Regjeringen Solberg har økt bunnfradraget/egenandel i pendlerfradraget med om lag 60 prosent siden de tok over høsten 2013. Det vil si at pendlere må stå for en større egenandel ved reiseutgifter til arbeidsplassen. Dette har ført til at færre arbeidstakere får fradrag på reiseutgifter til arbeid, og lavere fradrag for de som får. Med svekket mulighet for fradrag, bidrar dette indirekte til et mindre fleksibelt arbeidsmarked og kan også redusere arbeidstilbudet i visse arbeidsmarkeder. Det er derimot et direkte velferdstap for pendlere, og spesielt for de som bor i distriktene. I Hedmark fylke er det mange arbeidstakere som pendler lengere distanser for å komme til sin arbeidsplass, og en lavere egenandel ville derfor gjøre hverdagen bedre for pendlere i Hedmark. Samtidig som det kan bidra til et økt arbeidstilbud og mer fleksibelt arbeidsmarked for landet samlet sett. I følge Transportøkonomisk institutt er også pendlerfradraget sosialt utjevnende.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

319 Nei til utbytte på velferd

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Telemark Arbeiderparti vil be Arbeiderpartiet hegne om våre felles skattepenger, og sikre at det ikke tas ut utbytte på velferdstjenester.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har stått for viktige reformer der det har vært essensielt å ha viktige private aktører. De siste årene har imidlertid Høyre og FrP stadig økt omfanget av private tjenester på bekostning av det offentlige, det er Arbeiderpartiet imot. Eksempelvis har vi sett store kommersielle selskaper som har drevet flyktningmottak, barnevernsinstitusjoner,

sykehjem eller annet. Det er Arbeiderpartiet imot. Vårt felles sikkerhetsnett er det offentlige velferdssystemet, derfor vil vi ikke la private kommersielle bedrifter ta ut utbytte på drift av velferdstjenester. Slik det er nå har kommersielle aktører nesten utkonkurrert de ideelle aktørene, denne utviklingen er en utvikling vi er sterkt imot.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 2

341 Naturressursskatt på oppdrettsanlegg

Gloppen Arbeiderparti

Forslag: Gloppen Arbeidarparti vil at større deler av verdiskapinga i oppdrettsnæringa skal førast tilbake til dei kommunane som stiller areal og naturressursar til rådigheit. Vi vil derfor at det vert innført ein naturressursskatt på oppdrettsanlegg i sjø.

Begrunnelse: Oppdrettsnæringa utgjer ein høg risiko for negativ miljømessig belastning på oppdrettskommunar og -fylker. Kommunar og fylker som er vertskap for oppdrettsnæringa må få større del av meiravkastinga. Eit godt alternativ er ein form for ressursrenteskatt, eksempelvis slik ein har på kraftanlegg. Ein riktig utforma ressursrenteskatt har den gunstige eigenskapen at den verkar nøytralt. Den vil bli utlikna krone for krone mot overskotsskatten, det vil seie at den ikkje verkar inn på investeringsvedtak. Naturressursskatt vil og ha den positive verknaden at oppdrettsanlegg på land, som ikkje skal betale slik skatt, vil kunne bli meir konkurransedyktige.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

387 Rødgrønn skattepolitikk

AUF i Hordaland

Forslag: - Øke satsen på formuesskatten, men beholde fradraget for aksjer og driftsmidler fra skatteforliket i 2016

- Innføre generasjonsskatt på arv, og legge til grunn et høyt bunnfradrag
- Redusere skattebyrden for lave og middels store inntekter
- Redusere flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse
- Selskaper med en digital inntektsmodell må skattlegges i landet der tjenesten leveres, og skattenivået på digitale tjenester må økes
- Innføre enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper

Begrunnelse: Det er ingen områder hvor forskjellen mellom arbeiderbevegelsen og høyresiden er større enn nettopp skattepolitikken. For å ta Norge i en ny retning vil Arbeiderpartiet legge om fra blå til rødgrønn skatt. For arbeiderbevegelsen har alltid hensynet til de brede lag i befolkningen trumfet interessene til de som har mest fra før av. Gjennom en sosialdemokratisk samfunnsmodell har man bygd opp et velferdssamfunn med ambisjon å gi ulike mennesker like muligheter. Vi har kommet langt, men ulikhetene som følger av sosiale og økonomiske forskjeller gir fortsatt store forsprang til enkelte.

Tall fra SSB viser at formuesulikheten har økt de siste årene. Skal vi i fremtiden ha mulighet til å ta store velferdsløft som vil gi flere mennesker bedre muligheter er vi avhengig av å sikre skatteinngangen. I en tid hvor veksten i formuer er større enn lønnsveksten og at kapitalen samler seg på få hender må Arbeiderpartiet presentere en politikk som omfordeler til alle.

En omlegging fra blå til rødgrønn skatt betyr at skattebyrden må økes for de med de største inntektene og formuene, mens skattebyrden reduseres for små og middels store inntekter. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv. Satsen på formuesskatten må økes. Samtidig mener Arbeiderpartiet at små og vanlige inntekter må skattlegges lavere, slik at folk med lave inntekter får økt sin kjøpekraft.

Flate avgifter er en usosial og urettferdig form for skattlegging som rammer de som har minst mest. Det er urettferdig at arveavgiften fjernes, formuesskatten reduseres, mens vanlige folk må betale mer i usosiale avgifter. Arbeiderpartiet vil at skattesystemet skal innrettes slik at de som eier mest skal bidra mest. Arbeiderpartiet ser med bekymring på regjeringens økte avgifter. Flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse må erstattes med progressiv skattlegging.

Arbeiderpartiet ser med økende bekymring på at forskjeller forsterkes gjennom generasjoner, at formue i større grad blir samlet på få hender og at man går bort fra prinsippet om å skatte etter evne. 67 av Norges 100 rikeste etter ligningsformue har primært arvet formuene sine. I dag eier den rikeste prosenten i samfunnet en fjerdedel av all formue, mens de øvrige 99% av oss deler på de resterende tre fjerdedelene. Over tid er veksten i verdien av kapital høyere enn veksten i verdien på arbeid, og derfor er det behov for å bruke skattepolitikken til å redusere forskjellene. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv.

Nye digitale inntektsmodeller og multinasjonale selskaper utfordrer skattegrunnlaget. I dag misbruker både multinasjonale selskaper og enkeltpersoner det internasjonale skattesystemet for å unngå å betale skatt. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at alle skal betale skatt. Derfor vil Arbeiderpartiet gå inn for enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper. Digitale selskaper som Facebook og Google fører inntektene sine ut av landet til hovedkontor i land med kunstig lave skattesatser. Det undergraver skattegrunnlaget i Norge og andre land. Derfor vil Arbeiderpartiet at selskaper med en digital inntektsmodell skal skattlegges i landet der tjenesten leveres.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

419 Personbilavgifter

Modum Arbeiderparti

Forslag: Progresjonen i co 2 avgiften på personbiler må reduseres i fra dagens nivå

Begrunnelse: De som er bosatt i distriktene har de samme behovene for å forflytte seg som de som bor i byene. Forskjellen ligger i at vi ikke har noen mulighet til å benytte kollektiv transport. For det første så er den fraværende, og for det andre så er kollektiv transport verken miljømessig eller samfunnsøkonomisk forsvarlig med det trafikkgrunnlaget som er tilstede. Progresjonen i CO2 avgiften rammer barnefamiliene i distriktene direkte. Økte nybilpriser i denne klassen gir dyrere bruktbiler, og dette er hva barnefamiliene ender opp med å kjøpe. De har faktisk ikke noe valg, og derfor er denne typen avgiftsskjerpelser direkte usosiale. De kan heller ikke velge mindre biler fordi de må ha plass til hele familien i samme bil. De fleste familier på landsbygda er dessuten avhengig av flere enn en bil hvilket gjør

ekstrautgiften enda større. Drivstoff og bilavgiftene bør derfor ikke økes ut over dagens nivå. Utslippsreduserende tiltak bør komme igjennom innfasing av ny teknologi og ikke ved en økt progresjon i co2 avgiften som ender som en kraftig avgiftsskjerpelse for vanlige folk i distriktene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

470 Rettferdig fordeling - kampen mot økende forskjeller

AUF i Trøndelag

Forslag: Norge har alltid vært et land med små forskjeller mellom folk. Dette er et gode vi lett tar for gitt, og som er lagt under sterkt press av Høyre - og FrP- regjeringen. De siste årene har forskjellene mellom de som har mest og de som har minst økt kraftig, ikke minst grunnet dagens regjerings massive skattekutt til de som allerede har mest fra før. Vi er på vei mot et samfunn hvor størrelsen på lommeboka i større grad avgjør hvilke muligheter man har i livet. Dette er ikke en utvikling Arbeiderpartiet ønsker. Vår felles velferd er helt avhengig av at den store majoriteten i arbeidsfør alder jobber og betaler skatt. Selve samfunnskontrakten vår bygger på at alle skal yte etter evne slik at de som har særlige behov skal få disse dekket. Arbeiderpartiet ønsker et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle. I dag ser vi at utviklingen går motsatt vei. Fattigdommen øker, noe som i særdeleshet rammer stadig flere barn. I tillegg rammes mange vanskeligstilte grupper av regjeringens prioriteringer gjennom usosiale kutt i stønadsordninger og en stadig økende svekkelse av arbeidslivsordninger. Arbeiderpartiet kan ikke akseptere at de som har mest fra før får store skattekutt, mens vanlige folk og vanskeligstilte må ta større andel av skattebyrden. Kuttene i formuesskatten må reverseres, og smutthullene for skatteunndragelse må tettes. Arbeiderpartiet står for en mer sosial fordeling av skatt, der vanlige arbeidsfolk får lavere skatt, mens de med høye inntekter skal betale mer. Det handler om å yte etter evne og få etter behov.

Arbeiderpartiet vil:

- Innføre et nytt nivå i trinnskatten, hvor all lønnsinntekt over to millioner skattelegges minst 65 %, og all lønnsinntekt over fem millioner skattelegges minst 75 %
- Redusere satsene for de med lavest inntekt
- Gjeninnføre formuesskatten til 2013-nivå
- Gjeninnføre skatt på arv og heve fribeløpet
- Fastsette 100 % ligningsverdi på sekundærbolig
- Øke skatten på sekundærbolig slik at utleiemarkedet jevnes ut
- En tydeligere politikk som går i favør av de svakeste
- Øke innsatsen i kampen mot barnefattigdom

En egen bolig er et grunnleggende gode som skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av inntektsnivå. Da må vi også ha gode boligsosiale virkemidler som målretter tiltak rettet mot grupper i befolkningen som har store utfordringer i dagens boligmarked. Startlånsordningen er et viktig virkemiddel til hjelp for de som ikke har mulighet til å få lån i bank eller mulighet til boligsparing. Startlånsordningen omfattet tidligere også unge førstegangsetablerere. Kravene er den senere tid skjerpet inn, slik at denne gruppen nå faller utenom. For de som sliter med å komme inn på boligmarkedet er muligheten til å få et startlån viktig - også for gruppen av unge førstegangsetablerere.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke startlånsordningen

- Styrke og utvikle Husbankens rolle og øke Husbankens lånerammer
- Gjennomgå startlånsordningen og se på muligheten for om ordningen kan gjelde ungdom i etableringsfasen
- Utvikle en helhetlig boligpolitikk med sikte på å skape større rettferdighet i boligmarkedet
- Utrede tiltak for å motvirke den stadige prisøkningen innen boligmarkedet

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

500 Behov for å oppdatere det internasjonale skattesystemet

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet mener:
- Norge må arbeide for et internasjonalt regelverk for enhetlig skattelegging av multinasjonale selskaper
- at man må innføre tiltak som sikrer åpenhet og gir skatterådgivere opplysningsplikt for å hindre aggressiv skatteplanlegging og ulovlig kapitalflukt

Begrunnelse: Det globale skattetapet fra multinasjonale selskaper estimeres til å være 500 milliarder dollar årlig. Skattesystemet er utdatert. Det er laget for en tid uten internett og en tid der handelen over landegrenser gikk langt saktere enn i dag. Systemet er et dårlig verktøy for skattlegging av selskaper i dagens moderne økonomi. I dag blir store selskaper som driver næringsvirksomhet i flere land, behandlet som mange små selskaper, istedenfor et stort. Dette muliggjør at store multinasjonale selskaper kan flytte penger og skjule ulovlig virksomhet gjennom kompliserte selskapsstrukturer som ofte inkluderer hundrevis av små datterselskaper. Resultatet er at selskapene slipper unna å betale skatt i landet der verdiene opprinnelig ble skapt, og kan gjemme unna enorme overskudd i skatteparadiser; land med høyt hemmelighold og lav skatt. Mens det er de største økonomiene som taper mest i absolutte tall, har lavinntektsland relativt sett et større skattetap. Global kapitalflukt er utviklingsfinansiering i revers. Finansiering av utvikling og oppnåelsen av Bærekraftsmålene er avhengig av styrket nasjonal ressursmobilisering. Dette stadfestes i bærekraftsmål 17. Et utdatert system som legger rette for aggressiv skatteplanlegging gjør det vanskeligere å kreve inn skatter og andre avgifter. Dette er spesielt utfordrende i land der skattemyndighetene har mindre kapasitet, selv om det er det inntektene trengs mest. Skatteflukt rammer, som det meste annet, verdens fattigste hardest. Dagens skattesystem er ikke rustet for dagens økonomi. Heldigvis er det mulig å oppdatere systemet. En enhetlig tilnærming til skattlegging betyr at man skattlegger selskapskonsernsers samlede overskudd under ett fremfor å se dem som mange små enheter. Ved hjelp av en fordelingsnøkkel med elementer som salg, ansattkostnader og eiendeler, regnes det ut hvor mye av skattegrunnlaget som skal skattes av i hvert enkelt av landene selskapet har virksomhet. Med en slik tilnærming blir det vanskeligere å flytte overskudd for å unngå skatt, og tilnærmingen til store selskapskonsern vil være i tråd med hvordan selskapene opererer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

557 Behov for å oppdatere det internasjonale skattesystemet

Agder Arbeiderparti

Forslag: Norge må arbeide for et internasjonalt regelverk for enhetlig skattelegging av multinasjonale selskaper, og innføre tiltak som sikrer åpenhet og gir skatterådgivere opplysningsplikt for å hindre aggressiv skatteplanlegging og ulovlig kapitalflukt

Begrunnelse: Det globale skattetapet fra multinasjonale selskaper estimeres til å være 500 milliarder dollar årlig. Skattesystemet er utdatert. Det er laget for en tid uten internett og en tid der handelen over landegrenser gikk langt saktere enn i dag. Systemet er et dårlig verktøy for skattlegging av selskaper i dagens moderne økonomi. I dag blir store selskaper som driver næringsvirksomhet i flere land, behandlet som mange små selskaper, istedenfor ett stort. Dette muliggjør at selskap som for eksempel Coca Cola kan flytte penger og skjule ulovlig virksomhet gjennom kompliserte selskapsstrukturer som ofte inkluderer hundrevis av små datterselskaper. Resultatet er at selskapene slipper unna å betale skatt i landet der verdiene opprinnelig ble skapt, og kan gjemme unna enorme overskudd i skatteparadiser; land med høyt hemmelighold og lav skatt. Mens det er de største økonomiene som taper mest i absolutte tall, har lavinntektsland relativt sett et større skattetap. Global kapitalflukt er utviklingsfinansiering i revers. Finansiering av utvikling og oppnåelsen av Bærekraftsmålene er avhengig av styrket nasjonal ressursmobilisering. Dette stadfestes i bærekraftsmål 17. Et utdatert system som legger rette for aggressiv skatteplanlegging gjør det vanskeligere å kreve inn skatter og andre avgifter. Dette er spesielt utfordrende i land der skattemyndighetene har mindre kapasitet, selv om det er det inntektene trengs mest. Skatteflukt rammer, som det meste annet, verdens fattigste hardest. Dagens skattesystem er ikke rustet for dagens økonomi. Heldigvis er det mulig å oppdatere systemet. En enhetlig tilnærming til skattlegging betyr at man skattlegger selskapskonserns samlede overskudd under ett fremfor å se dem som mange små enheter. Ved hjelp av en fordelingsnøkkel med elementer som salg, ansattkostnader og eiendeler, regnes det ut hvor mye av skattegrunnlaget som skal skattes av i hvert enkelt av landene selskapet har virksomhet. Med en slik tilnærming blir det vanskeligere å flytte overskudd for å unngå skatt, og tilnærmingen til store selskapskonsern vil være i tråd med hvordan selskapene opererer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

567 Naturressursskatt på vindkraft

Kinn Arbeidarparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha same skatteregime til fordel for kommunane for vindkraft som for vasskraft. Naturressursskatt på vindkraft er første steg i retning av skatteharmonisering. Arbeiderpartiet vil og vurdere å innføre konsesjonsavgift på vindkraft etter modell av vasskraft.

Begrunnelse: Verden har stort behov for meir rein og fornybar kraft. Det er naturleg at Norge tek ansvar for å produsere ein større del av denne krafta. Men byrdene lokalt må ikkje bli større enn dei positive sidene for dei kommunane kor krafta skal produserast. Vasskarft gjev både naturressursskatt og konsesjonsavgift til kommunane. Vindkraft gjev ingenting med unntak av eigedomsskatt. No ser vi at denne inntekta gradvis forsvinn ved at eigedomsskattepromillen går frå 7 til 5. Samstundes får lokale nettselskap ansvaret for linjeframføring, ei utgift som igjen vert lasta over på innbyggarane lokalt. Skal vi få til ei satsing på rein kraft så må vertskommunane oppleve eit reknestykke som er positivt når

naturverdiane vert bygd ut. Ulik nettleige og minkande inntekter er eit klart signal til kommunar om å seie nei til utbygging av rein fornybar kraft. Difor må første steg er i innføre naturressursskatt på vindkraft og samstundes auke skatteøret frå dagens 1,3 øre.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

573 Endring av den lågaste momssatsen

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeiderpartiet vil endre den lågaste momssatsen som omfattar mellom anna persontransport, kino og overnatting til å ligge på 8% for studentar, mindreårige og lærlingar. Arbeiderpartiet vil også endre den lågaste momssatsen som omfattar mellom anna persontransport, kino og overnatting til å ligge på 8% for pensjonistar og uføretrygda.

Begrunnelse: Frå 2018 vil den såkalla låge meirverdisatsen som omfattar mellom anna adgang til kino, museum, overnatting og persontransport auke til 12%. Dette er tenester som ungdom brukar spesielt mykje. Dette har ført til dyrare tenester som frå før av ikkje har vore så rimelege. Myndigheitene erkjenner at dette gir noko redusert etterspørsel og lågare omsetning for dei som driv tenestene. I tillegg vil ei slik endring gjere det vanskelegare for ungdom til å ta del i kulturarrangement. Samtidig har ikkje alle barn og unge foreldre med økonomi til å betale for barna sine. Ved å gjere den lågaste momssatsen om til 8% for mindreårige, studentar, lærlingar, Uføretrygda og pensjonistar, kan dette bidra til at fleire får ta del i kulturlivet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

579 Strengare retningslinjer for oljefondet sine investeringar

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeidarpartiet krev at Oljefondet ikkje skal investere i selskap som i seinare ledd bryt oljefondet sine etiske retningslinjer og oljefondet sine etiske retningslinjer skal utvidast og handhevast strengare. Stortinget skal gjennomgå dei etiske retningslinjene til Statens pensjonsfond utland med eit bevisst mål om å gjere dei strengare.

Begrunnelse: Oljefondet (Statens pensjonsfond utland) er kanskje ein av dei største suksessane i det norske oljeeventyret. Vi tar litt av det vi tenar på den ikkje fornybare oljenæringa, for så å investere det i varige og fornybare næringar. Oljefondet etablerte etiske retningslinjer i 2004. Desse skal styre kva dei kan og ikkje kan investere i. I 2016 kutta oljefondet alle sine investeringar i selskap som driv med utvinning og brenning av kol. Dei har i tillegg utelukka fleire selskap frå fondet, då hovudsakleg selskap som produserer og eksporterer våpen og militært utstyr. I det siste har vi derimot sett at desse retningslinjene vert strokne meir og meir, blant anna når oljefondet investerer i selskap som igjen investerer i selskap og prosjekt som går mot oljefondet sine etiske retningslinjer. Oljefondet investerer i tillegg i b.la. gamblingselskap.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

589 Skatt på bolig

Akershus Arbeiderparti

Forslag: - Vri rentefradraget slik at det kun kan knyttes til reell låneandel i primærbolig, med mulig tak for både beløp og alder. - Sekundærboliger skattlegges på lik linje med andre investeringer (formuesmessig verdi = 100% av markedsverdi).

Begrunnelse: I dag fungerer rentefradraget slik at man får rentefradrag på alle lån, uansett om lånet er kredittkortgjeld eller lån for å finansiere en sekundærbolig. Rentefradraget bør målrettes til dem som har lån knyttet til kjøp av primærbolig. Dette kan eksempelvis håndteres ved å sette et tak på lånebeløp eller alder for rentefradraget, og kun ytes dersom man har lån til primærbolig som reelt er større enn samlet formue. Sekundærbolig bør skattes på lik linje som andre finansielle investeringer for å dempe spekulasjon.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

595 Reduser avgiftene på drivstoff i distrikter uten kollektivtilbud

Kvæfjord Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil snarest iverksette en utredning med sikte på å få innført et differensiert og mer rettferdig avgiftssystem hvor distrikter med få eller ingen kollektive transporttilbud blir behandlet mer på lik linje med de som har god tilgang på slike tilbud.

Begrunnelse: I valgkampen 2017 lanserte Arbeiderpartiet et meget godt forslag om å utrede en ordning hvor drivstoffavgiftene kan reduseres for innbyggere i distrikter med få eller ingen kollektivtilbud. Dette forslaget ble meget godt mottatt av distriktsbefolkninga. I de siste årene har avgiftene på drivstoff øket kraftig i Norge, og dette skal fortsette. Målsettingen med denne kraftige økningen er at folk skal finne det formålstjenlig å bruke kollektivtilbudene fremfor privatbilen. Dette er en meget god målsetting, men problemet er at svært mange distrikter mangler det kollektivtilbudet de skal stimuleres til å bruke. I så måte er det uhørt at folk i slike distrikter skal pålegges like store avgifter for bruk av privatbilen som folk i byområder hvor tilgangen på kollektivtilbud er meget gode. I slike distrikter er privatbilen det eneste alternativet for transport. Alle må forstå at en slik avgiftspolitikk vil forsterke den pågående sentraliseringsprosessen ytterligere.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

609 Rødgrønn skattepolitikk

AUF i Troms

Forslag: Arbeiderpartiet:

- Øke satsen på formuesskatten, men beholde fradraget for aksjer og driftsmidler fra skatteforliket i 2016
- Innføre generasjonsskatt på arv, og legge til grunn et høyt bunnfradrag
- Redusere skattebyrden for lave og middels store inntekter
- Redusere flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse

- Selskaper med en digital inntektsmodell må skattlegges i landet der tjenesten leveres, og skattenivået på digitale tjenester må økes
- Innføre enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper

Begrunnelse: Det er ingen områder hvor forskjellen mellom arbeiderbevegelsen og høyresiden er større enn nettopp skattepolitikken. For å ta Norge i en ny retning vil Arbeiderpartiet legge om fra blå til rødgrønn skatt. For arbeiderbevegelsen har alltid hensynet til de brede lag i befolkningen trumfet interessene til de som har mest fra før av. Gjennom en sosialdemokratisk samfunnsmodell har man bygd opp et velferdssamfunn med ambisjon å gi ulike mennesker like muligheter. Vi har kommet langt, men ulikhetene som følger av sosiale og økonomiske forskjeller gir fortsatt store forsprang til enkelte.

Tall fra SSB viser at formuesulikheten har økt de siste årene. Skal vi i fremtiden ha mulighet til å ta store velferdsløft som vil gi flere mennesker bedre muligheter er vi avhengig av å sikre skatteinngangen. I en tid hvor veksten i formuer er større enn lønnsveksten og at kapitalen samler seg på få hender må Arbeiderpartiet presentere en politikk som omfordeler til alle.

En omlegging fra blå til rødgrønn skatt betyr at skattebyrden må økes for de med de største inntektene og formuene, mens skattebyrden reduseres for små og middels store inntekter. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv. Satsen på formuesskatten må økes. Samtidig mener Arbeiderpartiet at små og vanlige inntekter må skattlegges lavere, slik at folk med lave inntekter får økt sin kjøpekraft.

Flate avgifter er en usosial og urettferdig form for skattlegging som rammer de som har minst mest. Det er urettferdig at arveavgiften fjernes, formuesskatten reduseres, mens vanlige folk må betale mer i usosiale avgifter. Arbeiderpartiet vil at skattesystemet skal innrettes slik at de som eier mest skal bidra mest. Arbeiderpartiet ser med bekymring på regjeringens økte avgifter. Flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse må erstattes med progressiv skattlegging.

Arbeiderpartiet ser med økende bekymring på at forskjeller forsterkes gjennom generasjoner, at formue i større grad blir samlet på få hender og at man går bort fra prinsippet om å skatte etter evne. 67 av Norges 100 rikeste etter ligningsformue har primært arvet formuene sine. I dag eier den rikeste prosenten i samfunnet en fjerdedel av all formue, mens de øvrige 99% av oss deler på de resterende tre fjerdedelene. Over tid er veksten i verdien av kapital høyere enn veksten i verdien på arbeid, og derfor er det behov for å bruke skattepolitikken til å redusere forskjellene. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv.

Nye digitale inntektsmodeller og multinasjonale selskaper utfordrer skattegrunnlaget. I dag misbruker både multinasjonale selskaper og enkeltpersoner det internasjonale skattesystemet for å unngå å betale skatt. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at alle skal betale skatt. Derfor vil Arbeiderpartiet gå inn for enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper. Digitale selskaper som Facebook og Google fører inntektene sine ut av landet til hovedkontor i land med kunstig lave skattesatser. Det undergraver skattegrunnlaget i Norge og andre land. Derfor vil Arbeiderpartiet at selskaper med en digital inntektsmodell skal skattlegges i landet der tjenesten leveres.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

635 Eigedomsskatt

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Sogn og Fjordane Arbeidarparti krev at kommunane vert fullt ut kompenserte for bortfallet av inntekter knytt til eigedomskatt og skatt på naturressursar.

Begrunnelse: Den sittande regjeringa har gjennomført store endringar knytt til kommunane sine mogelegheiter for å sikre eit inntektektsnivå som gjer dei i stand til å kunne gje gode tenester til innbyggjarane. Dette er gjort utan å kompensere for bortfallet. For fleire av kommunane i Sogn og Fjordane er dette dramatisk. Regjeringa har gjort store endringar i kommunane sin mogelegheit til å skrive ut eigedomsskatt på verk og bruk. Dei har også signalisert at dei vil redusere taket på eigedomsskatt på fritidsbustad i perioden. Eigedomsskatt er ein føresetnad for kommunane for å kunne sikre lokal verdiskaping og omfordeling av ressursar. Norge er den sjette største vasskraftprodusenten i verda. Samtidig har inga anna næring gjort tilsvarande inngrep i naturen og miljøet. Fleire av natur-inngrepa grip inn i retten til fri ferdsel, fiske, friluftsliv og urørt natur. Eigedomsskatten til vasskraftkommunar er under press frå regjeringa gjennom høg kapitaliseringsrente og grunnrente. Dette fører til at den skattbare verdien på kraftverk vert kunstig låg, og som igjen reduserer dei årlege inntektene til kommunane.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

636 Skattefrådrag for pendlarar

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Vi krev at pendlerfrådraget vert tilbakeført til det nivået det var på i 2014.

Begrunnelse: Under sittande regjering har pendlarfrådraget blitt redusert og skattlagd. Det nye av året er at ein kun skal få frådrag for pendlarbustad i 2 år. Denne regjeringa ser på pendlarfrådrag som subsidiering av enkelte som har lang arbeidsreise. Fakta er at vi i Norge er veldig stadbundne, men vi pendlar gjerne til arbeid ein annan stad i landet. Det er distriktsvennleg at folk kan bu og jobbe på forskjellige plassar i landet. Det er ikkje slik at ein kan flytta med seg heile familien berre fordi den eine har jobb ein annan plass. For å oppretthalde busetjinga og arbeidsplassar i distriktet meiner Sogn og Fjordane Arbeiderparti at pendlerfrådraget stimulerar til å få folk i arbeid.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

13. Næring

36 Næringspolitikken

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: For å være et troverdig regjeringsalternativ må Arbeiderpartiet alltid være ledende i å skape bærekraftige verdier bla gjennom næringspolitikken. Næringspolitikken må fange opp alle sider fra rammevilkårene for virksomhetene, forskningen, nyskaping og næringsrelevant utdanning til vilkårene for de ansatte. Arbeiderpartiet må også være en fanebærer for at vårt næringsliv og våre arbeidsplasser er seriøse og at arbeidskriminalitet bekjempes med alle midler.

Begrunnelse: Med parolen arbeid til alle, er Ap forpliktet til å sette mye inn på alt som kan skape meningsfylte arbeidsplasser. Et grunnleggende utgangspunkt for å lykkes med dette er at all næringsutvikling må bygge på våre nasjonale muligheter. Det betyr også at næringsutvikling ikke bare er en nasjonal oppgave, men at vi også i fylkene og kommunene må prioritere næringsutvikling og nye arbeidsplasser. Men det blir også vårt ansvar å sørge for at det er det seriøse arbeidsliv som fortrenger det useriøse og at yrkesfagene blir en viktig del av vårt arbeidsliv. Ap må være opptatt av samspillet mellom mennesker og teknologi, mellom ledelse og medvirkning, kunnskap og kompetanse, miljø og lønnsomhet og bruke forskning som grunnlag for strategisk planlegging.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

72 Avvikling av kommersielle dyreparker og forbud mot eksotiske dyr i sirkus

Lindeberg Arbeiderpartilag

Forslag: - Arbeiderpartiet vil jobbe for en avvikling av kommersielle dyreparker i Norge. Arbeiderpartiet vil samtidig at det ses på nye løsninger for å bevare den funksjonen dyreparkene har med å ta vare på utrydningstruede arter. Dette bør gjøres av noen andre, enn kommersielle dyreparker.

- Arbeiderpartiet vil ha et nasjonalt forbud mot bruk av eksotiske dyr i sirkus.

Begrunnelse: Kommersielle dyreparker Arbeiderpartiet gikk på sitt forrige landsmøte inn for et ønske om avvikling av pelsdyrnæringen. Mye av begrunnelsen handler om at dyr ikke skal lide, for å være til pynt for oss mennesker. Mink, rev og andre ville dyr skal ikke måtte leve i bur, for å bli en del av kragen på menneskers vinterjakker.

Prinsipielt handler avvikling av kommersielle dyreparker om akkurat det samme. Her er det snakke om hundrevis av forskjellige dyr, deriblant elefanter, løver, isbjørner og krokodiller. Dette er ville dyr, som i sitt naturlige habitat lever på hundrevis av kvadratkilometer. Det er ville dyr. Det er på tide at det snakkes om hvor problematisk det egentlig er, at disse ville dyrene blir holdt i fangenskap, på svært begrensede områder, slik at de kan være underholdning for oss mennesker. Mange vil hevde at dyreparken er et fint sted for barn å bli kjent med disse dyrene. Men, dette er urettferdig og galt både ovenfor barna og først og fremst for dyrene. For eksempel Isbjørner hører ikke hjemme på et lite avgrenset område med et basseng. De lever ikke av å bli matet av mennesker. Det at barn ser dette, på utstilling, gir et totalt feil bilde av hvordan virkeligheten er. Det er uverdig.

Dyreparkene tjener masse penger på å stille ut ville dyr, så mennesker kan se på de for underholdning. De sier selv at pengene brukes til godt dyrestell og god dyrevelferd. Det er problematisk at dyr som bikker en viss alder avlives fordi de mister underholdningsverdi, at de lever på små områder, og at dyreparkene mener dette er god dyrevelferd. Det er på tide at hensynet til dyrene settes først, og at ordningen med kommersielle dyreparker avvikles. Dyreparker bidrar i dag positivt med å bevare utrydningstruede arter. Dette er allikevel en funksjon andre enn kommersielle dyreparker burde hatt, og det bør ses på muligheten for dette.

Eksotiske dyr i sirkus Flere kommuner har allerede innført forbud mo å bruke eksotiske dyr i sirkus, og det er nå på tide med et nasjonalt forbud. Begrunnelsen er mye av den samme som for dyreparker. Dyr skal ikke holdes i fangenskap og behandles dårlig, for å være underholdning for oss mennesker.

Det er ikke et naturlig atferdsbehov for en elefant å balansere og sjonglere. Det er ville dyr som lever på enorme savanner, ikke hektet på en trailer mellom ulike byer i Norge. Det er på tide at Arbeiderpartiet nå står helt og holdent på dyrenes side her, og vedtar at de ønsker et nasjonalt forbud mot eksotiske dyr i sirkus.

Generelt for begge forslagene Den 1. januar 2017 trådte det i kraft en forskrift om dyrevelferd ved fremvisning av dyr. I § 8 Levemiljø, tilsyn og stell, står det i tredje ledd at: «Dyrene skal ha muligheter for fri bevegelse, mosjon og utøvelse av naturlig atferd ut fra artens og individets behov. Dyrene skal ha tilstrekkelig plass og egnet underlag til både aktivitet og hvile, samt beskyttelse mot støy og ugunstige værforhold».

Det må være en naturlig forståelse av denne ordlyden at hverken dyr på utstilling i dyrepark, eller på sirkus, har mulighet for «fri bevegelse, mosjon og utøvelse av naturlig atferd ut fra artens og individets behov». Ville dyr vil aldri få ivaretatt sin verdighet innestengt, og på utstilling for mennesker.

PS. Forskriften har i praksis ført til et slags forbud mot å bruke elefanter i sirkus, men det står ikke i veien for å være enda tydeligere på et nasjonalt forbud mot bruk av alle eksotiske dyr i sirkus.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

73 Reiseliv

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil arbeide for at reiselivsnæringen gis forutsigbare rammebetingelser gjennom et høyt nivå på statens bidrag til markedsføring i utlandet.

Begrunnelse: Økt verdiskaping med grunnlag i helårs sysselsetting er etter Fredrikstad Arbeiderpartis syn det viktigste målet i reiselivspolitikken

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

74 Serveringsnæringen

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil slå sammen serverings-, alkohol– og matloven til en næringslov for hotell og restaurantnæringen. Arbeiderpartiet vil arbeide for å gi restaurantnæringen mulighet til å kunne operere uten å måtte håndtere kontanter.

Begrunnelse: Kommunene har som oppgave å gi og kontrollere serverings- og skjenkebevillinger. Det er viktig å ha en serveringsbransje med seriøse aktører. Arbeidslivskriminalitet, svart arbeid og skatteunndragelser må bekjempes også av kommunene. Samtidig som det er viktig at skjenkebestemmelser tar hensyn til de potensielle sosiale konsekvensene som et usunt alkoholforbruk kan medføre, er det viktig for næringen at de har gode og forutsigbare vilkår. Fredrikstad Arbeiderparti vil bygge opp under den profesjonelle og seriøse delen av utelivsbransjen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2

153 Nasjonalt Dronesenter

Andøy Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker å opprette et Nasjonalt Dronesenter på Andøya innen 2020.

Begrunnelse: Droner er en stor vekstnæring både militært og sivilt, og det er viktig å legge til rette for denne næringen slik at høyteknologimiljøene i Norge får utnyttet sine kompetansefortrinn. Andøya har alle fysiske fortrinn og fasiliteter, samt kompetansen som skal til for en slik satsing.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

164 Havbruk

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet sentralt bør jobbe videre med at kommuner kan sitte igjen med en større del av verdiskapningen som skjer innen havbruksnæringen.

Begrunnelse: Loppa Arbeiderparti er svært fornøyd med at havbruksfondet gir avkasting for kommuner som har havbruksnæring. Kommuner belønnes nå for økning av biomasse. Det er bra, men det må også utvikles nøkler som gir avkastning på eksisterende anlegg. Havbruksnæringen er viktig for distriktet det er derfor naturlig at dette bør gi en forutsigbar avkastning for eventuelle vertskommuner. Forskning på miljø og eventuelle konflikter opp mot kyst og fjordfiske må også prioriteres. All matproduksjon er svært viktig for nasjonen. Matproduksjon skjer i stor grad i distriktene. Derfor er distriktene svært viktig for hele Norge.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

168 Endring av grunnloven til å omhandle rettighetene til fiskeri

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Nordkapp Arbeiderparti vil at arbeiderpartiet skal arbeide for at grunnloven endres til også å omhandle rettigheter fiskeressurser på lik linje som landbruk.

Begrunnelse: I dag er fiskerikvotesak en salgsvare som selges til høystbydende. Rederier og selskap med tilgang til mye kapital kjøper opp fiskekvotene langs kysten. Dette er kvoter som sjarkflåten fisker og lever til mottak i små samfunn langs kysten. Når fiskekvotene nå er blitt en handelsvare utarmes både kysten og leveringsforpliktelsene.

Kystflåten forvalter fiskeriressursene på en bærekraftig måte i dag, men resultatet av dagens politikk gjør leveransen av fisk hverken kommer på land, eller bearbeides i kystsamfunnene. Det er en dramatisk endring av fiskeripolitikken og får store konsekvenser for kystsamfunnene. Derfor må kvotene få hjemfallsrett slik at det tilfaller fellesskapet.
Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

243 Hjemføring – sikring av norsk næring og skipsfart

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Vi må jobbe for gode internasjonale avtaler som sikrer norsk næring og skipsfart

Begrunnelse: Vi ser med bekymring på at Solbergregjeringen gjør sjøfolks yrkestilknytning usikker. Vi ber om at dette reverseres slik at alle norske sjøfolk sikres like vilkår.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

326 Verdiene skapes i kommunene

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha en langt mer offensiv holdning til utnyttelse av norske mineraler. Kompensasjon til vertskommunen for mineralutvinning.

Begrunnelse: Fensfeltet i Nome kommune er en sjelden forekomst av mange mineraler som det er stort behov for i moderne industri og energiproduksjon. Kartlegging den siste tiden har særlig aktualisert gruvedrift etter sjeldne jordartsmetaller. Det er mye som tyder på at planer om gruvedrift vil bli forelagt Nome kommune i ikke altfor fjern fremtid. Dette aktualiserer behovet for ordninger som gir vertskommunen Nome en økonomisk kompensasjon for direkte uttak av disse verdifulle mineralene. Helt fra kraftutbyggingen startet har det vært et prinsipp om at de distrikter som avstår sine naturressurser til storsamfunnet har krav på en rettmessig andel av den verdiskapingen disse ressursene gir opphav til. Dette med bakgrunn i at store og verdifulle naturområder blir bandlagt. Dette prinsippet kan videreføres til andre områder der naturressursene som bl.a. mineralutvinning blir utnyttet til et felles gode for samfunnet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

337 Støtte til Industriaksjonen

Oljeindustriens Arbeidersamfunn

Forslag: Arbeiderpartiet må støtte opp under Industriaksjonen politisk, men også økonomisk.

Begrunnelse: Industriaksjonen har startet ett viktig arbeid, og Oljeindustriens Arbeidersamfunn ønsker at Arbeiderpartiet sentralt støtter opp om dette arbeidet. Oljeindustriens Arbeidersamfunn anerkjenner Industriaksjonen, og stiller oss bak dette arbeidet. Vi trenger å mobilisere arbeidstakerne i industrien for å sikre bærekraftig industri for fremtiden. Til dette trenger vi en ny og bedre industripolitikk.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

342 Statleg mineralselskap

Gloppen Arbeiderparti

Forslag: Gloppen Arbeidarparti vil at vi skal etablere ei statleg satsing på mineral slik at fellesskapet får større del i dei store mineralressursane vi har i berggrunnen vår.

Begrunnelse: Norge har fått større del i avkastninga frå petroleumsressursane våre gjennom etableringa av Statoil. Vi ynskjer at nasjonen no får større del i avkastninga frå mineralressursane. Ved å etablere eit «Statmin(eral)» og ved å gjennomføre mineralstrategien vedteken av Stoltenberg-regjeringa, vil vi få norsk deltaking i mineralutvinninga. Vi vil då og få eit selskap som både driv undersøking etter og utvinning av mineral, transport, foredling og marknadsføring av minerala. Gjennom etablering av eit slikt selskap vil fellesskapet få tilført store verdiar som kjem alle til gode.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

343 Auka satsing på teknologiutvikling i landbruket

Gloppen Arbeiderparti

Forslag: Gloppen Arbeidarparti vil ha ei mykje sterkare satsing på teknologiutvikling i det norske landbruket enn det som er tilfellet i dag. Det må etablerast ei verktøykasse for utvikling av landbruksteknologi via eit eige landbruksteknologifond som vert finansiert av oljeinntektene våre.

Begrunnelse: Norsk landbruk står ovanfor mange nye utfordringar og mogelegheiter i åra som kjem. Klimaendringar, knappheit på matjord, auka krav til dyrevelferd og gode arbeidstilhøve samt marknaden sitt krav til trygge, sunne og etiske produkt krev endringar så vel i norsk som i internasjonalt landbruk. Ny teknologi har revolusjonert mellom anna industriproduksjonen, media-, bank-, hotellnæringa, og denne teknologiutviklinga vil bidra til å effektivisere og endre også landbruket. Utvikling av landbruksrobotar som kan pløye, gjødsle, så, luke og hauste heilt av seg sjølv 24 timar i døgnet vil gje større avlingar, redusere kostnader, og syte for meir effektiv tidsbruk for bonden. Samtidig vil klimagassutslepp både i form av fossile utslepp og lystgass kunne reduserast. Ny teknologi vil også gjere det mogeleg med nye produksjonsmetodar og produkt. I tillegg til dagens

dyrkingsmogelegheiter vil det i framtida være mogeleg å nytte teknikkar som vertikal og urban produksjon. Eit framtidsscenario kan være å dyrke salat over 7 etasjar inne i en skyskrapar, midt i Oslo sentrum.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

360 Bærekraftig fiskeri

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener: - Fiskeridirektoratet må pålegges å gjennomføre en årlig omforent undersøkelse av om fiskerilovgivningens formål om samfunnsmessig måloppnåelse for verdiskapning, sysselsetting og bosetting oppfylles i tråd med Deltakerloven og Havressurslova sine intensjoner. - at genbanken i Hardanger må få drive videre innsamling av viktig genmateriale inntil de har et godt nok grunnlag for å kunne tilbakeføre stammer i de respektive vassdragene. - Trafikklyssystemet bør snarlig videreutvikles med flere indikatorer som premierer de aktørene som driver med god fiskehelse, lavt miljøavtrykk og lite påvirkning på det ytre miljø.

Begrunnelse: Fiskeressursene tilhører folket. Disse er under konstant press, blant annet fra økonomisk sterke fiskebåtredere som har en ønske om ytterligere flåtestrukturering mot færre men større, mer kostbare fartøy med større kvoter. Det foregår en stadig omfordeling til fordel for de ressurssterke eierne av havfiskeflåten som utøver stor innflytelse sentralt. For 2016 viser lønnsomhetsundersøkelsen at det er rederne som er favorisert ensidig (+8,5 prosentpoeng) mens fiskerlønningene er redusert (-0,5 prosentpoeng). Fiskeridirektoratet må pålegges å gjennomføre en årlig omforent undersøkelse av om fiskerilovgivningens formål om samfunnsmessig måloppnåelse for verdiskapning, sysselsetting og bosetting oppfylles i tråd med Deltakerloven og Havressurslova sine intensjoner. Genbank. I Hardanger ble det i 2013 opprettet Stoltenberg-regjeringen en genbank for bevaring av villaks og sjøørret fra en rekke sårbare vassdrag i Hardangerfjordsystemet. Denne har i en årrekke jobbet for å kunne samle inn nok materiale i levende og nedfryst genbank for å kunne bevare genuine laks og sjøørretstammer for ettertiden. I flere av vassdragene står det så dårlig til at dette ikke er ferdig, og man ser for seg at dette arbeidet må foregå frem til 2020 for å sikre godt nok materiale. I de to siste statsbudsjettene er denne genbanken forsøkt avviklet og destruert. Arbeiderpartiet ser verdien av genbanker for laks og sjøørret. I vassdrag som har vært angrepet av gyro ser man at genbank kan raskt tilbakeføre stammer i vassdrag som er utsatt for trusler som kan utrydde stammene av laks og sjøørret. Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at genbanken i Hardanger får drive videre innsamling av viktig genmateriale inntil de har et godt nok grunnlag for å kunne tilbakeføre stammer i de respektive vassdragene. Havbruk og oppdrett Regjeringens trafikklyssystem, som brukes til å regulere produksjonsområdene for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret, har plassert regionen som innbefatter Hordaland i kategorien rød. Dette tilsier ingen vekst for oppdrettsnæringen de neste årene. I kystsoneplanen åpner man likevel for vekst, men da gjennom lukkede anlegg eller annen teknologi som beviselig har minimale utslipp, spredning av lakselus eller fare for rømming av fisk. Selskaper som ønsker forskningskonsesjoner opplever lang behandlingstid, samtidig som det er viktig for bransjen å utvikle og teste ut ny teknologi. Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at forsøkskonsesjoner som kan føre til en miljøvennlig og bærekraftig oppdrettsnæring, skal få kortere og mer forutsigbar behandlingstid. Trafikklyssystemet bør snarlig videreutvikles med flere indikatorer som premierer de aktørene som driver med god fiskehelse, lavt miljøavtrykk og lite påvirkning på det ytre miljø.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

374 Nasjonal industristrategi for nordområdene

Nordland Arbeiderparti

Forslag: I stortingsvalgprogrammet for 2017-21 slås det fast at Arbeiderpartiet vil satse på industri i nord. Dette er et sentralt element i nordområdekapitlet, der vi trekker opp rammene for neste kapittel i vår nordområdesatsing. Nordland Arbeiderparti foreslår at Arbeiderpartiet konkretiserer programpunktene gjennom utarbeidelse av en nasjonal industristrategi for nordområdene.

Utdrag fra programmet:
Vi vil satse på industri i nord. Havet, landbruket, skogressursene, mineralforekomster, vann- og vindkraft gir store industrielle muligheter. Naturressurser i kombinasjon med teknologi og høy kompetanse gir store muligheter for fremtiden. Norge har en sterk industrikultur. Når vi bygger videre på dagens kompetanse, infrastruktur og teknologi, kan rask omstilling og redusert risiko bli et fortrinn i utviklingen av eksisterende og ny industri. Samspillet mellom de store industribedriftene og leverandørindustrien er avgjørende for å utvikle fremtidens industri. Vi vil legge til rette for industriell utnyttelse av vannkraftressursene i Norge da dette gir høyere verdiskaping og sysselsetting enn eksport alene.

- Videreutvikle etablerte industriklynger og kraftforedlende industri
- Bidra til at kraftforedlende digitalindustri kan etableres i nord
- Legge til rette for at utvikling av petroleumsnæringen i nordområdene gir større ringvirkninger og flere oppdrag til nordnorsk næringsliv
- Satse på fornybar energi i nord
- Sikre videre vekst i havbruksnæringen innenfor bærekraftige rammer
- Bidra til at flere industriarbeidsplasser i nord utvikles i grønne næringer
- Utvikle en tydelig reiselivspolitikk for nordområdene
- Støtte opp om miljøer for bruk og videreutvikling av ny teknologi
- Ha en strategisk satsing på verdiskaping i og kunnskap om havrommet
- Utarbeide en ny handlingsplan for nordområdene etter modell av «Nye byggesteiner i nord» fra 2008
- Opprette et nytt romteknologiprogram for utvikling av ny teknologi og teknologioverføring, og utvikle Norge til å bli den ledende romnasjonen i Arktis gjennom å videreføre og styrke klyngedannelsen rundt rom- og jordaktivitet som er utviklet i nord

Nasjonal industristrategi for nordområdene – konkretisering av programmet vårt
Nordland Arbeiderparti foreslår at Arbeiderpartiet konkretiserer programpunktene gjennom utarbeidelse av en nasjonal industristrategi for nordområdene. Strategien må utvikles i samarbeid med fagbevegelsen og industrien i landsdelen, og må omfatte alle aktuelle næringsområder med industrielle muligheter: sjømat, mineraler, olje og gass, kraftforedlende industri, leverandørindustri, landbruk, skog, vann- og vindkraft.

De store naturressursene i nord er det viktigste utgangspunktet. I tillegg kommer behovet for å styrke befolkningsutviklingen og verdiskapingen i nordområdene, basert på disse ressursene. Næringslivet i nord leverer gode resultater, og veksten i nord har de siste årene ligget over landet forøvrig. Likevel er befolkningsutviklingen bekymringsfull. Befolkningssammensetningen vil forsterke dette bildet i tiårene som kommer, og det må tas offensive grep nå, for å oppnå ønsket befolkningsutvikling framover.

Pilotområde for sirkulær økonomi
Skal vi klare det grønne skiftet, må industrien gå foran. Nordområdenes sårbarhet, sammen med de store avstandene, tilsier at satsing på sirkulær økonomi som strategi for framtidas industri er ekstra viktig i nord. En sentral del av den nasjonale industristrategien for nordområdene vil derfor være å utpeke området som et pilotområde for sirkulær økonomi og sirkulær industri.

Mineraler
Verdens behov for mineraler er økende, og det finnes store mineralressurser i nordområdene. Tilgang på langsiktig kapital har vært og er en begrensende faktor, og det bør utredes om en variant av skattemodellen fra sokkelen kan utvikles for å bidra til investeringer i mineralprosjekter i nord. Samtidig må det gjennomføres gode arealplanprosesser, slik at andre interesser ivaretas på en god måte.

Kraftforedlende industri
Nord-Norge er en sterk fornybarregion, og det er mulig å bygge ut betydelig mer grønn energi i landsdelen. Sammen med et økende kraftoverskudd gir dette muligheter for etablering av ny kraftforedlende industri, herunder også datasentre, i landsdelen. Kombinasjonen av naturgass og mineraler byr også på spennende muligheter som må adresseres i strategien.

Økte ringvirkninger av olje- og gassnæringen i nord
Stortingsvalgprogrammet slår fast at ringvirkningene i nord av olje- og gassnæringen skal økes betydelig: Oljen og gassen på norsk sokkel er verdifulle ressurser som tilhører fellesskapet. Ressursforvaltningen skal komme norsk industriell utvikling og hele landet til gode. Arbeiderpartiet er spesielt opptatt av at aktivitet i Nordland, Troms og Finnmark skal gi sterkere ringvirkninger lokalt, og vil stille strengere krav til oljeselskapene om dette. Vi vil sikre et mangfold av selskaper på norsk sokkel.
• Legge til rette for videreutvikling av leverandørindustrien i nord for å øke lokale og regionale ringvirkninger av petroleumsvirksomheten.

Dette må følges opp gjennom den nasjonale industristrategien, og er avgjørende for næringens legitimitet i nord. Når olje- og gassnæringen flytter nordover, må vi etablere konkrete strategier for å videreutvikle leverandørindustrien, etablere driftsorganisasjoner, og styrke forsynings- og logistikkbasene i nord. Flere ilandføringer vil også være avgjørende for å øke verdiskapingen i nord, forutsatt at det gjøres nye funn på sokkelen i nord.

Fiskeri og havbruk
Utdrag fra programmet:
For å styrke fiskeindustrien i Norge vil vi se fiskeflåten i sammenheng med markedets og industriens behov. Derfor er det avgjørende å legge til rette for en lønnsom fiskeflåte for å bedre og sikre industrien stabil tilgang på råstoff. Det betyr at også gjennom regulering av de enkelte fiskearter vil man så langt det er mulig også legge industriens behov for råstoff gjennom hele året til grunn. En satsing på den marine ingrediensindustrien, blant annet industrielle verdikjeder basert på tare, er et eksempel på nye næringer som kan gi arbeidsplasser og aktivitet langs kysten.
Havbruksnæringen har et stort potensial for økt verdiskaping. Økt videreforedling og verdiskaping for havbruk skal inngå i det foreslåtte verdiskapingsprogrammet på hav. Vi vil videreutvikle og bygge broer mellom Norges sterke posisjoner innen akvakultur, maritim og offshore virksomhet for å muliggjøre sikker og bærekraftig sjømatproduksjon, også i mer værutsatte kyst- og havområder.
- Vurdere ulike ordninger for å legge til rette for industrisatsinger innen havbaserte næringer

- Styrke de marine klyngene med sikte på økt innovasjon innenfor sjømatnæringen, særlig med tanke på å realisere mulighetene innen marin bioøkonomi
- Stimulere til bedre utnyttelse av restråstoffet med mål om at råstoff, inkludert bi-fangst, tas vare på og kan gi grunnlag for nye produkter i bioøkonomien
- Gjennomgå ordning med tildeling av konsesjoner for å vurdere om det kan stimuleres til mer videreforedling
- Stimulere til videreforedling, herunder gjeninnføre krav til de største aktørene om lokal aktivitet og bearbeiding, FoU og tilbud om lærling- og traineeplasser
- Videreutvikle ordningen med forsknings- og utviklingstillatelser og sikre at ny kunnskap og teknologi kommer hele næringen til gode

Norge har som ambisjon at vi skal være verdens fremste sjømatnasjon. 80% av Norges havområder ligger i nordområdene. Flere forskningsrapporter peker på muligheten for å 6-doble verdiskapingen i sjømatnæringene. Dette kan ikke oppnås gjennom 6-dobling av volumet, men gjennom å øke produksjonen noe, og mangedoble verdiskapingen på land. Den nasjonale industristrategien for nordområdene må inneholde tiltak og strategier for å nå disse målene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

396 Sosialdemokratisk politikk for bioøkonomien

Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal gjennomføre en nasjonal omlegging av politikken for verdiskapning, nye arbeidsplasser og ny teknologiutvikling basert på landets bioressurser. Omleggingen må bygges på sosialdemokratiske verdier: Innføre statlig risikoavlastning for grønn industri etter modell av kontantrefusjonsordningen i oljeindustrien, der vi som fellesskap tar løftet sammen for å skape ny industri, ny teknologi og nye arbeidsplasser.

Gjennom aktiv næringspolitikk skal Arbeiderpartiet utvikle en tydelig innkjøpspolitikk for det offentlige der markedsaktører stimuleres til å innovere fram bærekraftige løsninger og produkter. Dreie de statlige virkemidlene til Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet mot tyngre satsinger innenfor bioøkonomien.

Verdiskapningen basert på bioressurser må skje over hele landet, der ressursene er.

Skatte- og avgiftspolitikken for bioøkonomien må sikre en solidarisk fordelingsprofil på verdiene som skapes av bioressursene.

Begrunnelse: Verdiskapingspotensialet og sysselsettingsmulighetene knyttet til bioressursene er enorme. En fersk SINTEF-rapport slår fast at det bare i Hedmark og Oppland kan skapes 25.000 nye arbeidsplasser og verdier for 20 milliarder kroner gjennom samarbeid, felles kultur og forsterket forsknings- og innovasjonsfokus. Dette potensialet forløses ikke av seg selv. Det må politisk vilje til, og en nasjonal satsing der penger, forskning og kompetanse jobber sammen. Mulighetene innenfor bioøkonomien er for store til å overlate dem til markedet og markedsaktører alene. Norge som fellesskap og storsamfunn må sette kreftene inn, og Arbeiderpartiet må ta den politiske lederposisjonen for å sikre at vi løfter i flokk. Bioressursene må gi økt lokal og regional sysselsetting, verdiskapning og teknologiutvikling, slik at ingen regioner blir stående som råvareregioner mens andre utvikler industri og teknologi. Der ressursene finnes, skal også veksten og utviklingen skje. Politikk, forbruksmønster og næringsliv henger tydelig sammen. Måten vi har skapt industri og teknologi av olje- og gassressursene på, er en modell Arbeiderpartiet må legge til grunn for å

gjøre bioressursene til mer enn råvarer. Virkemidlene må være kraftfulle, og rammebetingelsene må være langsiktige og forutsigbare. Fellesskapets eierskap, nasjonal kompetanse, internasjonale investeringer, teknologiutvikling i verdensklasse, en sterk hjemlig leverandørindustri og aktiv bruk av skatter, avgifter og en tydelig statlig risikoavlastning vil bidra til å forløse potensialet i bioøkonomien med sosialdemokratiske virkemidler. Viktige forsknings- og innovasjonsmiljøer i Norge er klare for å ta sin del av utfordringen. Et høyteknologisk næringsliv har kapasitet, kompetanse og teknologitilgang til å industrialisere bioressursene. Et godt samspill og samarbeid på tvers av fag og sektorer, bransjer og verdikjeder med staten som aktiv part og pådriver er en forutsetning for å lykkes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

471 Slå ring om havbruksfondet

Leka Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiets landsmøte sier kraftig nei til at havbruksfondets midler kan gå til andre enn sjømatkommunene langs kysten

Begrunnelse: Leka Arbeiderparti reagerer kraftig på at et regjeringsoppnevnt utvalgt vurderer å bake havbruksfondet midler inn i kommunenes inntektssystem, og så fordele pengene etter innbyggertall. Dette gagner folkerike kommunene som ikke har oppdrettsvirksomhet innenfor sine kommunegrenser. Resultatet vil bli at folkerike kommuner uten sjømatvirksomhet kan få mange ganger mer fra havbruksfondet enn sjømatkommunene, som har stilt sine havbruksområder til disposisjon for fellesskapet.

Namdalen fikk utbetalt nesten 200 millioner fra havbruksfondet. Dersom Regjeringen støtter sitt eget utvalg risikerer Namdalen å sitte igjen med rundt 15 millioner kroner. De tre kommunene i Ytre Namdal fikk til sammen 130 millioner av denne potten, fordelt med 42,8 millioner til Vikna, 67,1 millioner til Nærøy og 20,8 millioner til Leka.

Ytre Namdal vil bli særlig hardt rammet og sitte igjen med rundt 10 millioner til fordeling. Dette er et økonomisk overgrep vi ikke kan akseptere.

Slik det er i dag fordeles Havbruksfondets midler, langt på vei etter samme lest som kraftkommunenes kompensasjoner for at fellesskapet har gjort inngrep i deres natur. Dette har kraftkommunene gjennom årtider blitt kompensert, uten at kraftkommunene har fått mindre i rammeoverføringer av den grunn. På samme vis er det rettferdig at sjømatkommunene får kompensert at fellesskapet nyter godt av at våre sjøarealer er stilt til disposisjon for fellesskapet. Leka Arbeiderparti ber Arbeiderpartiets landsmøte å si kraftig nei til at havbruksfondets midler kan gå til andre enn sjømatkommunene langs kysten

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

478 Importforbud av pels

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Innføre importforbud av pels

Begrunnelse: Pelsdyrnæringen har vist seg ikke å ivareta dyrenes velferd.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

513 Slå ring om havbruksfondet

Nærøysund Arbeiderparti

Forslag: Nærøysund Arbeiderparti reagerer kraftig på at et regjeringsoppnevnt utvalgt vurderer å bake havbruksfondet midler inn i kommunenes inntektssystem, og så fordele pengene etter innbyggertall.

Dette gagner folkerike kommunene som ikke har oppdrettsvirksomhet innenfor sine kommunegrenser. Resultatet vil bli at folkerike kommuner uten sjømatvirksomhet kan få mange ganger mer fra havbruksfondet enn sjømatkommunene, som har stilt sine havbruksområder til disposisjon for fellesskapet.

Namdalen fikk utbetalt nesten 200 millioner fra havbruksfondet. Dersom Regjeringen støtter sitt eget utvalg risikerer Namdalen å sitte igjen med rundt 15 millioner kroner. De tre kommunene i Ytre Namdal fikk til sammen 130 millioner av denne potten, fordelt med 42,8 millioner til Vikna, 67,1 millioner til Nærøy og 20,8 millioner til Leka.

Ytre Namdal vil bli særlig hardt rammet og sitte igjen med rundt 10 millioner til fordeling. Dette er et økonomisk overgrep vi ikke kan akseptere.

Slik det er i dag fordeles Havbruksfondets midler, langt på vei etter samme lest som kraftkommunenes kompensasjoner for at fellesskapet har gjort inngrep i deres natur. Dette har kraftkommunene gjennom årtider blitt kompensert, uten at kraftkommunene har fått mindre i rammeoverføringer av den grunn. På samme vis er det rettferdig at sjømatkommunene får kompensert at fellesskapet nyter godt av at våre sjøarealer er stilt til disposisjon for fellesskapet. Nærøysund Arbeiderparti ber Arbeiderpartiets landsmøte å si kraftig nei til at havbruksfondets midler kan gå til andre enn sjømatkommunene langs kysten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

519 Havbruk og oppdrett

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal være en pådriver for at forsøkskonsesjoner som kan føre til en miljøvennlig og bærekraftig oppdrettsnæring, skal få kortere og mer forutsigbar behandlingstid. Trafikklyssystemet bør snarlig videreutvikles med flere indikatorer som premierer de aktørene som driver med god fiskehelse, lavt miljøavtrykk og lite påvirkning på det ytre miljø

Begrunnelse: Regjeringas trafikklyssystem, som brukes til å regulere produksjonsområdene for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret, har plassert regionen som innbefatter Hordaland i kategorien rød. Dette tilsier ingen vekst for oppdrettsnæringen de neste årene. I kystsoneplanen åpner man likevel for vekst, men da gjennom lukkede anlegg eller annen

teknologi som beviselig har minimale utslipp, spredning av lakselus eller fare for rømming av fisk.

Selskaper som ønsker forskningskonsesjoner opplever lang behandlingstid, samtidig som det er viktig for bransjen å utvikle og teste ut ny teknologi.

Vill laksefisk er truga av utrydding. Det skal setjast i verk strakstiltak som kan medverke til å trygge villaksen og sjøauren si framtid. Det er imidlertid viktig å alltid effektivisere og forbedre myndighetenes oppfølging av havbruksnæringen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

520 Bærekraftig fiskeri

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Fiskeridirektoratet må pålegges å gjennomføre en årlig omforent undersøkelse av om fiskerilovgivningens formål om samfunnsmessig måloppnåelse for verdiskapning, sysselsetting og bosetting oppfylles i tråd med Deltakerloven og Havressurslova sine intensjoner.

Begrunnelse: Fiskeressursene tilhører folket. Disse er under konstant press, blant annet fra økonomisk sterke fiskebåtredere som har et ønske om ytterligere flåtestrukturering mot færre men større, mer kostbare fartøy med større kvoter. Det foregår en stadig omfordeling til fordel for de ressurssterke eierne av havfiskeflåten som utøver stor innflytelse sentralt. For 2016 viser lønnsomhetsundersøkelsen at det er rederne som er favorisert ensidig (+8,5 prosentpoeng) mens fiskerlønningene er redusert (-0,5 prosentpoeng).

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

554 Mineralnæring i Norge

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Alta Arbeiderparti krever at Arbeiderpartiet skal jobbe for at det skal bli mer forutsigbart for mineralselskap å starte en prosess for oppstart av forekomster. Målet må være å få oppstart av flere gruver i Norge i nær framtid.

Begrunnelse: Alta Arbeiderparti merker seg at hvis det skal være mulig å komme i havn med det «grønne skiftet» er vi avhengig av mineralene i Norske berg. Norge har en av verdens strengeste krav innen HMS, og vi kan gå foran mange andre land som gode eksempler. Vi må tenke på den globale miljøbelastningen, og ikke bare godta at det kan gjøres i andre land. Vi må være med på å bidra slik at verdens behov for malm og mineraler dekkes.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

610 Havbruksnæringen

Kvænangen og Skjervøy Arbeiderparti

Forslag: Havbruksnæringen har de siste årene vært i sterk utvikling. Det gir positive ringvirkninger og utfordringer knyttet til miljø, bærekraft og areal. Særlig ser vi at det er utfordringer i brytningen mellom tradisjonelt fiskeri og havbruk. Derfor må kommunen som skal forvalte og håndtere utviklinga lokalt ha tilgang på oppdatert og helhetlig forskning. For å gi en mer stabil, framtidsretta og bærekraftig utvikling må det injiseres mer forskning fra statlig hold. Kvænangen og Skjervøy er en ideelt som utgangspunkt for et større forskningsbasert helhetsprosjekt. Det foregår både tradisjonelt fiskeri og havbruk, i tillegg er indre del av Kvænangsfjorden nasjonal laksefjord.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

640 Adgangen til å stille vilkår for tildeling av nytt areal for havbruksnæringen

Troms Arbeiderparti

Forslag: Lovgivningen må endres slik at planmyndighetene (kommunene) får adgang til å stille miljømessige vilkår for å åpne nye arealer for oppdrett.

Begrunnelse: Havbruksnæringen blir stadig viktigere for landets verdiskaping. Næringen bruker havet – allmenningen til produksjon. Pr. i dag kan kommunene si ja eller nei til å tilrettelegge areal for oppdrettsnæringen, men man kan ikke stille vilkår for å si ja. Eksempelvis at nye anlegg må være lukket. Utfra en mer til mindre tankegang, bør man kunne stille slike vilkår. Når man kan gjøre det mer – si nei, bør man kunne gjøre det mindre – si ja på gitte vilkår. Vilkårene må være saklige og ha sammenheng med miljøkrav til produksjonen. På denne måten kan næringen få tilgang på mer areal, samtidig som økte miljøkrav vil kunne medføre økt innovasjon og bærekraft. Pr i dag er det flere steder i landet stor motstand mot næringa og liten tillit til at de miljømessige kravene sentrale myndigheter stiller, er tilstrekkelig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

14. Samferdsel

41 Tittel: Ny framdrift for E16 gjennom Sør-Odal og Nes

Nes Arbeiderparti

Forslag: Forslag: E16 Kløfta – Kongsvinger må ferdigstilles med gjenstående etappe gjennom Sør-Odal og Nes kommuner så raskt som mulig.

Begrunnelse: Det har vært en lang kamp å få ferdigstilt E16 Kløfta-Kongsvinger. Fortsatt gjenstår en etappe på 32 km gjennom Sør-Odal og Nes kommuner for at de utbygde parsellene skal møtes. Denne parsellen ble skjøvet ut til siste del av NTP-perioden. Kommunene er klar for å lage reguleringsplaner for ny vei. Strekningen har nå 4-feltveg i hver ende med en tofeltsvei av gammel standard midt på. Denne strekningen må ikke bli et symbol på dårlig gjennomføring av lønnsomme veiprosjekter i Norge.

Ferdigstillelse av E16 er viktig fordi:

- E16 er en sentral internasjonal transportkorridor som sikrer effektiv eksport og import.
- Bidra til realisering av det grønne skiftet og skape økt bærekraft gjennom mer effektiv transport og høyere utnyttelse av Innlandets og Skandinaviske grønne naturressurser
- E16 vil bidra til økt vekst i fastlandsøkonomien gjennom forbedrede rammebetingelsene for norsk fastlandsindustri
- E16 vil bidra til et mer robust og attraktivt bo og arbeidsmarked mellom områdene – Karlstad – Kongsvingerregionen-Gardermoregionen - Oslo. En ferdig utbygd E16 vil bidra til å understøtte vekstmotoren Gardermoen.
- E16 vil bidra til å legge til rette for avlastning av Osloområdet gjennom en fremtidig Ring 4
- E16 vil bidra til 0-visjonen gjennom en bedre trafikksikker vei, fordi dagens vei er overbelastet
- Næringsliv, pendlere og beboere forventer at veien de i mange år har betalt bompenger på skal gi et ferdig produkt- at vegen bygges helt, ikke stykkevis og delt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

70 Moss Lufthavn Rygge

Sarpsborg Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil primært arbeide for at flypassasjeravgiften fjernes. Sekundært arbeides det for at flypassasjeravgiften halveres for mindre flyplasser i Norge.

Begrunnelse: Moss Lufthavn Rygge ble stengt 29/10-2016 etter å ha vært i drift siden februar 2007. I april 2017 kjøpte investeringsselskapet Jotunfjell Partners A/S alle aksjene i eierselskapet Rygge Sivile Lufthavn A/S. De hadde som mål å gjenåpne flyplassen i 2018/2019. Neste mulighet våren 2020. Status nå er at bygningsmassen og uteområdene fremstår som spøkelsesareal. Eneste positive er at logoene fortsatt henger oppe, og at vaktmesteren har sitt daglige virke der. Flyplassen ligger der med alt som skal til. Det er bare å vri om nøkkelen i døra og slå på strømmen. De nye eierne trenger forutsigbarhet. Og det er det opp til politikerne å kunne gi de. Sarpsborg Arbeiderparti mener at det er bedre å legge til rette for gjenåpning av Moss Lufthavn Rygge, enn å gå for forslaget om å bygge ut Gardermoen med en tredje rullebane. For å gi reelle muligheter til gjenåpning av Moss Lufthavn Rygge, må flypassasjeravgiften reduseres for de mindre flyplassene i Norge.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1.

94 Infrastruktur - veier

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Staten finansierer en betydelig andel av bypakkene.

Begrunnelse: Belastningen på innbyggere blir for stor og usosial.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

126 Inntil 40 års nedbetalingstid på bompengelån for fergeavløsningsprosjekt.

Sunndal Arbeiderparti

Forslag: Sunndal Arbeiderparti mener staten må åpne for å kunne kreve inn bompenger på fergeavløsningsprosjekt i inntil 40 år. Slik kan man styrke finansieringen og dermed realisere flere viktige fergeavløsningsprosjekt.

Begrunnelse: Staten aksepterer i dag at veiprosjekt kan finansieres fullt eller delvis med bompenger gjennom bompengeperioder på inntil 15 + 5 år. Fergeavløsningsprosjekt defineres også som veiprosjekt og kan ta opp bompengelån på lik linje med andre veiprosjekt. De som er avhengig av å ta ferge må betale fergebilletter. Fergebillett er i praksis bompenger som folk må betale for å kunne ta ferga og komme seg videre på veien de kjører på, på vei til sitt reisemål. Mange planlagte fergeavløsningsprosjekt kan øke egenfinansieringsandelen gjennom å kunne ta inn bompenger lengre enn 15 + 5 år, og slik være mindre avhengig av statlige og/eller fylkeskommunale bevilgninger for realisering. I dag mottar man fergeavløsningsmidler i 40 år etter at fergeavløsningsprosjekter er realisert. Det vil være naturlig at perioden for mulighet til å kreve inn bompenger også utvides til inntil 40 år, eller fram til prosjektet er nedbetalt (med maks bompengeperiode på 40 år). Alternativet til ikke å få realisert planlagte fergeavløsningsprosjekt er at ferga fortsatt må gå, og folk må betale fergebillett (bompenger) til evig tid.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

155 Jernbane

Vefsn Arbeiderparti

Forslag: Vi må sikre en offensiv og framtidsrettet utbygging av jernbane, med tog som har lave eller null utslipp. Spesielt må eksisterende Nordlandsbane rustes opp, for at man så i neste trinn bygger jernbanen videre nordover.

Begrunnelse: Behov for å redusere reisetiden og flytte mer gods over fra vei til bane.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

156 Elektriske fly

Vefsn Arbeiderparti

Forslag: Kortbanenettet må i framtiden betjenes av elektriske fly.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet må være i front for å sikre framtidens samferdsel. For distriktene er kortbanenettet et ekstremt viktig samferdselstilbud.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

167 Posten må utvikles, ikke avvikles!

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet er urolig for signalene som er kommet om at postombæringen skal reduseres ytterligere. Dette vil være nok en svekkelse av tjenestilbudet i distriktene, ikke minst hva gjelder tilgangen av papiraviser. Dersom kuttene i postombæringen gjennomføres vil en sannsynlig konsekvens være en svekkelse av mediemangfoldet.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet mener at Posten må endre sitt tjenestetilbud til kundene når behovene endrer seg, men er uenig i at det må være ensbetydende med å gå i retning av å avvikle postombæringen i en tid der netthandelen øker. Stortinget bør i stedet pålegge regjeringen å utrede hvordan Posten kan kombinere fem dagers postombæring kombinert med å finne nye markeder nasjonalt og lokalt. Det er for eksempel paradoksalt at det å handle dagligvarer på nett og få det levert på døra nesten utelukkende er et storbyfenomen. En rekke varer og tjenester i skjæringspunktet mellom det offentlige og private kunne også blitt tilgjengeliggjort for flere dersom Posten kunne ta en mer aktiv rolle, for eksempel apotekvarer, produkter fra Vinmonopolet og biblioteksbøker. Dette er noen få eksempler der markedet per i dag ikke har tilbudt nye og tidsriktige løsninger. Regjeringens ideologiske motstand mot statseide selskaper må ikke få stå i veien for et moderne og forbedret tilbud til befolkningen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

189 Vegutbygging

Gran Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil i neste fireårsperiode prioritere fylkesveger, lokalveger og gangveger. Begrunnelse: Veger i distriktene som betjener mer lokale behov har stort sett en stadig dårligere forfatning. Disse vegene er viktig for lokale bedrifter og lokal bosetting. Vegene trenger et skikkelig kvalitetsløft og det trengs en storstilt utbygging av gang- og sykkelveger i hele landet. De siste årene har det blitt satset stort på store motorvegprosjekt som har tatt de store pengene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

191 Sats på godstrafikk på jernbane

Gran Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker en sterkere satsing på godstrafikk på jernbane. Dette betyr nytt signalsystem, flere kryssingsspor og dobbeltspor på hele InterCity-nettet, elektrifisering av hele jernbanenettet.

Begrunnelse: Trass i store politiske ambisjoner går det trått med godstrafikken på norske jernbaner. Arbeiderpartiet mener at for å få mer gods på jernbanen må den moderniseres, ikke privatiseres. En storstilt satsing på jernbanen gjør at veksten i byene også kan komme distriktene til gode og er avgjørende for å skape en bærekraftig transportsektor. Å få flere trailere vekk fra veiene er positivt både for miljøet og trafikksikkerheten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

197 Dobbeltspor til Lillehammer

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Stortingets vedtak om utbygging av dobbeltspor til Lillehammer må gjennomføres innen 2034.

Begrunnelse: Utbyggingen av intercitystrekningene til Lillehammer, Skien og Halden innen 2030 var den tidligere målsettingen. Samferdselsmyndighetene, ved Jernbanedirektoratet og Bane Nor, har nå utsatt utbyggingen på ubestemt tid. Denne utsettelsen av utbygging av jernbanen på Østlandet er uakseptabel. Med reisetider under 1,5 time fra Oslo til Lillehammer, Halden og Skien vil store deler av Norges befolkning få en fremtidsrettet og konkurransedyktig kollektivløsning på strekningen. Å vri transport over på mer miljøvennlige løsninger, som for eksempel jernbane, vil også være nødvendig for at Norge skal nå våre forpliktelser i internasjonalt klimaarbeid. Da blir en utsettelse på ubestemt tid av denne utbyggingen helt uforståelig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

209 E 16 Kvamskleiva

Vang Arbeiderparti

Forslag: Det må bevilges mer penger til skredsikring riksveger over post 21 på statsbudsjettet for å sikre snarlig oppstart av prosjektet Kvamskleiva på E 16. E 16 er hovedvegen mellom Oslo og Bergen med 100 prosent vintersikkerhet.

Begrunnelse: Helt siden 1990-tallet har det vert enighet om i Valdres, med støtte av Oppland FK m.fl. at den trafikkfarlige parsellen Kvamskleiva i Vang må utbedres. Gleden var derfor stor når en etter intens jobbing fikk prosjektet inn i NTP for 2010-19. Den ble liggende i andre del av planperioden. Etter ny NTP 2014-23, hvor prosjektet fortsatt lå i andre del av planperioden, satte SVV i gang reguleringsplanarbeidet for strekningen og reguleringsplanen ble godkjent i Vang kommunestyre 22.4.2015. Når en så fikk ny NTP for 2018-29 ble Kvamskleivaprosjektet på ny skjøvet ut til andre periode, dvs. tidligst oppstart 2024!

Rassikringsprosjektet har skredfaktor høy og er det høyest prioriterte i hele SVV region øst. Nå krever lokalbefolkningen at denne svært trafikkfarlige strekingen som deler kommunen i to, må startes opp snarlig. Og kanskje ennå mer viktig; E 16 er den vegen mellom øst og vest som er åpen 365 dager i året, men med parsellen i og ved Kvamskleiva som er så smal og trafikkfarlig får en ofte på vinterstid full stopp her og da er alt av veger mellom Østlandet og Vestlandet stengt. Dette er svært alvorlig både for nærings- og persontransport og ikke minst for beredskapen mellom de to landsdelene. Nå er tiden kommet for å starte bygging av E 16 Kvamskleiva!

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

217 Økte bevilgninger til fylkesvegene

Etnedal Arbeiderparti

Forslag: Fylkeskommunen må få økte rammer over statsbudsjettet til å løse utfordringene med etterslepet på fylkesvegnettet.

Begrunnelse: Innlandet har 6872 km med fylkesveg. I Valdres er det totalt 606 km med fylkesveger. Tilstandsrapporter på disse vegene fra SVV viser at det er stort behov for utbedring og oppgradering, flere av våre fylkesveier er knapt kjørbare! I vår region er fylkesvegene særlig viktige som transportårer, ikke bare for lokalbefolkningen, men også for våre gjester i reiselivet og ikke minst for alle deltidsinnbyggere. Et godt utbygd vegnett er god distriktspolitikk. Skal vi lykkes med våre mål om å ta hele landet i bruk og legge til rette for videre vekst her i Valdres, må det bevilges mer midler til fylkesvegene. Utarbeiding av en helhetlig plan for fylkesvegene i Innlandet er viktig i denne sammenhengen. Næringslivet er helt avhengig av at transport av varer kan skje på en trafikksikker og effektiv måte. Beredskapen vår i grisgrendte bygder er helt avhengig av at fylkesvegene har en tilfredsstillende standard.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

227 Fullføring E6 Gudbrandsdalen

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag: E6 Ringebu-Otta må fullføres i tråd med Stortingets vedtak i 2013 (NTP 2014 – 2023). I følge NTP 2018-2029 utsettes prosjektet og fullføres først etter 2030. Det er helt uakseptabelt og er brudd på Stortingets tideligere vedtak. Bilistene betaler bompenger for en strekning på 22 kilometer som ikke er fullført. Veiprosjektet må fullføres i første del av kommende NTP.

Begrunnelse: I stortingsproposisjon 51S (2012– 2013) framgår det at når første etappe av E6 Ringebu–Otta åpnes, skal det etableres fire bomstasjoner på ny E6 mellom Frya og Sjoa, og to på eksisterende E6. Det framgår videre at når andre etappe åpnes, skal det etableres tre nye bomstasjoner, og at det samme bompengeprovenyet som for strekningen Frya – Sjoa da skal fordeles på seks bomstasjoner på ny E6, og tre på gamle E6. Etappe 2 skal finansieres 100% med statlige midler. Men bompenge-andelen i prosjektet skal kreves inn på hele strekninga Ringebu – Otta. Dette vil bety en vesentlig reduksjon i kostnaden for bruk av etappe 1 Frya - Sjoa. Gjennom å vedta en drastisk utsettelse av ferdigstillelsen slo flertallet

på Stortinget beina under forutsetningene i stortingsproposisjonen fra 2013, NTP 2014 – 2023 og i kommunestyre- og fylkestingsvedtak forut for dette. Nå betaler veibrukerne for en vei som ikke er bygget og som man må vente opp mot 15 år på blir fullført. Kommunene, fylkeskommunen, næringslivet og veibrukerne må forutsette at Stortinget står ved grunnleggende premisser for utbygging av store samferdselsprosjekter. Det motsatte svekker tilliten mellom lokalsamfunnene og staten, samtidig som samfunnsutvikling og næringsutvikling settes på vent eller uteblir på varig basis.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

238 Nasjonal transportplan

Stad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må arbeide for auka rammer til samferdselsføremål. Penger kan lånast i oljefondet.

Begrunnelse: Det er utruleg mange Rv og Fv som treng oppgradering og vedlikehald. E-39 gjennom Sogn og Fjordane er fleire plassar utan 2 felt (manglar gul stripe) og er fleire plassar direkte trafikkfarleg. Når Vestland er vedteke, må det også satsast på betre kommunikasjon Nord/sør på Vestlandet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

261 Promillegrense til sjøs

Lyngdal Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha skjerping av promillegrensene til sjøs med mulighet for inndragning av bilsertifikat ved større overtredelser og ha lavere promillegrense for båt og vannskuter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 2

265 Bro over Bjørnefjorden må prioriteres ned og andre samferdselsprosjekter i Hordaland må prioriteres opp.

Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag

Forslag: Bro over Bjørnefjorden må prioriteres ned og andre samferdselsprosjekter i Hordaland må prioriteres opp.

Begrunnelse: E39 over Bjørnefjorden er et enormt kostnadskrevende prosjekt, som i praksis blokkerer for andre viktige samferdselssatsinger i Hordaland/Vestland. Broen vil også bety et svært betydelig miljøinngrep. Vi mener at denne broen må prioriteres ned, og utsettes inntil

videre. Bro fra Stord til Tysnes bør gjennomføres, men moderne elektriske ferjer fra Tysnes eller Reksteren til Halhjem vil være en god nok løsning, totalt sett. Andre samferdselsprosjekter i Hordaland/Vestland må prioriteres opp. Det gjelder: - E16 og Bergensbanen Arna-Voss - E39 nord for Bergen, med vekt på rassikring av utsatte områder - E39 i Åsane og Ringvei Øst - Fullfinansiering av Bybanen mot vest og nord

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

270 Samferdsel i Innlandet = Norges viktigste transportkorridor!

Stange Arbeiderparti

Forslag: Stange Arbeiderparti vil at Arbeiderpartiet skal arbeide for å kunne koble på flere vognsett togene på avgangene, slik at folk slipper å stå i vognsettene på lange strekninger.

Begrunnelse: Begrunnelse: Nasjonal Transportplan (NTP) handler om hvordan vi gjennom transportløsninger vil bygge og binde sammen landet vårt med bedret trafikksikkerhet og fremkommelighet. NTP vedtas av Stortinget. Det er avgjørende viktig at vi kan ha tillit til store nasjonale planer. Norges viktigste transportkorridorer går gjennom Innlandet og Stange Arbeiderparti er svært glad for satsingen både på jernbane og veg. Innlandets transportkorridorer kobler Vestlandet, Østlandet, Trøndelag og Nord-Norge tettere sammen, samtidig som Norge knyttes tettere til Sverige og videre til kontinentet. Det er også en miljømessig gevinst at flere og flere bruker tog. Men det må være nok sitteplasser på togsettene, det er det ikke i dag, spesielt i helgene og pendlertogene. Det er fullt av folk som står overalt i togsettene, sikkerheten for de reisende er viktig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

283 Fiber og nett

Espa Arbeiderforening

Forslag: Espa Arbeiderforening mener at det er et statlig ansvar å tilrettelegge og foreslår at det bevilges nok midler slik at alle får lik tilgang til bredbånd

Begrunnelse: Bolyst, attraktivitet og omdømme er påvirket av mange forhold. I dagens samfunn er befolkningen, hyttebeboere, kommunal tjenesteyting og næringslivet avhengig av gode nettforbindelser for telefon og andre nettløsninger for å kunne fungere optimalt i hverdagen. I næringslivet og arbeidslivet generelt, er det slik i dag at mange har hjemmekontor en til flere dager pr. uke. Næringslivet trenger gode nettløsninger for å være tilgjengelige for kunder. Studenter arbeider ofte hjemmefra med studier. For elever i barne -, ungdoms – og videregående skole er det en selvfølge at oppgaver løses via nett og problemstillinger skal søkes å bli løst ved informasjonsinnhenting på nettet. Mange eldre ønsker å bo lengst mulig hjemme og benytter ofte hjemmebaserte tjenester for å oppnå dette. Eldreomsorg handler om å kunne oppleve trygghet der telefon og nett fungerer optimalt slik at de kan nå omverden uten å leve med usikkerhet. Hjemmebaserte tjenester kan i gitte situasjoner oppleve at telefonforbindelser ikke fungerer eller er uforutsigbart og hjelpetjenester som lege og sykebil ikke kan nås. Noen av innbyggerne er aktive i lag og foreningsliv og opplever at nettløsninger er usikre og sinker dem i arbeidet. Vi lever i en kommune med en målsetting om økt vekst og utvikling og da er det viktig at innbyggere, næringsliv og andre aktører føler seg trygge på at de kan få optimale nettjenester ved

fiberløsninger over alt. Det er derfor viktig at fiber bygges ut på Espa, hele Stange kommune og hele Norge slik at det gis like muligheter, likeverdig tilbud til befolkningen uavhengig av bosted og bankkonto.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

291 Bredbåndsmilliard

Nord-Fron Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil bevilge 1 milliard kroner årlig til utbygging av høyhastighets bredbånd

Begrunnelse: Utbygging av høyhastighets bredbånd er nå like viktig som vei og strøm for at bosetning og næringsutvikling skal være mulig over hele landet. I mange spredtbygde områder er det ikke kommersielt lønnsomt med utbygging, samtidig som lokal nærings- og samfunnsutvikling ikke kan stilles i bero i påvente av ny teknologi. For at hele landet skal kunne tas i bruk vil Arbeiderpartiet derfor bevilge en milliard årlig til dette formålet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

298 E16 må ferdigstilles

Eidskog Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderparti krever at utbygging av E16 fra Kongsvinger til Kløfta må reetableres som et viktig nasjonalt samferdselsprosjekt, med fire felt.

Begrunnelse: Realisering av veien vil; Sikre en mer effektiv flyt av varer og tjenester nasjonalt og internasjonalt. Bidra til økt vekst i fastlandsøkonomien ved å forbedrede rammebetingelsene for Norsk fastlandsindustri. Bidra til realisering av det grønne skiftet og skape økt bærekraft gjennom mer effektiv transport og høyere utnyttelse av Kongsvingerregionens grønne naturressurser. Per i dag er veien: Blant veiene i landet med høyest tungtransportandel. Godt over halvparten av antall tungtrafikkpasseringer i forhold til E6 over Svinesund. Den viktigste transportrute for trafikk fra Vestlandet, indre deler av Østlandet og deler av Trøndelag mot Sverige, Baltikum og delvis Nord-Norge. Sterk lokal industri som har Norge / Skandinavia som marked. Frem mot 2040 vil E16 ha en trafikkvekst på 40 prosent og tungtrafikken vil øke mest. Dagens E16 mellom Nybakk og Slomarka har fjerntrafikk blandet med den lokale trafikken: Veien går gjennom mange boligområder og forbi skoler. Den har rundkjøringer, miljøgater, 40-soner. E16 utvikles mer og mer som en lokal vei med trange rundkjøringer og fartsdempende tiltak.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

345 Betre rammevilkår for finansiering av veg- og bru-prosjekt

Gloppen Arbeiderparti

Forslag: Gloppen Arbeidarparti vil ha rammevilkår som gjer det mogeleg med raskare bygging av store veg- og bru-prosjekt. Offentleg eigde selskap med formål vegbygging må få momskompensasjon. Nedbetalingstida for bompengelån må stå i forhold til prosjekta sin levetid, minimum 40 år. Fergeavløysingsmidlar må dekke rentekostnader ved fylkeskommunal forskottering, og fergeavløysingsmidlane må ikkje reduserast av bompengebidraget.

Begrunnelse: Et stort hinder i verdiskaping er mangel på infrastruktur i kystområda, men og mangel på effektiv infrastruktur; vegar og bruer; mellom tettstadene og regionane. Det er ein objektiv sanning at infrastruktur er fasilitator av økonomisk vekst. Det er også klart at ingen land i verda klarer å finansiere bygging og drift av nødvendig infrastruktur over budsjetta aleine. Derfor går trenden i retning av meir brukarfinansiering og at det offentlege søkjer avlastning frå privat sektor. Hovudutfordringa når det gjeld realisering av store prosjekt er finansieringsmåten som i Norge er gammeldags og favoriserer trafikksterke prosjekt i sentrale strøk, som verker sentraliserande og som hindrar betre livsvilkår og vekst i distrikta. Vegsamband må i mykje større grad enn tidligare sjåast på som ei investering som kan avskrivast og finansierast på linje med andre investeringar. Det kan heller ikkje være framand for eit sosialdemokratisk parti å spele på lag med det private næringslivet gjennom t.d. offentleg-privat samarbeid (OPS) for å kunne utløyse det store vekstpotensialet i distrikta. Selskap som ser på veg som investering vil ha mykje større økonomiske musklar enn dei offentlige budsjetta og vil kunne bidra til vesentleg raskare realisering av prosjekta. Men rammevilkåra må tilpassast slik at prosjekta kan være sjølvfinansierande, og helst uten fylkeskommunal garanti.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

358 En bærekraftig kollektivtransport

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag:

Arbeiderpartiet mener:
- Det er viktig med forutsigbar og kraftig satsing fra staten for å gjøre fylkeskommunene i stand til å tilby godt nok driftstilbud i storbyene
- Det må sikres at innbyggerne har tilgang til et godt utbygd og rimelig kollektivtilbud.
- Infrastrukturtiltak som kollektivfelt på riksvegstrekninger er et aktuelt virkemiddel for å bedre fremkommeligheten for kollektivtransport.
- vi har nådd et metningspunkt for bompenger, vi må derfor se på andre løsninger når det gjelder finansiering, veiprising kan være en slik løsning.

Begrunnelse:
For å nå nullvekstmålet og mål om redusert personbiltrafikk mener Arbeiderpartiet det er avgjørende at det legges til rette for bedre fremkommelighet for kollektivtransport. Her er infrastrukturtiltak som kollektivfelt på riksvegstrekninger aktuelle virkemidler, og det er viktig at staten prioriterer planlegging og realisering av denne typen tiltak. Det er et stort behov, og det er viktig med forutsigbar og kraftig satsing fra staten for å gjøre fylkeskommunene i stand til å tilby godt nok driftstilbud i storbyene. Arbeiderpartiet mener den foretrukne

løsningen for dette er økte rammetilskudd til fylkeskommunene, noe som også er skrevet inn i byvekstavtalen. Videre vil Arbeiderpartiet i Bergen peke på behovet for å styrke belønningsavtalen. Reforhandlingen av denne blir en sentral del av reforhandlingen av Byvekstavtalen.

Fylkespartiets innstilling:
Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:
Forslagene 94 fra Fredrikstad Ap, 358 fra Bergen Ap, 530 og 531 fra Hordaland Ap kan sees i sammenheng Forslaget er i tråd med Aps samferdselspolitikk.

Landsstyrets innstilling:
Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

364 Vestlandet

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener:
- Gjennom areal- og transportplanleggingen legge til rette for komplette bo- og arbeidsmiljø hvor en i mindre grad har behov for personbil.
- Sette krav til nullutslippsteknologi i alle anbud innen transportnæringen hvor det er mulig.
- Kreve lovendring slik at samme miljøkrav blir gjeldende ovenfor private ferjesamband og bussruter.
- Aktivt lage hjemmemarked for ny maritim energiteknologi. Med testsentre og energiparker til havs, gi vår næring et forsprang ovenfor de internasjonale konkurrentene.
- Ha mer transport av gods fra vei over til båttransport langs kysten.
- Ha mer transport av gods fra vei over til bane øst-vest.
- Iverksette tiltak for å redusere utslipp fra cruiseskip i våre bysentra og vår natur.
- Ha flere testprosjekter med autonome busser
- Bruke offentlige fondsmidler til å investere i testprosjekter og bedrifter som satser innen ny energiteknologi.

Begrunnelse: Vestlandet er en region som skiller seg ut fra resten av landet på mange områder. Arbeidsmarkedet, industrien, råvarer og hvordan vi lever og bor. Vi er i konstant konkurranse med det internasjonale markedet. Vi bor ved havet, hovedåren for både nasjonal og internasjonal handel. Dette er ikke nytt, men har vært en del av hverdagen for vestlendingen i mange hundre år. Det har gjort oss til dem vi er. Derfor er Vestlandet driveren innen maritim industri, oljeindustri og ikke minst innen yrkesfag i skolen. Ingen er så god på å utdanne ungdommer til yrkesfag som vi på Vestlandet. Dette gjør at vi også er mer sårbare for konjunkturer. Dette merkes på skoleplasser og arbeidsplasser når det skjer store endringer nasjonalt og internasjonalt. Derfor må vi være ledende på kompetanse og være omstillingsdyktige. Den norske modellen med tett samarbeid mellom de ansatte, arbeidsgiverne og det offentlige må stå sterkt hos oss hvis vi skal møte fremtiden på en best mulig måte.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

395 Opprustning fylkesvegnettet

Oppland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderparti krever bedre veger for våre innbyggere. Det må derfor innføres et nasjonalt vedlikeholdsprogram for opprustning av fylkesvegnettet. Vedlikeholdsprogrammet må få økonomiske rammer som gjør at fylkeskommunene innen en tiårsperiode tar igjen forfallet som har opparbeidet seg.

Begrunnelse: I Norge utgjør fylkesvegene om lag 50 prosent av det totale vegnettet. Riksvegene utgjør 12 prosent. Likevel går bare 20 prosent av de nasjonale samferdselsmidlene til fylkesveger. En stor andel av dette vegnettet har forfalt til et nivå som ikke lenger er forsvarlig. Forskjellen mellom overføringer til riksveger og fylkesveger er så stor at det framstår som åpenbart at staten ønsker en betydelig standardforskjell på vegene. Statens Vegvesen la i juni 2018 fram en risikovurdering som viser at det er 67% høyere risiko for å omkomme eller bli hardt skadd i vegtrafikken på fylkesveger enn riksveger. Dette er en nasjonal utfordring. Analyser gjort av situasjonen viser at det samfunnsøkonomisk er stor lønnsomhet i å ta tak i arbeidet med vedlikeholdsetterslepet. Fylkesvegene er skoleveger, arbeidsveger og grunnleggende viktige for næringslivet vårt. De er helt avgjørende for å beholde og videreutvikle grendesamfunn i hele landet. Samtidig er miljøgevinsten betydelig. Arbeiderparti er bekymret for utviklingen, og bedre blir det ikke av at regjeringen signaliserer at de vil kutte bevilgningene ytterligere de neste årene. Arbeiderparti kan ikke akseptere en slik utvikling og mener regjeringen nå må prioritere fylkesvegene gjennom et eget nasjonalt vedlikeholdsprogram for fylkesveger.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

442 Jernbane

Ranheim Arbeidersamfunn

Forslag: 1. All jernbanevirksomhet i Norge skal samles i ett heleid statlig selskap. Standpunktet er basert på kunnskapen om den norske arbeidslivsmodellen som resulterer i optimal kvalitet og effektivitet.

2. Organer innen EØS eller EU skal ikke ha innflytelse på organiseringen av eierskap eller drift av jernbane i Norge.
3. Det skal av miljøhensyn være en målsetting å gjøre persontrafikk med tog fra Stavanger, Bergen og Trondheim og til Oslo mere attraktivt enn å reise med fly på samme strekninger.
4. Utbygging av dobbeltspor på viktige strekninger skal fortsette kontinuerlig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

497 Persontogtrafikk på Randsfjordbanen

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet:

- krever at Regjeringen gir Bane NOR tilstrekkelig planleggingsmidler for en raskest mulig fullføring av Ringeriksbanen
- ber Bane NOR vurdere å bygge Tolpinrud-kulverten i en bredde som gjør at man i fremtiden eventuelt kan legge krysningsspor eller dobbeltspor i kulverten uten å grave opp Ringeriksbanen og firefelts E16.
- ber Jernbanedirektoratet vurdere hvilke tiltak som må til for å realisere ringbane vest for Oslo via Ringeriksbanen og eksisterende baner
- vil arbeide for en løsning med timesavganger på Randsfjordbanen
- forventer at Jernbanedirektoratet utreder muligheten for pendelforlengelse av Ringeriksbanen Oslo – Hønefoss til Randsfjordbanen

Begrunnelse: Årsmøtet i Buskerud Arbeiderparti 2016 fattet vedtak om at styret skal jobbe for persontogtrafikk på Randsfjordbanen. Randsfjordbanen mellom Hokksund og Hønefoss er en ignorert togstrekning med stort potensiale. Det er den eneste togstrekningen på sentralt Østlandet uten noe reelt persontogtilbud.

Fra Bane NOR og Jernbanedirektoratet foreligger heller ingen konkrete planer om persontogtrafikk på Randsfjordbanen. Det er på tide å gjøre noe med! For å møte våre klimaforpliktelser er det nødvendig at mye av veksten i persontransport skjer på buss og bane. På Randsfjordbanen ligger infrastrukturen på plass, og det kan enkelt settes opp timesavganger med tog, uten å gjøre vesentlige investeringer. Derfor er det god ressursutnyttelse og god miljøpolitikk å satse på tog her.

Buskerud Arbeiderparti mener at det er svært viktig at tidsplanen for Ringeriksbanen holdes. Det er bekymringsfullt at prosjektet skyves ut i tid, og det er derfor viktig at prosjektet sikres tilstrekkelig med planleggingsmidler i oppstartsfasen slik at prosjektet kan ha en best mulig framdrift.

En framtidig kobling mellom Ringeriksbanen og Randsfjordbanen er naturlig, og burde være en del av strategien for et framtidig kollektivtilbud i Buskerud. I reguleringsplanforslaget til Ringeriksbanen har Bane NOR foreslått å koble Randsfjordbanen og Ringeriksbanen sammen via Hønefoss stasjon og en kulvert på Tolpinrud. Togene fra Oslo til Hønefoss kan da fortsette videre retning Vikersund og Hokksund, uten at passasjerer må bytte tog eller togretningen endres.

Å koble Ringeriksbanen sammen med Randsfjordbanens eksisterende infrastruktur er en billig måte å øke de samfunnsøkonomiske ringvirkningene av investeringene på. Randsfjordbanen vil knytter søndre del av Buskerud tettere sammen som bo- og arbeidsregion. Dette vil gjøre regionen mer attraktive for innflyttere med gode pendlermuligheter mellom Kongsberg – Hokksund – Midtfylket – Hønefoss, samt Midtfylket – Drammen – Oslo.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

512 Intensivordning for overføring av gods fra vei til sjø

Nærøysund Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må jobbe for å øke satsningen på overføring av gods fra vei til sjø.

Begrunnelse: Økningen av gods på veiene må reduseres. Det kjøres nå så mye verdifull last på veiene i vår region at det i løpet av to tiår vil bli full stopp på hovedveiene i Trøndelag.

Analyser som er gjort viser at om vi ikke får overført noe av den laksen som produseres fra vei til sjø vil vegnettet kollapse innen 2040. Vi ber derfor om at Arbeiderpartiet setter dette på dagsorden før det er for seint. Vi må sørge for at verdiskapningen og vareproduksjonen langs kysten kommer frem til markedene uten at vi setter unødvendige liv i fare eller at veitrafikken kollapser. Arbeiderpartiet må sørge for at verdiskapningen langs kysten av Norge ikke stopper opp på grunn av stopp i vareleveransene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

529 Styrka vedlikehald av fylkesvegnettet

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil prioritera å styrkja fylkesvegnettet gjennom eit eige program for vedlikehald, rassikring, standardheving og nybygging. Programmet skal skissera ein opptrappingsplan for fylkesvegvedlikehald med forslag til finansieringsmodellar og organisering som skal gje auka nybygging styrka vedlikehald og betre rassikring på fylkesvegnettet.

Begrunnelse: Det overordna målet i transportpolitikken er å utvikla eit trygt transportsystem som fremjar verdiskaping og bidreg til omstilling til lågutsleppssamfunnet. Dette er overordna føringar som skal leggjast til grunn for val av løysingar og prioritering av prosjekt. Hordaland har mange rasutsette veg- og banestrekningar, bruer, tunellar og ferjesamband, og vedlikehaldsetterslepet er stort. Dette medfører store utfordringar med omsyn til trafikktryggleik og beredskap som krev auka statlege overføringar i dei kommande budsjetta og i transportplanane. Omfanget av utfordringane er rekna til nær 12 milliarder kroner for veg-, bru- og tunnelvedlikehald. Rassikring og investeringar i opprusting av ferjekaiar kjem i tillegg. Situasjonen er no så krevjande at det må iverksetjast tiltak som kan medverka til å løysa desse utfordringane

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

530 Bompenger må erstattast av vegprising

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeiderparti meiner dagens bompengesystem fungerer godt som trafikkregulerande tiltak i og rundt store byer, men vil på sikt erstatta ordninga med såkalt «vegprising». Vegprising går ut på å betale for talet kilometer ein faktisk bruker vegen, justert etter om det er gode kollektivalternativ på strekninga (som til dømes den framtidige E16 mellom Bergen og Voss) eller om det er høg luftforureining på staden (som til dømes over Danmarksplass).

Begrunnelse: Dagens bompengeinnkreving sørgjer for over halvparten av investeringskostnaden i dei fleste nye vegprosjekt. Trekantsambandet i Sunnhordland, Nordhordlandsbrua og ny E39 Svegatjørn – Rådal er store vegprosjekt i vår region som har vorte eller skal verta betalt av ein betydeleg bompengedel. I Bergen vert både veg- og kollektivprosjekt finansiert gjennom byvekstavtalar, som fra no også skal inkludera nabokommunane til byen. Samtidig som staten krev auka inntekter, er det ein føresetnad at det ikkje er vekst i biltrafikken. Dermed må det setjast opp fleire bomstasjonar. Hordaland

Arbeiderparti ynskjer i første omgang at staten tar eit større ansvar for store kollektivinvesteringer i og rundt storbyane, og auka sin andel til minst 70 prosent, slik at ein i fortsetjinga slepp nye utvidingar av bomringen eller takstaukingar. På sikt ynskjer Hordaland Arbeidarparti å erstatta heile dagens bompengeordning med vegprising. Gjennom satellittar kan det registrerast kor langt ein køyrer. Prisen kan variera på ulike tider av døgnet der det er behov for same effekt som av dagens rushtidsavgift i Bergen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

531 Kollektivsatsing, gange og sykkel

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må satsa meir på miljøvenlege transportløysingar gjennom auka satsing på miljøvenlege kollektivtrafikkløysingar og betre tilrettelegging for gåande og syklistar. Det vert spesielt peika på tiltak som bybaneløysingar og miljøvenlege hurtigbåtar.

Begrunnelse: Arbeidarpartiet må prioritera midlar til satsing på kollektivtrafikk, gange og sykkel. I og omkring dei store byane skal dette gjerast gjennom Byvekstavtalar der staten må finansiera minst 70 % av infrastrukturen, og statlege midlar til drift må aukast betydeleg. Det må sikrast eit godt utbygd og rimeleg kollektivtilbod over heile landet. Ikkje minst er det viktig med eit godt kollektivtilbod i befolkningstett byområder. Hordaland Arbeidarparti ynskjer at ei langsiktig satsing på det «blå kollektivfeltet» skal vera ein del av løysinga for å nå nullvekstmålet i personbiltrafikken. Ei auka satsing på «bybåtar» som nyttar fornybar energi vil avlasta vegnettet og medverka til eit styrka og meir mangfaldig kollektivtilbod.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

532 Bergensbanen og E16

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må sikra rask framdrift av vedtatte utbetringar av Bergensbana og ny veg mellom Bergen og Voss. Dette gjeld ny trase for Ringeriksbana og parallell utbygging av vegstrekninga E16 og jernbanestrekninga mellom Bergen Voss.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

533 Bergensbanen og E16

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må sikra rask framdrift av vedtatte utbetringar av Bergensbana og ny veg mellom Bergen og Voss. Dette gjeld ny trase for Ringeriksbana og parallell utbygging av vegstrekninga E16 og jernbanestrekninga mellom Bergen Voss.

Begrunnelse: Bergensbanen og Vossebanen saman med utbygginga av E16 mellom Arna og Voss er blant dei største utfordringane i Hordaland. Skal Bergensbanen kunna bli eit reelt alternativ til flytrafikk mellom Bergen og Oslo, må målet vera ei reisetid ned mot fire timar.

Samstundes må kapasiteten for godstransport utvidast og regulariteten for jernbanesambandet betrast, slik at gods på bane vert føretrekt framfor gods på veg. Arna-Stanghelle ny veg og bane ligg inne i andre planperiode av NTP 2018-29 med moglegheit for framskunding til første. Hordaland Arbeidarparti meiner det bør arbeidast med sikte på oppstart i 2021 som opphavleg planlagt. Parallelt bør det gjerast rassikring på strekninga E16 Voss-Arna.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

534 E39 Hordaland

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må prioritera oppstart av prosjekta på E39 i Hordaland

Begrunnelse: E39 Vågsbotn-Klauvaneset har ein ÅDT på over 20 000 midt på strekket, av dette er om lag 12 % tungtrafikk. Vegbreidda og avkøyrslar er lite tilfredsstillande sett opp imot trafikkmengd, noko som skaper høg ulykkesrisiko og køproblem morgon og kveld. Prosjektet bør difor ha oppstart så tidleg som mogleg I planperioden. Planlegginga av Ringveg Øst må starta snarast og vera ferdig planlagt før rulleringa av NTP i 2021. E39 Vågsbotn-Klauvaneset må prioriterast som første byggetrinn av Ringveg Øst og realiserast i første periode etter rulleringa av NTP i 2021. Ferjefri E39 mellom Bergen og Stavanger vil gje ein samanhengande, trafikksikker veg i den mest folkerike delen av Vestlandet, og med det legga eit solid grunnlag for framtidig verdiskaping og vekst i regionen. I samband med at E39 Rogfast no er starta opp, er det svært viktig at E39 Hordfast vert prioritert med anleggsstart i første planperiode av NTP. Hordaland Ap meiner sørleg kryssing av Langenuen vil gje størst samfunnsnytte av prosjektet ved å leggja til rette for eit eventuelt framtidig fastlandssamband mot Kvinnherad.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

535 E134 Hordaland

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet meiner at 134 Haukelivegen skal vera ein av hovudtraséen mellom aust og vest, noko som føreset at vegen vert prioritert.

Begrunnelse: Denne vegen er svært viktig for næringslivet både i Hordaland og Rogaland. Den har svært høg andel næringstransport samanlikna med andre vegstrekningar. Det viktigaste prosjektet i NTP-perioden 2018-29 er tunnel frå Seljestad mot sør. KVU på arm frå E134 til Bergen må utarbeidast så snart som råd.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

536 Full kompensasjon for auka kostnader til nye fylkesvegferjer og auka pendlarfrådrag

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må sikra fylkeskommunen full kompensasjon for auka kostnader knytta til drift og investeringar av nye miljøvenlege ferjer og til å sikra tilbod om nattferje der det ikkje finns alternative omkøyringsvegar. Pendlarar må få redusert kostnadane gjennom auka reisefrådrag.

Begrunnelse: Hordaland Arbeidarparti er uroa dei aukande kostnadane med drift av fylkesvegferjene. Ferjeflåten i Hordaland må fornyast, noko som gir fylkeskommunen store årlege ekstrakostnader, og også har medført at billettprisane for dei reisande har vorte svært høge. Dette får økonomiske konsekvensar for næringsliv og ikkje minst pendlarar langs kysten vår, særleg der det ikkje er noko alternativ til ferjetransport. Hordaland Arbeidarparti meiner difor at staten må auka tilskotet til drift av fylkesvegferjene i tråd med den reelle kostnadsveksten for drift av slike samband. Regjeringa har dei siste åra redusert pendlarfrådraget. Det er viktig for distriktskommunar at ein har eit pendlarfrådrag som gjer det mogleg å velja seg arbeid i ein anna kommune. Hordland Arbeidarparti meiner at pendlarfrådraget må aukast igjen til tidlegare nivå. Det bør og greiast ut om ein skal redusera talet på soner til sjøs slik ein har gjort med bussonene. Hordaland Arbeidarparti ynskjer eit nattope ferjetilbod der dette er hensiktsmessig. Stengt veg i 6 – 7 timar på nattestid er ei utfordring for næringslivet, spesielt for fiskeindustrien som leverer ferskvare med store vogntog ut til Europa. Eit nattope ferjetilbod vil også vere gunstig for trafikkavvikling i rushtida, då ein kan forvente at ein god del av tungtrafikken frå fiskeindustrien kan gjennomførast på natt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

565 Leveringsplikt på bredbånd

Agder Arbeiderparti

Forslag: Agder Arbeiderparti mener at det skal innføres leveringsplikt på bredbånd i hele landet.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet skal jobbe for at alle i Norge skal ha rett på høyhastighets bredbånd.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

570 Nei til innføring av EU sine nye kabotasjereglar

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeiderpartiet ser det som naudsynt med ein reservasjon mot dei nye kabotasjereglane som ligg i «mobilitetspakka» til EU.

Begrunnelse: Arbeidarpartiet ser det som naudsynt med ein reservasjon mot dei nye kabotasjereglane som ligg i «mobilitetspakka» til EU. Kabotasje er transport mellom stader i eit anna land enn transportøren høyrer heime. Etter dagens reglar gjev EØS-transportørar tilgang til å køyre inntil tre innanlandske oppdrag i løpet av sju dagar. Sidan 2015 har det òg vore fullt lovleg å køyre inn i Noreg med ein tom pall for å ta kabotasjeoppdrag, under føresetnad om at ein har lasta gods i eit anna EU-land (f.eks. Danmark og Sverige) og i løpet av dei sju dagane der kabotasjekøyring i dette landet er lov. Norsk Transportarbeidarforbund og Norsk Lastebileigarforbund har ved gjentekne høver påvist korleis kabotasjereglane fører til sosial dumping, utbredt kriminalitet og ein alvorleg senking av vegtryggleiken. Kabotasjekøyring i EU/EØS er blitt synonymt med sosial dumping, kriminalitet og tynnslitt tryggleik i form av dekk, bremser og kviletid. Austeuropeiske sjåførar køyrer på luselønn og overnattar i dagevis på rasteplassar medan dei ventar på nye oppdrag. Med dei føreslegne endringane i kabotasjereglementet i EUs mobilitetspakke (òg kjent som vegpakka) kan dette bli endå verre. Dei nye EU-reglane legg opp til eit uavgrensa tal kabotasjeoppdrag innanfor fem dagar. Det vil medføre betydelege konsekvensar for transportnæringa, tryggleik og sosial dumping. Difor ser vi det som naudsynt å reservere oss mot innføringa av dei endra kabotasjereglane som del av EUs mobilitetspakke.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

576 Ei mangelfull ordning – fergeavløysingsmidlar

AUF i Sogn og Fjordane

Forslag: Arbeiderpartiet meiner at kapitalkostnadane skal bli dekt av staten under fergeavsløyningsordninga såframst det totale kostnadsbeløpet ikkje overgår kostnaden for 40 års drift.

Begrunnelse: For å kunne realisere fleire bru og undersjøiske tunnelprosjekt vart fergeavløysingsordninga oppretta. Denne ordninga går ut på at ein kan bruke pengar som i dag går til fergedrift, til å få fastlandsforbindelse. Dette vil dei kunne få i opptil 40 år etter at prosjektet vart satt i gong. Dersom prosjektkostnadane vert betalt ned på kortare tid så avkortast ordninga. Dette er på mange måtar ei ordning som legg til grunn at fylkeskommunen legger ut for prosjektet, og får det tilbakebetalt over tid. Utfordringa er at dei fleste fylkeskommunane må låne pengar for å kunne finansiere bygginga av slike prosjekt, og dermed også ta kapitalkostnadane. Dette kan vere med på å sette bremsene på for fleire gode prosjekt. Staten vil spare dei årlege utgiftene etter at prosjektkostnadane er nedbetalt, samstundes som ein vil kunne oppnå ein samfunnsøkonomisk gevinst ved at fleire øysamfunn får fastlandsforbindelse.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

596 Nordnorgebanen må bygges nå

Kvæfjord Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet har som målsetting at en jernbane i Nord Norge skal bygges så snart som mulig. Derfor må planarbeidet for dette prosjektet snarest bli tatt til politisk behandling og prosjektet lagt inn i Nasjonal Transportplan.

Begrunnelse: I snart 100 år har det pågått en diskusjon i Stortinget om å få bygget en NORDNORGEBANE, men intet har skjedd. Tross et aktivt næringsliv og et enormt potensiale for verdiskaping i nord har et slikt viktig transportmiddel blitt nedprioritert gang på gang. I vår tid står miljødebatten i fokus. I denne forbindelse er det et stort fokus på utslipp fra transportsektoren og på hvordan dette kan reduseres. Dette gjør at en NORDNORGEBANE nå er mer aktuell enn noen gang før. Uten en jernbane i nord er det grunn til å frykte for at næringslivet i nord vil stagnere og at potensialet for økt verdiskaping ikke kan bli utnyttet. En slik utvikling vil raskt kunne gå ut over bosettingen i nord. Derfor må denne saken straks komme ut av pratestadiet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

611 Nord-Norgebanen må bygges og videreføres i Nord-Norge.

Troms Arbeiderparti

Forslag: Det pågår nå en utredning av Nord-Norgebanen i regi av Jernbanedirektoratet, og Arbeiderpartiet må følge opp prosessen og bidra til videre jernbaneutbygging i Nord-Norge, fra Fauske til Kirkenes.

Nord-Norgebanen er et nasjonalt prosjekt i forbindelse med at det er fra havet vi skal hente våre fremtidige ressurser til hele Norges befolkning, og 80 % av Norges totale sjøareal befinner seg nord for polarsirkelen. Nord-Norge utgjør 45 % av Norges totale landareal men mangler fortsatt den mest miljøvennlige og grunnleggende infrastrukturen for transport.

Det stilles sterke miljøkrav fra EUs Whitepaper 2011, med internasjonale krav om etisk og bærekraftig transport av mat. Globalisering og internasjonalisering setter også krav til gode internasjonale forbindelser for godstrafikken. Næringslivet i nord skal også ha konkurranselikhet med resten av landet. Av den totale sjømateksporten fra Norge i 2016 så utgjorde produksjonen fra Nord-Norge 40 %, tilsvarende 36 mrd. Vegnettet er heller ikke dimensjonert for den sterke produksjonsøkningen i sjømatnæringen og godstransport der økende tungtrafikken i dag utgjør 43 000 vogntog. Dette utfordrer trafikksikkerheten for alle som ferdes på veiene og er en enorm miljøbelastning. Nord-Norgebanen vil også binde sammen bo- og arbeidsregion med influensområde på samme størrelse som Trønderbanen har i dag, bare på strekningen Narvik – Tromsø med sidearm til Harstad. Arbeiderpartiet må bygge videre på sin nordområdesatsing med verdens mest miljøvennlige infrastruktur – også i nord.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

623 Bedre samferdselssatsinger i nord

Troms Arbeiderparti

Forslag: Nord-Norgebanen må realiseres! I tillegg vil nasjonen trenge vedlikehold og utbygging av veier og havner som understøtter varetransport fra de store næringene innen fiskeri og havbruk.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

624 Nasjonal plan for skredsikring

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Det vert utarbeidd ein heilskapleg, nasjonal plan for skredsikring ved første rullering av NTP (Nasjonal Transportplan) slik at alle registrerte skredpunkt innan høg og middels skredfaktor på riks- og fylkesvegnettet vert sikra i løpet av ein 12 års periode, dvs ein NTP periode.

Begrunnelse: I dag er det lite konkrete mål for å løyse dei samla utfordringane med skred på vegnettet. Pr oktober 2018 er det ifølge Statens vegvesen over 1000 skredpunkt på norske vegar med ein berekna skredfaktor innan høg eller middels kategori. For dei aller fleste er sikringskostnad berekna. Totalsummen for dette er i overkant av 51 mrd kr. i følge SVV vegkart.no. Dette meiner Sogn og Fjordane Ap viser at behovet for skredsikring ikkje er umetteleg. Det viser tvert om at dette er eit nasjonalt alvorleg, men løysbart ansvar. Det er på høg tid å ta fatt i denne utfordringa, særleg sett i lys av dei auka utfordringar endringane i klima vil påføre behovet for skredsikring. Dersom vi meiner alvor med å ta heile Norge i bruk, må etterslepet innan skredsikring på riks- og fylkesvegnettet må takast att i kommande NTP periode

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

628 Tryggleik i transportbransjen

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Sogn og Fjordane AP meiner ein må bruke reservasjonsretten mot utvidingane i kabotasjereglane i mobilitetspakka til EU. Ein må sette krav om Elektronisk fraktbrev og bombrikke som også er registrert på transportselskapet. Vidare må samordninga styrkast og ein må få fellesaksjonar mellom toll, vegvesen, politi og arbeidstilsyn, samt Innføre sterkare sanksjonar og restriksjonar mot transportselskapa som bryt med dei allmenngjorte løns- og arbeidsvilkåra.

Begrunnelse: Vi har fått nokre betydelege utfordringar i transportbransjen. Dei norske kontrollørane blir stadig møtt av vogntog som har tynnslitte dekk, øydelagde bremseskiver og mangelfull kviletid. Sosial dumping er i høgste grad til stades på vegnettet vårt. Fleire rapportar vitnar om sjåførar som må overnatte og leve i lastebilen i månadsvis. Desse sit ofte att med lønningar som er ulovleg låge. Ein overvekt av desse avvika blir oppdaga på utanlandske køyretøy som blir stoppa i kontrollen. Dagens reglar gjev EØS-transportørar tilgang til å køyre inntil tre innanlandske oppdrag i Noreg i løpet av sju dagar. Med dei føreslegne endringane i kabotasjereglementet i EUs mobilitetspakke blir det føreslege eit uavgrensa tal køyreoppdrag innanfor fem dagar. Det vil gi uheldige konsekvensar for både transportnæringa og vegtryggleiken. Norsk Transportarbeidarforbund og Norsk Lastebileigarforbund har understreka eit klart behov for å ta sterkare grep mot dei useriøse transportaktørane. Då er det naudsynt at vi bruker reservasjonsretten mot eit ytterlegare frislepp, og ikkje minst at vi styrkar verktøykassa til kontrollørane.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

637 Vegnettet

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Sogn og Fjordane Arbeiderparti krev at det blir sett av nok pengar i NTP/statsbudsjetta til at vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegane kan takast igjen.

Begrunnelse: Det at Sogn og Fjordane må bruke store deler av samferdslebudsjettet på vedlikehald, gjer små moglegheiter for nyinvesteringar og mindre tiltak som til dømes trafikktryggleik. Vi ser at mange av prosjekta vil stå på marginallista i den regionale transportplanen i mange periodar om ikkje ei finansiering kjem på plass. Sogn og Fjordane har mange tunnelar samanlikna med resten av landet og det er svært dyrt å vedlikehalde desse. Overføring av midlar til fylket må avspegle desse utfordringane. Regionsreforma vil auke behovet for gode kommunikasjonsløysingar mellom Sogn og Fjordane og Hordaland. Difor er det viktig å framskunde trygge heilårsvegar og gode transporttilbod i den nye regionen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

641 Nord-Norgebanen må bygges

Troms Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet støtter bygging av jernbane i Nord-Norge.

Begrunnelse: Det pågår nå en utredning av Nord-Norgebanen i regi av Jernbanedirektoratet. Arbeiderpartiet må følge opp prosessen samt bidra til videre jernbaneutbygging i Nord-Norge, fra Fauske til Kirkenes med viktige sidearmer som det pekes på i utredningsarbeidet. Nord-Norgebanen er et nasjonalt prosjekt i forbindelse med at vi skal høste våre ressurser fra havet i fremtiden. Nord-Norge utgjør en betydelig del av Norges sjømateksport, men mangler fortsatt bærekraftig og grunnleggende infrastruktur. Det stilles sterke miljøkrav fra EUs Whitepaper 2011, med internasjonale krav om etisk og bærekraftig transport av mat. Globalisering og internasjonalisering setter også krav til gode internasjonale forbindelser for godstrafikken. Næringslivet i nord må få like vilkår som resten av landet. Med økende tungtrafikk og eksport fra landsdelen er ikke vegnettet dimensjonert for morgendagens utfordringer. Dette utfordrer trafikksikkerheten for alle som ferdes på veiene og er en enorm miljøbelastning. Nord-Norgebanen vil være med binde sammen bo- og arbeidsregionene. Arbeiderpartiet må bygge videre på sin nordområdesatsing med verdens mest miljøvennlige infrastruktur.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomite nummer 1

15. Energi og miljø

12 Plastforsøpling og spredning av mikroplast

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Sandefjord Arbeiderpartiet mener at plastforsøpling og spredning av mikroplast er en miljøutfordring som må løses. Næringslivet må være en del av løsningen på denne utfordringen. Vi er opptatt av at tiltak og virkemidler skal være godt utredet, være basert på fakta, er kostnadseffektive og gi effekt. Plast i havet er en miljøutfordring internasjonalt, nasjonalt og lokalt.

Sandefjord Arbeiderparti mener at Norge både må vektlegge internasjonalt arbeid gjennom EU og FN, der vi kan jobbe frem internasjonale regler på området, og at vi gjennomfører fornuftige tiltak nasjonalt, der det er hensiktsmessig.

Begrunnelse: Innhenting av kunnskapsgrunnlag knyttet til plastforsøpling og spredning av mikroplast Sandefjord Arbeiderparti mener at tiltak mot plastforsøpling må skje med utgangspunkt i et godt faktagrunnlag. Miljørisiko må være grunnlaget for tiltak, sammen med solide utredninger av konsekvenser. Tiltak må være godt utredet, basert på fakta, kostnadseffektive og gi effekt. Samfunnsøkonomiske og miljømessige konsekvenser, samt effekter på næringsliv og arbeidsplasser, må være en del av et godt faktagrunnlag.

Eksempler på områder der det er nødvendig med et bedre faktagrunnlag er:
• Kilder til marin plastforsøpling (nasjonalt og internasjonalt) og spredning av mikroplast.
• Miljømessige konsekvenser av eksponering for plast og plastens nedbrytningsprodukter.
• Vurderinger av hvilke tiltak som er mest treffsikre og kostnadseffektive.
• Avløpssystemenes rolle (overvann, rensing i avløpsanlegg, m.m.).

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

13 Forskning og utvikling knyttet til plastforsøpling

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Sandefjord Arbeiderparti mener at forskning for å få bedre kunnskap om kilder, omfang og effekter av plastforsøpling bør styrkes. Andre FoU-områder som bør styrkes er økodesign (design for gjenvinning), gjenvinning og sirkulær økonomi. Samtidig oppfordres næringslivet ta ansvar for å iverksette FoU-initiativer innen disse områdene.

Begrunnelse: FOU-arbeidet bør innrettes dels med sikte på å løse miljøutfordringer med plast på avveie, og dels hvordan plastkjemi kan brukes på en måte som bidrar til å løse miljøutfordringer og reduserte klimagassutslipp. Når det gjelder fiskeri- og havbruksnæringen kan et aktuelt FoU-område for å redusere miljøutfordringer være utvikling av nedbrytbare materialer til produksjon av utstyr, garn og nøter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

14 Substitusjonsplikt for engangsartikler av plast

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Sandefjord Arbeiderparti foreslår at det parallelt vurderes et virkemiddel der produsenter/importerer av engangsartikler av plast tar ansvar for å vurdere produktets funksjon kan oppfylles på en mer miljøvennlig måte. (jmf. Substitusjonsplikten for kjemikalier i Produktkontrolloven §3a)

Begrunnelse: Næringslivet har over tid arbeidet med optimering av emballasjebruk. Dette innebærer at det ikke skal benyttes mer emballasje enn nødvendig, samtidig som risiko for brekkasje og produktsvinn unngås. Fra og med 2018 er det innført en plikt i avfallsforskriften om at produsent av emballasje skal arbeide for avfallsforebygging. Dette vil innebære at produsenter/importører av emballasje må vurdere hvordan bruken av emballasje kan reduseres, samtidig som emballeringen foretas på en måte som ivaretar produktets holdbarhet og som hindrer brekkasje og produktsvinn.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

15 Handelens miljøfond, tilskuddsordninger, fishing for litter, bistand

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Sandefjord Arbeiderparti mener det er viktig å videreføre de gode ordninger for opprydning av plastforsøpling som eksisterer. Slik vi ser det bør nye tiltak primært bygge videre på dagens ordninger. Det må sikres at fiskere og andre aktører kan levere marint avfall de tar opp fra havet i havn, uten merkostnad. Dette tilsier at dagens prøveordning med «Fishing for litter» nå bør innføres som en permanent ordning.

Begrunnelse: Det er i dag etablert en rekke statlige tilskuddsordninger for å motvirke marin forsøpling. Utenriksdepartementet har satt av 280 mill. kr. til et eget bistandsprogram mot marin forurensing og spredning av mikroplast for 2018. Plast er også ett satsningsområde for Innovasjon Norges miljøteknologiordning. Videre disponerer Miljødirektoratet 80 mill. kr. til en tilskuddsordning mot marin forsøpling. I tillegg finansierer staten ordningen «Fishing for litter» og Fiskeridirektoratets årlige oppsamlingstokt på fiskefeltene. Endelig ventes det at Handelens miljøfond, som ble lansert i 2018, vil forvalte ca. 300 - 400 mill. kr. årlig, som vil gå til ulike plastrelaterte prosjekter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

16 Nærmiljøsatsing

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker å øke Miljødirektoratets ordningen med statlig økonomisk medvirkning til sikring av friluftslivsområder med minst 40 mill per år og med spesielt fokus på nærmiljøsatsing.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet ønsker en nærmiljøsatsing med fokus på bynært friluftsliv. Målet med satsingen er at alle i Norge skal få bedre muligheter for naturopplevelse og fysisk aktivitet nært der de bor og oppholder seg til daglig. Naturopplevelse og fysisk aktivitet styrker helsen og gir økt livskvalitet for folk i alle aldre. Gode muligheter til friluftsliv i nærheten av byer og tettsteder senker terskelen for å komme seg ut, blant annet fordi at man ikke er avhengig av bil eller andre transportmidler. Målet med nærmiljøsatsingen er nettopp mer friluftsliv i nærmiljøet, for alle i Norge. Personer som i dag er lite aktive er en særlig viktig målgruppe. I dag disponerer Miljødirektoratet 40 millioner kroner per år hvor kommuner og interkommunale friluftsråd kan søke staten om økonomisk medvirkning til sikring av friluftslivsområder. For lokale friluftslivsområder kan staten medvirke med inntil 50 prosent av sikringsutgiftene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

18 Karbonfangst og lagring (CCS)

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Sandefjord Arbeiderparti mener at det er viktig at karbonfangst og lagring opprettholdes i fremtidige budsjett for å unngå usikkerhet og bevare viktig kompetanse i prosjektene.

Begrunnelse: Karbongfangst og lagring spiller en nøkkelrolle i arbeidet med å nå FNs-klimamål, og på samme tid sikre fremtidig industriutvikling og arbeidsplasser. I Statsbudsjettet for 2019 er det bevilget midler til en videre satsning. Det er samtidig viktig å understreke hvor kritisk det er i forhold til fremdrift og bevilgninger. I Statsbudsjettet for 2019 foreslår regjeringen å bevilge 175 millioner til videre arbeid med forprosjekt for karbonfangst- og lagring ved Norcem i Brevik og Fortum Oslo Varme på Klemetsrud. Nyheten om videre satsning i Brevik og på Klemetsrud er god. Nå er det imidlertid helt avgjørende at videre fremdriftsplan overhodes, slik at vi kan få en endelig investeringsbeslutning i 2020 og oppstarter i senest 2024. Det er grundig dokumentert at karbonfangst- og lagring (CCS), både er et viktig verktøy for å kutte globale utslipp, og for å skape arbeidsplasser og verdiskapning i industrien (ref. SINTEF-rapporten «Industrielle muligheter og arbeidsplasser ved CO2-håndtering i Norge»)

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

19 Klimatilpasning - del av tilstandsrapporten til hus

Sandefjord Arbeiderparti

Forslag: Sandefjord Arbeiderparti mener:

- det bør vurderes en ordning, etter Dansk modell, der klimakonsekvensutsatte hus kan flyttes til en ny tomt i et samarbeid mellom huseier, kommune og forsikringsselskap.
- at i tilstandsrapporten ved salg av hus må det dokumentere hvordan huset er klimakonsekvenstilpasset

Begrunnelse: Det finnes mange spesielt utsatte hus i Norge. De er så uheldig plassert at de stadig er utsatt for flom, overvann, ras som følge at endret klima. For disse er en samfunnsøkonomisk rentabel forebygging ikke mulig. Huseierne risikerer at husene deres blir verdiløse, fordi de verken kan belånes, forsikres eller selges.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

33 Klima, miljø og vær

Nesodden Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil utvikle Norge til et foregangsland innenfor klima og miljø. Vår livskvalitet i framtiden er avhengig av at vi sammen tar ansvar for å redusere utslippet av klimagasser og forsøplingen av naturen og havet. Dette er en spesiell utfordring for Norge som et av verdens rikeste land noe som vil komme til å kreve noe av oss alle. En særlig oppgave for oss i årene framover blir å takle klimaendringene noe Arbeiderpartiet må ta på største alvor både nasjonalt, regionalt og lokalt.

Begrunnelse: Vi trenger ikke flere klimarapporter for å se hvordan klimaet og værforholdene i vårt land har endret seg og får konsekvenser for lokalsamfunn, næringer og enkeltmennesker. Med de ressurser vår generasjon har til rådighet må vi snarest mulig planlegge hvordan vi kan ta grep i dag som sørger for at kommende generasjoner ikke må ordne opp etter oss. Med utgangspunkt i de senere års utvikling trenger vi en framskrivning av hvordan dette vil utvikle seg og så må vi se hva vi kan gjøre av grunnleggende karakter og hvordan vi kan utnytte utviklingen til vår fordel. Arbeiderpartiet må være den kraft i samfunnet som leder an i arbeidet med å finne løsningene. Her må nasjonale planer for flom- og skredsikring, oppgradering av overvannsystemer kobles opp mot lokale beredskapssystemer for bla lokal energiforsyning. Lokale handlingsplaner må være en naturlig del av fylkenes- og kommunenes arbeid med klimaendringene og miljø

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

42 Stans bruk av palmeolje i drivstoff

Bærum Arbeiderparti

Forslag: Bruk av palmeolje i drivstoff stanses.

Begrunnelse: I 2017 var kravet til innblanding av flytende biodrivstoff 7,25 prosent. I 2018 er kravet økt til 10 prosent. Ifølge Miljødirektoratet ble det brukt 659 millioner liter biodrivstoff til veitrafikk i 2017. Palmeolje var det mest brukte råstoffet, og omsetningen var på 317 millioner liter, dvs. nesten halvparten av alt biodrivstoffet. Indonesia og Malaysia er verdens største leverandører av palmeolje. Ifølge Regnskogfondet er palmeoljeindustrien hovedårsaken til at regnskogen ødelegges i Sørøst-Asia. Det truer både mennesker, dyr og klimaet. Mange mennesker mister tilgang på naturressursene de lever av, og det biologiske mangfoldet går tapt. En beregning Regnskogfondet har gjort viser at det i gjennomsnitt ble ødelagt 10 m² regnskog for hver dieseltank som ble fylt hos Esso eller Shell/St1 i fjor. (Etter det opplyste har Uno X/YX og Circle K valgt å bruke annen type biodrivstoff i dieselen sin. Alternativene er flere, for eksempel slakteavfall eller brukt frityrolje.) Den økende etterspørselen etter palmeolje gjør at stadig nye områder med regnskog hogges og brennes for å lage flere palmeoljeplantasjer. Når man hogger ned skog for å lage plantasjer, frigis det enorme mengder klimagasser. Denne avskogingen står i dag for omtrent 10-15 prosent av verdens klimagassutslipp. Skogbevaring er derfor et effektivt klimatiltak.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

43 Karbonskatt / CO2-avgift

Bærum Arbeiderparti

Forslag: Grunnlaget for CO2-avgiften utvides, slik at alle sektorer som slipper ut klimagasser omfattes. CO2-avgiften økes årlig etter en forutsigbar opptrappingsplan.

Begrunnelse: Det mest effektive virkemiddelet fra et klimapolitisk ståsted er at det settes en pris på karbonutslipp, f.eks. gjennom en karbonskatt. Da vil man gjennom ett og samme virkemiddel favorisere energikilden med lavest karbonintensitet, altså fornybar energi foran naturgass foran kull. Karbonskatt er således et nødvendig og viktig supplement til kvotesystemet. CO2-avgiften i Norge er en form for karbonskatt. Noen sektorer er imidlertid unntatt, bl.a. jordbruk, mens en del andre bransjer har redusert avgift. Det er nødvendig med betydelige reduksjoner i klimagassutslippene i nær fremtid. CO2-avgiften bør derfor utvides til å gjelde alle sektorer og økes hvert år etter en forutsigbar opptrappingsplan.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

51 En bærekraftig skipsfart

AUF i Akershus

Forslag: AUF i Akershus mener at arbeiderparti må gå foran i kampen for en mer bærekraftig skipsfart. Vi vil derfor at alle nye ferger og hurtigbåter skal være utslippsfrie, og at ferger med levetid igjen skal bygges om til hybridløsninger. Norge må jobbe for et internasjonalt forbud mot bruk av tungolje i arktiske områder spesielt og over hele verden generelt. Vi vil at Enova-fondet styrkes hvert år for å sikre at alle norske havner som betjener kommersiell skipstrafikk tilbyr landstrøm.

Begrunnelse: Norge har i lang tid vært en av verdens viktigste sjøfartsnasjoner. I dag har Norge den 6. største flåten i verden basert på flåteverdi. Til tross for at Norge har kommet langt i arbeidet mot en grønnere flåte, benytter den internasjonale flåta i stor grad tungolje/bunkersolje som drivstoff. Tungolje har et svært høyt innhold av svovel, og de største skipene slipper ut svovel tilsvarende 50 millioner bilder hver. Den internasjonale handelen er avhengig av skip til transport, og derfor er det veldig viktig å få på plass klimavennlige løsninger for å sikre at utslippene til skipsfarten går ned. Gjennom incentivordninger må derfor staten pålegge rederiene å benytte nullutslippsteknologi på kjøp av nye ferger og hurtigbåter, og skip med gjenværende levetid må bygges om til hybridløsninger. Bruken av tungolje er svært skadelig, spesielt i nordområdene. Økt skipstrafikk i nord gjør at isen smelter raskere og trafikken fortsetter å øke. Derfor må det komme på plass et internasjonalt lovverk mot bruk av tungolje i arktiske områder, og på sikt må det komme et forbud mot all bruk av tungolje. Mange norske havnebyer sliter også med svært høy forurensing, mye på grunn av skip. Økt utbygging av landstrøm vil hjelpe betydelig og derfor må det være en stor prioritering for Arbeiderpartiet å øke bevilgningene til en slik utbygging. Selv om skipsfarten er lite synlig for de fleste så er den svært synlig på utslippsstatistikken. Arbeiderpartiet skal føre en offensiv og fremtidsrettet skipsfartspolitikk.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

98 Varig vern Lofoten, Vesterålen og Senja

Vestre Aker Arbeiderpartilag

Forslag: Arbeiderpartier mener det ikke skal foregå petroleumsvirksomhet på feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2, og at det i stedet opprettes varige petroleumsfrie områder her. Dette innebærer at man sier nei til både konsekvensutredning, åpning av disse områdene og annen petroleumsvirksomhet.

Begrunnelse: I 2014 opplevde Norge det mest dramatiske oljeprisfallet i moderne tid som gjorde at flere titalls tusen mistet jobben. I kjølvannet av denne oljekrisen og et globalt fokus på fornybarsamfunnet har blant annet Norges Bank anbefalt Statens pensjonsfond utland å trekke seg ut av olje og gass. Et startskudd for petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten Vesterålen og Senja betyr at vi må binde opp ressurser i en industri preget av stor risiko og usikre fremtidsutsikter. Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Å sette i gang petroleumsvirksomhet her vil true naturmangfoldet og fiskeriene i området. Vi mener at det langsiktige hensynet til

fiskeressursene skal veie tyngre enn de kortsiktige ønskene til oljeindustrien. I møte både med de internasjonale klimamålsetningene, og usikkerheten i markedet, må Norge øke takten i overgangen til nullutslippssamfunnet. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder. Konsekvensutredning er ikke kunnskapsinnhenting, det er å starte prosessen med åpning av havområde for petroleumsvirksomhet. Vi har brukt flere millioner kroner på forvaltningsplaner og kunnskapsinnhentinger i området. En konsekvensutredning er kun startskuddet for åpning av et område for petroleumsvirksomhet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

111 Vise til vedtaket om LoVeSe

Sinsen og Carl Berner Arbeiderpartilag

Forslag: Årsmøtet i Oslo Arbeiderparti gikk i år enstemmig inn for varig vern mot petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Vi viser til vedtaket om LoVeSe for å understreke betydningen av at det blir et vern av LoVeSe.

Begrunnelse: Årsmøtet i Oslo Arbeiderparti gikk i år enstemmig inn for varig vern mot petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Vi viser til vedtaket om LoVeSe for å understreke betydningen av at det blir et vern av LoVeSe.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

120 Fullskalaprosjekt for karbonfangst, transport og lagring (CCS) må videreføres

Nordstrand Arbeiderpartilag

Forslag: Det pågår et omfattende arbeid med fullskalaprosjekt for fangst og lagring av CO2 i Norge. Fullskalaprosjektet omfatter flere underprosjekter tilknyttet fangst, transport og lagring. Fangstprosjektene gjennomføres av sementselskapet Norcem og energiselskapet Fortum Oslo Varme AS, mens Equinor, Shell og Total arbeider med transport og CO2-lagring. Både FNs klimapanel og Det internasjonale energibyrået peker på at det vil være svært vanskelig og mye dyrere å nå togradersmålet uten CO2-håndtering. Fangst og lagring av CO2 er et av de viktigste tiltakene for å lykkes i klimakampen. Planen til Regjeringen er følgende: Når forprosjektering av CCS er fullført høsten 2019 og ekstern kvalitetssikring er gjennomført, vil Regjeringen vurdere om fullskalaprosjektet bør realiseres. Videre er Regjeringens plan at en investeringsbeslutning kan fattes i 2020/2021. Regjeringen vil da vurdere resultatene og informasjonen som kommer fra forprosjektering, potensialet for gevinstrealisering og det økonomiske handlingsrommet og legge saken fram for Stortinget. Arbeiderpartiet mener Regjeringens plan er alt for lite ambisiøs og alt for uforpliktende. Regjeringen må fremlegge plan for videreføring og finansiering senest første halvår 2020, slik at Stortinget kan behandle videreføring av fullskalaprosjektet i samme tidsperiode. Bygging av anlegg må kunne startes allerede høsten 2020, hvis den skisserte planen for

beslutninger følges.

Begrunnelse: Både FNs klimapanel og Det internasjonale energibyrået peker på at det vil være svært vanskelig og mye dyrere å nå togradersmålet uten CO2-håndtering. Fangst og lagring av CO2 er et av de viktigste tiltakene for å lykkes i klimakampen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

124 Styrk allemannsretten i fjellet - nei til privatisering i øvre fjellområder

Nordstrand Arbeiderpartilag

Forslag: Det er viktig å sikre tilgang til utsiktssonen i fjellet ved å styrke allemannsretten. I strandsonen er det byggeforbud, men ulike tiltak for å oppnå alminnelig tilgjengelighet til fjelles må vurderes nærmere. Vi mener derfor det må utredes hvordan allemannsretten kan styrkes slik at øvre fjellområder og fjelltopper ikke privatiseres og gjøres utilgjengelig for allmennheten.

Begrunnelse: Fjellet har blitt mer og mer tilgjengelig for folk flest, og det er bra. En av konsekvensene ved dette er økt bygging av hytter og hyttefelt. Med en bedre infrastruktur er det blitt mulig å bygge hytter nærmere og nærmere toppen av fjellet, med en privatisering av utsikten der ifra. Utsikten fra en fjelltopp er for mange den største årsaken til å gå på turer i fjellheimen. Derfor tenker vi i Nordstrand Arbeiderparti at det er gunstig med en bevaring av fjellheimen for allmenheten, med et byggeforbud à la det som i dag finnes i strandsone.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

140 Øke klimabistanden

Vestfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal jobbe for å øke klimabistanden.

Begrunnelse: I oktober 2018 la FNs klimapanel fram sin klimarapport. Konklusjonen er nedslående, bare ekstreme tiltak kan begrense oppvarmingen til 1,5 grader. I rapporten påpekes det blant annet at vind- og solkraft må erstatte olje, gass og kull i et mye større tempo enn vi ser i dag. Her kan Norge spille en viktig rolle internasjonalt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

142 Utrede større deler av Lillomarka som landskapsvernområde

Årvoll Arbeiderpartilag

Forslag: Det bør utredes om større deler av Lillomarka bør bli et Landskapsvernområde.

Begrunnelse: Lillomarka er en viktig mulighet for friluftsliv, idrett, trivsel og glede for alle som bor i byområdene nord og nordvest i Groruddalen. Den er flittig brukt av barn, unge og voksne i alle aldre året rundt og alle dager i uka. Barnehager, skoler og idrettslag er store brukere. Områdene som ligger opp til Lillomarka er preget av tett boligbygging, sterk trafikkbelastning og andre virksomheter som bidrar til støyt støy- og luftforurensingsnivå for mange. Til tross for dette, ønsker mange å bo her. En viktig årsak er Lillomarka. Bymiljøetaten gjennomførte i 2004 og 2011 en brukerundersøkelse som dokumenterer at en meget stor, og økende andel av beboerne bruker Lillomarka som kilde til ro og naturopplevelser. I Lillomarka, og spesielt i randsonen, er det registrert et stort antall fortidsminner. Det er boplasser, ferdselsveier og virksomheter som gruvedrift, steinhogging, isskjæring, sæter- og skogsdrift. Disse må vernes for framtidige generasjoner. Oslo står overfor en sterk befolkningsvekst og hovedtyngden av boligbyggingen vil komme i Groruddalen. Behovet for forsterket vern av Lillomarka som den minste av bymarkene, har derfor høy aktualitet. Derfor ønsker vi at Lillomarka innenfor gjeldende markagrense reguleres som landskapsvernområde*. *Et landskapsvernområde er et områdevern, av offentlig eller privat grunn, som iverksettes i medhold av naturvernloven. Et landskapsvernområde er den minst strenge formen for områdevern som finnes i Norge, nest etter naturreservat og nasjonalparker. Landskapsvernområde omfatter egenartede natur- eller kulturlandskap og brukes blant annet for å ta vare på kulturlandskap i aktiv bruk. Landskapsvernområder i Oslo er blant annet Maridalen og Hovedøya.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

154 Livssyklusanalyse

Vefsn Arbeiderparti

Forslag: Det må stilles krav om bruk av livssyklusanalyse (LCA) ved bygging av energinett og overføringskabler ut av landet.

Begrunnelse: Tiltak for å sikre klimaperspektivet helhetlig ved slike investeringer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

166 Maritimt avfall

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet bør ta en ledende og tydelig rolle innen miljø med spesielt fokus på maritimt avfall.

Begrunnelse: Plast et den største trusselen vi står ovenfor innen miljø, vi må ta tak umiddelbart. Plast spres via havstrømmer og forurenser store havområder og kystlinjer. Vi har i dag ingen tydelig ansvarsfordeling i forhold til håndtering av dette problemet. Skal ansvaret ligge kommunalt tror vi det vil bli vanskelig å få en helhetlig satsing. Loppa kommune er sannsynligvis den kommunen i Norge med lengst strandlinje pr. innbygger, så dette er naturligvis viktig for oss.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

176 420 kV-linje fra Skaidi til Varangerbotn

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Vadsø Arbeiderparti krever at det må tilrettelegges for en bedre kapasitetsfordeling av kraft mellom øst og vest i Finnmark slik at manglende infrastruktur ikke hindrer nødvendig utvikling og vekst. Et absolutt krav i den forbindelse, er at 420 KV linja videreføres fra Skaidi til Varangerbotn.

Begrunnelse: Finnmark har betydelig svakere strømnett enn resten av landet. Dette går ut over leveringssikkerheten og hindrer industriutvikling i nordområdene. Forutsetningene for produksjon av fornybar energi er store i Øst-Finnmark, men svakt nett hindrer nødvendig forsynings sikkerhet, utvikling og vekst.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

185 Unødig vern

Rana Arbeiderparti

Forslag: Mye av naturressursene i Nord Norge er vernet. Arbeiderparti ønsker en vernestopp i Nord Norge og at det legges til rette for en bærekraftig næringsmessig utnyttelse av de rike naturressursene i landsdelen.

Begrunnelse: Det er svært mye vern i Nord Norge, noe som er til hinder for arbeidsplasser og en fornuftig balanse mellom å ta hensyn til miljø og bruk av natur.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

196 Ny politikk for grønnere og levende små og mellomstore byer

Lillehammer Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal jobbe fram en ny bymiljøpakke for små og mellomstore byer for levende og grønne distrikt.

Begrunnelse: Bymiljøpakker er en dugnad mellom staten, fylket, kommunene og innbyggerne for å få til at vekst i persontransport skal skje ved at folk reiser kollektivt, sykler og/eller går. Bymiljøpakker er svært lukrative med milliardoverføringer for å utvikle kollektivløsninger og for å legge til rette for gåing og sykling for disse byene, med bom som en av finanseringene. Det er i dag rettet mot store byer og områder som blant annet Oslo, Trondheim, Bergen, Grenland og Nedre Glomma. I dag er det ingen ordning for små og mellomstore byer, og Arbeiderpartiet mener at vi også må utvikle gode løsninger for kollektiv, gang og sykkel i distriktene. Men ordningen må være ulik. For mange av oss i distriktene er ikke kollektiv, sykkel eller gange et reelt alternativ, og det må respekteres og hensyntas. Distriktene er viktige i klimadugnaden, men vi kan ikke straffe de som ikke har et annet valg enn bil. Det er mange områder der det ikke går buss, eller at den går for sjeldent. Vi må derfor utvikle bymiljøpakker for små og mellomstore byer, uten å straffe de som ikke har alternativer.

Fylkespartiets innstilling:
Forslaget tiltres

Sentralstyrets merknad:
Forslaget er i tråd med Arbeiderpartiets klimapolitikk om å legge til rette for at flere byer skal kunne benytte seg av bymiljøpakkene ol.

Landsstyrets innstilling:
Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

214 Klimanøytralt forsvar innen 2030

Gjøvik Arbeiderparti

Forslag: Gjøvik Arbeiderparti vil at forsvaret skal være klimanøytralt innen 2030.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har store ambisjoner med å redusere klimautslippene i Norge. Vi skal ned 40 % innen 2030. Vi bruker i dag ca. 50 milliarder på forsvaret. Forsvaret er en stor felles oppgav, fellesskapet bør går foran å vise veg, ved å være en pådriver med teknologiutviklingen innen miljøfeltet. Forsvaret kjøper i dag store tjenester fra det private næringsliv. Viss kravene til innkjøp har et sterkere fokus på miljøkrav enn pris. Vil staten gjennom forsvaret gå foran i kampen mot et bedre miljø. Det vil heller ikke være stor økonomisk risiko da vi allerede i dag bruker 50 milliarder kroner på forsvaret. På denne måten kan en stor motor i offentlig sektor gå foran i miljøarbeidet, og bidra til at vi drar med oss privat næringsliv mot et bedre miljø ved å senke risikoen ved investeringer i miljøteknologi. Eksempel: NAMMO på Raufoss lager i dag raketter som går på

hydrogenperoksid. De slipper i stor grad bare vann (H2O). Det kan også gjelde andre oppgaver som staten har i samfunnet, eksempel Statsbygg (med null utslips hus), Sykehussektoren, osv.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

215 Etablering av grønt investeringsfond

Gjøvik Arbeiderparti

Forslag: Gjøvik Arbeiderparti vil at det skal jobbes for å etablerer et grønt investeringsfond, som har til hensikt å investere i grønne næringer.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har store ambisjoner med å redusere klimautslippene i Norge. Vi skal ned 40 % innen 2030. Omstilling i næringslivet er viktig. Vi mener at Norge bør bruke sin rikdom ved å etablere et industrifond på minst 100 milliarder, med hensikt å bygge opp ny klimaindustri basert på fornybare ressurser, som baserer sin virksomhet på bærekraftig bruk av fotosyntesen. Det er viktig å sette fart i investeringene i industrien og næringslivet som jobber i denne sektoren. Eks. Vi bør bygge mer i tre, vi bør utnytte biomassen til flere produkter, osv. Vi må bruke vår rikdom til å lage nye bærekraftige arbeidsplasser og samtidig erstatte bruk av fossil energi med fornybar grønn energi.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

244 Forbud mot plastposer

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Plastposer skal forbys i Norge

Begrunnelse: Plastposer er et stort miljøproblem i Norge og i verden. Nå har noen land forbud om å bruke plastposer i deres land. I Norge har vi stor sympati for å legge større avgifter på plastposer for at den økte avgiften skal gå til miljøarbeid. Det vil føre til økte utgifter for de som har lite fra før, og miljøgevinsten er minimal. Skal vi i Norge gjøre noe som setter positive spor etter seg, er det å forby plastposer helt. Det vil også hjelpe positivt til med norsk papirindustri. Forbudet må vedtas så snart som mulig

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

254 El-sykler likestilles med el-bil når det kommer til avgifter ved kjøp

Arendal Arbeiderparti

Forslag: El-sykler likestilles med el-bil når det kommer til avgifter ved kjøp.

Begrunnelse: Dette vil gjøre det litt lettere for mennesker med nedsatt fysisk funksjonsevne og andre med å få seg en slik sykkel og kunne forflytte seg uten å belaste miljøet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

256 Legge til rette for aktiv hverdag i nærmiljøet uten behov for transport

Arendal Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal jobbe for å legge til rette for aktiv hverdag i nærmiljøet uten behov for transport

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

267 Stat og kommuner må ta tilbake kontroll over vindkraft og vannkraft

Fiskeri- og forskningsfaglig Partilag

Forslag: Stat og kommuner må ta tilbake kontroll over vindkraft og vannkraft
Vannkraften må være på offentlige hender. Vindkraft må bygges ut på samme måte, med offentlig eierskap til kraftverkene, sikret ved hjemfallsrett. Primært bør vindkraft bygges ut til havs, der Norge har Europas største vindressurser, og Equinor er verdensledende teknologisk. Det er behov for en samlet plan for vindressurser, som sikrer at vi unngår klattvis utbygging av vindkraft i sårbare naturmiljøer.

Begrunnelse: Vi har sett mye uvettig kraftspekulasjon de siste årene, med unødvendig høye priser, og usikker kraftforsyning som resultat. Slik har Norge spilt fra seg fordelen med billig, ikke-forurensende og fornybar vannkraft. I praksis har et noen få tjent penger på bekostning av vanlige forbrukere. Dette belaster forbrukerne, og hindrer utvikling av industri. Det er selvsagt sterkt ønskelig at det grønne skiftet i energiforsyningen fortsetter. Transportsektoren må bli mest mulig elektrisk, og forurensende varmekilder må fases ut. Det krever at vannkraften vedlikeholdes, moderniseres og forvaltes som den fellesressursen den er. Forsyningssikkerhet og pris må styres slik at befolkningens og industriens interesser ivaretas. Det krever også utbygging av mer fornybar energi. Her er det ekstra bekymringsfullt at vindkraften utbygges tilsynelatende uten noen overordnet plan for å spare natur, og uten å

sikre offentlig eierskap. Vi mener at vannkraften må være på offentlige hender. Vindkraft må bygges ut på samme måte, med offentlig eierskap til kraftverkene, sikret ved hjemfallsrett. Primært bør vindkraft bygges ut til havs, der Norge har Europas største vindressurser, og Equinor er verdensledende teknologisk. Det er behov for en samlet plan for vindressurser, som sikrer at vi unngår klattvis utbygging av vindkraft i sårbare naturmiljøer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

306 Stopp favoriseringen av oljenæringen

Østfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil: Avslutte alle særordninger for oljeindustrien hvor fellesskapets midler tar kostnaden for å lete etter- og åpne nye oljefelt. Avskaffe leterefusjonsordningen og redusere friinntekten Vri skattefordelene over til grønne næringer

Begrunnelse: Forbrenningen av fossil energi er en hovedårsak til menneskeskapte klimaendringer. Norge slipper per i dag ut nesten dobbelt så mye klimagasser per innbygger sammenlignet med gjennomsnittet i verden og regner man med utslippene fra norsk petroleumseksport tidobles dette tallet. Den norske petroleumsindustrien har i dag flere svært gunstige ordninger i forbindelse med leting og utbygging av nye felt, for eksempel leterefusjonsordningen og unike regnskapsregler. Gjennom disse særordningene overføres risikoen fra oljeselskapene til fellesskapet ved åpning av nye oljefelt.
Leterefusjonsordningen har historisk bidratt sterkt til fremveksten av mindre oljeselskaper, som ofte bygger ut mindre felt. Selskapene har ofte høyere kostnader og produksjonen deres medfører et større klimafotavtrykk. Ordningen bidrar til at prosjekter som ellers ville vært for risikable blir utbygd, noe som medfører at fellesskapets penger kan gå tapt. I en tid med usikkerhet tilknyttet oljepris og en verden som beveger seg mot en fremtid uten fossile energikilder, er lønnsomheten i nye felt langt mer usikker enn for få år siden og vi må derfor tilpasse oss den tiden vi lever i. Vi kan ikke bruke fellesskapets midler på oljefelt som mest sannsynlig ikke vil bli lønnsomme. Heller enn å favorisere oljeselskaper, må vi investere i fornybar energi som kan gi arbeidsplasser og inntekter inn i fornybarsamfunnet. Det er bare slik vi når målene i Paris-avtalen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

308 Mindre plast - grønnere samfunn

Østfold Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Hindre avrenning av mikroplast fra veier og tette flater.
- Redusere spredning av gummigranulat fra kunstgressbaner, samt forby opprettelse av nye.
- Forby bruk av mikroplast i forbrukerprodukter.
- Redusere bruken av plastemballasje.
- Fase ut petroleumsbasert plast i plastposer, plastbestikk og plastemballasje

- Doble pantesatsen, og utvide den til å gjelde andre gjenstander enn kun flasker.
- Redusere bruken av plast i jordbruket.
- Støtte forskningsprosjekter jobber med nedbrytbar plast
- Opprette en egen strategi mot marin forsøpling

Begrunnelse: En av de aller største miljøutfordringene vi står overfor i dag er utslipp av plast i havet. Omfanget av dette problemet har blitt så stort at om vi ikke hindrer mer plast fra å havne i havnet, vil vi år 2050 ha like mye plast som fisk i verdenshavene.

Ett av de største problemene med utslipp av plast, er mikroplast. Mikroplast er bittesmå biter plast, som blir spist av fisk og andre sjødyr når det finner veien til havet. Fisken tror det er mat, men ved å spise mikroplasten skapes det en falsk metthetsfølelse og en risiko for skader på organer. I tillegg binder giftstoffer seg lett til mikroplast, slik at dyrene som spiser det blir forgiftet. Når fisken til slutt ender opp på vår tallerken, risikerer vi altså å spise vårt eget søppel blandet med giftstoffer.

Det anslås at det dannes rundt 8000 tonn mikroplast i Norge hvert eneste år, hvorav om lag halvparten havner i havet. 1500 tonn av mikroplasten kommer fra gummigranulat som vi blant annet finner i kunstgressbaner og ballbinger. Brukerne av disse drar ubevisst med seg granulaten bort fra banene, slik at de jevnlig må etterfylles med mer gummigranulat - og enda mer kommer på avveie.

Problemet med plast og mikroplast i naturen er økende. Arbeiderpartiet ønsker rene verdenshav for fremtiden. Derfor ønsker vi et forbud mot gummigranulat, en egen strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast i naturen, samt et forbud mot bruk at mikroplast i kosmetikk og tannpasta.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

310 Utjevnet nettleie bør utredes på nytt

Tinn Arbeiderparti

Forslag: Utredning av utjevnet nettleie

Begrunnelse: Stortinget ba regjeringen utrede utjevnet nettleie og komme med en egen sak på dette høsten 2018. Regjeringen mener at dette allerede er utredet, og vil derfor ikke se nærmere på dette. Dette viser også statsbudsjettet for 2019. En utjevnet nettleie ville styrket arbeidsplassene i distriktene og ført til flere etableringer. Dette ville i sin tur ført til at man fikk styrket bosettingen i distriktene, og vi ville fortsatt kunne ta hele landet i bruk. Arbeiderpartiet bør følge opp denne saken for å dempe sentraliseringen og stå for at vi fortsatt ønsker å ta hele landet i bruk.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

325 Forutsigbar kraft tilgang til Norsk Industri

Sauda Arbeiderparti

Forslag: Sauda AP krever likeverdige nett-tariffer i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere. En omlegging til gjennomgående tariff for industrien, bør basere seg på den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

Begrunnelse: Tilgang på kraft til stabile og forutsigbare priser er viktig for industriell utvikling. Energieffektivisering, økt kraftproduksjon og et forsterket linjenett er de viktigste tiltakene for å bedre tilgangen på kraft og sikre stabile priser. Norsk avhengighet av vannkraft gjør oss sårbare i år med lite nedbør. Kraftprodusentene må stimuleres til å modernisere og kontinuerlig oppgradere eksisterende anlegg.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

329 Lik nettleie i hele landet

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Telemark Arbeiderparti ynskjer å ta heile landet i bruk, lik nettleige er distriktspolitikk i praksis.

Begrunnelse: Kraftproduksjonen skjer ute i distrikta der naturressursene er. Ute i bygdene er forbruket lite pga. færre folk og bedrifter medan straumforbruket er størst i byane lengst vekk frå der verdiskapinga skjer. For å få til dette er det bygt store overføringslinjer frå dei kommunane som har stilt naturressursane til disposisjon, til byane og tettstadane. Det betyr at i dei delane av landet som har kraftproduksjonen betalar den høgste nettleiga sjølv om avstanden er kort til produksjonsstaden. Me kjenner prinsippet frå Posten, mobiltelefontenester, NRK eller betal-TV. Same pris uansett kor langt du sender pakka eller kor langt unna ein bur TV-produksjonen eller mobilmasta.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

330 Co2-fangst og lagring

Telemark Arbeiderparti

Forslag: Satsing på Co2 fangst og lagring

Begrunnelse: Verden har et voksende behov for energi, og rammes av klimaendringer som forårsakes av energiproduksjon. Ny fornybar energi kan gi svar på denne doble utfordringen. Det er det avgjørende å videreutvikle CO2 fangstteknologien. Telemark Arbeiderparti ber Stortinget bevilge nødvendige midler til å fortsette dette viktige arbeidet. I sitt forslag til

statsbudsjett for 2018 har Regjeringen kuttet så godt som alle midler til fullskala CO2-håndtering. Fra 2017 til neste år kutter de bevilgningene fra 360 til 20 millioner kroner. Regjeringen burde bevilget minst 400 millioner kroner til videre arbeid med fullskala CO2-fangst for industri i Norge. Det er helt avgjørende for å få i gang et essensielt klimatiltak. Telemark Arbeiderparti beklager denne manglende satsing på CO2 fangst og lagring i regjeringspartienes budsjett for 2018. Dermed står Norge og Grenland i fare for å miste ledertrøya i en viktig og helt nødvendig teknologiutvikling. Det er helt vesentlig å realisere de industrielle prosjektene for eksempel i Porsgrunn på Norcem og Yara så snart som mulig. Dette er en satsing som vil innebære behov for mange nye fagarbeidere innenfor både fangst, lagring og transport.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

338 Konsesjoner for nye elektriske utenlandsforbindelser

Oljeindustriens Arbeidersamfunn

Forslag: Det skal ikke gis konsesjon til flere elektriske utenlandsforbindelser.

Begrunnelse: Klimakrisen gjør energipolitikk til et stadig viktigere politikkområde. Norsk strømproduksjoner i all hovedsak fornybar, og er i dag rent børs- og markedsstyrt. En så klimavennlig ressurs bør i større grad forvaltes strategisk/politisk, med mål om økt elektrifisering innenlands og verdiskaping gjennom industriell foredling, samtidig som reelle klimaeffekter oppnås. Kraftbransjen begrunner sitt ønske om flere utenlandskabler med behov for økt forsynings sikkerhet, at Norge skal bli «Europas batteri» gjennom å levere ballansekraft til EUs vind- og solkraft, og også med at overskudd av handel i kablene gir store reduksjoner i norsk nettleie. Argumentene er ikke reelle:

- Vi har allerede en utvekslingskapasitet på 6,2 gigawatt (GW), noe som er mer enn nok til import i tørre år og eksport i våte år. (Statnett har også konsesjon til to nye kabler.)
- EU har allerede 350 GW sind- og solkraft, noe som skal dobles innen 2030. Selv med to nye kabler kan Norge bare gi et helt marginalt bidrag av ballansekraft til EU.
- Reduksjonen i nettleie av overskudd fra utenlandsforbindelser utgjorde i perioden 2006 – 2016 marginale 34 kr pr år for en familie med et årlig forbruk på 20 000 kWh.

Flere forbindelser inn i energimarkeder med høyere strømpris driver prisen på strøm opp i Norge. Økt strømpris gir svakere konkurransekraft i alt norsk næringsliv, spesielt for den energiforedlende metallindustrien. Økt strømpris har også negative konsekvenser for all offentlig virksomhet. Flere kabler reduserer den historiske konkurransefordelen Norge har hatt i form av lavere strømpris enn i landene vi konkurrerer med. Dette er dårlig samfunnsøkonomi.

Norsk metallproduksjon er verdensledende i lave utslipp. Blir denne produksjonen lagt ned i Norge pga. stigende strømpriser, blir den i praksis overtatt av land som bruker fossil energi. Det vil gi dramatisk høyere globale klimautslipp. Dette er dårlig klimapolitikk.

Overføring av strøm over lange avstander gir store tap. Allerede etablerte utenlands-forbindelser har et årlig strømtap som tilsvarer produksjon av 300 000 tonn ny aluminium. Dette er dårlig energiutnyttelse.

Nye utenlandskabler kan bare finansieres ved toveis trafikk i kablene. Det gir økt effektkjøring, der kraftverkene slås av og på i raske skift, natt mot dag og time mot time. Dette gir store negative konsekvenser for liv og artsmangfold i naturen. Nye kabler åpner også for mer vindkraft i kyst-og fjellnatur. Dette er dårlig naturvern.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

339 Fond for å realisere det grønne skiftet.

Oljeindustriens Arbeidersamfunn

Forslag: Norge må øremerke en prosentvis del av inntektene fra olje og gass, for å realisere og fylle det grønne skiftet med et innhold som sikrer verdiskaping og sysselsetting.

Begrunnelse: Norge har enorme inntekter fra petroleumsnæringen. Oljeindustriens Arbeidersamfunn ønsker å øremerke en prosentvis del av inntektene, for å realisere og fylle det grønne skiftet med et innhold som sikrer verdiskaping og sysselsetting.

Skal vi sikre fremtidas velferd i et samfunn hvor vi blir flere eldre og inntektene fra petroleumsnæringen faller, må vi anerkjenne industriens rolle i den verdiskaping og sysselsetting som danner grunnlaget for dagens velferd. Utvikling av et alternativ til petroleumsnæringen vil ta lang tid og kreve tunge investeringer i utviklingen av nye, industrielle verdikjeder. Disse nye verdikjedene vil ikke nødvendigvis gi høy avkastning i samtiden. I Norge er det et politisk ansvar og en offentlig oppgave å besørge kapitaltilgang for en slik utvikling.

En direkte øremerking av økonomiske midler må være en del av en bred industripolitisk satsing hvor også andre virkemidler utredes og inkluderes. Herunder regulatoriske forhold, lovverk og incentivordninger (gjerne etter modell fra petroleumsnæringen og de 10 oljebud), fagarbeiderens og ingeniørens rolle og kompetanse, og naturressurser som innsatsmiddel for verdiskaping – ikke salgsvare. Heller enn å sage av grenen vi sitter på, bør vi søke å utnytte direkte den enorme økonomiske muskelen petroleumsnæringen gir oss. Den vil være nøkkelen til å fylle det grønne skiftet med et innhold som sikrer verdiskaping og sysselsetting for fremtidas velferd!

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

344 Lik og rettferdig nettleige

Gloppen Arbeiderparti

Forslag: Gloppen Arbeidarparti vil ha lik og rettferdig nettleige i heile landet. Vi vil difor at det skal innførast ein nasjonal tariff/nettutjamningsmodell som skal føre til at alle betaler lik pris for denne samfunnskritiske infrastrukturen.

Begrunnelse: Sjølv om ein no har fått nye reglar som skal rette opp systemfeilen som har påført nettkundar i distrikt med mykje fornybar produksjon alt for høg nettleige, så vil ikkje

dette føre til at nettkostnadane vert jamna ut. Omstrukturering av kraftnettselskapa kan i enkelte tilfelle være positivt, men ulik tariff kan og hindre fusjonar mellom nettselskap. Nettutjamningsmodellen vil bety at nettkundane i dei tett busette områda betaler litt meir slik at alle får ei lik og rettferdig nettleige. Altså ein sosialdemokratisk omfordelingspolitikk. Skal distrikta bidra med mykje ny fornybar kraftproduksjon for å møte klima-utfordringane så må alle, også byane, bidra til at ein får til ei utjamning av nett-tariffane.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

357 En slagkraftig klima- og miljøpolitikk

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- At det gjennomføres holdningskampanjer for reduksjon av matavfall.
- At det innføres en temadag #plast# i grunnskolen med et undervisningsopplegg med avsluttende opprydding i nærmiljøet.
- At det skal gjennomføres en utredning av de samlede effekter oljevirksomheten har hatt på miljø og fiskeri.
- Ha en politikk som legger til rette for at mest mulig av plastavfallet gjenvinnes.
- Få på plass et regelverk som begrenser bruken av plast. Produsentenes hang til å pakke alle produkter inn i plast må begrenses i størst mulig grad.
- Støtte til bedrifter som produserer alternative miljøvennlige produkter til plast.
- Innføre en belønningsordning til produsenter som leverer produkter i gjenvinnbar emballasje.
- At Arbeiderpartiet nedsetter et utvalg som konkretiserer virkningene det grønne skiftet har for økonomi og arbeidsplasser. Utvalget skal komme med forslag til en politikk for hvordan vi ivaretar og skaper nye arbeidsplasser innenfor industri og tjenesteyting.
- At alle høyere utdanningsinstitusjoner skal være klimanøytrale innen 2030.
- At det skal bevilges statlige midler til forskning på fornybare materialer.
- Fase ut bruken av ESP/Isopor i marine komponenter.

Begrunnelse: Klimaendringer er en av vår tids største utfordringer. De fører til våtere og villere vær, tap av biologisk mangfold og driver mennesker på flukt. Arbeiderpartiet i Bergen mener derfor vi må ha en slagkraftig klima- og miljøpolitikk.

De globale klima- og miljøutfordringene krever omstilling til et samfunn hvor vekst og utvikling skjer innen naturens tålegrenser. Det må skje en overgang til produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Det grønne skiftet gir oss enorme muligheter for næringsutvikling, og nye arbeidsplasser i flere tiår framover. For at det grønne skiftet skal bli vellykket, trengs det en konkretisering av hva det grønne skiftet egentlig innebærer.

Vi har endelig en bindende, internasjonal klimaavtale som forplikter alle land til å gjennomføre en rekke tiltak for å kutte i klimagassutslippet. Arbeiderpartiet mener at Norge må innfri sin del av forpliktelsene til Parisavtalen, og nå målet om 40 prosent utslippskutt innen 2030. For at dette skal lykkes, må vi føre en klimapolitikk som virker - som gir faktiske utslippskutt. Arbeiderpartiet ønsker at Norge skal bli et lavutslippssamfunn, og være ledende på næringsutvikling og grønn teknologi.

For Arbeiderpartiet er det avgjørende at vi fører en politikk som kutter i klimagassutslipp, og tar de grønne mulighetene som oppstår på alvor. Derfor er det viktig at vi tar ansvar både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

363 Vannkraft og vindkraft må være offentlig eid og kontrollert

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet mener:
- Vannkraften er folkets eiendom, og må tilhøre Statkraft og andre offentlige selskaper. Statoil og andre aktører som vil satse på vindenergi, særlig offshore, bør oppmuntres. Statkraft bør beholde mer av overskuddet for igjen å kunne bli en vesentlig aktør som sikrer offentlig eierskap til vannkraft og vindkraft feltet, slik Vattenfall gjør i Sverige.

Begrunnelse: Vannkraften er en evigvarende og umistelig del av Norges ressurser, og er grunnlaget for sikker og trygg forsyning av ikke-forurensende energi. Selv om det meste av vannkraften fortsatt er på offentlige hender, er det en bekymringsfull tendens at utenlandske aktører kjøper opp nyere småkraftverk.

Norge også har enorme uutviklede vindressurser offshore. Det er anslått at et område på 20x20 km vil gi nok energi til å drifte hele den norske bilparken elektrisk, og at et område på 80x80 km vil produsere energi tilsvarende hele den norske vannkraften. En utvikling av disse ressursene vil kunne produsere langt mer energi enn vi selv trenger, og sikre Norges posisjon som Europas viktigste energileverandør også etter oljealderen.

Norge har også, vesentlig gjennom Statoil tatt del i en imponerende oppbygging av vindenergi i Nordsjøen – i britisk sektor. Statoils Hywind-prosjekt er teknologisk verdensledende på flytende vindmøller. Prosjektet har, selv om det har begrenset størrelse, gitt viktige oppdrag til norsk offshoreindustri og skipsverft. En større satsing på offshore vind vil gi disse næringene nye bein å stå på når oljenæringen nødvendigvis vil bli redusert. Mye kompetanse kan overføres fra oljesektoren, men det må skje nå, før store «kull» med erfarne medarbeidere forsvinner ut av arbeidslivet.

Regjeringen har ved sin utbyttepolitikk hindret Statkraft i å investere i offshore vind. Samtidig ser vi at både landbaserte vindkraftprosjekter og en rekke mindre vannkraftverk har havnet på utenlandske hender de siste årene. Det er neppe noen tvil om at Norge har tapt terreng innenfor offshore vind de siste årene sammenliknet med andre land som er aktive. Toget går nå. Europas og verdens framtidige energikilder må være fornybare og ikke-forurensende. Her må Norge være en stor aktør, både for å sikre norske arbeidsplasser og for å sikre framtidige inntekter. Vi mener at Regjeringens politikk er strategisk feil. Statoil og andre aktører som satser på offshore vindenergi bør få følge av flere, og Statkraft bør få beholde større deler av sitt overskudd for å kunne investere dette i nye prosjekter, både vann- og vindkraft. Svenskene har latt Vattenfall få lov til å spille en slik rolle, med store positive ringvirkninger for hele samfunnet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

365 Kraftpolitikken

Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag: Arbeiderpartiet vil:

- Sikre fortsatt nasjonal kontroll over, og offentlig eierskap til våre vannkraftressurser
- Ivareta natur og miljøhensyn ved konsesjonsbehandling av nye utbygginger og revidering av gamle konsesjoner
- Bruke vårt kraftoverskudd til å skape arbeidsplasser og verdiskapning i Norge og til å erstatte bruk av fossil energi
- Ikke støtte nye utenlandsforbindelser utover dem som er under bygging av Statnett nå
- Bruke alle muligheter EØS-avtalen gir for å ivareta og fremme våre nasjonale interesser når EU utvikler sin energipolitikk, herunder delta i det regulatoriske samarbeidet i ACER.
- Arrangere møte om EUs energipolitikk og hvordan Norge kan fremme og ivareta våre interesser. Oppfordre Arbeiderpartiet til å legge til rette for en debatt i hele partiorganisasjonen om norsk energipolitikk og forholdet til EU.

Begrunnelse: Utbygging av vannkraften har lagt grunnlag for industri og arbeidsplasser i hele Norge. Vannkraften er ryggraden i vårt energisystem, noe som har ført til at Norge nå har en fornybarandel i vårt energiforbruk som overgås av svært få land. Regulerbar vannkraft er således et sterkt konkurransefortrinn for Norge på veien mot et globalt nullutslippsamfunn. Nasjonal kontroll over disse ressursene har alltid vært, og skal fortsatt være bærebjelken i norsk energipolitikk. Dette er sikret gjennom konsesjonslovene. Energiloven sikrer offentlig eierskap og kontroll. Hensynet til natur og miljø sikres gjennom vannressurslov og konsesjonslover. Den nye vestlandsregionen blir en stor kraftregion. Vi står for en fjerdedel av all vannkraftproduksjon og nær en fjerdedel av alt industrikraftforbruk. Forvaltningen av våre kraftressurser er derfor av stor betydning for verdiskapning og sysselsetting i vår del av landet. Siden begynnelsen på 1960-tallet har vi har kraftutveksling med våre naboland. Det har gitt oss forsyningssikkerhet i tørre år og inntekter i tider hvor vi har kraftoverskudd. I de senere år har ny utbygging av mellomlandsforbindelser knyttet oss sterkere til kraftsystemer i Europa. En politisk ønsket utfasing av fossil- og atomkraft har ført til storstilt utbygging av uregulerbar sol og vindkraft. Dette medfører et stort behov for regulerbar kraft som kan sikre kraftforsyning når sol- og vindkraft ikke kan leveres. For Norge gir dette muligheter for økt verdiskapning. Vi kan levere kraft når våre naboland har underskudd og vi kan importere billig kraft når der er overskudd. Slik krafthandel må reguleres, både politisk og teknisk. Arbeiderpartiet vil bruke vårt kraftoverskudd til å styrke eksisterende kraftforedlende industri, legge til rette for ny industri og å erstatte fossil med fornybar energi. Det er derfor avgjørende at utenlandsforbindelsene ikke svekker våre muligheter til å sikre eksisterende og å skape nye arbeidsplasser. Arbeiderpartiet i Bergen vil derfor ikke støtte nye utenlandsforbindelser utover dem som er under bygging nå. For oss er det også avgjørende at slike forbindelser er eid og kontrollert av det offentlige gjennom Statnett. Vi vil derfor gå mot at det gis konsesjon til privateide utenlandsforbindelser som f.eks. North Connect. EUs ønske om å styrke mellomlandsforbindelsene internt i Europa medfører behov for sterkere samarbeid mellom landenes reguleringsmyndigheter for å samkjøre tekniske standarder og regelverk. Dette organiseres gjennom Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER). Arbeiderpartiet i Bergen mener at Norge bør ha en plass rundt bordet når regelverk og tekniske standarder utarbeides på et område hvor vi har nasjonale interesser å ivareta. Ettersom vi ikke er medlemmer i EU har vi ikke stemmerett, eventuelle uenigheter mellom NVE og ACER må derfor løses gjennom behandling i ESA. EUs energipolitikk er viktig for Norge, i første rekke fordi den påvirker rammebetingelser for vår handel med EU (gass, olje og kraft) men også fordi en rekke direktiver berører oss gjennom at de er en del av EØS-avtalen. Det er viktig at Norge bruker handlingsrommet som EØS-avtalen gir oss til å fremme

og ivareta våre egne nasjonale interesser. Arbeiderpartiet i Bergen ser det som viktig at partiorganisasjonen styrker sin kunnskap om EUs energipolitikk og de virkningene denne har for Norge.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

385 Grønne transport

AUF i Hordaland

Forslag: - Styrke CO2-fondet for transportsektoren

- Si nei til kapasitetsutvidelse på norske veier til fordel for kollektive transportløsninger
- At staten skal dekke opptil 80 % av alle kostnader ved store investeringer i kollektivutbygginger.
- Senke prisene på kollektivtrafikk og ha et nasjonalt ungdomskort på 250 kroner.
- At alle deler av norsk jernbane skal eies og drives av det offentlige.
- At det skal settes i gang et prosjekt for å bygge høyhastighetsbaner mellom de store norske byene
- Innføre en klimadifferensiert flypassasjeravgift som gir reell effekt på klimaet der det finnes andre alternativer til fly.
- Innføre et omstillingsprogram for å vri kompetansen i norske verft mot utvikling av nullutslippsfartøy og ombygging av eksisterende fartøy.
- Forby bestillingen av nye fossile ferger og fossile personbåter innen 2020
- At Norge skal jobbe aktivt for et internasjonalt forbud mot bruk av tungolje i skipsfarten
- Forby all bruk av tungolje i farvann nord for 62. breddegrad innen 2030

Begrunnelse: I Norge står transportsektoren for 25% av de totale norske utslippene. Det vil derfor være nødvendig med omfattende kutt i denne sektoren for at Norge skal kunne nå de målene som er satt i Paris-avtalen. Arbeiderpartiet mener at man må se på nye og mer miljøvennlige måter å frakte varer, tjenester og mennesker på.

For å få ned utslippene i transportsektoren er det særlig to aspekter som er viktige å satse på: Man må klare å effektivisere transportsystemene og få ned trafikkvolumet. Vi i Norge må benytte oss av miljøvennlig transportmidler og være et forbilde for resten av verden. De største byene har et særlig ansvar i å flytte mennesker over til klimavennlige reisemåter, men Arbeiderpartiet vil ta hele landet i bruk for å få innbyggere til å reise mer miljøvennlig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

392 Oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja

AUF i Hordaland

Forslag: Det ikke skal foregå petroleumsvirksomhet på feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2, og at det i stedet opprettes varige petroleumsfrie områder her. Dette innebærer at man sier nei til både konsekvensutredning, åpning av disse områdene og annen

petroleumsvirksomhet.

Begrunnelse: Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Å sette i gang petroleumsvirksomhet her vil true naturmangfoldet og fiskerigrunnlaget i området. Vi mener at det langsiktige hensynet til fiskeressursene skal veie tyngre enn de kortsiktige ønskene til oljeindustrien. I møte både med de internasjonale klimamålsetningene, og framskrivninger som viser oss en nedgang i lønnsomheten i nye olje- og gassfelt, må Norge øke takten i overgangen til det grønne skiftet. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder. Konsekvensutredning er ikke kunnskapsinnhenting, det er å starte prosessen med åpning av oljefelt. Vi har brukt flere millioner kroner på forvaltningsplaner og kunnskapsinnhentinger i området. En konsekvensutredning er kun startskuddet for åpning i et område.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

393 Olje og gass

AUF i Hordaland

Forslag: - Avskaffe leterefusjonsordningen, redusere friinntekten og bruke midlene på fornybare næringer.

- Ha full stans av nye konsesjonstildelinger og ha en styrt avvikling av petroleumsindustrien med full avvikling i 2035.
- At det ikke skal gjøres nye lete- og prøveboringer
- Avskaffe TFO-ordningen (tildeling av forhåndsdefinerte områder)
- At Norge skal være et samfunn med null utslipp i 2050
- Fjerne regnskapsfordelene i petroleumsindustrien
- Bruke andelen fra CO2-avgiften på sokkelen og sette disse midlene inn i Klimateknologifondet
- Ha en egen oljekommisjon i Norge inspirert av Tyskland der målet er å en konkret plan for avviklingen av norsk oljeindustri.
- Ha et sysselsettingsprogram som skal styre kompetansen i oljenæringa over mot fornybare næringer

Begrunnelse: FNs klimapanel la i 2018 frem en ny klimarapport om konsekvensene av menneskeskapte klimagassutslipp. Rapporten slår fast at verdenssamfunnet ikke har kommet langt nok, artsmangfoldet vil dø ut, millioner av mennesker vil bli drevet på flukt og økende ekstremvær vil endre måten vi lever på hvis vi ikke begrense den globale oppvarmingen. Verden har 12 år på seg til å redde klimaet, da kan vi ikke fortsette i dagens tempo i olje- og gassutvinning. I dag vet vi at tunge oljefelt som Johan Castberg ligger an til å bli ulønnsomme for staten over tid. I møtet med nye fornybare energikilder og en fallende oljepris, hvor store investeringer i olje og gass ikke vil bli lønnsomme for Norge, så er det økonomisk uansvarlig å si ja til nye konsesjonstildelinger. Det er et paradoks at vi fortsatt har svært gunstige ordninger til leting og utvinning av olje og gass som ikke er i tråd med klimaforpliktelsene våre, og som det er veldig usikkert om kommer til å bli økonomisk lønnsomt. Klimaloven forplikter Norge til å gjennomføre 40% utslippskutt innen 2030 og Arbeiderpartiet mener det må gjennomføres politikk som gjør at vi når denne målsetningen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

415 Forby bruk av plastposer i butikkene.

Modum Arbeiderparti

Forslag: Forby bruk av plastposer i butikkene. Tilby alternative handleposer av papir. Oppfordre kundene til å kjøpe flerbruksposer i miljøvennlig materiale til lav pris.

Begrunnelse: Mikroplast er et stort internasjonalt miljøproblem og vi bør derfor bidra til å redusere utslippene av plastprodukter.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

422 Gjenvinning av hardplast

Modum Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet skal arbeide for at det utvikles krav til merking av hardplast, samt løsninger som kan ta imot hardplast til gjenvinning fra privathusholdninger i kommunene.

Begrunnelse: Mikroplast er et stort internasjonalt miljøproblem og vi bør derfor bidra til å få på plass effektive metoder for resirkulasjon.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

454 Behov for en ny Mjøsaksjon

Hedmark Arbeiderparti

Forslag: Det må iverksettes en ny Mjøsaksjon for å sikre Mjøsas levedyktighet også for fremtidige generasjoner.

Begrunnelse: Mjøsaksjonen fra 1973 til 1982 var en gedigen aksjon for å redde Mjøsa. Der forurensingen fra industri, landbruk og privathusholdninger var rett ved å ødelegge grunnlaget for livskvaliteten i Norges største innsjø. Norge ved Miljøvernminister Gro Harlem Brundtland, tok sin del av ansvaret for å sikre perla i Innlandet.

I dag er Mjøsa igjen truet, utslippet av mikroplast setter livsgrunnlaget i Mjøsa igjen under press. Renseanleggene klarer ikke å hindre mikroplast å slippe ut i Mjøsa. Enda er vår kunnskap rundt mikroplast ikke god nok, og utslippet av mikroplast i Mjøsa gjør at mange vil kunne ta mikroplast opp i kroppen blant annet gjennom drikkevannet.

Mjøsa er drikkevannskilde for mange mennesker i Innlandet, samtidig som at utslipp fra private husholdninger, industri og landbruk renses og sendes ut i Mjøsa. Livsgrunnlaget i Mjøsa er igjen under press og vi har behov for en ny redningsaksjon for Mjøsas framtid.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

455 Mikroplast

Hedmark Arbeiderparti

Forslag: Det er behov for nasjonale tiltak for å redusere bruken av mikroplast og forhindre forurensing fra mikroplast.

Begrunnelse: Plastforurensing har fått økt oppmerksomhet, dette er viktig, og vi har alle en jobb å gjøre for å forhindre forsøpling og sikre at plast gjenvinnes. Vi har fortsatt en jobb å gjøre hva gjelder kildesortering. Vi har også alle et ansvar for å ta vare på naturen og ressursene våre, og sikre at det er i en god stand for våre etterkommende generasjoner.

Samtidig som at vi alle har en jobb å gjøre, er det en plastform som er snikende, og hvor det er et stort behov for styresmaktenes hjelp for å redusere forbruket og forurensingen av. Det er mikroplast som er utfordringen. Mikroplast finnes i mange av produktene vi benytter hver dag. Vi har ikke fullstendig oversikt over konsekvensene fra mikroplast i drikkevann og matvarer, men en ting er sikkert, at det slippes ut i natur og vann er ikke bra, og vi trenger tiltak for å begrense spredningen av mikroplast.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

456 Miljøvennlige kommuner

Hedmark Arbeiderparti

Forslag: Opprettelse av nasjonale tilskuddsordninger for miljøvennlige satsninger i kommuner.

Begrunnelse: Kommuneøkonomien har de senere årene blitt trangere. Når lokalpolitikere skal investere, faller ofte investeringen på mindre miljøvennlige løsninger, grunnet at miljøvennlige løsninger kan ha en dyrere investeringskostnad.

For å nå målene i Paris-avtalen er det viktig at vi reduserer utslipp der vi kan redusere utslipp, som for eksempel å bygge i massiv tre, og økt bruk av solceller. Det finnes allerede tilskuddsordninger på noen av disse tiltakene, men vi mener at det er behov for sterkere tilskuddsordninger fra sentrale myndigheter, som sikrer at kommunene kan ha mulighet til å gjøre miljøvennlige investeringer uten store ekstrakostnader.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

457 Bærekraft i landbruket

Hedmark Arbeiderparti

Forslag: Nasjonale tilskuddsordninger for klimatilpassing av landbruket og utslippsreduserende tiltak i landbruket. Kommende landbruksoppgjør må innrettes mot en mer bærekraftig utvikling.

Begrunnelse: Etter flere somre med tydelige klimasvingninger, der ekstreme tørkeperioder eller nedbørsperioder har blitt mer vanlig i Norge, ser man at det er et behov for å gjøre tiltak som ruster det norske landbruket bedre for endringer i klima. Slike tiltak kan være å sikre skikkelig drenering av jordarealer, som kan lede vannet vekk i perioder med ekstreme nedbørsmengder, men som også kan brukes motsatt vei til å lede vann inn i tørkeperioder. I perioder med tørke er det mye ressurser og tid som forsvinner i å flytte vannledninger og spredere rundt på jordene. Dersom man kunne ha bygd anlegg som muliggjorde å koble spredere på uten store tromle med vannledninger, kan dette spare mye tid og effektivisere driften av jordbruksarealene. Med mer ekstremt vær i Norge og i øvrige deler av verden, er vi enda mer avhengige av at landbruksarealer i Norge produserer mat for å sikre selvforsyningsgraden, men også den totale tilgangen til mat i verden. Dette er et ansvar som både sikrer egeninteresser i det norske landbruket, men som også er et solidarisk ansvar som gjør at vi kan sikre mer mat tilgjengelig på det globale matmarkedet. Landbruket i Norge har muligheter til å kutte sine utslipp, og gjøre miljøvennlige investeringer. Men dette koster, og bøndenes økonomiske situasjon er påvirket av det mer ekstreme klimaet. Som gjør at disse investeringene ikke er aktuelle. Derfor mener vi at det er behov for sterke nasjonale tilskuddsordninger for miljøvennlig landbruk i hele landet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

458 Overgang til engangspapp

Hedmark Arbeiderparti

Forslag: Mindre bruk av engangsplast, ved å heller satse på bruken av engangspapp og andre miljøvennlige alternativer.

Begrunnelse: Konsumet av plast i verden er for høyt, og det er på stor tid for å redusere bruken av plast. Et av de enkleste tiltakene for å redusere bruken av plast er ved å gå over til mer miljøvennlige og fornybare engangsprodukter som er fremstilt av papp.

Vi mener at en rekke engangsprodukter av plast kan forbys, da det finnes kode alternativer av papp. Samtidig vet vi at en rekke engangsprodukter av plast, for eksempel innen helsevesenet er nødvendige for å unngå smittespredning og lignende, det er ikke disse produktene vi ønsker å gå til livs. Produktene vi mener at kan fases ut er produkter der det finnes gode alternativer, og engangsplastikken rett og slett er overflødig.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

464 Vern Lofoten, Vesterålen og Senja

Oslo Arbeiderparti

Forslag: I 2014 opplevde Norge det mest dramatiske oljeprisfallet i moderne tid som gjorde at flere titalls tusen mistet jobben. I kjølvannet av denne oljekrisen og et globalt fokus på fornybarsamfunnet har blant annet Norges Bank anbefalt Statens pensjonsfond utland å trekke seg ut av olje og gass. Et startskudd for petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten Vesterålen og Senja betyr at vi må binde opp ressurser i en industri preget av stor risiko og usikre fremtidsutsikter.

Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Å sette i gang petroleumsvirksomhet her vil true naturmangfoldet og fiskeriene i området. Vi mener at det langsiktige hensynet til fiskeressursene skal veie tyngre enn de kortsiktige ønskene til oljeindustrien.

Et for stort fokus på petroleum står i direkte konflikt med satsing på eksisterende næringer og fornybar energi i Nord. I denne landsdelen finnes det mange fremtidsrettede næringer som kan bestå langt inn i framtida og skape tusenvis av lønnsomme arbeidsplasser som vi heller burde satse på. I Kunnskapsinnhentingen som ble gjennomført av den rødgrønne regjeringen ble det anslått at petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil kunne generere mellom 400 og 1100 arbeidsplasser fra Namsos til Tromsø. Til sammenligning er det i dag over 6500 arbeidsplasser innen fiskeri og reiseliv, i Lofoten, Vesterålen og Senja alene. Dette er arbeidsplasser vi ikke er villig til å risikere, for noen hundre i petroleumsvirksomheten.

Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er ikke forenlig med Norges internasjonale klimaforpliktelser. Det er viktig at Norge fører en politikk som støtter opp om klimaforliket og enigheten fra klimatoppmøtet i Paris. Petroleumssektoren er den største utslippssektoren i Norge, og bidrar årlig med over 31 % av norske CO2-utslipp. En rapport fra SSB viser dessuten at det vi vil kunne gi globale utslippsreduksjoner å la norsk olje bli liggende. Da bør vi starte med å frede de mest sårbare områdene våre for petroleumsvirksomhet. I møte både med de internasjonale klimamålsetningene, og usikkerheten i markedet, må Norge øke takten i overgangen til nullutslippssamfunnet. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder.

Konsekvensutredning er ikke kunnskapsinnhenting, det er å starte prosessen med åpning av havområde for petroleumsvirksomhet. Vi har brukt flere millioner kroner på forvaltningsplaner og kunnskapsinnhentinger i området. En konsekvensutredning er kun startskuddet for åpning av et område for petroleumsvirksomhet.

Oslo Arbeiderparti mener derfor at det ikke skal foregå petroleumsvirksomhet på feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2, og at det i stedet opprettes varige petroleumsfrie områder her. Dette innebærer at man sier nei til både konsekvensutredning, åpning av disse områdene og annen petroleumsvirksomhet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

469 Vern mot oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja

AUF i Trøndelag

Forslag: Arbeiderpartiet vil: - Vedta varig vern mot oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja.

Begrunnelse: Norsk olje- og gassnæring skal være en viktig næring for Norge i flere tiår framover. Fellesskapets netto inntekter fra olje og gass var 180 milliarder kroner i 2017, og nesten 200 000 mennesker er grovt regnet sysselsatt i olje- og gassnæringen. Samtidig som olje- og gassnæringen er svært lønnsom, utvikler den også kunnskap og teknologi Norge kan bruke for å skape nye næringer i det grønne skiftet. Ikke minst i havrommet. Det er viktig at Norge har langsiktige strategier for å stimulere til denne omstillingen.

Likefullt som det er viktig å legge til rette for norsk olje- og gassnæring, er det viktig å stille krav og begrensninger hvor andre samfunnsmål anses som viktigere. LoVeSe er ett slikt område. Oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder. En forsvarlig forvaltning av Nordområdene. Nordområdene er viktige biologiske områder og forvaltningen av områdene må være i tråd med naturens bæreevne. Dette betyr varige petroleumsfrie områder utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Det er fortsatt behov for nytt leteareal, ny produksjon og bedre utnyttelse av eksisterende felt, før rørene går tomme fra Norskehavet og sørover. Nye letemodeller kan også avdekke nye funn, slik man opplevde med giganten Johan Sverdrup, som i flere tiår lå uoppdaget foran nesetippen på selskapene.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

484 Utvide dagens panteordning

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Utvide dagens panteordninger til å omfatte flere produkter, som glassflasker, elektronikk og andre emballasjekrevende varer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

485 Returordning på jordbruksplast

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Innføre en mer effektfull returordning for jordbruksplast.

Begrunnelse: Plast er i ferd med å bli et av Norges største miljøproblemer, både på land og til havs.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

486 Forbud mot bruk av mikroplast i renhold - og kosmetikkprodukter.

Rogaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet vil ha et forbud mot bruk av mikroplast i renhold - og kosmetikkprodukter.

Begrunnelse: Mikroplast kan binde organiske miljøgifter og på den måten utgjøre en økt trussel for organismer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

490 Vern av Lofoten, Vesterålen og Senja

Buskerud Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet mener at det ikke skal foregå oljeboring i feltene Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2. Dette innebærer at man sier nei til både konsekvensutredning og åpning av disse områdene.

Begrunnelse: Olje- og gassnæringen bidrar med en enorm verdiskaping som har gjort det mulig å finansiere det norske velferdssamfunnet slik vi kjenner det i dag. Samtidig som den norske olje- og gassnæringen har vært svært lønnsom for nasjonen, utvikler den kunnskap og teknologi i verdensklasse. Mye av denne teknologien kan brukes for skape nye miljøvennlige næringer for langt inn i fremtiden. Ikke minst i havrommet, hvor Norge bør ha ambisjoner om å være verdensledende både i teknologiutvikling og verdiskaping, har kunnskap fra petroleumssektoren gitt Norge store konkurransemessige fortrinn. Til tross for moderne og imponerende teknologi kan ikke olje- og gass-utvinning kombineres med vekst i turist, fiskeri og maritime næringer i områdene Lofoten, Vesterålen og Senja. Til det er de potensielle skadene på områdene for alvorlige til at det er verdt sjansen. I denne landsdelen finnes det mange fremtidsrettede næringer som kan bestå langt inn i framtida og skape tusenvis av lønnsomme og evigvarende arbeidsplasser. Derfor ønsker heller ikke flertallet av befolkningen i området, eller i resten av landet for øvrig, olje- og gass-utvinning i Lofoten, Vesterålen og Senja. Oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for fisk. Å sette i gang oljeboring vil true naturmangfoldet og fiskeriene i området. Derfor lytter vi til de miljøfaglige rådene fra Havforskningsinstituttet, Miljødirektoratet, Fiskeridirektoratet, Norges Fiskarlag og Norges Kystfiskarlag som alle advarer mot at det åpnes for oljeboring utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. I møte både med de internasjonale klima målsetningene, og usikkerheten i markedet, må Norge øke takten i overgangen til det grønne skiftet. Arbeiderpartiet kan ikke være partiet som går i front for store naturinngrep i sårbare områder. Konsekvensutredning er ikke kunnskapsinnhenting, det er første steg i prosessen mot å åpne et nytt oljefelt. Vi har allerede brukt flere millioner kroner på forvaltningsplaner og kunnskapsinnhentinger i området. Vi bør bruke kunnskapen dette har gitt oss til å gå inn for

det eneste som er riktig for området, nemlig vern. Arbeiderpartiet mener tiden er inne for å avklare en av norsk petroleumspolitikks største stridssaker, nemlig åpning for ytterligere petroleumsvirksomhet i Lofoten, Vesterålen og Senja. Sårbarheten i områdene, og de enorme fiskeressursene som kan bli påvirket av petroleumsvirksomhet i området gjør at det er betydelig motstand mot å åpne Lofoten, Vesterålen og Senja, og det finnes ingen realistiske regjeringsalternativ i Norge som vil åpne opp for en konsekvensutredning av hele eller deler av dette området. Vi slutter oss derfor til de som mener at en fortsatt kamp for åpning av Lofoten, Vesterålen og Senja kan svekke næringens og nasjonens omdømme.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

521 Til kamp mot plastforurensing

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Hordaland Arbeiderparti vil ha en nasjonal og internasjonal nullvisjon mot plastforurensing. Det må vurderes utviklingskontrakter etter modell fra oppdrettsnæringen eller andre markedsmekanismer skal brukes for å engasjere maritim næring. Det må arbeides for opprettelse av et internasjonalt fond for innsamling og resirkulering av plast med fokus på næringsutvikling i utviklingsland. Utarbeides en plan for utfasing av all plast og hvordan plasten kan erstattes med nedbrytbare materialer. Det må legges til rette for at fartøy kan levere plastavfall med gode returordninger. Dumping av plast fra fiskeflåter og andre fartøyer bøtelegges. Vurdere en panteordning for innsamlet plast.

Begrunnelse: Plast er i ferd med å bli et av våre største miljøproblemer. Hvis forsøplingen ikke stanser nå, vil det i 2050 være mer plast i havet enn det er fisk. Avfallet er en stor trussel mot dyrebestanden i og rundt havet. Plast er ikke bare en trussel for det marine liv - det har også vist seg at særlig mikro- og nanoplast har en svært uheldig og farlig påvirkning på hele næringskjeden vår. For å møte utfordringen med plastforurensing trenger vi løsninger for å redusere forsøplingen, kutte utslipp fra plastproduksjon, resirkulere mer og ikke minst hente inn plast som allerede har nådd havet. Plastforurensing er en utfordring som krever ulike løsninger i ulike land. Arbeiderpartiet mener et sted å starte er å stadfeste en nasjonal og internasjonal nullvisjon for plastforurensing. Den norske offshoreflåten og andre rederier har mange skip i opplag. Dette innebærer en stor mulighet for å engasjere skip av høyeste internasjonale standard for å bidra i Norges arbeid med marin forsøpling. Arbeiderpartiet mener Norge må ta en internasjonal lederrolle i å engasjere den maritime næringen i kampen mot plastforurensing. I tillegg til å engasjere næringslivet er det viktig å opprettholde og styrke dugnadsånden blant folk langs kysten. Kommuner, renovasjonsselskaper og nasjonale myndigheter bør oppfordre til innsats gjennom panteordninger, forbud mot plastposer og støtte til bedrifter som reduserer sitt plastforbruk.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

522 En slagkraftig klima- og miljøpolitikk

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Ha en konkret plan for hva det grønne skiftet betyr for eksisterende og fremtidige arbeidsplasser i tråd med målene i Paris-avtalen. Ha en forsvarlig utvinning av olje og gass som prioriterer fiskeri og havbruk der næringene ikke kan forenes. Fase ut bruken av fossil energi og overføre teknologi og kompetanse fra olje- og gassnæringen til annen industri. Satse på karbonfangst og –lagring (CCS), samt utvikling av miljøvennlige skip. Ha en klimaøytral offentlig sektor innen 2030. Tilrettelegge mer for utviklingen av fornybare næringer, ved å forenkle regelverk samt styrke støtteordninger.

Begrunnelse: Klimaendringer er en av vår tids største utfordringer. De fører til våtere og villere vær, tap av biologisk mangfold og driver mennesker på flukt. For Arbeiderpartiet er det avgjørende at vi fører en politikk som kutter i klimagassutslipp, og tar de grønne mulighetene som oppstår på alvor. Derfor er det viktig at vi tar ansvar både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

De globale klima- og miljøutfordringene krever omstilling til et samfunn hvor vekst og utvikling skjer innen naturens tålegrenser. Det må skje en overgang til produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Det grønne skiftet gir oss enorme muligheter for næringsutvikling, og nye arbeidsplasser i flere tiår framover. Arbeiderpartiet mener at Norge må innfri sin del av forpliktelsene til Parisavtalen, og nå målet om 40 % utslippskutt innen 2030. Arbeiderpartiet ønsker at Norge skal bli et lavutslippssamfunn, og være ledende på næringsutvikling og grønn teknologi.

All olje- og gass aktivitet skal skje på en forsvarlig måte for miljøet, og i sameksistens med andre næringer. Utvinningen av olje og gass må være forenelig med fiskeri og havbruk, dersom dette ikke kan skje skal fiskeri og havbruk prioriteres.

Skal vi lykkes med en ansvarlig politikk for fremtiden må vi i dag sørge for at det finnes kapasitet og kompetanse i olje og gass bransjen. Vi må bidra til at teknologi og kompetanse overføres til annen industri og skaper nye varige og lønnsomme arbeidsplasser. Teknologi og kompetanse i oljeindustrien vil danne basis for utvikling av nye næringer, slik vi allerede har mange eksempler på.

Arbeiderpartiet mener det offentlige må bruke sine anbud til å fremme utviklingen av fremtidens miljøvennlige skip, slik Hordaland fylkeskommune har gjort med sine fergeanbud. Vi må legge til rette for å skape en flåte som er effektiv og miljøvennlig. Vi må allerede nå legge til rette for framsynte reguleringer og utbytting av infrastruktur for bunkring og lading. Anbudspolitikken må endres i grønn retning. Aktiv bruk av Enova sine støtteordninger for å utvikle ny energi og klimavennlige løsninger er nødvendig. Arbeiderpartiet vil videreføre NOX-fondet, og opprette et eget CO-fond for transport som også skal gjelde for sjøtransporten.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

523 Krafta tilhøyrar fellesskapet.

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Norge sine olje- og gassressursar er det norske folk sin eigedom og skal koma heile samfunnet til gode. Eigarskapet til norske vasskraftressursar skal liggja fast, og minst to tredjedelar skal være offentleg eigd. Avgjerder om eventuelle nye utanlandskablar skal framleis vera ei suveren avgjerd fatta av norske myndigheiter. Hordaland Arbeidarparti seier nei til fleire utanlandskablar. Hordaland Arbeiderparti meiner at Reguleringsmynden for energi (RME) sitt virkeområde må minimerast gjennom vedtak i Stortinget.

Begrunnelse: Hordaland har stor verdiskaping og mange arbeidsplassar innan dei områda som er omfatta av desse spørsmåla. Hordaland Arbeiderparti er difor opptekne av at det må det stillast krav til framtidig nasjonal styring og kontroll av energisektoren og det er viktig at sentrale spørsmål som følgjer av dette er avklart. Krafta tilhøyrar fellesskapet, det har vore grunnlaget for vår olje- og gassforvaltning de siste 50 åra. Eigarskapet til norske vasskraftressursar skal liggja fast, og minst to tredjedelar skal være offentleg eigd. Norge har ein stolt tradisjon attende til vasskraftutbygginga og konsesjonslovene frå byrjinga av førre år- hundre som skal vidareførast. Avgjerder om eventuelle nye utanlandskablar skal framleis vera ei suveren avgjerd fatta av norske myndigheiter. Hordaland Arbeidarparti seier nei til fleire utanlandskablar. Statnett skal eiga og drifta alle noverande og eventuelle framtidige mellomlandsforbindelsar. Dette skal takas inn i energilova. Flaskehalsinntektene skal framleis kunne nyttast til å redusera nett tariffane så vel som til vedlikehald og utbygging av det norske straumnettet.

Norske myndigheiter skal ha sjølvstendig kontroll over alle avgjerder med betyding for energitryggleiken i Norge, til dømes avgjerder knytt til industri og utkopling av kraft. Spørsmål om forsyningstryggleik, konsesjonar til utanlandskablar og andre vitale deler av energipolitikken skal være underlagt Storting og regjering. Nasjonale omsyn til kraftkrevjande industri, natur og forsyningstryggleik skal framleis være bærebjelken i norsk energiforvaltning. Norge har slutta seg til EUs tredje energimarknadspakke. Hordaland Arbeiderparti meiner at Reguleringsmynden for energi (RME) sitt virkeområde må minimerast gjennom vedtak i Stortinget. Virkeområdet må avgrensast til tekniske tvistar mellom reguleringsmynder.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

524 Vannkraft og vindkraft må være offentlig eid og kontrollert

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Vannkraften er folkets eiendom, og må tilhøre Statkraft og andre offentlig eide selskaper. Equinor og andre aktører som vil satse på vindenergi, særlig offshore, bør oppmuntres. Statkraft bør beholde mer av overskuddet for igjen å kunne bli en vesentlig aktør som sikrer offentlig eierskap til vannkraft og vindkraft, slik Vattenfall gjør i Sverige.

Begrunnelse: Vannkraften er en evigvarende og umistelig del av Norges ressurser, og er grunnlaget for sikker og trygg forsyning av fornybar energi. Selv om det meste av vannkraften fortsatt er på offentlige hender, er det en bekymringsfull tendens at utenlandske

aktører kjøper opp nyere småkraftverk.
Norge har også enorme uutviklede vindressurser offshore. Det er anslått at et område på 20x20 km vil gi nok energi til å drifte hele den norske bilparken elektrisk, og at et område på 80x80 km vil produsere energi tilsvarende hele den norske vannkraften. Disse ressursene vil kunne produsere langt mer energi enn vi selv trenger. Det vil sikre Norges posisjon som Europas viktigste energileverandør også etter oljealderen. Equinor har tatt del i en imponerende oppbygging av vindenergi i Nordsjøen – i britisk sektor. Equinor Hywind-prosjekt er teknologisk verdensledende på flytende vindmøller. Prosjektet har gitt viktige oppdrag til norsk offshoreindustri. Hordaland Arbeiderparti mener at Regjeringens utbyttepolitikk hindret Statkraft i å investere i offshore vind. Samtidig ser vi at både landbaserte vindkraftprosjekter og en rekke mindre vannkraftverk har havnet på utenlandske hender de siste årene. Det er vår påstand at Norge har tapt terreng innenfor offshore vind de siste årene sammenliknet med andre land som er aktive. Verdens framtidige energikilder må være fornybare og ikke-forurensende. Her må Norge være en stor aktør, både for å sikre norske arbeidsplasser og for å sikre framtidige inntekter. Regjeringens politikk er strategisk feil. Aktører som satser på offshore vindenergi bør få følge av flere, og Statkraft bør få beholde større deler av sitt overskudd for å kunne investere dette i nye prosjekter, både vann- og vindkraft.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

537 Plan for miljøvenleg infrastruktur og kaiar for cruisebåtar

Hordaland Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet må sikra utbygging av ein miljøvenleg infrastruktur for cruisebåtar

Begrunnelse: Bergen kommune planlegg å innføra restriksjonar på cruisebåtanløp. Samstundes aukar turismen til fylket. Hordaland Arbeidarparti meiner difor at det i samarbeid med kommunane bør utarbeidast ein plan for utbygging av cruisebåtkaiar som tek i vare behovet for nye anlegg og samstundes sikrar at utsleppa vert på eit minimumsnivå.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

558 Rydd opp!

Agder Arbeiderparti

Forslag: • Det utarbeides en egen strategi mot marin forsøpling og spredning av mikroplast til naturen
• Stortinget må innføre et mål om å forby enkelte engangsartikler av plast i Norge innen 2022. Det må i den forbindelse vurderes å innføre forbud mot ikke-nedbrytbare plastposer
• plast i større grad må bli en del av den sirkulære økonomien (blant annet kunne resirkuleres), og at Norge må arbeide for fortgang i internasjonale prosesser rundt å utvikle standarder for bionedbrytbar plast
• det må innføres et forbud mot bruk av mikroplast i kosmetikk, tannpasta og andre produkter der det finnes mer miljøvennlige alternativer

• selgere av gummigranulat må sikre at utstyr for oppsamling av gummigranulat fra eksisterende kunstgressbaner tas i bruk
• det innføres et forbud mot bruk av gummigranulat fra 2023

Begrunnelse: Plastforsøpling er årsaken til noen av de største problemene for livet i havet, langs kystområdene, i vassdrag og i annen norsk natur. Agder Arbeiderparti mener derfor det bør utarbeides en strategi mot plastforsøpling, hvor en tar for seg hele verdikjeden fra produksjon av plast til opprydding av søppel. Det må jobbes aktivt for å redusere bruken av plast, både til plastposer og til innpakking av ulike typer handelsvarer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

627 Hydrogenambisjonar og nullutslepp

Sogn og Fjordane Arbeidarparti

Forslag: Meirkostnaden som fylkeskommunar tek ved bruk av nullutsleppsløysingar må kompenserast betydeleg meir i overgangsfasen gjennom fordelingsnøklar over statsbudsjettet. Det må etablerast ein nasjonal infrastruktur av fyllestasjonar for hydrogen ved kaier og sentrale vegnett. Vidare må avgiftsregimet endrast sånn at driftskostnaden ved hydrogen blir nærmare prisen på marin diesel

Begrunnelse: Vi opplever stadig nye rekordar innanfor flaum, ras og tørke. Denne utviklinga gjere det tydeleg at vi må gjennomføre mykje sterkare tiltak i kampen mot klimaendringane. Heldigvis har Noreg eit stort potensial for å bruke og utvikle ny nullutsleppsteknologi. Etter ei positiv utvikling i personbiltrafikken og ferjer på korte strekningar, er tida inne for å ta grep i tungtransporten og maritim sektor. Om vi skal få desse sektorane over på nullutsleppsløysningar vil det på grunn av vekt og energikonsum vere behov for å bruke hydrogen som energiberar. Noreg har ein betydeleg straumproduksjon, etablert industri og ei maritim næring i den teknologiske verdstoppen. Summen av desse føresetnadane gir landet ein sterk posisjon i heile verdikjeda frå produksjon til sluttforbruk av hydrogen. Dette er likevel ikkje sjølvsagt eller sjølvgjort. Difor må vi stille krav om nullutsleppsteknologi i ruteanbod og legge til rette for ein infrastruktur av fyllestasjonar ved kaier og sentrale vegnett. Vidare trengst det økonomiske insentiv for fylkeskommunar i anbodsprosessar og distribusjonsbedrifter som Posten, Asko og Tine kan gjennomføre pilotprosjekt med vogntog på hydrogen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomité nummer 1

Organisasjon

85 Fagligpolitisk arbeid

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiets styrer i kommunepartiene plikter å samarbeide med LO og Fagforbundet igjennom faste møteplasser

Begrunnelse: Arbeiderpartiet ble startet av fagbevegelsen for å ha et politisk verktøy for å nå sitt mål om et samfunn med frihet likhet og solidaritet. For at Arbeiderpartiet skal utvikle politikk for fremtiden er det avgjørende at vi har god kontakt med arbeidslivet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

91 Regionreform

Fredrikstad Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet organiserer sine fylkesorganisasjoner etter vedtatte regioner, utsendinger til landsstyret baseres på forholdstall.

Begrunnelse: For å kunne ha en smidig og effektiv organisasjon er det viktig at vi organiserer oss mest hensiktsmessig for å kunne gi de beste tjenestene til innbyggere.

Vedtak: Forslaget avvises

175 Nytt prinsipprogram for Arbeiderpartiet

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Vi er i en situasjon der Arbeiderpartiet må være tydelig på de verdier og den samfunnsutviklingen vi ønsker. Skillelinjer i politikken er blitt visket ut og velgerne ser ikke klar forskjell på oss og deler av høyresiden. I arbeidet med å reise oss etter dårlige valgresultater er det nødvendig med en grundig debatt og fokus på våre grunnverdier som solidaritet, like muligheter for alle og små forskjeller.

Begrunnelse: Dagens prinsipprogram har ikke blitt endret siden 1981 og det har skjedd omfattende samfunnsendringer siden da. Vi må ta inn over oss den utviklinga som har skjedd gjennom de siste tiårene og formulere våre grunnverdier i forhold til en ny tid; bl.a. i forhold til viktige internasjonale spørsmål som globalisering, folkevandringer, sikkerhetspolitikk, klima, miljø og rettferdig fordeling.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

178 Arbeiderpartiet innfører samiske parallellnavn

Finnmark Arbeiderparti

Forslag: Arbeiderpartiet innfører samiske parallellnavn. Det nordsamiske navnet skal være Bargiidbellodat.

Begrunnelse: Det samepolitiske arbeidet er en integrert del i Arbeiderpartiet. Partiet har mange samisktalende medlemmer, som har brukt det samiske navnet enten det er nord-, lule- eller sørsamisk. Det er innarbeidet på Sametinget, det brukes på sosiale medier og på nett. Utfra et likeverdsperspektiv er det viktig for særlig de samisktalende, men også samer som ikke behersker språket. Det vil også gi en signaleffekt på at de samiske språkene er offisielle språk i Norge, og at Arbeiderpartiet følger dette. (Sør- og lulesamisk navn, evt. skolte- og pitesamisk navn bør også vedtas.)

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

237 Økonomien i lokallaget

Stad Arbeiderparti

Forslag: Styrke økonomien til det lokale kommunepartiet for Ap

Begrunnelse: Det er begrensa kva aktivitet kommunelaget kan drive med fordi den støtta man får ikkje strekk til. Man kan liksom ikkje forvente at nokon skal ha direkte utlegg for å drive denne dugnaden. Med større kommuner vert avstandane lenger og utgiftene blir større.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

340 Endre status for Oljeindustriens Arbeidersamfunn til et nasjonalt faglag

Oljeindustriens Arbeidersamfunn

Forslag: Endre status for Oljeindustriens Arbeidersamfunn til et nasjonalt faglag

Begrunnelse: Mange av våre potensielle medlemmer er allerede engasjert i sine respektive lokale lag. Da kan de ikke melde seg inn hos oss. Ved at vi endrer status til å bli ett nasjonalt faglag, kan medlemmer fra hele landet være medlemmer hos oss, samtidig som de kan engasjere seg lokalt. Vi minner om at oljeindustrien sysselsetter ca. 300 000 mennesker, i nær sagt alle kommuner i Norge. Her har vi muligheten for å få synergieffekter både lokalt men også nasjonalt. Våre medlemmer kan også engasjere seg lokalt, og det vil gi et løft til de respektive lokallagene, samtidig som de som allerede er engasjert lokalt, kan bli medlemmer hos oss, og kan øke det politiske engasjementet i blant dem som arbeider i landets største næring. Hvis forslaget blir tatt til følge, må man sikre økonomiske rammer for faglaget.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

423 Utsending av info og artikler fra arbeiderpartiet på lydfil.

Modum Arbeiderparti

Forslag: Utsending av artikler og annen info fra arbeiderpartiet bør også sendes som lydfil.

Begrunnelse: Dette vil gjøre det lettere for svaksynte å følge med på informasjon som arbeiderpartiet sender ut til sine medlemmer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

441 Utsending av info og artikler fra arbeiderpartiet på lydfil.

Modum Arbeiderparti

Forslag: Utsending av artikler og annen info fra arbeiderpartiet bør også sendes som lydfil.

Begrunnelse: Dette vil gjøre det lettere for svaksynte å følge med på informasjon som arbeiderpartiet sender ut til sine medlemmer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Landsmøte 2019

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 8 Landsstyret
Tittel: Vedtektsendring
Forslagsnr: 394
Fra: Oppland Arbeiderparti

Forslag: Ny ordlyd Landsstyret § 8.2 Landsstyret består av partiets sentralstyre, to representanter fra AUF som velges av AUF selv, samt to representanter fra hver stortingsvalgkrets. Fylkespartienes representanter skal være den til enhver tid sittende leder og en av nestlederne/styremedlemmene, slik at begge kjønn blir representert. Fylkespartiene velger også personlige varamedlemmer til landsstyret. I tillegg deltar en representant fra partiets sametingsgruppe med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett.

Begrunnelse: Regionreformen har ført til at det skjer endringer i partistrukturen. Vedtektene må på sikt tilpasses framtidas partistruktur. Slik det ser ut pr nov. 2018 vil det på landsmøtet i 2019 være noen fylkespartier som er sammenslått, noen vil opprettholde dagens fylkespartier og ha en overbygning, noen vil være i en prosess for å avklare framtidig struktur. Det er ikke avklart hvilke endringer som vil skje i partistrukturen til Arbeiderpartiet. Enkelte områder av landet vil bli representert med færre representanter enn tidligere i landsstyret pga av endringer i partistrukturen dersom dagens formulering av vedtektene består. Det betyr at summen av medlemstall og befolkningstall opprettholdes for sammenslåtte fylker mens representasjon i landsstyret blir færre. Det er ikke avklart om det blir endringer i valgkretser. I perioden fram til framtidig partistruktur er endelig fastsatt så bør representasjonen til landsstyret følge dagens stortingsvalgkrets.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 8 Landsstyret
Forslagsnr: 646
Fra: Sentralstyret

Forslag: Ny ordlyd §8 Landsstyret punkt 2: Landsstyret består av partiets sentralstyret, to representanter fra AUF som velges av AUF selv, samt to representanter fra hver stortingsvalgkrets. Fylkespartienes representanter skal være den til enhver tid sittende leder og en av nestlederne/styremedlemmene, slik at begge kjønn blir representert. Fylkespartiene velger også personlige varamedlemmer til landsstyret. I tillegg deltar en representant fra partiets sametingsgruppe med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett.

Begrunnelse: Regionreformen har ført til endringer i partistrukturen. Vedtektene må på sikt tilpasses framtidas partistruktur. Slik det ser ut nå vil det på landsmøtet i 2019 være noen fylkespartier som er sammenslått, noen vil opprettholde dagens fylkespartier og ha en overbygning, noen vil være i en prosess for å avklare framtidig struktur. Det er ikke avklart hvilke endringer som vil skje i partistrukturen til Arbeiderpartiet og det er ikke avklart om det blir endringer i valgkretser. I perioden fram til fremtidig partistruktur er endelig fastsatt så bør representasjon til landsstyret følge dagens stortingsvalgkrets.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 13 Alminnelige bestemmelser
Forslagsnr: 208
Fra: Vestre Slidre Arbeiderparti

Forslag: Vestre Slidre Arbeiderparti ønsker å fremme forslag om at det gjøres endringer i vedtektene §13.10 som omhandler kjønnsbalanse. Vi foreslår at følgende setning tilføyes: Fylket kan gi lokallag dispensasjon fra 50-prosentregelen dersom kravet er til hinder for representasjon.

Begrunnelse: Begrunnelsen for vårt forslag er at mange av lokallagene har få aktive medlemmer med stor forskjell i kjønns og alderssammensetting.

Vedtak: Forslaget avvises

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 13 Alminnelige bestemmelser
Forslagsnr: 229
Fra: Øyer Arbeiderparti

Forslag: Til punkt 10. Første setning endres fra ...representert med 50% til ....representert med minst 40%. Slik at første setning lyder ’ || CHR(34) || ’Ved alle valg, nominasjoner og oppnevninger skal begge kjønn være representert med minst 40 prosent’ || CHR(34) || ’.

Begrunnelse: Vår erfaring er at gjeldende bestemmelse i § 13 punkt 10 er for bastant. Den gjør det vanskelig å få satt opp valgliste med nok kandidater ved kommunevalg. Dette er kanskje en større utfordring for de små kommunepartiene enn de store og mellomstore. Vi er enige i det viktige utgangspunktet som er at partiet skal, så langt det er mulig, etterstrebe å ha balanse mellom kvinner menn slik det står i pkt 9 om ansettelser i partiet. Men 50-prosentregelen i pkt 10 blir for absolutt. Slik vedtektene er utformet risikerer man å kunne komme i en situasjon hvor et lokalparti i ytterste konsekvens ikke kan stille liste med nok kandidater ved kommunevalget, fordi det ikke lar seg gjøre å få nok kandidater av et bestem kjønn, enten menn eller kvinner, til å stå på lista.

Vedtak: Forslaget avvises

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 13 Alminnelige bestemmelser
Forslagsnr: 246
Fra: Arendal Arbeiderparti

Forslag: Det skal ikke sponses alkohol på Arbeiderpartiets arrangement. Det må tas inn en paragraf i vedtektene som omhandler alkoholbruk og enhver form for trakassering/overgrep.

Begrunnelse: I disse «me-too»-tider har hundrevis av saker om uønsket seksuell oppmerksomhet kommet til overflaten. Kvinner og menn over hele verden deler sine historier om overgrep, trakassering og uønsket seksuell oppmerksomhet. Disse sakene er dessverre ikke enestående for Norge, men gjelder alle land, kjønn og aldersgrupper. Det skjer hver dag, og hvor som helst. Arbeidsplassen, politikken, festen. Me too-kampanjen startet i USA, oktober 2017 på sosiale medier. Kampanjen markerer at en person har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet og støtter andre som har opplevd det samme. Meningen er å vise omfanget av overgrep og trakassering, spesielt mot unge kvinner i arbeidslivet. Fellesfaktoren blant flere av disse hendelsene er alkohol. Arbeiderpartiet har ingen kultur for misbruk av alkohol eller trakassering, men i disse tider er det viktig å sende et signal ut til folket. AUF er ungdomsorganisasjonen til Arbeiderpartiet, og hensikten er at de jobber tett opp mot hverandre. Du kan lovlig melde deg inn i AUF fra du er 13 år, og da også være delegat på blant annet årsmøter og landsmøter. Alkohol og mindreårige skal ikke ha noen ting å gjøre med hverandre. Det burde ikke serveres alkohol hvor mindreårige er tilstede, og de voksne burde gå frem som et godt eksempel. AUF og Arbeiderpartiet burde ha et godt samarbeid og for eksempel et årsmøte er en god arena til å bli kjent og skape fremtidens politikk. Alkohol trenger absolutt ikke være en faktor for det. Dessuten har partiet mange andre ting å bruke penger på. Videre må alle ta ansvar for hverandre. Mindreårige har ikke lov til å drikke alkohol, og skal heller ikke bli servert. Arendal Arbeiderparti vil: - Ikke sponse alkohol på sine arrangementer.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 13 Alminnelige bestemmelser
Forslagsnr: 586
Fra: Akershus Arbeiderparti

Forslag: Nytt punkt: «Medlemmer i Arbeiderpartiet skal være medlem i avdelingen der de bor, med mindre medlemmet ønsker noe annet selv.»

Begrunnelse: Akershus Ap ønsker å foreslå at det skal vedtektsfestes at et medlem skal være medlem der det bor, med mindre medlemmet selv ønsker noe annet. Slik det er i dag, er mange medlem i andre lag enn der de bor, enten fordi verver har satt sitt eget lag på vervingen, eller fordi de har flyttet. Disse har da ingen kontakt med kommunepartiet der de bor, og vil for eksempel ikke få informasjon om nominasjonsprosess og lignende.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 13 Alminnelige bestemmelser
Forslagsnr: 650
Fra: Sentralstyret

Forslag: Ny ordlyd Vedtekter for Arbeiderpartiet §13 Alminnelige bestemmelser punkt 3, 1. avsnitt. Som medlem regnes en person når innbetalt kontingent er registrert. Valgbarhet til tillitsverv og stemmerett i partiet oppnås etter en måneds medlemskap. Oppstår det tvil om valgbarhet, skal kvittering fremvises hvor betalingsdato fremgår.

Begrunnelse: Arbeiderpartiet har sluttet med medlemskort og derfor må kvittering fremvises i de tilfeller det er tvil om valgbarhet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 14 Kontingenten
Tittel: Redusert kontingent ved sen innkreving
Forslagsnr: 30
Fra: Ellingsrud Arbeiderpartilag

Forslag: Tilleggsforslag §14.2 (nytt punkt i denne bestemmelsen) Sentralstyret kan vedta reduserte kontingentsatser for medlemmer som ikke har betalt kontingent til opprinnelig forfall, men som ønsker å betale kontingenten på et senere tidspunkt i samme kontingentperiode.

Begrunnelse: Etter at man gikk bort fra rullerende kontingentinnkreving til fast forfall for alle medlemmer tidlig på nyåret, så har det oppstått visse problemer i forbindelse med innkreving av kontingenten fra medlemmer som ikke betaler denne til opprinnelig forfall. Disse må nå i mange tilfeller betale full kontingent mot slutten av det ene året, etter at partiet kommer i gang med systematisk kontingentinnkreving på høsten, like før de får et krav på full kontingent for det neste året. De kan med andre ord få to kontingentkrav rett etter hverandre. En del i denne gruppen er personer med lav inntekt, men som likevel er yrkesaktive og derfor ikke kan betale halv kontingent. Det å sende to krav på tre hundre kroner til denne gruppen med få måneders mellomrom er sannsynligvis ikke det beste vi kan gjøre for å beholde dem som medlemmer. Ved å redusere satsen for dem som har tatt en kort pause på noen måneder fra medlemskapet, for eksempel på grunn av anstrengt økonomi, kan vi på en enkel måte senke terskelen for denne gruppen til å fortsette som medlemmer. Samtidig vil en slik moderat ettergivelse av utestående kontingent neppe ha noen nevneverdige negative konsekvenser for Arbeiderpartiets økonomi.

Vedtak: Forslaget avvises

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 14 Kontingenten
Tittel: Omfordeling av kontingentinntekter til grunnplanet i partiet
Forslagsnr: 31
Fra: Ellingsrud Arbeiderpartilag

Forslag: Nytt punkt, §14.3: Kontingenten skal i hovedsak gå til drift av partiavdelinger og kommunepartier.

Begrunnelse: Kontingenten er i dag relativt høy, tatt i betraktning at det ikke er knyttet noen konkrete fordeler til medlemskapet. I tillegg utgjør kontingenten en relativt beskjeden og over tid fallende andel av Arbeiderpartiets samlede inntekter og omsetning. Samtidig får partiavdelinger (lokallag) og kommunepartier, som i mange tilfeller har få andre inntektskilder, en i dag forholdsvis liten andel av inntektene fra kontingenten. For små partiavdelinger og kommunepartier med få eiendeler eller andre inntektskilder betyr det at man ofte ikke har anledning til å være ambisiøse når det gjelder nyrekruttering av medlemmer, arrangementer eller politisk arbeid. Ved å omfordele kontingentinntektene på en mer rettferdig måte, utover og nedover i organisasjonsleddene, kan man enkelt oppnå høyere aktivitetsnivå i partiarbeidet utover i lokalsamfunnene, samtidig som at disse inntektene ikke er store nok til å true aktivitetsnivået i sentralleddet eller i fylkespartiene i nevneverdig grad, om disse i stedet skulle tilfalle grunnplanet i organisasjonen.

Vedtak: Forslaget avvises

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 14 Kontingenten
Forslagsnr: 460
Fra: Hedmark Arbeiderparti

Forslag: Det bør gis kontingentrabatt til medlemmer i familier med mer enn ett medlem. Eksempelvis betaler 1. medlem full kontingent, de andre betaler halv kontingent.

Vedtak: Forslaget avvises

Dagsorden: Vedtekter - Vedtekter for Arbeiderpartiet - § 17 Vedtekter og retningslinjer
Forslagsnr: 649
Fra: Sentralstyret

Forslag: Ny ordlyd Vedtekter for Arbeiderpartiet §17 Vedtekter og retningslinjer punkt 1. Organisering av virksomheten i partiavdelingene, kommunepartiene, kommunestyregruppene, fylkespartiene, fylkestingsgruppene, partiets kvinnenettverk og det samepolitiske arbeidet i partiet skjer etter bestemmelsene i partiets vedtekter og de retningslinjer som er vedtatt av landsmøtet. Disse retningslinjene regnes sammen med retningslinjene mot trakassering som en del av partiets vedtekter.

Begrunnelse: Vi vedtar retningslinjer mot trakassering og da bør de også refereres i §17 som omhandler vedtekter og retningslinjer.

Vedtak: Forslaget vedtas

Dagsorden: Vedtekter – Retningslinjer mot trakassering (Nye retningslinjer)
Forslagsnr: 651
Fra: Sentralstyret

Forslag: §1 Formål
Arbeiderpartiet har nulltoleranse overfor all form for trakassering, herunder seksuell trakassering. Folkevalgte, tillitsvalgte, partimedlemmer, oppnevnte i politiske posisjoner og ansatte (herunder innleid personell) har selv et ansvar for at de selv ikke begår trakassering. Dersom noen blir kjent med at dette forekommer i organisasjonen eller begås av noen som omfattes av disseretningslinjene, plikter de å forsøke å hindre at dette fortsetter. Alle som omfattes av disse retningslinjene plikter å ta all informasjon de mottar om trakassering på alvor og rapportere dette i henhold til partiets særskilte retningslinjer for håndtering av saker om trakassering. Gjelder det forholdet man mottar informasjon om mulige straffbare forhold, bør den som har vært utsatt for hendelsen motiveres til å anmelde saken.
Arbeiderpartiet skal aktivt forebygge at trakassering forekommer i vår organisasjon og fra våretillitsvalgte.

Disse retningslinjene gjelder for Arbeiderpartiets håndtering av saker om mulig overtredelse av partiets retningslinjer mot trakassering, herunder seksuell trakassering. Retningslinjene har som formål å gi forutsigbarhet i partiets håndtering av sakene, sikre likebehandling av like saker, sikre vern for trakasserte og varslere, forhindre videre trakassering og sikre ivaretagelse av grunnleggende rettsikkerhet for den som anklages for trakassering.

§2 Definisjoner
Trakassering, herunder seksuell trakassering, er begreper som må tolkes utfra tid, miljø og kultur. Det viktigste kjennetegnet er at adferden er uønsket, uoppfordret eller fremsatt/gjennomført på en slik måte at den som blir trakassert har vanskelig for å forsvare seg. Adferden kan være både verbal og ikke-verbal. Ulikhet i maktforhold kan være sentralt i vurderingen. Arbeiderpartiet legger til grunn den definisjon som til enhver tid er gjeldende i lov og forskrift.

§3 Hvem retningslinjene gjelder for
Disse retningslinjene gjelder for alle folkevalgte, tillitsvalgte, partimedlemmer, oppnevnte i politiske posisjoner og ansatte i Arbeiderpartiet, herunder innleid personell.

§4 Når gjelder retningslinjene
Retningslinjene gjelder i alle situasjoner, til enhver tid, for all virksomhet som kan knyttes til eller forbindes med arbeid eller verv for Arbeiderpartiet. Retningslinjene gjelder alltid i relasjonen mellom de kategorier som nevnt i pkt. 3, samt overfor medlemmer av AUF.

§5 Eldre saksforhold
Hendelser som er avsluttet for mer enn fem år siden behandles normalt ikke av partiet etter de særskilte retningslinjer for håndtering av saker om trakassering, med mindre det ansees nødvendig for å ivareta det psykosiale miljø, den utsattes mulighet til å utøve sine verv og funksjoner i partiet eller forholdet er svært alvorlig slik at det reiser spørsmål om den personen anklagen reises mot kan ha partiets tillit i utøvelsen av eventuelle verv og funksjoner.

§6 Behandling av saker om trakassering
Arbeiderpartiets behandling av saker om trakassering, fremsatt i varsel eller fremkommet på annen måte, behandles etter partiets særskilte retningslinjer for håndtering av saker om trakassering.
Formålet med behandlingen er å forhindre videre trakassering, ivareta det psykososiale miljøet for alle personkategorier nevnt i pkt. 3., herunder legge til rette for at ledelsen kan treffe tiltak for å ivareta personer utsatt for trakassering. I den grad det er nødvendig for å

ivareta det psykososiale miljøet, og konflikten ikke kan løses i en enighet mellom de involverte parter, skal partiet ta stilling til anklagene om trakassering og samtidig vurdere reaksjoner som nevnt i de særskilte retningslinjer for håndtering av saker om trakassering. Tilsvarende gjelder der anklage(r) om trakassering leder til at den personen anklagen retter seg mot ikke lenger har partiets tillit

§7 Grunnprinsipper for behandlingen
Ved behandling av mottatt informasjon om trakassering skal partiet særlig legge til grunn følgende styrende prinsipper for behandlingen:
a) Konfidensialitet
Kun personer som har saklig grunn for å kjenne saken eller som er involvert i behandlingen av saken, enten som part eller saksbehandler, skal kunne få informasjon om sakens innhold. For eventuelt å kunne håndheve ilagte suspensjon (punkt. 14) eller reaksjoner (punkt. 15), kan nødvendige organer motta informasjon om beslutningen om ileggelse av suspensjon eller reaksjon.
b) Personvern
Arbeiderpartiet skal behandle personopplysninger i tråd med den til enhver tid gjeldende personvernlovgivning. Dokumenter (fysiske og elektroniske) skal etter at saken er ferdigbehandlet overleveres partikontoret.
c) Kontradiksjon
Se nærmere punkt. 11
d) Objektivitet- Saken skal behandles uhildet og undersøkelser som eventuelt foretas skal gjennomføres upartisk.

§8 Ansvaret for håndtering av mottatt informasjon om trakassering
1. Varsler og informasjon om trakassering skal skje til partikontoret (ved partisekretær eller assisterende partisekretær) eller til nærmeste leder av den det varsles mot eller trakasseringen
gjelder. Varsel kan også skje til varslingsutvalget som nevnt i punkt. 13.
2. Ledelse som mottar en henvendelse, informasjon om eller varsel om trakassering, skal uten unødig opphold formidle henvendelsen til partikontoret og oppfordre den som formidler informasjonen til selv å ta kontakt med partikontoret.
3. Hvis varslingen skjer til varslingsutvalget skal informasjonen uten unødig opphold formidles til partikontoret.
4. Partikontoret skal utad og i organisasjonen fremstå som Arbeiderpartiets varslingsmottak og har ansvar for at dette er kjent i organisasjonen.

§9 Ansvaret for oppfølging av mottatt varsel eller informasjon om trakassering
1. Partikontoret har det overordnede ansvar for oppfølging av informasjon og varsler om trakassering.
2. Avhengig av varselets innhold og hvem som er involvert gjør partikontoret en vurdering av, sammen med fylkesparti og lokale tillitsvalgte, hvordan og på hvilket nivå henvendelsen skal følges opp og håndteres. Dersom henvendelsen omhandler personer i sentrale verv skal partikontoret alltid håndtere saken.

§10 Nærmere om håndteringen av varsel og informasjon om trakassering. Omforente løsninger
1. Den som håndterer et varsel om trakassering skal uten unødig opphold opprette kontakt med
den som har kommet med henvendelsen og nedtegne all relevant informasjon om saken. Hvis informasjonen gis av andre enn den som opplever seg trakassert, må den som håndterer saken ta kontakt med den som opplever seg trakassert for å nedtegne all relevant informasjon om saken.

2. Den som håndterer et varsel skal uten unødig opphold opprette kontakt med den som skal ha stått bak trakasseringen og nedtegne dennes versjon av saken.
3. Med sikte på at eventuell pågående trakassering skal opphøre, og at den som kan ha vært utsatt for trakassering skal sikres mulighet for å utøve eventuelle verv videre, skal det søkes en omforent løsning mellom de involverte parter som ivaretar disse hensyn.
4. De involverte i saken må fra første kontakt med den som håndterer saken, og løpende underveis i prosessen, holdes orientert om hvordan saken videre håndteres.
5. Alle henvendelser med påstander om mulig trakassering skal nedtegnes. Det skal føres referat fra samtale med alle berørte.

§11 Saker der omforente løsninger ikke oppnås
1. Hvis en omforent løsning ikke oppnås må den som håndterer saken påse at saken er tilstrekkelig opplyst, vurdere hvordan saken skal håndteres videre og ta stilling til anklagene om trakassering så langt det er nødvendig for å hindre videre trakassering og gjennom tiltak sikre det psykososiale miljø. For å sikre at saken er tilstrekkelig opplyst kan informasjon fra vitner og andre kilder innhentes.
2. Den som påstås å ha stått bak trakasseringen skal gis innsyn i forklaringer og andre bevis og skal gis rimelig tid til å uttale seg om bevisene. I hvilken grad den som påstås å stå bak trakasseringen skal gis mulighet til å stille spørsmål til andres forklaringer må avgjøres i det enkelte tilfelle utfra hvilket rimelig behov det er for å stille spørsmål sett opp mot vernet av den som påstås trakassert. Saksbehandlingen er skriftlig.
3. Der saken ikke er håndtert av partikontoret skal det nivået som har håndtert saken i samråd med fylkespartiet avgjøre hvordan saken skal avsluttes, herunder om det legges til grunn at trakassering har forekommet og om saken av hensyn til vern av den trakasserte utløser behov for reaksjoner og tiltak som nevnt i punkt. 14 og 15. Tilsvarende gjelder der den som har håndtert saken mener saken er av en slik karakter at det er uforenelig med tillitsverv i partiet.
4. De bevis- og bevisbyrderegler som følger av likestillings- og diskrimineringsloven kommer til anvendelse. Det faktum som fremstår som mest sannsynlig legges til grunn.

§12 Særlig om saker der det foreligger helt eller delvis arbeidsgiveransvar for en av de involverte parter
I tilfeller der minst en av de berørte parter har et ansettelsesforhold i partiet må arbeidsmiljølovens regler ivaretas. Der et organ utenfor partikontoret har arbeidsgiveransvar må partikontoret påse at behandlingen av saken skjer i samråd med arbeidsgiver. Partikontoret må påse at arbeidsgiver settes i stand til å følge sine forpliktelser etter arbeidsmiljøloven.

§13 Varslingsutvalg
1. Sentralstyret oppnevner tre personer, hvorav en leder, til Arbeiderpartiets varslingsutvalg. Sentralstyret kan også oppnevne sekretær til utvalget.
2. Varslingsutvalget skal ha en rådgivende funksjon til alle deler av partiet. Varslingsutvalget kan også rådgi AUF.

§14 Suspensjon fra verv
Under behandling av en sak som nevnt i punkt. 10 og 11 kan partisekretæren, eventuelt etter innstilling fra den som behandler saken, beslutte at den som anklages for trakassering midlertidig skal fratre verv vedkommende har inntil saken har funnet en omforent løsning mellom partene eller er avgjort etter punkt. 11.

§15 Reaksjoner
I tilfelle som nevnt i punkt. 11.1 kan det partileddet som håndterer saken (jf. Punkt 9.2), samtidig med at undersøkelsen av saken avsluttes, fastsette videre reaksjoner der det er

nødvendig for å hindre videre trakassering og/eller å sikre det psykososiale miljø, og/eller tap av tillit i utøvelsen av et verv.

Begrunnelse:
Det foreslås å ha egne retningslinjer mot trakassering som vedtas og revideres på landsmøtet i 2019 og som revideres fortløpende på fremtidige landsmøter slik det gjøres med partiets vedtekter og retningslinjer for fylkespartier, kommunepartier, partiavdelinger, kvinnenettverket og det samepolitiske arbeidet i Arbeiderpartiet.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Retningslinjer for Arbeiderpartiets fylkespartier - § 3 Styret
Forslagsnr: 643
Fra: Sentralstyret

Forslag: Ny ordlyd Retningslinjer for fylkespartier § 3 Styret 1. avsnitt. Fylkespartiene ledes av et styre på 7,9 eller 11 medlemmer. Blant disse leder, nestleder, medlemsansvarlig og leder av kvinnenettverket på fylkesnivå. Den/de tilsatte sekretær/er, forbereder saker til styrets møter og deltar i styrets møter med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett.

Begrunnelse: En stor og aktiv medlemsmasse er viktig for Arbeiderpartiet. Verving av nye medlemmer og oppfølging av medlemmer i form av aktivitetstilbud, skolering og kontingentoppfølging er en forutsetning for dette. Ved å gi et styremedlem ansvar for styrets arbeid med medlemsrekruttering og medlemsoppfølging styrkes dette fokuset. Tidligere studieleders ansvarsoppgaver bakes inn i den nye rollen, og det tilbys skolering slik at medlemsansvarlige blir kjent med vervets innhold.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Retningslinjer for Arbeiderpartiets kommunepartier - § 5 Styret
Forslagsnr: 644
Fra: Sentralstyret

Forslag: Ny ordlyd Retningslinjer for kommunepartier § 5 Styret punk 1. Kommunepartiets styre består av 5, 7 eller 9 medlemmer. Blant disse er leder, nestleder, kasserer, medlemsansvarlig, sekretær og kvinnekontakt. Kvinnekontakten skal ha ansvar for kvinnenettverket i kommunepartiet.

Begrunnelse: En stor og aktiv medlemsmasse er viktig for Arbeiderpartiet. Verving av nye medlemmer og oppfølging av medlemmer i form av aktivitetstilbud, skolering og kontingentoppfølging er en forutsetning for dette. Ved å gi et styremedlem ansvar for styrets arbeid med medlemsrekruttering og medlemsoppfølging styrkes dette fokuset. Tidligere studieleders ansvarsoppgaver bakes inn i den nye rollen, og det tilbys skolering slik at alle medlemsansvarlige blir kjent med vervets innhold.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Retningslinjer for Arbeiderpartiets partiavdelinger - § 3 Styret
Forslagsnr: 645
Fra: Sentralstyret

Forslag: Ny ordlyd § 3 Styret punk 1. Styret består av 5 eller 7 medlemmer. Blant disse skal leder, kasserer, medlemsansvarlig og sekretær velges ved særskilt valg.

Begrunnelse: En stor og aktiv medlemsmasse er viktig for Arbeiderpartiet. Verving av nye medlemmer og oppfølging av medlemmer i form av aktivitetstilbud, skolering og kontingentoppfølging er en forutsetning for dette. Ved å gi et styremedlem ansvar for styrets arbeid med medlemsrekruttering og medlemsoppfølging styrkes dette fokuset. Tidligere studieleders ansvarsoppgaver bakes inn i den nye rollen, og det tilbys skolering slik at medlemsansvarlige blir kjent med vervets innhold.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Retningslinjer for det samepolitiske arbeidet i Arbeiderpartiet - § 5 På sentralt nivå
Forslagsnr: 647
Fra: Sentralstyret

Forslag: Endre navnet samepolitisk råd til samepoltisk hovedstyre. Gjelder alle steder i vedtektene hvor samepolitisk råd er oppført.
§5 Samepolitisk hovedstyre skal bestå av leder og /eller nestleder fra de samepolitiske forumene i alle valgkretsene med personlige vara. Som grunnlag for medlemmer i samepolitisk hovedstyre gjelder partiets krav til kjønnsfordeling. I tillegg møter ett medlem fra AUF med fulle rettigheter, etter innstilling fra AUF. I tillegg tiltrer statssekretær med ansvar for samepolitisk spørsmål (når partiet innehar denne posisjonen), samepolitisk talsperson i Arbeiderpartiets stortingsgruppe, samepolitisk representant i Arbeiderpartiets kvinnenettverk og parlamentarisk leder i Arbeiderpartiets sametingsgruppe med tale- og forslagsrett. De andre avsnittene endres ikke med unntak av samepolitisk råd endrer navn til samepolitisk hovedstyre jfr punktet ovenfor.

Begrunnelse: Navnet samepolitisk råd virker utydelig og både samepolitisk konferanse og arbeidsgruppe nedsatt av organisasjonsutvalget anbefaler å endre navn. For å inkludere alle forumene i det samepolitiske arbeidet så skal alle forumene være representert i hovedstyret med en fra ledelsen.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dagsorden: Vedtekter - Retningslinjer for det samepolitiske arbeidet i Arbeiderpartiet - § 7 Arbeiderpartiets samepolitiske konferanse
Forslagsnr: 648
Fra: Sentralstyret

Forslag: §7 Samepolitisk konferanse endres til samepolitisk representantskap. Legges inn en ekstra setning i 7. avsnitt «Programmet er nasjonalt, og gjelder for kandidatene fra samtlige forum».

Begrunnelse: Samepolitisk konferanse foreslås endres til samepolitisk representantskap og det er dette organet som velger hovedstyret og at sentralstyret informeres i etterkant.

Vedtak: Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Møtet fredag slutt 18:48

Møtet lørdag 6. april startet kl. 09:17

06.04.2019 09:21 - Amund Hellesø Trøndelag
06.04.2019 09:22 - Knut Ola Vang Trøndelag
06.04.2019 09:23 - Cecilie Agnalt Østfold
06.04.2019 09:24 - Endringsforslag # 99 ble vedtatt av landsmøtet
06.04.2019 09:36 - Endringsforslag # 153 falt
06.04.2019 09:36 - Endringsforslag # 154 ble vedtatt av landsmøtet

Distriktsutvalgs manifest

1. BY OG LAND HAND I HAND: Vårt verdigrunnlag

Alle skal ha de samme mulighetene til å leve gode liv. Dette er kjernen i Arbeiderpartiets politikk. Kampen mot økende forskjeller handler om mer enn arbeid til alle, inntektsutjevning og lik tilgang til helse og skole. Det handler om makt og mulighet til å bygge gode lokalsamfunn og fellesskap der man bor og der man føler seg hjemme. Stigende avmaktsfølelse i distriktene, er en del av utviklingen i retning et Forskjells-Norge som Arbeiderpartiet vil bekjempe. Norge skal fortsatt være et nasjonalt fellesskap der alle opplever tilhørighet, der alle er med, og der folk i alle deler av landet, og alle typer lokalsamfunn, opplever respekt og medbestemmelse i samfunnsutviklingen.

Distriktspolitikk handler om rettferdighet, trygt arbeid, muligheter for kompetanseutvikling, tilstrekkelig infrastruktur og gode tjenester nært folk. Framtidstro lokalt gjør Norge bedre nasjonalt. Når man lokalt kjenner at man har makt over egen utvikling og framtid, styrkes den viktige tilliten i samfunnet. Både mellom mennesker, og mellom folk og samfunnsinstitusjoner. Får man ansvar lokalt, tar man ansvar lokalt. Det styrker kompetansen og kunnskapen i befolkningen som helhet, og gjør Norge sterkere i møte med den internasjonale utviklingen.

Det er grunnleggende for Arbeiderpartiet å forstå den tiden vi lever i, og gi svar som folk tror på. En stigende uro i Distrikts-Norge og skjerpede motsetninger mellom by og land, er derfor noe vi tar på dypt alvor. Det er særlig viktig når markedsøkonomier har en innebygd, sentraliserende kraft. Markedskreftene og kapitalismen drar med seg fusjoner og oppkjøp, og makt samles på færre hender. Vi opplever at mens verdiene finnes der folk bor, og skapes rundt om i landet, sitter andre igjen med dem. Større deler av verdiskapningen må bli igjen der den skapes.

Som sosialdemokrater er vi opptatt av at markedskreftene må balanseres av politikk. Samtidig ligger det en sentraliserende tendens også i politikken: Det man kan regne på, får ofte trumfe det som er vanskeligere å regne på. Det er heller ikke gitt at det som er rasjonelt i en sektor er det beste for samfunnet som helhet. Vi må bort fra silotenkningen i politikken og offentlig forvaltning.

En helhetlig og langsiktig tilnærming er derfor nødvendig, om vi skal lykkes. Dette er Arbeiderpartiets adelsmerke: Vi tenker helhet og langsiktighet. Vi er et styringsparti, ikke et protestparti. Vi ser framover, ikke bakover.

2. ARBEID: Verdiskaping og arbeidsplasser

Arbeiderpartiet ønsker at det skal bo folk i hele landet. Dette er grunnlaget for å kunne høste av de rike ressursene i landet vårt. En nøkkel til å ta hele Norge i bruk er at det finnes varierte arbeidsplasser i hele landet. For å få det til må eksisterende arbeidsplasser sikres og videreutvikles, samtidig som det må skapes nye. Arbeidsmarkedet og mulighetene for å få jobber som krever ulike kvalifikasjoner må styrkes i Distrikts-Norge. Naturressurser må gi ringvirkninger og arbeidsplasser lokalt, og statlige arbeidsplasser skal fordeles i hele landet.

Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for at flere kvinner skal kunne etablere seg innen primærnæringer som jordbruk, reindrift, skogbruk og fiske. Vi vil blant annet se på mulighetene for å gjøre det enklere å kombinere jobb og familie, og styrke mulighetene for kompetanseutvikling og etterutdanning det er behov.

Arbeiderpartiet vil ha mer lokal og regional kontroll på midler til forskning, innovasjon og næringsutvikling. Innovasjon Norge og SIVA er viktige virkemidler for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Arbeiderpartiet vil at selskapene skal ha en tydeligere distriktspolitisk profil enn det som er tilfellet i dag. Fylkeskommunenes eierandel i Innovasjon Norge må økes. I tillegg vil Arbeiderpartiet ha regionale styrer for å sikre bedre prioriteringer. Forskningsrådets midler må ha en god distriktsprofil.

Det må satses mer på utvikling av klynger og nettverk av mindre og mellomstore bedrifter for å skape innovasjon og stordriftsfordeler.

De siste årene har regjeringen kuttet mye i midlene til næringsutvikling i distriktene. Arbeiderpartiet vil styrke de regionale utviklingsmidlene slik at det kan drives næringsutvikling i hele landet. Vi vil også øke de regionale forskningsfondene. Dette vil legge til rette for satsing på nye næringer, ny industri og gründerskap i distriktene. Teknologiutvikling skal bidra til å utvikle ny industri basert på naturressursene våre.

Differensiert arbeidsgiveravgift er et svært viktig enkelttiltak i distriktspolitikken og utgjør om lag 14 mrd. kroner årlig. Dette er viktig for verdiskapingen. Ordningen revideres med jevne mellomrom og Arbeiderpartiet skal være garantisten for at differensiert arbeidsgiveravgift videreføres.

Når det etableres nye statlige arbeidsplasser, skal disse plasseres rundt i hele landet. Vi vil vurdere å flytte eksisterende statlige arbeidsplasser der det styrker den regionale utviklingen. Ved endringer skal det føres dialog med de ansattes organisasjoner.

Det er behov for større investeringer i ny industri og nye arbeidsplasser i Norge. Næringspolitikken må styrkes og det er behov for risikokapital for større industrielle prosjekter. Det vil være en stor fordel for hele landet med statlige virkemidler som utløser investeringer og øker verdiskapingen i næringer basert på de rike naturressursene i Norge.

Det er stort behov for vesentlig mer risikokapital til ny industri og nye industrietableringer. De eksisterende virkemidler dekker ikke dette behovet. Det må utredes nye grep for å sikre formålet.

Arbeiderpartiet vil:

- Øke regionale utviklingsmidler. Beslutningsmakten til disse midlene må ligge på lokalt og regionalt nivå.
- Heve kompetansen på næringsutvikling i distriktene gjennom kompetanseprogram for næringsutviklere og økt satsning på forskning, spesielt på verdiskapning.
- At deler av det nasjonale virkemiddelapparatet regionaliseres og gis en tydeligere distriktspolitisk profil, samt styrke regionale forskningsfond.
- Sikre gode rammevilkår for de tradisjonelle samiske næringene.
- Videreføre ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift.
- At virkemidlene må legge til rette for at det er attraktivt å etablere industri i distriktene med store investeringsbehov.
- Gjennomgå omstillingsloven i lys av fylkessammenslåingene

2.1 Industri

Arbeiderpartiet vil utnytte mulighetene og handlingsrommet for å gi norsk industri en større plass i norsk arbeids- og næringsliv. Norge har mange fortrinn som kan gjøre dette mulig, blant annet rik tilgang på naturressurser. Det er i distriktene naturressursene ligger, og det er der de må utnyttes til å skape nye arbeidsplasser.

Resursene i distriktene må anvendes slik at de gir arbeidsplasser, enten det er kraft, fisk, mineraler, skog eller jordbruk. Vi må satse mer på industriutvikling, bioøkonomi og grønne arbeidsplasser. Olje- og gassnæringen gir arbeidsplasser langs hele kysten, og det er særlig viktig at ringvirkninger på land i distriktene sikres fra olje- og gassnæringen.

Arbeiderpartiet vil:

- Utvikle norsk industri i tett samarbeid med ledende forskningsmiljøer med grunnlag i tilgang på råstoff, nasjonalt eierskap til naturressursene, høy kompetanse og våre konkurransefortrinn.
- At det innføres ordninger for å avlaste risiko for ny industribygging innen bioøkonomi og ny industri. Det er særlig viktig at nyetablerte selskaper kan dra nytte av ordninger for risikoavlastning i investeringsfasen.
- Stimulere kommuner og regioner til å legge verdiskapings- og industristrategier og understøtte disse.
- Bruke ENOVA som et tydeligere virkemiddel i næringspolitikken.
- Legge til rette for bygging av desentraliserte grønne datasenter i Norge.
- At det må opprettes et større industrifond som formidler lånekapital og risikokapital for ny industri og nye industrietableringer.

- Bruke lover, forskrifter og økonomiske incentiver for å øke bruken av fornybare ressurser, og legge til rette for økt bruk av fornybar energi til industriproduksjon.
- Stimulere til effektiv og god ressursbruk slik at ressursene i størst mulig grad kan danne industrielle verdikjeder i Norge.
- Gjennomgå konsesjoner og arealprosesser for å sikre større forutsigbarhet og raskere avklaringer for tillatelser slik at beslutningsprosesser for investeringer blir mer forutsigbare.

2.2 Fiskeri og havbruk

Fiskerinæringa er bærebjelken i store deler av Kyst-Norge, og den fremste forutsetningen for bosetting der. Arbeiderpartiet mener at fiskeressursene er fellesskapets eiendom og skal underlegges en bærekraftig forvaltning som stimulerer til rekruttering og lokalt eierskap.

Havbruksnæringa er også en svært viktig distriktsnæring. Næringa har potensial for å bidra med enda mer verdiskaping som gir et godt grunnlag for bosetting og lokale ringvirkninger. Nok areal er viktig for at havbruksnæringen skal kunne drive bærekraftig.

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre en fisker-eid og variert flåte for å kunne utnytte ressursgrunnlaget både nære kysten og lengre til havs.
- Legge til rette for helårlige arbeidsplasser i fiskerinæringen, både på hav og i landindustrien.
- At vertskommunene skal sikres stabile forutsigbare inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen, også når det ikke er vekst.
- At næringen må sikre en drift som ikke truer miljøet, samt ivaretar vårt nasjonale ansvar for å sikre villaksen.
- Gjøre det lettere og mer attraktivt å drive med tareproduksjon.
- Jobbe for at det bygges miljøstasjoner på alle fiskerihavner langs norskekysten der man kan pante fiskeutstyr

2.3 Jordbruk, skogbruk og reindrift

Landbruket er den største kilden til sysselsetting i privat sektor, og verdiene vi finner i jord, skog og beiteområder gir grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser. Primærnæringene må sikres gode vilkår for å opprettholde arbeidsplasser. Klimaendringer og raskt økende befolkning i verden bidrar til behovet for å øke selvforsyningen og verdiskapingen på våre verdifulle naturressurser. Utviklingen hvor selvforsyningsgraden faller samtidig som store områder gror igjen, må snus. Betydelige deler av beiteområdene og arealene i Norge ligger spredt mellom fjorder og nært fjellområdene våre. Det er derfor helt avgjørende at det er framtidsutsikter for å drive også på mindre og mellomstore bruk. Arbeiderpartiet vil sikre en jordbrukspolitikk som gir trygg mat av topp kvalitet, biologisk mangfold, levende bygder og kulturlandskap med grunnlaget det også skaper for turisme.

Næringene må få beskyttelse for sine arealer med miljøvennlig og framtidsretta politikk for godt vern av matjord. Vi vil styrke arealvernet, blant annet ved å utvikle positive virkemidler

for å få kommuner til å planlegge med minst mulig omdisponering av gode beiteressurser og matjord.

Et aktivt skogbruk med planting sikrer opptak av karbon. Norge har store muligheter for å bygge ny industri med basis i skogressursene. Både tilgang på råstoff og infrastruktur muliggjør betydelig større industriutvikling. Arbeiderpartiet vil sørge for gode lokale utdanninger for landbruket både på videregående og fagskoler.

Arbeiderpartiet vil:

- Gjennomføre en opptrappingsplan for jordbruket med praktisk og langsiktig klimatilpasning for å takle både tørke og flom.
- Sikre et jordbruk med variert bruksstruktur som er tilpasset alle deler av Norge.
- At dyrka mark skal bli holdt i hevd, at jordvernet må være sterkt og at det legges til rette for nydyrking.
- Sikre at Norge er verdensledende på dyrevelferd og laveste antibiotikabruk.
- Øke beitebruken for dyrevelferden og ressursutnyttelsen.
- At forvaltningen av rovdyrpolitikken må følges opp som vedtatt av Stortinget slik at beiteressursene i større grad kan utnyttes.
- Øke bruken av tre som byggemateriale for å kutte klimautslipp og etablere et utviklingsprogram for trebygg i norsk landbruk.
- At Statskog skal kunne være medinvestor i lokal skogindustri.
- Styrke Investinors skogsatsing.
- Sørge for støtte til planting.
- At fagskolene i landbruket må få statstilskudd slik som andre fag.

2.4 Norsk fornybar kraft og energi

Vannkraft er en nasjonal ressurs som hentes ut i distriktene. Samfunnskontrakten der kommunene er gitt rett til en andel av denne verdiskapningen er under press. Distriktene har over tid avstått verdifulle naturressurser lokalt for å tjene felleskapet med et grunnleggende behov nasjonalt.

Retten til en andel er en erstatning for naturinngrep som hindrer full utnyttelse for allmennheten i berørte områder. Den kommer også av et reelt ønske om at det skal bo folk og føre til arbeidsplasser i distriktene slik at verdiskapningen ligger igjen lokalt. Dette er et godt eksempel på en rettferdig fordelingspolitikk.

Utbygging av vind, sol og bølgekraft vil øke de neste årene, og uttak av disse nasjonale ressursene vil kreve sitt av naturen. Derfor må distriktene sikres gode, rettferdige og forutsigbare ordninger som følger samme prinsipp. Dette vil Arbeiderpartiet sikre og bygge videre på, ikke endre og svekke, slik utviklingen har vært de siste årene.

Behovet for nytt nett og opprustning av eksisterende nett er stort og økende i alle deler av landet for å sikre tilstrekkelig forsyningssikkerhet. I dag betaler nettleiekundene i distriktene dyrt for forsyningssikkerhet og strømtilgang for hele landet og her mener Arbeiderpartiet at det trengs en mer rettferdig fordeling.

Arbeiderpartiet vil:

- At tilgang på sikker, tilstrekkelig og fornybar kraft må sikres. Staten må ta en mer aktiv rolle i opprustning av kraftnettet og der det er nødvendig med bygging av nytt nett.
- Opprusting av eksisterende nett for frakt av kraft og utbygging av nye nett vil være avgjørende for norsk næringsliv sitt marked i framtida.
- Skape rom i den lokale beskatningsretten for at kommuner skal få sin del av verdiskapning lokalt også fra industrien
- Norsk fornybar kraft er et fortrinn som skal brukes aktivt for å styrke norske virksomheter sin konkurransekraft internasjonalt samtidig som det skal brukes til å legge til rette for ny industri.
- De særnorske ordningene innenfor vannkraft som skaper en rettferdig fordeling må opprettholdes, styrkes og overføres til andre kraftområder.
- At det skal gjeninnføres ordninger for utjevning og rettferdig fordeling av nettleien.

2.5 Reiseliv

Norsk natur er sett på som noe av det vakreste i verden. De spektakulære stedene og opplevelsene finnes i hele Norge, men i størst omfang i distriktene. Potensialet for vekst i reiselivet og turismen er enorm, men vi må samtidig løse utfordringene med å sikre kvalitet, bærekraft og helårsarbeidsplasser. Arbeiderpartiet mener at Norge må ha en tydelig reiselivspolitikk for å utnytte dette potensialet og å løse utfordringene næringen har.

Arbeiderpartiet vil:

- Åpne for at kommunene kan ta inn reisemålsbidrag fra turister og cruiseturister som finansiering av lokale fellesgoder
- Vurdere behovet for å utvikle kompensasjonsordninger for kommuner med særlig mange fritidsboliger grunnet økt belastning på lokal beredskap og helsetjenester
- Legge til rette for økonomiske ordninger slik at virksomheter får muligheter til å utvikle nye og lønnsomme produkter og tjenester med minimale klimaavtrykk
- Gi reiselivsnæringen gode rammebetingelser som sikrer vekst, innovasjon og utvikling av tjenester og produkter.
- Bruke reiselivet som en arena for å prøve ut og vise fram ny norsk teknologi.
- Gi Statens Vegvesen et tydeligere ansvar for oppbygging av relevant servicetilbud langs fylkes, riks- og nasjonale turistveier.
- At praktisk forvaltning av nasjonalparker må skje gjennom lokal styring med utgangspunkt i nasjonale føringer.
- At internasjonal markedsføring av Norge som reisemål må vise bredden av reiselivet og styrkes ytterligere
- Etablere prosjekter hvor kultur, reiseliv, næringsliv og kommunen jobber tettere sammen for å få attraktive reiselivsmål

3. VELFERD: Trygge og gode tjenester nært folk

Fundamentet for bosetting er arbeid og trygge velferdstjenester. Arbeiderpartiet vil at viktige velferdstjenester i folks hverdag skal være tilgjengelig i hele landet nær der folk bor. Distriktspolitikk innebærer at kommuner og fylkeskommuner over hele landet skal gi sine innbyggere et godt tjenestetilbud slik at folk får muligheten til å bo og arbeide i hele landet. Gode lokalsamfunn, trygge nærmiljøer og sterke fellesskap gir mulighet til et godt liv.

En grunnleggende forutsetning for et samfunn der velferden kommer alle innbyggere i hele landet til gode, er en sterk og forutsigbar kommuneøkonomi. Dette vil Arbeiderpartiet prioritere. I tillegg er det avgjørende med en rettferdig fordeling av inntektene kommunene i mellom, for å gi innbyggerne likeverdige tjenester uansett hvor de bor. Stortinget må ta det økonomiske ansvaret når det fastsetter individuelle rettigheter som skal ivaretas av kommuner og fylkeskommuner.

Arbeiderpartiet vil:

- Øke inntektene til kommunene og fylkeskommunene.
- Følge opp gjennomgangen av det kommunale og fylkeskommunale inntektssystemet for å sikre et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. Inntektssystemet må ta behørige distriktshensyn og inneholde spredtbygdkriterier og skjønnsmidler.

Kommunene har ansvaret for blant annet barnehage, skole, eldreomsorg og helsetjenester. Mange kommuner har, og vil ha, utfordringer knyttet til rekruttering av ansatte til velferdstjenestene, som helsefagarbeidere, sykepleiere, lærere og fastleger.

Arbeiderpartiet vil:

- Gjennomføre en kompetansereform med mer penger til etter- og videreutdanning, som skal sikre god tilgang på kompetent arbeidskraft i hele landet.
- At kommunene og staten skal opprette flere lærlinge- og praksisplasser innenfor velferdstjenestene.
- At kommunene må rustes økonomisk for å tilby heltidsstillinger.
- Styrke samhandling mellom kommuner og sykehus for å øke rekrutteringen til helsetjenestene.

Arbeiderpartiet vil videreføre prinsippet om at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha de samme oppgavene. Generalistkommuneprinsippet hindrer inndeling i et A- og B-lag av kommuner.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke lokaldemokratiet ved at flere beslutninger skal tas nært folk. De som kjenner best til utfordringene, kan ta ansvar for egne prioriteringer. Kommuner og fylkeskommune kan få større handlingsrom for hvordan oppgavene organiseres og løses.
- At flere oppgaver kan overføres og større myndighet kan gis til kommuner og fylkeskommuner. Nye oppgaver bør legges til laveste effektive forvaltningsnivå.

Utviklingen av mindre byer og tettsteder må bli en viktigere del av distriktspolitikken fordi de binder sammen de mer spredtbygde distriktene og de større byområdene til større bo- og arbeidsregioner. De spiller en viktig rolle når det gjelder både offentlig og privat service til omlandet som ellers ikke ville komme uten samordnet innsats. De mindre byene og tettstedene må være fysisk attraktive med god stedlig utforming.

- Arbeiderpartiet vil prioritere virkemidler som støtter de små og mellomstore byene til å utvikle seg som regionsentre. Vi vil ha en offensiv småbypolitikk.

Arbeiderpartiet skal i kommunestyrer og fylkesting se til at distriktshensyn og sentraliseringseffekter er godt utredet i alle saker der dette er relevant.

3.1 Sikkerhet og beredskap

Sikkerhet og beredskap er grunnleggende premisser for en videre utvikling av mulighetene i Norge. Den demografiske utviklingen, lange avstander, tøffe værforhold og mangelfull kommunikasjon kan gjøre beredskapsarbeidet i Norge svært krevende. Med knappe ressurser er samarbeid mellom aktørene viktig for å kunne løse krevende situasjoner. Arbeiderpartiet mener det er viktig at vi har en beredskap innen brann, politi, redning og helse med kompetanse og nærhet til der folk bor.

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre gode sykehustilbud og helsetjenester også i distriktene.
- Etablere flere distriktsmedisinske senter, i tillegg til de tilbudene som finnes i dag
- Utvide kapasiteten i luftambulansetjenesten og øvrig ambulansetjeneste og styrke helseforetakene økonomisk.
- Gjennomgå fastlegeordningen for å sikre god dekning i distriktene.
- Skape økt trygghet for befolkninga ved å forskriftsfeste responstid for blålysetatene.
- At politiet skal inneha god lokal forståelse og være der for folk når de trenger det.
- Styrke politidistriktenes ressurser for å kunne levere gode tjenester over hele landet. Målet skal være å sikre tilstedeværelse av et kompetent og effektivt lokalt nærpoliti der befolkningen bor

3.2 Bolig

Alle har rett til en trygg og god bosituasjon, og bolig er en sentral del av fordelingspolitikken. Arbeiderpartiet vil ha en boligpolitikk som gir folk muligheten til selv å velge hvor de vil bo. I Distrikts-Norge kan bygging av nye boliger være forbundet med risiko ettersom byggekostnadene kan overstige salgsverdien av en bolig.

Arbeiderpartiet mener boligbygging er et politisk ansvar. Både staten og kommunene har ansvar for at det bygges nok boliger og at det bygges varierte boliger. Vi vil styrke Husbanken og gi kommunene større frihet til å støtte boligprosjekter i sine nærområder.

Arbeiderpartiet vil:

- Gi kommuner forkjøpsrett ved omregulering av LNFR-områder (landbruks, natur, frilufts- og reindriftsområder).
- At kommunene må legge til rette for kommunale tomter og rimelige boliger for førstegangsetablerer og studentboliger.
- At kommunene skal sikre studentboliger til elever ved videregående skoler som må flytte hjemmefra. Det må kompenseres med økte overføringer.
- At kommunene, i samarbeid med aktører som boligbyggelagene, bygger boliger og selger dem til forhåndsdefinert pris til førstegangskjøpere. Arbeiderpartiet vil gjenreise den sosiale boligutbyggingen.
- Øke utlånsrammene i Husbanken slik at flere kan få startlån. Husbanken må i større grad nyttes som et virkemiddel også for førstegangsetablerere.
- Tilby økonomiske støtteordninger for bygging av rekrutteringsboliger i kommuner med negative befolkningsutvikling.
- Oppfordre kommuner å bruke «fra leie til eie» som et prinsipp i lokal boligsosial planlegging og utforming.

3.3 Kultur

Kulturopplevelser binder sammen mennesker og gir livene våre innhold. Kultur er viktig for vår egen identitet, bryte ned barrierer og skape sterke fellesskap. Norge skal være en kulturnasjon som gir mennesker noe å leve for, men det er også en bransje man skal kunne leve av. For å få til dette er vi avhengig av et godt og rikt kulturliv i hele landet.

Norge har en mangfoldig og sammensatt befolkning. Språk og kultur gis mulighet til å overlevelse i aktive miljø, der mennesker møtes og folk bor. Norge har et spesielt ansvar for den samiske befolkningen, som skal ha reell mulighet til å lære samisk, bruke det i hverdagen og kunne overlevere det til neste generasjon.

Arbeiderpartiet vil:

- Gjennomføre et nytt kulturløft, der kulturens andel av statsbudsjettet gradvis skal økes til 1 prosent. Veksten på statsbudsjettet skal komme hele landet til gode.
- Satse på etablering av kulturnæring, og skape flere arbeidsplasser som kommer hele landet til gode innen kultur.
- Utvide ordningene med den kulturelle skolesekken, den kulturelle spaserstokken, den kulturelle bæremeisen og den kulturelle nistepakken.
- Styrke de kommunale kulturskolene og sørge for et godt og variert tilbud i hele landet.
- Sikre at Riksteateret og Rikskonsertene får forutsigbar og økt økonomisk støtte.

4. INFRASTRUKTUR: Transport og internettilgang binder landet sammen

Det må være enkelt å frakte varer og mennesker rundt i Norge. Målet om å skape arbeidsplasser og levende lokalsamfunn i hele landet forutsetter en satsing på veier, jernbane, fly, sjøtransport og godt utbygd internett.

Veier, jernbane, havner, ferjer og flyplasser binder Norge sammen. Arbeiderpartiet mener derfor at staten og det offentlige må ha hovedansvaret for at dette fungerer godt. Særlig gjelder dette distriktene hvor det ikke er grunnlag for kommersiell drift.

Ny teknologi skaper nye muligheter for distriktene. Folk og bedrifter er avhengige av å være koblet til internett for å skape arbeidsplasser og leve gode liv. For oss er det dermed en avgjørende del av distriktspolitikken at det skal sikres tilgang til høykvalitets internett i distriktene. Skal distriktene kunne gripe de mulighetene som ligger i ny teknologi, må det legges til rette for nettopp det. Digitaliseringen går stadig raskere, og tilgang på kapasitet på bredbånd og mobilnett er blitt en avgjørende forutsetning for utviklingen av alle sider av samfunnslivet. For å lykkes med en slik utbygging, og for å sikre tilstrekkelig vedlikehold mener Arbeiderpartiet at staten må ta det samme ansvaret her som på andre viktige samfunnsområder.

I et langstrakt land med store avstander er det viktig å være bevist de utfordringene det kan skape for beredskaps- og sikkerhetshensyn med lange avstander og større fare for brudd i infrastrukturen. Dette gjelder også matforsyningssikkerhet.

Arbeiderpartiet vil:

- At utbyggingen av bredbånd og tilsvarende løsninger for høykvalitets internettilgang i distriktene må gis et skikkelig løft. Det samme gjelder utbygging av mobilnettet og DAB nettet. Arbeidet som gjøres i dag på dette området er ikke tilstrekkelig.
- At utbygging av bredbånd og mobilnett i områder hvor det ikke er kommersielt grunnlag for tilstrekkelig kapasitet må løftes over statsbudsjettet inntil det er full dekning. Alle innbyggere skal ha tilgang til høyhastighets bredbånd og dette er Statens ansvar. Det må samtidig sikres midler til vedlikehold og sikring av nettene.
- At kommunene må pålegges en plikt til å sikre et minimumstilbud med opplæring for dem som har behov for hjelp til å mestre ny teknologi.
- At fasttelefonforbindelse og postombæring på alle hverdager ikke tas bort før alle har gode alternative løsninger og sikker og god tilgang til internett.
- At hensyn til sikkerhet og beredskap må få større vekt i samferdselsprioriteringene. Fjerning av flaskehalser, ras-, tunnel- og flomsikring er særlig viktig.
- At større driftssikkerhet for jernbanen må gis prioritet. Dette er en forutsetning for økt bruk til både person- og godstransport. Jernbanen må tas i bruk i større grad i lokaltrafikken også utenfor de store byregionene der forholdene ligger til rette for det. Det bidrar også til gode miljøhensyn.
- Styre utbyggingen av havner og flyplasser bedre for å sikre at deres fortrinn blir utnyttet effektivt i det samlede transportsystemet.
- Føre en samferdselspolitikk som legger til rette for større bo- og arbeidsregioner og bidra til at mindre byer og tettsteder blir attraktive for bosetting og næringsliv. Forholdene for pendlerne må bedres ved bedre tilgang på innfartsparkeringsplasser og gode rabatter i bomringene.
- Sikre et godt og likeverdig tilbud på de regionale flyrutene. Kjøp av FOT-ruter bør gjøres nasjonalt for å sikre helhetstenkning og unngå fragmentering og ulikhet i flytilbudet i ulike deler i landet Distriktene er avhengig av et gjennomgående flytilbud.
- Prioritere øremerkede midler til opprusting av fylkesveier som er særlig dårlige i forhold til kritisk person- og godstransport. Lav standard på fylkesveier er et stort problem i mange distrikter. En tilsvarende ordning for kommunale veier bør vurderes.
- Bygge ut kollektivtilbudet også i distriktene, slik at buss og tog i større grad kan bli et alternativ til biltransport for flere. Særlig for ungdom og eldre vil dette være viktig. Der kollektivtransport ikke er et alternativ, skal distriktene i større grad skjermes mot avgiftsøkninger motivert av reduksjon av biltrafikk og flytrafikk.
- Sørge for innovative løsninger for fossilfri transport i distriktene. Virkemidlene for reduserte klimautslipp gjennom sjøtransport og bestillingstransport må utvikles. Det må være krav om landstrøm, og fossilfri utslipp i fjordene.
- At øyer og veiløse kystsamfunn som er helt avhengig av sjøtransport, må ha tilstrekkelig båt- og fergetilbud som kan sikre levedyktige næringsliv og bosetting
- Innfartsparkeringer i distriktene skal være rimelig eller gratis for kollektivbrukere.
- Kompensere mer av reiseutgiftene ved pendling

5. KOMPETANSE: Kunnskap gjennom hele livet

Det er en grunnleggende forutsetning for at vi skal kunne klare å bevare og videreutvikle vårt velferdssamfunn, at vi klarer å ta i bruk de store menneskelige ressurser vi i har i alle deler av landet. Alle må få mulighet for utdannelse og kompetansebygging som passer for dem og som samfunnet har behov for. Det gjelder både teoretisk utdannelse og læring av praktiske ferdigheter, og ikke minst samspillet mellom dem.

Livslang læring med flere utdanningsrunder vil være det normale i framtida. Utfordringen er å legge til rette for at distriktene skal kunne delta i denne utviklingen på en god måte. Her er et tett samarbeid med det lokale næringslivet og fagbevegelsen av avgjørende betydning, i tillegg til at samarbeid mellom kommunene og utdanningsinstitusjonene må bedres**.** NAV er en sentral samarbeidspartner og bedre muligheter for utvidet bruk av deres virkemidler i distriktene er viktig. I dette ligger det også at det vil bli nødvendig i distriktene å bryte tradisjonelle grenser mellom NAV-virkemidlene og andre virkemidler.

De videregående skolene har spilt en nøkkelrolle til nå, med særlig fokus på de yrkesrettede fagene. Det er viktig å jobbe for å redusere frafallet i videregående skole. Vi tror desentralisert undervisning i særlig spredtbygde områder for 16-åringer, må videreføres og videreutvikles, slik at de yngste som ønsker kan bo hjemme så lenge som mulig. Satsningen må imidlertid bli bredere og mer langsiktig, med vekt på styrking av fagskolene, voksenopplæringen og etterutdanningen.

Helsefagarbeidere er en viktig yrkesgruppe for en sterk felles helsetjeneste, og er en avgjørende del av bemanningen både på norske sykehus og i kommunehelsetjenesten i gode team rundt pasienter og brukere. Lærlingeordningen for helsefagarbeidere kan lages som en vekslingsmodell der lærlingene får erfaring fra både helse og omsorgssektoren i kommunene og sykehus.

Fagskolene har en sentral rolle i arbeidet for å sikre god tilgang på faglært arbeidskraft til nærings- og arbeidslivet i hele landet. Særlig kritisk er fagutdanninger som kan dekke kompetansebehovene i fornybare næringer, teknologiutvikling og omsorgsyrker. Fylkeskommunene må derfor gis god nok økonomi til å ha sterke fagtilbud på yrkesfag og relevante fagskoletilbud også i distriktene. Det er mange fagbrev som gir muligheter for arbeid både regionalt og ellers i landet vårt. En skikkelig satsing på yrkesfag og fagskole som er bedre tilpasset det lokale næringslivets behov, gir derfor samtidig større frihet til bostedsvalg og bidrar til arbeidsplasser og tilgang på fagarbeidere i hele landet.

Studiesentre som tilbyr høyere utdanning er en svært kostnadseffektiv og målrettet måte å nå ut med etter- og videreutdanning til enda flere arbeidstakere som ellers ikke hadde fått utdanning. Ikke minst fyller studiesentrene ved hjelp av høgskoler og universiteter store behov for grunnutdanninger som sykepleiere, vernepleiere og barnehagelærere. Studiesentrene er fysiske møtested for folk som tar utdanning desentralt og bidrar til høyere gjennomføring og kvalitet i utdanningen. Det blir en langt mer effektiv studietid når man kan sette av tid samlet sett på et studiesenter med mindre distraksjoner enn det man ofte opplever med å studere hjemme. I Finland har de statlige bidrag til finansieringen av de lokale studiesentrene. Denne finansieringsordningen fungerer godt og det er lagt opp til flere felles emner som kan tas uavhengig av hvor man måtte befinne seg. I dette arbeidet er det viktig å utnytte maksimalt de muligheter ny teknologi for nye undervisnings-former. Leverandører av høyere utdanning må sikres utdanningspersonell som kan levere på samfunnsoppdraget med kvalifisert arbeidskraft i hele landet. Det må tenkes nytt slik at regionale fagpersoner fra kommunens helsetjeneste og i spesialisthelsetjenesten kan bidra inn i utdanningen.

Arbeiderpartier vil:

- Følge opp satsningen på de yrkesrettede fagene. Ordningen med desentralisert undervisning i særlig spredtbygde områder for 16-åringer, må videreføres og videreutvikles, slik at de yngste som ønsker kan bo hjemme så lenge som mulig.
- Sørge for flere fagskoleplasser som dekker nye behov i det regionale arbeidsmarkedet, med særlig vekt på fornybare næringer, teknologiutvikling og omsorgsyrker.
- Følge opp det økte behovet for lærere med styrking av det desentrale pedagogisk utdanningstilbudet.
- Bidra til at voksenopplæringen får en vesentlig høyere status og bli bedre integrert i det samlede utdanningssystemet. Et bredere elevgrunnlag vil gjøre det mulig med flere desentraliserte undervisningssteder.
- At studiesentre som tilbyr høyere utdanning, etter og videreutdanning desentralt må få bedre og mer forutsigbar finansiering direkte over statsbudsjettet. Slik kan de lokale studiesentrene sikres en grunnfinansiering som gir likeverdige og forutsigbare muligheter for kompetanseheving, etter og videreutdanning for voksne i alle deler av Norge.
- Endre NAV-virkemidlene, slik at de lettere kan samordnes med andre virkemidler. Voksne uten arbeid må få reelle muligheter til å ta videre- og etterutdanning, blant annet gjennom at man åpner for å ta utdanning samtidig som man mottar dagpenger. De nye ordningene som diskuteres om å gi alle ansatte som ønsker videre- og etterutdanning, en økonomisk støtte hvor stat, arbeidsgiver og de ansatte selv spleiser 1/3 hver på kostnadene, må få en distriktsprofil hvor staten går inn med en større finansieringsandel.
- Vurdere utvidelse av ordningen med nedskriving av studielån med høyere satser der ordningen er i dag og vurdere en viss utvidelse av det geografiske området hvor det er særlig behov for tilsvarende ordning, da med lavere satser.
- Opprette en felles nasjonal studiekatalog med studier og emner som kan tas på studiesentrene i hele landet.
- Prioritere at det må forskes mer på hva som er de beste desentraliserte undervisningsformene og hvordan ny teknologi kan utnyttes i denne sammenheng.
- Opprettholde en desentralisert skolestruktur i videregående utdanning.
- At alle sykehus i landet må ta inn lærlinger i helsefagarbeiderfaget og andre relevante yrkesgrupper.
- At det må etableres flere øremerkede studieplasser til sykepleierutdanningen gjennom høyskoler, universitet og utdanningssentrene, og sikres praksisplasser gjennom utdanningen. Samisk sykepleierutdanning må igangsettes og opprettholdes for å sikre språklig og kulturelt kompetente sykepleiere til samiske distrikter.
- At konsesjoner til privat skoledrift skal være tidsbegrenset, med krav om ny søknadsprosess og mulighet til demokratisk innvirkning.
- At kommuner og fylkeskommuner skal ha vetorett mot etablering av privatskoler
- Utvide tekniske og allmenne fag (TAF) til alle fylker.
- Utrede behov for å etablere egne stipendordninger i Statens lånekasse for etter og videreutdanning for de som er på NAV-tiltak.

Endringsforslags-nummer	Endring
43	Nytt kulepunkt: Gjøre det mulig med en utvidelse av bompengeinnkrevingstiden ved fergeavløsningsprosjekt til 40 år i enkeltprosjekt, etter en risiko og sårbarhetsanalyse av prosjektet. Bakgrunn for forslag: Samferdsel er hovedpulsåra i distrikts- Norge. I landet vårt med vår lange kystlinje, er fergeforbindelser ofte et hinder for samfunns og næringsutvikling. Ved å kunne utvide bompengeinnkrevingstiden i ferjeavløsningsprosjekt fra 20 til 40 år, vil mange distriktskommuner og regioner raskere kunne realisere bru og tunnelprosjekt som igjen vil kunne bety en betydelig samfunns- og næringsutvikling. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
44	At virkemiddelapparatet i større grad rettes mot allerede eksisterende industri, for å sikre utvikling, omstilling og knoppskyting **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
45	-at adkomst til hogstfeltene og uttak av virke sikres gjennom økt satsing på skogsbilveier, fjerning av flaskehalser og styrking av øvrig infrastruktur. - arbeide for en aktiv skogeierpolitikk, og stanse Statskogs utsalg av skogeiendommer. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
54	**Bytte ut:** klimaavtrykk **Med:** klimaavtrykk.. og hindrer sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
58	Jobbe for at det igangsettes en helhetlig revidering av Reindriftsloven. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
71	Nytt kulepunkt: Stimulere til utvikling av grønn og klimavennlig industri basert på lokale naturressurser **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
72	Nytt kulepunkt: Støtte utviklingen av ny teknologi som kan redusere klimagassutslippene fra kystflåten **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
78	Nytt kulepunkt: Bygge ut et nasjonalt nettverk av hurtigladere til elbiler, og støtte utviklingen av fossilfrie drivstoff som biogass og hydrogen for tungtransporten. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
79	Nytt kulepunkt: Utvikle innovativ kollektivtrafikk i distriktene, slik som prosjektet HentMeg fra Sauda. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

81	**Bytte ut:** At politiet skal inneha god lokal forståelse og være der for folk når de trenger det **Med:** At politiet skal inneha god lokalkunnskap og -forståelse og være tilstede for folk når det er behov, men også for å forebygge kriminalitet. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
86	Statlige virkemidler må tas i bruk for å få mer gods på bane. (oppfølging av Ap sitt forslag til alternativt statsbudsjett) **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
87	Nytt prikkpunkt: vedlikehold og utbygging av fiskerihavner er regionalisere. Det må overføres midler til fylkene for at de skal kunne oppfylle NTP knyttet til disse. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
89	Utvikle bruk av gjødsel fra husdyr til klimavennlig drivstoff og biogjødsel. Bakgrunn: Ved å bruke husdyrgjødsel og matavfall til biogassproduksjon, bidrar man til betydelig reduksjon i klimautslipp i landbruket, samt at det i tillegg til klimavennlig biogass produseres verdifull biogjødsel til produksjon av ny mat. Ny gjødselforskrift kan endre betydelig rammevilkårene i landbruket, særlig i de husdyrtette områdene. Reduksjon av bruk av fossilt drivstoff må gjøres på flere plan. Helhetlige kretsløpstankegang gir muligheter for grønn vekst, med arbeidsplasser og innovasjon. Dette er sirkulær økonomi i praksis, med stor klimagevinst. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
91	Næringsliv – Havbruk: Forslag: Havbruksnæringen har blitt en av Kyst-Norges viktigste næringer. I distriktsmanifestet er vi opptatt av at vertskommunene skal sikres stabile forutsigbare inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen, også når det ikke er vekst. Arbeiderpartiet ønsker at næringen må sikre en drift som ikke truer miljøet. For at vi skal sikre en samfunnsøkonomisk og bærekraftig vekst innenfor Havbruksnæringen trenger vi endringer i kravene til næringsaktørene. Arbeiderpartiet vil innføre en «leveringsplikt» på laks innenfor produksjonsområde. Dette medfører at laks produsert I et produksjonsområde skal «landes og bearbeides» i samme produksjonsområde. Det er viktig at sykdomsforebyggende og smittereduserende tiltak og bestemmelser blir hensyntatt. Arbeiderpartiet ønsker at ved tildeling av ny vekst skal de som velger en mer bærekraftig transport som f.eks. sjøtransport prioriteres **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
98	* Legge til rette for småskalaprodusenter **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
99	**Bytte ut:** Oppsummering **Med:** Innledning **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

100	Legge til rette for småskalaprodusenter **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
102	**Bytte ut:** Utvalgets rapport **Med:** Arbeiderpartiets distriktspolitikk **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
103	**Bytte ut:** Utvalget **Med:** Arbeiderpartiet **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
104	**Bytte ut:** Stigende avmaktsfølelse i distriktene, er en del av utviklingen i retning et Forskjells-Norge som **Med:** Arbeiderpartiet vil bekjempe sentralisering og marginalisering av distriktene. For Arbeiderpartiet er det et utvetydig mål at politikken skal sørge for at folk fortsatt kan leve like gode liv i både by og bygd. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
105	**Bytte ut:** muligheter for kompetanseutvikling **Med:** utdanning **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
106	**Bytte ut:** og skjerpede motsetninger mellom by og land, er derfor noe vi tar på dypt alvor. **Med:** økt sentralisering er noe vi tar på dypt alvor. Arbeiderpartiet vil arbeide for mindre motsetninger mellom by og land. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
108	**Bytte ut:** være garantisten for **Med:** sikre at **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
109	til alle fylker **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
110	**Bytte ut:** Beslutningsmakten **Med:** Beslutninger om **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
111	**Bytte ut:** At virkemidlene må legge til rette for at det er attraktivt å etablere industri i distriktene med store investeringsbehov.

	Med: At virkemidlene må legge til rette for at det er attraktivt å etablere industri med store investeringsbehov i distriktene. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
112	**Bytte ut:** Gjennomgå omstillingsloven i lys av fylkessammenslåingene **Med:** Beholde omstillingsloven og sikre fylkenes rolle. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
113	Legge til rette for at flere kvinner skal kunne etablere seg innen primærnæringene. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
114	*at gruveavfall som hovedregel skal benyttes til tilbakefylling og alternativ bruk (som f.eks pukk, grus, asfalt) **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
115	Nytt avsnitt: Norge skal være en verdensledende sjømatnasjon. Gjennom å utnytte det store vekstpotensialet som finnes i næringen slik den er i dag og gjennom å legge til rette for mer bearbeiding og industrialisering i Norge kan vi ta nye og større posisjoner i et globalt marked. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
116	Legge til rette for at mer fisk landes langs kysten, og stimulere til mer videreforedling av fisken, og flere arbeidsplasser på land. · Utgreie økonomiske ordningar som gjer det enklare for unge å kjøpe/kjøpe seg inn i fiskefartøy Evaluere ordninga med rekrutteringskvotar for ungdom Legge til rette for fleire lærlingar i heile sjømatsektoren Sikre mottaksnettverk gjennom føringstilskot og god infrastruktur Styrke marin og maritim utdanning, også med desentraliserte studietilbod **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
118	Det er viktig at for høye anleggsbidrag ikke blir til hinder for viktig næringsvirksomhet rundt i landet. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
122	At en langt større andel av oppdrettsfisken skal bearbeides i Norge for å skape flere lokale arbeidsplasser og større lokal verdiskapning. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
123	Styrke arbeidet med kompetansesentre for marine næringer. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
124	i distriktene **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

125	Bærebjelkene som ligger i jordbruksavtalen, importvernet, eiendomslovgivningen og markedsordningene, har tjent oss godt og skal ligge fast. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
126	Tilgangen til ren fornybar kraft har lagt grunnlaget for en kraftforedlende industri, som gir arbeidsplasser og utvikling i store deler av distriktsnorge. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
127	Sikre gode investeringsordninger som bidrar til fornyelse og klimatilpassning av landbruket. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
128	Arbeiderpartiet vil legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskapning fra petroleumsvirksomheten. Vi vil sikre oljenæringen forutsigbare rammebetingelser som gjøre det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
129	Sikre nødvendige omstillingsmidler for etablering av ny landbruksvirksomhet basert på gårdsbrukets ressurser blir stilt til rådighet i avviklingsperioden for pelsdyrnæringen. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
130	Ha tettere samarbeid regionalt mellom staten og næringen for å løse regionale utfordringer med rekruttering til jordbruket. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
131	**Bytte ut:** Legge til rette for bygging av desentraliserte grønne datasenter i Norge. **Med:** Legge til rette for grønne datasentre som gir lokale ringvirkninger. Vi ønsker ikke å legge til rette for utvinning av kryptovaluta. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
133	og turisme **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
134	Nytt punkt: Redusere lokal forurensning gjennom tilrettelegging av landstrøm for cruisebåter. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
135	**Bytte ut:** Stigende avmaktsfølelse i distriktene, er en del av utviklingen i retning et Forskjells-Norge som Arbeiderpartiet vil bekjempe. **Med:** En stigende uro i Distrikts-Norge og økt sentralisering er noe vi tar på dypt alvor. Arbeiderpartiet vil arbeide for mindre motsetninger mellom by og land. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

136	i samarbeid med partene **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
137	Vi merker allerede effekten av klimaendringene, og vi ser det særlig i distriktene hvor flom, ras, tørke og andre ekstreme værfenomen blir en stadig vanligere del av hverdagen. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
139	Målsetningene er klimapolitikken er like, men tiltakene er forskjellige. Klimapolitikken må behandle distriktene og byene ulikt. Kollektivtrafikk og reduksjon i trafikkvekst er det viktigste tiltaket i bynære strøk. I distriktene ligger fokuset på hvordan ressursene og den industrielle kompetansen i distrikts Norge kan brukes både for å redusere utslipp og for å produsere de produktene vi trenger i framtidens klimavennlige samfunn. I distriktene handler grønn transport om elektrifisering og omlegging til klimavennlig drivstoff. En slik overgang for ferger og hurtigbåter er viktige for å kutte utslipp i distriktsnorge. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
140	**Bytte ut:** økt satsning på forskning, spesielt på verdiskapning. **Med:** økt satsning på næringsretta forskning, spesielt på verdiskapning, og legge til rette for grunderskap og oppstartsbedrifter. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
143	Kjennetegnet ved Norge har vært at vi har klart å ha lik levestandard i bygd og by, og ta hele landet i bruk. Arbeiderpartiet har alltid gått i bresjen for dette. Nå ser vi at forskjellene mellom by og bygd igjen er i ferd med å vokse. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
144	Nye oppgaver må følges av økte ressurser slik at fylket kan løse de nye oppgavene på en god måte. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
146	**Bytte ut:** Sikkerhet og beredskap **Med:** Trygghet og beredskap **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
147	**Bytte ut:** Sikkerhet **Med:** Trygghet **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
149	Fylkesveiene er viktige for folk og næringsliv. Fylkeskommunene må settes i stand til å ruste opp fylkesveinettet. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

150	Styrke helseforetakene økonomisk for å.. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
151	(Strekpunktet flyttes til kapittel om velferd.) **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
152	**Bytte ut:** høyhastighets bredbånd **Med:** høykapasitets internettilgang **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
153	**Bytte ut:** Skape økt trygghet for befolkninga ved å forskriftsfeste responstid for blålysetatene. **Med:** Utrede forskriftsfesting av responstid for ambulanse. **Vedtak:** Forslaget falt.
154	Nødnettet må tåle været og det klimaet vi kan forvente. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
156	**Bytte ut:** reiseutgiftene **Med:** utgiftene (punktet flyttes opp til 491) **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
159	- At kommunene må legge til rette for kommunale tomter og rimelige boliger 406 for førstegangsetablerer og studentboliger. - At kommunene, i samarbeid med aktører som boligbyggelagene, bygger boliger og selger dem til forhåndsdefinert pris til førstegangskjøpere. Arbeiderpartiet vil gjenreise den sosiale boligutbyggingen. - Øke utlånsrammene i Husbanken slik at flere kan få startlån. Husbanken må i større grad nyttes som et virkemiddel også for førstegangsetablerere. - Oppfordre kommuner å bruke «fra leie til eie» som et prinsipp i lokal boligsosial planlegging og utforming. - At startlån skal være tilgjengelig for ungdom som egenkapital og skal vurderes etter inntekt og formue. - Innføre rett til leie-til-eie med finansiering gjennom Husbanken for vanskeligstilte på boligmarkedet - Unngå for sterk konsentrasjon av kommunale boliger på ett område - Inngå forpliktende samarbeid mellom kommuner, stat og boligbyggelag med sikte på å ta i bruk leie-til-eie-modellen i flere utbyggingsprosjekter - Etablere flere ikke-kommersielle utleieboliger. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

161	Utrede bruk av fleksibel veibruksavgift som varierer med geografisk plassering og utslippsintensitet i drivstoffet og vegprising til erstatning for dagens bompenger og andre driftsrelaterte bilavgifter. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
162	Nytt kulepunkt: Flomsikring er en avgjørende prioritering framover. Midlene NVE disponerer til dette løser bare en brøkdel av utfordringene. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
163	**Bytte ut:** De videregående skolene har spilt en nøkkelrolle til nå, med særlig fokus på de yrkesrettede fagene. Det er viktig å jobbe for å redusere frafallet i videregående skole. Vi tror desentralisert undervisning i særlig spredtbygde områder for 16-åringer, må videreføres og videreutvikles, slik at de yngste som ønsker kan bo hjemme så lenge som mulig. Satsningen må imidlertid bli bredere og mer langsiktig, med vekt på styrking av fagskolene, voksenopplæringen og etterutdanningen. **Med:** Det er viktig å redusere frafallet i videregående skole. En desentralisert skolestruktur, elevhybler og å øke borteboerstipendet er nødvendig for å sikre reell rett til utdanning i hele landet og at reiseveien til skolen ikke blir for lang. Desentralisert undervisning for 16- åringer er også et viktig virkemiddel. Satsningen mot frafall må imidlertid bli bredere og mer langsiktig. Det er kommunen og fylkeskommunene som er skoleeiere, men nasjonal politikk må sikre at de er i stand til å utføre oppgavene i tråd med Arbeiderpartiets ambisjoner **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
164	Vi vil prioritere trygge reiseveier ved å satse på tunnelsikkerhet og rassikring, samt følge opp arbeidet til nasjonal rassikringsgruppe. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
165	**Bytte ut:** Studiesentre som tilbyr høyere utdanning er en svært kostnadseffektiv og målrettet måte å nå ut med etter- og videreutdanning til enda flere arbeidstakere som ellers ikke hadde fått utdanning. Ikke minst fyller studiesentrene ved hjelp av høgskoler og universiteter store behov for grunnutdanninger som sykepleiere, vernepleiere og barnehagelærere. Studiesentrene er fysiske møtested for folk som tar utdanning desentralt og bidrar til høyere gjennomføring og kvalitet i utdanningen. Det blir en langt mer effektiv studietid når man kan sette av tid samlet sett på et studiesenter med mindre distraksjoner enn det man ofte opplever med å studere hjemme. I Finland har de statlige bidrag til finansieringen av de lokale studiesentrene. Denne finansieringsordningen fungerer godt og det er lagt opp til flere felles emner som kan tas uavhengig av hvor man måtte befinne seg. I dette arbeidet er det viktig å utnytte maksimalt de muligheter ny teknologi for nye undervisnings-former. Leverandører av høyere utdanning må sikres utdanningspersonell som kan levere på samfunnsoppdraget med kvalifisert arbeidskraft i hele landet. Det må tenkes nytt slik at regionale fagpersoner fra kommunens helsetjeneste og i spesialisthelsetjenesten kan bidra inn i utdanningen. **Med:** Det er viktig med fysiske møtesteder for folk som tar utdanning ved høgskoler og universiteter desentralt. Det bidrar til høyere gjennomføring og kvalitet i utdanningen og er en kostnadseffektiv og målrettet måte å nå ut med

	etter- og videreutdanning til enda flere arbeidstakere som ellers ikke hadde fått utdanning. Desentralisert utdanning er viktig for å dekke det store behov for nyutdannede i yrker som er viktige for velferdsstaten, som sykepleiere, vernepleiere og barnehagelærere. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
166	gjennom virkemidler som invetsteringsstøtte og regional transportstøtte. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
172	Nytt punkt: Fergeavløsningsordningen må legges om slik at den virker slik stortinget har forutsatt, og slik at de aktuelle prosjektene blir fullfinansiert av ordningen. Staten må ta en større del av finansieringen av fylkesvegfergene. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
175	**Bytte ut:** At øyer og veiløse kystsamfunn som er helt avhengig av sjøtransport, må ha tilstrekkelig båt- og fergetilbud som kan sikre levedyktige næringsliv og bosetting **Med:** Sette fylkeskommunen i stand til å sikre at øyer og veiløse kystsamfunn som er helt avhengig av sjøtransport, må ha tilstrekkelig båt- og fergetilbud som kan sikre levedyktige næringsliv og bosetting. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
178	**Bytte ut:** Følge opp satsningen på de yrkesrettede fagene. Ordningen med desentralisert undervisning i særlig spredtbygde områder for 16-åringer, må videreføres og videreutvikles, slik at de yngste som ønsker kan bo hjemme så lenge som mulig. • Sørge for flere fagskoleplasser som dekker nye behov i det regionale arbeidsmarkedet, med særlig vekt på fornybare næringer, teknologiutvikling og omsorgsyrker. • Følge opp det økte behovet for lærere med styrking av det desentrale pedagogisk utdanningstilbudet. • Bidra til at voksenopplæringen får en vesentlig høyere status og bli bedre integrert i det samlede utdanningssystemet. Et bredere elevgrunnlag vil gjøre det mulig med flere desentraliserte undervisningssteder. • At studiesentre som tilbyr høyere utdanning, etter og videreutdanning desentralt må få bedre og mer forutsigbar finansiering direkte over statsbudsjettet. Slik kan de lokale studiesentrene sikres en grunnfinansiering som gir likeverdige og forutsigbare muligheter for kompetanseheving, etter og videreutdanning for voksne i alle deler av Norge. • Endre NAV-virkemidlene, slik at de lettere kan samordnes med andre virkemidler. Voksne uten arbeid må få reelle muligheter til å ta videre- og etterutdanning, blant annet gjennom at man åpner for å ta utdanning samtidig som man mottar dagpenger. De nye ordningene som diskuteres om å gi alle ansatte som ønsker videre- og etterutdanning, en økonomisk støtte hvor stat, arbeidsgiver og de ansatte selv spleiser 1/3 hver på kostnadene, må få en distriktsprofil hvor staten går inn med en større finansieringsandel. • Vurdere utvidelse av ordningen med nedskriving av studielån med høyere satser der ordningen er i dag og vurdere en viss utvidelse av

	det geografiske området hvor det er særlig behov for tilsvarende ordning, da med lavere satser. • Opprette en felles nasjonal studiekatalog med studier og emner som kan tas på studiesentrene i hele landet. • Prioritere at det må forskes mer på hva som er de beste desentraliserte undervisningsformene og hvordan ny teknologi kan utnyttes i denne sammenheng. • Opprettholde en desentralisert skolestruktur i videregående utdanning. • At alle sykehus i landet må ta inn lærlinger i helsefagarbeiderfaget og andre relevante yrkesgrupper. • At det må etableres flere øremerkede studieplasser til sykepleierutdanningen gjennom høyskoler, universitet og utdanningssentrene, og sikres praksisplasser gjennom utdanningen. Samisk sykepleierutdanning må igangsettes og opprettholdes for å sikre språklig og kulturelt kompetente sykepleiere til samiske distrikter. • At konsesjoner til privat skoledrift skal være tidsbegrenset, med krav om ny søknadsprosess og mulighet til demokratisk innvirkning. • At kommuner og fylkeskommuner skal ha vetorett mot etablering av privatskoler • Utvide tekniske og allmenne fag (TAF) til alle fylker. • Utrede behov for å etablere egne stipendordninger i Statens lånekasse for etter og videreutdanning for de som er på NAV-tiltak. **Med:** • Sette fylkeskommunen i stand til å opprettholde en desentralisert skolestruktur i videregående utdanning • Ordningen med desentralisert undervisning for 16-åringer, må videreføres og videreutvikles, slik at de yngste som ønsker kan bo hjemme så lenge som mulig • At kommuner og fylkeskommuner skal adgang til å si nei til etablering av privatskoler • Legge til rette for at skoleeier kan følge opp satsningen på de yrkesrettede fagene • Utvide Yrkes- og studieforberedende kompetanse (YSK) til alle fylker • At alle sykehus i landet må ta inn lærlinger i helsefagarbeiderfaget og andre relevante yrkesgrupper • Sørge for flere fagskoleplasser som dekker nye behov i det regionale arbeidsmarkedet, med særlig vekt på fornybare næringer, teknologiutvikling og omsorgsyrker. • Legge til rette for mer desentraliserte utdanningstilbud ved bedre og mer forutsigbar finansiering • At det må etableres flere øremerkede studieplasser til sykepleierutdanningen og lærerutdanningen gjennom høyskoler, universitet og utdanningssentrene, og at det sikres praksisplasser gjennom utdanningen. • Sikre samisk sykepleierutdanning for å ivareta språklig og kulturelt kompetente sykepleiere til samiske distrikter • Bidra til at voksenopplæringen får en vesentlig høyere status og bli bedre integrert i det samlede utdanningssystemet. • Sikre at alle arbeidstakere I hele landet har en reell rett til kompetanseheving. Utvikle ordninger som gjør retten til

	kompetanseheving mulig for alle arbeidsgivere og ansatte. Dette skal utvikles i tett samarbeid med partene i arbeidslivet • Sørge for en velfungerende web-basert kompetanseportal. Portalen skal gi lett tilgjengelig informasjon om kurs og utdanningstilbud over hele landet • Bidra til at arbeidsledige får muligheter til å omstille seg gjennom utdanning eller annen kompetanseutvikling, blant annet gjennom å gjøre det lettere å fullføre videregående opplæring og å kombinere studiepoeng med NAV-stønad • Gjennomgå reglene for støtte til utdanning via Statens lånekasse og gjøre endringer som bedre legger til rette for livslang læring **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

Cecilie Agnalt leder av distriktsutvalget.

Blålys opprettholdes - vedtatt

Distriktspolitisk manifest vedtatt 09:40

Det stettes skrek for opprettholdelse av forslag eller endringsforlsag under redaksjonskomiteens leder redegjørelse til votering av migrasjonsmanifestet

Redegjørelse til votering av migrasjonsmanifestet v/Anniken Huitfeldt 09:42

Votering over migrasjonsmanifestet 09:41

Endringvedtaks-nummer	**Endring**
1	Agder Arbeiderparti opprettholder forslag nr. i de innsendte forslag. Kapittel: Vårt verdimessige utgangspunkt Endre setning i linje 314. Bytte ut ordet «streng» med «konsekvent» slik at setningen blir: «Arbeiderpartiet vil videreføre en konsekvent, rettferdig og human asyl- og flyktningepolitikk.» **Vedtak:** Forslag ble vedtatt.
14	Gode norskkunnskaper er en forutsetning for å forstå hvilke plikter og rettigheter man har i samfunnet. Det kan likevel ta tid å lære seg godt nok norsk til å være i stand til å uttrykke sine behov og forstå hvilke krav som blir stilt i ethvert møte med offentlige tjenester. Manglende norskkunnskaper skal ikke være et hinder for helse og rettssikkerhet. Gode tolketjenester bidrar til forståelse, skaper trygghet og fører til bedre integrering. Offentlig sektor må

	forbedre egne rutiner for når det skal brukes tolk. Det må stilles tydeligere krav til bruk av kvalifiserte tolker. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
18	Før slike avtaler inngås skal det gjøres en konkret vurdering av menneskerettighetssituasjonen for flyktningene i landet, som skal tillegges stor vekt. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
19	Mange land i Europa har strammet inn regelverket for beskyttelse etter 2015. Norsk flyktning- og asylpolitikk skal fastsettes av norske myndigheter og dette må skje innenfor rammene av internasjonale forpliktelser, flyktningkonvensjonen og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
20	**Slette:** Vi skal samarbeide med UNHCR og vi skal vi ta imot flere kvoteflyktninger enn vi gjør i dag. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
21	Vi skal forplikte oss til å prioritere kvoteflyktninger. Dette skal gjøres i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger og deres anmodninger må vektlegges. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
22	*At mindreårige asylsøkere sine søknader prioriteres i saksbehandlingen. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
23	En Solidaritetspott på minst fem milliarder kroner årlig som skal gå til flyktninger og mottakerland. Hjelpen skal komme i tillegg til det som er Norges bidra til nødhjelp. Mat og tak over hodet er ikke nok. Sammen med FN bør Norge kjempe i første rekke for flyktningenes rettigheter. Ambisjonen er at færrest mulig skal leve passive liv i flyktningleirer. De må få muligheten til å delta, arbeide og leve verdige liv i påvente av en eventuell retur til hjemlandet. Norge må påta seg en del av ansvaret for verdens flyktninger gjennom å vise større solidaritet med både flyktningene og nabolandene som tar dem imot. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
24	En egen solidaritetspott for mennesker på flukt representerer et nytt virkemiddel i norsk utviklingspolitikk i bred forstand - en bro for å lukke gapet mellom humanitær nødhjelp og den mer langsiktige utviklingsbistanden, ikke ulikt bistandskategorien tidligere kjent som overgangsbistand. Solidaritetspotten skal ikke gå på bekostning av den tradisjonelle, fattigdomsrettede utviklingsbistanden. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
25	*i større grad ta i bruk fotlenker for å unngå internering av familier med barn der det ikke er nødvendig.

	Vedtak: Enstemmig vedtatt.
27	*redusere saksbehandlingstiden og ventetiden på asylsøknader og søknader om familiegjenforening. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
28	*Arbeiderpartiet vil styrke NOKUTs arbeid med rask godkjenning av utenlandsk utdanning og kompetanse ved å prioritere hurtigkartlegging og mer ressurser til godkjenningarbeidet. vi vil kontinuerlig vurdere behovene for å ytterligere styrke kapasiteten av godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring og høyere yrkesfaglig utdanning. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
29	*støtte opp om initiativ som sikrer at unge flyktninger får nettverk i det enkelte lokalsamfunn og særskilt oppfølging. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
30	Det er avgjørende for returarbeidet at de uten lovlig opphold har en plikt til å reise ut. Det innebærer også at personer uten lovlig opphold ikke har de samme rettighetene som de som er her lovlig. Likevel skal alle som oppholder seg i Norge ha rett til nødvendig helsehjelp, som ikke kan vente. Forutsatt at de samarbeider om retur, vil vi bidra til relevante returforberedende aktivitets- eller opplæringstilbud for mindreårige ungdommer med endelig avslag fram til utreisedato. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
31	*at barn og unge skal få tett oppfølging i Norge hvor de skal få hjelp med psykiske lidelser som de kan ha blitt påført. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
32	*Det er viktig at alle som oppholder seg på asylmottak opplever å bli møtt med respekt og verdighet. Det skal til enhver tid legges til rette for at LHBTI-personer som sitter på mottak får den hjelp og assistanse de har krav på for å unngå diskriminering og kunne gjennomføre asylprosessen på en forsvarlig måte. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
33	*AP vil at mottak som hovedregel skal drives av det offentlige og ideelle organisasjoner. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
34	*Iverksette tiltak for å sikre god konkurranse og god tilgang til mottaksplasser slik at det kan unngås at aktører kan ta ut store utbytter i forbindelse med opprettelse og drift av asylmottak. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
35	*vurdere effekten av å utvide jobbsjansen til et fjerde år og se på muligheten for at flyktninger kan utvide deltakelse i introduksjonsprogrammet til fire år. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

36	*deltakerne i introduksjonsprogrammet skal ha rett til kompetansekartlegging og karriereveiledning. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

Migrasjonsmanifestet vedtatt 09:45

Det stettes skrek for opprettholdelse av forslag eller endringsforlsag under redaksjonskomiteens leder redegjørelse til votering av arbeidsmanifestet.

Arbeidstakerne i det nye arbeidslivet

Norge er klar for en arbeidslivsreform

Den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen er grunnlaget for et trygt og velorganisert arbeidsliv. De fleste arbeidstakere opplever å ha en meningsfull arbeidshverdag med arbeidsgivere som gir rom for selvstendighet og utvikling.

Samarbeidet mellom myndigheter, arbeidstakerorganisasjoner og arbeidsgiverorganisasjoner har vært avgjørende for å sikre arbeidstakernes rettigheter og håndtere økende krav til omstilling. Partene i arbeidslivet har tatt samfunnsansvar gjennom moderate lønnsoppgjør og samarbeid om nasjonale reformer. Da må også myndighetene stille opp med politikk som sørger for trygghet og fleksibilitet, bringer flere i arbeid og motvirker at mennesker faller utenfor. Denne samarbeidsmodellen har i de senere år blitt utfordret av Frp- og Høyre-regjeringen.

De store endringene i arbeidslivet både i Norge og internasjonalt kan medføre økte forskjeller og mer utrygghet. Digitalisering, robotisering og nye krav til formell kompetanse gjør at flere frykter å bli stående utenfor arbeidslivet. Andelen fagorganiserte har falt under 50 prosent. Lønnsforskjellene øker dramatisk mellom de lavest lønnede og de med best lønninger. Og selv om de fleste har en velorganisert arbeidshverdag, møter for mange arbeidstakere useriøsitet, sosial dumping og kriminalitet i arbeidslivet. Viktige vernelover og regler svekkes under dagens regjering, og trepartssamarbeidet undergraves.

Arbeiderpartiet vil ikke overlate samfunnsutviklingen til markedskreftene hvor hver enkelt blir stående alene. Vi vil styre samfunnsutviklingen og sikre den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen også i fremtiden.

For Arbeiderpartiet er ingen oppgave viktigere enn hele folket i arbeid. Unge skal få en god start i arbeidslivet og ingen arbeidstakere skal gå ut på dato eller skyves ut. Folk med nedsatt funksjonsevne og helsemessige utfordringer skal møte et arbeidsliv som er åpent og inkluderende. Innvandrere skal få bidra med sine ressurser. Kvinner skal ha de samme muligheter som menn.

Folk skal kunne lære på jobben, slik at de vokser i takt med endringene i arbeidslivet. Det skal legges til rette for at alle kan utvikle sin kompetanse. Vi skal ha et arbeidsliv med en balanse mellom jobb og fritid, og et arbeidsliv der man kan kombinere jobb med omsorgsoppgaver.

Et reelt trepartssamarbeid og en høy organisasjonsgrad er en forutsetning for at alle ansatte involveres og omstilling skjer effektivt og på en trygg måte. Dette vil styrke norsk næringslivs konkurranseevne gjennom økt produktivitet, lojale ansatte og tilgang på riktig kompetanse.

Vi skal ha et arbeidsliv som er trygt, rettferdig og som gir en lønn å leve av slik at alle har mulighet til å etablere seg med hjem og familie. Utenlandske arbeidere som inviteres til å jobbe i Norge skal ha de samme betingelsene som andre. Ingen skal utnyttes på norsk jord.

Norge er klar for en arbeidslivsreform for hele folket i arbeid. Arbeiderpartiet inviterer partene i arbeidslivet til en ny samfunnskontrakt for et trygt og anstendig arbeidsliv.

Reformen har følgende hovedsatsinger:

1. Et trygt og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger og en lønn å leve av

Arbeiderpartiet vil styrke retten til hele, faste stillinger og sikre norske lønns- og arbeidsvilkår for alle. Vi vil motvirke midlertidighet og økende forskjeller i arbeidslivet. Vi vil ha et tett og forpliktende trepartssamarbeid for å øke antallet organiserte arbeidstakere og arbeidsgivere.

2. Et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv med balanse mellom jobb og fritid

Arbeiderpartiet vil ha et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv og sikre rettighetene ved sykdom. Vi vil verne om normalarbeidsdagen, utvikle tidskontoordninger og permisjonsordninger og ivareta et tydelig skille mellom jobb og fritid slik at enkeltpersoners frihet og familieliv beskyttes.

3. Et arbeidsliv med medbestemmelse og tillit til arbeidstakerne

Arbeiderpartiet vil ha et arbeidsliv hvor folk har reell medbestemmelse og blir involvert gjennom tillitsbasert styring.

4. Kompetanse for alle

Arbeiderpartiet vil ha en ny samfunnskontrakt for kompetanse og omstilling som sikrer at ingen står alene i de store omstillingene Norge og arbeidslivet står overfor.

5. Digitalisering som kommer alle til gode

Arbeiderpartiet vil sikre demokratisk styring over den teknologiske utviklingen. Digitalisering og teknologi skal komme fellesskapet til gode med et tryggere arbeidsliv og bedre velferdstjenester.

1. Et trygt og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger og en lønn å leve av

Den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen har gitt oss et arbeidsliv preget av jevnbyrdighet, tillit og trygghet. Denne samarbeidsmodellen har også vært en viktig drivkraft for nyskaping, omstilling og produktivitet.

Frontfaget og sentrale lønnsoppgjør har, sammen med høy organisasjonsgrad, bidratt til lavt konfliktnivå og moderate lønnsoppgjør med relativt lave lønnsforskjeller.

Dette har gjort at vi til tross for høyt lønnsnivå har et konkurransedyktig eksportrettet næringsliv som skaper store verdier for samfunnet.

Den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen har gjennom lengre tid vært under press. En kombinasjon av globale utviklingstrekk og politiske angrep fra høyresiden har bidratt til å svekke arbeidstakernes lønns- og ansettelsesvilkår. Det er først og fremst folk med lave lønningene som har blitt rammet av dette: de som tjener minst har hatt reallønnsnedgang det siste tiåret. Useriøsitet, lavlønnskonkurranse, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet truer viktige kvaliteter i det norske samfunnet og skaper sosial utrygghet.

Deltid , midlertidighet og innleie er sammen med økende forskjeller arbeidslivets største problemer. Disse arbeidstakerne mangler forutsigbarhet for jobb, inntekt og fritid. De får også svekket sin tilknytning til arbeidslivet og dårligere muligheter for kompetanseheving. For samfunnet er det lite lønnsomt at en så stor del av arbeidsstokken ikke får utnyttet hele sin arbeidskapasitet. Høy grad av deltid, midlertidighet og innleie har også negativ påvirkning på kontinuitet og kvalitet på arbeidet som utføres. Arbeiderpartiet vil styrke innsatsen for et trygt og rettferdig arbeidsliv med hele, faste stillinger som gir en lønn å leve av. Dette gjøres i samarbeid med partene i arbeidslivet både i privat sektor og ved at det utvikles en reell heltidskultur i stat og kommune.

Kvinner tjener i dag mindre enn menn og uten økt innsats vil det ta mange tiår å dekke lønnsgapet. Et likestilt arbeidsliv basert på likelønn er en sentral del av den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen. Det er derfor et paradoks at vi fortsatt ser et kjønnsdelt arbeidsmarked etter tradisjonelle skillelinjer. Arbeiderpartiet mener det er på tide å tenke nytt for å stimulere til at kvinner i større grad går inn i mannsdominerte yrker, og at menn i større grad går inn i kvinnedominerte yrker. Dette vil også være et viktig strategisk grep på veien mot likelønn. Likelønn er en avgjørende del av et rettferdig samfunn og en nøkkel for å fremme likestilling.

Det organiserte arbeidslivet må styrkes. Arbeiderpartiet er bekymret for at mange unge, spesielt i bransjer med lav organisasjonsgrad, møter et arbeidsliv preget av useriøsitet og lovbrudd. De unge skal møte et arbeidsliv som er trygt og anstendig og som gir gode utviklingsmuligheter. Høy organisasjonsgrad er avgjørende for å nå våre ambisjoner for arbeidslivet. Useriøsitet og sosial dumping må motvirkes gjennom bedre informasjon og bistand til arbeidstakere og arbeidsgivere, et mer treffsikkert lovverk og tettere samarbeid mellom myndighetene og det organiserte arbeidslivet og mellom arbeidsgivere og arbeidstakere på den enkelte arbeidsplass. Lov- og regelverk må strammes inn, myndighetenes tilsyn og håndheving må styrkes, og arbeidslivskriminalitet må avdekkes mer effektivt og straffes hardere.

EØS-avtalen er Norges viktigste avtale, som sikrer norske produkter og tjenester lik markedsadgang og konkurransevilkår som konkurrenter i andre europeiske land. Nesten halvparten av det som skapes av verdier i norsk næringsliv går til eksport, og 75 prosent av eksporten går til EU. Norge er derfor helt avhengig av å ha friksjonsfri tilgang til dette markedet. Det sikrer norske arbeidsplasser og skatteinntekter som gjør oss i stand til å tilby våre innbyggere gode velferdstjenester.

Utviklingen etter EØS-utvidelsen i 2004 har endret det norske arbeidslivet. EU har i for stor grad vektlagt fri flyt av arbeidskraft, og i for liten grad tatt ansvar for å regulere arbeidsmarkedet. Dette legger et betydelig press på norske lønns- og arbeidsvilkår.

Arbeiderpartiet vil sørge for en offensiv Europapolitikk hvor norske myndigheter i langt større grad enn i dag jobber for å påvirke viktige prosesser i EU mens de faktisk pågår, slik at sluttresultatet oftere blir i tråd med norsk syn. Mulighetene innen EØS-avtalen for nasjonale tiltak som kan sikre den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen og norske lønns- og arbeidsvilkår må benyttes bedre enn frem til i dag. Arbeiderpartiet vil ikke akseptere at Norges evne til selv å regulere arbeidslivspolitikken gjennom lov og trepartsamarbeid blir utfordret og dersom det oppstår direkte motstrid mellom våre ambisjoner for et trygt og seriøst arbeidsliv og nye direktiver eller forordninger fra EU vil hensynet til norske arbeidstakere være det viktigste for Arbeiderpartiet.

Arbeiderpartiet vil:

1.1. Styrke det seriøse og organiserte arbeidslivet

1. Styrke unges vei inn i et seriøst og organisert arbeidsliv gjennom å invitere arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene inn i skoler og utdanningsinstitusjoner og sørge for at den norske arbeidslivsmodellen tas inn i læreplanene.

2. Doble fagforeningsfradraget og gjennomføre en videre opptrapping til fullt fradrag.

3. Utvikle en forpliktende plan sammen med partene i arbeidslivet for å legge til rette for å organisere unge allerede fra første møte med arbeidslivet.

4. Sikre at det nye strengere regelverket for innleie følges, innføre tydelige sanksjonsmuligheter ved brudd på regelverket og gi økte ressurser for tilsyn, samt vurdere forbud mot innleie dersom reglene ikke blir fulgt.

5. Regulere ordninger som praktikant- og internship bedre slik at nyutdannede og studenter ikke skal se seg tvunget til å jobbe gratis for å få tilbud om arbeidsplass.

6. Tydeliggjøre arbeidsgiveransvaret i arbeidsmiljøloven slik at den som i realiteten har bestemmende innflytelse over arbeidsforholdet også har rettigheter og plikter som arbeidsgiver.

7. Stramme inn på muligheten til å omgå arbeidsgiveransvar ved å organisere ansatte i egne selskaper, som enkeltpersonsforetak eller gjennom ulike driftsformer som plattformøkonomi og franchise.

8. Fjerne den generelle adgangen til midlertidige ansettelser og gjeninnføre kollektiv søksmålsrett.

9. Ta initiativ til en maktutredning for arbeidslivet der maktbalansen mellom arbeidsgiver og arbeidstaker kartlegges. Utredningen skal blant annet se på organisasjonsgrad og hindre mot organisering, medbestemmelse, oppdragsgivers ansvar, ledelsesformer, eierstruktur, bedriftsdemokrati, kontroll og overvåkning av arbeidstakerne.

10. Bidra til mer kunnskap om tilknytningsformer i arbeidslivet gjennom en årlig oversikt.

11. Sørge for at alle arbeidstakere, også innleide, er omfattet av verneombudsordningen.

12. Gjennomgå reglene for merkeordningen «godkjent lærebedrift» og øke seriøsitetskravene til ordningen.

13. Styrke reglene for varsling og krav til varslerrutiner. Det opprettes en varslerenhet i Arbeidstilsynet for å bistå varslere og sikre rettssikkerheten.

14. Sørge for at adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstid ikke misbrukes for å svekke norske lønns- og arbeidsvilkår. Muligheten til å inngå avtaler med tillitsvalgte om gjennomsnittsberegning av arbeidstid skal forbeholdes virksomheter som er bundet av landsomfattende tariffavtale med fagforening med innstillingsrett.

15. Sørge for at partene i arbeidslivet er representert i alle relevante regjeringsnedsatte utvalg.

16. Stramme inn på muligheten til å benytte reglene om særlig uavhengige stillinger for å unngå at ordningen misbrukes.

17. Verne om streik som et lovlig og reelt virkemiddel i arbeidskonflikter.

1.2. Forsterke innsatsen for likestilling i arbeidslivet

1. Styrke etterlevelsen av likestillings-og diskrimineringslovens bestemmelser mot lønnsdiskriminering gjennom å styrke aktivitets- og redegjørelsesplikten, stille krav om kartlegging av lønn og kjønn, deltid og kjønn, ledere og kjønn samt styrke ombudets veiledningsrolle på dette området.

2. Gi likestillings –og diskrimineringsnemda sanksjonsmuligheter også når det gjelder krav til lønnskartlegging.

3. Endre arbeidsmiljøloven slik at bestemmelsen om delt bevisbyrde i likestillings- og diskrimineringsloven også skal gjelde for trakassering etter arbeidsmiljøloven § 4-3, dette for å gi et bedre vern og lik praksis på feltet mellom de to lovene.

4. Stille krav til likestillingsanalyse i offentlige utredninger og rapporter, også i Stortingets budsjettbehandling.

5. Sikre at prinsippet om lik lønn for arbeid av lik verdi etterleves gjennom å ta initiativ til at stillingsvurdering systematisk tas i bruk som verktøy.

6. Bidra til at arbeidslivets parter setter likelønn høyere på dagsorden og styrke trepartssamarbeidet for likestilling gjennom statlig finansiering til prosjekter som kan fremme likestilling, herunder tiltak for å fremme heltidskultur, likelønn og flere kvinnelige ledere.

7. Invitere partene i arbeidslivet til å utvikle metoder som stimulerer til økt kjønnsbalanse i bransjer hvor det ene kjønnet er underrepresentert.

8. Skape en heltidskultur med mål om hele faste stillinger for alle ved å:

a. Sørge for at deltidsansattes fortrinnsrett til utvidet stilling (mertidsparagrafen) blir etterfulgt i både offentlig og privat sektor.

b. Styrke retten til heltid i arbeidsmiljøloven ved å stille krav til at arbeidsgiver som utlyser deltidsstillinger fremfor å tilby å øke eksisterende stillinger til 100 prosent må sannsynliggjøre sitt behov for deltidsstilling.

c. Staten og kommunene skal vedta en heltidsstrategi. Heltidsstrategier i kommunene skal følges opp med en statlig tilskuddsordning med krav om avtale med arbeidstakernes organisasjoner.

d. Bidra til at kommunene etablerer vikarpooler i egenregi.

e. Sette klare mål for flere hele stillinger og reduksjon i helseforetakenes deltidsbruk gjennom styringsdialogen.

1.3. Styrke arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet

1. Påse at det benyttes lokale, regionale og nasjonale seriøsitetskrav som sikrer strenge krav og konkurransefordeler for seriøse aktører ved alle offentlige anbud.

2. Benytte seriøsitetskrav også ved innkjøp av tjenester til offentlig sektor, herunder helse- og omsorgssektoren. Tillitsvalgte i virksomheter som kjøper inn tjenester gis innsyn i kontrakter og lønns- og arbeidsvilkår hos leverandøren.

3. Senke terskelverdiene for kunngjøring av offentlige anbud slik at flere anbud blir omfattet av seriøsitetstiltak.

4. Gjeninnføre antikontraktørklausulen i forskrift om offentlige anbud.

5. Bidra til at det kan innføres sanntidsoversikt over offentlige byggeprosjekter med informasjon om hvem som er på jobb og hvilke formelle kvalifikasjoner disse besitter etter modell av HMS-reg. i Oslo kommune.

6. Styrke offentlig sektors mulighet til sanksjoner og å si opp avtaler som følge av brudd på norske lønns- og arbeidsvilkår.

7. Sikre effektive tiltak mot konkurskriminalitet ved å gjennomgå konkurslovgivningen og skjerpe reglene for konkurskarantene. Det skal gis økt innsyn i informasjon om aktører med alvorlige brudd på arbeidslivs-, skatte- og konkurslovgivningen for å motvirke at disse kan

flytte sin virksomhet til andre deler av landet og andre deler av offentlig sektor når de blir avslørt. Dommer og sanksjoner ved brudd på arbeidslivslovgivningen bør offentliggjøres.

8. Sikre at hele landet dekkes av arbeidslivskriminalitetssentre med ressurser til en kraftig opptrapping av kampen mot arbeidslivskriminalitet. Gi tilsynsmyndighetene økt mulighet til utveksling av informasjon gjennom å oppheve taushetsplikten mellom aktørene ved a-krimsentrene.

9. Etablere en tverretatlig inndragningsenhet ved Økokrim samt sørge for at samtlige politidistrikter oppretter egne enheter med spisskompetanse på arbeidslivskriminalitet for å ta bakmenn og beslaglegge verdier knyttet til kriminell virksomhet.

10. Gjennomføre en økonomisk opptrappingsplan for Arbeidstilsynet.

11. Ruste opp skattekrimenhetene og gi Skatteetaten hjemmel til å ilegge gebyr ved brudd på lovgivningen og mulighet til å ta direkte beslag i utbyttet fra straffbare handlinger.

12. Evaluere regelverket knyttet til revisjonsplikt for å vurdere om flere virksomheter skal omfattes av dette.

13. Styrke kommunenes og fylkeskommunenes muligheter til å føre effektiv kontroll med å håndheve seriøsitetskravene, for eksempel ved at det opprettes seriøsitetskoordinatorer bygd på ordningen med LO-koordinatorer ved store byggeprosjekter.

1.4. Sørge for at alle arbeidstakere behandles med respekt og likeverd - ingen skal utnyttes på norsk jord

1. Gjennomgå arbeidsmiljøloven, verneombudsordningen og lov om yrkesskadeforsikring for å sikre at flest mulig av bestemmelsene skal gjelde fra første dag for utenlandske arbeidstakere på arbeidsoppdrag i Norge.

2. Sikre norske lønns- og arbeidsvilkår i utsatte bransjer gjennom å gjøre allmenngjøringsordningen mer effektiv, samt utvikle flere bransjeprogram og bransjespesifikke tiltak. Der tariffavtaler er allmenngjort skal vedtak gjelde til noen begjærer det opphevet og dokumenterer at det ikke er noe problem i den bransjen lenger.

3. Innføre regler om at norsk skal være arbeidsspråk blant ansatte i nøkkelposisjoner på hvert arbeidslag ved offentlige byggeprosjekter. Myndighetene skal sammen med partene legge til rette for og stille krav om at utenlandske arbeidstakere gis opplæring i norske HMS-regler og norsk språk. Det skal stilles krav om kurs i det organiserte arbeidslivet ved større offentlige oppdrag.

4. Innføre solidaransvar for byggherrer og bestillere av transport.

5. Ha en full gjennomgang av ID-arbeidet for å motvirke identitetstyveri og – forfalskninger samt sørge for tydelige nasjonale krav til hvordan ID-kontroll skal gjennomføres på norske arbeidsplasser. Et nasjonalt myndighetsorgan bør gis denne oppgaven på tvers av ulike sektorer.

6. Ta initiativ til at det i tildelingsbrevene til Sjøfartsdirektoratet stilles krav om at det ved kontroller av fartøy også skal undersøkes hvilke lønns- og arbeidsvilkår de ansatte er omfattet av samt at minimumskravene i ILO konvensjon 188 følges.

1.5. Internasjonalt samarbeid for bedre arbeidsliv

Norge har et bredt verdi- og interessefellesskap med andre europeiske land, og har behov for å finne felles løsninger på grenseoverskridende utfordringer. Dette krever forpliktende samarbeid. Norge som en liten og åpen økonomi med stor grad av eksport til europeiske land, er avhengig av gode og forutsigbare avtaler. Samtidig påvirkes det norske arbeidslivet gjennom fri flyt av arbeidskraft, noe som legger press på norske lønns- og arbeidsvilkår. Det må i EU etableres et grunnleggende prinsipp om at konkurransereglene ikke må fortrenge kollektive avtaler. Hensynet til arbeidstakernes rettigheter må bli likeverdig med EUs ambisjoner om fri flyt.

Et trygt og seriøst arbeidsliv og vern av arbeidstakeres rettigheter er det viktigste for Arbeiderpartiet, og det er en ambisjon som vi deler med andre europeiske sosialdemokrater. De senere år har det kommet initiativ i EU som peker i riktig retning, som for eksempel "en pilar av sosiale rettigheter". Det er viktig at sosialdemokratiske partier og fagbevegelsen stiller seg i front i slike prosesser for å sikre et reelt innhold som styrker arbeidstakerne og deres organisasjoners posisjon.

Det må innføres større grad av innsyn og kontroll for å bidra til at utenlandske selskaper som arbeider i Norge overholder de norske reglene når det gjelder arbeidsmiljø og beskatning. En passiv holdning kan gi økning av aktører som vinner oppdrag på lav lønn, dårlige arbeidsforhold og ikke tar på alvor arbeidsmiljø og HMS. Utenlandske selskaper som arbeider i Norge, skal derfor overholde de samme reglene som norske selskaper. Det bør etableres et register for utenlandske selskaper tilsvarende som i Danmark, kalt RUT (Registeret for Udenlandske Tjenesteydere). Dersom et utenlandsk selskap unnlater å melde seg inn i registeret skal det få konsekvenser.

Frem til nå har Norge i for liten grad benyttet påvirkningsmulighetene i internasjonale avtaler til å jobbe for bedre vilkår for arbeidstakerne. Avtalene som er gode, som for eksempel International Labour Organization (ILO) sine kjernekonvensjoner, bør tas inn i Menneskerettsloven.

Saker som berører Norge bør følges opp langt mer aktivt enn i dag slik at sluttresultatet kan påvirkes. Det er en betydelig svakhet at prosessene i de fleste tilfeller er avsluttet i EU før regjeringen informerer og involverer Stortinget.

Stortinget må også selv styrke sitt arbeid med forslag som kommer fra EU for å avsløre de tilfeller der regjeringens anbefaling til Stortinget er farget av regjeringens politiske syn fremfor å være en nøytral fremstilling av forslagene fra EU. Arbeiderpartiet mener Stortinget på eget grunnlag skal utrede viktige saker fra EU for å avklare positive og negative konsekvenser for Norge, særlig dersom dette rammer norsk suverenitet.

EU-regelverket er hele tiden i endring noe som får betydning for tolkningen av EØS-avtalen. Det er en utfordring at organet som kontrollerer etterlevelsen av EØS-avtalen (ESA) sine prosesser er svært lukket, og at offentligheten mangler innsyn i forhandlingene mellom ESA

og den norske regjering. Disse prosessene bør åpnes opp og EFTA-domstolen bør utvides i store prinsipielle saker. Norge bør i større grad utfordres ESAs syn dersom dette ikke samsvarer med våre ambisjoner for arbeidslivspolitikken.

Arbeiderpartiet vil styrke Norges evne til selv å regulere forhold i arbeidslivet gjennom lov og tariffavtale, og jobbe mot forhold som svekker dette.

Arbeiderpartiet vil:

1. Føre en offensiv Europapolitikk hvor norske myndigheter i langt større grad enn i dag jobber for å påvirke viktige prosesser i EU mens de faktisk pågår.

2. Styrke Stortingets mulighet til å vurdere konsekvenser av saker som behandles i EU-parlamentet og som kan ha innflytelse på arbeidslivspolitikken gjennom å bestille egne utredninger.

3. Utnytte handlingsrommet innenfor EØS-avtalem for tiltak som sikrer norske lønns- og arbeidsvilkår.

4. Kreve åpenhet i prosesser og dialog med ESA.

5. For å sikre kontrollen med kvaliteten på og arbeidsbetingelsene ved fellesskapets tjenester bør mer av dette drives i offentlig regi. Det skal også etablere et nasjonalt kompetansesenter for å bistå offentlige selskaper og kommuner/fylkeskommuner til å avklare deres handlingsrom innen EØS-regelverket.

6. Utarbeide register over EØS-bedrifter som tar oppdrag i Norge (RUT-register). Ikke utlyse anbud globalt, men forholde oss til land vi har handelsavtaler med. Norge skal inkludere arbeidstakers rettigheter i handelsavtaler med andre land.

7. Jobbe internasjonalt for å sikre at den internasjonale markedsøkonomien reguleres bedre, og øke bidragene til ILO og være en pådriver for å styrke ILO.

8. Ta initiativ til en internasjonal konvensjon mot økonomisk hemmelighold som skal inneholde et internasjonalt eierskapsregister, og arbeide mot skatteparadiser globalt og i EU/EØS.

9. Arbeide for at EU vedtar et eget arbeidsdirektiv for digitale plattformer som innebærer at arbeidstakere er beskyttet av nasjonale arbeidslivslover i det landet arbeidet utføres.

10. Styrke EØS-fondet for trepartssamarbeid.

11. Opprette en bistandsordning for fagforeninger i land som mottar norsk bistand. Som en del av dette må Norge arbeide for at flere kvinner blir organiserte.

2. Et helsefremmende og inkluderende arbeidsliv med balanse mellom jobb og fritid

Den norske velferdsstaten er den kraftigste likhetsmotoren noe samfunn har utviklet. For Arbeiderpartiet er forsvaret og videreutviklingen av velferdsstaten derfor en av våre viktigste politiske kamper.

Vårt gode velferdssystem og aktiv arbeidsmarkedspolitikk bidrar til et fleksibelt arbeidsliv og til å holde ledigheten nede. Likevel er det alt for mange som står utenfor arbeidslivet men som ønsker å jobbe. Akkurat som den enkelte har en plikt til å bidra etter evne, har fellesskapet en plikt til å stille opp for de som av ulike grunner trenger en hjelpende hånd.

Det er et faresignal i vårt velferdssamfunn når sysselsettingsgraden går ned, særlig blant de unge. Altfor mange mennesker fanges i mønstre som det er vanskelig å bryte ut av, og som kan begrense dem livet ut. Arbeiderpartiets politikk for arbeidslivet skal sørge for at de som står utenfor arbeidslivet, og som Norge trenger for å bygge landet kommer i jobb. I vårt arbeidsliv trenger vi alle.

Rundt 800 000 mennesker jobber utenom ordinær arbeidstid. Arbeidsmedisinsk forskning viser en klar sammenheng mellom arbeidstid, helse og sikkerhet. Skift/turnus, lange arbeidsdager og nattarbeid kan representere en helse- og sikkerhetsrisiko. Arbeiderpartiet mener det må legges økt vekt på helsefremmende arbeidstidsordninger og viser til gode eksempler på fremforhandlet kortere arbeidstid.

IA-samarbeidet er arbeidslivets viktigste verktøy for å forbygge utstøting fra arbeidslivet. Arbeiderpartiet er en garantist for å opprettholde sykelønnsordningen og for å videreutvikle IA-avtalen slik at den blir et effektivt verktøy for en reell inkludering i arbeidslivet.

IA-samarbeidet bygger på erkjennelsen av at årsakene til langvarig sykefravær, utstøting og manglende inkludering i arbeidslivet er komplekse. Et godt arbeidsmiljø og gode kompetanseutviklingsmuligheter er viktig for mestring og helse. Mer vektlegging av kompetanse i det forebyggende arbeidet kan redusere problemer med uhelse som springer ut av manglende mestring. Det kan også bidra til at flere som allerede er sykmeldt kommer raskere tilbake i arbeid.

Seniortilpasset kompetansepolitikk er viktig for at arbeidsgivere skal satse på seniorer, men også for å stimulere til lengre yrkeskarrierer.

Arbeiderpartiet vil styrke NAV med økte ressurser og økte muligheter til å benytte de tiltak som gir best uttelling i form av å kvalifisere mennesker for det ordinære arbeidslivet. Vi vil særlig øke innsatsen overfor unge, mennesker med funksjonshemminger og innvandrere som står utenfor arbeidslivet. Felles for alle gruppene er behovet for økt satsing på kompetansehevende tiltak som kvalifiserer for arbeidslivet, samt økt samarbeid med arbeidsgivere som er villige til å gi folk en sjanse.

Alle arbeidstakere fortjener et like godt sikkerhetsnett og vi vil ha en nullvisjon for hardt skadde og døde i norsk arbeidsliv. Det må settes inn særlige tiltak overfor bransjer og grupper av arbeidstakere med høy skadefrekvens. Reglene om yrkesskade må forbedres og alle arbeidstakere skal sikres en god pensjon med opptjening fra første krone.

Arbeiderpartiet vil:

2.1. Øke innsatsen for et helsefremmende arbeidsliv

1. Sikre bedre oppfølging av mennesker med psykiske helseutfordringer gjennom økt satsing på "jobbspesialister" og et tettere samarbeid mellomNav, arbeidssøkere,

arbeidsgivere, utdanningssystem og helsevesen. Arbeid og utdanning må vurderes som en del av behandlingsløpet ved psykiske lidelser.

2. Forbedre reglene for sykefraværsoppfølging slik at oppfølgingen kommer på plass også ved mange korte sykemeldingsperiode over lengre tid. Dagens regler er laget for lineært sykefravær, mens mange er syk-frisk-syk-frisk. Dette medfører at sykemeldte kan gå ut hele sykepengeperioden uten at de på noe tidspunkt har fått oppfølging fra Nav.

3. Utrede en mulighet for tidskontoordning innen sykelønnsordningen slik at maksimal varighet for sykepenger kan utvides ved at den kobles til sykemeldingsgrad.

4. Kompetanse skal være viktig del av IA-avtalen. Det settes krav til at Nav tidlig i behandlingsløpet skal vurdere om kompetanseheving kan være blant tiltakene for å komme tilbake til arbeidslivet. Arbeidsledige og deltakere på arbeidsavklaringspenger skal få en rett til å få en konkret vurdering av relevante kompetansehevende tiltak innen en måned.

5. Videreføre og utvide arbeidsgivers mulighet til å søke Nav om tilretteleggingstilskudd for å forhindre sykefravær hos enkeltansatte, og for at sykemeldte skal kunne komme tilbake til arbeid. Tilretteleggingstilskuddet skal gis ut fra den ansattes behov for tilrettelegging uten tidsavgrensning.

6. Etablere nasjonale tilskuddsordninger for forsøk med kortere arbeidstid. Særlig belastende yrker skal prioriteres og det bør gis midler til følgeforskning slik at man kan måle hvilke effekter forsøkene har.

2.2. Sikre en reell inkludering i arbeidslivet

1. Sørge for økt samhandling for inkludering i arbeidslivet mellom utdanningstiltak, helsehjelp og NAV, med et konkret krav om at utdanning og kompetansehevende tiltak skal benyttes tidlig i oppfølgingen av mennesker som står utenfor aktivitet, utdanning og arbeid.

2. Gjennomgå regelverket for å styrke førstelinjen i NAV sin mulighet for å treffe fornuftige tiltak basert på brukerens behov.

3. Utvide bruken av opplærings- og utdanningstiltak og redusere barrierer som hindrer effektiv bruk av disse. Herunder fjerne den nedre aldersgrensen på 22 år, og varighetsbestemmelsen på maksimalt fire år. For å utvide opplæringstiltak i yrkesfag for personer med få formelle kvalifikasjoner må samarbeidet mellom Nav og privat og kommunal sektor styrkes.

4. Ivareta trygghet og forutsigbarhet for arbeidsgiverne, arbeidstakerne, tillitsvalgte og personer på arbeidspraksis gjennom tett oppfølging fra NAV og forsterke bruken av lønnstilskudd samt sikre at tillitsvalgte på bedriften blir involvert i inkluderingsarbeidet.

5. At direktiver om å benytte kommersielle bemanningsbyråer til arbeidsformidling opphører slik at arbeidstakere får relevant og utviklende arbeidspraksis samt at arbeidsgivere får tilgang på relevant arbeidskraft.

6. At aktivitetsplikt utvides til å gjelde alle sosialhjelpsmottakere og kobles til en rett til riktig aktivitet, der aktiviteten også skal bidra til å kvalifisere for arbeidslivet.

7. Sikre at tiltaksarrangører for NAV-tiltak for de som står lengst unna arbeidslivet i hovedsak skal være offentlige eller ideelle tiltaksarrangører med egne ansatte.

8. Innføre en jobbgaranti for unge uføre som har mulighet til å jobbe helt eller delvis, samt gi Nav nødvendige ressurser og forpliktelser til å å bistå disse.

9. Styrke og videreutvikle ungdomsinnsatsen i NAV, herunder oppsøkende virksomhet, og satsing på alternative treffpunkter utenfor NAV-kontorene, samt legge til rette for at ungdom får prøvd seg i arbeidslivet gjennom å oppfordre kommunene til å tilby sesongbaserte jobber gjennom NAV.

10. Bidra til at flere arbeidsplasser er tilrettelagt mennesker med nedsatt funksjonevne og personer som står langt fra det ordinære arbeidsmarkedet. Statlig og kommunal sektor skal forplikte seg til å inkludere flere mennesker med nedsatt funksjonsevne.

11. At arbeidsgivere årlig skal rapportere om hvordan de jobber med inkludering av funksjonshemmede på arbeidsplassen.

12. Gi rådgivningstjenestene i skolen og utdanningsinstitusjonene kompetanse om bedre veiledning av elever med funksjonsnedsettelser samt bidra til at rådgivningstjenestene fungerer som støttespillere i overgangene mellom skole og høyere utdanning, og utdanning og arbeid.

13. Sørge for en målrettet satsing på arbeidsforberedende trening og en forpliktende opptrappingsplan for flere VTA-plasser med særlig fokus på mennesker med utviklingshemming. Det bør gjennomføres et prøveprosjekt med rett til VTA-plass for personer under 30 år.

14. Øke satsingen på VTA-O, varig tilrettelagt arbeid i ordinære bedrifter, med tettere oppfølging av brukerne. Ansvaret for oppfølgingen flyttes fra Nav til Vekst og attføringsbedriftene.

15. Sørge for at asylmottakene starter integreringen og norskopplæringen fra første dag. Innvandrere og flyktninger gis inføring i den norske arbeidslivsmodellen og om hvordan og hvorfor man fagorganiserer seg.

16. Sikre at innvandrere får tidlig kartlegging av kompetanse med mulighet for raskere godkjenning av utenlandsk utdanning og bedre tilbud om kompletterende utdanning. Realkompetanse må i større grad anerkjennes inn i løp for utdanning og arbeid.

17. Styrke ordninger for realkompetansevurdering samt godkjenningssystem for utenlandsk fagutdanning.

18. Bidra til et tettere samarbeid mellom introprogrammet og Nav for å sikre mer bruk av arbeidsrettede tiltak, utdanning, og norskopplæring parallelt med arbeidspraksis.

19. Benytte de partnerskapsorganiserte karriersentrene aktivt i inkluderingsarbeidet, som et supplement til Nav.

2.3. Styrke mulighetene for en bedre balanse mellom jobb, fritid og omsorgsansvar

1. Ha et tydelig skille mellom arbeid og fritid med klare og tydelige rammer for når man har fri og hvor ufrivillige avbrudd minimeres.

2. Sikre at arbeidsgivere drøfter med tillitsvalgte graden av forstyrrelse på fritiden og hvorvidt ansatte oppfatter dette som et problem samt tilby alternative løsninger som minimerer unødig kontakt og avbrudd i arbeidstakernes fritid.

3. Gjøre det mulig for flere å kombinere arbeid med omsorgsansvar for barn eller syke familiemedlemmer ved å prøve ut ulike ordninger med tidskonto

2.4. Sørge for et godt sikkerhetsnett for alle arbeidstakere

1. Innføre nullvisjon for hardt skadde og døde i norsk arbeidsliv. Kravene om opplæring i HMS fra arbeidsgivere for unge arbeidstakere og arbeidsinnvandrere forsterkes, og tilsynsmyndighetens innsats på dette området styrkes.

2. Fremme forslag om ny og forbedret lov om yrkesskadeforsikring.

3. Fremme forslag om en offentlig utredning (NOU) om sosiale rettigheter for frilansere og selvstendig næringsdrivende, herunder yrkesskadeforsikring, dagpenger, sykepenger, feriepenger, foreldrepenger og pensjon.

4. Vurdere de sosiale rettighetene til eldre arbeidstakere i lys av endret aldersgrense og nytt pensjonssystem. Det skal særlig ses på problemene arbeidstakere som har passert 67 år møter ved at de ikke har de samme sosiale rettighetene som andre arbeidstakere.

5. Innføre pensjon fra første krone for alle arbeidstakere.

3. Et arbeidsliv med medbestemmelse og tillit til arbeidstakerne

Tillit mellom ledelse og arbeidstakere og styring basert på samarbeid med de ansatte er et viktig grunnlag for den sosialdemokratiske arbeidslivsmodellen.

De ansattes kunnskap og kompetanse er viktig for at det skal fattes gode beslutninger til beste for virksomheten. De som gjør jobben vet hvordan arbeidet kan gjøres mer effektivt og hvordan kvaliteten kan heves. Medbestemmelse er derfor sentralt for å utvikle norsk arbeidsliv.

Men «Medbestemmelsesbarometeret» viser urovekkende tegn hva gjelder medbestemmelse, kontroll og ledelse i norsk arbeidsliv:

- Styrings- og ledelsesformen «standardisering og kontroll» blir mer utbredt i norsk arbeidsliv. Gjennom styringsformer som New public management blir relasjoner mellom ledelse og ansatte mindre viktige fordi oppgavene og måten å utføre dem på er gitt i prosedyrer og standarder. Ledelse blir automatisert i kontrollsystemer for å måle avvik fra standardene.

- Ansattes medbestemmelse er betydelig lavere i helseforetak og statsaksjeselskap enn i privat sektor. Tilsvarende finner vi at graden av standardisering og kontroll er betydelig høyere i helseforetak og statsaksjeselskap enn den er i privat sektor.

- Statlig ansatte oppgir at de har lavere innflytelse på egne oppgaver, utførelsen av oppgavene og arbeidstempo enn ansatte i de andre sektorene. Kommunalt ansatte har lavest innflytelse på hvem de jobber sammen med, egen arbeidstid og bruk av ressurser til arbeidet. I privat sektor har ansatte høyere innflytelse på disse områdene. Innflytelsen er høyere i bedrifter der største eier er norsk enn i bedrifter der største eier er utenlandsk.

Medbestemmelse og ansatterepresentasjon er viktig for å lykkes med endring og omstilling. Dessverre går utviklingen i feil retning. I 2006 fant Statistisk Sentralbyrå (SSB) ansatterepresentanter i 27 prosent av alle aksjeselskap (AS og ASA) med minst 30 ansatte. 10 år etter, i 2016, finner Fafo at andelen har sunket til 18 prosent hvorav nedgangen har vært særlig stor de siste årene.

Forskning gjort av SINTEF viser at de som har et partssamarbeid som går utover det som følger av lov og avtaleverk er mer nyskapende og lønnsomme enn de som ikke har et slikt samarbeid. Lokalt trepartssamarbeid i kommunal sektor bygger tillit og gir gode resultater. Dette kommer også frem av evalueringer av de nasjonale trepartsprogrammene Kvalitetskommuneprogrammet og Sammen om en bedre kommune.

Praktiseringen av målstyring har i arbeidslivet har endret seg. Fra å være et overordnet prinsipp for måloppnåelse, opplever mange ansatte en hverdag preget av hyppige individuelle målinger og detaljert aktivitetsstyring. Dette bidrar til et arbeidspress som går ut over kvaliteten, press fra ledere om å prioritere oppgaver som kan måles, og lite tid til å gjøre en god faglig jobb.

Arbeiderpartiet mener styringen av offentlig sektor må dreies fra kontroll til økt tillit. Beslutninger må desentraliseres og ansatte må involveres. Tillit bygges over tid når politikere, ledelse og tillitsvalgte sammen skaper en kultur der faglige vurderinger og dialog med brukerne trumfer målstyring og rapportering. Kommuner og etater oppfordres til å sette i gang egne tillitsreformer.

Arbeiderpartiet vil bytte ut ledelses- og kontrollformer som new public management med en tillitsbasert styring. Dette krever endringer nasjonalt, regionalt og lokalt.

Arbeiderpartiet vil:

3.1. Styrke bedriftsdemokratiet

1. Jobbe for at arbeidslivets parter setter bedriftsdemokrati på dagsorden og sørger for informasjon om ordningen med ansatterepresentasjon. Arbeidsgiverorganisasjonene har et særlig ansvar for å oppfordre medlemsbedriftene til å sikre ansatte representasjon i styrende organer og medvirkning på arbeidsplassen.

2. Innføre en plikt om at selskaper aktivt må oppfordre de ansatte til å stille med en styrerepresentant.

3. Gjenopprette og videreutvikle Bedriftsdemokratinemnda.

4. Senke grensen for når ansatte kan kreve en ansattrepresentant. Bedriftsdemokratinemnda skal ha muligheter til å innvilge søknader om unntak i svært spesielle tilfeller.

5. Tydeliggjøre at felles representasjonsordninger skal gjelde når et selskap tilhører en gruppe av foretak som er knyttet sammen gjennom eierinteresser, felles ledelse eller kontrakter.

3.2. Sikre tillitsbasert styring i offentlig sektor

1. Jobbe for bedre ledelseskultur med tettere samarbeid mellom ansatte og ledere hvor man legger større vekt på de ansattes kompetanse og:
    a. Begrenser individuelle måleparametre for oppgaver som omfatter myndighetsutøvelse eller annen skjønnsutøvelse.
    b. Gir ansatte mer tid på å utføre og videreutvikle tjenesten og faget til det beste for brukerne.
    c. Sikrer at opplæring og utvikling av tjenestene i større grad skjer i samarbeid med organisasjonene og deres medlemmer på alle nivå i virksomhetene.
    d. Rydder opp i regler og dokumentasjonskrav.
    e. Sørger for reell medbestemmelse og medarbeiderdrevet utvikling i offentlig sektor gjennom å styrke den lokale dialogen om innovasjon, inkludering, forebyggende arbeidsmiljø og klima.

2. Sikre arbeidstakernes ytringsfrihet og bidra til offentlig sektor går foran som et godt eksempel.

3. Vurdere om dagens sanksjoner overfor arbeidsgivere som bryter det eksisterende avtaleverket er effektive nok, særlig med henblikk på prosess og manglende drøftinger.

4. Kartlegge bruk av overvåking og overdreven resultatmåling i arbeidslivet.

4. Kompetanse for alle

Norsk arbeidsliv har lenge vært i verdenstoppen i sysselsetting, produktivitet, omstilling og utvikling. For å sikre dette også i framtiden vil Arbeiderpartiet invitere partene i arbeidslivet til en ny samfunnskontrakt for kompetanse og omstilling som kommer alle til gode.

Myndighetene skal stille opp med finansiering og bedre rettigheter til kompetanseutvikling. Satsingen skal utvikles i tett samarbeid med arbeidstakernes og arbeidsgivernes organisasjoner, samt de ulike utdanningsinstitusjonene.

Arbeiderpartiet vil gi arbeidstakerne muligheter til å lære gjennom hele arbeidslivet for å møte endrede og økende krav. Vi skal gjøre folk trygge på framtiden, og Arbeiderpartiets ambisjon er at alle skal ha gode muligheter i fremtidens arbeidsliv.

Den enkeltes evner og kompetanse er Norges mest verdifulle ressurs. Økende grad av midlertidighet, innleie og korte ansettelser svekker grunnlag for et lærende arbeidsliv. For Arbeiderpartiet er trygge rammer rundt den enkelte arbeidstaker med faste, hele stillinger og sterke arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner det beste grunnlaget for et produktivt arbeidsliv.

Å sikre et arbeidsliv med høy og aktuell kompetanse i et raskt skiftende arbeidsmarked er mulig om vi bruker ressursene riktig. Arbeiderpartiet vil at en større del av oljerikdommen vår skal reinvesteres i arbeidstakernes kompetanse. Arbeiderpartiet vil ha en vesentlig og forpliktende opptrapping av midlene som går til etter-, videreutdanning og andre kompetansetiltak for arbeidstakerne gjennom et nytt kompetansefond som sikrer alle norske arbeidstakere mulighet til aktuell, relevant kompetanse.

Norges konkurranseevne er avhengig av at fellesskapets verdier kommer fellesskapet til gode i form av økte muligheter for å lykkes gjennom kompetanse og teknologi fremfor lavtlønnskonkurranse. De som står utenfor arbeidslivet må kvalifiseres og de som er i jobb må sikres kompetansen som trengs for et langt arbeidsliv. En bedre etter- og videreutdanning må favne hele befolkningen og bidra til at arbeidstakere og virksomheter står bedre rustet til å møte et arbeidsliv i raskere endring. Både formell og uformell kompetanse skal anerkjennes. Det skal settes inn en særskilt innsats som gir gode muligheter for personer som har lite utdanning fra før.

Trepartsamarbeidet skal være grunnlaget for satsingen. Staten skal ha et overordnet finansieringsansvar, gjennom nasjonale satsinger innen det ordinære utdannings- og velferdsområdet, og gjennom statlige midler i kompetansefondet. Partene i arbeidslivet gis i oppdrag å utarbeide en modell for kostnadsfordeling for etter- og videreutdanning. Nasjonale

kompetansebehov må danne grunnlaget for satsingen, men ordningene skal være tilpasset regionale og lokale forhold slik at arbeidslivet får tilgang på den kompetanse som trengs.

For å unngå økende forskjeller mellom de som er i arbeidslivet og de som vil inn foreslås tre løft som innebærer at folk skal «lære på jobb», «lære på vei til jobb» og «læring for fremtidens arbeidstakere".

4.1. «Lære på jobb».

Arbeiderpartiet vil etablere et kompetansefond i tett samarbeid med partene i arbeidslivet som skal bidra til kompetanseutvikling hos arbeidstakerne slik at den enkelte kan stå lenger i arbeid og at næringslivets konkurranseevne og kvaliteten på offentlig sektor styrkes.

Fondet stiller statlige midler til disposisjon og kan innrettes på regionale nivåer og mot ulike bransjer. Overordnet kartlegging, analyse og vurdering av kompetansebehovet skal være styrt nasjonalt for å sikre langsiktighet, samtidig som det tas hensyn til regionale behov tuftet på trepartssamarbeidet nasjonalt, regionalt og lokalt.

Arbeidet skal bygge på et lovverk som sikrer arbeidstakernes rettigheter, og som gir den enkelte gode muligheter for å tilegne seg oppdatert kompetanse i arbeidslivet. For eksempel kan staten forplikte seg gjennom finansiering, arbeidsgivere gjennom å legge til rette for at utviklingen kan skje i arbeidstiden, og arbeidstakerne gjennom å stille seg villige til å heve sin kompetanse og bruke egen tid og innsats på det.

Kompetansebehovet drøftes mellom ledelse og tillitsvalgte på den enkelte arbeidsplass slik at man i topartssamarbeidet kan avklare behov og ambisjoner for kompetanseheving på arbeidsplassen og gjennom slike avtaler utløse statlige midler. Det skal legges til rette for pådrivere for opplæring og etter- og videreutdanning på den enkelte arbeidsplass (kompetansetillitsvalgte).

Kompetansefondet erstatter ikke arbeidsgivers ordinære opplærings- og tilretteleggingsplikt, eller fondslinknende ordninger i tariffavtalene, men det skal sikre mulighet for kompetanseløft i alle bransjer og sektorer slik at vi sikrer nødvendig og relevant kompetanse og arbeidskraft. Det erstatter heller ikke andre kompetansehevingstiltak, for eksempel de som tilbys gjennom fylkeskommunenes, NAV og andre statlige satsinger.

Arbeidsplassen er den mest sentrale læringsarenaen for arbeidstakerne. Det må utvikles verktøy for å omskolere, oppdatere, utvikle, formalisere og fornye kunnskap hos arbeidstakerne. Dette kan skje på arbeidsplassen, ved at arbeidstakere går ut av arbeidslivet for å ta utdanning i en periode eller ved ulike former for deltidsutdanninger og kurs kombinert med lavere arbeidsbelastning. På denne måten legges det bedre til rette for at alle arbeidstakere skal kunne søke ny kompetanse for å klare nye oppgaver eller for å stå lenger i yrket. Den enkelte arbeidstaker forplikter seg til å holde kontakt med arbeidsgiver ved videreutdanning/kompetanseheving utenfor arbeidsplassen. Ansatte sikres at de ikke taper lønn og pensjonsopptjening som følge av videreutdanning og kompetanseheving.

Det er et mål å stimulere videregående skoler, fagskoler, universiteter, høgskoler, voksenopplæringen, og andre aktører som tilbyr utdannings- og kurstilbud til å bidra til etter- og videreutdanning. Et eksempel er studieforbundene, som har voksenopplæring som

formål, og kan spille en viktig rolle som bidragsyter i utvikling av og tilbyder av kompetanseutvikling i arbeidslivet.

Kompetansefondet innebærer også et tettere samarbeid mellom partene i arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene for å bidra til at ansatte kan flytte på seg og ta med seg sin kompetanse til andre yrker. Det er et mål for Arbeiderpartiet at arbeidstakere skal eie sin egen kompetanse, og det må utarbeides ordninger som gjør dette mulig.

Arbeiderpartiet vil:

1. Etablere et nasjonalt kompetansefond med en vesentlig og forpliktende opptrapping av midlene som går til etter-, videreutdanning og andre kompetansetiltak som sikrer alle norske arbeidstakere mulighet til aktuell, relevant kompetanse. En større del av oljerikdommen vår skal reinvesteres i arbeidstakernes kompetanse.

2. Sikre at alle arbeidstakere har en reell rett til kompetanseheving.

3. Utvikle ordninger som gjør retten til kompetanseheving mulig for alle arbeidsgivere og ansatte. Dette skal utvikles i tett samarbeid med partene i arbeidslivet.

4. Gjennomgå reglene for støtte til utdanning via Statens lånekasse og gjøre endringer som bedre legger til rette for livslang læring.

5. At den offentlige karriererådgivningen styrkes og at det gis bedre oversikt over hvilke kurs og utdanningstilbud som finnes.

6. At det etableres en godkjenningssentral som godkjenner ulike læringsarenaer der det kan gis støtte til å etter- og videreutdanne seg.

7. Gjennomgå finansieringssystemet for høyere utdanning for å bidra til at det utvikles fleksible og målrettede tilbud om etter- og videreutdanning innen offentlige utdanningsinstitusjoner.

8. At systemet for vurdering og godkjenning av realkompetanse gjennomgås og styrkes.

9. Ha tydeligere krav og oppgaver til regionene om å vurdere hvordan arbeidskraftsbehovet i regionen kan etterkommes.

10. Styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet, og sikre at det gis et relevant tilbud til mennesker som står i arbeid. For universitetene og høyskolene kan det for eksempel skje gjennom forbedringer av rådene for samarbeid med arbeidslivet (RSA) og gjennom klarere insentiver i finansieringsordningene.

4.2. «Lære på vei til jobb».

Arbeiderpartiet vil gjennomføre et nasjonalt løft for å gi personer som står utenfor arbeidslivet muligheter for å tilegne seg arbeidskvalifiserende kompetanse. En særlig satsing rettes mot unge som i dag står utenfor aktivitet, arbeid eller utdanning.

For mange mennesker står av ulike årsaker og i varierende tidsrom utenfor arbeidslivet. Målet må være at denne perioden blir kortest mulig og at alle krefter settes inn på å gi folk kompetanse som kvalifiserer for arbeidslivet.

Arbeiderpartiet ønsker en nasjonal satsing der helsetilbud, kompetanse og arbeidsrettet aktivitet sees i sammenheng for å sikre tett og riktig oppfølging av mennesker som står utenfor arbeidslivet. Det må settes høyere krav til kvalitet og reell arbeidskvalifisering til tiltakene Nav disponerer.

Samtidig må de ansatte i Nav sikres handlingsrom og autonomi for å sette i gang de tiltak de mener er mest effektive for å få flere i arbeid. Mennesker som er på ulike tiltak fra NAV ute på bedriftene må sikres nødvendig opplæring og oppfølging, og skal komme i tillegg til fast ansatte.

I et arbeidsmarked som krever mer formell kompetanse må arbeidsmarkedspolitikken styrkes og tiltakene i større grad rettes inn mot utdanning og reell kvalifisering som fører til et solid fotfeste i arbeidsmarkedet. En særlig satsing skal være rettet mot unge som i dag står utenfor aktivitet, arbeid eller utdanning.

Gjennom et samarbeid mellom arbeidslivets parter og Nav, regionene, kommunene og helse- og utdanningssystemet skal det gis muligheter for å tilegne seg riktig og arbeidskvalifiserende kompetanse. Dette kan være styrking av grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving eller digitale ferdigheter, fullføring av videregående opplæring eller realkompetansevurdering.

Arbeidsledige eller permitterte som ønsker utdanning skal oppmuntres til å skaffe kompetansen de mangler. Staten skal bidra til at arbeidsledige får muligheter til å omstille seg gjennom utdanning eller annen kompetanseutvikling, blant annet gjennom å gjøre det lettere å fullføre videregående opplæring og å kombinere studiepoeng med NAV stønad.

Arbeidsmarkedstiltak skal ikke være en alternativ studiefinansiering. Det må derfor finnes klare inngangskrav og det er også naturlig å ha elementer av egenfinansiering ved lengre utdanningsløp, eksempelvis gjennom reduserte ytelser og supplerende lån.

Arbeiderpartiet vil:

1. Sikre tettere oppfølging av og økt samarbeid mellom helse-, utdannings- og aktivitetstiltak for mennesker som står utenfor arbeidslivet.

2. Styrke arbeidsmarkedspolitikken, herunder bruken av lønnstilskudd og utdanning som arbeidsmarkedstiltak med særlig vekt på videregående opplæring.

3. Styrke og skalere opp kvalifiseringsprogrammet, og åpne for at man skal kunne fullføre videregående opplæring på kvalifiseringsprogrammet.

4. Vurdere ordninger hvor en redusert støtte fra Nav kan kombineres med supplerende studielån i forbindelse med utdanning.

5. Tilrettelegge for løp hvor lønnstilskudd kombineres med fagbrev og fremtidig fast ansettelse, i tett samarbeid med partene i arbeidslivet.

6. Gjennomgå, styrke og bygge ut systemet for realkompetansevurdering og stille krav om at dette gjøres i alle næringer og bransjer.

7. Styrke studieforbundenes rolle i å tilby kortvarige arbeidslivsrelaterte kurs.

8. Gjennomføre en helhetlig og nasjonal satsing på karriereveiledningssentrene med særlig vekt på oppfølging av unge.

9. Innføre en rett til aktivitet som kvalifiserer mottakere av sosialstønad for arbeidslivet.

4.3. Læring for fremtidens arbeidstakere

Arbeiderpartiet vil ha en kraftig satsing for økt gjennomføring av videregående opplæring, styrking av yrkesfag og flere studieplasser. I et arbeidsliv som stiller høyere krav til formell utdanning, er det enda viktigere at flere fullfører videregående opplæring. Dette krever en reell satsing på tidlig innsats og en mer praktisk skole.

Arbeidslivet har et stort behov for flere fagarbeidere, og dette må møtes med en langt kraftigere satsing på yrkesfagene, fra grunnskole til fagskole. Det krever også at ungdom er garantert læreplass og at de kan gå inn i et trygt og seriøst arbeidsliv.

Flere må få muligheten til å ta lengre utdanning, både på fagskoler og på universiteter og høgskoler. Det må opprettes flere nye studieplasser, slik at flere som står utenfor arbeidslivet kan sikre seg den kompetansen som trengs for å komme i arbeid.

Arbeiderpartiet vil:

1. Bidra til at det utvikles forpliktende samarbeid mellom videregående elevers bostedskommune og den videregående skolen om tett oppfølging av elever som står i fare for ikke å fullføre videregående. Ekstra ressurser fra kommune og fylkeskommune må settes inn der dette viser seg nødvendig for å gjennomføre og bestå utdanningen.

2. Stimulere til tettere samarbeid mellom arbeidslivet og utdanningssystemet slik at elever ser en tydelig sammenheng mellom det de lærer på skolen og krav og forventninger som møter dem i arbeidslivet.

3. Styrke rådgivningstjenesten, blant annet gjennom hospitering, etterutdanning og samarbeid med arbeidsliv og karrieresentre. Vi vil også bedre yrkesveiledningen i grunnskolen og gi alle elever kunnskap om ulike yrker.

4. Sikre at alle elever som er kvalifisert får læreplass gjennom et forpliktende samarbeid mellom staten, fylkeskommunen og arbeidslivet.

5. Tilrettelegge for praksis gjennom hele yrkesfagopplæringen blant annet ved å innføre praksistilskudd til bedrifter.

6. Legge til rette for fleksible løp i flere utdanningsprogrammer, der elevene får veksle mellom skole og arbeidsliv gjennom uken.

7. Investere i utstyr for yrkesfagene slik at elevene får lære med moderne og oppdatert utstyr og gjøre det lettere å bytte fra studiespesialisering til yrkesfag.

8. Legge fram en opptrappingsplan for flere studieplasser og faglinjer ved fagskolene, styrke deres rolle i etter- og videreutdanningstilbudet og etablere bedre muligheter for å ta doble fagbrev.

9. Få på plass flere relevante y-veger fra yrkesfag til høyere utdanning.

10. Stille krav om at antall statlige læreplasser dobles og stille en lærlingklausul til relevante statlige virksomheter.

11. Opprette flere studieplasser på universiteter og høyskoler, særlig innen IKT, teknologi, realfag og de store samfunnsprofesjonene som helse- og sosialfag og lærerutdanningen.

12. Legge bedre til rette for deltidsstudier ved å følge opp at utdanningsinstitusjonene utvikler flere og tilpassede studietilbud, og utrede kravet om 50 pst studiebelastning for å få utdanningsstøtte i Lånekassen.

13. Jobbe for å sikre relevante utdanningsprogrammer med tettere kolbing til arbeidslivet.

5. En digitalisering som kommer alle til gode

Digitalisering og teknologiutvikling er verktøy som gir enkeltmennesker mer frihet, gjør næringslivet mer konkurransedyktig og som kan bidra til at samfunnet tilbyr bedre velferd og utnytter fellesskapets ressurser bedre. Norge er blant landene som står best rustet til å gripe mulighetene ny teknologi gir. Vi har en av verdens mest digitalt modne befolkninger, en velutviklet velferdsstat, et velorganisert arbeidsliv og en kompetent og høyt utdannet arbeidsstyrke. Dette gjør oss svært omstillingsdyktige.

Men det er ingen automatikk i at gevinstene fordeles jevnt. Globalisering av teknologien gjør det mulig å samle overskudd og makt i store multinasjonale selskaper utenfor nasjonal kontroll. Dette kan føre til at "vinneren tar alt" og at overskudd fradras beskatning gjennom aggressiv skatteplanlegging. I sum kan dette føre til at forskjellene mellom eiere og ansatte øker betydelig, at arbeidslivet blir mer uorganisert og at fellesskapet svekkes gjennom tap av inntekter.

For å sikre en rettferdig digitalisering er det avgjørende med sterke fagforeninger, høy organisasjonsgrad, lover som sikrer et trygt og seriøst arbeidsliv med faste ansettelser og et tydelig skille mellom jobb og fritid samt et mer effektivt og omfordelende skattesystem. Dette krever tydelige sosialdemokratiske løsninger.

Mange jobber vil forsvinne som en følge av den teknologiske utviklingen, samtidig som mange nye skapes. Dette setter store krav til omstilling, kompetanseutvikling og

kunnskapsdeling. Ved store omstillinger må ansatte få tilbud om omskolering og opplæring som gir trygghet for arbeid i stedet for å bli overlatt til seg selv. Fellesskapet skal stille opp med kompetanseheving og bedre oppfølging av de som trenger omskolering.

Arbeidslivet blir bedre når maskiner kan bidra til at tunge løft og ulykker blir redusert og når vi automatiserer bort rutinepregede oppgaver for å frigjøre tid og krefter på det mennesker gjør bedre enn maskiner. Nye teknologiske løsninger kan også sikre norske arbeidsplasser og bidra til at oppgaver som før ble flagget ut utføres i Norge igjen. Uklok automatisering og standardisering kan på den andre side utfordre ansattes fagkompetanse og svekke både arbeidstakere og forbrukeres rettigheter. Mer bruk av kunstig intelligens og algortimer som tar automatiske beslutninger må møtes med krav om åpenhet og etiske retningslinjer, slik at disse systemene ikke gjenskaper skjevheter eller fører til diskriminering.

Offentlig sektor må gå foran i å ta i bruk ny teknologi, for å gi bedre tjenester til innbyggerne og utvikle en effektiv offentlig sektor. Gode digitale tjenester kan skape en offentlig sektor i tråd med forventningene og motvirke økt privatisering. Norge har digitale miljøer som i samhandling med verdens mest avanserte velferdsstat kan gjøre at Norge blir verdensledende innen eksport av digitale velferdstjenester.

Arbeiderpartiets mål er at den digitale transformasjonen av det norske samfunnet skal gi mer frihet, mindre forskjeller, mer tillit og et enklere liv for alle. Uten en sosialdemokratisk styring, kan utviklingen gå i gal retning og medføre store forskjeller i makt og økonomi.

Arbeiderpartiet vil:

5.1 Gripe digitaliseringens muligheter gjennom en offensiv næringspolitikk

1. Opprette hel- eller deleide statlige selskap for å sikre fellesskapets eierskap til verdiskaping og data innenfor visse sektorer, som digital helse.

2. Peke ut sektorer der Norge har fortrinn og kan bli verdensledende, som e-helse, maritime næringer, smarte byer og energisektoren. I disse sektorene skal det offentlige legge til rette for partnerskap med næringsliv, forskning og utdanning, gjennom økte FoU-midler, offentlige innkjøp, storskala test- og demonstrasjonsprosjekter og datadeling.

3. Styrke statlige virkemidler for å bidra til nye oppstartsbedrifter i Norge og opprette forskningssentre for næringsrettet digitalisering. og ha en forpliktende opptrapping innen IKT-forskning og utdanning.

4. Etablere «data trusts» - langsiktige juridiske rammeverk for deling av data mellom offentlige virksomheter og private selskaper som skal utvikle kunstig intelligens for å gi innbyggerne bedre tjenester.

5. Stimulere byene og de største kommunene til å gå foran og virkeliggjøre utviklingen av digitale tjenesteløsinger i samarbeid med norsk digital industri og utdanningsinstitusjoner som deretter fritt skal kunne brukes av alle andre norske kommuner og andre forvaltningsorgan.

6. Utvikle «smarte byer» der man kombinerer teknologi og digitale tjenester som kan bedre livskvalitet og miljø. Disse prinsippene skal tas i bruk innen både bygg, energi og transport.

7. Stille krav til at offentlig sektor skal ta i bruk teknologi for kunstig intelligens og drive frem nyskaping gjennom betydelig satsing på innovative offentlige anskaffelser hvor det offentlige utfordrer næringslivet til å drive frem nye løsninger.

5.2. Sikre god omstilling i en digital tidsalder

1. Opprette en egen ordning for statlige omstillingsmidler for ansatte i bransjer som møter raske og store strukturelle endringer.

2. Opprette et nasjonalt senter for bransjeprogram som gir omskoleringsløp for ansatte i yrker som får stor reduksjon i antall sysselsatte. Dette skal gjøres i samarbeid med NAV, partene og karriereveiledningssentrene. Senteret bør også sikre at erfaringer fra vellykkede omskoleringsløp kan skaleres til andre yrkesgrupper og situasjoner. Senterets aktivitet skal styres sammen med arbeidslivets parter og benytte den statlige ordningen for omstillingsmidler.

3. Sørge for en velfungerende web-basert kompetanseportal. Portalen skal gi lett tilgjengelig informasjon om kurs og utdanningstilbud over hele landet slik at flest mulig får en reell mulighet til kompetansehevende tiltak. Kompetanse Norge bør ha hovedansvaret for portalen i samarbeid med partene i arbeidslivet.

4. Benytte digitaliseringens muligheter for å sikre at utdanningstilbud er tilgjengelig over hele landet, gjennom å stimulere til at forelesninger og undervisningsmateriell er digitalt tilgjengelig.

5. Sikre at arbeidsgivere har en reell drøftingsplikt ved store omstillinger som krever ny kompetanse, hvor ansatte gis innflytelse og mulighet for omskolering.

6. At omstillingsloven gjennomgås for å ivareta meldeplikten ved flytting av virksomheter internt i de nye regionene for å ivareta arbeidstakere som rammes av flyttingen.

7. Bidra til at ledere i offentlig sektor får økt kompetanse og sørger for at ansatte involveres tett i digitaliseringen slik at potensialet i medarbeiderdrevet innovasjon utnyttes.

5.3. Sikre demokratisk kontroll over den teknologiske utviklingen og en rettferdig fordeling av gevinstene

1. Bygge opp digital kompetanse i det offentlige slik at fellesskapsløsninger ikke blir overtatt av markedskreftene.

2. Styrke arbeidet med IKT-sikkerhet, sikre demokratisk kontroll over kritisk IKT-infrastruktur og stille krav om cybersikkerhet i offentlige anbud.

3. Utrede med sikte på å etablere en offentlig skyløsning.

4. Opprette et etisk råd for kunstig intelligens, der også arbeidstakerrettigheter inngår.

5. Legge til rette for åpenhet om algoritmer ved at det offentlige etablerer standarder som sikrer at man unngår diskriminering, samt sikre innbyggernes og arbeidstakernes personvern gjennom en reell rett til innsyn og samtykke.

6. Sikre at dagens unge lærer om grunnelementene i kunstig intelligens, koding, personvern, IKT sikkerhet og analyse.

7. Sørge for at inntekter generert i Norge kommer fellesskapet til gode gjennom økte skatteinntekter ved å fremme nasjonale initiativer og samarbeid med andre land.

8. Utrede vårt nasjonale handlingsrom for skattlegging, «digital grunnrente» i vinneren-tar-alt markeder, samt en ekstra moms for selskaper som ikke skatter til Norge.

9. Starte en digital vask av lover og regler samt foreta en gjennomgang av HMS-regelverket for å sikre at det er relevant i en digital arbeidshverdag.

10. Det bør gjøres flere forsøk med å integrere tariffavtalenes bestemmelser i digitale plattformer, som f.eks. lønns- og arbeidsvilkår og arbeidstidsbestemmelser. Arbeiderpartiet vil fremme tiltak som balanserer maktforholdene på arbeidsplassen i en ny digital hverdag.

Endringsvedtaks-nummer	**Endring**
5	Nytt kulepunkt 6: Det etableres fellesordninger der arbeidstakere kan flytte med pensjonsordningen ved jobbskifte. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
8	Nytt kulepunkt 7: Det etableres gode tilsyn og sanksjonsordninger som motvirker at arbeidsgivere ikke etablerer eller betaler inn de ansattes tjenestepensjon. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
12	h) Det bør gis økte frie midler til kommunene, og kommune-Norge bør tilbys kunnskap om turnusplanlegging og trepartssamarbeid som virkemiddel for å nå målet om heltidskultur og kvalitet i velferdstjenestene. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

19	Nytt punkt 14. linje 1010: Framtidens verdiskapere forutsetter mer fokus på entreprenørskap i både grunnskole og videregående skole. Det er derfor viktig at både kommunene og fylkeskommunen samarbeider med Ungt Entreprenørskap. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
25	g) Sørge for at alle medarbeidere som ønsker høyere stillingsbrøk skal få det så snart som mulig. Stillingsbrøker skal slås sammen for de som har flere kontrakter i samme virksomhet. Begrunnelse: For å få fart på heltidsarbeidet i helse- og omsorgsektoren, der deltidsproblemet er størst må heltidskultur innarbeides gjennom systematisk arbeid. Da er det viktig å stille helt konkrete krav til virksomhetene, ikke bare at det skal lages strategier og settes måltall. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
31	**Slette:** ved å stille krav til at arbeidsgiver som utlyser deltidsstillinger fremfor å tilby å øke eksisterende stillinger til 100 prosent må sannsynliggjøre sitt behov for deltidsstilling. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
32	10. Legge til rette for flere mennesker med utviklingshemming i ordinært arbeid **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
33	Å organisere flere unge må være en hovedprioritet og det kreves en egen satsing for å lykkes med dette **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
34	Bemanningsbransjen skal ikke være inngangen til arbeidslivet. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
35	De som får tilbud om fast ansettelse etter endt læretid i det offentlige skal som hovedregel få tilbud om 100% stilling **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
36	At organiserte arbeidere må streike i lang tid for retten til tariffavtale er ikke akseptabelt. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
37	Sikre at instruktører og faglige ledere får tilbud om kompetanseheving og sørge for flere hospiteringsordninger der instruktører får hospitere ved opplæringen elevene får i skolen før læretiden **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

38	**Slette:** Vi vil også bedre yrkesveiledningen i grunnskolen og gi alle elever kunnskap om ulike yrker. **Vedtak:** Forslaget falt.
39	Gi elever i grunnskolen kunnskap om ulike yrker gjennom å innføre den praktiske skolesekken, mer praktisk læring og en bedre yrkesveiledning **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
40	Utrede ny modell for lærlingetilskudd etter inspirasjon fra Danmark **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
41	Oppfordre kommunene til å stille krav om at allmenngjøringens bestemmelser om lønns- og arbeidsvilkår er oppfylt ved tildeling av skjenke- og serveringsbevilling. Brudd på disse skal kunne føre til inndragelse. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
42	Sammenhengen mellom næringspolitikken og arbeidet mot sosial dumping, økonomisk kriminalitet og a-krim må tydeliggjøres. Rammer og terskler for næringsvirksomhet må gjennomgås, herunder bør det vurderes å utarbeide én lov for serveringsbransjen **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
43	Gjennomføre en helhetlig aktivitetsreform og **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
44	og bygder **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
45	helse **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
46	og sette inn tiltak mot **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
48	**Bytte ut:** Tilrettelegge for praksis gjennom hele yrkesfagopplæringen blant annet ved å innføre praksistilskudd til bedrifter. **Med:** Allerede i første år i yrkesfaglig opplæring må elevene sikres praksis i arbeidslivet, for eksempel gjennom yrkesfaglig fordypning (YFF). Vi vil også innføre praksistilskudd til bedrifter for at flere skal få mer praksis fra første dag. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

49	**Bytte ut:** 6. Legge til rette for fleksible løp i flere utdanningsprogrammer, der elevene får veksle mellom skole og arbeidsliv gjennom uken. **Med:** Flere vil velge yrkesfagutdanning hvis vi benytter opplæringslovens muligheter til å gjennomføre fagutdanningen på andre måter enn to på skole og to år på arbeidsplass. Arbeiderpartiet vil i større grad ta i bruk vekslingsmodeller der elevene veksler mellom læring på skolen og ute i praksis. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
50	Lærlingstilskuddet må økes, og det må gis økonomisk kompensasjon til lærebedrifter som tar inn lærlinger med særskilte ordninger **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
52	Styrke utdanning som bygger på fagkompetanse og som er styrt av partene. Arbeiderpartiet vil også styrke ordningen med mesterbrev som en del av kompetansebygging og flere karriereveier for fagarbeidere. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
53	for å gi arbeidstakere muligheten til å få dokumentert kompetansen sin slik at de kan ta det med videre **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
55	Pensjonistene må gis drøftingsrett i pensjonistoppgjøret slik at de kan gis en reell innflytelse. Pensjonistoppgjøret må behandles i Stortinget **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
56	**Bytte ut:** 5. Bidra til at det kan innføres sanntidsoversikt over offentlige byggeprosjekter med informasjon om hvem som er på jobb og hvilke formelle kvalifikasjoner disse besitter etter modell av HMS-reg. i Oslo kommune. **Med:** 5. Sikre bruk av HMS-kort på byggeplasser og bidra til at det innføres systemer for elektronisk mannskapsoppfølging i sanntid på offentlige byggeprosjekter. Systemet bør inneholde informasjon om hvem som er på jobb, hvilken bedrift og formelle kvalifikasjoner disse besitter etter modell av HMS-reg i Oslo kommune **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
57	Mange Arbeiderpartistyrte kommuner og fylker har gått i front og innført seriøsitetskrav i sine anskaffelseskontrakter. Skien-, Telemarks- og Oslo-modellen er eksempler på dette. Oslo-modellen er en sammensatt helhetlig pakke og Arbeiderpartiet mener statlige innkjøpere bør følge etter Oslo. De lokale erfaringene Arbeiderpartistyrte kommuner har opparbeidet seg må deles og brukes til å løpende forbedre modellene. Større kommuner kan bidra

	aktivt til å støtte mindre kommuner i dette arbeidet. Andre kommuner bør særlig følge med på Oslo-modellens krav om offentliggjøring av hvor stor gevinst selskaper som driver velferd har. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
58	I stat, kommune og fylkeskommune skal hovedregelen være at nye stillinger lyses ut som heltidsstillinger eller brukes til å fylle opp stillingsbrøkene til deltidsansatte. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
59	Heltid/deltid-problematikken bør synliggjøres i beregningsgrunnlaget for kommuneøkonomien, slik at aktivitetsutviklingen i kommunesektoren bedre reflekterer den reelle aktiviteten i kommune-Norge. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

Redegjørelse til votering av arbeidslivsmanifestet v/Ingvill Kjerkol (10.07-10:10)

Strek er satt.

06.04.2019 10:11 -10.11 Kjell Maartmann-Moe Akershus
06.04.2019 10:11 - 10:12 Inger Helene Vaaten Oslo
06.04.2019 10:12 - Endringsforslag # 19 ble vedtatt av landsmøtet

Redaksjonelle endringer i manifestene enstemming vedtatt. 10:20

Film i forkant av Kjersti Stenseng sin innledning 10:20-10:22

Dagsorden Valgkamp og valgkamparbeidet v/Kjersti Stenseng (10:23-11:06)

«Gjennom støtte, tillit, ansvar og heiarop, har Arbeiderparitet gitt meg mulighet til å få ut et engasjement jeg alltid har hatt.»

Ordene kommer fra Linn Katariina Henriksen. Linn har vært Arbeiderparti-velger siden hun

tidlig på 90-tallet diskuterte skolepolitikk med mor si.

Ho si: «Min mor var leder i det lokale Høyre-laget. Jeg mente hennes partis skolepolitikk ville medføre en klassedeling av elevene.» Vinteren 2015 går Linn på sitt første medlemsmøte i Ibestad Arbeiderparti. Ho vil innføre skolemat til elevene på Ibestad skole. Og vet dere hva, til høsten skal få Linn gjøre det. For Linn sitt der nede, Ho er noe av det viktigste vi har. Ho er Arbeiderpartiets ordførerkandidat.

Veien fra engasjement til politisk gjennomslag i Arbeiderpartiet kan være stutt.

Kjære Linn, og alle dere andre 366 toppkandidater for Arbeiderpartiet:

Det er gjennom de små fellesskapene i kommunene Arbeiderpartiet bygger Norge.

- Ved å gi ungdommer trygge jobber, ikke midlertidighet.
- Ved å gi eldre god omsorg, ikke privatisering.
- Ved å gi barn fellesskole, ikke klassedeling.

Slik gjør vi de små fellesskapene sterkere. Og med sterke fellesskap, blir ingen svake.

Og kjære alle sammen, hva betyr det?

Jo, svaret er enkelt: Folk trøng en Arbeiderpartiordfører.

I 2015 gjorde Arbeiderpartiet vårt beste kommunevalg på 30 år.

Siden da har vi styrt To-hundre-og - fem lokalsamfunn over hele landet. Fra Søgne i sør.

Til Longyearbyen i nord.

Raymond og Arbeiderpartiet styrer Norges største kommune, Oslo. Med Marte i spissen styrer vi Norges minste kommune, Utsira.

Over 6 av 10 nordmenn bor i en Arbeiderparti-styrt kommune. Det er i møte med dem, jeg merker at politikk betyr noe.

Som Torgunn Gunnarson fra Bodø, som er helsefagarbeider. Etter 20 år i deltidsstilling, får hun nå endelig jobbe heltid. «Hverdagen min har blitt lettere. Nå slipper jeg det konstante jaget etter vakter.» sa Torgunn, da jeg møtte henne tidligere i år.

Grunnen er at Ida ble ordfører i Bodø i 2015. Arbeiderpartiet satte i gang en heltidsreform.

Nå har Torgunn fått mer trygghet og forutsigbarhet i sin hverdag. Men det er ikke bare hun det gjelder. Det gjelder også 200 av hennes kolleger.

Dette er viktig dere! For det samme har de eldre som Torgunn hjelper hver dag på jobb.

Gode landsmøte, det er slik vi styrker fellesskapet. Skritt for skritt. Stein for stein.

Et storsamfunn – som forandrer seg gjennom at vi ser folk.

Sjå på elevene i Hordaland, Nordland, Oppland og Aust-Agder som nå får gratis skolefrokost om morgen.

På grunn av Arbeiderpartiet.

Høyre mener det ikke er behov for skolemat, fordi de fleste har med matpakke.
Men vi veit at det nesten er 65 000 unger som ikke har med mat.

De går sultne gjennom dagen. Og lærer mindre. Se for dere at det satt noen rundt lunsjbordet her i går, som ikke fikk mat. At så mange barn går sultne gjennom skoledagen,

Kjære landsmøte, det er en skam! Det er et ansvar Arbeiderpartiet tar, der høyresida svikter!

For det betyr noe hvem som styrer. Elevene i Ålesund har nå flere lærere rundt seg, fordi du Eva er ordfører. Barna i Oslo som får gratis plass i AKS, Raymond.

Og Rune, du som lova 100 nye arbeidsplasser, der du og e bor, på VINSTRA.

Og det har du innfridd! Det er sjukt imponerende!

Skritt for skritt bygger Arbeiderpartiets ordførere og byrådsledere sterkere felleskap over hele landet. Men de bygger ikke bare felleskap, de bygger festningsverk mot den usosiale høyrepolitikken. Som når Arbeiderparti-ordførere ikke innfører den borgerlige arbeidsmiljøloven med mer midlertidighet. Når de ikke gir etter for høyresidas angrep på faste jobber.

Når de ikke privatiserer. Når de står opp mot sentralisering, og reduserer forskjellene.

Gode landsmøte, jeg gleder meg til å klippe den røde snora, når vi gjør norske kommuner til Høyre/Frp-fri-sone!

«Alle lamme alle. Alle i gata skal få være med å leke med alle.

Det har jeg sagt til alle barna mine, og det mener jeg gjelder også i voksen alder.»

Det sa Gunnar Wilhelmsen da han ble lansert som Arbeiderpartiets ordførerkandidat i Tromsø i oktober. Verdiene Gunnar har oppdratt sine unger på, vil han nå spre til hele Tromsø.

Han vil bygge et sterkt fellesskap, der alle får mulighet til å bidra med det de kan og der ingen skal stå på utsida. Og det er de samme verdiene skal vi gjøre gjeldende i den valgkampen oss nå skal inn i. Valgkamp er lagarbeid. Arbeiderpartiet er ikke et enmanns- eller kvinneprosjekt. Arbeiderpartiet er alle oss i denne salen. Alle som koker kaffe og går på husbesøk. Alle våre medlemmer. Arbeiderpartiet det er deg.

Det betyr at når du tenker at noen i Arbeiderpartiet bør gjøre noe. Ja, da gjelder Tonje Brenna sitt slagord: «Noen det er deg.»

Hva dette landsmøte handler om, ja det er du som bestemmer, og alle døm som har sendt deg hit. Som når Mette Varem snakker om politi og beredskap, ja da setter du tryggheten til folk i distriktene på dagsorden.

I sum bygger vi alle det store felleskapet Arbeiderpartiet er. Denne gangen, skal Arbeiderpartiets fellesskap gjøre jobben for mange av dere som sitter i denne salen.

Nesten halvparten av dere er ordførerkandidater. De viktigste personene i vårt parti nå.

For nå er det Jonas, Hadia, meg og mest sannsynlig- Bjørnar - som skal være bakkemannskap for dere. Gi den hjelpa som behøvs. Slik at dere vinner valget. For dere er de beste folka, dere har den beste politikken, og dere skal bli ordførere om 156 dager.

Men det kan å vera tøft å stå i front. Det kan Kristin, ordfører i Vågsøy, skrive under på, fra da ho tok kom kampen for en betre skule.

«Den dama er full i faen»

«Brenn i helvete»

«Maktsjuk»

«Hitler»

«Fitte»

«Hore»

Skjellsorda du fikk i kommentarfeltet var mange. Vi skal tåle uenighet og tøffe debatter.

Men dette er langt, langt - over streken. Kristin - du skal vite - at du har hele Arbeiderpartiet i ryggen, hets og hat, det skal vi aldri akseptere!

Maria fra Vestfold har leda et arbeid. Som ho skal legge fram seinere i dag. Det handler om å skape et trygt felleskap for alle. For at ingen skal stå aleine. Det er bra jobba av Maria og co.

Vi trenger å ta tydelige grep. Men til sjuende og sist, kjære landsmøte, dreier dette seg om folk. Det betyr at vi alle må ta litt mer ansvar. Ta en sjau i kommentarfeltet. Ja, jeg veit det kan være tungt, men det nytter.

Som Lise Christoffersen. En av våre digitale krigere. Hun går inn med hele seg i facebook-grupper og debatter. Svarer saklig og opplysende, lar ikke ting stå uimotsagt. Flere må gjøre som Lise.

Vi trenger mer digitalt kameratskap. Og landsmøte, det er jo kameratskap og felleskap Arbeiderpartiet alltid har vært best på.

- Vi har bygd opp arbeidslivsfellesskap.
- Vi har bygd opp velferdsfellesskap.
- Vi har bygd opp små og store fellesskap over hele landet.

Nå skal vi ikke bare lede an, vi skal være aller best, for å gi barna våre et trygt digitalt fellesskap.

Gode landsmøte.

Trygghet er også nøkkelordet når vi jobber med bedre partikultur i partiet vårt. For 4 år siden stod jeg her og snakket til dere for første gang som partisekretær.

Da snakket jeg om hashtaggen #jeg har opplevd. Der delte kvinner historier som gjorde et veldig sterkt inntrykk. Siden da har det skjedd mer enn noen kunne forutse. Et digitalt grasrotoppgjør, har snudd om maktstrukturer over hele verden.

Metoo har gjort at det ingen før sa fra om, nå kommer til overflaten. Også i Arbeiderpartiet.

Det er veldig viktig. For det gjør at vi kan ta tak i det. Men det viser og at alt ikke har vært som det skal.

Opp gjennom historien har folk opplevd seksuell trakassering og hatt ugreie opplevelser i vårt parti. Noen vil bære med seg det resten av sine liv. Vi veit at det er folk som ikke har turt å si fra.

Til alle dere, vil jeg i dag, på vegne av hele Arbeiderpartiet si: Dere skulle ikke opplevd det dere gjorde. Det skulle vært tatt tak i. Det er jeg veldig lei meg for!

Arbeidet vi er i gang med i partiet er derfor så viktig. Vi har senka terskelen for å si fra om ugrei oppførsel. Vi følger raskt opp. Og vi sørger for en ordentlig og grundig behandling av saker.

I fjor vedtok sentralstyret nye retningslinjer. På dette landsmøte vedtektsfester vi nulltoleranse mot trakassering. Men vedtektsfesting er ikke nok i seg selv. Vi må hele tida arbeide med kulturen vår,

Jobbe med likestilling, respekt og trygghet.

Det må skje i hele partiet vårt. Jeg skal gjøre min del av jobben. Det må alle dere også.

For alle medlemmer skal ha det trygt hos oss. I Arbeiderpartiet aksepterer vi ingen form for trakassering.

Det dreier seg om det grunnleggende sosialdemokratisk menneskesyn. Ingen er frie -før alle er frie.

Kjære landsmøte,

Nå skal jeg gi dere dagens viktigste tall:

ETT-TUSEN-ÅTTE HUNDRE OG SØTTISJU.

Det er antall medlemmer Arbeiderpartiet har fått så langt i år.

Hver enkelt av dem må tas kontakt med, bli invitert inn og få utløp for sitt engasjement.

Slik som Ida Huitfeldt ble. Og da prater jeg ikke om dattera di Anniken, selv om hun og heter Ida. Og er veldig aktiv i AUF. Men Ida Helen Grasmo Huitfeldt fra Skien.

Ida meldte seg inn i Arbeiderparti i august. Fordi hun ville at sønnen hennes på 9 år skulle få

flere grøntområder å leke på.

- Ho sendte ei melding til Skien Arbeiderparti på facebook,
- fikk respons i løpet av 10 minutter.
- ble invitert med på neste medlesmøte,

og ifølge henne selv

«tatt kjempegodt imot av både gamle og yngre medlemmer.».
Nå er hun listekandidat for Skien Arbeiderparti.

Og veit dere hva gode landsmøte, -på årsmøte til Telemark Arbeiderparti, fikk hun prisen som årets komet.

Det er godt jobba av Skien og Telemark Arbeiderparti. Flere bør gjøre som døkk.

Vi trenger flere kometer i Arbeiderpartiet.

Kjære landsmøte, for dette er dønn alvor.

Nå skal jeg gi dere dagens dårligste tall:

Bare 54 % av kommunepartia våre sier de har rutiner for å følge opp nye medlemmer.

Det er altfor få.

Alle nye medlemmer må ringes. Alle nye medlemmer må få tilbud om aktiviteter.

Alle nye medlemmer skal få mulighet å bli en del av Arbeiderpartiets store fellesskap.

Derfor er ”den fine starten” ett av de viktigste tiltakene vi nå skal sette i gang.

Derfor inviteres dette landsmøte med på et løft for medlemmene de neste to årene.

Gjennom blant annet prosjektet «det gode møtet» og et tydeligere medlemsansvar i styret.

For vi må rekruttere flere, og vi må gi de medlememme vi har et enda bedre tilbud.

Der Arbeiderpartiet politisk vil ha en *lese, skrive, regne-garanti* for alle elever. Skal oss ha en *ringe, prate og lære-garanti* for alle medlemmer. For vi veit at det politiske er ingenting uten det organisatoriske. Arbeiderpartiets politiske kraft kommer fra våre medlemmer.

Det er jo dette det handler om gode landsmøte. Det er derfor vi har styrka skoleringen denne perioden. Grunnskolering av alle tillitsvalgte. Valgkampskolering for alle kandidater. Vi må tettere på folk.

Og den aller viktigste jobben må gjøres lokalt.

Som Trygve Bratteli sa det i 1974: «En finmasket og levende kontakt fra og til folk i deres hverdag, er pulsåren i et levende partis tilværelse. Det må først og fremst løses i lokalsamfunnet.»

For det er kommunepartiene som er Arbeiderpartiet viktigste organisasjonsledd.

Derfor skal avstanden fra det lokale til det sentrale, være kort. Det har vært et av mine viktigste prosjekter som partisekretær. Slik at vi er tettere på hverandre. Det følger ingen stillingsinstruks med denne jobben.

Men det sies at Håkon Lie i sin tid bare kunne åpne glasset på Youngstorget, så visste han hva steminga var.

Kjære landsmøte, partibygging handler om å være åpen og tilgjengelig. Der vi ikke bare åpner glaset. Men er ute i landet, og prater med folk hver dag. Det er det som er vårt Arbeiderparti.

Gode landsmøte, derfor er noe av det viktigste vi gjør å bygge en god partikultur.

Vi må innrømme at det siden valgnatta 2017, det har til tider har vært ei tøff tid.

Jeg veit mange synes det var vanskelig å stå på for Arbeiderpartiet i perioden det storma som verst. Men jeg er veldig takknemlig for at dere likevel gjorde det.

Dere arrangerer medlemsmøter, utvikler nye politikk og møter folk på gater og torg.

Vår evne til å komme videre handler nemlig om det. Holde fokus på oppgavene.

Så er det vår alles oppgave å strekke ut ei hånd og bygge bro. Ta den kaffekoppen.

For dette handler ikke bare om Arbeiderpartiet, det handler om Norge.

Et svakt Arbeiderparti, taper alle de som trenger sterke fellesskap og små forskjeller, på.

Derfor har vi alle ansvar for å bygge et sterkt Arbeiderparti. Og hvem andre skal gjøre den jobben om det ikke er oss i denne salen?

Oss må alle bygge en god kultur, hvor vi respekterer hverandre. Forener ulike syn i et sterkt fellesskap.

Slik vi alltid har gjort det med de politiske spenningene i vårt parti. Kjære landsmøte, Jonas snakka i går om at vi skal bygge et sterkt «vi» politisk. Det «Vi-et» skal vi også bygge internt i vårt eget parti. Det «Vi-et» veit jeg at mange av dere er eksperter på. For det er jo det dere brukt tida på å bygge det siste året, når dere har slått sammen mange av våre fylkespartier.

Innlandet, Trøndelag, Vestland, Agder – Mange har gjort en solid jobb. Som det er verdt å skryte av. Dette er den største organisatoriske endringa i partiet vårt på veldig lang tid. Og når fylkene blir større, er det viktig at det ikke går utover det enkelte medlems tilbud. Derfor har vi valgt å la fylkene få gjøre dette i sitt eget tempo. Noen har allerede slått seg sammen, andre venter. Det er naturlig at 2021 blir et sluttpunkt for å lande partistruktur. Hvor det viktigste er at strukturen skal fremme aktivitet på grasrota.

Gode landsmøte, for Arbeiderpartiet er et grasrotparti. Et bredt folkeparti som vanlige folk over hele landet engasjerer seg i. Derfor er jeg opptatt av at våre tillitsvalgte og folkevalgte også må speile befolkningen. Velgerne til et sosialdemokratisk parti skal kjenne seg igjen i sine politikere. Både i byene, og i distriktene.

Derfor er det like viktig når Marte og Roger får flere i fast jobb i Bergen, som når Remi i Vestvågøy skaper nye arbeidsplasser i fiskerinæringa.

By og land, hand i hand, sa Arbeiderpartiet i 1933. Det har vi og diskutert heftig på dette landsmøte, Slagordet må og gjelde oss sjøl. Derfor har vi sentrale politikere fra de største byene og de minste bygdene. På samme måte er Arbeiderpartiet et parti for både unge og gamle. Det viser ikke minst aldersfordelingen på dette landsmøte. Vi har Jan Balstad fra Nesodden som er 81 år, og vi har Nicoline Grenersen fra Frogn som er 17 år.

Vi har Jone fra Sør-Fron, som er ordførerkandidat i en alder av 24 år.

Arbeiderpartiet er et parti der du ikka bare kan engasjere deg, men og få viktige posisjoner, uavhengig av alder.

Det skal du og uavhengig av kjønn. Denne våren er det 33 år siden Gro presenterte kvinneregjeringa. Som du har sagt det så treffende, Gro: «Det var en seier for likestillingen som skapte presedens for all ettertid. Nå er det 40 % kvinner i regjeringen, uansett hvem som sitter med makta.»

Og kvinner med makt har endra politikken. Kjempet gjennom abortloven, fødselspermisjon og full barnehagedekning, men i lokalpolitikken har det ikke ennå skapt presedens.

Seinest etter valget i 2011 var bare 22 prosent av Arbeiderpartiets ordfører, damer.

I 2015 tok vi et jafs. Økte til 33 prosent. Siden da har vi hatt gode lokale iniativ som #hunbørstille, fra Kamzy og Oslo. Og vi har jobba mer systematisk fra sentralt hold:

Gjennom:

- kvotering på lister,
- egne skoleringer for kvinner
- og mentorordninger

Det er et arbeid kvinnenettverket har gått i spissen for. Og som du Anniken skal ha mye av æren for Du har fulgt opp damene våre tett, ordførere, kandidater og folk som har vurdert å stille. Ikke minst når det har storma rundt dem. Det er en jobb som kanskje ikke er så synlig, men som gir resultater. Etter 12 år som leder av kvinnenettverket, kan du gå av, i visshet om at arbeidet har båret frukter.

For første gang er vi over Gros historiske grense på 40 %, også i lokalpolitikken. 42 % av Arbeiderpartiets ordførerkandidater er ved dette valget, kvinner. Det er det grunn å være stolt av!

Kjære landsmøte,

Vi har klart å løfte flere kvinner inn i politikken. Det ser jeg tydelig når jeg ser utover denne salen. Men jeg ser også for lite mangfold. Vårt neste store løft må derfor være flere med minoritetsbakgrunn. Det handler om at vi må speile befolkningen bedre. Men også om hvordan vi sørger for at flinke medlemmer, tillitsvalgte og folkevalgte med inoritetsbakgrunn kan bygge erfaring. Gir de sjanser. Løfte de i vårt parti. For det finnes masse flinke folk.

Det er vi som må bli mer bevisste. Som ledelse, og på grasrota. Heldigvis har vi og flinke folk som gjør jobben selv.

Det var knyttet mye spenning til valgkomiteens arbeid i Trøndelag tidligere i år. Og selv om det var fullt på pressebenken, langt fler enn vanlig. Så var det ingen som rapporterte om det som skjedde da landsmøtedelegasjonen skulle velges. I den generelle debatten gikk Amal Abdinur opp på talerstolen. Amal hadde ikke et forslag til endring i delegasjonen, men et generelt poeng:

At det var for få i delegasjonen med minoritetsbakgrunn. Delegasjonen speilet ikke folket, medlemmene og de aktive i partiet i Trøndelag. Amal avsluttet med å si at dette var noe som måtte jobbes med, og at de var flere som var klare til å gjøre en jobb for partiet.

Så skjer det noe veldig fint.

Vibeke Stjern, ordfører i Åfjord, går opp på talerstolen. Hun var innstilt som delegat. Men hun viker sin plass for at Amal skal få plass i delegasjonen til Trøndelag. Og endringen blir vedtatt ved akklamasjon.

Så en spesiell takk til Vibeke og velkommen til landsmøtets delegat nr. 234 fra Trøndelag, Amal Abdinur. Mitt løfte til deg er at vi skal jobbe aktivt for å få en mer mangfoldig organisasjon. Derfor må vi lære av dem som har fått det til.

Og vi trenger ikke gå så langt. Når jeg ser utover bakken på Utøya om sommeren, ser jeg en langt mer mangfoldig forsamling enn i vår landsmøtesal.

Mange av de politikerne Arbeiderpartiet har med minoritetsbakgrunn har også starta i AUF:

Mani, Masud, Kamzy, Abdullah, og Amal. AUF, Vi har rett og slett mye å lære av dere.

Ina, Sindre og Astrid. Oss har fått en utrolig sterk AUF ledelse siden forrige landsmøte.

Jobben dere gjør hver eneste dag med å få med alle typer ungdom,

den gir resultater:

- Dere er mangfoldige.
- Dere vinner skolevalg.
- Og det lover godt for både valgkampen og framtida at dere er svære. Faktisk større

enn noen sinne.

Gratulerer med rekordmange 14 422 medlemmer.

Gode landsmøte,

Einar Gerhardsen sa at Arbeiderpartiet skulle være partiet for det store arbeidende folk.

Det jeg vil kalle den breie arbeiderklassen. Som renholderen Naemy Trandum. Sammen med 1 million andre nordmenn taper hun tusenvis i pensjon, fordi høyreregjeringa ikke vil innføre pensjon fra første krone.

Eller helsefagarbeideren, Rebecca Lilletvedt. Hun har fått hel og fast stilling i en ny kommunal vikartjeneste i Bergen, på grunn av Arbeiderpartiet i byråd.

Arbeiderpartiet skal være et arbeiderparti.

Det var bakgrunnen for at jeg før sommeren i fjor sendte brev til alle våre nominasjonskomiteer. Ba de prioritere kandidater fra fagbevegelsen på våre valglister.

Det gleder meg at vi nå går til valg med mange dyktige faglige kandidater.

- Stian som er industriarbeider og tillitsvalgt i Fellesforbundet, er nå vår ordførerkandidat i Vestre Toten.
- Tove Elise, som er helsefagarbeider og tillitsvalgt i Fagforbundet, er nå vår ordførerkandidat i Vindafjord.
- Trondheim Arbeiderparti som nå går til valg med hele 14 kandidater fra fagbevegelsen på lista.

Nå skal vi sørge for at de blir valgt.

Men ikke bare det.

Vi fortsetter arbeidet fram mot 2021, sammen med Hans Christian, Jørn, Mette og tusenvis av tillitsvalgte.

For kjære landsmøte, hvis Stortinget skal være representativt for det norske folk.

Så må vi få flere fra fagbevegelsen også på Stortinget. Derfor har vi siden 2017 styrka samarbeidet med fagbevegelsen, spesielt lokalt. Over 170 kommuneparti har samarbeidsavtale med Fagforbundet. Fagbevegelsens viktigste saker står i de lokale partiprogrammene. Vi skolerer oss sammen, og bygger felles arenaer.

Som når Mette og jeg, har reist over hele landet for å sette heltid på dagsorden.

Det er noe av det mest givende jeg har gjort i vinter. Det er gjennom å samarbeide og bygge tillit, vi får politiske resultater på heltid. Det samme får vi når våre ordførere og lokale tillitsvalgte samarbeider mot sosial dumping.

170 kommuner har nå egne seriøsitetskrav. Oslomodell, Stord modell, Skiensmodell, overalt hvor jeg reiser er det en egen modell.

Landsmøte - Vet dere hva - Nå må vi bare vinne valget. Slik at dette blir den norske modellen.

Gode landsmøte,

Når vi går ut av denne døra i morgen ettermiddag, er det fem måneder og to dager til valglokalene stenger. Vi skal bruke hver eneste dag godt. For nå er det valgkamp.

Og da må bruke vår største fordel. Medlemmene våre. Kari Fjeseth på Lillehammer som alltid steker vafler til stand.

Firebarnsmora Anette Mjåvatn fra Vestby, som møter opp på alle aktiviteter. Dere aner ikke hvor viktige dere er.

Nå er det vår felles store jobb å motivere alle våre 51.000 medlemmer til valgkamp.

Til å ta den ekstra kvelden med husbesøk, kampen i kommentarfeltet, eller overbevise arbeidskollegaene i lunsjen.

For nå trenger vi alle. Dette er en valgkamp vi skal snakke med flere personer enn noen gang før, koke mer kaffe. Dele ut flere brosjyrer. Banke på flere dører.

Vi skal sørge for at hele Norge veit hva som står på spill: Nemlig, felleskapa våre.

Vårt mål for denne valgkampen er å stoppe Høyre og Frp i å rive dem ned.

Gjennom privatisering, sentralisering, og økte forskjeller.

Vi skal skape et festningsverk av Arbeiderparti-ordførere mot høyrepolitikk. Og i stedet bygge sterkere fellesskap:

Tryggere arbeidsforhold med hele og faste stillinger, Skolemat til ungene våre. Og ikke minst, en god eldreomsorg til våre foreldre.

Gode landsmøte, jeg gleder meg til de 156 neste dagene.

Valgkamp er hardt arbeid. Men det er mest gøy og givende. Fordi vi veit at det vi driver med er så viktig, for folk sin hverdag.

Det er gjennom de små fellesskapene Arbeiderpartiet forandrer Norge.

- På idrettsbanen til ungene,
- ved lunsjen på arbeidsplassen,
- med familien rundt middagsbordet.

Og med sterke fellesskap, da blir ingen svake.

Kjære landsmøte, vi har 367 valg å vinne. Og ingen tid å miste. Derfor avslutter jeg nå!

AUF's generalsekretær Sindre Lysø (11:07- 11:12)

Kjære kamerater,

Etter valgnederlaget i 2017 har vi analysert alle deler av partiet, og alt fra *tvetydig asylpolitikk* til *været* har blitt nevnt som årsaker til hvorfor vi tapte.

Men sannheten er like tydelig, som den er sann: Da våre velgere ble spurt om hva de trodde var hovedsaken til Arbeiderpartiet i valget i 2017, var det svaret flest ga: "VET IKKE".

Vi var så redde for å støte fra oss velgere, at vi ikke tok klare standpunkt i de sakene som var viktige både for velgerne og for medlemmene våre.

Derfor er jeg glad for at vi har tatt store steg mot det Arbeiderpartiet jeg vil ha - et bredt folkeparti på venstresiden.

Vi er ikke som de alle andre partiene. Vi er en bevegelse. Vi endrer ikke politikk for å vinne valg, vi vinner valg for å endre norsk politikk.

I AUF er vi større og sterkere enn vi har vært på mange tiår. AUF er klar for kamp - og valgkamp.

Klare til å banke på dører, dele ut roser og ikke minst - knuse høyresida i debatter og vinne skolevalget for tredje gang på rad.

Etter 22. juli lovte vi å ta et oppgjør med tankegodset og holdningene til terroristen som tok livet av 69 kamerater på Utøya og 8 i regjeringskvartalet.

8 år etter 22. juli må vi være ærlige: vi tok ikke det oppgjøret. Det ble ikke bedre. Det ble verre.

Mange mennesker i landet vårt tør ikke ytre seg fordi de er redde. Redd for trusler, trakassering og hets. Redd for de som vil gjøre ord til handling. Høyreekstreme miljøer vokser seg sterkere. Nazister marsjerer igjen i norske gater.

Og i fjor vår måtte justisministeren gå av fordi hun på facebook valgte å spre løgn og konspirasjonsteorier om Arbeiderpartiet.

Det er på nettet vi møter det verste som bor i mennesker. Og de det går verst utover, er kvinner og minoriteter. Derfor må vi ta til motmæle. Som generalsekretær i AUF har jeg en melding til alle som bidrar til å spre slik frykt: Det er feigt å hetse andre på nett. Det skal dere stoppe med, for dere kommer uansett aldri til å vinne over den åpne, demokratiske debatten.

Partiet vårt er en motmakt mot høyrekreftene. Vi tror på et samfunn bygget for de mange og ikke for de få. I en tid preget av av økte forskjeller og motsetninger, av konflikt og global usikkerhet, er det viktigere enn på lenge at Arbeiderpartiet tar vare på det som gjør Norge til Norge.

Den sosialdemokratiske arven i Norge må styrkes, ikke svekkes. Da handler det om å si **ja** til en verden uten atomvåpen. Om å si **ja** til å gi kvinner en reell selvbestemmelse over sin egen kropp. Og om å satse på nye grønne industrieventyr og si **ja** til et oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja.

Kamerater, vi er deltakere på Norges viktigste møte, men landets største politiske verksted skjer til sommeren. For femte gang siden 22. juli skal vi igjen samles til sommerleir på Utøya - vår egen øy. Vi gleder oss til å samle 1000 AUFere for å diskutere politikk, skape nye vennskap og gire organisasjonen til valgkamp. Vi skal kjempe hver dag for å videreføre arven og engasjementet til de 69 kameratene vi mistet på Utøya 22. juli - kameratene som ble frarøvet muligheten til å kjempe denne kampen selv.

Utøya er og skal være AUF og hele arbeiderbevegelsens bankende hjerte. Utøya skal framover være stedet som motiverer og engasjerer nye generasjoner av AUFere, et sted der vi kan fortsette kampen for et fritt og rettferdig samfunn. Framover utfordrer jeg både kommunepartier og fylkespartier til å bruke Utøya mer.

Kjære landsmøte,

Om 156 dager har vi vunnet valget! For vi er 14.422 AUFere som er klare til å gi alt for å vinne kommunevalget og gjenreise partiet til regjeringsmakt i 2021.

Dette skal vi klare sammen, og vi skal vinne! Tusen takk for meg.

Debatt etter partisekretærens innledning:

06.04.2019 11:13 - 11:16	Øyvind Slåke	Oslo
06.04.2019 11:16 - 11:19	Jone Elisabeth Strand	Innlandet
06.04.2019 11:19 - 11:21	Ismail Salad Elmi	Trøndelag
06.04.2019 11:22 - 11:25	Øyvind H. Oddekalv	Vestland
06.04.2019 11:25 - 11:28	Heidi Westbye Nyhus	Akershus
06.04.2019 11:29 - 11:32	Frode Fjeldsbø	Rogaland

Dagsorden Presentasjon av Netthetsgruppa v/Maria Aasen-Svensrud (11:33-11:38)

Gode venner, kamerater og landsmøte.
Arbeiderpartiet er et stort fellesskap. Dette felleskapet gjelder også på nett.
Om en av våre blir utsatt for hets eller sjikane må vi si i fra og stå opp for hverandre.
Vi må ta opp kampen mot netthets slik at alle får like muligheter til å delta i samfunnsdebatten og ytre sine meninger uten å bli utsatt for hets, sjikane og trakassering.

Vi er et parti som jobber for frihet, likhet og rettferdighet. Vi kan ikke akseptere en utvikling der netthets begrenser menneskers ytringsfrihet og stopper dem fra å delta i vårt demokrati.

Derfor skal vi i Arbeiderpartiet skal gå i front og lede an for å skape en respektfull, saklig og engasjerende digital debatt. Vi skal sette høye krav til oss selv, uavhengig av andres oppførsel i sosiale medier.

Nettdebatten kan raskt bli preget av hets, sjikane og usakligheter. Når dette skjer må vi si fra og være en motvekt.

Vi må jobbe for at våre flater i sosiale media skal være en arena der folk kan møtes for å bli opplyst og diskutere utfordringene samfunnet står overfor på en ryddig og respektfull måte.

For Arbeiderpartiet er det viktig å ta vare på alle som engasjerer seg i partiet.

Netthets kan få svært negative følger for dem som blir utsatt for det og kan i ytterste konsekvens hemme demokratiet.

Derfor har partiet gjennomført et arbeid for å styrke forebyggingen av netthets, skape gode rutiner lokalt og sentralt for hva vi gjør når noen blir utsatt for netthets, og hva vi gjør i ettertid for å følge opp personer som utsettes for netthets.

Dette arbeidet har jeg hatt gleden av å lede, utvalget har vært sammensatt av dyktige partifolk fra hele landet og vi har fått innspill fra eksterne engasjerte deltakere.

Fra dette utvalget gir vi fra oss noen verktøy som vi håper vil være nyttige i partiorganisasjonen:

- Et kunnskapshefte om netthets, som dere vil finne på partiets hjemmesider og som vil legge grunnlag for et kursopplegg vi ønsker at fylker og kommuner skal få tilgang til.
- Tipshefte til bruk i partiorganisasjonen, dette har dere har fått utdelt på plassene deres.
- En ordførerkontrakt, som vil bli presentert på ordførerkonferansen til uka.
- En rekke politiske forslag som er oversend stortingsgruppa og partiorganisasjonen.
- Tillegg til partiets «Retningslinjer mot trakassering» og vedtektene. Som jeg har fremmet på vegne av utvalget her på LM.

Så er det en kampanje mot netthets som vi nå skal gjennomføre i kommune og fylkestingsvalgkampen. Målet med kampanjen er at vi fra Arbeiderpartiet viser tydelig avstand til troll og hets på nett.

Dette gjør vi ved og selv å ta ansvar for at vi leder an i en respektfull, saklig og engasjerende digital debatt. Vi har laget en bilderamme til FB som er ment å synliggjøre vårt engasjement.

Bildet tar, som dere ser, tar form av å være et godkjentstempel. Ved å bruke denne på våre profilbilder sier vi tydelig i fra at vi ønsker en respektfull, saklig og engasjerende debatt. Og dermed er du en godkjent nettdebattant.

Men, gode kamerater.

Dette godkjent-stemplet er ikke ment å være noe du bare pynter profilen din med, men det forplikter oss på vegne av partiet.

Likevel: Når ting går over streken, da er det lov å si fra og be om hjelp.

Derfor tester vi ut emneknaggen #komigjen i valgkampen. Om man blir utsatt for noe som er over streken kan man selv eller andre i partiet bruke denne for å få hjelp fra andre i Arbeiderpartiet. Vi oppfordrer også alle til å sjekke emneknaggen for å se om man kan bidra for noen som treger det. Ved å bruke emneknaggen blir det lettere å be om hjelp og lettere å hjelpe.

Vi er veldig glad for at partisekretær Kjersti har sagt seg villig til å dra i gang kampanjen og være den første av oss som tar i bruk bilderammen på sin face book profil.

Vi oppfordrer alle som er tilstede her på LM til at dere nå også går foran i kampen for en respektfull, saklig og engasjerende nettdebatt ved her og nå å ta i bruk godkjentstemplet på deres profiler.

Gode venner, vi går nå inn i valgkamp. Vi skal stille opp for hverandre og vi skal gå i front for å sikre en ryddig og engasjerende valgkamp også på nett.

Debatten etter partisekretærens innledning fortsetter:

06.04.2019 11:39 - 11:42	Eirik Sivertsen	Nordland
06.04.2019 11:42 - 11:44	Morten Bakker	Østfold
06.04.2019 11:44 - 11:48	Anne Rygh Pedersen	Vestfold
06.04.2019 11:48 - 11:50	Eirik Losnegaard Mevik	Landsstyret
06.04.2019 11:51 - 11:54	Siv Katrin Ulla	Møre og Romsdal
06.04.2019 11:54 - 11:57	Mons-Ivar Mjelde	Buskerud
06.04.2019 11:57 - 12:00	Irene Bordier Haukedal	Telemark
06.04.2019 12:01 - 12:04	Jan Oddvar Skisland	Agder
06.04.2019 12:04 - 12:07	Gjertrud Eide Sæther	Oslo
06.04.2019 12:07 - 12:10	Sigmund Hagen	Innlandet
06.04.2019 12:11 - 12:14	Helene Wean	Trøndelag
06.04.2019 12:14 - 12:17	Endre Toft	Vestland
06.04.2019 12:17 - 12:20	Hoda Imad	Akershus
06.04.2019 12:20 - 12:23	Karianne Bråthen	Nordland
06.04.2019 12:23 - 12:26	Hamza Ali	Rogaland
06.04.2019 12:27 - 12:30	Mona Vauger	Østfold
06.04.2019 12:30 - 12:32	Erik Kursetgjerde	Møre og Romsdal
06.04.2019 12:33 - 12:36	Line Steine Oma	Oslo
06.04.2019 12:36 - 12:39	Kjerstin G. Lundgård	Innlandet
06.04.2019 12:39 - 12:42	Roar Aas	Trøndelag
06.04.2019 12:42 - 12:45	Linn Katariina Henriksen	Troms
06.04.2019 12:46 - 12:49	Geir Steinar Dale	Vestland
06.04.2019 12:49 - 12:52	Jan Kr. Balstad	Akershus
06.04.2019 12:53 - 12:55	Mette Kalve	Vestfold
06.04.2019 12:55 - 12:58	Mikkel Ailo Gaup	Finnmark
06.04.2019 12:59 - 13:02	Tone E Berge Hansen	Telemark
06.04.2019 13:03 - 13:06	Knut Hvithammer	Innlandet
06.04.2019 13:06 - 13:09	Emil Mogstad	Oslo
06.04.2019 13:09 - 13:12	Line Therese Flåtten	Trøndelag
06.04.2019 13:12 - 13:15	Arve Helle	Vestland
06.04.2019 13:16 - 13:19	Thilde Marie Børsum	Akershus
06.04.2019 13:19 - 13:22	Roger Ryberg	Buskerud
06.04.2019 13:22 - 13:25	Randi Eek Thorsen	Innlandet
06.04.2019 13:26 - 13:28	Amund Hellesø	Trøndelag
06.04.2019 13:29 - 13:31	Birger Bakken	Agder
06.04.2019 13:32 -	**Det ble satt strek i Innkomne forslag – organisasjon**	
06.04.2019 13:32 -	**Det ble satt strek i Organisasjonsuttalelse**	
06.04.2019 13:32 -	**Det ble satt strek i Vedtektsendringer**	
06.04.2019 13:32 - 13:35	Torunn Kanutte Husvik	Oslo
06.04.2019 13:35 - 13:38	Ann-Kristin Moldjord	Nordland
06.04.2019 13:38 - 13:41	Anne Kristin Førde	Vestland
06.04.2019 13:42 - 13:45	Jarle Nilsen	Rogaland
06.04.2019 13:45 - 13:48	Håvard Sagbakken Saanum	Innlandet
06.04.2019 13:48 - 13:51	Emilie Kleiven Græsli	Trøndelag

Oppsummering av debatten v/Kjersti Stenseng 13:51-14:00

Behandling av forslag og oversendelse redaksjonskomiteen:

Forslag nr 394 fra Oppland Arbeiderparti er foreslått oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter
Forslag nr 646 fra sentralstyret er foreslått oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.
Forslag nr 208 fra Vestre Slidre Arbeiderparti er foreslått avvist.
Forslag nr 229 fra Øyer Arbeiderparti er foreslått avvist
Forslag 246 fra Arendal Arbeiderparti er foreslått oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter
Forslag 586 fra Akershus Arbeiderparti er foreslått oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter
Forslag 650 fra Sentralstyret er foreslått oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter
Forslag 30 fra Ellingsrud Arbeiderpartilag er foreslått avvist
Forslag 31 fra Ellingsrud Arbeiderpartilag er foreslått avvist
Forslag 460 fra Hedmark Arbeiderparti er foreslått avvist
Forslag 649 og 651 fra Sentralstyret: Her er det endret innstilling. Forslaget foreslås oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.
Forslag 643, 644, 645, 647 og 648 fra Sentralstyret foreslås oversendt il redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Deretter: Alle forslag innen fristen på organisasjon, endringsforslag til organisasjonsuttalelsen innen fristen 4. mars og alle endringsforslag til organisasjonsuttalelsen fremmet i møtet oversendes til redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Vedtak: Forslaget ble enstemmig vedtatt

Allsang med Jan Fredrik Nord som forsanger 14:07-14:10

Dagsorden Utnevning av æresmedlemmer 15:0015:36

Æresmedlem Finn Christensen taler til landsmøtet (15:17-15:33)

Digital spillkultur i Norge

Uttalelse fra Arbeiderpartiets landsmøte, april 2019

Flertallet av norsk ungdom spiller dataspill. 96 prosent av gutter og 63 prosent av jenter i alderen 9–18 år oppgir at de er spillere. For mange av dem er det en fritidssyssel, men noen forsøker også å konkurrere i e-sport. Samtidig spiller stadig flere voksne. En tredel av nordmenn spilte i 2017 en eller annen form for digitalt spill hver dag. Likevel er det fremdeles fordommer knyttet til dataspill. Spillkulturen har lenge ikke vært anerkjent på lik linje med andre kulturuttrykk.

Dataspill er en rask voksende bransje, med global omsetning på omtrent 850 milliarder kroner i 2017. Til tross for at vi har en høyt utdannet befolkning, med sterk digital kompetanse, er den norske spillbransjen fortsatt relativt liten sammenlignet med våre naboland.

Dataspill er noe helt annet i dag enn da de første konsollene dukket opp på 70-tallet.

I dag er det favorittaktiviteten til mange ungdommer. Dataspill kan være kultur av høy kvalitet. Det er en sport med millioner av tilhengere. Det er verdens største underholdningsindustri, som engasjerer gamere verden over. Og det er i ferd med å endre måten barn lærer på. Arbeiderpartiet vil ha politikk som støtter opp om alt det positive ved digital spillkultur, og som forebygger eventuelle negative sider ved dataspill.

Spill som fritidsaktivitet

For de aller fleste er dataspill underholdning. Enten de stabler brikker i et mobilspill eller oppdager nye verdener på en konsoll, så bruker 33 prosent av nordmenn daglig et digitalt spill for å koble av. For barn og ungdom er dataspill også en kilde til felleskap og identitet. Man snakker gjerne om gaming-kulturen. Gjennom spill kan unge utforske ulike roller, møte nye venner, og lære seg sosiale ferdigheter. Dessverre domineres den offentlige samtalen fortsatt av advarsler mot dataspill. Noen av advarslene, som at dataspill i seg selv er skadelig, har liten rot i virkeligheten. Andre problemer, som negative kjønnsstereotyper eller ekstreme holdninger er utfordringer som må møtes med nyansert praktisk politikk.

En utfordring ved dataspill i dag er at enkelte selskaper benytter seg av lotterilignende mekanismer for å tjene penger. Spillere kan for eksempel betale virkelige penger for å få tilgang på goder inne i spillet, uten at det er kjent på forhånd hva de faktiske skaffer seg. I Belgia er denne praksisen forbudt. I Norge er slike mekanismer lite regulert.

En annen utfordring er at enkelte ungdommer benytter spill til å isolere seg. Selv om dataspill kan gi møter med andre inne i spillet, bør vi også tilrettelegge for at ungdom kan spille sammen, med trygge voksenpersoner til stede. Til slike fysiske møteplasser kan man også knytte spillutviklingsmiljøer og e-sport-klubber. Arbeiderpartiet står for en politikk som legger til rette for at barn og ungdom kan spille sammen og der lotteriliknende mekanismer begrenses.

Arbeiderpartiet vil:

- Innføre et regelverk for lotterimekanismer i dataspill i Norge, basert på anbefalingene fra rapporten om gråsonespill fra Forum for spilltrender

- Satse på møteplasser for den digitale kulturen, som for eksempel digitale fritidsklubber eller klubbhus i idretten. Barn og unge skal ha arenaer der de kan spille og der voksne med digital kompetanse er til stede
- Ha en nasjonal kampanje for nettvett og fornuftig bruk av dataspill og sosiale verktøy

Spill som kultur

Det lages i dag mange dataspill med høy kunstnerisk kvalitet. Som film, teater og litteratur kan spill overraske, gi ny innsikt og vekke folks kreativitet. Fritt Ord annonserte nylig at de vil støtte spilljournalistikken, inkludert kommentarer og anmeldelser.

Hvis vi mener alvor med å anerkjenne dataspill som et kulturprodukt, må vi også sørge for at unge får tilgang på spillkultur av høy kvalitet i hele landet. Derfor bør det være bredbånd i hele landet. Familier med lav inntekt bør ha tilgang på nett, slik man i Bergen gratis gir internett til familier på sosialhjelp. Arbeiderpartiet mener at eksisterende kulturinstitusjoner bør få kompetanse og støtte til å tilby ungdom gode spillopplevelser.

Arbeiderpartiet vil:

- Bidra til at folkebibliotekene blir møteplasser for spillaktiviteter og formidlere av dataspill
- Sørge for at nye flerbrukshaller er tilrettelagt for datatreff

Spill som sport

E-sport er fortsatt en relativt ung idrett. Det finnes ikke noe e-sport-forbund i Norge. Svenska E-sportförbundet har eksistert siden 2016, men er ikke organisert i det nasjonale idrettsforbundet. Det foregår både en nasjonal og en internasjonal diskusjon om idrettsbegrepet og e-sport og hvor aktiviteten hører hjemme.

Selv om det arrangeres et nasjonalt divisjons- og sesongbasert seriespill i Norge, er e-sporten for øvrig i liten grad organisert. Dermed er det tilfeldig hvilke lag og spillere som plukkes opp og får utvikle sitt talent. Der den organiserte idretten legger til rette for at alle kan prøve seg, mangler e-sporten fortsatt en infrastruktur i form av klubber, trenere og etiske retningslinjer. Denne mangelen er problematisk fordi aktører som ønsker å spre ekstremistisme også opererer i e-sporten, og fordi unge med en interesse ikke gis mulighet til å utvikle sitt talent. Arbeiderpartiet mener det er behov for at e-sporten kommer inn i mer ordnede former.

Arbeiderpartiet vil:

- Støtte opprettelsen av et nasjonalt, demokratisk organisert e-sportforbund, i tråd med de verdier som preger idretts- og foreningsvirksomhet i Norge i dag
- Støtte initiativer for et internasjonalt e-sportsarrangement i Norge

Spill som næring

Den norske spillbransjen omsetter for om lag 358 millioner kroner og sysselsetter rundt 600 personer. Til sammenligning omsatte bransjen for 15 milliarder i Sverige i fjor, og sysselsatte

over 5300 personer. Sentrale byer i Norge der det finnes miljøer med spillselskaper er Oslo, Bergen, Trondheim, Hamar og Tromsø.

Bransjen har et godt utgangspunkt i Norge. Befolkningen er høyt utdannet og den digitale kompetansen er sterk. Dessverre står en del utfordringer i veien for at den skal kunne utvikle seg. Tilgangen på kapital er liten. Norske investorer er i liten grad interessert i dataspillnæringen. Av støtten fra Norsk filminstitutt til film, serier og spill mottar dataspill kun fem prosent, og de får ikke søke produksjonstilskudd, kun utviklings- og lanseringstilskudd. SkatteFunn-ordningen brukes noe, men betales i etterkant, og bidrar dermed ikke til likviditet i produksjonsperioden.

For dataspillprodusenter er markedet globalt. Dette gir utfordringer i form av behov for oversettelser og publiseringsstøtte. Innovasjon Norge hadde i 2016 et prosjekt i form av eksportprogrammet «Spill ut i verden». Arbeiderpartiet vil styrke dataspillnæringen i Norge, som et ledd i å sikre fremtidens smarte arbeidsplasser og for å bidra til at dataspillkulturen blir en naturlig del av det norske kulturmangfoldet. Det er et viktig kulturpolitisk mål at det utvikles gode norske spill, slik det er et kulturpolitisk mål å støtte norsk filmindustri.

Arbeiderpartiet vil:

- Evaluere regelverket i NFIs tilskudd til dataspill, vurdere å åpne for produksjonsstøtte i ordningen og trappe opp bevilgningene til spillformål
- Vurdere etablering av en incentivordning for dataspill etter modell fra Video Game Tax Relief fra Storbritannia
- At «Spill ut i verden» skal etableres som et permanent virkemiddel for å legge til rette for internasjonalisering av norsk dataspillbransje

Spill som læring

Flere skoler har tatt i bruk dataspill som pedagogisk verktøy. Spill bidrar til å bygge ferdigheter vi trenger i fremtidens Norge. Spill gir sosiale ferdigheter som samarbeid og kommunikasjon, praktiske ferdigheter som programmering, lesing, skriving og regning, og gir flere pedagogiske muligheter for økt læring, eksempelvis historie, der en kan lære om 2. verdenskrig gjennom å spille seg gjennom de historiske hendelsene.

Lærere bør kjenne barn- og ungdoms spillvaner, men også ha kompetanse i hvordan spill kan integreres og brukes i undervisning. Ved Revheim skole i Stavanger har man ansatt en egen spillpedagog og bruker dataspill aktivt i undervisningen. Et spennende tiltak er e-sportlinjer, som er forsøkt på flere videregående skoler i Norge. Disse skolene bidrar til god digital spillkultur og gir ungdom mulighet til å få kompetanse innenfor spillutvikling og IT-kunnskaper generelt.

For noen ungdommer som faller ut av skolen er dataspill blitt en viktig aktivitet, fordi det gir mestring og tilhørighet. Når det offentlige skal møte disse bør de ha kunnskap om digital spillkultur slik at de forstår ungdommens behov. I noen tilfeller burde unge spillere med liten skolegang og gode spilltekniske ferdigheter få en mulighet til arbeidstrening hos spillutviklere, hvis forholdene ligger til rette for det.

Arbeiderpartiet vil:

- Ha flere e-sportlinjer i videregående skole
- Integrere kompetanse om dataspill og digital spillkultur i lærerutdanningen
- Utvikle flere spillbaserte digitale læremidler i Norge
- Øke kunnskapen om dataspill blant ansatte i barnevern og sosialtjenester
- Vurdere om arbeidspraksis i spillbransjen i større grad kan være riktig tiltak for unge utenfor arbeidslivet

Felles kamp mot ekstremisme og hatprat

Uttalelse fra Arbeiderpartiets landsmøte, april 2019

Kampen mot ekstremisme er en rød tråd i arbeiderbevegelsens historie. Arbeiderpartiet ser med stor bekymring på den voksende høyreekstremismen i Europa og den vestlige verden. Det skapes fiendebilder av innvandrere, jøder, muslimer og andre minoritetsgrupper.

Det var vi vitne til da en høyreekstrem terrorist angrep to moskeer og drepte 50 mennesker på New Zealand. Det var vi vitne til da 11 jøder ble drept i et høyreekstremt motivert angrep mot en synagoge i Pittsburgh i USA. Og vi er vitne til det når høyreekstreme og nynazistiske organisasjoner igjen marsjerer i våre gater.

Et sterkt politi og effektive sikkerhetstjenester er avgjørende for å bekjempe voldelig ekstremisme. Men minst like viktig er de sterke fellesskapene. Da Norge ble rammet av ekstremistisk terror svarte vi med samhold, åpenhet og demokrati – med fellesskapet. Oppgjøret med ekstremistiske holdninger må fortsette.

Arbeiderpartiet ønsker et sterkere vern av spesielt utsatte grupper i samfunnsdebatten. Vi vil at arbeidet for å straffeforfølge personer som framsetter og sprer hatytringer og trusler på internett prioriteres. Vi har alle et felles ansvar for å føre en anstendig politisk debatt og unngå unødvendig polarisering.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) peker i sin nyeste trusselvurdering på at tilslutningen nå er lav til ekstrem islamisme i Norge. Viktige årsaker er fraværet av en mobiliserende kampsak og at det nå er få aktive radikalisatorer i Norge. PST forventer at det fremdeles først og fremst vil være vanskeligstilte og sårbare unge menn som radikaliseres. Forebyggingen og bekjempingen av ekstrem islamisme må fortsette. Å bekjempe ulikhet er også å forebygge ekstremisme.

Nyere forskning om høyreekstreme og høyreradikale miljøer i Norge fra 1990-tallet og fram til i dag har pekt på viktige endringer i disse miljøene:

For det første er det ikke lenger i hovedsak ungdommer som er høyreekstreme. Det betyr at vi må tenke nytt rundt forebygging. De fleste av de tradisjonelle forebyggingsaktørene har ikke den samme tilgangen til unge voksne over 18 år. Her må det tenkes nytt og andre aktører må på banen. Kriminalomsorgen, NAV og helsevesenet er viktige aktører overfor dagens målgruppe, samtidig som politiet fortsatt vil spille en sentral rolle. Kommunene vil fortsatt være en viktig aktør i forebyggingsarbeidet.

En annen sentral forskjell er at fiendebildet har endret seg. I dag er det islam og muslimer som blir sett på som den store fienden. Den tredje hovedtrenden er hvordan høyreekstreme

og -radikale bevegelser i stor grad har gått fra å være aktive i gatene, til nå å ha størstedelen av aktiviteten på nettet.

To forhold har ikke endret seg de siste tiårene: Forakten for eliten og overvekten av menn i de høyreekstreme bevegelsene.

Et annet hovedfunn i nyere forskning er at politiet selv rapporterer at de har for lite kompetanse til å drive effektiv forebygging av høyreekstremisme. Det er også et problem at politiet har for lite ressurser til dette arbeidet, ikke minst når det gjelder omfanget av hatefulle ytringer på nett, som Kripos' nettpatrulje følger med på.

De regionale menneskerettighetssentrene Falstadsenteret, Stiftelsen Arkivet og Narvik fredssenter gjør en uvurderlig innsats for å undervise elever om menneskerettigheter og konsekvensene av ekstremisme og hatkriminalitet. Dette viktige arbeidet må forsterkes og nå ut til flere. I tillegg ønsker vi å styrke og utvikle Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret), Det europeiske Wergeland-senteret (EWC), 22. juli-senteret, Rafto-stiftelsen og Nansen fredssenter.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke politiets ressurser og kompetanse innen forebygging og straffeforfølgning av hatkriminalitet og hatefulle ytringer på internett. Politisk styring er nødvendig for at politiet skal få økt kompetanse på dette området.
- Styrke samarbeidet og samhandlingen mellom kommunene og politiet om forebyggende tiltak mot radikalisering og ekstremisme.
- Utarbeide en handlingsplan mot muslimhets, etter mønster fra handlingsplan mot antisemittisme 2016–2020.
- Frata statsstøtten til organisasjoner som aktivt fremmer diskriminering.
- Sørge for at terrorangrepet 22. juli og politisk ekstremisme blir viet økt oppmerksomhet i skolen.
- Trappe opp finansieringen til de nasjonale og regionale freds- og menneskerettighetssentrene.

Trygghet i fellesskap

Politi-, justis- og beredskapspolitisk uttalelse, Arbeiderpartiets landsmøte, april 2019

Politikk for trygge lokalsamfunn

Trygge lokalsamfunn skaper vi i fellesskap. Alle har rett til å være trygge. Politiet er vår fremste garantist for innbyggernes lokale trygghet, men flere samfunnsaktører spiller en viktig rolle – blant annet helsevesen, skole, frivillige organisasjoner, sivilforsvar, brann- og redningsvesen og kommunene. Arbeidet må være forankret lokalt og understøttet nasjonalt.

Arbeiderpartiet vil forebygge og bekjempe kriminalitet Lokalt forankret politi er avgjørende for å skape trygge lokalsamfunn og forebygge kriminalitet. Lovbrudd skal oppklares raskt, lovbrytere skal straffes med straff som virker og de skal rehabiliteres. Kriminalpolitikken må forebygge bedre, oppklare mer og reagere raskere.

Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for justissektoren, for økt beredskap og et tryggere Norge. Vi vil satse på politiet og føre en politikk som setter politiet i stand til å møte morgendagens kriminalitetsbilde som er i endring.

Vi vil intensivere arbeidet med å avdekke og straffeforfølge bakmennene i kriminelle gjenger som står bak narkotikanettverk, arbeidslivskriminalitet, menneskehandel, våpensalg og torpedovirksomhet. Vi må følge pengene, hindre rekruttering og vil vurdere et forbud mot at gjengmedlemmer kan bosette seg i samme område etter endt soning. Vi vil arbeide for en langvarig konsentrert innsats fra politifolk med inngående kunnskap om miljøene. Det er politiets ansvar å bekjempe kriminalitet, samtidig må kommunene bidra til det forebyggende arbeidet.

Vi vil satse på den sivile beredskapen for å møte de nye klimautfordringene. Vi vil styrke beredskapen nasjonalt for å sikre folk i alle deler av landet mot terror og nasjonale katastrofer.

Politistyrken er vår ordinære beredskap

Den viktigste beredskapsressursen utgjøres av det ordinære politiet. Et nært, kompetent og synlig politi er viktig for at vi skal føle oss trygge der vi bor. Politiet må ha god lokal forståelse og være der for folk når de trenger det. Vi ønsker et forebyggende, tilstedeværende og serviceinnstilt politi.

Økte rammer til politidistriktene er nødvendig for å styrke landets grunnleggende beredskap. En styrking av landets politidistrikter er særlig viktig for å gi politiet økt handlingsrom og dermed mulighet til å drive sin kjernevirksomhet og utøve sitt samfunnsoppdrag. Økte ressurser til politidistriktene gir større rom for å forebygge kriminalitet og radikalisering, bekjempe kriminalitet på nett og kriminelle gjenger og er viktig for å få raskere og økt beredskap lokalt nært folk. Dette må til for å styrke folks rettsikkerhet og trygghet i hele landet. Slik Gjørv-kommisjonen også påpekte har det vist seg at den desidert viktigste beredskapsressursen er knyttet til øyeblikkelige aksjoner av det ordinære politiet.

Arbeiderpartiet står derfor fast ved forliket om «nærpolitireformen», et forlik høyreregjeringen for lengst har forlatt. Det var viktig for Arbeiderpartiet at politireformen skulle frigjøre politikraft og bidra til å øke tillit eller nærhet i politiet. Dette var vi også klare på i forhandlingene om reformen på Stortinget i 2015. Vi stilte klare krav til lokal medvirkning i endringsprosesser i gjennomføringen, la stor vekt på arbeidet med kultur og ledelse i politiet, og ba om en tydelig avklaring av den nasjonale kriseledelsen i politiet. Reformen skulle styrke de lokale tjenestestedene som ikke ble lagt ned av strukturendringene og hvor lensmannskontor ble lagt ned skulle det operative politiet ikke svekkes. Det skulle etableres politikontakter i alle kommuner. Nærpolitiet skulle styrkes.

Vi beklager at høyreregjeringen har brutt med forliket om politireformen. Reformen skulle ikke bli en sparereform, men er klart underfinansiert. De lokale tjenestestedene styrkes ikke og folk opplever ikke et mer nært politi. Det er det motsatte som skjer. Flere steder i landet opplever man at tjenestesteder som står igjen etter strukturendringene tappes for ressurser, folk og at åpningstider begrenses. Ofre for kriminalitet står i køer fra anmeldelse, gjennom etterforsking og kriminelle gis nå i større grad strafferabatt som følge av store kapasitets-problemer i både politi og domstoler.

Arbeiderpartiet mener underfinansiering, underprioritering av politidistriktene og mangel på politisk lederskap er hovedproblemet for gjennomføringen av politireformen. Forliket vedtatt i Stortinget følges ikke opp. Uten en reell styrking av det lokale politiet, et reelt etterforskingsløft og uten nødvendige tiltak for bedre kultur og ledelse blir dette bare en ren struktur- og sparereform som svekker det lokale politiet.

En annen konsekvens av regjeringens mangel på styring av justissektoren er at køene nå også har inntatt passkontorene. Pass er vårt eneste nasjonale id-kort. Når tilgjengeligheten til pass begrenses, begrenses blant annet også reisefriheten til befolkningen. Situasjonen har blitt uholdbar.

Veksten i byråkrater i Politidirektoratet har eksplodert under denne regjeringen, mens de som skal sørge for rettssikkerhet og tjenester til folk blir færre. Politidistriktenes handlingsrom må økes. Arbeiderpartiet mener at bevilgningene til politidistriktene må styrkes og at pengebruken i Politidirektoratet begrenses.

«Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform» i justissektoren

Justissektoren har blitt rammet hardt av regjeringens «avbyråkratisering- og effektiviserings-reform». Resultatet er ikke kutt i byråkrati, men kutt i bemanning av politifolk, dommere og fengselsbetjenter. Arbeiderpartiet mener justissektoren må skjermes for disse flate ostehøvelkuttene i finansieringen av vår felles trygghet.

Arbeiderpartiet mener det svekker samfunnssikkerheten hvis vi ikke sørger for best mulig rehabilitering og straffegjennomføring. Sulteforingen av norske fengsler og friomsorg må stanses. Innholdet i soningen må styrkes. Vi må opprettholde et straffeforløp som gjør den domfelte i stand til å komme ut til et liv uten ny kriminalitet. Vi mener regjeringens forslag om å bygge ned det åpne soningsalternativet varsler et linjeskift i norsk kriminalomsorg. Arbeiderpartiet vil ha mer trygghet og satser derfor på et soningsforløp og et innhold i soningen som virker, vel vitende om at innsatte en dag skal bli noens nabo.

Arbeiderpartiet ønsker en sterk offentlig kriminalomsorg. Ostehøvelkuttene i finansieringen av kriminalomsorgen har ført til mer isolasjon av innsatte og en økning av vold og trusler overfor ansatte. I tillegg har kuttene ført til svekkelse av programarbeid som livsmestring og sinnemestring. Dette fører i sum til dårligere rehabilitering og målet om straff som virker skyves lengre og lengre ut i det blå.

Vi vil igangsette bygging av nye soningsplasser og prioritere de områdene av landet som i dag ikke har tilfredsstillende soningstilbud. Kvinner har dårligere soningsforhold enn menn, med eldre og uegnet bygningsmasse. Nå haster det å utbedre soningsforholdene for kvinner.

Overgangen fra straff til frihet er kritisk. Derfor må samarbeidet mellom kriminalomsorg, frivillige organisasjoner og kommunene styrkes. Den domfelte må få minst en fast kontaktperson å forholde seg til etter løslatelse.

Arbeiderpartiet mener høyreregjeringens nedleggelser av en rekke åpne fengsler har skadet balansen mellom de ulike soningsformene vi har i Norge. Arbeiderpartiet vil rette opp dette og sørge for at kriminalomsorgen igjen har et fullstendig tilbud over hele landet, både når det gjelder «lukkede» og «åpne» fengsler, kvinnesoning i egne egnede institusjoner og et sterkt tilbud gjennom friomsorgen og ved overgangsboliger.

Arbeiderpartiet mener domstolene må styrkes. Også finansieringen av domstolene er rammet av regjeringens ostehøvelkutt. Flere steder varsles det nå om nedbemanning. Dette i en tid hvor straffesakskjeden er under stort press. Køene folk står i blir lengre og lengre.

Arbeiderpartiet vil ha en desentralisert domstolsstruktur. Vi er kritiske til at domstols-kommisjonen som er satt ned først skal levere sitt forslag til ny struktur i august 2019, mens kvalitetsdelen skal komme våren 2021. Dette burde vært gjort samtidig og presentert i én innstilling. Spørsmålet om ny struktur for domstolene er en sak for Stortinget å beslutte. Arbeiderpartiet vil ikke godta storstilt sentralisering av våre domstoler.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Arbeiderpartiet mener at bedre samspill mellom politi, forsvar, fylkesmenn, fylkeskommuner, kommuner og frivillige organisasjoner er en hovednøkkel til en bedre beredskap. De ulike aktørene må trene sammen, gjerne med utgangspunkt i regionale kompetansemiljøer som på Rena. Den kommunale beredskapen har blitt svekket som følge av kutt i politistillinger mange steder i landet.

Samfunnet de siste årene har blitt mer sårbart på grunn av overgang til elektronisk kommunikasjon og satellittbaserte tjenester, noe som sterkt påvirker energiforsyning, olje- og gassproduksjon, vannforsyning, finansielle tjenester, helse- og omsorgssektoren, transport og infrastruktur, fellesfunksjoner og styringsapparat. Dette skaper store utfordringer i samfunnets arbeid for å etablere god kriseledelse og evne til å møte digitale angrep. Arbeiderpartiet mener disse temaene hører hjemme i en ny totalberedskapskommisjon.

Det er behov for å styrke evnen til regional og lokal krisehåndtering i særlig den nordlige landsdelen. Lokale ressurser må der, i enda større grad enn i den sørlige landsdelen, og enda lenger etter at en hendelse inntreffer, selv måtte håndtere krisen, og trenger derfor å være desto bedre forberedt. *Arbeiderpartiet* mener det er behov for å etablere regionale øvings- og beredskapssentre for å styrke samtrening og kompetansebygging mellom nød- og beredskapsetatene.

Det er også behov for å gjennomgå beredskapskapasiteten i kommunene. Brann- og redningstjenesten er videre en sentral del av vår lokale og regionale beredskap. Oppgave-porteføljen har endret seg mye de siste årene og den er i stadig utvikling. Totalforsvarskonseptet er revitalisert og vil ha betydning for rollen brann- og redningstjenesten skal ha i større sikkerhetspolitiske krise, konflikt og krig. Derfor mener Arbeiderpartiet at det trengs en ny stortingsmelding om brann- og redningstjenesten og vil på ny fremme forslag om dette i Stortinget. Det er behov for en prinsipiell gjennomgang av brann- og redningsvesenets lokale, regionale og nasjonale rolle.

En viktig oppgave for å styrke samfunnssikkerheten er å kunne sikre at politi, forsvar og andre samfunnsaktører med beredskapsoppgaver har utstyr som kan beskytte innbyggerne på en best mulig måte. Vi mener redningsberedskapen og akuttberedskapen i landet må styrkes vesentlig. I Nord-Norge er helikopterberedskapen for svak. Arbeiderpartiet mener det må etableres en ny redningshelikopterbase i Troms.

Smelting av flerårsisen i Arktis fører både til at nye naturressurser avdekkes og økt turist-virksomheten. Varmere vann i sør presser arter som torsk mot nord. Den pågående aktivitetsøkning i et sårbart område med lange avstander og lav redningskapasitet presses. Beredskapskapasiteten på Svalbard må derfor styrkes for å ivareta tilstrekkelig håndtering av akutt forurensning og bergingsoperasjoner.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke politidistriktenes driftsbudsjetter for å sikre folks trygghet.
- Opprette flere studieplasser på politihøgskolene.
- Sørge for skjerpet grunnberedskap i hele landet.
- At det sette ned en totalberedskapskommisjon.
- Styrke samtrening og kompetansebygging mellom nød- og beredskapsetatene.
- Lage en nasjonal plan for å etablere regionale øvings- og beredskapssentre.
- At det utarbeides en ny stortingsmelding for brann- og redningsvesenet.

Nettkriminalitet

Vi ønsker ikke et samfunn der mennesker må selge kroppen sin ved å yte seksuelle tjenester. Salg av seksuelle tjenester er også uønsket på nett. Å yte vederlag til personer for seksuelle tjenester og handlinger via internett og sosiale medier, for så å motta disse tjenestene og handlingene i form av bilder, filmer eller via direkte webkamera er brudd på sexkjøpsloven.

Via internett og sosiale medier er terskelen for både kjøp og salg lavere enn ved direkte fysiske sexkjøp. Det er en lavere terskel for å starte med prostitusjon i denne type

prostitusjonsvirksomhet, hvor man unngår direkte fysisk kontakt med kundene. Kriminalitet på nett må behandles på lik linje med annen kriminalitet. Nettet er blitt den viktigste arenaen for halliker og menneskehandlere som selger kvinner på prostitusjonsmarkedet.

Betaling for kjøp av seksuelle tjenester skjer i stadig større grad gjennom elektroniske betalingsløsninger, både i tilknytning til eskortevirksomhet og til kjøp av bilder, filmer, show og toveisinteraksjon via webkamera. Finansnæringen har en viktig rolle i å bekjempe kriminalitet og samarbeider tett med politiet på kriminalitet som hvitvasking og terror-finansiering. Det er behov for tiltak og virkemidler som bidrar til å ansvarliggjøre næringslivet og øke deres bevissthet om eget samfunnsansvar for å begrense kriminalitet i utledet form.

Arbeiderpartiet vil:

- Iverksette informasjons- og holdningskampanjer om at kjøp av seksuelle tjenester og handlinger i form av bilder, film og live streaming på webkamera er brudd på sexkjøpsloven
- At arbeidet mot ikt-kriminalitet kraftig forsterkes og styrke politiets arbeid mot hallikvirksomhet på internett
- Utrede hvordan finansnæringen kan spille en større rolle i å forebygge kriminalitet knyttet til prostitusjon og menneskehandel, herunder sexkjøp.

God helse til alle – uansett hvem du er og hvor du bor

Uttalelse fra Arbeiderpartiets landsmøte, april 2019

Psykiske og fysiske helseplager er rammer ulikt. De med minst ressurser har størst sannsynlighet for sykdom og plager. Foreldres inntekt og utdanning bør ikke være avgjørende for om barn får et friskt, langt og lykkelig liv. For Arbeiderpartiet er det grunnleggende urettferdig. Økende forskjeller i helse må møtes med en sterk felles helsetjeneste for alle, uansett hvem de er og hvor de bor.

Psykisk helse for barn og unge

Forskjeller skaper psykiske helseplager. Når barn opplever å falle utenfor, fordi foreldrene ikke har tid eller råd, skapes grobunn for uro og usikkerhet. Stadig flere av våre unge sier de opplever angst og depresjon. Hver fjerde student sier at han eller hun sliter psykisk. Kravene om å prestere på skolen og sosialt kan bli for mye. Tidlig innsats nytter, og ofte er det ikke mange timer med hjelp fra fagfolk som skal til. Det må lages gode tilbud der unge bor, og de må slippe å vente lenge.

Arbeiderpartiet:

- vil satse på lavterskel psykisk helsetilbud i kommunene for å forebygge psykiske problemer
- vil utvikle et digitalt helsetilbud som når alle unge, med mulighet for konsultasjoner på mobil og nett
- vil at fastlegen skal være gratis frem til fylte 18 år
- vil styrke skolehelsetjenesten, og sørge for at helsesykepleier kan henvise til BUP

- vil at behandling i offentlig psykisk helsevern skal være uten egenandel for unge opp til 25 år
- vil satse på studenters psykiske helse, og at de skal få fastlege i studiekommunen

Et mer rettferdig tannhelsetilbud

Blant arbeidsledige oppgir én av fire at de har et behov for tannlegebehandling som de ikke har råd til å få utført. Også mange uføre og studenter sier de ikke har gått til tannlegen fordi de har dårlig råd. Arbeiderpartiet vil ha en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten med mål om å likestille den med andre helsetjenester.. Vi vil skjerme grupper med spesielle diagnoser, svak økonomi og dårlig tannhelse.

Arbeiderpartiet:

- vil styrke det forebyggende arbeidet for god folketannhelse
- vil utvide den offentlige tannhelsen for unge voksne
- vil styrke og forenkle ordningene for refusjon gjennom folketrygden til diagnoser som gir dårlig tannhelse, for eksempel de som har overlevd kreft
- vil bedre ordningene for de som ikke har råd til nødvendig tannhelsebehandling.

Helse i hele landet

Folk skal ha et godt og likeverdig helsetilbud uavhengig av hvor de bor i landet. Det er vanskelig å rekruttere personell som utdannes i de store byene til distriktet. Samtidig blir akuttmedisinen en salderingspost i stadig strammere sykehusbudsjetter. I utkantstrøk blir det flere eldre fremover, likevel er det her man mest merker kuttene i ambulansetilbudet og rekrutteringsproblemene for relevant helsepersonell.

Arbeiderpartiet:

- vil ruste opp akuttmedisinen, og satse på gode akuttmedisinske samarbeid mellom stat og kommune
- vil ha flere desentraliserte utdanninger og gode rekrutteringsordninger for helsepersonell i distriktskommunene

En løsning på fastlegekrisen

Fastlegen er ofte folks første møte med helsetjenesten. De sitter med et enormt ansvar for vår felles helse. Mange fastleger har lange arbeidsdager og oppgavene deres blir flere og flere. Nyutdannede leger sier rett ut at de er motvillig til å gå inn en slik jobbhverdag. Halvparten av landets kommuner sliter med rekrutteringen, og i femti kommuner er det allerede fastlegemangel. Fastlegeordningen brukes av alle, men mest av de med høy alder og de som har få ressurser. Å redde fastlegeordningen er avgjørende for å sikre god helse til alle.

Arbeiderpartiet:

- vil få opp antallet fastleger i rekrutteringsordninger, som ALIS-Nord og ALIS-Vest
- vil øke antallet turnusstillinger, såkalte LIS1-stillinger
- vil styrke fastlegenes kompetanse på ivaretakelse av kreftoverlevere
- Sikre en trygg ambulansetjeneste og styrke de prehospitale tjenestene i distriktene.

Kamp mot en todelt helsetjeneste

Det skal være lik tilgang på helsetjenester og medisiner uavhengig av hvem du er. Arbeiderpartiet har troverdighet i helsepolitikken, fordi vi deler folks bekymring om at lommeboka ikke skal avgjøre hva slags hjelp folk får. Innenfor kreftbehandling ser vi stadig flere eksempler på at folk ikke får behandling fordi sykehusene ikke har råd.

For Arbeiderpartiet er det et mål at flere skal få tilgang til den fremste kreftbehandlingen i den offentlige helsetjenesten. Flere skal overleve. Flere skal leve lenge etterpå. Den store økningen i antall krefttilfeller i årene som kommer skal møtes med nødvendig kapasitet og kompetanse. Norske pasienter skal ha tilgang til ny, sikker, virkningsfull og kostnadseffektiv legemiddelbehandling. Dessverre har vi sett en motsatt utvikling de senere årene, der stadig flere pasienter forteller om at de har fått avslag på behandling i de offentlige sykehusene. Flere forteller at de i behandlingsforløpet sitt blir fortalt at de kan få medisinen i private sykehus, hvis de betaler selv.

Sykehusene har over flere år vært utsatt for en kronisk underfinansiering. Derfor lovet Arbeiderpartiet 3 milliarder mer til sykehusene hvert år denne stortingsperioden. Det er penger som kan brukes til behandling med legemidler, og det er penger som kan brukes til å bygge opp mer strålekapasitet raskere. Det er penger som kan gi bedre oppfølging av de som skal takle senskader etter kreftbehandlingen.

Mange er avhengig av transport til og fra behandling. Pasienter som bor langt unna behandlingstilbud sliter med rigide pasientreisesystemer, som ikke vektlegger den mest effektive reiseveien. I tillegg er mange pasienter og pårørende avhengig av bil for å komme seg til sykehusene, men parkering ved sykehusene kan koste svært mye.

Arbeiderpartiet:

- vil forhindre en todeling av helsetjenesten
- vil satse på IKT-systemer som sikrer at nye teknikker og medikamenter er tilgjengelige i den offentlige helsetjenesten
- vil få ned ventetiden på godkjenning av nye legemidler i helsesektoren
- vil legge til rette for at persontilpasset medisin blir tilgjengelig for alle i vår felles helsetjeneste
- vil ha offentlighet om legemiddelpriser som en hovedregel, og åpenhet om prioriteringer i helsetjenesten
- vil ha større fleksibilitet i Pasientreiser
- vil vurdere ordninger for rimeligere parkering ved offentlige sykehus

Psykisk helse og rus

Under denne regjeringen har det vært stadige nedskjæringer i døgnkapasiteten i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TBS). Disse pasientene er ofte de svakeste i samfunnet. Innføringen av «Fritt behandlingsvalg» har fratatt sykehusene kontroll over sitt eget tilbud i rus og psykiatri. Sykehusene har nå mindre mulighet til å sikre at kvaliteten i det private behandlingstilbudet er godt nok. Pårørende til folk med alvorlig psykiske plager eller ruslidelser har selv behov for hjelp og støtte.

Arbeiderpartiet:

- er sterkt kritisk til nedtrapping i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling før kommunene gis kapasitet og mulighet til å ivareta pasienter
- vil investere i barne- og ungdomspsykiatrien for å få ned ventetiden
- vil sikre fleksibilitet for unge i barne- og ungdomspsykiatrien, slik at de ikke faller gjennom i overgangen til voksenpsykiatri
- vil at pårørende til rus- og psykiatripasienter skal få nødvendig oppfølging av helsepersonell til å støtte pasienten i sin behandling
- vil styrke frivillige organisasjoner som jobber med psykisk helse

Demokratisering av helseforetakene

I flere deler av landet opplever folk effektene av en stram sykehusøkonomi. Det kuttes i psykiatri, i rehabilitering, i akuttmedisin og i fødetilbud. Mange mener at helseforetaket er hovedproblemet. Men den dårlige økonomien skyldes en kronisk underfinansiering fra høyreregjeringen, noe som ville vært en utfordring selv uten helseforetak. Med våre budsjetter ville sykehusene hatt 1,65 milliarder mer enn det de fikk med denne regjeringen.

Vi har stor forståelse for frustrasjonen folk føler. Arbeiderpartiet mener fortsatt at statlig eierskap av sykehusene, basert på sterk regional styring, er en god modell. Fram mot valget i 2021 bør vi jobbe for et program som kan videreutvikle helseforetaksmodellen i retning av tydeligere politisk styring og økt samarbeid med kommunene. Da må vi lytte til våre ordførere, til tillitsvalgte i helsetjenesten og til pasient- og brukerorganisasjonene. Så lenge vi er i opposisjon må vår viktigste oppgave være å synliggjøre og kjempe mot de kuttene som kommer i regjeringens helsebudsjetter.

Vi må sørge for økt politisk styring av sykehusene og at sykehusene samhandler bedre med kommunene. Den faglige og teknologiske utviklingen går raskt. Samtidig som sykehusene kan behandle stadig flere pasienter som før ikke kunne behandles, så vil stadig flere få sin behandling i sin hjemkommune eller hjemme. Det krever at kommunene og deres helsetjeneste settes i stand til å håndtere disse oppgavene. Det krever en sterkere kommuneøkonomi. Og det krever at kommunene får innflytelse på helseforetakenes prioriteringer.

Vi er mot høyreregjeringens privatiseringsreform «Fritt behandlingsvalg», som bidrar til å bygge opp en kommersiell helsesektor, på bekostning av de offentlige sykehusene. Sykehusene må ta til takke med stadige kutt i driftsbudsjettene. Det går utover pasientene i

distriktet, for «Fritt behandlingsvalg»-aktørene etablerer seg primært på Østlandet. Det går utover de med dårlig råd og kompliserte sykdommer, for disse aktørene kan velge å behandle de pasientgrupper de finner interessante, gjerne de mest lønnsomme. Sykehusene og deres fagfolk bør ikke tvinges til å kjøpe tjenester fra kommersielle aktører på bekostning av tilbudet til de pasientene som trenger det mest.

Arbeiderpartiet:

- vil forbedre helseforetaksmodellen og bygge videre på en statlig eierskap av sykehusene, basert på sterk regional styring
- vil avvikle ordningen med nøytral merverdiavgift i helseforetakene
- vil sørge for økt politisk styring av sykehusene og at sykehusene samhandler bedre med primærhelsetjenesten
- vil etablere en hovedregel om at alle norske sykehus skal ha stedlig ledelse: en plassjef som har vide fullmakter til å lede sitt ansvarsområde
- vil ha en systematisk utvikling av gode ledere i helsetjenesten
- vil avvikle privatiseringsreformen «Fritt behandlingsvalg» og bruke ressursene på tiltak vi vet reduserer ventetid og bidrar til behandling av flere pasienter

Uttalelse om likestilling og kvinners helse

2019 skulle bli et historisk år for kvinners økte rettigheter og helse. Det er et uttalt flertall på stortinget for kvinners rett til eggdonasjon ved ufrivillig barnløshet, på lik linje med menns rett til sæddonasjon. Enslige kvinner skulle få rett til assistert befruktning, slik at det ikke er sivil status, men omsorgsevne, som avgjør om en kvinne får hjelp til å bli mor gjennom det offentlige helsevesenet, på lik linje med par.
Viktige politiske endringer som ville vist hvilke verdier vårt samfunn er tuftet på. 2019 er blitt historisk, men dessverre ikke av disse grunnene.
Ved den nye regjeringsdannelsen ble likestillingsfremskrittene avlyst av Høyre, Frp og Venstre, som ikke lenger har tenkt å bidra for et flertall på Stortinget for disse sakene som de samme partiene støtter politisk. De har i stedet gitt Kristelige Folkeparti vetorett i spørsmål om bioteknologi, og vi får den første innskrenkelsen i loven om selvbestemt abort siden 1978.

Bispemøte har reagert ved for første gang i år å flagge støtte til kvinnens rett til å velge. «Et samfunn med legal tilgang til abort er bedre enn et samfunn uten abort», sier de nå. Konservative krefter vil finne inspirasjon i at det er mulig å skru tiden tilbake i likestillingsfyrtårnet Norge.

Det skal Arbeiderpartiet ta kraftig til motmæle mot. Vi vil heller fremme en ny og bedre politikk for å sikre kvinners helse og rettigheter.

Dagens abortlov er en av Arbeiderpartiets viktigste kvinnepolitiske seire. Loven sikrer kvinnen selvbestemmelse, har bidratt til et lavt konfliktnivå rundt abort sammenlignet med andre land, og aborttallene i Norge går nedover.

Arbeiderpartiet ønsker ikke å endre abortloven, men vil vurdere forbedringer innenfor dagens lov for å styrke kvinnens situasjon ved senaborter, herunder kritisk gjennomgå og eventuelt endre dagens nemndsystem.

Samtidig vet vi at om lag 300 kvinner tar senabort som følge av sykdom hos fosteret som kan fanges opp tidligere. Ved god fosterdiagnostikk kan kvinner få bedre informasjon om egen kropp og graviditet. Derfor ønsker vi alle gravide får tilbud om tidlig ultralyd i svangerskapet før uke 12 i det offentlige helsevesenet, og rett på utvidet fosterdiagnostikk, herunder NIPT blodprøve, når behandlende lege finner grunn for det.

Tradisjonell medisin bruker fortsatt mannen som norm for forskning, diagnostikk og behandling, til tross for at mange sykdommer utarter seg ulikt for kvinner og menn. Det betyr at kvinner blir dårligere utredet, behandlet og fulgt opp. Det gjelder også ved akutte «statussykdommer», som hjerteinfarkt, sykdommen som tar flest kvinneliv i Norge.

For «lavstatussykdommer» som ikke tar liv er bildet enda verre. Hele 20 prosent av alle kvinner antas å være rammet av endometriose og adenomyose, tilstander som gir store smerter, sterke blødninger og fører til et betydelig tap av livskvalitet. Det tar i snitt syv år å få stilt diagnosen, men for få leger kjenner symptomene godt nok til at alle kan oppdages. Sykdommer som rammer kvinner oftere enn menn er underprioritert og underfinansiert innen medisinsk behandling og forskning. Listen er lang; revmatiske lidelser, stoffskiftesykdommer, ME, benskjørhet, MS og spiseforstyrrelser er kjente eksempler. I 2016 la Oslo Economics frem en analyse som viser at det brukes i snitt rundt 6000 kroner mer på en kreftsyk mann enn på en kreftsyk kvinne. Det er ikke holdbart.

«Kvinner skal behandles som kvinner», har vår eneste professor i kvinnehelse Berit Schei uttalt. Professor Schei peker på at helsetjenesten ikke er likeverdig for kvinner og menn fordi kjønnsperspektivet er oversett.

Arbeiderpartiet vil fremme ny strategi for kvinners helse. Den skal styrke medisinsk forskning og behandling, samt sikre kunnskap hos helsepersonell og undervisning om kvinners helse i utdanningsinstitusjoner. Kvinner helse skal ikke lenger være et forsømt område i det norske helsevesen.

Arbeiderpartiet:

- vil legge frem en ny strategi for kvinners helse
- vil sikre kvinner bedre utredning, behandling og oppfølging i helsetjenesten
- vil sikre økt forskning, kunnskap og fokus om kvinnehelse
- vil at kvinnehelse skal inn i alle helseprofesjonsutdanningene
- ønsker å utvide forskrivningsretten til helsesykepleiere til at de kan veilede om og skrive ut prevensjon for de under 16 år
- vil bekjempe alle innskrenkninger i abortloven og gjenopprette alle rettigheter for kvinner regjeringen Solberg fjerner
- vil gi alle gravide tilbud om tidlig ultralyd i svangerskapet før uke 12 i det offentlige helsevesenet, og rett på utvidet fosterdiagnostikk, herunder NIPT blodprøve, når behandlende lege finner grunn for det
- vil flytte aldersgrensen i det offentlige helsevesenet om utvidet fosterdiagnostikk med NIPT blodprøve fra 38 år ned til 35 år
- vil gi enslige kvinner rett til assistert befruktning
- vil at kvinner med genetisk få eggceller skal få muligheten til å langtidslagre ubefruktede egg
- vil gi ufrivillige barnløse rett til eggdonasjon
- vil tillate kvinner å donere bort overflødige befruktede egg etter prøverørsbefruktning

En trygg og aktiv alderdom for alle

Uttalelse fra Arbeiderpartiets landsmøte, april 2019

Det skal være trygt å bli gammel i hele Norge. Vi må bygge en eldreomsorg som er tilpasset morgendagens eldre. Arbeiderpartiets hovedmål i velferden er like muligheter og trygghet for at fellesskapet stiller opp.

Fremtidens eldre vil være fysisk friskere, men samtidig ha behov for mer tilpassede løsninger etter hvert som den enkeltes sykdomsbilde blir mer komplekst. Det er derfor et voksende behov for både generell og spesialisert kompetanse i helse- og omsorgsyrkene. De ansatte må også ha mulighet til å tilegne seg kompetanse gjennom hele yrkeslivet. Videre er det viktig med nok ansatte i eldreomsorgen til å ta vare på våre eldre. Arbeiderpartiet prioriterer kvalitet. Eldreomsorgen skal være best mulig, ikke billigst mulig.

Arbeiderpartiet mener kommunene skal ha ansvaret og styringen på eldrepolitikken, men de må få tilstrekkelige rammer fra Stortinget for å kunne gi et godt tilbud. Vi støtter derfor ikke høyreregjeringens planer for en statlig finansiert eldreomsorg.

1. **Aktive eldre**

Vi lever stadig lenger. Det betyr at mange eldre vil leve flere gode år som pensjonister. De vil delta og bidra. Samfunnet må legge bedre til rette for aktive eldre. Eldre er en stadig mer mangfoldig gruppe, og eldrepolitikken må speile dette. Vår eldrepolitikk legger stor vekt på tiltak som gir mer livsglede og aktivitet for eldre. Arbeiderpartiet vil at alle skal ha en god og aktiv alderdom.

Arbeiderpartiet:

- vil sørge for flere møteplasser og sosiale arenaer, og legge til rette for aktiviteter, kultur og opplevelser for eldre i alle faser av alderdommen
- vil ta i bruk ressursene som seniorene representerer i arbeidsliv, samfunnsliv og frivillighet
- skal samarbeide med frivillige lag, foreninger og enkeltpersoner som et supplement til de ansatte i eldreomsorgen
- skal jobbe for å avdekke og endre praksis, strukturer og lovgivning som hindrer seniorer i å delta i samfunnet slik de selv ønsker
- vil styrke tilbudet i dagaktivitet for demente og besøksordninger for denne gruppen
- vil bekjempe ensomhet og ha et løft i kommunehelsetjenesten for eldres psykiske helse, med vekt på aktivitet, opplevelser, sosialt fellesskap og en meningsfylt hverdag
- vil legge til rette for aldersvennlig kollektivtransport

2. **God mat for eldre**

Mange eldre som enten bor på sykehjem eller fortsatt bor hjemme blir underernærte. Det kan ha store konsekvenser. Arbeiderpartiet vil jobbe for at eldre får tilbud om god, sunn og appetittvekkende mat. Et godt mattilbud er viktig fordi det gir bedre livskvalitet, mer glede, fellesskap og gode opplevelser i hverdagen. Det er også viktig for å unngå underernæring, som kan føre til svekket helse. Bedre mat til de eldre kan også gi mindre bruk av medisiner.

Arbeiderpartiet:

- skal være garantisten for et godt mattilbud til eldre i kommunene

- vil sørge for at ansatte som jobber med eldre i kommunen har god kunnskap om kosthold slik at mat og måltider legges opp på en måte som er best mulig for de eldre
- vil at det skal gjøres kartlegging av kosthold og ernæringsstatus hos den enkelte bruker av omsorgstjenestene

3. **Frihetsteknologi og digitalisering**

400.000 nordmenn er ikke på nett. Det skaper forskjeller og folk faller utenfor. Vi lever veldig mye av livene våre på nett nå, og får offentlige tjenester på nett. Eldre som ikke har mulighet til å delta i den digitale hverdagen, skal kunne være en del av samfunnet på lik linje med alle andre. I tillegg kan ny teknologi gi flere eldre friheten til å leve gode liv og bo trygt hjemme. Kommunene må ta i bruk teknologi for å gjøre hverdagen enklere og tryggere for eldre, ansatte og pårørende.

Arbeiderpartiet:

- vil jobbe for at eldre tar del i den digitale utviklingen
- vil satse på god internettilgang i distriktene slik at alle får tilgang til frihetsteknologi og nye, trygge løsninger
- mener at den omfattende digitaliseringen, som i seg selv bidrar positivt i de fleste samfunnssektorer, ikke skal ekskludere enkeltmennesker eller grupper fra viktig informasjon
- vil derfor sørge for at det blir satt inn tiltak for de som opplever et digitalt utenforskap, slik som digital trening for seniorer eller tilrettelagt teknologi
- vil sørge for at flere kan bo trygt hjemme ved å investere i tilrettelagt velferdsteknologi
- vil bygge moderne sykehjem som er tilpasset bruk av velferdsteknologi
- vil jobbe for at brukere får spille en aktiv rolle når nye løsninger utvikles og tas i bruk

4. **Nei til kommersialisering av eldreomsorgen!**

Arbeiderpartiet vil ha kvalitet i velferden. Det er lettere å få til med eiere som tenker på andre ting enn overskudd og inntjening når de lager sine tilbud, og som ikke ser på fremskritt og innovasjon som forretningshemmeligheter. Arbeiderpartiet mener valgfrihet i tjenestene handler om at den som mottar tjenestene har reell medbestemmelse i eget liv og egen hverdag. I tillegg til kvalitet er det viktigste for folk hvor mange de skal forholde seg til og når de kommer, ikke logoen på skjorta.

Arbeiderpartiet:

- vil ha et anstendig arbeidsliv. I sektorer der utgiftene til ansatte spiser mesteparten av budsjettet, ser vi press på lønns- og arbeidsvilkår og lavere bemanning hos de kommersielle aktørene. Det går ut over både de ansatte og brukerne
- vil derfor at det offentlige skal kunne stille like vilkår og krav til kvalitet, bemanning, innsyn og tilsyn til private, ideelle og offentlige leverandører av velferdstjenester
- vil at tjenestene skal utvikles i nært samarbeid med brukerne, slik at deres ønsker for hvordan hverdagen skal innrettes blir førende for de ansatte som skal utføre omsorgstjenestene
- vil at det offentlige skal ha mulighet til å prioritere ideelle tilbydere når det er behov for bistand til å løse fellesoppgavene

5. **Boformer**

De aller fleste ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, og være sjef i eget liv. Hjemmesituasjonen må være trygg, og den som bor hjemme, må ha mulighet til sosialt liv og kontakt med andre. Skal flere eldre kunne bo trygt hjemme, må tilbudet av boliger egnet for eldre bli langt bedre.

Arbeiderpartiet:

- vil gi støtte og stille krav slik at vi får flere boliger tilpasset eldre
- vil etablere botilbud med teknologi for eldre med kognitiv svikt
- vil prioritere boformer og møteplasser som fremmer generasjonsmøter, som for eksempel ordninger med studentboliger nær boliger for eldre
- vil videreføre investeringstilskuddet til bygging/renovering av sykehjem og omsorgsboliger

Klimavennlig industri for framtiden

Uttalelse fra Arbeiderpartiets landsmøte, april 2019

For lite av næringspolitikken har gitt klimakutt. For lite av klimapolitikken har gitt næringsutvikling. Arbeiderpartiet er industripartiet, og vil samle kreftene rundt industrier som både gir eksportinntekter og som kan lykkes i et klimavennlig samfunn..

Arbeiderpartiet vil bruke naturressursene våre til å skape industri, trygge arbeidsplasser og sikre fremtidens velferd. Over hele landet sikrer industrien gode jobber nært naturressursene. Det betyr store ringvirkninger i lokalsamfunn. Industrien gir store eksportinntekter som sikrer velferden og som blir enda viktigere etter som inntektene fra olje og gass blir mindre dominerende i norsk økonomi.

Industrien er en viktig del av klimaløsningen. Vi må utvikle ny lavutslippsteknologi, utnytte våre naturressurser og i større grad bruker råvarene på nytt til produksjon av nye materialer og produkter.

Skal vi lykkes med industrivekst må Norge bli et mer attraktivt land for industrielle investeringer. Arbeiderpartiet vil at Norge skal være et foretrukkent land for industrielle investeringer og et attraktivt vertsland for global lavutslippsteknologi.

Vår verdensledende kompetanse fra olje- og gass er avgjørende for å lykkes også med nye industrielle muligheter.

Arbeiderpartiets industripolitikk står på tre sentrale pilarer:

1. Norge skal være et attraktivt vertsland for framtidsrettet industri
2. Industrien er en viktig del av løsningen på klimaproblemet
3. Ren fornybar energi skal bidra til at vi skaper framtidsrettede og trygge arbeidsplasser i Norge

Norge skal være et attraktivt vertsland for framtidsrettet industri!
Det er kun et sterkt partnerskap mellom det offentlige – stat, kommuner og fylkeskommuner –og næringslivet som vil sørge for at vi griper mulighetene.

Den norske modellen og norske fagarbeidere er et av våre viktigste fortrinn. Høy organisasjonsgrad og et seriøst arbeidsliv er avgjørende for å sikre modellen. Vi må styrke yrkesfagene og gjennomføre en kompetansereform for å sikre kvalifisert arbeidskraft og riktig kompetanse for å støtte opp under en sterk industrivekst.

Arbeiderpartiet vil ha et skatte- og avgiftssystem som stimulerer til arbeid og verdiskaping, styrker norske bedrifter og bidrar til rettferdig fordeling og et bedre miljø. Trygg økonomisk styring er en forutsetning for attraktive rammebetingelser for norske bedrifter.

Staten skal bidra med risikoavlastning og støtteordninger for å sikre framtidsretta industriinvesteringer, og samtidig legge til rette for at de gode ideene sikres mulighet for å kunne utvikles til kommersielle produksjoner. Næringspolitiske virkemidler må i større grad ivareta industriens behov. Vi må også vurdere nye kapitalvirkemidler og virkemidler for å avlaste risiko for produktinnovasjon i umodne marked.

Det offentlige skal være en aktiv partner og tilrettelegger for industrien. En slik tilnærming skal være gjennomgående i hele den offentlige forvaltningen. Det offentlige skal sørge for klargjorte industriarealer med tilgjengelig og god infrastruktur for rask etablering og utvikling av industri.

Arbeiderpartiet vil offensivt utnytte digitaliseringens muligheter. Vi vil tiltrekke oss fremtidsretta industri, blant annet gjennom å tilrettelegge for digital infrastruktur, regelverk som åpner for å teste ut ny teknologi, forskningssentre for næringsretta digitalisering og nye initiativer for industriell datadeling.

Industrien er en viktig del av løsningen på klimaproblemet!
Industrien er en viktig del av klimaløsningen og en viktig del av sirkulærøkonomien:

Ren og rimelig norsk kraft gjør at produksjon i Norge har et lavt karbonavtrykk. Aluminumsproduksjonen i Norge har et karbonavtrykk under en fjerdedel av gjennomsnittet globalt. Ettersom verden skal nå klimamålene, vil etterspørselen etter produkter med lite karbonavtrykk øke.

Norges kompetanse og infrastruktur i Nordsjøen gir oss alle forutsetninger for å satse og lykkes med karbonfangst og lagring. I tre av fire av scenarioene til FNs klimapanel spiller denne teknologien en nøkkelrolle.

I Norge har vi mye hav – og vi har mye vind. Norsk flytende havvind kan bli et svært viktig bidrag for å dekke energibehovet og å nå krevende klimamål. Norges sterke posisjon innen olje og gass, maritim og marin industri er et fantastisk utgangspunkt for at Norge kan ta en lederrolle på flytende havvind.

Skogen er en viktig del av bioøkonomien. Industrialisering med skog kan mangedoble norsk verdiskaping sammenlignet med ren råvareeksport. Scenarioene FNs klimapanel bygger på viser at klimamålene forutsetter massiv økning i bruk av biomasse globalt. Bruker vi mer tre som byggemateriale, til å erstatte kull og koks eller til å produsere mer bærekraftig fôr, kan vi kutte store mengder klimagassutslipp.

Norge har en verdensledende maritim klynge som kan sikre både utslippskutt, nye arbeidsplasser og eksportinntekter. Mot 2050 skal internasjonal skipsfart kutte 50% av utslippene, mens flåten skal øke med 30%. For å lykkes med det kreves stor teknologiutvikling og flåtefornyelse.

Arbeiderpartiet vil:

- At norsk industriproduksjon skal være karbonnøytral innen 2050.

- Sette mål for økt karbonproduktivitet i industrien i tråd med OECDs anbefalinger

- At CO2-kompensasjonsordningen videreføres på dagens nivå, med minst 75 pst. kompensasjon også etter 2020.
- At Norge skal gå foran og sørge for investeringsbeslutning for fullskala karbonfangst og -lagring i 2020 og legge til rette for og bidra til å utvikle et marked for transport og lagring av CO2 på norsk sokkel.
- Ha et program for fullskala karbonfangst og -lagring hvor det tas investeringsbeslutning senest i 2020 og hvor grunnlaget er minst to prosjektanlegg.
- Utrede en CO2-refusjonsordning med skattefradrag for deponert CO2
- At det utvikles nye produksjonsmetoder og bruksområder for hydrogen blant annet ved å starte et program for utvikling av hydrogen basert på norsk naturgass.

- Åpne flere områder for vindproduksjon til havs, slik at Norge kan bli en stor produsent av flytende havvind med konkurransedyktige aktører i hele verdikjeden.
- Utarbeide et tydelig veikart for utvikling av havvind i Norge slik at norsk sokkel har en kapasitet på 3GW på norsk sokkel innen 2030.
- Ta initiativ til et Nordsjøsamarbeid for utvikling av en langsiktig forvaltningsplan for havvind, med tanke på eksport til Europa.
- Innen 2030 skal norske selskaper ha en ambisjon om 10% markedsandel av den globale omsetningen i havvindmarkedet, og en omsetning på 50 mrd kroner (mot 5% i dag).
- I Storbritannia har havvindnæringen forpliktet seg til å bygge en sterkere britisk leverandørkjede, med nasjonalt innhold i leveransene på 60% innen 2030. Arbeiderpartiet etterlyser en lignende forpliktelse i Norge, og vil bruke Miljøteknologiordningen og Enova til å tilrettelegge for målrettede satsinger for leverandørindustrien.
- Legge til rette for utslippsreduksjoner i olje- og gassindustrien ved at elektrisitetsproduksjon med gassturbiner offshore kan erstattes av havvind
  Gi statnett ansvar for å utvikle og drifte et fremtidig offshore strømnett i Nordsjøen for å bidra til elektrifisering av oljevirksomheten ved bruk av havvind
- Sørge for et ambisiøst og klimavennlig hjemmemarked for maritim næring, også gjennom krav og offentlige innkjøp
- At olje- og gasselskapene skal bruke sin innkjøpsmakt og kreve lavutslippsteknologi på offshoreflåten fra 2025, og nullutslippsteknologi fra 2040.
- Legge til rette for flåtefornyelse i nærskipsflåten blant annet gjennom å etablere en toppfinansieringsordning i GIEK og en vrakpantordning

- At Norge skal utvikle ny industriproduksjon og nye verdikjeder som baserer seg på bioressurser fra hav, jord og skog.
- Sørge for bedret tilgang til risikokapital for større industriprosjekter innen skog- og trenæringen
- Sikre at skog og naturressurser fortrinnsvis prioriteres til utvikling av industri i Norge.
- Styrke den næringsrettede forskningen for å utnytte fornybare ressurser fra jord og skog til industriutvikling
- Legge til rette for reduserte utslipp blant annet ved bruk av fornybare materialer i nye bruer, anlegg og bygg
- Stimulere etterspørselen og overgangen til fornybare produkter gjennom krav i offentlige innkjøp, merkeordninger, kunnskapsutvikling og langsiktige opptrappingsplaner

Ren fornybar energi fra Norge skal bidra til at vi skaper framtidsrettede og trygge arbeidsplasser i Norge!

Norge har tjent godt på vannkraft, og inntektene fra vannkraften skal også fremover komme vanlige folk til gode fordi stat og kommune er de største eierne av kraftselskapene i Norge. Inntektene fra fellesskapets ressurser skal gå til fellesskapsgoder som skole, sykehus og eldreomsorg. Det krever offentlig styring. Norsk industri vil være tjent med et mer effektivt kraftmarked, forutsigbare rammebetingelser og god forsyningssikkerhet. Dette er et viktig bidrag for å sikre konkurransekraften for industrien.

Arbeiderpartiet ønsker utbygging av ny energi i Norge, også vindkraft på land. Der det oppstår utfordringer med naturinteresser eller andre næringer må det løses i hvert enkelt tilfelle. Kommunens syn må tillegges stor vekt.

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for at norsk kraft fremdeles er et konkurransefortrinn for norsk industri.
- Hindre at norsk industri tvinges til å kjøpe opprinnelsesgarantier
- Be Statnett om å lage en tariffmodell slik at industriens kostnadsandel på en objektiv og etterrettelig måte reflekterer de kostnader den faktisk påfører nettet
- Sørge for en likeverdig nettariff for store forbrukere med høy brukstid (SFHB), uavhengig av om elektrisitet hentes fra regional- eller sentralnettet
- Statnett som systemansvarlig i det norske kraftsystemet skal eie og drifte alle mellomlandsforbindelser
- Det skal ikke gis nye konsesjoner til utenlandskabler før det er innhentet tilstrekkelig erfaringer fra driften av de kablene som nå er under bygging til Tyskland og Storbritannia.
- Det offentlige eierskap til norske vannkraftressurser skal ligge fast, og minst to tredjedeler skal være offentlig eid.
- Se på rammevilkårene for vannkraftindustrien med mål om å legge til rette for oppgradering og utviding av eksisterende vannkraftverk

Videre utvikling av olje- og gassindustrien

Hovedmålet for petroleumspolitikken har siden starten i 1969 vært å legge til rette for lønnsom produksjon av olje og gass i et langsiktig perspektiv, og at verdiskapningen skule komme hele landet til gode. Norsk petroleumspolitikk har vært en stor suksess, i at vi har unngått de fleste av de problemene de aller fleste råvareøkonomier historisk har opplevd. Gjennom tydelig, sosialdemokratisk politikk har Norge lyktes i å konvertere brorparten av oljereservene til investeringer gjennom Statens pensjonsfond utland, overskuddet er faset gradvis inn i økonomien for å unngå overoppheting, og vi har bygget verdensledende kompetansemiljøer.

Norge har samtidig lyktes med å ta vare på viktige kvaliteter som små forskjeller, høy tillitt og høy organisasjonsgrad på tross av økende velstand. Vi har anlagt en svært høy standard på helse, miljø og sikkerhet i petroleumspolitikken.

Verden vil ha et voksende behov for energi. Det er avgjørende at det meste av veksten skjer gjennom utviklingen av fornybare energiressurser. Norge har mulighet til å bidra med

teknologi og industrielle løsninger for utvikling og bruk av fornybare energiressurser i voksende økonomier. Her ligger også store muligheter for norsk eksport-industri.

Klimaproblemet er vår tids største utfordring. Hvis vi ikke lykkes med å kraftig redusere de globale utslippene de neste tiårene, vil verden oppleve dramatiske og uoversiktlige endringer. Samtidig er dette endringer som gir en unik mulighet for å bygge morgendagens næringsliv. Skal vi nå målene i Paris-avtalen, samtidig som vi utvikler Norge som klimanøytralt samfunn innen 2030, må vi kutte drastisk i utslipp av klimagasser.

Å bli karbonnøytral betyr ikke at vi ikke vi vil ha noen utslipp, men at de ikke må være større enn det vi klarer å kompensere for med naturlig eller industriell karbonbinding. Følgelig må bruken av fossilt brensel ned. Det vil være bruk for hydrokarboner i overskuelig framtid. Først i en overgangsfase fra kull til fornybar energi, der norsk gass vil være viktig for Europa, også sikkerhetspolitisk. Deretter som råvare i petrokjemisk industri og som innsatsfaktor i en moderne sirkulærøkonomi, selv etter at man har gått bort fra petroleum som energikilde.

Vi vil legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskaping fra petroleumsvirksomheten. Norske gass kan bidra til at land i Europa reduserer avhengigheten av kull, og letter overgangen til fornybare energikilder. Vi vil sikre oljenæringen forutsigbare rammebetingelser som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer. Dette vil styrke industriens muligheter til å redusere utslipp. Vår industrielle kompetanse i olje- og gassnæringen er en avgjørende ressurs for å utvikle nye næringer, slik vi har erfart med utviklingen av hav-vind-industrien.

Endringene som er igang, stiller utfordrende krav til prioritering på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Norge er en energinasjon med store ubrukte fornybare energiressurser både på land og til havs. Disse må utnyttes i et internasjonalt teknologi-, miljø- og klimaperspektiv. Teknologikompetansen som er utviklet gjennom olje- og gassvirksomheten videreutvikles slik at utslipp fra norsk sokkel reduseres. Teknologikompetansen må overføres og utnyttes i en raskt voksende fornybar industri.

Arbeiderparti vil:

- Ha en fortsatt satsing på olje- og gassnæringen i Norge, med et økt fokus på bærekraftig produksjon.
- At Norge skal satse videre på karbonfangst og -lagring (CCS), og ta en ledende rolle i teknologiutviklingen ved å prioritere et program for fullskala CCS, og finne lagringsplass for CO2 i Nordsjøen.
- Tilrettelegge for et norsk marked for ny maritim energiteknologi, herunder offshore vindkraft, med testsentre og energiparker til havs for å gi vår næring et forsprang ovenfor de internasjonale konkurrentene
- Bruke offentlige fondsmidler til å investere i testprosjekter og bedrifter som satser innen ny energiteknologi
- Opprettholde leterefusjonsordningen på dagens nivå for å ivareta leteaktiviteten på norsk sokkel
- at norsk sokkel skal bli helt utslippsfri, og at myndighetene og industrien sammen setter en tidsfrist for når det kan skje.

Havområdene Nordland VI, Nordland VII og Troms II er sårbare havområder, og fortsatt usikkerhet rundt konsekvensutredning av olje- og gass-virksomheten står i veien for å utvikle andre næringer i områdene. Arbeiderpartiet vil derfor ikke gå inn for konsekvensutredning av petroleumsaktivitet av Nordland VI, VII og Troms II.

Arbeiderpartiet går inn for utvikling av andre næringer i disse havområdene, herunder fiskerier, reiseliv og utvikling av fornybare ressurser.

Sterkere fellesskap: en tryggere og bedre organisert verden

Internasjonal uttalelse fra Arbeiderpartiets landsmøte, april 2019

Innledning

Arbeiderpartiets utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser og er forankret i våre grunnleggende sosialdemokratiske verdier: frihet, internasjonal solidaritet og samarbeid, demokrati, menneskerettigheter, likestilling og bærekraftig utvikling. Vi er en del av et fellesskap på tvers av landegrensene. Våre mål for vårt eget samfunn kan best realiseres om vi bidrar til å sikre internasjonale normer, organisasjoner og kjøreregler. Norge skal være et aktivt og gjenkjennelig medlem av det internasjonale samfunn.

Globale utviklingstrekk påvirker samfunnsutviklingen og rammene for vår politikk her hjemme. Verdens økonomiske tyngdepunkt og sentrum for politisk makt flyttes. En åpen verdenshandel har bidratt til at millioner av mennesker har kommet ut av fattigdom. Samtidig legger kapitalflyt og handel press på tradisjonelle rettigheter og skaper nye ulikheter. Skatteinntekter for fellesskapsløsninger unndras. Forskjeller i inntekt og velstand er økende. Digitalisering og ny teknologi skaper både muligheter og utfordringer knyttet til økonomisk vekst, arbeidsmarked og fordeling. Klimaendringene er en global trussel og må møtes med kraftfulle tiltak. Vår felles sikkerhet utfordres både av terrorisme og ekstremisme og av geopolitisk spenning og risiko for nye rustningskappløp.

Norsk utenrikspolitikk må håndtere alle disse utfordringene parallelt. Et urolig farvann krever en stø hånd ved roret og god navigasjon. Internasjonalt engasjement er en del av Arbeiderpartiets og fagbevegelsens DNA.

Også i det internasjonale samfunnet er det nå behov for å bygge sterkere fellesskap. Å arbeide for en bedre organisert verden forblir i norsk egeninteresse. Det gjelder forholdet til våre internasjonale avtaler og de organisasjonene vi i dag bør arbeide for å styrke. Å trekke seg tilbake er ikke i Norges interesse. En verden preget av mer uforutsigbarhet og tiltakende konfliktnivå fordrer at vi ikke rokker ved våre grunnleggende interesser og forpliktelser, enten det handler om NATO eller EØS. En FN-ledet verdensorden, respekt for og videreutvikling av folkeretten er ankerfestet i norsk utenrikspolitikk.

En tryggere verden: nedrustning og sikkerhetspolitikk

Kjernevåpen

Etter atombombene over Hiroshima og Nagasaki sensommeren 1945 har menneskeheten heldigvis unngått at atomvåpen har blitt aktivt tatt i bruk. De humanitære konsekvensene er katastrofale om bare ett av verdens gjenværende 14.500 atomvåpenstridshoder skulle detonere. Bruk av atomvåpen er etter humanitærretten allerede per i dag folkerettslig illegitimt og uakseptabelt – gjennom de humanitærrettslige prinsippene om å unngå overdreven skade og unødvendig lidelse, i tillegg til atomvåpens manglende evne til å skille mellom stridende og sivile.

De siste tiårene har et nett av ulike nedrustningsavtaler bidratt til å redusere atomtrusselen. Antallet atomstridshoder er redusert fra 70.000 på 1980-tallet. I dag må vi likevel dessverre konstatere at atomvåpen igjen spiller en mer framtredende rolle i internasjonal sikkerhetspolitikk: Ikke bare Iran og Nord-Korea, men også utviklingen i Sør-Asia med økt spenning mellom atommaktene India og Pakistan gir grunn til bekymring.

Atomvåpenstatene ruster opp. Terskelen for faktisk å bruke kjernevåpen senkes med utvikling av nye taktiske atomvåpen. Internasjonale avtaler for å begrense antallet atomvåpen og forhindre at flere stater skaffer seg slike våpen, forvitrer, brytes og sies opp – med konsekvenser for norsk og europeisk sikkerhet.

Når verden rundt oss endrer seg, må vi justere vår utenrikspolitikk. Norges nedrustningspolitikk har de siste årene dessverre blitt bygget ned og nedprioritert av høyreregjeringen. Arbeiderpartiet går inn for at Norge igjen inntar en ledende rolle i det internasjonale nedrustningsarbeidet.

Konkret handler en mer aktiv nedrustningspolitikk for eksempel om at Norge nå internt i NATO må arbeide for at et bortfall av INF-avtalen om mellomdistanseraketter med atomstridshoder ikke medfører en ny rustningsspiral med utplassering av nye raketter og våpensystemer i Europa.

Med Arbeiderpartiet i regjering fikk Norge i 2010 gjennomslag for at NATOs strategiske konsept baserer seg på målet om en atomvåpenfri verden. Internt i NATO må Norge nå arbeide for å redusere kjernevåpnenes rolle i NATOs forsvarskonsepter.

En mer aktiv nedrustningspolitikk handler om igjen å sette søkelys på og dokumentere de humanitære konsekvensene av atomvåpen. Og det handler ikke minst om økt norsk innsats for å bevare nedrustningsavtalene vi faktisk har: ikkespredningsavtalen NPT, atomavtalen med Iran og START-avtalen mellom USA og Russland når den utløper i februar 2021.

Her hjemme har Norge i praksis hatt et eget nasjonalt atomvåpenforbud i over 60 år etter at statsminister Einar Gerhardsen på NATO-toppmøtet i 1957 fastslo at Norge ikke ønsket «å opprette lagre av atomvåpen på norsk område eller installere utskytningsbaser for mellomdistanseraketter». Denne politikken har tjent oss godt.

Arbeiderpartiet vil jobbe aktivt for balansert og gjensidig atomnedrustning innen rammen av ikkespredningsavtalen NPT, med et langsiktig mål om et internasjonalt forbud mot kjernevåpen. Målet om balansert og gjensidig atomnedrustning oppnås ikke ved at NATO-land ensidig ruster ned mens andre atomvåpenstater beholder sine kjernevåpen. Det vil medføre en ubalansert og ustabil sikkerhetssituasjon i våre nærområder.

Arbeiderpartiets mål er en atomvåpenfri verden. Dette målet nås først når land som har atomvåpen forplikter seg til gjensidig nedrustning. Arbeiderpartiet vil at Norge skal engasjere seg sterkere innen FN, NATO og bilateralt for atomnedrustning.

Den internasjonale forbudstraktaten er et godt initiativ og bidrar til å øke stigma rundt atomvåpen.

I dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det politisk umulig for NATO-land som Norge å undertegne uten å redusere vår mulighet for innflytelse og beskyttelse.

Det bør være et mål for Norge og andre NATO-land å underskrive atomvåpenforbudet. Norge bør invitere likesinnede land i og utenfor NATO til å samarbeide om nedrusting.

Ny teknologi, selvstyrte våpen og klaseammunisjon

Vi har levd med atomvåpentrusselen i snart 75 år. Men både internasjonal sikkerhetspolitikk og vårt eget forsvar påvirkes også av en pågående teknologisk revolusjon: Helt eller delvis selvstyre våpensystemer, cyberteknologi, posisjoneringsteknologi, nye materialer og biologiske og medisinske gjennombrudd vil som i tidligere industrielle revolusjoner også sterkt forandre måten kriger og konflikter utføres på. Slike nye våpen kan bli tatt i bruk også av ikke-statlige aktører.

For et land som Norge har denne utviklingen både forsvars- og nedrustningspolitiske konsekvenser. Arbeiderpartiet vil at Norge tar nødvendige initiativ for å regulere utvikling og bruk av hel- og halvautonome våpen og annen ny våpenteknologi som kan utfordre grunnleggende prinsipper i krigens folkerett.

108 land har så langt sluttet seg til det internasjonale klasevåpenforbudet vi tok initiativ til. VI vil øke innsatsen for at flere land slutter seg til klaseammunisjonskonvensjonen.

Eksport av forsvarsmateriell

Arbeiderpartiet er tilhenger av at Norge skal ha en egen forsvarsindustri – av beredskaps-hensyn for vårt eget forsvar, for viktige arbeidsplasser og eksportinntekter, og for å kunne utnytte forsvarsindustriens teknologiutvikling i andre bransjer. Samtidig skal Norge ha et meget strengt regelverk for eksport av forsvarsmateriell. Våpen skal ikke selges til land hvor det er krig eller krig truer eller til land hvor det er påvist alvorlige brudd på menneske-rettighetene. Arbeiderpartiets mål er å innføre sluttbrukererklæring fra alle land og vi vil arbeide for at dette blir en norm internt i NATO. Norge bør være en pådriver for å øke oppslutningen om og styrke gjennomføringen av FNs våpenhandelstraktat.

Midtøsten og Nord-Afrika

Krig, ekstremistisk vold, politisk oppløsning og grunnleggende brudd på menneskerettigheter og humanitærrett er i dag dessverre realiteten i en rekke av landene i Midtøsten og Nord-Afrika. Demokratiske styringsstrukturer har forvitret og mange land i regionen preges av ekstremisme, ustabilitet og autoritære styresett.

Regionen preges også av en rekke uløste konflikter. Flere av disse konfliktene risikerer å påvirke sikkerhetssituasjonen i Europa negativt. Selv om ISIS er nedkjempet territorielt, har organisasjonen kapasitet til å omgruppere og etablere seg i områder som Jemen, Sinai-halvøya, Irak og Libya. I tillegg representerer overlevende fremmedkrigere, ISIS-medlemmer og deres familier en betydelig sikkerhetsutfordring ved retur til sine hjemland i Midtøsten, i Europa og Norge. Norsk deltakelse i kampen mot ISIS er derfor fortsatt en viktig del av innsatsen mot internasjonal terrorisme.

Vi forventer at våre sikkerhetstjenester følger nøye med norske statsborgere som har sluttet seg til ISIS. Om enkelte velger å reise tilbake til Norge må det umiddelbart undersøkes om de skal straffeforfølges eller varetektsfengsles ved ankomst. Det gjelder både menn og kvinner, uansett om deltakelsen i eller støtten til ISIS har vært militær eller i andre roller. Norske myndigheter kan ikke ta barn fra sine foreldre i et annet land. Dersom foreldrene

henvender seg på norske utenriksstasjoner, og ber om hjelp til sine barn, bør de få assistanse. Barn som kommer i følge med sine foreldre til Norge skal bli ivaretatt av det offentlige omsorgsapparatet, mens det undersøkes straffeforfølgelse av deres foreldre.

På tross av at flere av konfliktene i regionen har avtatt i intensitet de siste to årene, er det fremdeles ikke på plass forhandlingsløsninger som kan sikre varig stabilitet, verken i Libya, Jemen eller i Syria. Arbeiderpartiet vil øke støtten til FNs spesialutsendinger for å bidra aktivt til at varige politiske løsninger kan komme på plass. Vi vil støtte et omfattende humanitært engasjement i konfliktområdene via FN og internasjonale humanitære organisasjoner.

Tunisia var både den arabiske vårens vugge og utgjør også et unntak fra den negative trenden i regionen for øvrig. Arbeiderpartiet går inn for at Norges samarbeid med Tunisia skal styrkes for å støtte opp om landets positive utviklingstrekk innen demokrati og levekår. I en ustabil region krever Arbeiderpartiet at det internasjonale samfunnet må ta initiativ til dialog og samtaler med landene med kurdisk befolkning med mål om å sikre den kurdiske befolkningens økonomiske, sosiale og politiske rettigheter.

Israel/Palestina

I Hebron, den største byen på Vestbredden, har den erfarne politimannen Einar Aas brukt de siste ukene til å pakke ut av kontoret. Han ble den 16. og siste i rekken av norske styrke-sjefer for de sivile TIPH-observatørene.

I oktober 2018 besluttet Netanyahu-regjeringen, for første gang siden 2002, å utvide de ulovlige bosetningene midt i sentrum av Hebron. I desember 2018 rapporterte israelske medier om økende press i Netanyahus regjering om å gjøre alvor av tidligere trusler om å kaste ut TIPH-observatørene fra Hebron.

Likevel ble det i januar 2019 framforhandlet en norsk regjeringsplattform som har blitt omtalt som et «solid skulderklapp til Benjamin Netanyahus kompromissløse Israel». Regjerings-plattformens særskilte framheving av Netanyahus Israel skjedde ikke bare på et usedvanlig dårlig valgt tidspunkt, men var også uttrykk for en uklok og ubalansert norsk Midtøsten-politikk.

Palestina og det palestinske nasjonale prosjekt er nå inne i den største krisen siden Oslo-avtalen.

Trump-administrasjonen skiller seg fra hovedlinjen i amerikansk politikk etter Oslo-avtalen ved ikke å gi støtte til en tostatsløsning, ved å opprette ambassade i Jerusalem og stanse alle økonomiske bidrag til FNs organisasjon for palestinske flyktninger UNRWA. I tillegg har USA stoppet all støtte til de palestinske selvstyremyndighetene, både direkte og via FN-systemet, og vil heller ikke videreføre støtten til palestinskdrevne sykehus i Øst-Jerusalem. Dette forsøket på å ta strupetak på palestinsk økonomi savner sidestykke etter Oslo-avtalen.

Både bygging og utviding av de ulovlige bosettingene på Vestbredden må ta slutt. Den amerikanske administrasjonen hevder på sin side at bosetninger ikke er et hinder for en varig fredsløsning. På denne bakgrunn har verken palestinerne eller det internasjonale samfunn store forventninger til at en ny amerikansk fredsplan vil kunne lede til en gjenopptakelse av reelle forhandlinger mellom partene om en tostatsløsning.

Bortfallet av amerikansk støtte, sammen med det israelske parlamentets beslutning om å tilbakeholde et anslått beløp for finansiering av økonomisk støtte til palestinske fanger og deres familier, undergraver de palestinske selvstyremyndighetenes økonomiske fundament og øker risikoen for politisk uro både i Gaza og på Vestbredden. Internasjonal støtte fra arabiske og europeiske land vil ikke kunne kompensere for dette inntektsbortfallet.

I Gaza har sivilbefolkningen levd under en blokade i over ti år. Den humanitære situasjonen for Gazas 1,8 millioner innbyggere er totalt uakseptabel. Om lag halvparten av Gazas befolkning er under 14 år. Sivilbefolkningen rammes av USAs stans av støtte via FN-systemet og israelske tilbakeholdte midler. Gazas økonomi har brutt sammen. Det er kun et tidsspørsmål før UNRWA må stenge skoler og humanitære støttetiltak. Arbeiderpartiet vil øke Norges bidrag til UNRWA.

Palestinske myndigheter mobiliserer nå internasjonal støtte mot de amerikanske politiske og økonomiske tiltakene. President Trumps nylige støtte til israelsk annektering av Golan-høyden strider mot folkeretten og vedtak i FNs sikkerhetsråd. Arabiske og europeiske land har tatt tydelig avstand fra USAs utspill. Den nye amerikanske holdningen oppmuntrer dessverre ytterliggående grupper i Israel som arbeider for også å annektere områder på Vestbredden.

Det palestinske politiske system er svekket. En sentral årsak er den interne politiske splittelsen blant palestinerne. Utallige forsøk på å oppnå palestinsk samling etter valgene i 2006 har ikke ført fram. Palestinsk samling er en grunnleggende forutsetning for at det skal være meningsfullt å anerkjenne Palestina som stat. Den israelske okkupasjonen er hoved-hindringen for å få på plass en tostatsløsning. Okkupasjonen må oppheves, militært og økonomisk, for at en stabil tostatsløsning skal komme på plass.

Det er utenkelig at en framforhandlet tostatsløsning kan bli virkelighet uten at Israels sikkerhet er ivaretatt. På tross av sin militære og økonomiske styrke er Israel i en utsatt regional posisjon. En tydelig erkjennelse av denne realiteten må ligge til grunn både for arbeidet med å få på plass en politisk løsning med palestinerne og for Norges bilaterale forbindelser med Israel. Arbeiderpartiet ønsker å videreføre et bredt og konstruktivt bilateralt politisk og økonomisk samarbeid med Israel. Vi vil fastholde og utdype et tydelig engasjement i arbeidet mot antisemittisme.

Arbeiderpartiet vil styrke arbeidet for å etablere en palestinsk stat. Fra regjeringsposisjon er vi rede til å anerkjenne en palestinsk stat når en stabil palestinsk samlingsregjering er på plass og på et tidspunkt hvor en slik anerkjennelse kan skape framgang i fredsprosessen. Vi vil arbeide for bredest mulig europeisk støtte til denne posisjonen. Arbeiderpartiet mener at sluttstatusforhandlingene kan foregå mellom to stater, Israel og Palestina.

Med en stabil palestinsk samlingsregjering på plass, vil Arbeiderpartiet øke norsk støtte til palestinsk stats- og institusjonsbygging basert på programmet til en slik samlingsregjering. Vi vil også øke støtten til sivilt samfunn i Palestina. Støtten til viktige tjenesteleveranser til befolkningen innen helse og utdanning vil bli trappet opp. Tiltak rettet mot barn og unge må gis klar prioritet.

Arbeiderpartiet vil arbeide tett sammen med sentrale EU-land og land i regionen for å mobilisere støtte til en palestinsk samlingsregjering og vil aktivt bruke formannskapet i

giverlandsgruppa AHLC for å oppnå dette målet. Arbeiderpartiet vil styrke støtten til Palestina via FN-systemet og vil sikre fortsatt politisk og økonomisk støtte til FNs spesialutsending.

Flere hundre palestinske barn sitter i dag i israelske fengsler. At Israel skiller mellom 16 og 18 år som myndighetsalder mellom henholdsvis israelere og palestinere, samt henholdsvis 12 og 14 år som deres kriminelle lavalder, er eksempler på systematisk forskjellsbehandling. Både EU, UNICEF og FNs høgkommisær for menneskerettigheter har reagert og kritisert israelske myndigheter for militær forvaring av palestinske barn. Tiden er overmoden for at Norge må ta rapportene om mangelfull og urettferdig domstolsbehandling av barns saker i det israelske rettssystemet på alvor. Palestinere og israelere må stå like for loven.

Vårt nabolag: Europa og Norden

Europeiske land er Norges viktigste politiske og økonomiske partnere. Mange av dem er våre allierte i NATO. På sentrale områder som handel, miljø og klima, energipolitikk og migrasjon og asyl fremmes våre interesser best gjennom å samarbeide med andre land i Europa**.**

EØS-avtalen har gjennom 25 år i sum tjent Norge godt. For Arbeiderpartiet utgjør EØS-avtalen sammen med NATO-medlemskapet en bunnplanke for Norges forhold til omverdenen, på samme måte som handlingsregelen om trygg økonomisk styring ligger til grunn for finanspolitikken. EØS-samarbeidet og den store arbeidsinnvandringen til Norge har imidlertid også bidratt til flere utfordringer særlig for det norske arbeidslivet, som det krever kraftfulle politiske tiltak for å motvirke.

I Norden har vi et sterkt verdifellesskap og like samfunnsmodeller. Arbeiderpartiet vil styrke samarbeidet for både å fremme og videreutvikle den nordiske modellen i en ny tid. Sikkerhetspolitisk blir de nordiske landene vevet stadig tettere sammen. Arbeiderpartiet mener det fremdeles er et uutnyttet potensiale i nordisk samarbeid om sikkerhets- og forsvarspolitikk, som et supplement til NATO-alliansen, for eksempel innen øvelser, anskaffelser og tett samarbeid om bidrag til internasjonale operasjoner.

Vårt naboskap til Russland må være basert både på fasthet, forutsigbarhet og tydelighet – og på åpenhet, konstruktiv dialog og praktisk samarbeid. Det er i Norges interesse å opprett-holde kontinuerlig kommunikasjon og kontakt med Russland, også i vanskelige tider og i møte med et mer selvhevdende Russland.

Det er fullstendig uakseptabelt å endre landegrenser med militærmakt. Russlands Krim-anneksjon og militære operasjoner i Øst-Ukraina utfordrer vår felles sikkerhet i Europa. Vi står sammen med våre allierte og europeiske partnere i møte med brudd på folkeretten og slutter opp om sanksjonene mot Russland. Nøkkelen til en nedtrapping av sanksjonene ligger i gjennomføring av Minsk-avtalen om Øst-Ukraina.

Samtidig må vi særlig hegne om samarbeidet i nord, som har bidratt til lavspenning i nord-områdene, ikke minst folk-til-folk-samarbeidet. Det skulle bare mangle at representanter for tidligere sovjetstater blir invitert til høstens 75-årsmarkering for den røde armés frigjøring av Øst-Finnmark.

En ærlig og åpen dialog med Russland må brukes til å ta opp vanskelige saker, for eksempel de siste måneders episoder med forstyrring av GPS-signaler utført med elektroniske støy-

signaler fra russisk territorium. Denne type GPS-forstyrrelser mot sivil luftfart i nordnorsk vintervær er både uansvarlig og farlig.

Vårt felles forsvar

Forsvarets grunnleggende oppgave er å ivareta Norges sikkerhet og trygghet, våre interesser og verdier. De siste årene har trusselbildet og det sikkerhetspolitiske landskapet endret seg. Norge trenger et sterkt forsvar tilpasset den nye situasjonen, moderne utrustet og med høykompetent personell. Forsvaret skal utgjøre en krigsforebyggende terskel og sikre troverdig avskrekking med basis i NATOs kollektive forsvar.

Arbeiderpartiet slutter fortsatt opp om NATOs toprosentmål slik det ble formulert og vedtatt av NATO-toppmøtet i 2014.

Stortinget skal våren 2020 behandle en ny langtidsplan for forsvarssektoren. Arbeiderpartiet er opptatt av å sikre brede flertall for de viktigste investeringene i Forsvaret og å sørge for at forsvarsstrukturen faktisk blir finansiert. Med våre store hav- og landområder må Forsvaret kunne håndheve norsk suverenitet. Det er spesielt viktig at Forsvaret er i stand til å løse de utfordringer Norge kan stå overfor i nordområdene. Arbeiderpartiet vil styrke forsvarsevnen i Nord-Norge med relevante bidrag fra alle forsvarsgrener. Vi er spesielt opptatt av å satse på den norske hæren – inkludert dedikert helikopterstøtte – etter at høyreregjeringen de siste årene har nedprioritert hæren og stadig utsatt viktige veivalg og investeringer.

Vi vil holde fast ved norsk basepolitikk slik den ble knesatt av Einar Gerhardsen på NATO-toppmøtet i 1957: «[H]elt fra NATOs grunnlegging har [det] vært Norges politikk ikke å stasjonere fremmede stridskrefter på vårt territorium så lenge vi ikke er truet av eller utsatt for angrep. Vi ser ingen grunn til å endre denne politikk.» Samtidig er vi for at våre allierte øver og trener i Norge, under norske forhold og sammen med norske styrker. Det er Norge selv som bestemmer hvordan basepolitikken skal praktiseres.

Arbeiderpartiet er motstandere av å privatisere Forsvarets vedlikeholdsvirksomhet. Privatiseringen av renholdet i Forsvaret fra 2016 har ikke overraskende vist seg å være mislykket. Når kontrakten med den private aktøren løper ut i 2020 er det nå på tide at Forsvaret igjen tar over ansvaret for renholdstjenester.

Fred og forsoning, krig og konflikt

Arbeiderpartiet vil styrke den norske innsatsen for fred og forsoning, gjennom nye initiativ, gjennomgang av erfaringene fra de siste tiår og samarbeid med likesinnede land og aktører.

Det i hovedsak muslimske rohingya -folket utgjør både en etnisk og religiøs minoritet i Myanmar, hvor buddhister er i flertall. Rohingyaene har i flere perioder blitt utsatt for vold og forfølgelse. Mange har flyktet, spesielt til nabolandet Bangladesh. Arbeiderpartiet mener Norge må gi humanitær bistand til rohingya-leirene i og rundt Myanmar. Siden slutten av august 2017 har militæret i Myanmar begått drap, voldtekter, vilkårlige pågripelser og satt fyr på hundrevis av hjem i rohingya-landsbyer. Over 650.000 rohingyaer er drevet på flukt til Bangladesh. Myndighetene i Myanmar anerkjenner ikke rohingyaene som etnisk minoritet. Så godt som alle rohingyaer nektes statsborgerskap, har begrenset adgang til utdanning og helsevesen, nektes arbeid i det offentlige og må søke om tillatelse for å inngå ekteskap. Ifølge FN er rohyingafolket verdens mest forfulgte minoritet. Norge må ta opp behandlingen av rohingyafolket med myndighetene i Myanmar.

Eswatini (tidligere Swaziland) er et av verdens siste absolutte monarkier. Kong Mswati har tilnærmet eneveldig makt. Mens folket i Eswatini lider under delvis svært dyp fattigdom, lever kongen et utagerende luksusliv. Samtidig har landet verdens høyeste andel hiv- og aids-smitte, men arbeidet med å behandle smittede og forebygge spredning har tilnærmet ingen prioritet. Innbyggerne i Eswatini er tvunget til å følge kongens ordre. Organisert politisk motstand begrenses; fagforeningsledere og opposisjonelle forfølges. Norge må på den internasjonale arena ta et større ansvar for å sikre folket i Eswatini grunnleggende humanitære behov, trygghet og menneskerettigheter. Kong Mswati må kritiseres for å neglisjere sitt eget folks sult, for at opposisjonelle stemmer og fagforeningsledere i landet forfølges og for at arbeidet med å stanse hiv- og aids-epidemien i landet ikke prioriteres.

Internasjonal solidaritet og utviklingspolitikk

Den røde tråd i arbeiderbevegelsens historie har helt siden 1800-tallet vært vår internasjonale solidaritet med fattige, undertrykte og diskriminerte grupper på tvers av landegrenser og kontinenter. Dette har skilt oss fra den borgerlige veldedigheten som ikke bidro til frigjøring og sjelden interesserte seg for nøden utover lokalsamfunnet eller nasjonalstaten. Fagforeninger og arbeiderlag delte tidlig sine beskjedne ressurser med forfulgte og forpinte kamerater i fjerntliggende samfunn.

Samtidig har Arbeiderpartiet gått i bresjen for internasjonalt samarbeid for å fremme bærekraftig utvikling. Selve konseptet «bærekraftig utvikling» er nært knyttet til Gro Harlem Brundtland og hennes ledelse av verdenskommisjonen for miljø og utvikling på 1980-tallet. Dette er en tradisjon vi må videreføre og bruke hele vårt virkemiddelapparat – ikke minst utviklingsbudsjettet – for å fremme FNs bærekraftsmål.

Vi lever nå i en verden hvor den sosiale kløften mellom de rikeste og mektigste og de fattigste og mest avmektige aldri har vært større. En håndfull av de rikeste milliardærene disponerer større verdier enn verdens fattigste milliarder. Norge er blant de mest velstående landene i verden og er nå mer enn hundre ganger rikere i gjennomsnitt enn befolkningen i de mest underutviklede landene.

Den systematiske uretten i fordeling av økonomiske ressurser og politisk makt mellom kvinner og menn ser vi også på sitt mest ekstreme internasjonalt. Det er uakseptabelt at det fortsatt er mange samfunn hvor kvinner systematisk frarøves all politisk innflytelse, hvor kvinnelige voldsofre er fullstendig rettsløse og hvor de er fratatt retten til videregående utdanning, økonomisk selvråderett og retten til å eie land, hus og eiendom. Derfor vil vi prioritere Norges innsats for FNs femte bærekraftsmål om likestilling mellom kjønnene. Oppfylling av FNs sjette bærekraftsmål om rent vann og gode sanitærforhold er en forutsetning for livskvalitet og god helse, ikke minst for kvinner.

Arbeidstakeres menneskerett til å organisere seg i frie og uavhengige fagforeninger er under angrep og press fra kapitalkrefter over hele verden. I en del land der det ekstreme politiske høyre har fått fotfeste i og utenfor de nasjonale maktapparatene blir fagforeningsledere og arbeiderrepresentanter drept, arrestert og bortført for å stå opp for grunnleggende arbeidstakerrettigheter.

I verden i dag lever 40 millioner mennesker i moderne slaveri; 25 millioner mennesker er fastlåst i tvangsarbeid. Den største delen av tvangsarbeid utspiller seg i privat sektor. Norge trenger ny lovgivning for å bekjempe moderne slaveri.

Ytterliggående nasjonalistiske og fremmedfiendtlige politiske bevegelser er på framgang i Europa, i USA og andre industrialiserte samfunn. Dette resulterer i bygging av høyere nasjonale murer og piggtrådgjerder og i et kaldere klima for mennesker på flukt fra forfølgelse og krig.

De ukontrollerte utslippene av klimagasser fra de industrialiserte landene fører til flere og verre naturkatastrofer som i særlig grad rammer fattige og sårbare land. De samfunn som har hatt de største utslippene per innbygger rammes først og mest, mens de som har hatt størst utslipp rammes sist og minst.

Vår internasjonale solidaritetsarv fordrer at vi forsterker innsatsen for de land og folkegrupper som hardest rammes av global urettferdighet, diskriminering og klimaendringer. Vi har klart å kjempe fram større sosial rettferdighet i vårt eget land og må nå i større grad stå opp for arbeidere, kvinner, flyktninger, fagorganiserte og klimautsatte i verdens fattigste og mest totalitære land.

Arbeiderpartiet vil bruke norsk utviklingspolitikk til å utjevne ulikhet ved å bygge ned urett-ferdige strukturer. Hovedveien ut av fattigdom går gjennom bærekraftig økonomisk vekst, jobbskaping og rettferdig fordeling innenfor rammen av stabile stater.

Gjennom statsbygging må offentlig sektor i utviklingslandene settes i stand til selv å levere blant annet helse- og utdanningstjenester. Bredt anlagt og rettferdig skattlegging er viktig både for å styrke myndigheters ansvarlighet overfor befolkningen og for egen evne til å fremme sosial og økonomisk utvikling. Vi vil bidra til å styrke mottakerlandenes kapasitet til å innhente skatteinntekter til fellesskapet. Skal et land ha mål om å klare seg selv, er et fungerende skattesystem med en bred skattebase uunnværlig.

I takt med økende internasjonal konkurranse og økonomisk vekst i mange utviklingsland må vi bidra til at også arbeidstakerrettighetene blir styrket. FNs arbeidsorganisasjon ILO fyller 100 år i 2019 og har spilt en viktig rolle i å sette normer og standarder for arbeidslivet verden over. Vi vil nå særlig rette innsatsen mot at disse normene etterleves, i et nært samarbeid med fagbevegelsen.

De siste tiårene har likestillingen gjort store framskritt i mange land. Men i dag blir kvinners rett til selv å bestemme hvor mange barn hun vil ha, utfordret i stadig flere land. Det skyller en reaksjonær bølge over verden med mål om å innskrenke kvinners rett til å bestemme over egen kropp. Mange muslimske land – i sterk allianse med Vatikanet – jobber aktivt for å redusere eller forby bruken av prevensjon. Erna Solbergs regjering har dessverre sørget for at Norge føyes til blant landene hvor kvinners rettigheter svekkes med sitt forslag om en relativt liten men likevel symboltung innskrenking av abortloven.

USA har tidligere vært en viktig alliert i arbeidet for kvinners rettigheter, men Trump-administrasjonen har kuttet drastisk i støtten til prevensjon og familieplanlegging. Bare i Mosambik har 380.000 mennesker mistet tilgang til prevensjonsmidler etter Trump-kuttet. Hundrevis av klinikker har måttet stenge. Når amerikanerne reduserer sin innsats, må vi trappe opp vår. Det er på tide at Norge tar økt globalt ansvar for å fremme kvinners rettigheter. Vi kan ikke alene kompensere for Trump-administrasjonens dramatiske kutt, men vi kan og bør gjøre mer, for eksempel gjennom et internasjonalt fond for seksuell og reproduktiv helse for å gjøre familieplanlegging mulig for kvinner over hele verden gjennom tilgang på prevensjon

Det internasjonale arbeidet for å bekjempe diskriminering basert på seksuell legning har de siste årene opplevd både framgang og kraftige tilbakeslag. Enkeltland som Russland innfører antipropagandalovgivning med forbud mot å snakke positivt eller nøytralt om såkalte ikke-

tradisjonelle samlivsformer. I andre land er situasjonen verre. I Mauritania, Nigeria, Somalia, Sudan, Iran, Saudi-Arabia og Jemen kan man få dødsstraff for homofili. I Uganda har presidenten signert lovgivning som innebærer at en kan idømmes livstid i fengsel for å være homofil. Når utviklingen for lhbti-personers rettigheter går i feil retning i en rekke land, må arbeidet for lhbti-rettigheter nå styrkes ytterligere i norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Havnasjonen Norge
Havet har vært den viktigste livsnerven for Norge gjennom århundrer. Først fiskeri og handel, i nyere tid olje, gass og fiskeoppdrett, i dag også nye muligheter innen marin bioteknologi og vindkraft til havs. Vår kultur, identitet og velstand springer ut fra det blå element. 80 prosent av norske havområder ligger nord for polarsirkelen. Det betyr at en satsing på hav og en satsing på nordområdene er to sider av samme mynt.

Som ledende havnasjon vil Arbeiderpartiet at Norge skal ta globalt lederskap for havets framtid. Arbeiderpartiet vil at norsk havrettsekspertise fortsatt skal være i front internasjonalt og arbeide for å støtte opp om havrettens prinsipper, blant annet ved å utvide innsatsen for å bistå kyststater til å få kartlagt sine kontinentalsokler.

70 prosent av vår planet er dekket av hav, men verdenshavene er i dag dårlig forvaltet og svakt styrt. Resultatet er overfiske, forsøpling og forgiftning. Klimaendringene fører til forsuring, økende havtemperatur, mer ekstremvær og havnivåstigning. Ingen aktør eller enkeltland klarer å løse disse alvorlige utfordringene alene. Plastforurensning av havet er ett aktuelt eksempel og må bekjempes med ambisiøse tiltak for å redusere forsøpling både på land til havs**.**

FNs bærekraftsmål 14 er viet ansvarlig bruk av havets ressurser. Arbeiderpartiet vil at Norge tar globalt lederskap på utvalgte områder som grønn skipsfart, marin forsøpling og spredning av mikroplast. Som en sentral fiskerinasjon vil vi også arbeide for å styrke ressurskontrollen og innsatsen mot internasjonal fiskerikriminalitet.

Norge bør konsentrere bistandsinnsatsen på felt hvor vi har særlige forutsetninger for å utgjøre en forskjell. Fiskeriforvaltning og havbruk er åpenbare eksempler. Våre økosystem-baserte og helhetlige forvaltningsplaner er verdensledende; det samme er norsk teknologi- og leverandørindustri. Ideen om et eget fisk for utvikling-program er ikke ny, men har ennå ikke blitt skikkelig satset på. Målet må være å bekjempe fattigdom gjennom økt matsikkerhet, bærekraftig forvaltning og nye arbeidsplasser. Arbeiderpartiet vil sette inn nødvendige ressurser for å gjøre «Fisk for utvikling» til et nytt «flaggskip» i norsk utviklingspolitikk.

Votering over andre uttalelser 15:37. Forslagene vedtatt.

Det blir satt strek for endringsforslag til uttalelsene før vi går til votering.

Overlevering av innstilling fra redaksjonskomite 1 v/leder Ingvild Kjerol 15:37-15:54

Mindretallsdissens abort, Marte Mjøs Persen, 15:54-15:58

Flertallforslag abort, Kristina Hansen, 15:58-16:02

Mindretallsforslag oljenæring, Frode Berge, 16:02-16:05

06.04.2019 16:06 - Det ble satt strek i Uttalelser fra redaksjonskomite 1

06.04.2019 16:07 - 16:07	Fredrik Jensen	Agder
06.04.2019 16:07 - 16:08	Terje Sørvik	Trøndelag
06.04.2019 16:08 - 16:09	Hallgeir Kjeldal	Telemark
06.04.2019 16:09 - 16:10	Marianne Gudmundson Chesak	Rogaland

Overlevering av innstilling fra redaksjonskomite nr. 2. v/leder Anniken Huitfeldt 16:30-16:41
Mindretallsdissens atomvåpen, Astrid Willa Eide Hoem, 16:41-16:44

06.04.2019 16:45 - 16:47	Are Karlsen	Vestfold
06.04.2019 16:47 - 16:47	Ingrid J. Aune	Trøndelag

Sak 11 – Valg v/Hans-Christina Gabrielsen, leder
(16:48-16:59)

Valgkomiteens forslag til Sentralstyre for perioden 2019-2021

Jonas Gahr Støre, leder	Oslo
Hadia Tajik, nestleder	Rogaland
Bjørnar Skjæran, nestleder	Nordland
Kjersti Stenseng, partisekretær	Innlandet
Anette Trettebergstuen, Leder for kvinnenettverket,	Innlandet
Cecilie Myrseth	Troms
Ingvild Kjerkol	Trøndelag
Tore O. Sandvik	Trøndelag
Else May Botten	Møre og Romsdal
Hilmar Høl	Vestland
Marte Mjøs Persen	Vestland
Robert Cornels Nordli	Agder
Terje Aasland	Telemark
Maria Karine Aasen-Svendsrud	Vestfold
Lise Christoffersen	Buskerud
Anniken Huitfeldt	Akershus
Raymond Johansen	Oslo
Jon-Ivar Nygård	Østfold
Hans-Christian Gabrielsen	LO
Mette Nord	Fagforbundet
Jørn Eggum	Fellesforbundet

AUFs leder tiltrer sentralstyret med fulle rettigheter

Kontrollkomite for perioden 2019-2021

Kjell Engebretsen, leder	Akershus
Karl Erik Høegh	Telemark

Gunda Johansen	Troms
Vara: Berit Eivi	Vestfold

Votering: Alle enstemmig valgt

Jonas Gahr Støre takket for tilliten og han takket de som har gått ut av sentralstyret:

Valg avsluttet kl 1715

Jonas Gahr Støre inviterte Gro Harlem Brundtland og Jens Stoltenberg til scenen for å markere bursdagsfeiring for de to.

Gro Harlem Brundtlandt kl 17:21-17:33
Jens Stoltenberg kl 17:34-17:42

Bursdagssang og bursdagskake

Møtet lørdag sluttet 17:44

Søndag 7. april møtestart 09.06

Redaksjonkomiteens leder Frode Jakobsen 09:08-09:24

7.4.2019 09:26 - 09:27 Rune Fredriksen

Redaksjonskomiteens innstilling på organisasjonsuttalelse og vedtekter,

Innstilling fra redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Forslag a) Med bakgrunn i forslag nr. 175 fra Finnmark Arbeiderparti foreslår komiteen: Arbeiderpartiet må være tydelige på de verdier og den samfunnsutviklingen vi ønsker. I forkant av utarbeidelse av stortingsvalgprogram for perioden 2021 – 2025 ber landsmøte om at sentralstyret/landsstyre legger til rette for en debatt om partiets prinsipper. Disse tas inn i et innledende kapittel i stortingsvalgsprogram eventuelt i eget prinsipprogram.

Votering: Enstemmig vedtatt

Forslag b) Oppfølging av endringer i partistruktur:
Sentralstyret bes om å utarbeide kjøreregler for nominasjonsprosess for stortingsvalg for fylkespartier som har slått seg sammen. Nominasjonsprosessen gjøres kjent for de aktuelle

fylkespartiene i god tid før nominasjonsprosessen starter slik at kjøreregelene kan implementeres når fylkespartiene vedtar nominasjonsprosess.

Votering: Enstemmig vedtatt

Oversendelsesforslag.
Forslag 178, 340, 586, 647 og 648 oversendes Sentralstyret.
Begrunnelse: Komiteen anbefaler at de tas med i det videre arbeid i organisasjonsutvalget fram mot landsmøtet i 2021.

Votering: Enstemmig vedtatt

Redaksjonskomiteens innstilling Vedtektsforslag

Vedtekter for Arbeiderpartiet §8 punkt 2
Ny tekst

Landsstyret består av partiets sentralstyre, to representanter fra AUF som velges av AUF selv, samt to representanter fra **hver stortingsvalgkrets.** Fylkespartienes representanter skal være den til enhver tid sittende leder og en av nestlederne/styremedlemmene, slik at begge kjønn blir representert. Fylkespartiene velger også to personlige varamedlemmer til landsstyret **fra hver stortingsvalgkrets.**
I tillegg deltar en representant fra partiets sametingsgruppe med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett.

Vedtekter for Arbeiderpartiet §13 punkt 3
Ny tekst

Som medlem regnes en person når innbetalt kontingent er registrert. Valgbarhet til tillitsverv og stemmerett i partiet oppnås etter en måneds medlemskap. Oppstår det tvil om valgbarhet, **skal kvittering** fremvises hvor betalingsdato fremgår.
Bestemmelsen gjelder også for medlemmer i AUF når de deltar i Arbeiderpartiets organer.
Ved nominasjon til kommunevalg viker kravet om en måneds medlemskap for å være valgbar dersom et medlem med kortere medlemstid blir enstemmig valgt på nominasjonsmøtet.

Vedtekter for Arbeiderpartiet §8 punkt 2 Gammel tekst

Landsstyret består av partiets sentralstyre, to representanter fra AUF som velges av AUF selv, samt to representanter fra hvert av fylkespartiene. Fylkespartienes representanter skal være den til enhver tid sittende leder og en av nestlederne/styremedlemmene, slik at begge kjønn blir representert. Fylkespartiene velger også to personlige varamedlemmer til landsstyret.
I tillegg deltar en representant fra partiets sametingsgruppe med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett.

Vedtekter for Arbeiderpartiet §13 punkt 3
Gammel tekst

Som medlem regnes en person når innbetalt kontingent er registrert. Valgbarhet til tillitsverv og stemmerett i partiet oppnås etter en måneds medlemskap. Oppstår det tvil om valgbarhet, skal kvittert medlemskort fremvises hvor betalingsdato fremgår. Bestemmelsen gjelder også for medlemmer i AUF når de deltar i Arbeiderpartiets organer.
Ved nominasjon til kommunevalg viker kravet om en måneds medlemskap for å være valgbar dersom et medlem med kortere medlemstid blir enstemmig valgt på nominasjonsmøtet.

Retningslinjer for Arbeiderpartiets fylkespartier §3 Styret
Ny tekst

Fylkespartiene ledes av et styre på 7,9 eller 11 medlemmer. Blant disse leder, nestleder, **medlemsansvarlig** og leder av kvinnenettverket på fylkesnivå. Den/de tilsatte sekretær/er, forbereder saker til styrets møter og deltar i styrets møter med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett.
AUFs fylkeslag tiltrer styret med ett medlem som deltar med fulle rettigheter.
Blant styrets medlemmer kan det dannes et arbeidsutvalg. Arbeidsutvalget skal være et saksforberedende organ for styret. Arbeidsutvalget skal utgjøre et mindretall av styrets medlemmer. Fylkespartiene kan i sine vedtekter nedfelle bestemmelser om tiltredende medlemmer til styret. Disse medlemmer gis tale- og forslagsrett i styret.

Retningslinjer for Arbeiderpartiets kommunepartier §5 – Styret
Ny tekst

Kommunepartiets styre består av 5, 7 eller 9 medlemmer. Blant disse er leder, nestleder, kasserer, **medlemsansvarlig,** sekretær og kvinnekontakt. Kvinnekontakten skal ha ansvar for kvinnenettverket i kommunepartiet.

Retningslinjer for Arbeiderpartiets partiavdelinger §3 Styret punk 1.
Ny tekst

Styret består av 5 eller 7 medlemmer. Blant disse skal leder, kasserer, **medlemsansvarlig** og sekretær velges ved særskilt valg. Det velges et tilstrekkelig antall varamedlemmer.

Retningslinjer for Arbeiderpartiets fylkespartier §3 Styret
Gammel tekst

Fylkespartiene ledes av et styre på 7, 9 eller 11 medlemmer. Blant disse leder, nestleder, studieleder og leder av kvinnenettverket på fylkesnivå. Den/de tilsatte sekretær/er, forbereder saker til styrets møter og deltar i styrets møter med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett.
AUFs fylkeslag tiltrer styret med ett medlem som deltar med fulle rettigheter.
Blant styrets medlemmer kan det dannes et arbeidsutvalg. Arbeidsutvalget skal være et saksforberedende organ for styret. Arbeidsutvalget skal utgjøre et mindretall av styrets medlemmer. Fylkespartiene kan i sine vedtekter nedfelle bestemmelser om tiltredende medlemmer til styret. Disse medlemmer gis tale- og forslagsrett i styret.

Retningslinjer for Arbeiderpartiets kommunepartier §5 – Styret
Gammel tekst

Kommunepartiets styre består av 5, 7 eller 9 medlemmer. Blant disse er leder, nestleder, kasserer, studieleder, sekretær og kvinnekontakt. Kvinnekontakten skal ha ansvar for kvinnenettverket i kommunepartiet.

Retningslinjer for Arbeiderpartiets partiavdelinger §3 Styret punk 1.
Gammel tekst

Styret består av 5 eller 7 medlemmer. Blant disse skal leder, kasserer, studieleder og sekretær velges ved særskilt valg. Det velges et tilstrekkelig antall varamedlemmer.

Retningslinjer mot trakassering
§1 Formål
Arbeiderpartiet har nulltoleranse overfor all form for trakassering, herunder seksuell trakassering. Folkevalgte, tillitsvalgte, partimedlemmer, oppnevnte i politiske posisjoner og ansatte (herunder innleid personell) har selv et ansvar for at de selv ikke begår trakassering. Dersom noen blir kjent med at dette forekommer i organisasjonen eller begås av noen som omfattes av disseretningslinjene, plikter de å forsøke å hindre at dette fortsetter.

Alle som omfattes av disse retningslinjene plikter å ta all informasjon de mottar om trakassering på alvor og rapportere dette i henhold til partiets særskilte retningslinjer for håndtering av saker om trakassering. Gjelder det forholdet man mottar informasjon om mulige straffbare forhold, bør den som har vært utsatt for hendelsen motiveres til å anmelde saken.

Arbeiderpartiet skal aktivt forebygge at trakassering forekommer i vår organisasjon, herunder på våre digitale flater fra våre tillitsvalgte og partimedlemmer. Arbeiderpartiets retningslinjer gjelder i den digitale sfæren, så vel som i fysiske møter. Disse retningslinjene gjelder for Arbeiderpartiets håndtering av saker om mulig overtredelse av partiets retningslinjer mot trakassering, herunder seksuell trakassering.

Retningslinjene har som formål å gi forutsigbarhet i partiets håndtering av sakene, sikre likebehandling av like saker, sikre vern for trakasserte og varslere, forhindre videre trakassering og sikre ivaretagelse av grunnleggende rettsikkerhet for den som anklages for trakassering.

§2 Definisjoner
Det viktigste kjennetegnet ved trakassering, herunder seksuell trakassering, er at adferden er uønsket, uoppfordret eller fremsatt/gjennomført på en slik måte at den som blir trakassert har vanskelig for å forsvare seg. Adferden kan være både verbal og ikke-verbal. Ulikhet i maktforhold kan være sentralt i vurderingen.
Arbeiderpartiet legger til grunn den definisjon som til enhver tid er gjeldende i lov og forskrift.

§3 Hvem retningslinjene gjelder for
Disse retningslinjene gjelder for alle folkevalgte, tillitsvalgte, partimedlemmer, oppnevnte i politiske posisjoner og ansatte i Arbeiderpartiet, herunder innleid personell.

§4 Når gjelder retningslinjene
Retningslinjene gjelder i alle situasjoner, til enhver tid, for all virksomhet som kan knyttes til eller forbindes med arbeid eller verv for Arbeiderpartiet. Retningslinjene gjelder alltid i relasjonen mellom de kategorier som nevnt i pkt. 3, samt overfor medlemmer av AUF.

§5 Behandling av saker om trakassering
Arbeiderpartiets behandling av saker om trakassering, fremsatt i varsel eller fremkommet på annen måte, behandles etter partiets særskilte retningslinjer for håndtering av saker om trakassering.
Formålet med behandlingen er å forhindre videre trakassering, ivareta det psykososiale miljøet for alle personkategorier nevnt i pkt. 3., herunder legge til rette for at ledelsen kan treffe tiltak for å ivareta personer utsatt for trakassering. I den grad det er nødvendig for å ivareta det psykososiale miljøet, og konflikten ikke kan løses i en enighet mellom de involverte parter, skal partiet ta stilling til anklagene om trakassering og samtidig vurdere reaksjoner som nevnt i de særskilte retningslinjer for håndtering av saker om trakassering.
Tilsvarende gjelder der anklage(r) om trakassering leder til at den personen anklagen retter seg mot ikke lenger har partiets tillit

§6 Grunnprinsipper for behandlingen
Ved behandling av mottatt informasjon om trakassering skal partiet særlig legge til grunn følgende styrende prinsipper for behandlingen:

a) Konfidensialitet Kun personer som har saklig grunn for å kjenne saken eller som er involvert i behandlingen av saken, enten som part eller saksbehandler, skal kunne få informasjon om sakens innhold. For eventuelt å kunne håndheve ilagte suspensjon (§ 13) eller reaksjoner (§ 14), kan nødvendige organer motta informasjon om beslutningen om ileggelse av suspensjon eller reaksjon.

b) Personvern Arbeiderpartiet skal behandle personopplysninger i tråd med den til enhver tid gjeldende personvernlovgivning. Dokumenter (fysiske og elektroniske) skal etter at saken er ferdigbehandlet overleveres partikontoret.

c) Kontradiksjon Se nærmere § 10

d) Objektivitet Saken skal behandles uhildet og undersøkelser som eventuelt foretas skal gjennomføres upartisk.

§7 Ansvaret for håndtering av mottatt informasjon om trakassering

1. Varsler og informasjon om trakassering skal skje til partikontoret (ved partisekretær eller assisterende partisekretær) eller til nærmeste leder av den det varsles mot eller trakasseringen gjelder. Varsel kan også skje til varslingsutvalget som nevnt i § 12.

2. Ledelse som mottar en henvendelse, informasjon om eller varsel om trakassering, skal uten unødig opphold formidle henvendelsen til partikontoret og oppfordre den som formidler informasjonen til selv å ta kontakt med partikontoret.

3. Hvis varslingen skjer til varslingsutvalget skal informasjonen uten unødig opphold formidles til partikontoret.

4. Partikontoret skal utad og i organisasjonen fremstå som Arbeiderpartiets varslingsmottak og har ansvar for at dette er kjent i organisasjonen.

§8 Ansvaret for oppfølging av mottatt varsel eller informasjon om trakassering
1. Partikontoret har det overordnede ansvar for oppfølging av informasjon og varsler om trakassering.

2. Avhengig av varselets innhold og hvem som er involvert gjør partikontoret en vurdering av, sammen med fylkesparti og lokale tillitsvalgte, hvordan og på hvilket nivå henvendelsen skal følges opp og håndteres. Dersom henvendelsen omhandler personer i sentrale verv skal partikontoret alltid håndtere saken.

§9 Nærmere om håndteringen av varsel og informasjon om trakassering. Omforente løsninger
1. Den som håndterer et varsel om trakassering skal uten unødig opphold opprette kontakt med den som har kommet med henvendelsen og nedtegne all relevant informasjon om saken. Hvis informasjonen gis av andre enn den som opplever seg trakassert, må den som håndterer saken ta kontakt med den som opplever seg trakassert for å nedtegne all relevant informasjon om saken.

2. Den som håndterer et varsel skal uten unødig opphold opprette kontakt med den som skal ha stått bak trakasseringen og nedtegne dennes versjon av saken.

3. Med sikte på at eventuell pågående trakassering skal opphøre, og at den som kan ha vært utsatt for trakassering skal sikres mulighet for å utøve eventuelle verv videre, skal det søkes en omforent løsning mellom de involverte parter som ivaretar disse hensyn.

4. De involverte i saken må fra første kontakt med den som håndterer saken, og løpende underveis i prosessen, holdes orientert om hvordan saken videre håndteres.

5. Alle henvendelser med påstander om mulig trakassering skal nedtegnes. Det skal føres referat fra samtale med alle berørte.

§10 Saker der omforente løsninger ikke oppnås
1. Hvis en omforent løsning ikke oppnås må den som håndterer saken påse at saken er tilstrekkelig opplyst, vurdere hvordan saken skal håndteres videre og ta stilling til anklagene om trakassering så langt det er nødvendig for å hindre videre trakassering og gjennom tiltak sikre det psykososiale miljø. For å sikre at saken er tilstrekkelig opplyst kan informasjon fra vitner og andre kilder innhentes.

2. Den som påstås å ha stått bak trakasseringen skal gis innsyn i forklaringer og andre bevis og skal gis rimelig tid til å uttale seg om bevisene. I hvilken grad den som påstås å stå bak trakasseringen skal gis mulighet til å stille spørsmål til andres forklaringer må avgjøres i det

enkelte tilfelle utfra hvilket rimelig behov det er for å stille spørsmål sett opp mot vernet av den som påstås trakassert. Saksbehandlingen er skriftlig.

3. Der saken ikke er håndtert av partikontoret skal det nivået som har håndtert saken i samråd med fylkespartiet avgjøre hvordan saken skal avsluttes, herunder om det legges til grunn at trakassering har forekommet og om saken av hensyn til vern av den trakasserte utløser behov for reaksjoner og tiltak som nevnt i §§ 13 og 14. Tilsvarende gjelder der den som har håndtert saken mener saken er av en slik karakter at det er uforenelig med tillitsverv i partiet.

4. De bevis- og bevisbyrderegler som følger av likestillings- og diskrimineringsloven kommer til anvendelse. Det faktum som fremstår som mest sannsynlig legges til grunn.

§11 Særlig om saker der det foreligger helt eller delvis arbeidsgiveransvar for en av de involverte parter
I tilfeller der minst en av de berørte parter har et ansettelsesforhold i partiet må arbeidsmiljølovens regler ivaretas. Der et organ utenfor partikontoret har arbeidsgiveransvar må partikontoret påse at behandlingen av saken skjer i samråd med arbeidsgiver. Partikontoret må påse at arbeidsgiver settes i stand til å følge sine forpliktelser etter arbeidsmiljøloven.

§12 Varslingsutvalg
1. Sentralstyret oppnevner tre personer, hvorav en leder, til Arbeiderpartiets varslingsutvalg. Sentralstyret kan også oppnevne sekretær til utvalget.

2. Varslingsutvalget skal ha en rådgivende funksjon til alle deler av partiet. Varslingsutvalget kan også rådgi AUF.

§13 Suspensjon fra verv og medlemskap

1. Under behandling av en sak som nevnt i §§ 9 og 10 kan partisekretæren, eventuelt etter innstilling fra den som behandler saken, beslutte at den som anklages for trakassering midlertidig skal fratre verv.
2. Suspensjon av medlemskap kan vurderes der det er nødvendig

§14 Reaksjoner
I tilfelle som nevnt i § 10.1 kan det partileddet som håndterer saken (jf. § 8.2), samtidig med at undersøkelsen av saken avsluttes, fastsette videre reaksjoner der det er nødvendig for å hindre videre trakassering og/eller å sikre det psykososiale miljø, og/eller tap av tillit i utøvelsen av et verv.

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtekter for Arbeiderpartiet §17 Vedtekter og retningslinjer punkt 1
Ny tekst

Organisering av virksomheten i partiavdelingene, kommunepartiene, kommunestyregruppene, fylkespartiene, fylkestingsgruppene, partiets kvinnenettverk og det samepolitiske arbeidet i partiet skjer etter bestemmelsene i partiets vedtekter og de retningslinjer som er vedtatt av landsmøtet. Disse retningslinjene regnes sammen med retningslinjene mot trakassering som en del av partiets vedtekter.

Votering: Enstemmig vedtatt

Organisasjonsuttalelse

Arbeiderpartiet – et bredt folkeparti
Arbeiderpartiets politiske gjennomslag er et resultat av partiets organisatoriske kraft. Vår politikk springer ut av mangfoldet blant medlemmene. Arbeiderpartiets styrke er felleskapet og medlemmene i organisasjonen.

1. Arbeiderpartiets organisatoriske verdier

Arbeiderpartiets verdier frihet, likhet og solidaritet ligger til grunn for hvordan vi vil være som organisasjon. Gjennom politikk og handling skal vi utgjøre en forskjell både innad i organisasjonen og i forhold til de rundt oss. Arbeiderpartiet er en grasrotbevegelse tuftet på frivillighet og lokal aktivitet. Vår organisasjon skal kjennetegnes som raus, respektfull og profesjonell.

RAUS
Vår partikultur skal være raus, inkluderende og engasjerende. Som et bredt folkeparti skal vi ha god takhøyde for debatt og ulike meninger. Etter demokratiske prosesser i partiet aksepterer vi flertallsavgjørelser.

RESPEKTFULL
Vi skal møte hverandre med respekt og gjensidig tillit. Alle medlemmer skal få bruke sitt engasjement i Arbeiderpartiet. Vi aksepterer ikke diskriminering og trakassering på noe grunnlag. Som enkeltmedlemmer og organisasjon har vi et ansvar for å forebygge og hindre dette.

PROFESJONELL
Våre prosesser skal være ryddige og strukturerte, og de skal ledes forutsigbart og trygt. Gjennom et omfattende skolerings- og studiearbeid skaper vi en kunnskapsrik organisasjon med aktive medlemmer.

2. Medlemmene er Arbeiderpartiet

Det er medlemmene som utgjør partiet, og mange medlemmer gir Arbeiderpartiet legitimitet som et bredt folkeparti. Vår størrelse og mangfoldighet er vår fremste styrke. Derfor må medlemsvekst alltid være et fokus i partiorganisasjonen.

Medlemsvekst handler ikke bare om å verve flere medlemmer. Det handler også om å beholde og ta vare på de medlemmene vi har. I Arbeiderpartiet skal god og systematisk medlemsoppfølging være en hovedprioritet. Gjennom en åpen partikultur skal alle medlemmer skal alle medlemmer oppleve at de er verdsatt og inkludert, og har mulighet til både påvirkning og utvikling. Gjennom gode aktivitetstilbud, skolering og involvering skal medlemmenes politiske engasjement høstes og vedlikeholdes. Det er også viktig å ivareta unge og nye Arbeiderpartimedlemmer samt AUF'ere.
Arbeiderpartiet skal være best på skolering. For at Arbeiderpartiet skal ha de mest motiverte og skolerte medlemmene skal det satses der medlemmene deltar i aktivitet, på det lokale plan. Kommunepartiene er vårt viktigste organisasjonsledd. Medlemsmøtene skal styrkes og skolering skal brukes aktivt for å utvikle organisasjonen, våre tillitsvalgte og medlemmer.

3. Mangfold og deltakelse

For å være et bredt folkeparti, må vi kunne representere mennesker fra alle samfunnslag. Det stiller krav til alle ledd i organisasjonen. Vi må rekruttere bredt og vi skal være åpne.

Likestilling er viktig for Arbeiderpartiet, og det skal være like lett for alle som deler vårt verdigrunnlag å finne veien inn i partiet. Det er langt flere med minoritetsbakgrunn som stemmer Arbeiderpartiet enn som er medlemmer. For å sikre at også deres stemme blir hørt i partiet må vi styrke representasjonen av denne målgruppen.
Selv om det har blitt bedre de siste årene, er det fortsatt skjevfordelinger mellom kjønnene i Arbeiderpartiet. Det er overvekt blant menn med lederroller i partiet, mens det er overvekt av kvinner som stemmer Arbeiderpartiet. Det er et mål å øke andelen kvinner som tar lederposisjoner. Likedan er det et mål å øke Arbeiderpartiets oppslutning blant menn.

Felleskap kjennetegner Arbeiderpartiet og arbeiderbevegelsen. Som parti er det derfor viktig å skape større felleskap for medlemmer og sympatisører. Arbeiderpartiet skal som organisasjon gi alle medlemmer muligheter til deltakelse og innflytelse gjennom sitt engasjement, og vi skal ta i bruk ulike arenaer slik at enda flere vil delta.
Det skal være lett å være engasjert som frivillig i Arbeiderpartiet, og alle som ønsker å bidra, skal tas godt imot og alle skal føle seg verdsatt uavhengig av hvor mye de kan bidra med.

4. Etikk og partikultur

I Arbeiderpartiet har vi alle ansvar for en åpen, mangfoldig og inkluderende partikultur. Våre politiske verdier og syn på fellesskap og enkeltmennesket skal gjenspeiles i våre organisatoriske verdier. Utviklingen av politikk fordrer at vi treffes, diskuterer og utveksler ideer.

I Arbeiderpartiet skal vi ha en partikultur der alle er velkommen og har en reell mulighet til å påvirke de politiske beslutningene. Medlemsdemokratiet sikrer medlemmenes mulighet til medbestemmelse og er selve bærebjelken i vår organisasjon. I Arbeiderpartiet skal vi respektere de beslutninger som er fattet, og vi skal spille hverandre gode både som enkeltmennesker og som lag. Trygge arenaer og god ledelse legger rammene for de gode møteplassene hvor både politikken, organisasjonen og menneskene utvikles.

Det å være med i Arbeiderparti skal oppleves trygt og meningsfylt og vi skal behandle hverandre med respekt og vise hensyn.

Arbeiderpartiet har nulltoleranse for all form for trakassering. Folkevalgte, tillitsvalgte, partimedlemmer, oppnevnte i politiske posisjoner og ansatte har selv et ansvar for at de ikke trakasserer. Ledere på alle nivåer i organisasjonen har et særskilt ansvar for å følge opp arbeidet med å skape en åpen og demokratisk organisasjon der trakassering og maktmisbruk ikke finner sted.

I Arbeiderpartiet skal det være trygt og riktig og varsle om forhold, opplevelser eller hendelser man opplever som krenkende. De som varsler om mulig trakassering må sikres et godt vern. De skal ha mulighet til å delta i partivirksomhet uten å måtte oppleve å bli fryst ut eller på andre måter opplever represalier fra den det er varslet mot eller fra andre.

Dersom noen blir kjent med at det forekommer trakassering i organisasjonen eller begås av noen som omfattes av våre retningslinjer, plikter de å forsøke å hindre at dette fortsetter. Arbeiderpartiet skal aktivt forebygge at trakassering forekommer i vår organisasjon og fra våre tillitsvalgte.

Retningslinjer mot trakassering skal gjennomgås og implementeres på alle nivåer. Organisasjonskultur, etikk og forebygging av trakassering skal være en del av tillitsvalgtskoleringen i Arbeiderpartiet. For å holde et kontiunerlig fokus på dette bør

tematikken tas opp på ledersamlinger og andre steder der det er naturlig.

5. Digitalt fellesskap

Mange av våre medlemmer får utløp for sitt engasjement på digitale flater, og kommunikasjon via sosiale medier er for mange normalen. Arbeiderpartiet skal være tilstede der velgerne er og på velgernes premisser. Vi skal som parti være størst og best på relevante digitale flater. Det skal være fokus i organisasjonen på hvordan vi kan og skal rekruttere, mobilisere og skolere digitalt.

Vi vil skape en kultur for å heie på hverandre og hvor man ikke kvier seg for å flagge politisk tilhørighet. Det er behov for en digital dugnad for å ta bedre vare på hverandre og som et bolverk mot netthets og digital ukultur. Som den største partiorganisasjonen må vi vise vei og bygge vårt digitale fellesskap.

Det digitale organisasjonsarbeidet skal systematiseres og styrkes. Vi skal utvikle verktøy og metoder for å optimalisere grasrotarbeidet i organisasjonen og ikke minst i valgkamper. Målet er bedre velgermøter og bedre utbytte av disse.

Digital universell utforming er for Arbeiderpartiet like viktig som fysisk universell utforming. Uavhengig av funksjonsevne skal alle ha de samme mulighetene til å delta digitalt i partiet.

6. Struktur

Vi er inne en tid hvor organisasjonen vår gjennomgår strukturelle endringer. Da er det særlig viktig å sikre at avstanden til det enkelte medlem og lokalsamfunn ikke øker, og bevare den lokale aktiviteten. Kommunepartiene er vårt viktigste verktøy i dette arbeidet og økonomien deres må sikres.

Konsekvensene av regionreformen og de pågående diskusjoner om framtidige valgkretser til Stortinget er ikke endelig avklart. Vi vil bruke tiden fram til landsmøtet i 2021 til en diskusjon i partiorganisasjonen om hvordan partistrukturen og partiets organer bør være utformet for å sikre representativitet, nærhet til medlemmene og en hensiktsmessig valgkamporganisasjon. Strukturendringer gir også muligheter til å se på nye måter å kommunisere, diskutere og dele informasjon, erfaringer og politikk, på tvers av tidligere grenser og regioner. Digitaliseringen har gitt oss muligheter for å kommunisere og kanalisere engasjement på flere måter enn gjennom den tradisjonelle organisasjonsstrukturen.

7. Alliansepartnere

Det faglig-politiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet er en viktig årsak til den sterke oppslutningen om fellesskapsløsninger som grunnlag for vår samfunnsmodell. I våre ulike roller jobber vi for vårt felles verdigrunnlag, og er garantisten for å videreutvikle trepartssamarbeidet. Kontakten med fagbevegelsen og deres nær en million medlemmer gir oss en unik tilgang til lytteposter over hele landet. Det faglig-politiske samarbeidet skal alltid være en prioritert oppgave for Arbeiderpartiet. Derfor må det nasjonale, regionale og spesielt det lokale samarbeidet styrkes, fortrinnsvis gjennom samarbeidsavtaler og faste møteplasser. Det er en styrke for det fagligpolitiske samarbeidet at medlemmer i partiet har verv i fagbevegelsen og at tillitsvalgte fra fagbevegelsen har verv i partiet.

AUF er Norges største partipolitiske ungdomsorganisasjon og er en stor og viktig styrke for Arbeiderpartiet. Det er et mål at flere viderefører sitt engasjement etter tiden i ungdomsorganisasjonen. Det er derfor viktig at AUFs medlemmer blir godt tatt imot og

ivaretatt på Arbeiderpartiets aktiviteter og ulike arenaer. Arbeiderpartiet sentralt og lokalt må støtte opp om aktivitet i AUF og inkludere ungdomsorganisasjonen i partiets aktiviteter.

Studenter er en viktig gruppe for Arbeiderpartiet. De steder Arbeiderpartiet har et studentlag eller det er potensiale til å ha studentlag er det viktig med godt samarbeid med studentlaget for at vi kan engasjere, beholde og rekruttere medlemmer blant studenter.

Arbeiderpartiet ser styrken i et nært og godt samarbeid med ulike interesseorganisasjoner i samfunn og arbeidsliv, og skal på alle nivå legge til rette for at et slikt samarbeid styrker og utvikler vår politikk.
Organisasjoner som positivt engasjerer og samler mennesker i frivillige bevegelser skal være viktige samarbeids- og samtalepartnere for Arbeiderpartiet.

Votering: Vedtatt

Oppvekstmanifestet

Mandat

Oppvekstutvalget skal utarbeide en helhetlig og god oppvekstpolitikk, fra barn blir født til de blir voksne. Vår ambisjon er at alle barn skal ha en barndom som gir et godt utgangspunkt i livet.

Utvalget skal belyse hvilke faktorer som er viktigst for å hindre at barn faller utenfor eller utvikler dårlige levekår, og hvilke tiltak som best kan forebygge dette. Utvalgsarbeidet skal ta utgangspunkt i våre verdier; rettferdig fordeling av makt og ressurser, frihet for alle og sterke fellesskap som gir trygghet, og hvordan disse kommer til uttrykk i politikken for barn og unge.

Utvalgsarbeidet skal legges opp med en utadrettet prosess hvor det er en målsetting å være nært på de utfordringene medlemmer, alliansepartnere og velgere opplever i sin hverdag, og sikre en bred involvering i arbeidet.

Utvalget skal ikke utvikle en ny skolepolitikk, barnehagepolitikk eller barnevernsreform, men gå inn i disse feltene der det er viktig for å sikre helheten i oppvekstpolitikken.

Utvalget skal levere sin innstilling til sentralstyret innen 10. januar 2019 for behandling i landsmøtet i april 2019.

Utvalgets avgrensing av mandatet:

Oppvekstutvalget har konsentrert seg om tiltak som gir en trygg oppvekst. AP sin vedtatte politikk ligger i bunn, og vi har spesielt hatt en avgrensning mot skolepolitikken vår. Det er også gjort en særlig avgrensing opp mot barnevern, der Arbeiderpartiets familie – og kulturfraksjon har hatt ett pågående arbeid parallelt.

Oppvekstutvalgets medlemmer

Cecilie Knibe Kroglund, Leder	Agder
Kay Erling Ludvigsen	Troms
Marianne Sivertsen Næss	Finnmark
Kjell Neergaard	Møre og Romsdal
May Britt Lagesen	Trøndelag
Jon Håkon Odd	Sogn og Fjordane
Siv-Len Strandskog	Rogaland
Hoda Imad	Akershus
Leon Bafondoko	Trøndelag
Usman Mushtaq	Oslo
Mimmi Kvisvik	LO
Marta Hofsøy	AUF

Martin Henriksen, stortingsrepresentant, utdannings- og forskningskomiteen
Elise Bjørnebekk-Waagen, stortingsrepresentant, helse- og omsorgskomiteen
Kari Henriksen, stortingsrepresentant, familie- og kulturkomiteen

BARNA VÅRE

For Arbeiderpartiet handler oppvekstpolitikk om at fellesskapet må gi alle barn mulighet til et godt liv, uavhengig av familiebakgrunn, sosial status, kjønn, funksjon, økonomi eller geografi.

Foreldre har ansvaret for barna sine, og familiene er det viktigste fellesskapet for barna. For Arbeiderpartiet er et godt samfunn preget av at vi har tillit til og solidaritet med hverandre, at vi deler goder, byrder og ansvar for at alle skal leve gode liv. Vi har derfor også et felles ansvar for at barna våre får en god oppvekst. I dag opplever for mange barn å stå utenfor fellesskapet. Det gjelder særlig barn i familier med vedvarende lavinntekt, barn med minoritetsbakgrunn og barn med funksjonsnedsettelser.

Det bor 1,1 millioner barn i Norge. De fleste er glade, friske og inkludert i små og store fellesskap. De trives i barnehage og skole, har venner, et godt forhold til foreldrene sine og en aktiv fritid. Men vi vet også at alle barn kan ha det vanskelig i korte eller lengre perioder av livet. Arbeiderpartiet mener at fellesskapet må stille opp for at alle barn skal ha en god oppvekst. Når samfunnet endres forandrer det barn og unges oppvekst. Endringer i arbeidslivet, familiestrukturer, større kulturelt mangfold og økende sosiale forskjeller påvirker oppvekstsvilkårene til barna våre. Det gjør også utviklingen i sosiale medier, internett og digital teknologi.

Vi får stadig mer forskning som viser hvor avgjørende de første leveårene er for resten av livet. Arbeiderpartiet mener vi derfor må investere mer i de yngste barna. Barn som av ulike grunner har det vanskelig, trenger fellesskapet aller mest. De trenger trygge voksne som tør å bry seg. De trenger kompetente fagfolk med tid, tillit og rammer til å ta ansvar for at de får all den hjelpen de skal ha. Og ikke minst, fagfolk som oppdager overgrep og omsorgssvikt. Vi trenger et fellesskap som stiller opp for barna og familiene som har de største utfordringene, som funksjonsnedsettelser og alvorlig sykdom.

En god oppvekstpolitikk må ta tak i de utfordringene familier opplever i hverdagen. I dag vokser de fleste barn opp med to foreldre i arbeid. Over 8 av 10 mødre er i arbeid. Flertallet av barn vokser fremdeles opp med mor, far og søsken, mens 3 av 10 barn vokser opp i

andre typer familier. I hektiske hverdager er tiden sammen en knapp ressurs for mange. Levering i barnehager, SFO, arbeid og fritidsaktiviteter utfordrer familiens logistikk, og kan være en kilde til tidspress og stress. Samtidig opplever også mange ungdommer at stress og press går utover livet deres. Gjennom vår politikk vil vi bidra til å skape pusterom som gir mulighet for lek og avslapping sammen. Alle barn og unge fortjener å bli sett i hverdagen.

Arbeiderpartiet mener tiden er inne for å se på barns fritid med nye øyne. Vi ser at ungdommer dropper ut av organiserte aktiviteter, og at kostandene i barneidretten og kulturtilbud for barn er for høye. På en arena som skal samle barna våre, ser vi nå tydeligere sosial og kulturell ulikhet. Mange familier opplever at tida i hverdagen ikke strekker til med full jobb, henting, kjøring og ulike former for dugnader. En god oppvekstpolitikk må ta småbarnsfamilienes utfordringer på alvor. Arbeiderpartiet vil derfor ha en fritidsreform, der flere fritidsaktiviteter utføres etter skoletid, og der kommunen går inn med lønnsmidler for å lønne ledere, trenere og instruktører. Det må skje i samarbeid med frivilligheten.
I dag vokser hvert tiende barn i Norge opp i en familie med dårlig råd. Å vokse opp i fattigdom i Norge, trenger ikke bare å bety at primærbehovene ikke er dekket, men det kan bety at fellesarenaer som barnehage, SFO, fritidsaktiviteter og ferieaktiviteter er utilgjengelige. Arbeiderpartiet mener at universelle ordninger, med velferdstjenester alle barn nyter godt av, er den beste måten å sikre barna våre gode oppvekstvillkår. Foreldres deltakelse i arbeidslivet er viktig for barn, for familiens økonomi, og også på grunn av den tilhørigheten, sosiale inkluderingen og selvstendigheten en jobb kan gi. Å vektlegge universelle velferdstjenester som barnehage og aktivitetsskole fremfor kontantytelser gjør det mer attraktivt for småbarnsforeldre å jobbe. Det styrker arbeidslinja. Økte kontantytelser kan gjøre det mindre lønnsomt for foreldre å jobbe. Lav yrkestilknytning øker risikoen for dårlig råd, eller såkalt vedvarende lavinntekt.

Arbeiderpartiet gikk i front for innføringen av folkeskolen, barnetrygden, helsestasjon for alle og rett til barnehageplass. I takt med at samfunnet endrer seg, må nye utfordringer møtes med nye politiske løsninger. En god oppvekst er fundamentet for et godt samfunn. Derfor vil Arbeiderpartiet gå i front for nye løsninger i oppvekstpolitikken.

FAKTA – vedvarende lavinntekt
Over 101.000 barn lever i familier med vedvarende lavinntekt, ifølge siste tilgjengelige tall fra SSB (2014-2016).

Statistisk Sentralbyrå definerer det som *lavinntekt* når de samlede inntektene til en husholdning til sammen utgjør 60 prosent eller mindre enn medianinntekt i befolkningen. Medianinntekten er den inntekten som halve befolkningen tjener mer enn, og halvparten mindre. *Vedvarende lavinntekt* er når en husholdning over tre år i gjennomsnitt er under denne grensen. Husholdningens inntekt vektes etter antall voksne og barn. Velferdsgoder som gratis aktivitetsskole eller helsetilbud tas ikke med i beregningen.

Målet for vedvarende lavinntekt er et relativt mål på lavinntekt som synliggjør utviklingen i inntektsforskjeller. Et fast lavinntektsgrense er et mer absolutt mål, da tar man utgangspunkt i lavinntektsgrensen for ett valgt år og lønns- og prisjusterer denne. Det kan gi et bedre bilde av utviklingen i kjøpekraft for familier med lavinntekt. Ut fra en fast lavinntektsgrense ble det færre familier med lavinntekt i perioden 2006 – 2013, mens andelen har økt siden 2013.
Kilde: SSB og NAV

1. Familien i fokus

Familien er det viktigste fellesskapet for barna, og det er for familiene vi kan gjøre mest ved å legge til rette for en god barndom. Arbeiderpartiet mener vi må gjøre mer

for å bedre de første leveårene for barna. Derfor må vi ha en politikk som tar familiene på alvor, og tiltak som følger opp de familiene som trenger veiledning med store og små utfordringer. Foreldre må ha tid og overskudd til å kunne være foreldre. Og ansatte i tjenestene våre må ha tid til å se dem.

Norge er et av verdens beste land å få barn i. Vi har en god svangerskapsomsorg og ordninger som gir familiene trygghet i hverdagen. Samtidig vil de fleste familier oppleve krevende livssituasjoner som kan påvirke familien. Vi vet også at mange familier strever med å få hverdagene til å gå i hop. Arbeiderpartiet mener en god, likestilt familiepolitikk har stor betydning for barnas trygghet og trivsel.

Mange foreldre opplever store og små utfordringer med foreldrerollen etter hvert som barna vokser, men vi har i dag få utviklede lavterskeltilbud for foreldrestøtte og foreldreveiledning. Slik dagens system er lagt opp, får mange barn god hjelp først hvis de har utviklet alvorlige problemer. Mindre utfordringer som barna og familien møter, blir ofte liggende og kan slite på familiene, og utvikle seg til noe mer alvorlig.

1.1. En fødselsomsorg som gir trygghet

Arbeiderpartiet mener kvinner ikke skal påleggs å reise hjem tidlig fra føde-/barselavdeling. Familienes behov skal stå i fokus, og utreisevurderingen skal alltid gjøres sammen med kvinnen. Hjemmebesøk fra helsestasjoner kan bidra til å gjøre tjenesten mer tilpasset familienes behov, og fange opp kvinner og barn som trenger veiledning og hjelp. Kommunenes jordmortjenester ved helsestasjonene må rustes opp slik at alle nybakte mødre blir fulgt opp med hjemmebesøk.

1.2. Bedre helsestasjoner

Arbeiderpartiet vil sette helsestasjonen i sentrum for oppfølging av foreldre og barn de første årene, og gjennom økt bemanning sørge for at helsesykepleiere får mer tid til den enkelte. Helsestasjonene må gis mer kompetanse om barns utvikling og samspillet mellom foreldre og barn. Alle barn tilhører en helsestasjon, og vi må derfor utnytte denne forebyggende arenaen bedre. Helsestasjonene må ha kompetanse til også å veilede foreldre i foreldrerollen.

1.3. Familiens hus

Arbeiderpartiet vil styrke lavterskeltilbudene til familiene ved å samle tilbudene rettet mot barn og familier i «Familiens hus», eller andre modeller for samlokalisering. Familiens hus skal gjøre det enkelt for familier å oppsøke ulike typer hjelp og veiledning på samme sted. Og gjennom helsestasjonen vil de fleste familier bli kjent med Familiens hus allerede før et barn er født. Samlokalisering gir fagfolk et godt utgangspunkt for å gi barn og foreldre med sammensatte utfordringer et helhetlig og koordinert hjelp og oppfølging.

Familievernkontoret skal få styrket kapasitet, og ordningen skal gjøres mer kjent og oppleves tilgjengelig for alle.

FAKTA – Familiens hus

Familiens hus er én samhandlingsmodell der tjenester samlokaliseres for å gi barn, unge og familiene deres et lett tilgjengelig og helhetlig tilbud. Formålet er å fremme trivsel, helse og god forebygging. Ulike tjenester kan være del av Familiens hus, ofte er det helsestasjon, svangerskapsomsorg, forebyggende barneverntjeneste, PP-tjenesten og åpen barnehage.

Familiens hus er ett godt etablert eksempel på hvordan barn og familier kan gis et helhetlig lavterskeltilbud, det finnes flere tilgjengelige modeller

1.4. Attraktive foreldrekurs og bedre foreldreveiledning

Arbeiderpartiet vil det skal tilbys gode og attraktive kurs til alle barnefamilier. Foreldrerollen kan være krevende for alle. Kurs og veiledning til foreldre bør blant annet være knyttet til overgangsfaser og andre viktige hendelser i barnas liv. Kursene skal være gratis, og det må være enkelt og attraktivt å delta.

1.5. Avlastning og barneboliger etter familiens ønsker

Arbeiderpartiet vil gi familier med ekstra tyngende omsorgsoppgaver et bedre og mer variert tilbud om avlastning og støtte. I dag er tilbudet til barn med funksjonsnedsettelser for begrenset. Målet må være at ingen barn må flytte fra hjemmet på grunn av barnets funksjonsevne. Forebyggende tiltak i hjemmet må utvikles og foreldreveiledningen for familiene til barn med funksjonsnedsettelser må styrkes. Det må utvikles bedre godkjennings- og tilsynsordninger for avlastnings- og barneboliger.

1.6. Pleiepenger så lenge barna trenger det

Arbeiderpartiet vil oppheve dagens begrensning på 1300 dager med pleiepenger for familier med barn med varig alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelse. Å bli foreldre til et langvarig sykt barn eller barn med funksjonsnedsettelse er en krevende omsorgsoppgave som fellesskapet må støtte bedre opp om. Arbeiderpartiet vil ha en helhetlig gjennomgang av støtteordningene for familier med større omsorgsbehov for å sikre at ordningene dekker barnas behov og er enkle for familiene å bruke.

1.7. Barnetrygd

I flere kommuner regnes barnetrygden som inntekt for foreldre som mottar sosialhjelp, og i 2019 fører det til at disse familiene mister over 400 millioner i inntekt til sammen. Arbeiderpartiet mener barnetrygden skal holdes utenfor når man beregner nivået på sosialhjelpen.

Dissens:
Satse på universelle velferdstjenester

(Cecilie Knibe Kroglund, Kay Erling Ludvigsen, Marianne Sivertsen Næss, Kjell Neergaard, May Britt Lagesen, Jon Håkon Odd, Siv-Len Strandskog, Leon Bafondoko, Usman Mushtaq, Martin Henriksen, Elise Bjørnebekk-Waagen, Kari Henriksen)

A.

Arbeiderpartiet vil prioritere universelle velferdstjenester fremfor økte kontantytelser. Bedre og flere velferdstjenester sørger for at alle barn nyter godt av disse tjenestene. Dagens universelle barnetrygd omfordeler fra dem uten omsorg for barn til dem med omsorg for barn, men er lite treffsikkert dersom formålet skal være å utjevne økonomisk ulikhet. Det viktigste målet for å bekjempe fattigdom er å få flere ut i arbeid, og en økning av barnetrygden kan i kombinasjon med andre kontantytelser som for eksempel kontantstøtten svekke arbeidslinja. Arbeiderpartiet vil derfor prioritere skolemat, utstyrebibliotek og gratis aktivitetsskole og andre universelle tiltak som bidrar til sterkere felleskap mellom barn fra ulike deler av samfunnet fremfor å øke barnetrygden.

Økt barnetrygd (Hoda Imad, Mimmi Kvisvik, Marta Hofsøy)

B.

Arbeiderpartiet mener økt barnetrygd er et egnet virkemiddel for å bekjempe barnefattigdom. Det finnes en rekke utgifter knyttet til det å ha barn, som ikke dekkes av universelle velferdstjenester. Barn i familier med vedvarende lavinntekt vil nyte godt av økt barnetrygd fordi det gir foreldrene økt økonomisk handlingsrom til å dekke disse utgiftene. Arbeiderpartiet vil derfor øke barnetrygden.

2. Bedre kvalitet i barnehagen

En god barnehage gir barn mulighet gjennom lek og utforskning til å utvikle sosiale ferdigheter og lære språk sammen med trygge voksne. Det må være plass til å utfolde seg i barnehagen, godt utstyr til pedagogisk lek og aktiviteter, og sunn mat som gir små kropper energi hele dagen. Arbeiderpartiet har programfestet at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass fra de er ett år.

Gode barnehager er viktig for alle barn, men spesielt viktig for barna som trenger ekstra trygghet, omsorg og oppfølging. Nok trygge ansatte med riktig kompetanse er den viktigste faktoren for et godt barnehagetilbud for alle barn. Det er avgjørende for å legge til rette for trygghet i barnehagen, god lek, læring og tidlig innsats. Og det skal stilles like krav til offentlige og private barnehager.

FAKTA – makspris i barnehage
Den rødgrønne regjeringen innførte makspris i barnehagen og beholdt samme pris over mange år. Siden 2013 har Høyre-regjeringen økt prisen for én barnehageplass med opp til 7800 kroner i året. Og barnehage har blitt dyrere for over 200.000 familier.

Regjeringen har innført behovsprøvde, søknadsbaserte moderasjonsordninger i barnehagen som gir noen familier med lavinntekt lavere pris; samtidig kan en slik behovsprøvd ordning utfordre arbeidslinja ved å gjøre det mindre lønnsomt for foreldre å jobbe hvis det betyr at de kommer til å tjene litt mer enn grensen for å søke om billigere barnehage. Rundt 29.000 familier kan benytte moderasjonsordningene

2.1. En barnehagepris småbarnsfamilier har råd til

Arbeiderpartiet vil gi alle småbarnsfamilier en god og forutsigbar makspris i barnehagen. Et godt barnehagetilbud må også være et barnehagetilbud folk har råd til. De store økningene i barnehageprisen øker presset på småbarnsfamiliers økonomi og tid sammen. Når barnehageprisen stadig økes gir det småbarnsfamilier en lite forutsigbar økonomi.

2.2. Barn skal få sunn mat i barnehagen

Arbeiderpartiet vil at alle barnehagebarn skal få minst et måltid servert i barnehagen hver dag. Vi vil innføre en øvre grense på 350 kroner i måneden for hvor mye barnehagene kan kreve i matpenger. Barnehager skal ha en plan for maten som sikrer at barna får sunn, variert og bærekraftig mat, og som også vektlegger viktig læring rundt maten og å spise sammen. Organisering av måltider må ikke gå på bekostning av voksentettheten rundt barna.

FAKTA – mat i barnehage
Riktig ernæring bidrar til trivsel og utvikling, men også gode vaner og fremtidig helse. Det er store forskjeller på mat i barnehagen, både i kvalitet og pris. Foreldre betaler for mat i barnehagen i tillegg til makspris, og matpengene er ikke inkludert i moderasjonsordningen.

I snitt tar barnehager 300 kroner i kostpenger i måneden, men variasjonen er stor: noen barnehager gir barna sunn, god og spennende mat for 200 kroner, mens andre tar opp til 1000 kroner i måneden. Det finnes flere eksempler på barnehager som har ansatt kokk og har en kostpris på 350 kroner månedlig.

2.3. Barn skal få gå i barnehage med barna fra nærmiljøet

Arbeiderpartiet vil at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass sammen med barn fra samme nærmiljø. Mindre tid på transport, betyr mindre stress og mer hverdagstid sammen. En barnehageplass med barn fra samme nærmiljø gjør også overgangen til skolen lettere.

2.4. Barn skal møte en kjent og trygg barnegruppe hver dag

Arbeiderpartiet vil at alle barn i barnehagen skal møte den samme kjente og avgrensede gruppen med barn og voksne hver dag. Med store barnehager, flere basebarnehager og færre små avdelinger har barn fremdeles behov for at barnehagene organiseres slik at de får høre til en trygg, tett og kjent grupper som et fast holdepunkt i barnehagedagen. Størrelsen på gruppen må tilpasses barnas alder og behov. Små og faste grupper er særlig viktig for de yngste barna, minoritetsspråklige barn og barn med funksjonsnedsettelser.

PRESISERING
Arbeiderpartiet skole- og kunnskapspolitikk er fastlagt i partiprogrammet. Programfestet politikk om bedre læring i skolen, tidlig innsats, flere lærere, et løft for yrkesfag og mye mer ligger til grunn for forslagene dette utvalget legger fram.

Oppvekstutvalget har sett på hvordan skolen som fellesarena, rammene i skolehverdagen og skolens brede samfunnsoppdrag kan bidra til bedre oppvekstsvilkår for barn og unge i dagens samfunn.

2.5. Nok trygge voksne for barnehagebarna

Arbeiderpartiet vil øke grunnbemanningen tilpasset tiden barna er i barnehagen, der dette må tilpasses hverdagen i den enkelte barnehage. For å sikre barna nok voksne rundt seg må arbeidstid som går til planlegging og administrativt arbeid ikke regnes med. Minst halvparten av de ansatte i alle barnehager som jobber direkte med barna, må være barnehagelærere, og andelen fagarbeidere bør økes for å sikre alle barnehagebarn god kvalitet og tidlig innsats. Tverrfaglig kompetanse er viktig i barnehagen.

2.6. Tilpassede barnehagebygg som gir lekelyst

Arbeiderpartiet vil at kommunene skal ruste opp barnehager. Flere små barn, ny rammeplan, krav til bemanning, universell utforming og mat stiller også nye krav til barnehagebyggene. Vi vil gjeninnføre og utvide rentekompensasjonsordningen høyreregjeringen fjernet i 2016. En ny rentekompensasjonsordning bør også omfatte barnehagene, både bygg og uteområder.

2.7. Barn skal beskyttes mot mobbing i barnehagen

Arbeiderpartiet vil lovfeste barns rett til et trygt miljø i barnehagen. Forskning viser at mobbing også skjer blant små barn. Den sosiale kompetansen barn lærer i barnehagen kan også være viktig forebygging av mobbing, både i barnehagen og senere. Alle barnehager må forpliktes til å jobbe bevisst og systematisk med forebygging av mobbing.

3. En skole for alle elever

Skolens oppdrag er å gi barn og unge et godt grunnlag for videre utdanning og et godt liv. De skal lære fagkunnskap og ferdigheter, men skolen skal også gi barn og unge den brede dannelsen de trenger både i arbeidslivet og livet ellers. Dannelse betyr her å lære å kjenne seg selv, andre og det samfunnet vi lever i, og at barn og unge skal ha den tryggheten det gir å kjenne sosiale spilleregler, brede kulturelle referanser og felles verdier. Arbeiderpartiet vil ha en skole som ser hele barnet og gir dem kunnskap, lar dem bli trygge på sin egenverdi og oppleve mestring.

En av skolens viktigste oppgaver er å utjevne sosiale forskjeller. Dette har vi ikke lyktes med. Fremdeles gjenspeiler elevers skoleresultater hvilken utdanning foreldre har. Skal norsk skole gi barna våre like muligheter i livet, må det tas store grep. Nok godt kvalifiserte lærere, tidlig innsats og tydelige rammer i skoledagen er blant de viktigste forutsetningene for god læring. Men barn og unge må også ha det bra for å lære godt. Alle utfordringer barn og unge opplever i livet, kan gå utover læring, konsentrasjon og trivsel. Skal alle barn og unge lære godt, må de få hjelpen de trenger.

Barn og unge får ikke nok muligheter til å lære gjennom praktisk arbeid, lek og bevegelse. For de yngste barna er overgangen fra full fart i barnehagen til mye stillesitting på skolen for brå. Skoledagen må derfor bli mer variert. Det er også viktig for å redusere de store

kjønnsforskjellene i skolen, der mange gutter sliter med å tilpasse seg skolen. Barn og unge lærer best når de får bruke både hode og hender, prøve selv og bevege seg, og skolen må utfordre elevene til å være kreative og bruke praktiske ferdigheter gjennom dagen. Arbeiderpartiet har fått gjennomslag i Stortinget for én times fysisk aktivitet daglig for elevene i grunnskolen.

Arbeiderpartiet vil ha en helsefremmende skole fordi det er en avgjørende del av å gi alle barn like muligheter i livet. I barnehage og skole har vi en unik mulighet til å gi alle barn kunnskap om hvordan de kan ta vare på både sin egen og andres fysiske og psykiske helse, og til å la alle barn bli trygge på fellesskapet ved å lære gode sosiale ferdigheter og om grunnleggende normer og forventninger i samfunnet vårt.

3.1. De yngste elevene skal få lære mer gjennom lek

Arbeiderpartiet vil ha mer læring gjennom lek for de yngste elevene. Lek er barns motor for læring. Etter innføringen av seksårsreformen er ikke løftene om å fylle det første skoleåret med det beste fra barnehage og skole fulgt opp. Vi vil innføre en ordning som gir skolene midler til å tilpasse klasserom, kjøpe utstyr og bidra til kompetanseheving for lærere.

3.2. Elevene skal ha mer praktisk læring i grunnskolen

Arbeiderpartiet vil ha mer praktiske læring i grunnskolen. Vi vil derfor bygge flere skoleverksteder og la skolene investere i moderne utstyr og materialer. Å få lære på mer praktiske og varierte måter, med en tettere kobling til arbeidslivet, vil gi mange elever mer motivasjon, lærelyst og kan i tillegg gi bedre dybdelæring.

3.3. Elever skal få sunn skolemat hver dag

Arbeiderpartiet vil innføre et sunt skolemåltid for alle barn som går på skole i Norge. En skolematordning med brød, frukt og melk i løpet av skolehverdagen er et effektivt grep for bedre læring og bedre folkehelse. Sunn skolemat gir bedre konsentrasjon, kan forbedre skoleresultatene og skaper fellesskap ved at alle elever samles rundt et felles måltid. Mat på skolen vil sørge for at alle barn får et ordentlig måltid om dagen, og dette vil utjevne sosiale helseforskjeller. Ordningen med skolemat skal ikke gå ut over lærernes tid til elevene, og den enkelte kommune skal ha frihet til å organisere tilbudet slik de selv ønsker.

3.4. Elever skal lære om livsmestring fra første skoleår

Arbeiderpartiet mener livsmestring på timeplanen må bety at barna allerede fra første klasse skal lære å håndtere stress, sosialt press og negative følelser og bli utrustet med alderstilpassede verktøy for å ta godt vare på seg selv og andre. Stadig flere unge opplever psykiske helseplager. Det går utover livskvalitet og læring og kan utvikle seg til mer alvorlige lidelser. Den viktigste forebyggingen av helseproblemer er å gi barn og unge kunnskap om hvordan de tar vare på helsen sin, også psykisk helse. Livsmestring på timeplanen må også bety bedre seksualundervisning, med mer kunnskap om grensesetting, følelser, ansvar og kjønnsmangfold.

3.5. Elever skal møte mindre stress og press i skolen

Arbeiderpartiet vil fjerne unødvendig testing i skolen. Mange ungdommer oppgir skolestress som årsak til psykiske helseplager. Vi må sikre at skolehverdagen ikke bidrar til unødvendig stress og press i barn og unges hverdag. Det trengs mer kunnskap om skolestress i norsk skole, derfor vil Arbeiderpartiet nedsette et utvalg med bred representasjon for å gjennomgå den samlede bruken av testing, vurdering og andre rammevilkår i skolen.

3.6. Lekser

For Arbeiderpartiet er det viktig at vi har et samfunn og en skole som gir alle barn, uansett forutsetninger, de samme mulighetene til å lykkes i hverdagen og i framtiden. I dag er det mye som tyder på at flere barn opplever mer stress og press, både i og utenfor skolehverdagen. Presset kan gå utover deres motivasjon til skole, men også på deres fysiske og psykiske helse. Arbeiderpartiet mener at skolen skal være den fremste arenaen der barna våre opplever glede, mestringsfølelse og dannelse.

Dissens:

A - Skolelekser (Næss, Kjell Neergaard, May Britt Lagesen, Jon Håkon Odd, Siv-Len Strandskog, Leon Bafondoko, Elise Bjørnebekk-Waagen, Kari Henriksen, Hoda Imad, Mimmi Kvisvik, Marta Hofsøy)

Arbeiderpartiet ser viktigheten av repetisjon og mengdetrening for å oppnå best mulig læring. Skolen har et særansvar for at elevene mestrer leksene som gis. Derfor mener vi at dagens ordning med hjemmelekser skal avvikles og gjøres om til skolelekser. På den måten får alle elever muligheten til å få den samme gode hjelpen av dyktige pedagoger, og være mindre avhengige av foreldrenes forutsetninger og utdanningsbakgrunn. Skole-hjem samarbeid skal vernes om og utvikles. Det kan handle om dialog, veiledning og informasjon.

B – Nasjonal veiledning for lekser (Usman Mushtaq, Martin Henriksen**)**

Arbeiderpartiet vil innføre retningslinjer for lekser som skal gi elever på alle trinn gode lekser i riktig omfang. Det skal også bidra til å dempe leksepresset, særlig for de yngste elevene. Vi vil i samarbeid med lærerne utarbeide en nasjonal veiledning for lekser, som klargjør hvilken type lekser som best gir økt mestring for eleven, hvor mye tid de skal forvente å bruke på leksene, og lekser som bidrar til et godt skole-hjem samarbeid. Formålet med retningslinjer skal være at lekser gis på en gjennomtenkt måte og støtter opp om god læring. Skolen har ansvar for at elevene mestrer leksene som gis, og at tidsbruken til lekser står i samsvar med elevens alder. Skolene må ha fleksibilitet innenfor retningslinjene.

3.7. Et lag rundt eleven – flere yrkesgrupper inn i skolen

Arbeiderpartiet vil at alle elever skal møtes av gode lærere med god tid. For å sikre alle elever et godt og inkluderende læringsmiljø, og for å avlaste lærerne må laget rundt eleven også bestå av andre yrkesgrupper. Særlig viktig er det at alle skoler har fagfolk med kompetanse til å arbeide særlig med et godt psykososialt læringsmiljø.

3.8. Kvalitetskrav til spesialundervisning

Arbeiderpartiet vil beholde retten til spesialundervisning og lovfeste krav om at spesialundervisning skal gis av ansatte med relevant pedagogisk og faglig utdanning,. Vi vil styrke tidlig innsats og tilpasset opplæring for å gi flere elever tidlig og rask

oppfølging. Høy kvalitet på spesialundervisningen er avgjørende viktig for å gi elevene god opplæring og et best mulig utgangspunkt videre i livet.

Arbeiderpartiet vil ha en fellesskole der barn og unge med funksjonsnedsettelser og særskilte behov inkluderes i det sosiale fellesskapet og i klasserommet. En inkluderende skole er viktig for et inkluderende samfunn, for at barn lærer at funksjonsnedsettelser og forskjeller ikke er til hinder for deltakelse. En inkluderende skole gir også bedre læring, for alle, også de med spesielle behov.

FAKTA - spesialundervisning
Spesialundervisning skal være den ekstra gode tilpassingen for elever som trenger mer enn god tilpassing av vanlig undervisning. 6 av 10 elever tas ut av klasserommet for å få spesialundervisning og for mange er kvaliteten på tilbudet de får alt for dårlig.

Det er lovfestet at skolebygg og læremidler skal være universelt utformet, slik at de er tilgjengelige for elever med funksjonsnedsettelser. Likevel oppfyller ikke 8 av 10 skoler kravene og mange elever med funksjonsnedsettelser opplever at læremidlene de trenger ikke er klar til skolestart.

3.9. Elever skal få en bedre skolehelsetjeneste

Arbeiderpartiet vil bedre skolehelsetjenesten gjennom å øke antall helsesykepleiere og innføre en nasjonal bemanningsnorm som sikrer barn og unge ved alle skoler et tilbud som er tilgjengelig når de trenger det. Altfor mange barn og unge får ikke riktig hjelp på et tidlig tidspunkt. En overbelastet skolehelsetjeneste og en stram kommuneøkonomi fører til at barn og unge for ofte møter en stengt dør.

Det er behov for mer tverrfaglig kompetanse i skolehelsetjenesten. For å forebygge psykisk uhelse må barn og unge få hjelp og veiledning tidlig når problemene oppstår. Gjennom skolehelsetjenesten bør elevene få møte bred faglig kompetanse blant helse- og sosialfaglig personell, i tillegg til helsesykepleier. Samarbeidet med BUP, kommunen og fastlegene må styrkes, og skolehelsetjenesten bør få henvisningskompetanse til BUP. For å gi barn og unge raskt hjelp må BUP ambulere på skolene. For å gjøre tilbudet attraktivt for alle, vil Arbeiderpartiet ha flere mannlige helsesykepleiere.

Arbeiderpartiet vil fremskynde utviklingen av en digital ungdomshelsetjeneste, som kobler lavterskel helsetjenester med gode og alderstilpassede nettløsninger. Helsestasjoner og skolehelsetjenestene må inngå i en større digital ungdomshelsesatsning, der det legges til rette for informasjonstilbud, spørretjenester og konfidensielle konsultasjoner med helsepersonell.

4. Aktivitetsskole – skolefritid med innhold og kvalitet

Barn tilbringer opp mot halve tiden de er på skolen, på aktivitetsskole (AKS) eller skolefritidsordning (SFO). God kvalitet i tilbudet barn får etter skoletid er viktig for å legge til rette for god læring, trygghet og trivsel. Det er store forskjeller på kvalitet, innhold og pris mellom kommunene. Mens noen barn får tilbud om spennende og lærerike aktiviteter, god mat, kulturskoletilbud og idrett, møter andre barn en slags oppbevaringsordning uten plan og med lite innhold.

Alle barn fortjener en aktivitetsskole de gleder seg til. Arbeiderpartiet vil ha en kvalitetsreform for hverdagen til de yngste skolebarna og innføre aktivitetsskole over hele landet. Å gå fra SFO til aktivitetsskole (AKS) betyr at det skal stilles nasjonale krav til kvalitet og innhold, pris

og samarbeid med skole. I AKS skal barn få tilbud om organiserte aktiviteter, fritidstilbud, kulturskoletime og leksehjelp, men fremdeles ha muligheten til fri lek. Det må stilles tydelige krav om tett samarbeid mellom skole og AKS, slik at aktiviteter i AKS kan støtte opp om det som skjer i skoledagen og for å gi elever med behov bedre oppfølging gjennom hele dagen. Da må det også satser på kompetanseheving for ansatte i aktivitetsskolen.

4.1. Gratis aktivitetsskole

Arbeiderpartiet vil gi alle elever i 1.-4. klasse gratis halvdagsplass i aktivitetsskolen, der én time hver dag *kan* legges midt på dagen for å gi de yngste et skikkelig avbrekk i skoledagen med tid til fysisk aktivitet, kulturaktiviteter og fri lek, organisert av ansatte på AKS. Aktivitetsskolen er en viktig arena for lek, læring og vennskap gjennom andre aktiviteter enn i klasserommet. Med 10 timer gratis aktivitetsskole i uken gir vi alle barn mulighet til å delta i fellesskapet etter skoletid.

FAKTA – deltakelse AKS
I dag er det 100.000 barn som ikke går i SFO eller Aktivitetsskole. Mange velger bort SFO fordi familien ikke har råd. Det er store forskjeller i pris på en SFO-plass. Mens det i noen kommuner koster 600 kroner i måneden for en fulltidsplass, må foreldre i andre kommuner betale 3000 kroner i måneden.

4.2. Gi barn med funksjonsnedsettelser gratis aktivitetsskole hele skoleløpet

Arbeiderpartiet vil gi elever med funksjonsnedsettelser tilbud om gratis aktivitetsskoletilbud tilpasset alder og behov i ungdomskolen og videregående skole.

5. En videregående skole for alle

Hver fjerde elev gjennomfører ikke videregående opplæring på normert tid. Det er 15.000 unge hvert år. Dersom man ikke lærer å lese, skrive og regne skikkelig i løpet av de første skoleårene, er det vanskelig å henge med videre i skoleløpet. For en del av ungdommene som slutter i videregående skole, har sykdom, mobbing, rus og vanskelige forhold hjemme gjort det problematisk å følge opp skolen.

Kravene til kompetanse i arbeidslivet øker. Det er vanskeligere å få arbeid uten videregående utdanning. Det må gis flere muligheter, bedre oppfølging og tilpasning under og etter videregående opplæring. Vi trenger alle ungdommene våre, både i skolen og i arbeidslivet.

5.1. Gi elever i videregående rett til å fortsette i samme klasse

Arbeiderpartiet vil at elever i videregående opplæring som hovedregel skal ha rett til å gå hele den skolebaserte delen av opplæringen ved samme skole. I praksis betyr det å gi elever fortrinnsrett til å fortsette på samme skole ved opptak til Vg2 og Vg3, dersom tilbudet finnes ved skolen. I fylker med karakterbasert konkurranse om skoleplasser risikerer ungdom å miste skoleplassen hvert år, det bidrar til unødvendig usikkerhet og belastning for mange ungdommer.

Det må tas hensyn til at mange yrkesfaglige utdanningsprogram fordeler ansvaret for små programområder mellom seg innad i et fylke, her må elevene fremdeles ha like muligheter til å velge uavhengig av om de velger et programområde ved samme skole. I fylker der mange elever må flytte for å ta videregående opplæring finnes det skoler som kun tilbyr Vg1 for at elevene skal kunne bo nærmere eller lenger hjemme, en rett til å

fortsette ved samme skole bør ikke gå utover slike muligheter for god tilpassing eller videre valgmuligheter for denne gruppen elever.

5.2. Et skoleløfte til barn som får hjelp av barnevernet

Arbeiderpartiet vil gi ungdom som har vært i kontakt med barnevernet, rett til dedikert, tett og tilpasset oppfølging, slik de for eksempel får i skolelosprosjektet. Ordningen bør innføres over hele landet dersom evalueringen er gode, og det bør vurderes om tilbudet også skal gis andre grupper ungdom som trenger nødvendig støtte for å gjennomføre opplæringen.

FAKTA – gjennomføring
Hvert tiende barn er i kontakt med barnevernet i løpet av oppveksten, flertallet gjennomfører ikke videregående. Kun 4 av 10 har fullført opplæringen etter fem år.

5.3. Gi ungdom en ny sjanse etter frafall

Arbeiderpartiet vil opprette kvalifikasjonssentre for ungdom som har falt ut av videregående opplæring og har behov for en annen type tilbud. Her bør den brede kompetansen Opplæringstjenesten, NAV og videregående skoler har tas i bruk, for å gi ungdom en ny og bedre sjanse til å fullføre utdanningen sin eller andre formelle kvalifikasjoner

FAKTA – unge uføre
Siden 2013 har det blitt over 7000 flere unge uføre i Norge. En av årsakene er at vi ikke klarer å gi ungdom som faller ut av videregående, en ny og bedre tilpasset sjanse til å oppleve mestring og oppnå vitnemål, fagbrev eller annet kompetansebevis.

5.4. Gi ungdom med behov et ekstra startår i videregående

Arbeiderpartiet vil gi ungdom som trenger det mulighet til å søke et ekstra år med opplæring i videregående før de starter på et utdanningsprogram. Tilbudet skal gis til ungdom som ikke har faglig grunnlag for videregående opplæring, ikke er motivert eller vet hva de skal velge mulighet til å få tett faglig oppfølging, prøve ut mulighetene videre og bli motivert for videre læring. I dag finnes det få organiserte tilbud for ungdom som ikke er klar for å begynne på videregående til å bli bedre forberedt.

FAKTA – ungdom uten grunnskolepoeng
Nesten alle ungdommer begynner i dag rett på videregående etter ungdomsskolen, også mange av dem som så vidt består ungdomsskolen, ikke er motivert eller vet hva de vil videre. I fjor gikk 3200 elever ut av ungdomsskolen med 0 grunnskolepoeng, og ytterligere 1500 fikk under 25 grunnskolepoeng. Svært få av dem har grunnlaget de trenger for å klare seg i videregående opplæring, og kun 3 av 10 fullfører videregående.

6. En bedre fritid for alle

Fritiden er en stor del av barns liv. De fleste barn og unge opplever mestring og fellesskap når de er sammen med venner eller deltar i aktiviteter etter skoletid. Barn er forskjellige, og

frivilligheten gjør en stor jobb for å tilby ulike aktiviteter og møteplasser for at alle skal kunne finne noe de føler seg hjemme i. Ikke alle har de samme mulighetene. Noen opplever at det ikke finnes tilbud som treffer i lokalmiljøet, mens andre stenges ute fordi foreldrene ikke har råd til å betale for fritidsaktiviteter som blir stadig dyrere.

Idrett og kulturskole er fritidsaktivitetene med størst sosial skjevhet i rekrutteringen, avgifter, kontingenter, reiser og dyrt utstyr gjør prisen for at barna skal få delta for høy for mange familier. Når mange barn og unge ikke er med på fritidsaktiviteter forsterker det sosiale forskjeller og vi mister viktige arenaer for integrering og inkludering.

Tidsklemma er en stor utfordring for mange familier. Organiseringen av barns fritid er ikke nødvendigvis tilpasset et samfunn der begge foreldre er i arbeid. Elever slutter ofte på skolen to-tre timer før foreldre er ferdig på jobb. Likevel begynner de fleste fritidsaktiviteter tidligst klokken 16. Det gir familier mindre tid sammen og mye unødvendig stress for å rekke fotballtreningen eller korpsøvelsen.

Arbeiderpartiet vil derfor ha et løft for å sikre alle barn og unge like muligheter til en god fritid – både de som ønsker å delta i aktiviteter, og de som ikke finner seg til rette i idretten eller andre organiserte tilbud.

6.1. Fritidsreform - fritidsaktiviteter på skolen etter skoletid

Arbeiderpartiet vil arbeide for en fritidsreform som legger til rette for at flere fritidsaktiviteter kan gjennomføres på skolen, rett etter skoledagen er over. Dette vil gi alle som har lyst, en mulighet til en meningsfull fritid, og det vil gi familiene mer tid sammen i hverdagen. Det offentlige må bidra med lønnsmidler til å lønne kvalifiserte trenere, instruktører og aktivitetsledere.

En fritidsreform må utformes sammen med frivillig sektor. Kommuner og skoler må sammen med idrettslag, kulturaktiviteter som kulturskole og andre fritidstilbud finne gode lokale løsninger på hvordan dette iverksettes lokalt.

6.2. Utstyrsbibliotek i alle kommuner

Arbeiderpartiet vil vi ha utstyrsbibliotek i alle kommuner fordi vi mener at barn og unge skal ha tilgang på moderne sports- og fritidsutstyr uten at de skal måtte kjøpe det selv. Vi ønsker å begrense utstyrsgaloppen blant barn og unge, og gode låneordninger vil bidra til mindre press. Utstyrsbibliotekene kan fungere på samme måte som folkebibliotekene og gjerne knyttes til disse. Det må være åpningstider som gjør at ungdom og familier har mulighet til å besøke dem.

6.3. Aktivitetskort for alle barn

Arbeiderpartiet vil innføre et aktivitetskort som gir barn og unge billigere tilgang til delta på faste fritidsaktiviteter i hverdagen og kulturopplevelser. Alle familier skal ha mulighet til å kjøpe rabatterte aktivitetskort til sine barn og familier med lav inntekt skal kunne få kortet gratis og uten byråkrati.

6.4. Flere lavterskeltilbud

Arbeiderpartiet mener at idrettsklubber med lavterskeltilbud som inkluderer også dem som ikke har mulighet til å betale treningsavgift, må prioriteres når tiden på baner og idrettsanlegg skal fordeles.

6.5. Ta uorganisert fritid på alvor

Arbeiderpartiet mener at kommunene i samråd med barn og ungdom må legge til rette for åpne møteplasser, slik at alle som ikke finner seg til rette i organiserte tilbud, kan finne fellesskap andre steder. Slike møteplasser kan være en åpen fritidsordning på skolen etter skoletid, med tilbud om leksehjelp, samtaler og samvær. Arbeiderpartiet vil at alle kommuner skal prioritere gratis lokaler til åpne aktivitetstilbud for ungdom.

FAKTA - Aktivitetsguider
Aktivitetsguider skal hjelpe barn og familier med å finne aktivitetstilbud som passer, gi familien informasjon slik at det oppleves trygt å sende barna avgårde og følge barna ved behov.

6.6. Fritid for alle barn

Arbeiderpartiet vil styrke og utvide ordningen med aktivitetsguider for å sikre at fritidstilbud er tilgjengelige for alle barn og unge. Ordningen bør utvides slik at den kan gjelde for alle typer fritidstilbud.

6.7. Stoppe mobbingen også i fritida

Arbeiderpartiet vil gi voksne ledere på fritidsaktiviteter tilbud om kurs i å forebygge, oppdage og stoppe mobbing. Barn utsettes også for mobbing i fritiden. Mobbing kan være vanskelig å oppdage, og enda vanskeligere å ta tak i hvis voksne på fritidsaktiviteter ikke har kunnskap om hvordan. Vi foreslår å opprette merkeordningen «trygg fritid» for å synliggjøre fritidsaktiviteter som arbeider systematisk mot mobbing og skape bevissthet rundt arbeidet.

6.8. Kulturskole til alle

Arbeiderpartiet vil gjeninnføre tilbudet om en kulturskoletime i skoletiden. Vi ønsker en sterkere statlig og kommunal satsing på kulturskolene. Å styrke det lokale kulturlivet, den frivillige innsatsen og samarbeidet mellom profesjonelle og frivillige aktører vil bidra til et mer likeverdig tilbud i små og store lokalsamfunn.

7. Demokrati og deltagelse

Arbeiderpartiet vil utvide våre yngste sitt demokratiske medborgerskap. Involvering og medvirkning gir politiske beslutninger som tar bedre hensyn til barn og unges behov og interesser. Det gir også praktisk øvelse i demokrati og positive erfaringer med deltakelse i meningsdannelse og beslutningsprosesser.

I dag bruker så godt som alle 13-åringer i Norge sosiale medier. Barn må lære å sette grenser, håndtere vanskelige situasjoner og forstå hva som er farlig og ulovlig. De må lære at de er ansvarlige for det de ytrer på nettet, og å behandle andre skikkelig. Når grensene mellom nyheter og sosiale medier og sanne og falske nyheter blir utydelige, er det viktig for samfunnsdebatten og demokratiet at barn og unge lærer å være kritisk til hvor det de leser egentlig kommer fra.

7.1. Bekjempe digitale klasseskiller

Arbeiderpartiet vil bekjempe det digitale klasseskille gjennom å satse på utvikling av digitale læremidler og digital infrastruktur i skolen. De fleste familier har

internett, datamaskin eller nettbrett, men det er noen barn som ikke har tilgang til digitale verktøy hjemme.

7.2. Trygge barn på nett

Arbeiderpartiet vil at barnehage og skole skal lære barn og unge trygg, ansvarlig og kritisk bruk av sosiale medier og digitale verktøy. De må lære å respektere andres privatliv, lover og regler og oppmuntres til en inkluderende og demokratisk debatt også på nett. Arbeiderpartiet vil styrke pressestøtten til journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt spesielt rettet mot barn og unge.

7.3. Sikre ungdom reell medvirkning

Arbeiderpartiet vil etablere nasjonale, lovfastsatte retningslinjer for kommunale medvirkningsorgan for ungdom.

FAKTA - ungdomsråd
Ungdomsråd, eller annet medvirkningsorgan for ungdom, er lovfestet fra juni 2018, i ny kommunelov.

8. Et barnevern med barnets beste i sentrum

Arbeiderpartiet vil ha et barnevern som har barnets beste i sentrum og som tar barn på alvor. Barn i barnevernet og deres familier skal møte ansatte som bryr seg, vil dem vel og har rett kompetanse. Relevant kompetanse og kvalitet i alle ledd av barnevernet er viktig for at barn og foreldre skal oppleve seg trygge i møte med barnevernet og stole på at rettssikkerheten deres ivaretas.
Barn og familiene deres må alltid få være aktører i saker som angår dem.

Barnevernet skal samarbeide til barnets beste og verne barn som trenger det. Foreldre som trenger det, skal få hjelp til å være foreldre, og barnevernet skal bidra til at nettverket til barn stiller opp når barn ikke kan ivaretas av foreldrene. Et godt barnevern skal bygge på barns rettigheter i barnekonvensjonen og grunnloven.

8.1. Krav om nok voksne og riktig kompetanse i barnevernet

Arbeiderpartiet vil innføre bemanningsnorm og kompetansekrav i barnevernet. Barnevernet skal ha tverrfaglig kompetanse tilpasset barn og familiers behov

8.2. Innføre autorisasjonsordning

Arbeiderpartiet vil innføre en egen autorisasjonsordning for barnevernspedagoger og sosionomer.

8.3. Ettervern som sikrer en god overgang til voksenlivet.

Arbeiderpartiet vil lovfeste retten til ettervern frem til og med fylte 25 år. I dag har ikke ungdom i barnevernet tydelig rett på ettervern, men en mulighet for hjelp til 23 år, noe de færreste mottar. De fleste unge trenger noen å støtte seg på også de første årene i voksenlivet, også ungdom som har mottatt tiltak fra barnevernet.

8.4. Styrke kunnskapsgrunnlaget for barnevernet

Arbeiderpartiet vil at profesjonsutdanningene og forskningsinnsatsen i barnevernet skal styrkes. Utdanning og praksis i barnevernet skal være forskningsbasert og ivareta praksisfeltets behov. Utdanningene må gi grunnlag for forskerkompetanse.

9. Fagfolk med nok tid og riktig kompetanse

Barn er avhengig av at alle ansatte de møter i sin hverdag, har tid, kompetanse og tillit til å ta tak i problemer og sørge for rask oppfølging og hjelp. I møte med ansatte i barnehage, skole, helsestasjon eller barnevern skal barn oppleve at de får den oppfølgingen de trenger, og at det blir sett og verdsatt.

Ingen barn skal i møte med det offentlige oppleve å falle mellom flere stoler. Det er dessverre mange eksempler på manglende utveksling av informasjon og koordinering mellom hjelpeinstanser i kommuner og mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten. Når det offentlige ikke snakker sammen, får barn et dårligere tilbud, og det kan være en belastning i en sårbar situasjon.

Å oppleve overgrep, omsorgssvikt eller å vokse opp i et hjem preget av vold, rus eller utrygghet kan gi barn og unge skader for resten av livet. Vi har som fellesskap et ansvar for at ingen barn skal måtte tåle slike belastninger i oppveksten. Alle fagfolk som møter barn og unge må ha kompetanse i å oppdage når barn og familier ikke har det bra. Regelverket må la fagfolk samarbeide til barns beste og gi en tydelig plikt til å gripe inn ved mistanke om at barn ikke har det bra. Prinsippet om tidlig innsats må også gjelde familier som av ulike grunner har det vanskelig, både når det gjelder forebygging og å gripe tidlig inn for barna.

9.1. Én dør inn – gi barn rett til veiledning, koordinering og et tilpasset tilbud

Arbeiderpartiet vil lovfeste barn og unges rett til et helhetlig, samordnet og koordinert tjenestetilbud. Vi vil gi barn og unge rett til en fast kontaktperson som har ansvar for koordineringen, og alle virksomheter som følger opp barn og unge må ha en plikt til å samarbeide.

Retten til samordna tjenester må gjelde dersom man mottar mer enn én tjeneste og omfatte alle velferdstjenester som følger opp barn og unges utfordringer, som helse- og omsorgstjenester, PP-tjenesten og spesialundervisning i barnehage og skole, barnevern, NAV, familievernkontor, flyktningtjeneste, krisesenter eller andre tiltak.

Barn og unge må oppleve at de får den hjelpen de trenger, uavhengig av tjenesten de henvender seg til. Arbeiderpartiet vil gi barn og unge rett til veiledning om hvilke rettigheter, krav og tilbud de har til oppfølging og hjelp. Alle offentlige tjenester som møter barn og familier skal ha plikt til å opplyse og veilede om rettigheter og andre velferdstilbud som barnet har krav på. Barn med funksjonsnedsettelser og andre barn som trenger langvarige tjenester, skal ved behov gis et særlig tilpasset tilbud om veiledning og koordinering av en rettighetskoordinator.

9.2. Regelverket må ikke stå i veien for at barn får hjelp

Arbeiderpartiet vil ha ett felles regelverk som sikrer at fagfolk som følger opp barn og unge har tydelig adgang- og felles retningslinjer for å dele informasjon og samarbeide når det er til barnets beste. Taushetsplikt, innsyn, regler og rutiner er viktig, men systemet kan også stå i veien for at det avdekkes at barn ikke har det bra og at de får hjelp. Godt samarbeid rundt barn er viktig for å avdekke omsorgssvikt, men også for at barn skal få helhetlige og koordinerte tjenester eller oppleve gode overganger fra barnehage til skole og underveis i skoleløpet.

9.3. Tillit og faglighet

Arbeiderpartiet mener at barn og unge skal møte ansatte som har tillit til å ta faglige beslutninger, og kan bruke tiden sin på å gi rask oppfølging. Unødvendig byråkrati og overdreven bruk av rapportering går utover kvaliteten på oppfølgingen barn får, derfor vil vi gjennomføre en tillitsreform i offentlig sektor.

Endringforslags-nummer	Endring
36	**Slette:** Kursene skal være gratis, og **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
37	**Bytte ut:** nybakte **Med:** førstegangsfødende **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
38	Foreldrepermisjon Arbeiderpartiet er bekymret for at vi nå har historisk lave fødselstall i Norge. Gode ordninger for familiene kan bidra til flere barn, og vi ønsker politikk som senker terskelen for å få flere barn. Vi har en raus foreldrepermisjon i Norge. Pappapermen er viktig, og vi vil beholde dagens fedrekvote og en tredelt foreldrepermisjon. Vi er åpne for forbedringer som ivaretar familienes behov, sikrer at samlet permisjonstid ikke går ned, og samtidig hegner om rettighetene til både far og mor. Vi ønsker å lytte til innspill til hvordan vi kan gjøre det bedre for familier med nyfødte barn. • Arbeiderpartiet vil sikre at foreldre ikke får kuttet sin permisjonstid selv om barn fødes etter termindatoen som er satt av helsepersonell. • Det bør gjennomføres en kartlegging av effekten av dagens ordning, blant annet årsakene til at enkelte velger å ta ut ulønnet permisjon og at noen fedre ikke bruker hele fedrekvoten. • Førstegangsfødende som ønsker det sikres minimum tre dager på barselavdeling eller sykehushotell etter fødsel • Det er stor variasjon mellom sykehusene i Norge hvor lenge man kan bli værende på barselavdeling etter fødsel. Behovet for oppfølging av jordmor, lege og støtte de første dagene er viktig for mor og barns helse og bør styrkes. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
41	Høytlesing er viktig for barns begrepsforståelse og språkutvikling, og alle foreldre bør oppmuntres til å lese for barna fra de er små. Arbeiderpartiet er positive til at kommuner deles ut "startpakker" med barnebøker til nye foreldre. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
43	**Bytte ut:** I flere kommuner regnes barnetrygden som inntekt for foreldre som mottar sosialhjelp, og i 2019 fører det til at disse familiene mister over 400 millioner i inntekt til sammen. Arbeiderpartiet mener barnetrygden skal holdes utenfor når man beregner nivået på sosialhjelpen. **Med:** I flere kommuner regnes barnetrygden som inntekt for foreldre som mottar sosialhjelp, det betyr at disse familiene går glipp av økninger i barnetrygden som Stortinget vedtar. For å unngå slike utslag mener Arbeiderpartiet at barnetrygden bør holdes utenfor når man beregner nivået på sosialhjelpen. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

44	**Bytte ut:** **Dissens:** **Satse på universelle velferdstjenester** (Cecilie Knibe Kroglund, Kay Erling Ludvigsen, Marianne Sivertsen Næss, Kjell Neergaard, May Britt Lagesen, Jon Håkon Odd, Siv-Len Strandskog, Leon Bafondoko, Usman Mushtaq, Martin Henriksen, Elise Bjørnebekk-Waagen, Kari Henriksen) **A.** Arbeiderpartiet vil prioritere universelle velferdstjenester fremfor økte kontantytelser. Bedre og flere velferdstjenester sørger for at alle barn nyter godt av disse tjenestene. Dagens universelle barnetrygd omfordeler fra dem uten omsorg for barn til dem med omsorg for barn, men er lite treffsikkert dersom formålet skal være å utjevne økonomisk ulikhet. Det viktigste målet for å bekjempe fattigdom er å få flere ut i arbeid, og en økning av barnetrygden kan i kombinasjon med andre kontantytelser som for eksempel kontantstøtten svekke arbeidslinja. Arbeiderpartiet vil derfor prioritere skolemat, utstyrebibliotek og gratis aktivitetsskole og andre universelle tiltak som bidrar til sterkere felleskap mellom barn fra ulike deler av samfunnet fremfor å øke barnetrygden. **Økt barnetrygd** (Hoda Imad, Mimmi Kvisvik, Marta Hofsøy) **B.** Arbeiderpartiet mener økt barnetrygd er et egnet virkemiddel for å bekjempe barnefattigdom. Det finnes en rekke utgifter knyttet til det å ha barn, som ikke dekkes av universelle velferdstjenester. Barn i familier med vedvarende lavinntekt vil nyte godt av økt barnetrygd fordi det gir foreldrene økt økonomisk handlingsrom til å dekke disse utgiftene. Arbeiderpartiet vil derfor øke barnetrygden. **Med:** Arbeiderpartiet vil opprettholde barnetrygden på dagens nivå. Barnetrygden er en viktig ytelse for barnefamilier. Vi vil styrke det universelle velferdstilbudet til for barn og unge gjennom å prioritere velferdstjenester som omfatter alle barn og bidrar til å bygge sterkere fellesskap på tvers av skillelinjer i samfunnet. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
51	**Bytte ut:** skal **Med:** bør **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
52	**Slette:** For å sikre barna nok voksne rundt seg må arbeidstid som går til planlegging og administrativt arbeid ikke regnes med. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
53	2. Styring av barnehagesektoren

	Arbeiderpartiet mener fellesskapets midler skal brukes til å løse fellesskapet oppgaver. Pengene private barnehager mottar i tilskudd fra kommunen og foreldrebetaling skal brukes til å gi barna et best mulig barnehagetilbud. Tilsynet i barnehagesektoren må styrkes. Arbeiderpartiet vil sikre kommunale og ideelle barnehagers vilkår og sikre større åpenhet rundt eierskap og hvordan barnehagemidlene brukes. Ap vil ha et finansieringssystem for private barnehager som gir kommunene større muligheter til å regulere barnehagesektoren lokalt og som sikrer reelt mangfold av barnehager. Vi ønsker ikke en utvikling der kommersielle barnehagekonsern kjøper opp stadig flere ideelle barnehager, og vil utrede en begrensning i hvor stor del av sektoren en enkeltaktør kan eie. Kommuner bør ha forkjøpsrett ved salg av private barnehager. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
55	**Bytte ut:** Vi vil innføre en ordning som gir skolene midler til å tilpasse klasserom, kjøpe utstyr og bidra til kompetanseheving for lærere. **Med:** Vi vil bedre kommuneøkonomien slik at kommunene kan gi midler til å tilpasse klasserom, kjøpe utstyr og bidra til kompetanseheving for lærere. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
61	, i tråd med Helsedirektoratets anbefalinger, **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
67	**Bytte ut:** vil gi **Med:** mener **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
68	**Bytte ut:** , rett til **Med:** bør få **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
78	5.5 Arbeiderpartiet vil redusere prisen på privatisteksamen, slik at gebyret kun skal dekke de reelle kostnadene en privatisteksamen medfører. Vi vil også prøve ut en ordning der elever som stryker på Vg3 får mulighet til å ta eksamen på nytt innen tre uker, slik at ny karakter teller på førstegangsvitnemål. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
80	**Bytte ut:** må **Med:** kan **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
84	**Bytte ut:** vil

	Med: er positive til å **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
85	**Slette: 8.1. Krav om nok voksne og riktig kompetanse i barnevernet** Arbeiderpartiet vil innføre bemanningsnorm og kompetansekrav i barnevernet. Barnevernet skal ha tverrfaglig kompetanse tilpasset barn og familiers behov **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
86	**Slette: 8.2. Innføre autorisasjonsordning** Arbeiderpartiet vil innføre en egen autorisasjonsordning for barnevernspedagoger og sosionomer. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
87	Innsats mot vold i nære relasjoner Arbeiderpartiet vil forsterke innsatsen mot volden som særlig rammer kvinner og barn. Overgrep og vold gjør barn og voksne syke, og har alvorlige konsekvenser for livskvaliteten til de som rammes. Samfunnet skal stille opp for de som utsettes for vold eller overgrep i familien slik at ingen må stå alene, det må gjelde alle former for vold. De som utsettes for vold og overgrep skal få styrket hjelp og oppfølging, i tillegg trengs det et krafttak i det forebyggende arbeidet. • Det må legges frem en ny opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner og kommuner bør ha egne handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
90	Arbeiderpartiet vil arbeide for at spillemidler og momskompensasjon for idrettsanlegg utbetales så snart anlegget har fått brukstillatelse og revisorgodkjent anleggsregnskap foreligger. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
91	Vaksinasjon Det er i dag god vaksinasjonsdekning i Norge, og norske foreldre slutter lojalt opp om det offentlige barnevaksinasjonsprogrammet. Ved at flest mulig vaksinerer seg, så beskytter man både seg selv og andre. Utviklingen i land rundt oss gjør at det er behov for en mer aktiv føre-var-holdning. Man kan ikke akseptere at barn i Norge får økt risiko for farlige sykdommer fordi flere unnlater å vaksinere seg. De som lar være å vaksinere sine barn, setter ikke bare egne barn i fare, men også andres. Arbeiderpartiet vil • gjennomføre tiltak som kan øke bevisstheten rundt barnevaksinasjonsprogrammet, i et samarbeid med helsefaglige instanser både nasjonalt og kommunalt • sikre hjemmel for at kommuner som ønsker det, kan gjennomføre prøveprosjekt med obligatorisk innkalling til vaksinasjon • helsepersonell som jobber med sårbare pasientgrupper som for eksempel barn og unge må kunne pålegges å vaksinere seg når det er nødvendig for å motvirke smitterisiko

	Vedtak: Enstemmig vedtatt.
101	**Bytte ut:** Arbeiderpartiet vil gi alle elever i 1.-4. klasse gratis halvdagsplass i aktivitetsskolen, der én time hver dag kan legges midt på dagen for å gi de yngste et skikkelig avbrekk i skoledagen med tid til fysisk aktivitet, kulturaktiviteter og fri lek, organisert av ansatte på AKS. Aktivitetsskolen er en viktig arena for lek, læring og vennskap gjennom andre aktiviteter enn i klasserommet. Med 10 timer gratis aktivitetsskole i uken gir vi alle barn mulighet til å delta i fellesskapet etter skoletid. **Med:** Arbeiderpartiet mener SFO/AKS må være en fellesarena hvor alle barn får delta, det er et mål at ordningen skal være gratis for de yngste barna. Arbeiderpartiet vil ha en nasjonal satsing på SFO/AKS der vi begynner med å gi 1. klassingene gratis aktivitetsskole etter skoletid, slik at ingen 6-åringer må gå hjem alene fordi foreldrene ikke har råd. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.
109	**Bytte ut:** Arbeiderpartiet vil opprette kvalifikasjonssentre for ungdom som har falt ut av videregående opplæring og har behov for en annen type tilbud. Her bør den brede kompetansen Opplæringstjenesten, NAV og videregående skoler har tas i bruk, for å gi ungdom en ny og bedre sjanse til å fullføre utdanningen sin eller andre formelle kvalifikasjoner **Med:** Arbeiderpartiet vil gi ungdom som har falt ut av videregående en ny mulighet til å fullføre en utdanning eller andre kvalifikasjoner gjennom et bedre tilpasset tilbud som bygger på den brede kompetansen opplæringstjenesten, NAV og videregående skoler besitter. Det bør legges vekt på praktisk læring og muligheter for praksis i arbeidslivet. **Vedtak:** Enstemmig vedtatt.

Votering oppvekstuttalelsen v/Anniken Huitfeldt 09:37-09:46

07.04.2019 09:47 - 09:48	Siv-Len Strandskog	Rogaland
07.04.2019 09:48 - 09:49	Monica Myrvold Berg	Buskerud
07.04.2019 09:49 - 09:49	Dag Mossige	Rogaland
07.04.2019 09:50 - 09:50	Line Kysnes Vennesland	Agder
07.04.2019 09:50 - 09:51	Liv Therese Thorbjørnsen	Østfold

07.04.2019 09:56 - Endringsforslag # 37 ble vedtatt av landsmøtet

Vedtak: Enstemmig vedtatt 10:06

Uttalelse om kommune- og fylkestingsvalget

Sterkere fellesskap – bedre lokalsamfunn - Kommune- og fylkestingsvalget 2019

Den 9. september går Arbeiderpartiet til valg på sterkere fellesskap. Lokalvalg handler om de nære fellesskapene vi alle er en del av. Hvordan vi vil ha det der vi bor. I lokalsamfunn over hele landet står tusenvis av engasjerte kvinner og menn på lister for Arbeiderpartiet fordi de tror på fellesskapet. Mennesker som ønsker å løse utfordringene folk opplever i sine liv.

Norge er et samfunn der vi har tillit til hverandre og hjelper hverandre. Der fellesskapet stiller opp for den enkelte, og den enkelte gir noe tilbake til fellesskapet. Dette samholdet gjør oss frie, gjør at vi tør å satse, ta sjanser. Sterke fellesskap er et mål – fordi det gir trygge mennesker. Men fellesskapet er også et virkemiddel, fordi vi vet at vi trenger fellesskapsløsningene for å gi alle like muligheter til å skape gode liv. Norge er på vårt beste når vi løser de viktigste oppgavene sammen. I dag er fellesskapet under press.

Økte forskjeller er urettferdig. Urettferdig for den enkelte som ikke har råd eller mulighet til å delta i samfunnet. Urettferdig fordi familiebakgrunn blir viktigere enn talent når drømmer skal realiseres. Urettferdig fordi økonomien din avgjør om du får god eller dårlig helse. Land med store forskjeller har mer fysisk og psykisk sykdom. Økonomien vokser saktere. Tilliten mellom mennesker svekkes. Dit vil ikke vi.

I dag har vi en høyreregjering som bidrar til å øke forskjellene. De gir skattekutt til dem som har mest fra før, og sender regningen videre til vanlige folk gjennom usosiale kutt i vår felles velferd. Mens de rikeste får mer, stiger prisene på tjenestene vanlige folk er avhengige av. Lønnen til de lavest lønte står stille, mens de rike både tjener mer og øker sin formue.

Arbeiderpartiet går til valg for å styrke fellesskapet. Vi vil ha et mer rettferdig skattesystem, et seriøst arbeidsliv med lønn du kan leve av og en fortsatt utbygging av vår felles velferd. Vår politikk gir et mer rettferdig samfunn. Et tryggere Norge.

- **Sikre hele, faste stillinger**

For mange i Norge jobber deltid og får ikke faste jobber. For Arbeiderpartiet er flere hele, faste stilinger viktig. I Arbeiderpartistyrte kommuner skal ansatte tilbys hele og faste stillinger. Det er bra for den ansatte, som får forutsigbarhet og stabilitet i sitt arbeidsliv. Det er bra for de som skal motta tjenestene, som får trygge og gode fagfolk i helse og omsorgsektoren.

- **Gå i bresjen for et seriøst og anstendig arbeidsliv**

Alle skal være trygg på jobb, og kommunen skal være en arbeidsgiver og innkjøper som bidrar til det. Arbeiderpartistyrte kommuner og fylker skal gå i bresjen for et seriøst og anstendig arbeidsliv gjennom å stille klare og tydelige krav om heltid og læreplasser til alle som leverer tjenester til kommunen.

- **Si nei til kommersialisering av omsorgen**

Vi vil ha en omsorg som er best mulig, ikke billigst mulig. Det får vi best til i fellesskap, gjennom å satse på en sterk offentlig omsorg og tjenester som gjør eldre til sjef i eget liv. Arbeiderpartiets forslag til en bedre eldreomsorg og en mer aktiv alderdom inkluderer tiltak

for aktivitet for eldre, bedre mat i sykehjemmene, satsning på trygghetsteknologi og flere og trygge ansatte. Vi vil bekjempe ensomhet blant eldre. Dette får vi til fordi vi prioriterer de store pengene på de viktigste oppgavene. Vi satser på å styrke den gode, offentlige omsorgen.

- **Sikre en god skole for alle barn**

Alle barn skal gis like muligheter til å lære godt. Sosiale forskjeller, kjønn og ulikhet i foreldrenes utdanningsnivå avgjør i for stor grad hvordan elevene gjør det i skolen. Det viktigste målet i skolen er at alle barn får med seg den kunnskapen de trenger til å lykkes videre i livet. Skal alle barn være klar for å lære må vi sørge for at de også føler seg trygge og trives på skolen. Arbeiderpartiet vil nasjonalt ta til orde for tre store satsinger som skal bidra til å utjevne forskjeller. Her viser mange av våre ordførere allerede vei og med en arbeiderpartiledet regjering vil vi innføre dette i alle kommuner.

Arbeiderpartiet har tre satsinger:
Lese, skrive og regning. Arbeiderpartiet vil sikre alle elever tidlig hjelp og gi intensivundervisning til de som sliter gjennom en lese, skrive- og regnegaranti. Vi vil i regjering styrke kommuneøkonomien slik at kommunene kan ansette flere lærere, og redusere tidstyver slik at lærerne får bedre tid til å være lærer.

Mette barn lærer mer. Arbeiderpartiet vil innføre et enkelt måltid om dagen i grunnskolen, for bedre folkehelse og økt læring. Et skolemåltid må være et nasjonalt løft, der staten bidrar økonomisk, men mange av våre kommuner vil allerede etter valget i 2019 gå foran lokalt.

Trygge barn lærer mer. Alle barn skal få et variert, trygt og godt tilbud gjennom hele dagen på skolen. Arbeiderpartiet vil ha en nasjonal satsing på SFO/AKS der vi begynner med å gjøre ordningen gratis for 1. klassingene etter skoletid. Vi vil gi SFO/AKS et løft ved å stille krav til kvalitet og sørge for at flere barn kan delta i lek, aktiviteter og læring.

- **Bygge klimavennlige lokalsamfunn**

Klimaendringene er her, og merkes i norske byer og lokalsamfunn. Skal Norge nå klimamålene, er byer og tettsteder en viktig del av løsningen, og vi har dårlig tid. For Arbeiderpartiet går jobbskaping og klimapolitikk hånd i hånd. Vi vil satse på ny teknologi og fornybare løsninger for å skape trygge, grønne arbeidsplasser i hele landet. Fellesskap og trygghet må være bærebjelkene for en rettferdig overgang til et klimavennlig samfunn.

Klimakrisen må løses i fellesskap og Arbeiderpartiet vil gjøre det lettere for folk å gjøre klimavennlige valg i hverdagen. Arbeiderpartistyrte kommuner skal kutte utslipp og ta vare på fellesskapets natur- og friområder. Vi vil bruke kommunenes innkjøpsmakt for å nå miljø- og klimamål. Arbeiderpartistyrte kommuner skal sikre null- og lavutslippsteknologi i kollektivtransporten, være en pådriver for miljøvennlige kommunale bilparker og lavutslippskjøretøy. Vi vil ha gode gjenvinnings-, gjenbruks- og kildesorteringsordninger. Arbeiderpartistyrte kommuner skal ha lett forståelige klimamål og hvert år rapportere til innbyggerne på utslippskutt.

- **Sikre flere nye arbeidsplasser og verdiskaping over hele landet.**

Norge er rik på naturressurser. Det gir store muligheter. Mulighetene fins i krafta vår. Mulighetene fins i skogen. Mulighetene fins langs kysten og langt til havs, både på overflata og langt til bunns.

Økt bearbeiding av ressursene fra jord, skog og hav vil gi grunnlag for nye arbeidsplasser og ny industri der ressursene er: rundt omkring i hele landet. Gjennom en aktiv næringspolitikk vil Arbeiderpartiet legge til rette for arbeidsplasser og vekst over hele landet. Ressursene skal sikres og utnyttes i fellesskapets eie. Slik kan ressursene være en del av løsningen på globale utslipps- og ressursutfordringer. Arbeiderpartiet vil legge til rette for å utvikle strategisk norsk eierskap i framtidsretta norsk industri.

Vannkrafta skal komme industrien til gode. Det er stort behov for mer risikokapital til ny industri og nye industrietableringer.

For å lykkes er nærhet og kjennskap til regionale fortrinn og lokalt næringsliv viktig. Derfor vil Arbeiderpartiet ha regional styring med virkemidler for forskning og innovasjon og legge til rette for næringsutvikling lokalt.

Våre kommuner har løsningene for å skape arbeidsplasser lokalt. Det skal vi sette søkelys på i valgkampen.

Vedtak: Enstemmig vedtatt 10:08

Allsang: Frihetens forpost - forsanger: Tove Karoline Knutsen 10:40-10:43

Arbeiderpartiets hovedsaker ved valget v/Hadia Tajik 10:44-11:24

På en liten øy oppi nord, der bor det fire junior-norgesmestere i squash.
Øya det er snakk om heter Lovund. Da tenker noen kanskje at det må være en kjempestor øy – siden de har hele fire unge norgesmestre. Men det bor bare 501 personer der.

Hvis noen tenker: Hvor i alle dager ligger Lovund? I så fall kan dere spørre Bjørnar [Skjæran] for denne øya tilhører heimkomunen hans Lurøy i Nordland. Det er på Helgelandskysten.

Lovund er kanskje mest kjent for å ha et fuglefjell med masse Lundefugl som hvert år kommer til øya akkurat i disse dager. Fuglene kommer for å hekke. Turistene kommer for å kikke. Jeg tror alle er fornøyde etterpå.

Øya er ganske liten og når du kikker utover er det hav nesten så langt du kan se. Naboøya er Træna. Så er neste stopp Island. Bjørnar og jeg var der sammen for et par år siden. Det skjedde slik at Bjørnar spurte: Blir du med på laksefestival? Det er bare ett rett svar på det – JA!

Og så stod vi der – to glade lakser – på Lovund og spiste laks. Lovund har to store laksefirmaer – og de eksporterer laks for til sammen 3,4 milliarder kroner hvert eneste år.

3,4 milliarder.

Det er så mye penger at da kan du bygge Lærdaltunellen, som jo er verdens lengste veitunnel, tre ganger. Hvert eneste år!

Det ene laksefirmaet, Nova Sea, ble startet av en liten familie som heter *Olaisen.* Aino Kristin – hun er datteren til han som startet opp laksefirmaet, hun er største eieren der nå, og hun sier om øya si at «Det er en liten stein i havet, men det er vår stein».

Og da vi stod der ute sammen på denne steinen, Bjørnar, Aino og jeg, så fortalte Aino om hvordan de rekrutterer flinke folk til Nova Sea.

De ser på *mer* enn hvilken skole de har gått på og hva de har jobba med før.

De spør også om hva søkerne gjør på fritida. «For hvis du skal trives her, så handler det om mer enn jobben. Du må ha interessante ting å gjøre ellers også», sier hun. Så hvis en kandidat som søker ikke bare er god, men også spiller fotball – da kan han kanskje være med på idrettslaget på jobben? Hvis hun spiller et instrument – da kan hun kanskje være med i korpset på øya?

Og dette er historien bak junior-norgesmestrene.

For Nova Sea fikk inn en leder som var opptatt av squash. Så de bygget en liten squash-hall. Og han dro med seg andre. Som fikk med seg barna. Dermed var de i gang.

Så det startet med en bedrift som var opptatt av at arbeidsfolka skulle ha det bra på fritida.

Det skapte norgesmestere. Det bygget et helt lokalsamfunn. Før var Lovund en øy man flyttet fra, nå har det blitt en øy man flytter til. På 20 år har folketallet nesten fordoblet seg.

En øy hjemme hos Bjørnar som var trua av fraflytting har klart å bli livskraftig og skaper verdier langt utover øyas grenser!

Hvis vi skal lykkes med å ta hele landet vårt i bruk, Så er det to enkle krav folk må kunne stille, og som vi må kunne innfri: Brød og roser. Det er jo hele kjernen i bevegelsen vår: Lønn som gir deg mat på bordet og rosene – det som gir livet duft og farge.

Og her, kamerater, her kommer politikken inn.

Vi har akkurat vedtatt hvordan vi skal sørge for brød og roser over hele landet.

Dette er saker vi vil vinne og gjennomføre i alle kommuner og fylker.

Olof Palme sa at politikk er å ville. Det hadde han helt rett i, men politikk er også å *velge*.

Hvis vi er for *alt*, så er vi ikke for noe. Hvis vi er på *alles* lag hele tiden, selv om noen blir undertrykka, selv om noen blir herja med, selv om noen er fattigere enn andre – ja, da er vi faktisk på ingen sitt lag.

Eller enda verre: Da er vi på lag med dem som har mest makt – fordi når vi *ikke* handler, så er det også en handling. Da er det de som var sterkest i utgangspunktet som vinner frem.

Da er det de med mest penger som vinner. De med mest status. Eller de som har det største nettverket. Og det er ikke de som trenger oss mest.

Jeg sier det rett ut. Vi er ikke nøytrale. Vi er sosialdemokrater. Vi velger side.

Her er det helt, helt sentrale vi alltid må ta stilling til:

Hvem er vi til for?

Fem ansatte i elektrofirmaet Traftec i Rogaland har streika siden juni i fjor. Det er 292 dager. De ber bare om tariffavtalen. Bedriften sier nei. Vi er til for de ansatte i Traftec.

For en tid tilbake møtte jeg en ung mann som heter Espen. Han var innleid på en industribedrift og fagorganisert. (Er det noen fagorganiserte her?) Da han ble delegat på landsmøtet til Transportarbeiderne kvidde han seg litt for å fortelle om det på jobben. Da han kom tilbake fra landsmøtet var kontrakten terminert. «Vi trenger deg ikke lenger», sa de til han. Og så leide de inn noen andre for å gjøre den samme jobben.

Vi er til for gutter som Espen.

Dere hørte Amal fra trønderdelegasjonen på fredag. Hun fortalte om den fantastiske moren sin – hun som hadde 3 barn og 2 jobber. Amal fortalte meg etterpå at hun ble sosialdemokrat i en alder av ti. Det som skjedde var at hun spurte moren om hun sparte til utdanningen hennes, fordi hun hadde sett amerikanske ungdomsserier, der man måtte gjøre sånt. Moren svarte at her i Norge trenger vi ikke gjøre det. **F**ordi alle er med på å spleise på utdanningen hennes gjennom skatteseddelen.

Vi er til for jenter som Amal.

Jonas fortalte om Mats – han som jobba i Aleris, og nå har gått til søksmål. Aleris heter jo nå Stendi. En annen av saksøkerne, han skal få være anonym. Han kom til meg på kontoret mitt.

Og han tok med seg kontrakten sin. Han sa: «Jeg vil at Arbeiderpartiet skal vite dette her».

Det som stod i den kontrakten er at hvis du jobber for Aleris så har du taushetsplikt om prosedyrebeskrivelser.

Hva er prosedyrebeskrivelser?

Det er dokumentene som beskriver måten man tar vare på folk. Husk at brukerne her er sårbare mennesker med rusproblemer eller psykiatriske problemer.

Forklaringen står tidligere i samme avsnitt i samme kontrakt: «[…] Forretningshemmeligheter […] skal ikke benyttes i noen sammenheng».

Forretningshemmeligheter.

Det denne kontrakten betyr er at måten man tar vare på sårbare mennesker, på vegne av fellesskapet, med skattebetalernes penger, det er *taushetsbelagt* – fordi det er en forretningshemmelighet. De har tenkt å tjene penger på hvordan de tar var på folk.

Det stopper ikke der.

Arbeidsfolk som bryter taushetsreglene må betale en bot til selskapet på 100.000 kroner.

Dette er Norge i dag, folkens.

Nå vil noen si: Aleris-saken er i domstolen, la nå dem få felle sin dom. Ja, det er klart. De får ta stilling til de rettslige spørsmålene. Men vi skal ta stilling til politikken i dette.

Og dette er ikke et arbeidsliv vi vil ha.

Dette går vi til valg på:

Arbeidsfolk må kunne *varsle* om prosedyrer uten å bli trua med bot. Det må være *åpenhet* om hvordan sårbare mennesker blir tatt vare på. Og når vi *kan*, så skal vi tilby

velferdstjenestene selv – ikke sette det ut til kommersielle aktører. Vi vil ha felles velferd på felles hender.

De som jobber med velferd må få tilbud om *faste*, *hele stillinger*.

Randi [Eek Thorsen] som er ordførerkandidaten vår i Gran står frem og sier at hennes mål er at hun skal bli ordfører i en heltidskommune. Det er veldig bra!

Helene [Sagabråten] ordførerkandidaten vår i vakre Hemsedal er klar på det samme: Heltidsarbeid er vår viktigste jobb.

Ingrid [Aune] i Malvik, er allerede i gang, sammen med mange andre.

Dette er *politiske valg*.

Vi har valgt side med arbeidsfolka.

Flere kvinner i heltidsstilling betyr også bedre lønnsutvikling for kvinner generelt.

I snitt tjener vi damer 87 prosent av det menn gjør.

Dere veit, sånn det ser ut nå, er det over 100 år til vi får likelønn i Norge.

Damer, vi har ikke tid til å vente på dét!

Likestilling er ikke noe som kan vente.

Hvis vi skal vente - da får vi ikke en rettferdig lønn før år 2126.

Vi kommer til å være døde innen da!

Hvis jeg får en datter – så vil først datteren, til datteren, til datteren min få oppleve likelønn når hun trer inn i arbeidslivet.

Skal liksom generasjoner av jenter gå og *vente* på likestilling?

Vi har ikke tid til å vente!

Så når Kjersti [Stenseng] og Mette Nord har reist rundt på en heltidsturné så har det handla om akkurat dette. Å vise at det går an, at det er viktig, at det betyr noe for folk.

Dette er en av de viktigste sakene våre.

Folk skal ha en rettferdig lønn.

De skal ha en jobb å gå til.

En jobb som gjør at de kan få lån i banken.

Som gjør at damer er selvstendige.

En jobb som gjør at folk kan stille *krav* på jobben, *varsle* på jobben sin, komme med *idéer* på jobben sin, være med på å *utvikle* jobben sin.

Det gir trygghet og frihet.

Det gir like muligheter.

Og det gjør at vi kan ta alle folka våre i hele landet i bruk.

Dette med å tenke forretninger/ business i forbindelse med velferd. Det er ikke bra.

I Stavanger finnes det et barnehjem som heter Josephines stiftelse.

Der jobber Randi Dyvik. Daglig leder. Drivende dyktig dame.

Hun forteller at det er tøffe tak å drive velferd uten å gjøre forretninger utav det.

Hun sier: «Alt har fått konkurransepreg». Jeg vil understreke: Hun sier denne utviklinga har skjedd over mange år. Ikke over natta. Hun snakker om en *trend*. Samme type historier hører jeg fra andre som driver ideelt arbeid.

At markedstenkning og konkurranse får for mye plass. At det blir lite samarbeid og fagfelleskap.

Men det som er viktig folkens, er at dette kan vi gjøre noe med!

Vi kan lage nye regler lokalt på alt som har med velferd å gjøre:

Vi kan løfte ideelle aktører opp,

Vi kan få markedstenkninga ned, og bidra til at vi får sterke fagfellesskap, som tenker løsninger og ikke bare konkurranse når de møter kollegene sine.

Det gjelder på eldreomsorg.

Det gjelder for tilbudet til rusavhengige.

Det gjelder for sårbare unger som trenger oppfølging.

Vi velger side med de som ikke jager etter profitt, men som jakter på de beste løsningene for innbyggerne våre.

Vi vil ha markedstenkninga ut av velferden vår.

Våre ordførere og folkevalgte lokalt er arbeidsgivere for tusenvis av folk.

Vi går til valg på at det skal være ordna forhold over alt.

At alle kommuner skal ha en *plan* for hvordan arbeidsfolka skal ivaretas, hvordan sosial dumping skal bekjempes, og hvordan neste generasjon skal få den opplæringen og læretida som de trenger.

Alle vet jo at hvis vi skal få ting gjort, så må vi ha en plan.

Flere av dere er allerede i gang.

Marianne [Chesak] i Rogaland for eksempel har stått på de siste fire årene for å sikre læreplass til alle. I dag er Rogaland det fylket som har flest lærekontrakter. Det er fordi Marianne har valgt side. Hun er ikke på lag med bortforklaringene. Ikke på lag med alle de som sier at dette med læreplasser er jo så vanskelig.

Hun er på lag med neste generasjon arbeidsfolk, og hun gjør alt som er i hennes makt for at de skal få læreplasser, bli ferdig utdanna og bli arbeidstakere og skattebetalere.

Jeg elsker skattebetalere. Jeg tror jeg elsker skattebetalere *nesten* like mye som Erna Solberg elsker makt.

Men hva betyr egentlig makt, hvis man ikke bruker den til noe bra.

Vi må bruke den lokale makta vi har til å redde klimaet.

For første gang verdenshistorien har en kommune valgt å ha et klimabudsjett. Det var da Raymond [Johansen] ble byrådsleder i Oslo.

Dette er viktig. Klimabudsjettet viser de samla klimautslippene i kommunen.

Poenget med det er at hvis vi skal få utslippene ned, så må vi vite hvor vi står i dag:

Hvor er det mest utslipp? Hvor bør vi sette inn trykket?

Det gjør det lettere å bruke den makta vi har lokalt til å stille krav når vi kjøper inn varer, tjenester eller driver kommunen.

Det har de gjort i Båtsfjord. Der er det Geir [Knutsen] som er ordføreren vår.

Der bare skar han gjennom og sa: Her skal vi ha landstrøm for fiskeflåten.

Det betyr at skip som ligger ved kai, ikke støyer og ikke forurenser, fordi båtene ikke trenger å gå på tomgang.

Kaianlegget i Båtsfjord tar imot 2.000 store skip i året. Utslippskuttet når de får landstrøm tilsvarer mer enn 11.000 flyturer fra Oslo til New York hvert år.

Nå får de elektrisitet fra land i stedet. Den får de fra et lokalt vindkraftverk.

Det viser at du trenger ikke å være en stor kommune for å få til store ting.

Et annet eksempel er Finnmark fylkeskommune – der har fylkestinget vedtatt at de vil ha en hydrogenbasert hurtigbåt mellom Vadsø og Kirkenes.

Det er sånne vedtak som faktisk driver teknologiutvikling og skaper et marked.

Det Elon Musk har gjort for elbiler gjennom Tesla, det gjør nå Ragnhild [Vassvik] og Finnmark fylkesting for hurtigbåter med dette vedtaket.

Det er mange politikere som sier at folk må bli mer bevisste forbrukere.

At folk må ta klimavennlige valg. Vår oppgave er å gjøre det *mulig* for folk å ta klimavennlige valg.

Det er jo ikke sånn at hvis man bor i Båtsfjord eller et annet sted i Finnmark, så er det mange klimavennlige alternativer til hvordan man kommer seg rundt omkring. Da er det mye bil og fly som gjelder – og det hjelper ikke å moralisere over det, eller å si at *det er jammen lite klimavennlig*.

For det er politikerne som må ta ansvar for at det er mulig å velge noe annet.

Det er vi som må si: Vi vil ha el-ladepunkter og hydrogenferjer.

Det er vi som må si: Vi vil ordne flere bussavganger. Dette ansvaret ligger hos oss.

Det handler også om rettferdighet. Det er ikke rettferdig å be folk med lite penger, eller som bor litt vanskelig til, å ta regninga for å bli mer et mer klimavennlig samfunn.

Det må fellesskapet gjøre.

Hvis ikke vi klarer å gjøre dette i fellesskap, så klarer vi det ikke i det hele tatt.

Hvis noen skulle være i tvil: Kutt i klimautslipp er viktigere enn kutt i skatter.

Kamerater,

Alltid har det vært ressursene våre som har skapt vekst og verdier.

Fisk, olje, gass, skog, vann.

Jeg kommer jo fra Bjørheimsbygd i Strand kommune. Jørpeland er nærmeste by. Vi trenger ikke bli veldig detaljerte her, men det er rett over fjellet fra der jeg er fra.

En gang i tida var Jørpeland en veldig liten plass. Det bodde en håndfull mennesker der og drev hovedsakelig jordbruk.

Det som skjedde, var at for 110 år siden oppdaget en kar at på Jørpeland var det milde vintre med isfri havn og en elv som kunne gi elektrisk kraft.

Altså et utmerket sted å starte et stålverk. Og slik ble det. Det gjorde at folketallet gikk tydelig opp. Det flytta folk fra andre deler av landet, og det kom svensker, tyskere og franskmenn til plassen.

I dag bor det 7.000 mennesker på Jørpeland. Nå har Stålverket [*heima*] opplevd flere konkurser i ettertid. Det har kommet flere andre industriarbeidsplasser i kommunen, og det har alltid vært landbruk – Strand kommune er faktisk størst i landet på juletrær! Hvem bringer mest julestemning? Det er oss.

Jørpeland har endra seg mye de siste 100 årene. Men det byen vår viste er at hvis du bruker det du er best på, bygger på det, så ligger det masse muligheter i å skape arbeidsplasser.

Det er det som skaper et lokalsamfunn.

Det er det som skaper en by.

Og til slutt er dét som skaper et land.

Derfor har jeg noen ganger lurt på hva høyreregjeringa egentlig vil med landet vårt.

Hva vil de for Rogaland og Vestlandet?

Vi har kompetanse fra over 50 år med olje- og gassindustri og vi har folk som kan gjøre kontinentalsokkelen vår til Europas CO2-lagringsplass, og ifølge Sintef få flere tusen nye arbeidsplasser til regionen vår og til landet. Og dere – den CO2'en som vi klarer å lagre, den slipper ikke ut og gir klimaendringer.

Hvor er planen fra Erna Solberg for å bruke disse mulighetene?

Hva vil høyreregjeringa for Nord-Norge?

Vet dere, at de siste årene har de nordlige områdene i flere land – både Canada, USA, Russland og Norge – alle hatt høyere vekst enn de de har hatt lenger sør i landene. Og fortsatt er potensialet stort: Ifølge Menon kan den kraftforedlende industrien i Nord kan mer enn dobles. Leverandørindustrien kan nesten firedobles. Verdiskapingen innen havbruk kan sjudobles.

Hvor er planen fra Erna Solberg om å bruke disse mulighetene?

Hva vil høyreregjeringa for Innlandet?

Innlandet har mye skog og er dønn sterke på bioindustri. Sintef anslår at Hedmark og Oppland kan klare å skape verdier for 20 milliarder kroner mer enn i dag.

Jeg spør igjen: Hvor er planen fra Erna Solberg?

Og så kan vi fortsette for sørlandet, for østlandet, for midt-norge – hvor er planen for å ta hele landet i bruk?

Jeg kan si dere dette:

Med Jonas som statsministeren ville vi hatt den planen.

For å ta i bruk kontinentalsokkelen.

For å utvikle industriene i Nord-Norge.

For å satse på bioindustri.

For å ta hele landet i bruk.

Det er en tett og nær sammenheng mellom å *ha det godt* og å *gjøre* det godt.

Det er jo det brød og roser handler om.

Det gjelder ikke bare for de voksne.

Det gjelder for ungene våre også.

Et godt og enkelt skolemåltid til alle ungene våre.

Det er et viktig vedtak fra landsmøtet.

Noen steder er de i gang allerede.

I Vega kommune for eksempel er det André [Møller] som styrer – og de har gratis lunsj til alle elevene.

Dette tok vi opp på Stortinget allerede i fjor.

Dette har vist seg å være en sak som skiller oss fra høyreregjeringa.

Da Høyre sin talsperson skulle forklare hvorfor Høyre ikke vil bruke penger på dette så sa han, og nå siterer jeg: **«***Vi har en sterk matpakketradisjon i Norge, og 86 prosent av elevene i grunnskolen har med seg matpakke hjemmefra.*»

Interessant…

Så han hørte ikke at 14 prosent av elevene ikke har det?

I et klasserom på 30 elever så betyr det at minst 4 av elevene ikke har matpakke.

Det er ikke tilfeldig hvem de 4 er.

Det er stort sette de samme 4 elevene hver gang.

De får dårligere konsentrasjon.

De trives dårligere.

De lærere mindre.

Og det går utover de andre i klassen. For det gjør noe med alle når noen ikke har det bra.

Dette er ikke *de andres* barn. Dette er våre barn.

Derfor går vi til valg på at alle barn skal ha like muligheter og at alle barn skal få et måltid på skolen hver dag.

På samme måte er det et mål med gratis SFO for de yngste. Og da starter vi med 1. klassingene, slik at ingen må gå hjem alene bare fordi foreldrene ikke har råd**.**

Hvem vet, kanskje de som får skolemat kan få laks fra Lovund? Hva sier du, Bjørnar?

Dere skal vite det at i dag – på en helt vanlig søndag i april – produserer familien Olaisen og Nova Sea 140 tonn laks i sjøen.

Omregnet til mat er det 560.000 laksemiddager – bare i dag.

Med laks og norgesmestre produserer de både økonomiske verdier og verdier som ikke kan måles i penger.

Brød og roser.

Det er dét dette valget handler om.

Her er dere i salen ekstra viktige nå.

Lokalpolitikere, ordførere, nye kandidater: Dere bygger en *demning* mot høyreregjeringas politikk.

Siv Jensen sa det rett ut da det ble flertallsregjering, og Krf gikk inn: «Nå vil ikke Stortinget stanse Fremskrittspartiet lenger».

Det har hun rett i.

Det er ikke mulig å få flertall for forslag på Stortinget lenger.

Høyreregjeringa blir enig på bakrommet om hvordan de skal «anerkjenne det uorganiserte arbeidslivet», eller hvordan de vil skape «generelt like konkurransevilkår for private og offentlige velferdstilbydere», og de vil fortsette å være enige på bakrommet om at de vil opprettholde adgangen til midlertidige ansettelser.

Det eneste som står mellom vanlige folk og høyrekreftene nå: Det er dere.

Det er dere som kan sikre faste, hele stillinger. Stille krav lokalt som bekjemper sosial dumping. Innføre et enkelt skolemåltid. Få ned klimautslippene. Bidra til at flere arbeidsplasser blir skapt over hele landet. Det er derfor lokalvalget i høst er så viktig. På grunn av de folka vi er til for, på grunn av den forskjellen vi kan gjøre for dem.

Jeg skal gå inn for landing.

Det er tross alt bare 223 200 minutter til 9. september og vi kan ikke stå her og prate.

Vi skal ut og møte folk.

Vi skal snakke om fellesskap. Om rettferdig fordeling. Om å ha en jobb å gå til og ordna arbeidsforhold. Om at felles velferd skal være felles hender. At *alle* barn er våre barn.

Vi skal ta hele landet i bruk. Enten det er Lovund, eller Jørpeland, ei bygd eller en by, i nord eller sør.

Vi skal ut og slåss for helt vanlige folk og deres liv. For arbeidsfolka i Traftec som er i streik.

For Espen som var innleid og fikk fyken.

For Amal som ville ha en god utdanning.

For alle arbeidsfolk som trenger at noen er på parti med dem.

De skal vi vise at vi er et godt, gammeldags arbeiderparti.

Sak 12 - AVSLUTNING

Arve Tellefsen – musikalsk innslag 1125

Samtale mellom Jonas og Arve
Om verdier og engasjement, medlemskap i Arbeiderpartiet og Arves hjertesak; eldre og deltakelse i det digitale fellesskapet
Videre samtale om engasjement, å stille på liste og sakene de brenner for.
Deltakere: Stian Olafsen ordførerkandidat Vestre Toten.
Alexandra Seljeset – AUFer og listekandidat for første gang (i Tromsø)
Neda Afshani Pour, listekandidat i Agder
Film: Nye medlemmer

Tonje Brenna: Velkommen til valgkamp (et slags kåseri over valgkamperfaringer..)
Book of Partiet

Bjørnar Skjæran: Vårt hovedbudskap.

Førpremiere: Privilegium

Marion Ravn
Ordførerfilm
Vi skal vinne valget i…

Bergen	v/Roger Valhammer
Sør-Fron	v/Jone-Elisabeth Strand
Vestfold-Telemark	v/Sven Tore Løkslid
Bjørnafjorden	v/Trine Lindborg
Troms og Finnmark	v/Bjørn Inge Mo
Oslo	v/Raymond Johansen

Silya m/band

Slutt 13:51
Avslutning ved Jonas Gahr Støre 13:52- 14:13

Alle toppkandidater i salen opp på scenen til avslutningsbilde.

Landsmøtet slutt kl. 14:13